

ДЪГЛАС КЕНЕДИ

КАТО БЕЛЕГ НА СЪРЦЕТО

*Роман за една невъзможна любов,
белязана от превратностите на живота,
но силна колкото самия живот!*

ДЪГЛАС КЕНЕДИ КАТО БЕЛЕГ НА СЪРЦЕТО

Превод: Нина Чакова

chitanka.info

Роман за една невъзможна любов, белязана от превратностите на живота, но силна колкото самия живот!

Дъглас Кенеди, познат на българските читатели с трилърите си „Убийствен бизнес“ и „Снимката“ (преведен на над двайсет езика), се представя с най-новия си роман „Като белег на сърцето“ в ново амплоа.

Според световната критика това е най-успешното произведение на писателя.

Случайност или съдба е срещата между Сара, свободолюбива млада жена с независим и находчив дух, и магнетичния военен кореспондент Джак Малоун?

Изборът, който всеки от тях прави в търсене на своето щастие обаче, не е случаен...

Неизпратени писма разкриват тайната на една невероятна история за любов и вяност, за болка и ревност, за предателство и страх и преобръщат съдбите на няколко семейства.

*Повечето от истински големите решения,
които взимаме в живота си, никога не са
обмислени както трябва. Те винаги са взети
набързо, инстинктивно и обикновено поради
страх. Следващото нещо, което осъзнаваме, е,
че сме се затворили в клетка, поставили сме се в
ситуация, в която не бихме искали да бъдем.*

*„Ребека“, Дафни дьо
Мюрие*

Посвещавам ти издаването на тази книга.

*Исках белегът в сърцето ми
да е само от любов, нищо че боли.
Ще намериш ли смелост обаче
да изтриеш белега от предателство,
защото непоносимо боли.*

ПЪРВА ЧАСТ

КЕЙТ

*Правим не това, което трябва;
Онова, което не трябва, правим.
И се осланяме на мисълта,
Че шансът нещата ще оправя.*

Матю Арнолд

ЕДНО

Видях я за първи път изправена до ковчега на майка ми. Седемдесет-осемдесет годишна жена — висока и стройна, със събрана в стегнат кок ниско на тила посивяла коса. Изглеждаше така, както аз самата бих искала да изглеждам, ако имах късмета да доживея до нейната възраст. Стоеше изпъната като струна — гръбнакът ѝ отказваше да се огъне под бремето на годините. Имаше съвършена осанка. Кожата ѝ се бе запазила гладка. Бръчките, които се виждаха тук-там, не загрозяваха лицето ѝ. По-скоро ѝ придаваха нещо специфично, някакво достойнство. Все още беше хубава. По дискретен, аристократичен начин тя все още беше хубава. Човек би казал, че до неотдавна мъжете са я смятали красива.

Това, което всъщност ме впечатли, бяха очите ѝ. Синьо-сиви. Със зорък поглед, неизпускащи нищо. Очи — критични и наблюдателни, със съвсем лек оттенък на меланхолия. Но кой не изпада в меланхолия на погребение? Кой гледа ковчег, без да си представи себе си, положен в него? Казват, че погребенията са за живите. Напълно вярно, макар и жестоко. Защото ние ридаем не за покойниците, ридаем за самите себе си. За бруталната краткост на живота. Заради неговата непрестанна, досадна незначителност. Заради начина, по който преминаваме през него препъвайки се, като чужденци без карта, които грешат на всеки завой от пътя.

Когато погледнах жената право в лицето, тя отвърна поглед смутено — като че ли я бях хванала да ме изучава. Няма съмнение, на погребение опечаленото дете е винаги обект на всеобщо внимание. Като лице най-близко на покойника от теб се очаква да зададеш емоционалния тон на събитието. Ако изпаднеш в истерия, присъстващите няма да се побоят да се отпуснат. Ако ридаш, ще ридаят и те. Ако си се затворил, те също ще се контролират, ще бъдат сдържани и коректни.

Аз бях много сдържана, много коректна, затова така се държаха и двайсетината опечалени, които изпращаха моята майка в „последното ѝ пътуване“, да се възползвам от думите на директора на погребалното

бюро, който употреби тази фраза в разговора, когато ми съобщаваше цената за пренасянето ѝ от „параклиса на покоя“, намиращ се на ъгъла на улиците 75-та и Амстердам, до „мястото на нейния вечен покой“... точно под въздушния коридор на аерогара Ла Гуардия във Флъшинг Медоу, Куинс.

Когато жената отмести погледа си, чух приглушения шум на намаляващите скорост реактивни мотори и погледнах нагоре към студеното синьо зимно небе. Без съмнение някои хора от събралото се край гроба опечалено множество са си помислили, че насочвам мислите си към небесата и са се чудили какво ли ще е мястото на майка ми в небесните селения. Но всъщност разчитах отличителния знак на приземяващия се реактивен самолет на американските авиолинии. Един от онези стари боинги 727, които все още се използват за полети на кратки разстояния. Вероятно полет от Бостън. Или може би от Вашингтон...

Поразително е колко тривиални глупости минават през главата на човека в най-съществените моменти на живота му.

— Мамо, мамо.

Моят седемгодишен син Етан ме дърпаше за палтото. Неговият глас се вряза в гласа на пастора, който стоеше зад ковчега и тържествено произнасяше пасаж от Откровението:

*— И ще отрие Бог всяка сълза от очите им,
и смърт не ще има вече; ни жалейния, ни писък,
нито болка няма да има вече,
защото предишното се мина.^[1]*

Аз мъчително преглътнах. Няма да има скръб. Нито плач. Нито болка. Това не беше житейската история на майка ми.

— Мамо, мамо...

Етан все още дърпаше ръкава ми и настояваше за внимание. Поставих пръст до устните си и едновременно с това погалих гъстата му несресана тъмноруса коса.

— Не сега, миличък — прошепнах.

— Трябва да пишкам.

Сдържах усмивката си.

— Татко ще те заведе — казах аз, като погледнах нагоре и улових погледа на бившия си съпруг Мат. Той се бе изправил до отсрещната страна на ковчега, останал в най-задната част на малката група хора. Бях малко изненадана, когато той се появи в параклиса тази сутрин. Откакто преди пет години той ни напусна, отношенията между нас в най-добрия случай можеха да се нарекат делови; думите, които си разменяхме, се отнасяха до сина ни и до обичайните финансови въпроси, които принуждават даже и най-скандално развелите се брачни партньори да разговарят по телефона. Даже когато се опитваше да звучи помирително, аз го режех при първия опит. По някаква странна причина не можах да му простя за това, че след като излезе от нашата входна врата, се хвърли направо в прегръдките на любимката на медиите — Нейно... — Мис Говореща глава на новините на Канал 4, Ню Йорк. А тогава Етан тъкмо беше навършил две годинки.

Все пак човек трябва да приема подобни леки удари по брадичката, нали? Особено, че така Мат съвсем отговаря на клишето за мъж. Но има все пак едно нещо, което мога да кажа в полза на бившия си съпруг — той се оказа внимателен, любящ баща. И Етан го обожаваше — нещо, което всички край гроба забелязаха, когато той се отдели от ковчега на баба си и се втурна право в ръцете на баща си. Мат го вдигна от земята и видях, че Етан му прошепна своето искане. След кратко кимване към мен Мат го понесе към най-близката тоалетна.

Свещеникът в този момент беше преминал към четене на задължителния за всички погребения Псалм 22.

*— Ти пригответи пред мене трапеза
пред очите на враговете ми, помаза
главата ми с клей; чашата ми е
препълнена.^[2]*

Чух, че брат ми Чарли сподави риданието си. Стоеше най-отзад в малобройната група опечалени. Няма спор, той беше човекът, спечелил наградата за най-изненадващо появяване на погребение, тъй като пристигна тази сутрин в параклиса със зачервени очи от Ел Ей. Изглеждаше пепелявоблед, изтощен и ужасно притеснен. Трябваше ми малко време, за да го позная — не бях го виждала повече от седем

години, а времето му беше изиграло лоша шега, превръщайки го преждевременно в човек на възраст. Е, добре, и аз вече съм на възраст — почти! — но Чарли (на петдесет и пет, почти девет години по-голям от мен) наистина изглеждаше... ами, като че ли прекалено зрял би била най-подходящата фраза, макар че уморен от живота би било малко по-точно. Изгубил беше по-голямата част от косата си и напълно бе развалил фигурата си. Лицето му беше станало месесто и отпуснато. Тлъстини висяха тежко от двете страни на талията му — резервна гума, която караше зле стоящият му черен костюм да изглежда още по-нескопосано ушит, отколкото беше. Горното копче на бялата му риза беше разкопчано на врата, а черната му вратовръзка беше нашарена с лекета. Целият му вид говореше за лош начин на хранене и без съмнение — разочарование от живота. Последното от тези две състояния ми беше чудесно познато, но аз все пак бях поразена от това колко много се беше състарил той и от факта, че беше прекосил континента, за да се прости с жена, с която през последните трийсет години беше поддържал само формални отношения.

— Кейт — каза той, приближавайки се към мен в преддверието на траурната зала.

— Чарли? — не скрих аз изненадата си.

За миг понечи да ме прегърне, но после премисли и просто пое двете ми ръце в своите. Не знаехме какво да си кажем.

— Това е изненада... — продумах накрая аз.

— Знам, знам — прекъсна ме той.

— Получи ли съобщението ми?

Той кимна.

— Кейти... толкова съжалявам.

Издърпах ръцете си.

— Не ми поднасяй съболезнования — казах аз с удивително спокоен глас. — Тя беше и твоя майка. Спомни ли си?

Той побледня и само измърмори:

— Не е честно.

Запазих спокойствие.

— Всеки ден през последния месец — а тя знаеше, че си отива — непрекъснато ме питаше дали си се обаждал. Към края аз направо я лъжех и казвах, че ми телефонираш всеки ден, за да разбереш как е. Така че не ми казвай какво е честно.

Брат ми заби поглед в покрития с линолеум под на погребалната зала. Две приятелки на майка ми се приближиха към нас. Докато те ми изказваха съчувствието си хлипайки, Чарли използва възможността да се измъкне. Когато службата започна, той седна на последния ред в траурната зала. Аз се извърнах да огледам събралите се хора и срещнах за миг погледа му. Той смутено се обърна на другата страна. След службата исках да му предложа да пътува до гробището с мен в така наречената „семейна кола“. Но никъде не можахме да го открием. Така че пътувах до Куинс с Етан и леля Мег. Тя е сестра на баща ми — седемдесет и четири годишна професионална мома, посветила последните четирийсет години от живота си на унищожението на черния си дроб. Бях доволна, когато забелязах, че е трезва за изпращането на снаха си. Защото в редките случаи, в които упражняваше въздържание, леля Мег беше най-добрият съюзник, който човек би могъл да има. Още повече че притежаваше маниера на раздразнена оса.

Скоро след като лимузината напусна погребалния дом, разговорът се пренесе върху Чарли.

— Така значи — каза Мег, — блудният син се завръща.

— И после бързо изчезва — добавих аз.

— Но ще бъде на гробището — каза тя.

— Откъде знаеш?

— Той ми каза. Докато ти приемаше съболезнованията на присъстващите след службата, аз го хванах на път към вратата. „Задръж една секунда — казах му аз — и ще те закараме до Куинс.“ Но той ми каза, че предпочитал да вземе метрото. Казвам ти, Чарли си е все същият нещастен задник.

— Мег — казах аз, като кимнах към Етан, който седеше до мен в лимузината, потънал напълно в една от рейнджърските си книги.

— Той не слуша глупостите, които говоря, нали, Етан?

Детето вдигна очи от книгата.

— Знам какво значи *задник*.

— Браво, моето момче — каза Мег, като разроши косата му.

— Чети си книгата, миличък — укротих топката аз.

— Умно си е детето. Добре си го възпитала, Кейт.

— Имаш предвид това, че знае лоши думи?

— Обожавам жена, която има високо мнение за себе си.

— Е, това съм аз — Мис Самочувствие.

— Поне винаги си правила това, което трябва. Особено що се отнася до семейството.

— Да-а-а. И виж докъде се докарах.

— Майка ти те обожаваше.

— Един път на две недели.

— Знам, че с нея беше трудно...

— По-скоро невъзможно.

— Довери ми се, миличка, ти и този младеж тук бяхте всичко за нея. Подчертавам — наистина *всичко*.

Прехапах устна и потиснах хлипането си. Мег взе ръката ми.

— Запомни го от мен: както родителите, така и децата в края на краищата смятат, че са онези, на които се е стоварила неблагодарната работа. На никого не се пада да се чувства щастлив. Но ти поне няма да страдаш от чувството за вина, което сега изпитва твойт брат идиот.

— Знаеш ли, че му оставих три съобщения миналата седмица, в които му казах, че ѝ остават броени дни и че трябва да дойде да я види.

— И той въобще не се обади?

— Не, но неговата говорителка се обади.

— *Принцесата*?

— Единствената и незаменимата.

„Принцеса“ беше нашият прякор за Холи — онази провинциалистка, изцяло лишена от чар, която се омъжи за Чарли през 1975 и постепенно го убеди (по ред лъжливи егоистични причини) да се откъсне от семейството си. Не че Чарли имаше нужда от особено насърчаване. От момента, в който започнах да придобивам някакъв усет за тези неща, аз знаех, че за майка и син, мама и Чарли имат изключително хладни отношения — и че в корена на тяхната антипатия стои татко.

— Залагам двайсет долара, че нашият Чарли ще изскочи на гробищата — каза Мег.

— Няма начин.

— Може би не го бях виждала колко... Кога, по дяволите, ни удостои той с визитата си за последен път?

— Преди седем години.

— Правилно, може да е било преди седем години, но аз си го знам това момче от доста отдавна. Повярвай ми, той винаги се е

самосъжалявал. В момента, в който го видях днес, си казах: „Горкият стар Чарли, все още залага на картата на самосъжалението“. Не само това, него просто го тресе от чувство за вина. Не можа да събере сили да говори с умиращата си майка, а после се опитва да компенсира това с появяване при спускането ѝ в гроба в последната минута. Жалка работа.

— Все едно, той няма да се разплаче. Прекалено психиран е за такова нещо.

Мег размаха банкнота пред носа ми.

— Нека да видим цвета на твоите пари.

Порових в джоба на жакета си, докато намеря две десетачки. Размахах ги пред очите на Мег и рекох:

— Ще ми бъде приятно да ти взема парите.

— Не толкова, колкото на мен, когато видя този нещастен лайнар да реве.

Хвърлих поглед към Етан (все така заровил нос в книгата си), после завъртях очи към небето.

— Извинявай — каза Мег. — Просто някак си ми се изплъзна от устата.

Без да вдига глава от книгата, Етан каза:

— Знам и какво значи *лайнар*.

Мег спечели баса. След последната молитва пасторът ме докосна по рамото и ми поднесе съболезнованията си. След това един по един се изредиха и другите присъстващи. Докато течеше ритуалът на приемане на прегръдки и ръкостискания, аз отново забелязах онази жена. Тя гледаше съсредоточено надгробната плоча точно до гроба на майка ми. Знаех надписа наизуст:

Джон Джоузеф Малоун

Август 22, 1922 — Април 16, 1956

Джон Джоузеф Малоун. Наричан още Джак Малоун. Известен също така и като мой баща. Неочаквано напуснал този свят осемнайсет месеца след раждането ми, той продължаваше да ме държи в сянката си. Това е нещо типично за родителите — те може физически да изчезнат от живота ти, може въобще да не си ги познавал, но никога не

можеш да се освободиш от тях. Това е последното им завещание — фактът, че независимо от това дали ти харесва, или не, те са винаги с теб. И няма значение колко големи са усилията, които полагаш да се отървеш от тях — те никога няма да те напуснат.

Докато Кристин, моята съседка от по-горния етаж, ме прегръщаше, аз хвърлих поглед над рамото ѝ. Чарли тъкмо отиваше към гроба на баща ни. Жената все още стоеше там. Но щом видя, че той се приближава (а тя очевидно знаеше кой е), веднага се отстрани и му освободи достъпа до гранитния паметник на татко. Чарли се движеше клатушкайки се, навел глава. Когато стигна до плочата, той се подпря на нея и изведнъж започна да риде. Отначало се опитваше да потисне мъката си, но след миг изгуби битката и зариде неудържимо. Аз деликатно се измъкнах от прегръдката на Кристин. Инстинктивно ми се прииска да се втурна към него, но се въздържах от такъв външен израз на сестринско съчувствие (още повече че не можех така мигновено да му простя болката, която моята майка мълчаливо понасяше заради отсъствието му през всичките тези години). Вместо това бавно се приближих до него и леко докоснах ръката му.

— Добре ли си, Чарли? — попитах тихо.

Той повдигна глава. Лицето му беше доматеночервено, очите му плуваха в сълзи. Изведнъж се наклони към мен, опря чело на рамото ми, ръцете му се вкопчиха в мен като в спасителен пояс. Риданието му беше жестоко, непреодолимо. За момент останах изправена с отпуснати ръце, без да знам какво да правя. Но неговата скръб беше така дълбока, така искрена, така *шумна*, че накрая просто трябваше да го обгърна с ръце.

Необходима му беше цяла минута, за да се успокои. Гледах втренчено в далечината, наблюдавайки как Мат не позволи на Етан (току-що върнал се от тоалетната) да се втурне към мен. Намигнах на сина си, а той ми се отблагодари с една от ония стоцолови усмивки, които веднага компенсират целия изтощителен, безкраен стрес, който е основен компонент на това да бъдеш родител. После погледнах наляво от Етан и отново видях онази жена. Тя дискретно стоеше в един от съседните парцели и ме наблюдаваше как успокоявам Чарли. Преди да се обърне на другата страна, улових за миг напрегнатия ѝ поглед. Напрегнатост, която ме накара да се зачудя откъде, по дяволите, ни познава.

Обърнах се с гръб, за да погледна Етан. Той разтегли с два пръста устата си и изплезе език — едно от смешните лица, които ми показваше, когато чувстваше, че ставам прекалено сериозна. Трябваше да потисна смеха си. После хвърлих поглед обратно натам, където стоеше жената. Но тя вече вървеше надолу по празната, покрита с чакъл алея, водеща към главния вход на гробището.

Чарли преглъщаше с труд, като се мъчеше да спре риданията си. Реших, че е време да сложа край на прегръдката, затова леко освободих ръце.

— Добре ли си вече? — попитах аз.

Той продължи да държи главата си наведена.

— Не — прошепна той и после добави: — Аз трябваше да... трябваше...

И отново се разрида. *Трябваше*. Най-силно причиняващият агония израз за самонаказание. И този, който непрекъснато произнасяме по време на фарса, наречен живот. Но Чарли беше прав. *Той трябваше да...* Сега вече не можеше да го направи.

— Ела с нас в града — казах аз. — Ще предложим напитки и храна в апартамента на мама. Спомняш си къде е, нали?

Съжалих веднага за тази реплика, тъй като Чарли захълца отново.

— Това беше тъпо — казах тихо. — Съжалявам.

— Не толкова, колкото аз — каза той между риданията си. — Не толкова...

— Отново изгуби контрол и се задави от плач. Този път не му предложих успокоение. Вместо това се обърнах и видях, че Мег обикаля наоколо с безчувствен израз, но все пак готова да помогне. Когато се обърнах към нея, тя кимна по посока на Чарли и повдигна вежди, като че ли искаше да каже: „Искаш ли да продължа оттук нататък? Разбира се, можеш да разчиташ“. Приближи се до племенника си и каза:

— Хайде, Чарли, моето момче — като го взе под ръка, — хайде малко да се поразходим.

Мат освободи Етан и той хукна към мен. Приклекнах, за да го поема в ръцете си.

— По-добре ли се чувстваш? — попитах го.

— Тоалетната беше гадна — каза той.

Обърнах се към гроба на майка ми. Пасторът все още стоеше до ковчега. Зад него бяха гробарите. Стояха на дискретно разстояние от мястото на действието, но независимо от това можех да се закълна, че чакаха да си тръгнем, за да я спуснат в подземния Куинс, да извадят инструментите си, да запълнят ямата с пръст и после да отидат да обядват... или до най-близката зала за боулинг. Животът наистина продължава — независимо от това дали ти си тук, или не.

Пасторът ми направи леко подсказващо кимване, чийто подтекст беше: *време е да си кажем сбогом*. Добре, отче, нека бъде както ти искаш.

За милиардна част от секундата се върнах обратно в стария семеен апартамент на 84-та улица между Бродуей и Амстердам. Шестгодишна, вкъщи, в първи клас, гледам Анет, Франки и всички Мишкотари на нашия черно-бял телевизор „Зенит“, който имаше кръгъл екран и антена като заешки уши, а майка ми върви към мен с две чаши в ръце — освежаваща ягода за мен и уиски „Канейдиън клъб“ с лед и сода за нея.

— Как са Мики и приятелите му? — попита тя, като заваля думите.

— Те са мои приятели — казах аз.

Малия се отпуска на дивана до мен.

— Приятелка ли си ми, Кейти?

Правя се, че не чувам въпроса.

— Къде е Чарли?

Тя изведнъж добива огорчен вид.

— В „Мистър Барклис“ — казва тя, споменавайки името на училището за танци, в което веднъж в седмицата изпращаха момчетата от гимназията на възрастта на Чарли, а те изразяваха нежеланието си с виковете.

— Чарли мрази танците — казвам аз.

— Не можеш да знаеш това — казва мама, като изгълтва половината си питие наведнъж.

— Чух го, като ти казваше — настоях аз. — Мразя училището по танци. Мразя и теб.

— Не каза, че ме мрази.

— Каза — отсичам и насочвам вниманието си към Мишкотарите. Мама изгълтва това, което ѝ е останало.

— Той *не* каза това.

Решавам, че е игра.

— О, да, каза!

— *Никога* не си чула той да...

Прекъснах я.

— Защо моят татко е на небето?

Тя побледнява като платно. Въпреки че бяхме говорили за това и друг път, аз не бях питала за мъртвия си баща почти година. Но този следобед бях се върнала вкъщи с покана за вечер „Баща и дъщеря“ в моето училище.

— Защо трябваше да отива на небето? — настоятелно питам аз.

— Миличка, казвала съм ти и преди — той не искаше да отиде на небето. Но се разболя...

Лицето ѝ издава отчаяние.

— Кейти... ти си моя приятелка, нали?

— Пусни ме да видя моя татко.

Чувам я да потиска ридание.

— Бих искала да мога...

— Искам той да дойде в училището с мен...

— Кажете ми, че си ми приятелка, Кейти?

— Върни ми татко от небето!

Гласът ѝ се загуби.

— Не мога, Кейти. Аз...

След това започва да плаче и ме придърпва плътно към себе си. Заравя глава в моето малко рамо и ме изплашва до смърт. Това е последният път, когато я моля да върне баща ми от небето.

„Приятелка ли си ми, Кейти?“

Никога не отговорих на този неин въпрос. Защото, откровено казано, не знаех какво да отговоря.

— Мамо!

Етан стискаше ръката ми.

— Мамо! Искам да си вървим вкъщи!

Върнах се рязко обратно при ковчег на майка си и казах:

— Нека първо да кажем сбогом на баба.

Заведох Етан отпред и чувствах, че очите на всички са вперени в нас. Доближихме лъскавия ковчег от тиково дърво. Етан почука върху него с малкия си юмрук.

— Здравей, бабо. Довиждане, бабо.

Захапах силно устна. Очите ми се напълниха със сълзи. Погледнах към гроба на баща си. *Това е то. Това е то. Сираче в края на краищата.*

Почувствах на рамото си подкрепяща ръка. Обърнах се. Беше Мат. Отблъснах го. И изведнъж разбрах — бяхме останали само аз и Етан, и никой друг.

Свещеникът ми отправи още един от своите многозначителни погледи. Добре, добре. Продължавам.

Поставих ръката си върху ковчегата. Усетих студенината му и я отдръпнах. Толкова за големите прощални жестове. Захапах устна отново и си наложих да запазя самообладание. Протегнах ръка към сина си и го поведох към колата.

Мат чакаше до вратата.

— Кейти, исках само да... — тихо заговори той.

— Не искам да знам!

— Всичко, което искам да кажа...

— Не разбираш ли от дума?

— Моля те, изслушай ме...

Задърпах вратата на колата.

— Не, няма да те изслушам!

Етан ме дръпна за ръкава.

— Татко каза, че ще ме заведе на кино. Може ли да отида, мамо?

Едва тогава разбрах колко съм зле.

— Ще има помен... — чух се да казвам.

— Етан ще се чувства по-добре на кино, не мислиш ли?

Да, по-добре ще се чувства. Скрих лицето си в ръце и се почувствах по-изморена, отколкото когато и да било в живота си.

— Може ли да отида, мамо?

Погледнах Мат.

— Кога ще го доведеш вкъщи?

— Мислех, че може да прекара нощта с нас.

Забелязах, че почти веднага съжали за местоимението, което използва, но продължи да говори:

— Ще го заведе на училище сутринта. И може да остане следващите една-две нощи, ако имаш нужда...

— Чудесно — прекъснах го аз. После клекнах и прегърнах сина си.

— Ти приятел ли си ми, Етан? — чух се да казвам.

Той ме погледна срамежливо, после ме целуна бързо по бузата. Искаше ми се да приема това за положителен отговор, но знаех, че ще премислям липсата на определен отговор от негова страна до края на деня... и нощта. И едновременно с това ще се питам защо, по дяволите, бях зададал този глупав въпрос.

Мат посегна да докосне ръката ми, но после размисли.

— Грижи се за себе си — каза той, като отвеждаше Етан.

После почувствах друга ръка на рамото си. Отблъснах я като че ли беше муха, като казах на човека, който и да беше той, зад мен:

— Наистина не съм в състояние да приемам повече съчувствие.

— Тогава не приемай.

Покрих лицето си с ръце.

— Извинявай, Мег.

— Кажу три пъти „Аве Мария“ и се качвай в колата.

Направих, както ми нареди. Мег се качи в колата след мен.

— Къде е Етан? — попита тя.

— Ще прекара известно време с баща си.

— Добре — каза тя. — Значи мога да пуша.

Тя бръкна в чантата си за своите „Меритс“ и почука по стъклото, което ни отделяше от шофьора. Шофьорът натисна бутона и то бавно се смъкна надолу.

— Тук сме, приятел — каза Мег, докато палеше. Дръпна от цигарата и изпусна дълбока въздишка на задоволство.

— Трябва ли да го правиш? — попитах аз.

— Да, имам нужда.

— Това ще те убие.

— Знам.

Лимузината потегли по главната алея на гробището. Мег взе ръката ми и вплете тънките си пръсти с разширени вени в моите.

— Мъчно ли ти е, миличка?

— Била съм и по-добре, Мег.

— Още някой и друг час и цялата тази шибана история ще свърши. И тогава...

— Ще мога да се разпадна на съставните си части.

Мег сви рамене и стисна ръката ми.

— Къде е Чарли? — попитах аз.

— Взе метрото обратно за града.

— За какъв дявол го прави?

— Това е неговата представа за изкупление.

— Като го видях как не можа да се въздържи, го съжалих. Ако към края просто беше вдигнал телефона, можеше да оправи нещата между себе си и мама.

— Не — каза Мег. — Нямаше да оправи нищо.

Докато лимузината приближаваше портите, забелязах онази жена отново. Тя вървеше право към входа на гробището, движейки се с плавна лекота за човек на нейната възраст. Мег също я видя.

— Познаваш ли я? — попитах аз.

Отговори със свиване на рамене, в смисъл „хич не искам и да знам“.

— Тя беше на гроба на мама и стоя през по-голямата част от службата.

Мег отново сви рамене.

— Може би е някоя откачалка, която се забавлява с ходене по гробища.

Тя ни погледна, когато минахме с колата покрай нея, после бързо сведе очи.

Лимузината излезе на главния път и зави надясно по посока на Манхатън. Отпуснах се назад на седалката изтощена. За момент се възцари тишина. После Мег ме бутна с лакът.

— Е, къде са ми двайсетте долара?

[1] Библия. Откровение на св. Йоана Богослова, 21:4. ↑

[2] Библия. Псалтир. Псалом 22:5. ↑

ДВЕ

Петнайсет от двайсетте присъстващи на погребението се върнаха в апартамента на майка ми. Беше доста натъпкано, тъй като мама прекара последните двайсет и шест години от живота си в малък едностаен апартамент на 84-та улица, и Уест Енд авеню (и даже в изключително редките случаи, когато канеше гости, не мога да си спомня да е имало повече от четирима души едновременно).

Никога не съм харесвала апартамента. Беше тесен. Имаше лошо разположение. Югозападното му изложение на четвъртия етаж означаваше, че гледа към заден пасаж и рядко вижда слънце. Всекидневната беше три и трийсет на три и трийсет, имаше и спалня със същата големина, малка баня, свързана със спалнята, и кухня — три на два и четирийсет, със стари домакински уреди и протрит линолеум. Всичко в апартамента изглеждаше старо, износено и нуждаещо се от подновяване. Преди три години успях да убедя мама да пребоядиса апартамента, но, както в толкова много други апартаменти в Уест Сайд, този нов пласт латекс и лак само прибавиха още едно повърхностно покритие върху гипса и орнаментите, които през десетилетната вече бяха натрупали сантиметър и половина пласт лоша боя. Килимите отиваха към протриване. Мебелите имаха нужда от претапициране. Онези така наречени луксозни предмети, които тя притежаваше (телевизор, климатик, стерео с неопределен корейски произход), бяха безвъзвратно остарели. През последните няколко години всеки път, когато имах малко повече пари (което не се случваше често), ѝ предлагах да си поднови телевизора или да ѝ купя микровълнова печка, но тя винаги отказваше.

— Имаш по-важни неща, за които да си харчиш парите — казваше винаги тя.

— Парите са си мои, мамо, и аз решавам как да ги изхарча — отвърщах аз.

— Изхарчи ги тогава за Етан, изхарчи ги за себе си. Аз съм си добре и с това, което имам.

— Този климатик е като астматик. Ще се свариш жива през юли.

— Имам си вентилатор.

— Мамо, опитвам се да ти помогна.

— Знам това, скъпа, но съм си съвсем добре.

Тя поставяше толкова силно ударение на последните две думи, че разбихах колко е излишно да продължавам разговора. Тази тема не подлежеше на обсъждане.

Отказваше винаги всичко. Мразеше мисълта, че може да се превърне в товар. И тъй като беше изискана, а същевременно и бяла англосаксонска протестантка с прекалено силно самоуважение, ненавиждаше идеята, че би могла да бъде обект на благотворителност. Защото за нея това означаваше личен неуспех, падение.

Обърнах се от мястото, където стоях във всекидневната, и погледът ми попадна на няколко семейни фотографии в рамки на масичката до дивана. Отидох и взех една позната снимка. Беше на баща ми във военна униформа. Майка ми я бе направила в базата в Англия, където са се срещнали през 1945. Това е било единственото ѝ презокеанско пътешествие — единственият път през живота ѝ, когато е напускала Америка. Първоначално била доброволка в Червения кръст, а после работила като машинописка в едно подразделение на щаба на Съюзническите сили в предградията на Лондон. Там срещнала поразителния Джек Малоун, който си почивал, след като бил отразил с репортажи за „Старс енд Страйпс“^[1] — вестникът на армията на САЩ, освобождаването на Германия от Съюзническите сили. Те се впуснали в малка авантюра, в резултат на която се появил Чарли. И изведнъж открили, че съдбите им са се свързали.

Чарли се приближи към мен. Той погледна снимката, която държах.

— Искаш ли да я вземеш? — попитах аз.

Той поклати глава.

— Имам същата вкъщи. Това е любимата ми снимка на татко.

— Тогава мисля да я взема аз. Нямам много негови снимки.

Останахме така за миг, чудейки се какво още да си кажем.

Чарли нервно хапеше долната си устна.

— По-добре ли се чувстваш?

— Да-а, отлично — каза той, отклонявайки поглед както винаги.

— Ти държиш ли се?

— Аз? Разбира се — отговорих, като се опитвах да пренебрегна факта, че току-що бяхме погребали майка си.

— Синът ти изглежда е страхотно дете. Онзи бившият ти мъж ли беше?

— Да-а, това е чаровникът. Не си ли го виждал досега?

Чарли поклати глава.

— А, да, забравих. Ти пропусна сватбата ми. А Мат беше извън града по време на последното ти идване. Хиляда деветстотин деветдесет и четвърта беше, нали?

Вместо да отговори на въпроса, Чарли ми зададе друг:

— Той все още работи нещо, свързано с новините по телевизията, нали?

— Сега е голяма клечка. Както и новата му съпруга.

— Да-а, мама ми разказа за развода.

— Така ли? — възкликнах истински изненадана. — Кога ти е разказала? По време на ежегодното ти телефонно обаждане през хиляда деветстотин деветдесет и пета?

— Говорехме си малко по-често.

— Извинявай, прав си. Ти се обаждаше и на всяка Коледа. Така че при едно от твоите две обаждания през годината всъщност си открил, че Мат ме е напуснал.

— Беше ми наистина мъчно, когато го научих.

— Ей, това е вече стара работа. Преживяла съм го.

Отново настъпи неловка тишина.

— Жилището не изглежда много различно — каза той, като огледа апартамента.

— Мама никога не е имала намерение да бъде показвана на страниците на „Хаус енд гардън“^[2] — рекох аз. — Имай предвид, че тя дори не искаше да ремонтира апартамента — и не го и ремонтира докрай. Както винаги, парите не стигнаха. Слава богу, че беше на нормиран наем, иначе нямаше да може да остане в апартамента.

— Колко е сега на месец?

— Хиляда и осемстотин, което не е лошо за този район. Но за нея винаги е било трудно да го плаща.

— Не наследи ли тя нещо от чичо Рей?

Рей беше заможният брат на мама — бостънски адвокат с добра практика, който се държеше на колосално разстояние от сестра си. От

това, което бях успяла да разбера, мама никога не е била особено близка с него, когато са били деца. Бяха се отчуждили още повече след като Рей и жена му, Идит, изразили своето неодобрение към бруклинския католик тарикат, за когото тя се бе омъжила. Но Рей винаги спазваше правилото на белия англосаксонски протестант, гласящо: „Постъпвай правилно“. Така че след преждевременната смърт на баща ми той реши да окаже финансова помощ на сестра си, като ѝ предложи да плати образованието ни. Това, че Рей и Идит нямаха собствени деца (и че освен мама Рей нямаше други братя и сестри), вероятно ги е улеснило при плащането на големите сметки в течение на години — независимо от това, че даже и когато бяхме малки, Чарли и аз съвършено ясно разбирахме, че чичо ни не иска да има нищо общо с нас. Ние не го познавахме. Мама никога не се виждаше с него. За всяка Коледа получавахме по двацет долара в спестовен влог. Когато Чарли беше в Бостън колидж, Рей нито веднъж не го покани в градската си къща в Бийкън Хил. Същата студенина срещнах и аз, когато учех в Смит и ходех в Бостън един път в седмицата. Мама обясняваше неговата отчужденост с думите: „Всяко семейство си има странности“. И все пак да дадем на човека справедливо признание: благодарение на него Чарли и аз можахме да учим в частни училища и частни колежи. Но веднага след като завърших Смит през седемдесет и шеста, мама не видя повече никакви пари от брат си и до края на живота си изпитваше недостиг на средства. Когато Рей умря през деветдесет и осма, очаквах, че мама ще наследи малко пари (особено като се има предвид, че Идит беше умряла три години преди съпруга си). От неговото наследство тя не получи нищо.

— Искаш да кажеш, че мама не ти е казала, че Рей не ѝ остави нищо?

— Всичко, което ми каза, беше, че е умрял.

— Това беше по време на телефонен разговор през хиляда деветстотин деветдесет и осма, нали?

Чарли се втрени в обувките си.

— Да, така е — каза той тихо. — Но не знаех, че не е била включена в завещанието му.

— Да-а, Рей остави всичко на болногледачката, която го гледаше, след като Идит се премести в огромната епископална църква на небето.

Горкичката мама — нея винаги я лъжеха с рестото.

— Но как успяваше да си плати сметките?

— Получаваше малка пенсия от училището. И социалната осигуровка. Това беше всичко. Предлагам да ѝ помогна, но тя, разбира се, отказваше. Даже и тогава, когато можех да си го позволя.

— Още ли работиш в онази агенция?

— Страхувам се, че да.

— Но сега си на по-висока длъжност, нали?

— Сега съм главен редактор на рекламни текстове, това е всичко.

— Струва ми се съвсем добре.

— Парите не са лоши. Но в моята работа казват, че щастливият рекламен редактор е оксиморон^[3]. Все пак ми запълва времето и плаща сметките. Искам само мама да ми беше позволила да платя някои от *нейните* сметки. Но тя беше непоколебима, не искаше нищо от мен. Така както пресмятам, тя или нелегално играеше на канаста, или осъществяваше високодоходен рекет с момичета скаути.

— Планираш да освободиш апартамента сега, нали?

— Положително не смятам да го поддържам като музей.

Погледнах го право в лицето.

— Знаеш, че не си включен в завещанието.

— Аз, ъ-ъ, не съм изненадан.

— Не че има кой знае какво наследство. Точно преди да си отиде, мама ми каза, че има малка застраховка живот и някакви акции. Може би най-много петдесет хиляди. Много лошо, че не я потърси преди шест месеца. Повярвай ми, тя не искаше да те изключва от завещанието — противно на всяка логика се надяваше, че ще ѝ се обадиш. След като ѝ съобщиха, че ракът ѝ е в краен стадий, тя ти писа, нали?

— В писмото си нито веднъж не споменаваше, че умира — каза той.

— О, това щеше да промени нещата, нали?

Още един от неговите гузни погледи над рамото ми.

Гласът ми остана спокоен.

— Ти не отговори на писмото ѝ, не отговори и на съобщенията, които ти оставях, когато тя изживяваше последните си дни. Което, трябва да отбележа, беше стратегически тъпо. Защото, ако си беше

показал очите в Ню Йорк, сега щеше да делиш петдесетте хиляди с мен.

— Никога нямаше да приема дела си...

— Да бе! Принцесата щеше да настоява...

— Не наричай Холи така.

— Защо, по дяволите? В тази история тя е Лейди Макбет.

— Кейт, опитвам се наистина да...

— ... направиш какво? Да затвориш раните? Да постигнеш примирие?

— Разбери, с теб никога не съм имал противоречия.

— Трогната съм! Колко жалко, че мама не е тук, за да види това. Тя вечно живееше с тези романтични идеи как всички ще се сдобрят и тя ще може да види един ден отново внуците си от Западния бряг.

— Аз мислех да се обадя...

— *Мислех*, не е достатъчно! *Мислех*, е равно на лайно!

Бях повишила глас един-два децибела. Изведнъж забелязах, че всекидневната се бе опразнила. Чарли прошепна:

— Моля те, Кейт... Не искам да се връщам обратно с мисълта, че...

— Чарли, какво, дявол да го вземе, очакваш днес? Спонтанно възстановяване на отношенията? *Блажени са вярващите*? Човек жъне, каквото е посял, човече!

Почувствах на рамото си подкрепяща ръка. Леля Мег.

— Великолепна проповед, Кейт — каза тя. — Сигурна съм, че Чарли вече напълно разбира своята позиция.

Поех си дълбоко дъх, за да се успокоя, и казах:

— Да-а, мисля, че разбира.

— Чарли — каза Мег, — защо не потърсиш някакъв алкохол в кухнята?

Чарли постъпи както му бе наредено. Децата, които се караха за дреболии, бяха разделени.

— Е, по-добре ли си? — попита Мег.

— Не — отговорих. — Определено не съм добре.

Тя ми посочи дивана. Седна до мен и заговори с конспиративно тих глас:

— Остави момчето на мира. Аз малко си поговорих с него в кухнята. Изглежда има много сериозни проблеми.

— Какви проблеми?

— Без работа е от четири месеца. Някаква холандска интернационална компания е взела под контрол „Фицгибън“ и веднага е намалила наполовина броя на търговския си персонал в Калифорния.

„Фицгибън“ беше фармацевтичен гигант, в който Чарли беше работил през последните двацет години. Беше започнал като търговски пътник — представител по продажбите за Сан Фернандо Вали, после постепенно беше успял да се издигне до длъжността областен директор по продажбите за област Ориндж, а сега...

— Колко сериозни са проблемите му?

— Дотолкова, че е трябвало да вземе пари назаем от приятел, за да си купи самолетния билет дотук.

— Господи!

— И с две деца в колеж. От финансова гледна точка нещата отиват към критичната нула. Той наистина е в ужасно положение.

Изведнъж изпитах чувство за вина. Горкият идиот. Изглежда, че нищо никога не се обръщаше в негова полза. Той винаги беше имал изумителния талант да набира грешени номера.

— Доколкото разбирам, на семейния фронт също има сътресения. Защото Принцесата не е от съпругите, готови да проявяват разбиране...

Мег изведнъж спря да говори и ме побутна с лакът. Чарли беше влязъл отново в стаята с шлифер, праметнат върху едната му ръка.

— За какво ти е шлиферът? — попитах аз.

— Трябва да се връщам на летището — каза той.

— Но ти пристигна само преди няколко часа — възпротивих се аз.

— Имам важна среща утре рано сутринта — каза той плахо. — Интервю за работа. Върша, ъ-ъ, няколко неща в момента.

Хванах погледа на Мег, умоляващ ме да не я издам. Не е ли странно, че роднинският живот е една непрекъснато разрастваща се паяжина от малки споделени тайни от рода на „моля те, не казвай на брат си, че съм ти казала...“.

— Съжалявам да го чуя, Чарли — казах аз. — Извинявай за преди малко. Днес е лош ден и...

Чарли ме накара да млъкна, като се наведе и докосна бързо с устни бузата ми.

— Нека да поддържаме връзка, а? — каза той.

— Всъщност зависи от теб, Чарли.

Брат ми замълча, сви рамене тъжно и се отправи към вратата. Когато стигна там, се обърна към мен и си разменихме погледи. Продължи само милиардна част от секундата, но неговият ми каза всичко: „Моля те, прости ми“.

Изпитах жалост към брат си. Той изглеждаше така подпухнал и съсипан от живота; уловен в клопка и поставен в безизходица като елен, гледащ право към фаровете на приближаващата кола. Животът не се бе оказал благосклонен към него — и сега той беше олицетворение на разочарованието. Можех да му съчувствам, и то с пълно право, защото, освен безметежното изключение, което беше синът ми, и аз самата не бях подвижна реклама за личностна реализация.

— Довиждане, Кейти — каза Чарли и отвори външната врата.

Аз се обърнах и влязох в банята. Когато след две минути излязох, изпитах облекчение, че си е отишъл.

Същото облекчение изпитах, когато останалите опечалени започнаха да се разотиват. Имаше един-двама съсед и няколко стари приятелки на мама — жени над седемдесетте, изглеждащи все по-крехки, опитващи се да бърбят приятно, да демонстрират висок дух и да не размишляват много-много върху факта, че една по една техните връстнички си отиват.

Към три часа всички си бяха отишли — освен Мег и Розела, едрата весела доминиканка на средна възраст, която бях наела преди две години да чисти маминия апартамент два пъти в седмицата. Накрая след излизането на мама от болницата „Слоун кетъринг“ тя се превърна в нейна денонощна болногледачка.

— Не искам да умирам в някаква бозава стая с луминесцентно осветление — каза ми мама на сутринта, след като онкологът ѝ беше съобщил, че ракът ѝ е в напреднал стадий.

Чух се да казвам: „Ти не умираш, мамо“.

Тя се протегна от леглото и хвана ръката ми.

— Не можеш да се пребориш с това, което е писано, мила.

— Докторът ми каза, че може да продължи с месеци...

Гласът ѝ остана спокоен, странно ведър.

— Три седмици най-много. Кое то, откровено казано, е по-добре, отколкото очаквах.

— О, ти винаги, *винаги* си била оптимист, мамо? — О, боже, какви ги разправям! Хванах ръката ѝ по-здраво. — Не исках да кажа това. Просто...

Тя ме погледна критично.

— Ти всъщност никога не можа да ме разбереш, нали?

Преди да успея да направя някакво опровержение, тя протегна ръка и натисна бутона за повикване над болничното си легло.

— Ще помоля болногледачката да ме облече и да ми помогне да си опаковам нещата. Надявам се, че няма да имаш нищо против да ме почакаш петнайсет минути.

— Аз ще те облека, мамо.

— Няма нужда, мила.

— Но аз искам.

— Иди си вземи чаша кафе. Болногледачката ще се погрижи за всичко.

— Защо не ми позволиш? — Изведнъж започнах да звуча като хленчеща четиринайсетгодишна хлапачка.

Мама само се усмихна, защото знаеше, че ме е поставила в мат.

— Хайде, бягай, мила. Но не се бави повече от петнайсет минути, защото ако не напусна преди обяд, ще ми начислят още един пълен ден за стаята.

И какво от това? Имах желание да изкрещя: „Блу Крос" плаща сметките". Но знаех какъв ще бъде отговорът ѝ.

Въпреки това не е правилно да постъпваме нечестно с добра компания като „Блу Крос“, на която може да се разчита.

И после щях да се чудя (за не знам кой си път) защо никога не бях успяла да спечеля какъвто и да е спор с нея. „Ти всъщност никога не можа да ме разбереш, нали?“

Яд ме беше на нея, че толкова добре ме познава. Както винаги, тя беше права за парите. Никога не можах да я разбера. Не можах да разбера как успяваше да бъде толкова спокойна лице в лице с толкова разочарования, с толкова пречки. От някои нейни недомлъвки (и от това, което Чарли ми беше разправял) се бях досетила, че семейният ѝ живот не би могъл да се нарече щастлив. Съпругът ѝ бе умрял млад. Не ѝ беше оставил никакви пари. Единственият ѝ син се бе отчуждил от семейството. А единствената ѝ дъщеря, Мис Недоволство, не можеше да разбере защо нейната майка отказва да крещи срещу

многобройните неправди в живота. Или защо сега, накрая, беше така дяволски примирена. Човек би си помислил, че е признак на лошо възпитание за нея да се разбунтува срещу смъртта. Но такъв беше нейният стил. Тя никога не откри картите си, никога не показа мъката, която ясно прозираше зад пословичния ѝ стоицизъм.

Все пак излезе права по отношение прогнозата за болестта си. Не живя месеци. Издържа по-малко от две седмици. Аз бях наела Розела за двайсет и четири часово гледане и се чувствах виновна, че не съм с мама през цялото време. Но бях подложена на луд натиск в работата си от голям нов клиент, а трябваше да се грижа и за Етан (тъй като бях твърдоглава и не исках да моля Мат за каквито и да било услуги). Така че с мъка успях да отделя за нея около три часа на ден.

Краят настъпи бързо. Розела ме събуди в четири часа сутринта миналия вторник и просто ми каза: „Трябва да дойдеш“.

За щастие тъкмо бях разработила план за спешни случаи с една приятелка, която познавах отскоро. Казваше се Кристин и живееше два етажа над мен в същата сграда и беше член на приятелския Клуб на разведените майки. Въпреки шумните протести на Етан успях да го извадя от леглото и да го отведа при Кристин, която незабавно го сложи да си легне на нейния диван, разтовари ме от училищните му дрехи и обеща да го заведе в училището „Алън Стивънсън“ сутринта.

После се втурнах надолу по стълбите, помолих портиера да ми намери такси и казах на шофьора, че ще му дам пет долара бакшиш, ако успее да прекоси града до 84-та и Уест Енд за петнайсет минути.

Докара ме за десет. Което беше добре, защото мама си отиде само пет минути след като влязох през вратата.

Заварих Розела да стои до леглото ѝ и тихо да плаче. Тя ме прегърна и прошепна: „Тя е тук, но вече си отива“.

Хубав начин да се каже, че мама беше изпаднала в кома. Което, откровено казано, беше нещо като облекчение за мен, защото тайно изпитвах ужас от сцена на смъртния ѝ одър. От това дали ще намеря вярната последна дума. Защото няма вярна последна дума, която може да се каже. Така или иначе тя не можеше да ме чуе сега, затова каквито и да било мелодраматични признания като „Обичам те, мамо!“ можеха да бъдат от полза единствено за мен самата. В моменти от огромно значение като този, думите са без значение. И те не можеха да успокоят чувството за вина, което изпитвах.

Така че просто седнах на леглото и хванах все още топлата мамина ръка, стиснах я силно и се опитах да си спомня първата ми представа за нея. Изведнъж я видях оживена, хубава млада жена, която държи моята четиригодишна ръка, докато отиваме към площадката за игра в Ривърсайд парк, и си помислих, че това не е важен или съществен спомен, а просто нещо съвсем обикновено и че тогава мама е била с петнайсет години по-млада, отколкото съм аз сега, и как ние забравяме всички тези разходки в парка и посещенията по спешност при педиатъра, когато сме имали ангина, и как са ни взимали от училище, и как са обикаляли с нас да ни търсят обувки или дрехи или да ни водят на събрания на момичетата скаути и всички други точки от протокола, наложени от това, че си родител, и как моята майка полагаше толкова много усилия за мен, и как някак си никога не можах да го разбера, и как мразех своята зависимост от нея, и как исках да съм успяла някак си да я направя по-щастлива, и как в миналото, когато бях четиригодишна, тя винаги се качваше на пързалката с мен, седнаше на съседната люлка, люлееща се напред-назад, и как, изведнъж, ето ни — майка и дъщеря, отлитащи високо в небето, един есенен ден през петдесет и девета, а слънцето свети, моят свят е пълен с уют, със сигурност, с обич, мама се смее и за...

Тя си пое въздух три пъти хрипливо. После стана тихо. Трябва да съм седяла там поне още петнайсет минути, продължавайки да държа ръката ѝ, усещайки постепенно хладина да прониква в пръстите ѝ. Накрая Розела леко ме хвана за раменете и ме изправи. В нейните очи имаше сълзи, в моите — не. Може би защото бях прекалено вцепенена, за да мога да плача.

Розела се наведе и затвори очите на мама. После се прекръсти и три пъти произнесе молитвата „Аве Мария“. Аз извърших друг вид ритуал: отидох във всекидневната, сипах си едно голямо уиски и го глътнах наведнъж, после взех телефона и набрах 911.

— За какъв спешен случай искате да съобщите? — запита операторът.

— Не е спешен случай — казах аз. — Просто смърт.

— Каква смърт?

— По естествени причини. — Но можех да добавя: „Една много спокойна смърт. С достойнство. Стоическа. Понесена без оплаквания“.

Моята майка умря по начина, по който бе живяла.

Стоях до леглото и чувах как Розела мие чиниите от помена. Само преди три дни мама лежеше тук. Изведнъж кой знае защо си спомних нещо, което един човек, Дейв Шроудър, ми беше разказал неотдавна. Той пишеше на свободна практика за списания: дяволски умен, обиколил много свят, но все още стараещ се да си създаде професионална репутация на четиридесетгодишна възраст. Той скъса с мен, когато отказах да преспя с него след втората ни среща. Ако беше изчакал до третата, можеше и да му излезе късметът. Но, както и да е... Той ми разказа една страхотна история за това как бил в Берлин през нощта, когато стената била разбита, а после, когато отишъл там отново, една година по-късно, открил, че този зловещ градеж — тази окървавена крепостна стена, символ на Студената война — просто е изчезнал. Даже и знаменитият митнически контролно-пропускателен пункт „Чарли“ бил разглобен, а на мястото на бившето Българско търговско представителство имало магазин на Бенетон.

— Като че ли това ужасно нещо, този решаващ крайпътен камък в историята на XX век, никога не е съществувал — ми каза Дейв. И тогава ми дойде наум, че в момента, в който приключим някакъв спор, ние заличаваме цялата история. Това е важна характеристика на човечеството, благодарение на която то върви напред.

Погледнах отново към леглото на майка и си спомних замърсените чаршафи, подгизналите от пот възглавници, начинът, по който тя почти дращеше с нокти по дюшека, преди морфинът да започне да действа. Сега леглото беше застлано с чисти чаршафи и кувертюра, току-що взета от химическо чистене. Мисълта, че тя е умряла тук, вече изглеждаше сюрреалистична, невъзможна. След още една седмица, когато Розела и аз опаковаме вещите от апартамента, а служителите на „Гудуил Индъстрис“ изнесат всички мебели, които възнамерявах да раздам, какво вещественно доказателство ще остане за времето, прекарано от майка ми на тази планета? Няколко по-ценни неща (годежният ѝ пръстен, една-две брошки), няколко фотографии и...

Нищо друго освен, разбира се, мястото, което винаги ще заема в съзнанието ми. Място, което тя сега дели с татко, когото никога не съм познавала.

А когато Чарли и аз умрем... Това ще е краят на Дороти и Джак Малоун. Отпечатъкът им върху живота на човечеството ще бъде

изличен напълно. Така, както последната следа от мен ще бъде Етан. Докато е тук, на земята...

Потреперих и изведнъж ми стана много студено. Почувствах нужда от още един скок. Влязох в кухнята. Розела беше до умивалника и привършваше с чиниите. Мег седеше до малката кухненска маса с цигара, димяща в малка чинийка (майка ми нямаше пепелници в къщата си) и бутилка скок до полупълна чаша.

— Не гледай така неодобрително — каза Мег. — Аз предложих на Розела да ѝ помогна.

— По-скоро си мислех за една цигара — уточних аз.

— Това не ми пречи — промърмори Розела.

— Мама мразеше пушенето — казах аз. Седнах и посегнах към пакета „Меритс“ на Мег, измъкнах една цигара и я запалих.

Мег изглеждаше поразена.

— Да се обадя ли на Ройтерс — каза тя. — Или може би на Си Ен Ен?

През смях издишах дим, колкото бяха побрали дробовете ми.

— Позволявам си една-две в годината. При специални случаи. Например, когато Мат ми съобщи, че ме напуска. Или когато мама ми се обади през април, за да ми каже, че постъпва в болницата за изследвания, но е сигурна, че ѝ няма нищо...

Мег ми наля голяма доза уиски и побутна чашата към мен.

— Хвърли го през трюма, миличка.

— Направих това, което ми беше наредено.

— Защо не си тръгнеш с леля си — предложи Розела. — Аз ще довърша работата тук.

— Оставам — казах аз.

— Това е глупаво — възпротиви се Мег. — Освен това моят чек от социалната осигуровка излезе вчера, така че се чувствам богата и в настроение за нещо с много високо съдържание на холестерол... като стек. Какво ще кажеш да резервирам маса в „Смит енд Уолински“? Виждала ли си някога какви мартинита сервират там? Големи са като аквариуми за златни рибки.

— Спести си парите. Оставам тук тази нощ.

Мег и Розела размениха загрижени погледи.

— Какво разбираш под *тази нощ*? — попита Мег.

— Смятам, че планирам да спя тук тази нощ.

— Не трябва да правиш това — каза Розела.

— Най-меко казано — добави Мег.

— Решила съм. Ще спя тук.

— Ако ти оставаш, оставам и аз — каза Мег.

— Не, не оставаш. Искам да съм сама.

— Хайде, сега! Щуротии.

— Моля те, послушай леля си. Да останеш сама тук през нощта... не е добра идея.

— Мога да се оправя.

— Недей да бъдеш толкова сигурна — каза Мег.

Но никой не можа да ме разубеди. След като платих на Розела (тя не искаше да вземе от мен никакви допълнителни пари, но аз пяхнах сто долара в ръката ѝ и отказах да ги приема обратно), най-после към пет часа успях да отлепя леля Мег от кухненската маса. И двете бяхме всъщност малко пийнали, защото аз пих наравно с Мег уиски след уиски, и някъде след четвъртата чаша престанах да ги броя.

— Знаеш ли, Кейт? — каза тя, докато ѝ помагах да си облече палтото. — Аз наистина мисля, че ти си мазохистка.

— Благодаря ти за толкова честната преценка за мен.

— Разбираш какво искам да кажа. Последното нещо, което би трябвало да направиш тази нощ, е да останеш сама в апартамента на мъртвата си майка. Но ти точно това правиш. И, дявол да го вземе, това съвсем не го разбирам.

— Искам малко време да остана насаме със себе си. Тук. Преди да разчистя мястото. Не можеш ли да разбереш?

— Мога, разбира се. Точно толкова, колкото мога да разбера самобичуването.

— Звучиш като Мат. Той винаги казваше, че имам изключителен талант да бъда нещастна.

— Заеби го тоя гаден кариерист. Още повече че има доказана способност да твори нещастие.

— Може би е прав в някаква степен. Понякога си мисля...

Замълчах, защото наистина не исках да завърша изречението. Но Мег каза:

— Хайде, изплюй камъчето.

— Не знам. Понякога наистина обърквам работите.

Мег завъртя очи нагоре.

— Добре дошла сред каръците, миличка.

— Знаеш какво искам да кажа.

— Не, наистина не разбирам. Постигнала си успех в работата си, имаш прекрасно дете...

— Най-доброто дете.

Мег сви устни и за момент лицето ѝ стана тъжно. Тя рядко говореше за това, но знаех, че липсата на дете винаги е била мълчалив източник на мъка за нея. И си спомних какво ми каза, след като споделих с нея, че съм бременна:

— Запомни го от мен. Може никога да не ми е дошла сляпата неделя, но мъже не са ми липсвали. И преобладаващото мнозинство от тях са страхливи задници, които бягат на километър, като разберат, че си самостоятелна жена. Всъщност единственото хубаво нещо, което един мъж може да ти даде, е дете.

— Тогава защо не си забременяла?

— Защото през петдесетте и шестдесетте години, когато можех да направя това, идеята за семейство от един родител беше горе-долу толкова обществено приемлива, колкото поддръжката на руска космическа програма. Неомъжената майка веднага биваше белязана като черна овца от обществото и на мен просто не ми стискаше да мина през това. Подозирам, че дълбоко в себе си всъщност съм страхлива.

— Мисля, че последното нещо, което може да ти се припише, е страх. Искам да кажа, че ако анализираш нещата както трябва, страхливецът в семейството съм аз.

— Ти се ожени. Ще имаш дете. Това за мен е смелост.

Тя незабавно смени темата на разговор. Повече никога не сме говорили за това, че няма деца. Всъщност се издаваше само в моменти като този, когато споменаването на Етан обикновено беше придружено от лека тъга, която тутакси шеговито прикриваше.

— Точно така, той е най-доброто дете — каза тя. — Е, добре, от женитбата нищо не излезе, но виж какво ти остана.

— Знам...

— Така че защо трябва да се отчайваш?

Защото... О, боже... Не знам как да обясня това най-двусмислено и все пак толкова завладяващо чувство — непрекъснатото недоволство от самия себе си и от мястото, на което си се поставил в живота.

Но бях прекалено изморена — и прекалено пияна — за да навлизам в тази тема. Затова просто кимнах в знак на съгласие и казах:

— Слушам те, Мег.

— Лошо е, че майка ти не те възпита като католичка. От теб щеше да стане страхотна каеща се.

Отправихме се надолу с асансьора. Докато пресичахме фоайето, Мег се наклони към мен за опора. Портиерът ѝ спря такси. Той отвори вратата и ѝ помогна да влезе.

— Надявам се, дявол да го вземе, че всичкият тоя скоч, който изпи, съвсем ще те отреже — каза тя, — защото хич не ми се иска да седиш там горе, миличка, и да си мислиш, мислиш, мислиш...

— Няма нищо лошо в това човек да мисли.

— Опасно е за здравето. — Тя ме хвана здраво. — Обади ми се утре, когато излезеш от зоната на здрача. Обещаващ ли?

— Добре-е. Обещавам.

Тя ме погледна право в очите.

— Тъй те искам, моето момиче.

Върнах се обратно горе. Останах пред вратата на апартамента поне минута, преди да си възвърна смелостта. После влязох.

Тишината вътре беше поразяваща. Първата ми мисъл беше: бягай. Но си наложих да вляза в кухнята и да прибера останалите чинии. Избърсах масата два пъти, после изчистих всички плотове в кухнята. Намерих препарат и изтърках мивката. Намерих парцал и избърсах прахта от всяка мебел в апартамента. Влязох в банята. Опитах се да не забелязвам отлепения тапет и големите влажни петна на тавана. Взех четката за чистене на тоалетна и се захванах за работа. После прехвърлих вниманието си на ваната и я търках поне петнайсет минути, но не можах да почистя докрай петната от ръжда около канала. Умивалникът беше още по-ръждив. Трябва да съм прекарала нови петнайсет минути, търкайки го като побъркана, забравила напълно, че вършех всички тези домакински работи, облечена в един наистина хубав черен костюм (абсурдно скъп, абсурдно шик костюм от Армани, с който Мат ме бе изненадал преди две Коледи и който беше компенсация за огромно чувство за вина, както разбрах по-късно, когато на втори януари ми поднесе изненада номер две, като ми съобщи, че е влюбен в някоя си Блеър Бентли и е решил да сложи край на нашия брак. Решението влизало в сила незабавно).

Накрая нямах повече сили да се правя на чистачка и се свлякох върху умивалника. Бялата ми блуза беше мокра, лицето ми бе обляно в пот. Отоплението в апартамента на мама винаги беше засилено до ниво почти сауна и аз изведнъж почувствах, че имам страшна нужда от душ. Затова отворих медицинското ѝ шкафче, за да видя какви сапуни и шампоани мога да използвам. Пред мен изведнъж се появиха около десет шишенца с валиум, дузина ампули морфин, опаковки с игли за инжекции, пособия за клизма и един дълъг тънък катетър, който Розела трябваше да вкарва в уретрата на майка ми, за да изтегля урината ѝ. После забелязах пакета памперси за възрастни, поставен в един ъгъл под тоалетната ѝ масичка върху пластмасова подлога. Хванах се, че мисля: „Някой някъде трябва да произвежда и продава всички тези неща“. И, господи, цената им сигурно никога не пада. Защото, ако има едно сигурно нещо в този живот, то е, че ако живееш достатъчно дълго, ще завършиш с памперс за възрастни. Дори и ако нямаш късмет и хванеш рак на матката на четиридесет години, има вероятност към края на твоята драма и ти да имаш нужда от памперс. И...

Изведнъж започнах да правя това, което се клех цял ден, че няма да направя.

Не мога да си спомня колко дълго плаках. Неутешимо. Най-последно емоционалните ми спирачки паднаха и аз се предадох на мъката с непреодолима ярост. Безспирен поток от болка и вина. Болка, защото сега бях сама в големия лош свят. И вина, защото бях преживяла по-голяма част от живота си на възрастна, старейка се да се измъкна от ръцете на майка ми. Сега, когато винаги бях избягала от нея, се чудех в какво се състоеше противоречието между нас.

Хванах се здраво за умивалника. Почувствах, че стомахът ми се качва нагоре. Падайки на колене, едва успях да достигна тоалетната навреме. Скок. Още скок. И накрая горчива слюнка.

Изправих се несигурно на крака, с кафеникава слюнка на устните, капеща върху моя скъп черен костюм. Върнах се при умивалника, завъртях крана за студената вода, пяхнах устата си под него и я изплакнах от повръщаното. Грабнах бутилката вода за уста „Лаворис“ от тоалетната масичка — защо само дребничките стари дами купуват „Лаворис“? — отвъртях голямата пластмасова капачка, изсипах около триста милилитра от стипчивата, с аромат на канела

течност в устата си, изплаках я и изплюх всичко в умивалника. След това се втурнах към спалнята, като събличах дрехите си по пътя.

Когато стигнах леглото на мама, бях останала по чорапогащник и сутиен. Порових из чекмеджетата ѝ да намеря някоя фланелка, но си спомних, че моята майка не беше всъщност представител на спортното поколение. Затова се спрях на един стар кремав пуловер с деколте по врата — точно мода „Отивам с първокурсник на състезанието между Харвард и Йейл — Есен’42“. Като свалих бельото си, дръпнах пуловера и го опънах почти до коленете си. Миришеше на нафталин, а вълната боцкаше кожата ми. Много важно. Отхвърлих покривката и пролазих в леглото. Независимо че горещината в апартамента напомняше за Флорида, чаршафите създаваха усещане за призрачен хлад. Грабнах една възглавница и я притиснах до себе си, държейки се за нея, като че ли е единственото нещо на света, което може да ми вдъхне кураж.

Внезапно почувствах неистова нужда да прегърна сина си. Внезапно започнах да плача и се почувствах като малкото изгубено момиче. Внезапно изпитах ненавист към самата себе си за този изблик на самосъжаление. Внезапно започнах да се чудя защо стаята се наклонява на една страна и се клатушка като лодка в бурно море. Накрая съм заспала.

Събуди ме телефонът.

Необходими ми бяха миг или два, за да дойда отново в съзнание. Нощната лампа все още светеше ярко. Присвих очи към дигиталния часовник до леглото в стил 1970 (цифрите му се сменяха механично). 9:48 вечерта. Бях спала около три часа. Вдигнах телефона и успях да промърморя:

— Ало?

Но гласът ми беше така надебелял от пиянския сън, че вероятно съм звучала като в безсъзнание. От другата страна настана дълга пауза, после чух женски глас:

— Извинете, грешка.

Линията прекъсна. Сложих слушалката обратно. Изгасих лампата, дръпнах завивките над главата си и обявих края на този ужасен, отвратителен ден.

[1] В. Звезди и пагони. ↑

[2] Сп. Дом и градина. ↑

[3] От гръцки — остроумен глупак. — Б.ред. ↑

ТРИ

Събудих се в шест. В продължение на десет секунди бях в някак странно приповдигнато настроение. Защото за първи път от около пет месеца всъщност бях спала осем часа, без да се будя. Но после всичко започна да нахлува в съзнанието ми и започнах да се чудя какво нездравео, изпълнено с мъка отчаяние ме бе накарало да поискам да прекарам нощта в леглото на мама.

Станах, заклатушках се към банята, хвърлих си един поглед в огледалото на банята и реших да не правя друг път тази грешка. Изпишках се, плиснах си студена вода на лицето и направих гаргара с „Лаворис“: три основни пречиствания, които ми дадоха възможност да напусна апартамента без чувството, че съм била на разпродажба след пожар.

Костюмът ми миришеше на повръщано. Докато се обличах, се стараех да не обръщам внимание на състоянието му. После оправих леглото, грабнах си палтото, изгасих всички лампи и хлопнах вратата след себе си. Мег беше права — аз наистина бях мазохистка. Реших, че следващия път, когато ще видя този апартамент, ще бъде, когато дойда за неговото освобождаване.

Поради ранния час не срещнах никого от мамините съседи в асансьора или във фойето. Това беше облекчение, защото не мисля, че щях да бъда в състояние да издържа повече съболезнования. (Страхувах се също така, че хората могат да си помислят, че кандидатствам за женската роля в новата версия на „Изгубеният уикенд“.)

Нощният портиер — отпуснат в креслото до електрическата камина във фойето — изглежда дори не ме забеляза, когато минах с бърза крачка край него. Имаше поне двайсетина свободни таксита, обикалящи по Уест Енд авеню. Спрях едно, дадох на шофьора адреса си и се отпуснах на задната седалка.

Даже и за истински местен жител като мен все още има нещо вълшебно в Манхатън призори. Може би това, че улиците са празни. Или това, че светлината на уличните лампи се смесва с тази на

изгряващото слънце. Всичко е толкова смътно, толкова приглушено. Неспирният ритъм на града за миг е замрял. Цари полусумрак и очакване. На зазоряване нищо не изглежда сигурно, но все пак възможно.

После нощта си отива. Манхатън закрепява с цялата сила на дробовете си. Действителността започва истински да хапе. В жестоката светлина на деня възможностите изчезват.

Аз живея на 74-та улица между Второ и Трето авеню. В един по-скоро широк, отколкото висок грозен бял тухлен блок с апартаменти — от онези любими за предприемачите от шейсетте години, които сега мрачно определят безличния градски пейзаж на Ъпър Ийст Сайд между Трето авеню и реката. Тъй като съм момиче от Уест Сайд (родена и отгледана там), винаги съм смятала тази част на града за еквивалент на ванилов сладолед — скучна, безлична и лишена от тръпка. Преди да се омъжа, в продължение на години живях на 106-та улица и Бродуей — което беше всичко друго, но не и монотонно. Обичах цветистата нечистотия на района — хаитянските бакалници, порториканските винарни, старите еврейски магазини за деликатеси, хубавите книжарници близо до Колумбийския университет и кафене Уест Енд, където можеше да се слуша джаз без такса за вход или задължителна минимална консумация. Но моят апартамент — макар и безумно евтин — беше прекалено малък. А Мат притежаваше апартамент с две спални с нормиран наем на 74-та улица, който семейството му беше използвало от години. (Мат се бе настанил в него след смъртта на дядо си.) Беше направо без пари — за 1600 долара на месец, без да споменаваме колко по-просторен бе от моята едностайна килийка в Джънгълланд.

Но ние и двамата мразехме апартамента. Особено Мат, който се срамуваше, че живее на такъв неелегантен адрес и непрекъснато ми повтаряше, че ще се преместим да живеем в района Флатайрън или в Грамърси парк веднага щом напусне нископлатената си работа в Пи Би Ес и бъде ангажиран като високоплатен продуцент в Ен Би Си.

Е, да, той получи голямата длъжност в Ен Би Си. Взе си също и голям апартамент във Флатайрън — с онази късо подстригана руса говорителка Блеър Бентли. А аз останах в неговия омразен апартамент с нормиран наем на 74-та улица, който сега не мога да напусна, защото е на толкова изгодна цена. Имам приятелки с деца, които не могат да

намерят жилище с две спални за 1600 долара на месец даже и в Астория.

Константин, сутрешният портиер, беше на смяна, когато излязох от таксито. Той беше около шейсетгодишен — първо поколение грък емигрант, който все още живееше с майка си в Астория и който истински не одобряваше разведени жени с деца... особено пък вулгарните харпии, които трябваше да печелят пари вън от къщи. Имаше манталитета на селски полицейски информатор — винаги дебнеш хората, винаги задаващ подвеждащи въпроси, от които на човек му ставаше ясно, че е непрекъснато наблюдаван. Стомахът ми се сви, когато Константин отвори вратата на таксито. Можех да забележа, че моето окаяно състояние го заинтригува.

— Късна вечер, а, госпожице Малоун? — попита той.

— Не, ранна утрин.

— Как е малкият мъж?

— Отлично.

— Заспал?

Да, точно така. Цяла нощ си е играл с моята колекция от ловджийски ножове и се е забавлявал с моята садо-мазо видеотека.

— Не, тази нощ е при баща си.

— Поздравете Мат от мен, госпожице Малоун.

О, благодаря. Да-а, наистина забелязах начина, по който подчерта госпожице.

Изгуби коледния си бакишиш, малака (единствената ругатня, която знам на гръцки).

Взех асансьора до четвъртия етаж. Отключих трите ключалки на вратата. Апартаментът беше отчайващо тих. Отидох право в стаята на Етан. Седнах на леглото му и погалих възглавницата му с калъфка на рейнджъри (Е, добре, аз мисля, че рейнджърите са истински тъпаци, но опитай се да поведеш разговор на тема естетика със седемгодишно момче. Разгледах всичките подаръци, които Мат му беше купил от чувство за вина в последно време (компютър Макинтош, последна дума на техниката, купчина дискове, скъпи ролери). Разгледах и подаръците, които аз му бях купила от чувство за вина в последно време (ходеща годзила, пълен комплект рейнджъри, двадесетина пъзели). Почувствах пристъп на тъга и угризение. Същото угризение на съвестта, което чувствам, когато — два или три пъти в седмицата —

трябва да остана до късно на работа или да отида на някаква работна вечеря и затова ми се налага да карам Клер (австралийката детегледачка, работеща на час, която взима Етан от училище и го гледа, докато се прибера вкъщи) да остане по-дълго. Макар че Етан рядко ми се сърди за тези отсъствия вечер, винаги изпитвам неприятно чувство — страх, предизвикан от чувството за свръхвина, че ако Етан стане социопат (или развие вкус към дрогата на шестнайсетгодишна възраст), това ще се дължи на тези вечери, когато съм работила до късно. Работила съм, за да платя наема, да поема моята половина от училищната му такса, да платя сметките... и за да мога да придам на собствения си живот някакъв смисъл и цел. Убедена съм, че жените като мен не могат да победят в днешно време. Наоколо са всичките тези проповядващи „семейни ценности“ досадници постфеминистки, които играят с картата „децата имат нужда от майки, които да са вкъщи“. А пред нас са и примерите на онези, които, след като са решили да играят ролята на майки домакини в извънградските райони, мълчаливо откачат.

Когато си *разведена* работеща майка, ти носиш стереофонично чувство за вина, защото не само че не си вкъщи, когато детето ти се връща от училище, но се и обвиняваш отчасти за намаляване на чувството на сигурност у детето си. Все още мога да видя Етан с широко отворени от объркване очи, неговото ужасено учудване, когато преди пет години се опитвах да му обясня, че татко отсега нататък ще живее другаде.

Погледнах часовника си: шест и четирийсет и осем. Изкушавах се да скоча в някое такси към центъра до жилището на Мат. Но после се видях разхождаща се напред-назад, дебнеща като побъркана пред сградата на Мат в очакване те да се появят. Страхувах се също така, че мога да попадна на нея и да загубя многократно славославяното си хладнокръвие (ха!). Във всеки случай Етан може да се обърка, като ме види пред дома на баща си и да си помисли (както ми бе доверил на няколко пъти напоследък), че мама и татко се събират да живеят заедно отново. Което няма да се случи. Никога!

Така че аз отидох в спалнята си, съблякох отворителния костюм и останах около десет минути под горещия душ. След това облякох хавлиен халат, завих косата си с кърпа и отидох в кухнята да си

направя кафе. Докато чаках чайникът да кипне, прослушах събраните от вчера съобщения на телефонния секретар.

Бяха общо девет — пет от различни приятели и колеги, изказващи съболезнования и завършващи с обичайната фраза, която се казва на хора загубили близък: *Има ли нещо, с което мога да помогна.* (Кое то, макар и общоприета формула, доста ме трогна.) Имаше съобщение от Мат — в осем и половина вечерта, с което ми казваше, че са прекарвали страхотно деня и че сега са в леглото, и... *Има ли нещо, с което мога да помогна.*

Късно е за това, приятел. Препалено късно.

Напълно естествено, беше се обаждала и леля ми. Класическата Мег.

„Здрасти, аз съм, никой друг. Мислех си, че може най-после да си се вразумила и да си си дошла вкъщи. Грешно съм си мислила. Сега няма да те безпокоя в жилището на майка ти, защото: а) може да ми отхапеш главата и б) искаш, по дяволите, да бъдеш оставена на мира. Ако си решила, че си се покаяла достатъчно за една вечер и се върнеш вкъщи, позвъни ми... Стига да е по прилично време. Кое то за мен е всяко време преди три часа сутринта. Обичам те, миличка. Целуни Етан от мен. И продължавай да взимаш лекарството.“

Лекарство за Мег беше синоним на уиски.

Накрая имаше два записа, при които човекът, който се е обаждал, не беше благоволил да остави съобщение. Първият е бил (съгласно устройството, което отбелязва по електронен начин времето) в 6:08, а вторият в 9:44 вечерта. И двата бяха маркирани с един-два мига мистична тишина, от което ставаше ясно, че човекът на линията е мислил дали да каже нещо, или не. Не понасям, когато хората правят това. Защото ме карат да се чувствам уязвима, преследвана от духове. И изоставена сама на себе си.

Чайникът започна да свири. Изключих газта, грабнах кафеника и буркан с прясно смляно силно кафе, препечено по френски, и наблъсках в кафеника достатъчно кафе за седем чаши. Сипах отгоре врящата вода и бутнах надолу филтъра. Напълних си голяма чаша. Изпих я бързо. Сипах си още една чаша. Още една изгаряща глътка кафе (има м уста от азбест) и бърз поглед към часовника (7:12 сутринта). Реших, че мога да понеса обаждане у Мат.

— А... а... л... о...

Гласът от другата страна звучеше полузаспал. *Тя.*

— Ъ-ъ, здрасти... — казах аз, запъвайки се ужасно. — Етан, ъ-ъ, там ли е?

— Етан? Кой Етан?

— Кой си мислите, че е Етан?

Това я разбуди.

— Извинете, извинете, извинете. *Етан.* Разбира се, че знам кой...

— Мога ли да говоря с него?

— Той още ли е тук? — попита тя.

— Всъщност не знам отговора на този въпрос, защото просто *не* съм там.

Тя прозвуча още по-притеснено:

— Веднага ще проверя дали... Ти ли си, Кейт?

— Точно така.

— Ами, аз щях да ти се обадя... но знаеш как става. Ами аз просто исках да кажа...

Скрий се, глупачке!

— Че... наистина, наистина съжалявах, когато научих за майка ти.

— Благодаря.

— И, ъ-ъ, ако има нещо, което мога да направя...

— Просто извикай Етан да се обади, моля те!

— Ъ-ъ... разбира се.

Чух шепота ѝ в далечината. После Мат взе телефона.

— Здравей, Кейт. Тъкмо си мислех как е минала останалата част от деня вчера.

— Страхотно. Не бях се веселила така от години.

— Знаеш какво имам предвид.

Изпих още една глътка кафе.

— Прекарах го някак. Мога ли сега да говоря с Етан, ако обичаш?

Чух как Мат му подава телефона.

— Миличко, ти ли си?

— Здравсти, мамо — каза Етан полузаспало. Сърцето ми веднага се успокои. Етан за мен е естествен *прозак*.

— Как си, голям мъж?

— Филмът беше жесток. Онези хора там се качваха по една планина, после започна да вали сняг и им се случи нещо лошо.

— Как се казваше планината, която изкачваха?

— Забравих.

Засмях се.

— И след киното отидохме в магазина за играчки.

Трябваше да се сетя.

— Какво ти купи татко?

— Сидиром с рейнджъри.

Страхотно.

— И „Лего“. Мога да си сглобя космически кораб. После отидохме в телевизията.

Чудесно. Точно това ми трябваше да чуя.

— И Блеър беше там. Тя ни заведе с татко в стаята, където говорят пред камерите. И ние я гледахме по телевизията.

— Страшен следобед, значи.

— Блеър беше наистина жестока! После всички отидохме на ресторант. Онзи в Световния търговски център. Може да се види целия град през нощта. Кацна дори хеликоптер. И много хора дойдоха на нашата маса да искат от Блеър автограф...

— Не ти ли липсвам, миличко?

— Да-а, разбира се, мамо — каза той без ентусиазъм.

Изведнъж се почувствах като пълна нещастница.

— Обичам те, Етан.

— Довиждане, мамо — каза той и затвори.

Нещастница, нещастница, нещастница! Никога не трябва да очакваш едно дете да те накара да се чувстваш необходима.

Останах до телефона няколко минути, като се настройвах да не се отпусна отново (достатъчно ми беше през последните двацет и четири часа). Когато почувствах, че мога да се контролирам отново, напълних пак чашата си с кафе, отидох във всекидневната и се плъоснах на големия мек диван — последната голяма покупка за дома, която Мат и аз направихме преди неговото драматично напускане.

Но той не беше изчезнал напълно от живота ми. Това беше част от проблема. Ако няхаме Етан, раздялата щеше да бъде по-лесна. След първоначалния шок, яд, болка и съжаление щях да се утеша с факта, че никога повече няма да го видя.

Но наличието на Етан означаваше, че искаме или не искаме, трябва да продължим да *общуваме, съществуваме, признаваме взаимно присъствието си* (все едно). Както Мат каза по време на пазарлъците преди развода, наречени „преговори“: „За доброто на всички ни трябва наистина да установим примирие помежду си“. Общо взето това примирие беше постигнато. Пет години след събитието ние отдавна вече не си крещим. Отнасяме се един към друг (повече или по-малко) коректно. Аз реших, че бракът ни от самото начало е бил една огромна грешка. Но въпреки всичките ми усилия да сложа така наречената „точка“, раната за моя изненада продължава силно да боли.

Когато неотдавна споменах това на Мег по време на една от нашите пьянски вечери, тя каза: „Миличка, можеш да си казваш отново и отново, че той не е бил човек за теб и че женитбата ти е била голяма грешка, но фактът е, че никога няма да я надживееш напълно. Нещо прекалено голямо, прекалено значимо е. Болката винаги ще си остане. Едно от най-гадните неща в живота е натрупването на болка. Но хората, които оцеляват, а ти, миличка, определено си от тази категория, намират начин да живеят с цялата тази болка. Защото, независимо дали ти харесва, или не, болката е интересно нещо, съществено. Придава на нещата истинска значимост. И това е причината, поради която Господ е измислил пиенето“.

Разчитай на Мег винаги да те зарадва с веселяшкото си ирландско католическо гледище за живота.

За доброто на всички ни, трябва наистина да установим примирие помежду си.

Да, Мат, точно така мисля и аз. Но след всичкото това време аз все още не знам как да го постигна. Винаги когато седя в тази стая, ме поразява мисълта, че всичко става толкова случайно. Да вземем обзавеждането на този апартамент. Голям мек диван, тапициран в кремаво, както е модерно (мисля, че този цвят се нарича капучино). Две кресла в същия стил, два кокетни италиански лампона и ниска салонна масичка с купчина списания, пръснати върху политурата от буково дърво.

Употребихме доста време за избирането на тези мебели и дълго обсъждахме въпроса за лакираните букови подове, какъвто в края на краищата поставихме в тази стая. И модерните стоманеносиви

кухненски секции, които избрахме в ИКЕА в Джърси Сити (да, ние се отнасяхме толкова сериозно към живота, който изграждахме заедно, че предприехме пътуване до Ню Джърси, за да поръчаме кухненско обзавеждане). Ами килимът с цвят „овесени ядки“, който замени онзи отвратителен синьо-зелен мокет с дълъг косъм на дядо ти! Ами луксозното легло с балдахин, което ни направи с 3200 долара победни?

Ето защо видът на всекидневната все още ме удивлява. Това е доказателството за многото разумни разговори за нещото, известно като „общо бъдеще“, даже и тогава, когато участващите в тях не са вярвали в това бъдеще. Просто ни се случи да се срещнем на такъв кръстопът във времето, когато и двамата имахме желание да бъдем свързани с някого. И ние набързо се самоуверихме, че сме подходящи един за друг, че си струва да станем едно цяло.

Невероятно е, че човек може да се постави сам в ситуации, за които знае, че няма да издържи. Но необходимостта ни кара да гледаме почти на всичко като на правилен ход.

Домофонът звънна и прекъсна мислите ми. Скочих от дивана, прекосих кухнята и отговорих.

— Здравейте, госпожице Малуон.

— Да, Константин?

— Имам писмо за вас.

— Мислех, че пощата не пристига преди единайсет.

— Не такова писмо... Писмо, доставено на ръка.

— Какво значи „доставено на ръка“?

— Каквото казах: писмо, което е било доставено на ръка.

Господи.

— Това го разбрах, Константин. Всъщност искам да знам кога беше доставено и от кого?

— Кога беше доставено? Преди пет минути, ето кога.

Погледнах часовника си. Седем и трийсет и шест. Кой изпраща куриер с писмо по това време сутринта?

— И от кого е, Константин?

— Не знам. Едно такси спря, някаква жена свали прозореца, попита дали живеете тук, аз казах „да“ и тя ми даде писмото.

— Значи някаква жена е доставила писмото?

— Да.

— Каква жена?

— Не знам.

— Не я ли видя?

— Тя беше в таксито.

— Но таксито има прозорец.

— Блестеше.

— Но сигурно поне нещо си видял...

— Вижте, госпожице Малоун, може и да съм погледнал, но нищо не съм видял. Разбрахте ме, нали?

— Добре, добре — казах аз, за да сложа край на този диалог в стил Абът и Костело. — Изпрати писмото горе.

Отидох в спалнята, обух си джинси и фланелен пуловер, после прекарах веднъж четката през оплетената си коса. Звънецът позвъни, но когато отворих (държейки веригата на вратата в истински нюйоркски параноичен стил), там нямаше никой. Само един малък плик долу до вратата.

Вдигнах го и затворих вратата след себе си. Пликът беше луксозен, с размер на пощенска картичка. Рядко срещана сиво-синкава хартия с грапава повърхност. Името и адресът ми бяха написани отпред. Почеркът беше дребен, четлив.

Отворих внимателно плика. Когато вдигнах края му, се видя горната част на картичка с релефно отпечатан адрес:

346 Запад 77-ма улица
Ап. 2В
Ню Йорк, Ню Йорк 10 024
(212)555.0745

Първата ми мисъл беше, че е близо до вкъщи. После извадих картичката.

Беше написана със същия четлив, добре отработен почерк. Беше с вчерашна дата. На нея пишеше:

Уважаема госпожице Малоун,

Бях дълбоко огорчена, когато прочетох в „Ню Йорк Таймс“ съобщението за смъртта на майка ви.

Въпреки че от много отдавна не сме се срещали лично, аз ви помня като малко момиченце, защото познавах и двамата ви родители в миналото. Но за съжаление изгубих връзка с вашето семейство след смъртта на баща ви.

Исках просто да ви изкажа моите съболезнования в момент, който вероятно е много тежък за вас, и да ви уверя, че има някой, който се грижи за вас сега... както е правил това в продължение на всичките тези години.

Ваша Сара Смит

Прочетох писмото още веднъж. И още веднъж. Сара Смит. Никога не бях чувала за нея. Но това, което истински ме стресна, беше изречението, че „някой се грижи за вас сега, както е правил това в продължение на всичките тези години“.

— Чакай да те питам нещо — каза Мег един час по-късно, когато я събудих в дома ѝ, за да ѝ прочета писмото. — *Някой* с главно *Н* ли е написано?

— Не — отвърнах аз. — С малко *н*.

— Значи в случая не е някой откачен на религиозна тема. Ако беше с главно *Н*, би означавало онзи, горе. Господин Всемогъщи. Алфата и Омегата. Лаурел и Харди.

— Сигурна си, че мама и татко никога не са споменавали някоя си Сара Смит?

— Ей, аз не съм била женена за тях. Макар че може да се каже, че съм била близка с всички техни познати. Всъщност съмнявам се, че майката ти или баща ти са познавали някога Кароли Козловски.

— Кой е този Кароли... как му беше името?

— Козловски. Той беше полски джазмузикант, с когото се запознах една вечер през ноември шестдесет и четвърта във Венгард. Пълна трагедия в леглото, но добра компания и не лош музикант. Свиреше на алт саксофон.

— Нещо не разбирам.

— Много е просто. Баща ти и аз се обичахме, но не си дишахме във врата един на друг. Така че, доколкото мога да предполагам, тази Сара Смит е била някоя от техните приятелки. Разбира се, след като това е било преди четирийсет и пет години...

— Добре, стана ми ясно. Но това, което не мога да разбера, е защо е донесла на ръка писмото до моя блок? Искам да кажа, откъде може да знае къде живея?

— Номерът ти фигурира ли в указателя?

— Ами, да.

— Ето ти отговора тогава. А защо го е донесла на ръка, това не знам. Може да е видяла съобщението за погребението във вчерашния Таймс, разбрала е, че го е пропуснала, не е искала съболезнователното ѝ писмо да закъснее много и затова е решила да го остави на път за работа.

— Не смяташ ли, че има прекалено много съвпадения?

— Миличка, ти искаше хипотеза. И аз ти я предложих.

— Мислиш, че реагирам по-нервно, отколкото е необходимо?

— Мисля, че си изморена и емоционално затормозена. Обяснимо е. И превръщаш в нещо много важно тази съвсем безобидна картичка. Но виж, ако искаш да научиш нещо повече, позвъни на дамата. Искам да кажа, телефонът ѝ го има на картичката, нали?

— Няма нужда да ѝ се обаждам.

— Тогава не ѝ се обаждай. Та, като говорим за това, обещавай ми, че няма да прекараш втора нощ сама в апартамента на майка си.

— По този въпрос съм те изпреварила.

— Радвам се да го чуя. Защото започнах да се притеснявам, че ще вземеш да се превърнеш в някоя откачена героиня на Тенеси Уилямс. Да облечеш булчинската рокля на мама. Да пиеш чист бърбън. Да започнеш да рецитираш неща от сорта: „На име Боргард бе туй женено момче, разбило нежното мое сърце...“.

Тя замълча.

— О, миличка — въздъхна и додаде: — Много ми е голяма устата.

— Няма нищо — казах аз.

— Понякога просто не знам кога да си затворя човката.

— Това е фамилна черта на семейство Малоун.

— Дяволски съжалявам, Кейти...

— Стига. Вече всичко съм забравила.
— Ще кажа три молитви за покаяние.
— Щом това ще те направи по-щастлива. Ще ти се обадя по-късно.

Долях чашата си с кафе и се върнах на големия мек диван. Изгълтах половината, оставих чашата на масата и легнах по гръб, като поставих длани върху очите си, опитвайки се да излича всичко.

На име Боргард бе туй женено момче, разбило нежното мое сърце...

Всъщност името му беше Питър. Питър Харисън. Той беше мъжът, с когото имах отношения, преди да срещна Мат. Случайно ми беше шеф. И също така беше женен.

Нека се изясним. Не съм романтичка по природа. Не припадам лесно. Не се влюбвам мигновено до уши. Прекарах по-голяма част от четирите години, през които учех в Смит, без приятел (макар че имах по някоя авантюра, когато чувствах нужда от малко телесна топлина). Когато дойдох в Ню Йорк след колежа и започнах временно работа в една рекламна агенция (едномесечен ангажимент, докато започна така наречената си кариера, както се надявах), никога не оставах без мъжка компания. Но някои от недоразуменията, с които преспах на възраст между двайсет и трийсет години, ме обвиняваха в предумишлено равнодушие. Причината не беше, че бях студена. Просто не бях срещнала човека, в който да се влюбя истински, лудо, дълбоко, страстно.

Докато не срещнах Питър.

О, каква глупачка бях! О, колко предвидимо беше всичко! Навършвах трийсет и петте. Бях току-що започнала работа в нова агенция — „Хардинг, Тайрел енд Барни“. Питър Харисън ме взе на работа. Той беше на четирийсет и две. Женен. С две деца. Красавец (разбира се). Страшно интелигентен. През първия месец между нас се създаде онова невероятно, неизказано нещо — усещането, че съзнаваме взаимно присъствието си. Когато се срещаме — по коридорите, в асансьора, веднъж на събрание на отдела демонстрирахме приятна учтивост един към друг. И въпреки това, в баналното ни бърбене се долавяше прикрита нервност. Започнахме да се смущаваме един от друг. А нито един от двамата не беше от стеснителните.

Тогава, късно един следобед, той надникна в моята стая. Покани ме да пийнем по нещо. Отидохме в малък бар зад близкия ъгъл. Веднага започнахме да говорим и не можахме да спрем. Говорихме два часа като хора, на които им е писано да бъдат заедно. Почувствахме се близки, спойхме се някак. Когато накрая той сплете пръсти в моите и каза: „Да се махаме оттук“, аз нямах никакви колебания по въпроса. В този момент го желяех така безнадеждно, че можех да му скоча направо там, в бара.

Едва много по-късно вечерта, когато лежах до него в леглото и му казвах колко страшно си падам по него (чувайки и той да признава същото по отношение на мен), аз му зададох единствения въпрос, който исках да му задам. Той ми отговори, че между него и жена му Джейн нямало никакви сериозни противоречия. Заедно били вече от единайсет години. Достатъчно съвместими били като характери. Обичали дъщерите си. Имали добър живот. Но добър живот не означавало страст. Тази подробност била изчезнала много отдавна от техния брак.

— Тогава защо не приемеш удобните ѝ ограничения? — запитах го аз.

— По някакъв начин бях ги приел — каза той. — Докато не те срещнах.

— А сега?

Той ме придърпа към себе си.

— Сега няма да те изпусна.

Ето как започна. През цялата следваща година той не ме изостави. Напротив, прекарваше с мен всеки свободен час. Кое то от моя гледна точка изобщо не беше достатъчно, но което подклаждаше пламенността на връзката. Всъщност мразя думата „връзка“ — заради асоциациите с нещо евтино и нечисто, които предизвиква. Това беше любов. Неподправена, истинска любов. Любов, която се развихряше между шест и осем вечерта два пъти в седмицата в моя апартамент. И често през обедната почивка в хотел в центъра на града през три сгради от нашия офис. Разбира се, исках да го виждам по-често. Когато той не беше с мен, всъщност нощем, аз жадувах за него. Копнежът ми стигаше до лудост. Защото знаех, че съм срещнала единствения човек на планетата, предопределен за мен. Все пак бях решила да не показвам външно чувствата си към Питър. Ние и двамата знаехме, че

играем опасна игра и че всичко може да се разпадне, ако станем злободневна тема в агенцията или още по-лошо, ако Джейн разбере.

И така, по време на работа ние се държахме официално един с друг. Той прикриваше следите си на домашния фронт — никога не предизвикваше съмнения, като остава при мен по-късно, отколкото би могло да се очаква, като държеше в моя апартамент същите тоалетни продукти, каквито използваше и вкъщи, както и никога не ме оставяше да забия нокти в гърба му.

— Това ще е първото нещо, което ще направя, когато се съберем да живеем заедно — казах аз, като галех голите му рамене. Беше една вечер през декември, точно преди Коледа. Лежахме в леглото с още влажни от пот тела между разхвърляните чаршафи.

— Ще ти припомня това — каза той, като ме целуна с отворена уста. — Решил съм да кажа на Джейн.

Адреналинът ми скочи до невероятно ниво.

— Наистина ли?!

— Толкова, колкото е истина, че съм тук.

Взех лицето му в ръцете си.

— Съвсем сигурен ли си?

— Да, напълно — каза той без колебание.

Решихме, че не трябва да казва новината на Джейн преди Коледа, която всъщност беше само след четири седмици. Решихме също, че аз ще започна да търся апартамент веднага. След като изтърках доста подметки, успях да намеря един наистина приятен апартамент с две спални на Ривърсайд и 112-та с частичен изглед към реката. Беше няколко дни преди Коледа. Реших да изненадам истински Питър следващата вечер (когато, както обикновено, трябваше да се срещнем към шест), като го заведа да види нашия бъдещ дом. Той закъсня за срещата с повече от час. Изплаших се още щом влезе. Защото можех да видя, че нещо наистина не е наред. Той се свлече на дивана. Седнах веднага до него и го хванах за ръката.

— Кажи ми, мили.

Той избегна погледа ми.

— Изглежда... че ще се местя в Ел Ей.

Трябваше ми време, за да включа.

— Ел Ей? Ти? Не разбирам.

— Вчера следобед към пет ми се обадиха в кабинета. Беше секретарката на Боб Хардинг, за да ме попита мога ли да направя едно малко посещение на председателя на компанията. Tout de suite, т.е. веднага. Така че се качих на трийсет и втория етаж в кабинета на шефа. Ден Доуни и Бил Малоуни от отдела за корпоративните дейности бяха там. Хардинг ме покани да седна и не си губи времето за предисловия. Крейтън Андерсън, шефът на бюрото в Ел Ей, току-що беше съобщил, че заминава за Лондон, за да поеме ръководството на голямото подразделение на „Саачи енд Саачи“. Което означаваше, че мястото на шеф в Ел Ей е свободно и Хардинг от известно време е имал мен предвид.

— Предложиха ти тази работа?

Той кимна. Взех ръката му.

— Но това е чудесно, скъпи! Това, в известен смисъл, е точно това, което искаше. Пълно скъсване. Начин да започнем собствения си живот. И, разбира се, ако няма проблем, да ме вземеш на работа в Ел Ей. Ел Ей е голям пазар, ще мога да намеря нещо там. В Ел Ей мога да...

Той прекъсна моя подплашен, маниакален изблик.

— Кейти, моля те...

Гласът му беше по-тих от шепот. Най-после се обърна към мен. Лицето му беше мрачно, очите — зачервени. Изведнъж се почувствах зле.

— Казал си на нея първо, нали?

Той извърна глава отново.

— Трябваше. Тя ми е жена.

— Не мога да повярвам!

— Боб Хардинг каза, че трябва да му дам отговор до края на днешния ден и че знае, че трябва първо да обсъдя нещата с Джейн...

— Щеше да напуснеш Джейн, спомняш ли си? Тогава защо първо не поговори с човека, с когото планираш да започнеш нов живот, т.е. с мен?

Той само присви рамене тъжно и промълви:

— Права си.

— И тъй, какво точно й каза?

— Казах й за предложението и че чувствам, че това ще бъде голям напредък в кариерата за...

— Не си й казал *нищо* за нас?

— Аз щях, но тя започна да плаче. Каза, че не иска да ме загуби, че чувствала как сме се отчуждили един от друг, но се ужасявала дори да говори за това, защото...

Той млъкна. Питър — моят уверен, безстрашен, винаги добре говорещ Питър, изведнъж загуби дар слово и започна да се държи глупаво.

— Защото *какво*? — попитах аз.

— Защото — той преглътна с труд — тя си мислела, че може да има някоя друга в моя живот.

— И ти какво каза?

Той се обърна, като че ли не можеше да издържи да ме погледне.

— Питър, трябва да ми кажеш какво й каза.

Той се изправи и отиде до прозореца, вперил поглед в студената декемврийска нощ.

— Аз я уверих... че няма никоя друга освен нея.

— Не си казал това — казах аз глухо. — Кажи ми, че не си казал това!

Той продължи да гледа през прозореца с гръб към мен.

— Съжалявам, Кейти. Дяволски много съжалявам.

— Съжалявам не е достатъчно. Съжалявам е една празна дума.

— Аз те обичам.

В този момент се втурнах побесняла в банята, затръшнах вратата след себе си, заключих я и после се свлякох на пода, плачейки неудържимо. Питър заблъска вратата, като ме молеше да го пусна вътре. Но моят гняв, моята мъка бяха избухнали като вулкан и аз го изключих от съзнанието си.

Най-после блъскането спря. В края на краищата аз си възвърнах самоконтрола. Насилих се да стана, отключих вратата и с несигурна походка се отправих към дивана. Питър си беше отишъл. Седнах на края с чувството, което има човек, току-що преживял страшна автомобилна катастрофа, изпаднал в същия странен, неестествен шок, при който се хващаш, че се питаш: „Това наистина ли се случи?“.

Спомням си, че включих на автопилот, облякох си палтото, грабнах ключовете и излязох.

Следващото, което си спомням, беше, че бях в такси и пътувах на юг. Не си спомням много от пътуването. Но когато пристигнахме на

42-ра и Първо авеню и спряхме пред стар жилищен комплекс, наречен Тюдор Сити, ми трябваша минута-две, за да си спомня защо съм тук и при кого смятах да отида.

Излязох от таксито и влязох във фоайето. Когато асансьорът достигна седмия етаж, тръгнах надолу по коридора и натиснах звънеца до вратата, на която пишеше 7Е. Мег я отвори, облечена в избелял син стар хавлиен халат, с обичайната цигара, пъхната в устата ѝ.

— И така, на какво дължа тази изненада? — попита тя.

Но после ме погледна по-внимателно и пребледня. Аз пристъпих напред и отпуснах глава на рамото ѝ. Тя ме прегърна.

— О, миличка... — каза тя нежно. — Не ми казвай, че е женен.

Влязох и избухнах в сълзи отново. Тя ме почерпи със скок. Разказах ѝ цялата глупава сага. Прекарах нощта на дивана ѝ. На другата сутрин не можех да понеса да отида на работа и затова помолих Мег да се обади и да им каже, че съм болна, а аз изчезнах в спалнята, докато тя беше на телефона.

Когато се появи, Мег каза:

— Може да ме наречеш бъркаща се в работите на другите стара досадница, след като ти кажа това... но може би ще ти бъде приятно да чуеш, че не те очакват на работа до втори януари.

— Какво, по дяволите, направи, Мег?

— Говорих с твоя шеф...

— Обадила си се на Питър?

— Да. Обадох му се.

— Господи Иисусе, Мег...

— Изслушай ме. Обадох му се и му казах, че си малко неразположена днес поради времето. Тогава той каза, че „предвид обстоятелствата“ няма защо да си правиш труд да ходиш на работа до втори януари. Така че ето ти единайсет почивни дни. Не е лошо, нали?

— Не е лошо, особено за него, тъй като му дава лесен начин да се измъкне. Няма да му се налага да ме вижда, преди да замине за Ел Ей.

— Ти искаш ли наистина да го видиш?

— Не.

— Защитата изложи случая си.

Наведох глава.

— Това ще отнеме време — каза Мег. — Много време. По-дълго, отколкото си мислиш.

Знаех това. Също както знаех и че ми предстои най-дългата Коледа в живота ми. Мъката ме връхлиташе на вълни. Понякога прости неща от всекидневието като двойка, целуваща се на улицата, можеше да я предизвика. Или можеше да се връщам от центъра с метрото (в достатъчно весело настроение след щастливо прекаран следобед в Музея за модерно изкуство или след терапия с покупки в Блумингдейл) и изведнъж, без причина да почувствам, че потъвам в дълбока бездна. Престанах да спя. Отслабнах. Всеки път, след като заклеях себе си, че реагирам по-силно, отколкото е необходимо, изпадах отново в отчаяние.

Това, което ме разстройваше най-много, беше фактът, че се бях клела, заклевала, поела обет, че никога няма да си изгубя ума подир някой мъж и винаги се отнасях без особено съчувствие (да кажем направо с презрение) към приятелки и познати, които превръщаха една раздяла в епическа трагедия — манхатънски вариант на Тристан и Изолда.

Но сега имаше моменти, в които се питах как ще изкарам до край деня. И се чувствах толкова глупаво. Особено когато посред неделния обяд с майка ми в местния ресторант изведнъж се залях в сълзи. Оттеглих се в тоалетната, докато поставя под контрол достойната за Джоан Крофърд мелодраматичност. Когато се върнах на масата, видях, че мама е поръчала кафе за двете ни.

— Това е много обезпокоително, Катрин — каза ми тя спокойно.

— Прекарах лоша седмица, това е всичко. Не ме изпращай в санаториума Белвю все още.

— Заради мъж е, нали? — попита тя.

Аз се сепнах и започнах да духам кафето си, като накрая кимнах.

— Трябва да е било нещо сериозно, щом си толкова разстроена.

Свих рамене.

— Искah ли да ми разкажеш? — попита тя.

— Не.

Тя наведе глава и аз можах да видя колко дълбоко я бях наранила. Кой беше казал някога, че майките са готови да счупят ръцете и краката си само и само да останат необходими?

— Бих искала да споделяш с мен, Кейти.

- И аз бих искала.
- Тогава не разбирам защо...
- Просто така са се сложили нещата между нас.
- Огорчаваш ме.
- Съжалявам.

Тя се протегна и бързо стисна ръката ми. Точно в този миг исках да ѝ кажа толкова много. Че никога не съм могла да проникна под нейното защитно покритие от изисканост; че никога не съм могла да споделям с нея, защото винаги съм чувствала, че тя ме осъжда; че наистина я обичам... но между нас има толкова много натрупани неща. Да, това беше един от онези моменти (така обичани от Холивуд), когато майка и дъщеря успяват да намерят път една към друга, преодолявайки това, което ги разделя, и след като проливат взаимно споделени сълзи, подобряват отношенията си. Но в живота не става така, нали? Ние някак си винаги се дърпаме, колебаем се, бягаме от тези значими моменти. Може би защото в семейния живот всеки от нас изгражда около себе си щит, който го пази. С годините тези прегради стават все по-плътни и е прекалено трудно за другите да проникнат през тях и даже още по-трудно за нас да ги разрушим. Те се превръщат в начин, по който ние защитаваме себе си — а също и най-близките си — от осъзнати истини.

Прекарах останалата част от свободната си седмица в кина и музеи. На втори януари се върнах на работа. Всички в агенцията ми съчувстваха много за „страшния грип“ и чула ли съм за преместването на Питър Харисън в Ел Ей? Държах се сдържано, изпълнявах служебните си задължения и се връщах вкъщи, като избягвах да говоря. Изблиците на мъка намаляваха, но чувството за загуба — не.

Към средата на февруари една от моите колежки, Синди, предложи да обядваме в малко италианско ресторантче близо до офиса. Прекарахме по-голяма част от обяда в обсъждане на кампанията, чиито тънкости все още разработвахме. Когато дойде кафето, Синди каза:

- Е, сигурно си чула голямата клюка от клона в Ел Ей.
- Каква клюка?

— Питър Харисън току-що е напуснал жена си и децата си заради една служителка в счетоводството, Аманда Коул. Мислех, че името ѝ ти...

Новината избухна пред мен като граната. В продължение на няколко секунди наистина не знаех къде съм. Трябва да съм изглеждала поразена, защото Синди ме хвана за ръката и попита:

— Добре ли си, Кейт?

Отдръпнах ръката си ядосано и казах:

— Разбира се, че съм добре. Защо питаш?

— Няма причина — каза тя нервно. Огледа ресторанта, улови погледа на сервитьора и му даде знак да донесе сметката. Бях забила поглед в кафето си.

— Ти знаеше, нали? — попитах аз.

Тя сипа в кафето си нискокалоричен подсладител, после го разбърка. Много пъти.

— Моля те, отговори на въпроса — настоях аз.

Лъжичката ѝ прекъсна маниакалното си движение.

— Душичке — каза тя, — всички знаехме.

Написах на Питър три писма, в които го наричах с отбрани имена и го обвинявах, че е объркал тотално живота ми. Възпирах се (няколко пъти), когато желанието да му се обадя по телефона в четири часа сутринта беше непреодолимо. Накрая надрасках една пощенска картичка. В нея имаше само две думи:

Засрами се.

Скъсах картичката две секунди, преди да я пусна и след това се подпрях и заревах като идиотка на югоизточния ъгъл на 48-ма и Пето авеню, превръщайки се в предмет на нервно, подминаващо учудване от страна на отиващата на обяд тълпа.

Мат знаеше, че съм все още лесно уязвима, когато започнахме да излизаме. Това стана осем месеца след като Питър се беше преместил на другото крайбрежие. Бях сменила агенцията, работех в друга голяма фирма — „Хики, Фъргюсън енд Ший“. Срегнах Мат, когато един следобед атакуваше нашите офиси. С него имаше екип на Пи Би Ес, който снимаше филм за „Часът на новините с Макнийл-Лерер“, посветен на рекламните агенции, които все още подкрепяха дяволския бурен — тютюна. Аз бях един от редакторите, които той интервюира, и след това се разговорихме за едно друго. Изненадах се, когато ме

покани да излезем — шеговитите ни лафове нямаха и най-малък оттенък на флирт.

След като се бяхме виждали около месец, бях още по-изненадана, когато той ми каза, че ме обича. Била съм най-духовитата жена, която бил срещал в живота си. Той обожаваше моя „нулев толеранс към глупостите“. Уважаваше „силното ми чувство за лична независимост“, моите „остроумия“ и „хитра самоувереност“ (ха!). Гейм, сет и мач — той се бе сблъскал с жената, за която винаги бе възнамерявал да се ожени.

Естествено, аз не капитулирах от първия път. Напротив, бях силно объркана от това внезапно любовно признание. Е, да, харесвах го. Той беше умен, амбициозен, знаещ. Привличаше ме ловкостта му на градско момче, а и това, че изглежда ме разбираше — естествено, ние бяхме направени от едно и също градско тесто. Местен жител от Манхатън като мен. Като мен минал през подготвителна гимназия (колеж, после методически център). Съгражданин тарикат — и напълно в стила на Ню Йорк, с комплекс за признание от световна класа.

Казват, че характерът е съдба. Възможно е, но и времето играе дяволски важна роля. И двамата бяхме на трийсет и шест години. Той току-що бе прекратил петгодишна връзка с една егоистично амбициозна кореспондентка от Си Ен Ен на име Кейт Браймър (тя го беше изоставила заради един от големите говорители в мрежата) — така че и двамата бяхме понаучили едно-друго за романтичните катастрофи. И той като мен мразеше този безсмислен, невротичен танц, наречен ходене. Като мен и той изпитваше ужас от идеята да долети соло във възрастта, започваща с четирийсет. Той даже искаше да има деца — нещо, което го правеше сто пъти по-привлекателен, защото аз започвах да чувам предупреждаващото тиктакане на биологическия си часовник.

На теория трябва да сме изглеждали страхотно. Идеално съчетаване на личности. Идеалната нийоркиска двойка професионалисти.

Имаше само един проблем: аз не бях влюбена в него. Знаех това. Но се убедих в обратното. Част от тази самоизмама беше предизвикана от настоящите молби на Мат да се омъжа за него. Той беше убедителен, без да бъде натрапчив — и в края на краищата вероятно ме

спечели неговото ласкателство. Защото след случая „Питър“ имах нужда да бъда хвалена, превъзнасяна, желана. И защото тайно се страхувах, че ще остана на средна възраст сама и бездетна.

— Прекрасен млад човек — каза майка ми след първата си среща с Мат. — Мисля, че той ще те направи много щастлива. — Това беше начин да каже, че одобрява неговите качества на бял англосаксонски протестант, неговата шлифовка на учил в добри училища млад човек.

Мег беше не чак толкова възторжена.

— Той е много симпатично момче.

— Не изглеждаш особено ентусиазирана.

— Защото ти не изглеждаш особено ентусиазирана.

Замълчах, после казах:

— Аз съм много щастлива.

— Да-а, любовта е чудесно нещо. Ти си влюбена, нали?

— Разбира се — отговорих аз безизразно.

— Звучиш много убедително.

Киселата забележка на Мег започна да се върти в съзнанието ми четири месеца по-късно. Бях в хотелска стая на карибския остров Невис. Беше три часа през нощта. Моят съпруг от трийсет и шест часа спеше до мен в леглото. Беше нощта след сватбата ни. Открих, че гледам към тавана и си мисля: *какво правя тук?*

После съзнанието ми беше преизпълнено с мисли за Питър. Порой от сълзи потече по лицето ми. Упреквах себе си, че съм най-абсурдната идиотка, която някой би могъл да си представи.

Ние обикновено планираме и създаваме собствените си неприятности, нали?

Постарах се нещата да вървят. Мат сериозно се стараяше нещата да вървят. Съжителствахме трудно. Безкрайни дребнави разпавии. Веднага се сдобрявахме, после започвахме да се караме отново. Бракът, открих аз, не се заздравява, ако двете страни, свързани в него, не съумеят да установят домашно примирие помежду си. За това трябва огромна воля. А тя липсваше и на двама ни.

Вместо това бягахме от все по-ясното разбиране, че сме лоша комбинация. На сутринта след голяма разпавия си купувахме един на друг скъпи подаръци. Или цветя пристигаха в офиса ми, придружени от остроумно послание за сдобряване:

Казват, че първите десет години са най-трудни.
Обичам те.

Мат

Имаше и няколко „нека да подпалим искрата отново“ уикенда в Бъркшър, Западен Кънектикът и Монтоук. През един от тях Мат пиянски ме убеди да изхвърля диафрагмата си за през нощта. Аз също бях доста пияна и се съгласих. И ето как Етан се появи в живота ни.

Без съмнение, той бе най-хубавото пиянско произшествие, което някой може да си представи. Любов от първо поемане на въздух. Но след първоначалната следродилна еуфория обичайното домашно недоволство се появи отново. Етан не вярваше във възстановителните способности на съня. През първите шест месеца от живота си той отказваше да дремне за повече от два часа наведнъж, което бързо доведе и двамата му родители до състояние на кататония. При всеки човек, който няма характера на Мери Попинз, изтощението води след себе си изключителна раздразнителност, която — в нашия случай — доведе до открита война между Мат и мен. Веднага щом Етан беше отбит, аз исках да установя дежурство за нощното му хранене. Мат отказа с аргумента, че неговата силно натоварваща го работа изисква осем часа непрекъснат сън. Това беше боен вик за моите уши и аз го обвиних, че поставя своята кариера пред моята. Кое то на свой ред предизвика по-нататъшни конфронтации относно родителската отговорност и уменията човек да се държи като възрастен.

Неизбежно, когато се касае до децата, жената се оказва тази, която носи тежестта — затова, когато Мат си дойде вкъщи една вечер и каза, че приел тримесечна командировка в бюрото на Пи Би Ес във Вашингтон, всичко, което можах да кажа, беше:

— Колко удобно за теб.

Той обеща да наеме и плати на двайсет и четири часова бавачка, защото аз вече се бях върнала на работа. Твърдо обеща да си идва всеки уикенд. И се надяваше, че времето, което ще прекараме разделени, може да се окаже полезно — да разведри нажежената атмосфера между нас.

Останах с бебето на ръце. Това всъщност ми достави огромно удоволствие, защото аз просто не можех да се нарадвам на Етан

(особено, че времето, което прекарвах с него, се ограничаваше до късно вечер след работа), а също и защото бях прекалено изтощена от непрекъснатата партизанска война между мен и Мат.

Колкото и странно да изглежда, веднага щом той замина за Вашингтон, се случиха две неща: а) Етан започна да спи нощем и б) Мат и аз започнахме отново да се разбираме. Не, това нямаше нищо общо със ситуацията: сърцата копнеят едно за друго, когато са разделени, и по-скоро настъпва взаимно омекотяване на тона. След като се освободихме от постоянното си взаимно присъствие, нашите текущи противоречия започнаха да намаляват. Всъщност започнахме да си говорим отново, да си говорим в смисъл да можем да проведем разговор, без да завършим с размяна на ядни забележки. Когато той се връщаше вкъщи през уикендите, фактът, че имахме само четирийсет и осем часа заедно, ни караше да се държим добре. Постепенно известно другарско отношение се установи отново помежду ни — усещане, че можем да се разбираме, че можем да изпитваме задоволство от компанията на другия, че за нас има бъдеще.

Или поне аз мислех така. През последния месец от престоя на Мат във вашингтонското бюро един актуален случай (началото на скандала Уайтуотър) го задържа в Държавния департамент за цели три седмици. Когато той най-после можа да си дойде в Манхатън, почувствах, че нещо не е наред още щом прекрачи прага. Въпреки че се стараеше да се държи естествено в мое присъствие, Мат ставаше предпазлив и отговаряше неопределено, когато му задавах някои съвсем невинни въпроси за многото часове извънработно време, през които е бил зает във Вашингтон. И той нервно сменяше темата. Тогава аз разбрах. Мъжете мислят, че могат да прикрият тези неща, но когато се стигне до изневяра, те са прозрачни като полиетиленов плик.

След като сложихме Етан да спи и седнахме уморени във всекидневната с бутилка вино, реших да рискувам и да бъда директна.

— Как се казва тя? — попитах аз.

Мат придоби тебеширен цвят.

— Не те разбирам... — каза той.

— Тогава ще повторя въпроса бавно: *Как... се... казва... тя?*

— Наистина не мога да разбера за какво говориш.

— Не разбираш ли? — казах аз с все още мек тон. — Просто искам да знам името на жената, с която се срещаш.

— Кейт...

— Това е моето име. Искам да зная *нейното* име. Моля те.

Той издиша шумно.

— Блеър Бенет.

— Благодаря ти — казах аз съвсем спокойно.

— Мога ли да ти обясня?

— Да обясниш какво? Че това е „само едно от онези неща“? Или че една вечер си бил пьян и следващото нещо, което си спомняш, е, че си се спянал и си забелязал тази жена, закачена за края на пениса ти? Или може би това е любов...

— Любов е.

Това ме накара да млъкна. Трябваше ми малко време, за да си върна способността да говоря.

— Не говориш сериозно — казах аз.

— Напълно сериозен съм — каза той.

— Задник такъв!

Той напусна апартамента късно същата вечер. Повече не спа тук. А аз станах зла. Може и да не беше любовта на живота ми, но имахме дете. Той трябваше да мисли за сигурността на Етан. Също така трябваше да разбере, че раздялата ни се беше отразила добре — бяхме се отказали от оръжията за масово унищожение и бяхме установили примирие. Едно нежно примирие — до такава степен, че Мат беше започнал наистина да ми липсва. Винаги казват, че първите година или две от семейния живот са ад. Но, дявол да го вземе, ние бяхме заобиколили ъгъла. Бяхме се сдобили с обща кауза.

Когато открих, че госпожица Блеър Бенет беше на двайсет и шест, а също и дългокрака, късо подстригана блондинка с идеална кожа и равни бели зъби (без да се споменава, че беше и говорителка с възможност за предстоящо преместване в главните новини в Ню Йорк), моето озлобление нарасна четирикратно. Мат щеше да има съпруга — голямата печалба от лотарията.

Но, разбира се, най-много се сърдех на себе си. Бях провалила живота си. Направила бях всичко, което се бях заклела никога да не правя — от това да се влюбя в женен мъж до това да се подчиня на изискванията на проклетия си биологически часовник. Ние всички говорим за „себеосъществуване“ — намиране на пълноценна професионална изява, пълноценна връзка, задоволителен баланс

между професионалното и личностното. Луксозните списания са пълни със стратегии за *изграждане* на идеално синхронизирано, изработено по поръчка съществуване. Но в действителност, когато се стигне до големите неща (мъжът, който разбива сърцето ти, мъжът, с когото най-после имаш деца), ти си просто заложник на късмета, както който и да е друг идиот. Ако никога не бях постъпила на работа в „Хардинг, Тайрел енд Барни“? Ако не бях приела поканата на Питър да прием по нещо след работа? Ако не бях сменила агенцията, ако Мат не беше влязъл в нашия офис? Случайна среща тук, прибързано решение там и ето че една сутрин се събуждаш на средна възраст като разведен самотен родител. И се хващаш, че се питаш как, дявол да го вземе, можах да стигна дотук?

Телефонът започна да звъни рязко и прекъсна безкрайните ми размисли. Погледнах часовника си. Беше почти девет сутринта. Как можах до такава степен да изгубя представа за времето?

— Ти ли си, Кейт?

Гласът ме изненада. Беше брат ми. За първи път от години ми звънеше вкъщи.

— Чарли?

— Да-а, аз съм.

— Станал си рано.

— Не можах да заспя. Хм, исках просто да ти кажа, че, ъ-ъ... ми беше приятно да те видя, Кейт.

— Разбирам.

— И не искам да минат други седем години...

— Както ти казах вчера, това зависи от теб, Чарли.

— Знам, знам.

Той замълча.

— Е добре — казах аз, — знаеш номера ми. Така че, обаждай ми се когато искаш. А ако не искаш, ще го преживея. Ти прекъсна връзките. Ако искаш да бъдат възобновени, това зависи от теб. Честно е, нали?

— Ъ-ъ, да, разбира се.

— Добре.

Отново неговото проклето мълчание.

— Добре тогава... По-добре да свършваме, Чарли. Доскоро...

Той прекъсна моето „довиждане“, като изстреля:

— Можеш ли да ми дадеш пет хиляди долара назаем?

— Какво?

Гласът му затрепери.

— Аз, въ-ъ, искрено съжалявам... Знам, ти сигурно ме мразиш затова, че ти поисках, но... Споменах ти, че кандидатствах за работа... представител по продажбите на „Пасифик Флорал Сървис“ — най-голямата компания за доставка на цветя на Западния бряг. Единственото нещо, което можах да разбера тук, където дори не помислят за човека около петдесет и петте, е колко лош е пазарът на труда в днешно време, ако си навлязъл плътно в средната възраст.

— Не ми напомняй. Нямаше ли интервю за работа днес?

— Трябваше да имам. Но когато се върнах вкъщи снощи, имаше съобщение от отдел „Кадри“ на „Пасифик Флорал“. Съобщаваха ми, че са решили да попълнят поста вътрешно, затова интервюто отпада.

— Съжалявам.

— Не толкова, колкото аз. Не толкова дяволски много, колкото аз, защото... защото... това даже не беше ръководна длъжност... Това беше най-обикновен представител по продажбите...

Той млъкна.

— Добре ли си, Чарли?

Можех да чуя как си поема дълбоко дъх.

— Не, въобще не съм добре. Защото, ако не намеря пет хиляди долара до петък, банката заплашва, че ще ми вземе къщата.

— Петте хиляди ще решат ли проблема наистина?

— Всъщност не... защото дължа на друга банка още седем.

— Господи, Чарли!

— Знам, знам, но човек натрупва такива дългове, когато е без работа от шест месеца. И повярвай ми, опитах се да взема пари назаем от всички възможни места, но къщата е вече два пъти заложена...

— Какво казва Холи?

— Тя... Тя не разбира колко лошо е положението.

— Искаш да кажеш, че не си й казал?

— Не... просто... не искам да я тревожа.

— Е, добре, тя ще се поразтревожи, когато ви изхвърлят от къщата.

— Не употребявай думата „изхвърлят“.

— Какво смяташ да правиш?

— Не знам. Малкото спестявания, които имахме... и няколкото акции... Всичко е изхарчено.

Пет хиляди долара. Знаех, че имам осем хиляди долара в спестовен влог и че мама имаше на сметка други единайсет и петстотин, които бяха част от наследството, което щях да получа, след като завещанието бъде официално потвърдено. Пет хиляди долара. Това бяха много пари за мен. Те не покриваха дори половината училищна такса на Етан в „Алън-Стивънсън“. Или наема за три месеца. Можех да направя много неща с пет хиляди долара.

— Знам какво си мислиш — каза Чарли. — След всички тези години първото му истинско телефонно обаждане е да ми хленчи за пари.

— Да, Чарли, точно това си мисля. Също както си мисля колко много огорчи мама.

— Сбърках.

— Да, Чарли. Много сбърка.

— Съжалявам. — Гласът му премина в шепот. — Не знам какво да кажа освен съжалявам.

— Не ти прощавам, Чарли. Не мога. Аз знам, че тя беше властна и понякога малко се месеше в работите ти. Но все пак не трябваше да се откъсваш напълно от нея.

Чух как гърлото му изхриптява, като че ли сдържаше ридание.

— Права си — каза той.

— Няма значение дали съм права, или не, във всеки случай малко късно е да спорим по този въпрос. Това, което искам да знам, Чарли, е защо?

— Ние просто не се разбирахме.

Това всъщност беше вярно. Вечните разправии между майка ми и брат ми бяха един от моите неизменни детски спомени. Те не можеха да се разберат за нищо, а мама имаше обичая да се меси непрекъснато във всичко. Но докато аз намирах начин да отклоня (или дори да не й обръщам внимание) нейните стремежи да ме ръководи, Чарли беше непрекъснато застрашен от нейната намеса. Особено след като и двамата разбираха, че Чарли безкрайно страдаше за баща си (и имаше нужда от него). Той беше почти десетгодишен, когато татко умря и по начина, по който ми говореше за него, даваше да се разбере, че го боготвори и че някак си обвинява мама за ранната му смърт.

— Тя никога не го е обичала — ми каза той веднъж, когато бях само на тринайсет. — И направи живота му толкова нещастен, че той предпочиташе да го няма почти всяка седмица.

— Но мама каза, че пътувал по работа.

— Да-а, вечно беше вън от града. Това означаваше, че няма да му се налага да бъде с нея.

Тъй като татко е умрял, когато съм била на петнайсет месеца, бях лишена от каквито и да било спомени (да не говорим за впечатления) от него. Затова винаги когато Чарли говореше за баща ни, аз поглъщах всяка дума, тъй като мама постоянно избягваше темата за покойния Джак Малоун, като че ли това беше прекалено болезнено за нея и просто не искаше да говори. Съответно това означаваше, че аз приемах гледището на Чарли по отношение на проблемния брак на родителите ни и мълчаливо приписвах неговото нещастие на мама и нейния маниер да се меси във всичко.

В същото време обаче не разбирах защо Чарли не може да си създаде стратегия относно нея. Бог ми е свидетел, аз също непрекъснато се сражавах с нея. Аз също мислех, че е влудяваща. Но никога не бих я отрязала по начина, по който Чарли направи това. Също така бях почувствала, че мама питае някак си двойствени чувства към единствения си син. Тя го обичаше, разбира се. Но се питах дали същевременно не го търпи мълчаливо поради това, че е станал причина за нещастния ѝ брак с Джак Малоун.

Чарли, от своя страна, никога не може да приеме смъртта на татко. Не му харесваше също така да бъде и единственият мъж вкъщи. Веднага щом това стана възможно, той избяга направо в прегръдките на жена, която беше толкова строга, толкова властна, че в сравнение с нея мама изведнъж започна да изглежда либерална.

— Знам, че не се разбирахте, Чарли — казах аз. — И имаше моменти, когато тя беше ужасно досадна. Но не беше заслужила наказанието, което ти и Принцесата ѝ наложихте.

Дълга пауза.

— Не — каза той. — Тя не заслужаваше това. Какво да кажа, Кейт? Освен че се оставих да бъда неправилно повлиян от... — Той заговори по-тихо. — Може да се каже, че аргументът беше винаги условието *или тя, или аз*. А аз бях толкова слаб, че се хванах.

Отново тишина.

— Добре, ще ти изпратя чрез ФедЕкс чек за пет хиляди днес. Нужно му беше малко време, за да проумее казаното.

— Сериозно ли говориш?

— Това е, което мама би искала.

— О, господи, Кейт... Не знам какво да...

— Не казвай нищо.

— Поразен съм...

— Недей да бъдеш. Това е семеен въпрос.

— Обещавам, кълна се, ще ти ги върна веднага щом...

— Чарли, *стига*. Ще получиш чека утре. И когато бъдеш в състояние да ми ги върнеш, ще ми ги върнеш. Сега имам да те питам нещо.

— Каквото и да е! Всяка услуга, каквато поискаш.

— Просто един въпрос, на който ми е необходим отговор, Чарли.

— Разбира се, разбира се.

— Познавал ли си някога някаква си Сара Смит?

— Никога не съм чувал за нея. Защо?

— Получих писмо от нея, в което казва, че е познавала мама и татко, преди аз да се родя, и пита дали няма да искам да се срещна с нея.

— Не ми говори нищо. Но пък и не мога да си спомня по-голяма част от приятелите на мама и татко от онова време.

— Това не е изненадващо — аз не мога да си спомня кого съм срещнала миналия месец. Все пак благодаря ти.

— Не, аз ти благодаря, Кейт. Ти не можеш да си представиш какво значат за нас тези пет хиляди.

— Мисля, че имам някаква представа.

— Бог да те благослови — каза той тихо.

След като затворих, си казах, че на мен наистина ми липсва моят брат.

Прекарах останалата част от сутринта в разстребване на апартамента и други къщни работи. Когато се върнах от пералното помещение в подземния етаж, намерих на телефонния си секретар съобщение:

Здравейте, Кейт.

Беше глас, който не бях чувала преди — плътен културен глас с акцент, типичен за Нова Англия.

Тук е Сара Смит. Надявам се, че сте получили моето писмо и се извинявам за това, че ви се обаждам у дома. Но би било хубаво да се срещнем. Както казах в писмото си, бях близка с вашето семейство, когато баща ви беше жив, и много бих искала да възобновя контакта си с вас след всичките тези години. Знам колко сте заета, затова, когато имате възможност, моля ви, обадете ми се. Моят номер е пет-пет-пет-нула-седем-четири-пет. Този следобед съм вкъщи, ако имате път насам. Още веднъж, мислите ми са с вас в този тежък момент. Но аз знам, че вие сте силна и издръжлива и ще преживеете всичко това. И така, очаквам да се срещна с вас лично.

Прослушах съобщението два пъти, при което с всяка секунда тревогата (и възмущението) ми нарастваше. „Бих искала да възобновя контакта си с вас след всичките тези години.“ „Знам колко сте заета.“ „Но аз знам, че вие сте силна и издръжлива.“ Господи, тази жена звучеше като че ли е стара семейна приятелка или някой, на чието коляно съм се катерила, когато съм била на пет години. Нямаше ли тя достатъчно възпитание и такт, за да разбере, че след като вчера съм погребала майка си, не съм в най-подходящото настроение за общуване?

Взех писмото, което беше донесла на ръка по-рано днес. Отидох в стаята на Етан. Включих неговия компютър и написах:

Уважаема госпожице Смит,

Бях безкрайно трогната както от вашето писмо, така и от вашето любезно съобщение.

Както, сигурна съм, знаете, скръбта влияе на хората по странно строго индивидуален начин. И точно сега аз просто имам желание да се оттегля за известно време и да остана сама със сина си и мислите си.

Оценявам вашето разбиране. И още веднъж ви
благодаря за съчувствието в този тъжен момент.

Ваша Кейт Малоун

Прочетох писмото два пъти, преди да натисна бутона за
принтиране, после написах името си най-долу. Сгънах го, сложих го в
плик, написах името и адреса на Смит отпред и го залепих. Върнах се
в кухнята и се обадох на секретарката си в работата. Тя уреди нашата
куриерска служба да мине и да вземе писмото от апартамента ми и да
го достави на госпожица Смит в дома ѝ на 77-ма западна улица. Знам,
че можех да изпратя писмото по пощата, но се страхувах, че тя може да
се опита да ми се обади отново довечера. Искях да бъде сигурна, че
повече няма да я чуя.

Половин час по-късно портиерът ми се обади, за да ми каже, че
куриерът е долу. Грабнах палтото си и напуснах апартамента. Пред
външната врата дадох писмото на мотоциклетиста куриер със
защитна каска и той ме увери, че ще го достави до другия край на
града след не повече от половин час. Благодарих му и се отправих към
Лексингтън авеню. Спрях до местния клон на „Кинко“ на 78-ма улица.
Извадих от джоба на палтото си един друг плик и го поставих в
специалната папка, определена за „Федерал Експрес“. После попълних
преводната бланка с искане за гарантирана доставка на следващия ден
на името на Чарлс Малоун във Ван Нюис, Калифорния. Пуснах я в
кутията на ФедЕкс. Когато отвори писмото на другия ден, той щеше да
намери чек за пет хиляди долара и много кратка бележка, в която щеше
да прочете:

Надявам се, че това ще помогне.
Късмет.

Кейт

Излязох от „Кинко“ и прекарах няколко часа, скитайки безцелно
из квартала. Купих продукти от „Д’Агостино“, като наредих поръчката
да бъде доставена в апартамента ми по-късно същия следобед.
Разходих се из детския отдел на „Геп“ и накрая купих на Етан ново

дънково яке. Отправих се два блока на запад и убих половин час, ровейки се из книжарницата на Медисън авеню. После, когато си спомних, че нищо не съм яла от предишния ден, влязох в „Суп Бърг“ на Медисън и 73-та улица и си поръчах двоен бейкън-чийзбъргър с пържени картофи. Чувствах страшна вина, докато ги хрусках. Но все пак беше чудесно. Докато крепях с ръце чаша кафе, клетъчният ми телефон извъня.

— Вие ли сте, Кейт?

О, боже, не! Пак тази жена.

— Кой се обажда? — попитах аз, въпреки че знаех отговора на въпроса.

— Тук е Сара Смит.

— Как научихте този номер, госпожице Смит?

— Обадох се в служба справки на клетъчни телефони „Бел Атлантик“.

— Налага ли се да разговаряте с мен толкова спешно?

— Ами, аз току-що получих вашето писмо, Кейт. И...

Аз я прекъснах.

— Изненадана съм, че се обръщате към мен на малко име, тъй като аз очевидно не си спомням някога да съм се срещала с вас. Госпожице Смит...

— О, но ние сме се срещали. Преди години, когато бяхте съвсем малко...

— Може и да сме се срещали, но това не е оставило никаква следа в паметта ми.

— Вижте, когато се срещнем, ще мога да ви...

Прекъснах я отново.

— Госпожице Смит, вие *прочетохте* моето писмо, нали?

— Да, разбира се. Затова ви се обаждам.

— Не съм ли написала ясно, че *няма* как да се срещнем.

— Не казвайте това, Кейт.

— И бъдете така любезна да престанете да ме наричате Кейт.

— Ако само можех да ви обясня...

— Не. Не искам да слушам никакви обяснения. Искам просто да престанете да ме безпокоите.

— Всичко, за което моля, е...

— И предполагам вие сте лицето, което се е обаждало в апартамента ми вчера, без да остави съобщения...

— Моля ви, изслушайте ме...

— И какво от това, че сте стара приятелка на моите родители? Брат ми Чарли каза, че никога не е чувал за вас, когато е бил дете.

— Чарли? — възкликна тя. — Най-последно отново си говорите с Чарли.

Изведнъж се ядосах.

— Вие откъде знаете, че не сме си говорили с него?

— Всичко ще ви стане ясно, ако се срещнем.

— Не.

— Моля ви, бъдете разумна, Кейт...

— Толкова. Този разговор свърши! Не си правете труда да ми се обаждате отново. Защото няма да говоря с вас.

С тези думи натиснах бутона за прекъсване на връзката.

Е, добре, реагирах по-остро, отколкото беше необходимо. Но... нахалството на тази жена. И откъде знае тя за прекъсването на отношенията ни с Чарли?

Излязох от ресторанта все още силно ядосана. Реших да убия останалата част от следобеда, като отида на кино. Отправих се на изток и прахосах два часа в „Лойс“ на 72-ра улица, гледайки някакъв долнопробен екшън, в който междугалактични терористи отвличат една американска космическа совалка и убиват целия екипаж освен един як като бик астронавт, който отблъсква лошите и сам връща повредената совалка на земята, като я приземява на върха на Маунт Ръшмор. Десет минути след започването на тази глупост започнах да се питам как така можах да вляза в това кино. Знаех отговора на въпроса — защото днес всичко вървеше наопаки.

Когато се върнах в апартамента, приближаваше шест часът. Портиерът Константин, слава богу, вече не беше на смяна. На работа беше Теди, симпатичният нощен портиер.

— Пакет за вас, госпожице Малоун — каза той, като ми връчи голям подплатен плик.

— Кога пристигна това? — попитах аз.

— Преди около час. Беше доставено на ръка.

Простенах наум.

— От една дребничка възрастна дама в такси? — попитах аз.

— Как познахте?

— Не си струва да ти разказвам.

Благодарих на Теди и се качих горе. Съблякох палтото си и седнах до масата за хранене. Отворих плика. Отвътре извадих картичка. Същата синя хартия. О, господи, пак се започва...

346 Запад, 77-ма улица

Ап. 2В

Ню Йорк, Ню Йорк 10 024

(212)555.0745

Драга Кейт,

Мисля, че наистина трябва да ми се обадиш.

Сара

Бръкнах отново в плика. Извадих голяма правоъгълна книга. Когато я разгледах по-добре, оказа се, че е фотоалбум. Разгърнах корицата и попаднах на колекция от стари черно-бели снимки на бебе, грижливо подредени под прозрачна хартия. Фотографиите бяха типични за петдесетте години — тъй като бебето беше снимано заспало в огромна старомодна количка, от популярните по онова време. Обърнах страницата. Тук бебето го държеше баща му — истински татко от петдесетте години, с костюм на райета „рибена кост“, с вратовръзка от рипсена материя, подстриган късо в стил „канадска ливада“, с големи бели зъби. Баща от онези, които около осем години по-рано вероятно са отговаряли на огъня на врага в някой германски град.

Като моя баща.

Погледнах снимките отново. Изведнъж се почувствах недобре.

Това беше моят баща.

И бебето в ръцете му бях аз.

Обърнах страницата. Имаше мои снимки на двегодишна възраст, на три, на пет години. Имаше снимки от първия ми училищен ден. Имаше снимки от периода, когато бях в организацията „Брауни“. Имаше мои снимки като момиче скаут. Имаше снимки на мен и Чарли заедно пред Рокфелер Сентър, лето господне 1963. Не е ли това

следобеда, когато Мег и мама ни заведоха на коледно представление в Рейдио Сити Мюзик Хол?

Започнах да обръщам страниците с неврастенична бързина. Аз в училищна пиеса в „Бриърли“. Аз на летен лагер в Мейн. Аз на първата ми танцова забава. Аз на Тодс Пойнт Бийч в Кънектикът по време на една лятна ваканция. Аз с Мег като абитуриентка.

Това беше историята на целия ми живот в снимки — включително мои снимки от колежа, от сватбата ми, и с Етан, веднага след раждането му. Останалите страници от албума бяха пълни с изрезки от вестници. Изрезки на разказите, които бях писала за вестника на колежа Смит. (Убийство в катедралата.) Изрезки от най-различни мои рекламни кампании. Тук беше съобщението за сватбата ми с Мат в „Ню Йорк Таймс“. И съобщението в „Ню Йорк Таймс“ за раждането на Етан.

Продължих да прехвърлям страниците на албума бясно. Когато стигнах до предпоследната страница, ми се виеше свят. Обърнах на последната страница. И там беше...

Не, това беше невероятно!

Там имаше изрезка от вестника на училището „Алън Стивънсън“, показваща Етан в спортен екип, участващ в щафетното надбягване през пролетта миналата година на спортния празник на училището.

Затръшнах албума. Пъхнах го под мишница, грабнах палтото си и изхвъркнах през вратата. Влетях направо в асансьора, претърчах през фойето долу и се хвърлих на задната седалка на едно такси. Казах на шофьора: „Западна 77-ма улица“.

ЧЕТИРИ

Тя живееше в сграда с кафява каменна фасада. Платих на шофьора и изхвърчах по предните стъпала, като ги взимах по две наведнъж. Името ѝ беше срещу най-долния звънец. Държах го натиснат поне десет секунди. След което се чу гласът ѝ по домофона.

— Да? — произнесе тя колебливо.

— Кейт Малоун е. Отворете.

След малка пауза, тя натисна звънеца, за да ми отвори.

Апартаментът ѝ беше на първия етаж. Тя стоеше на прага и ме чакаше. Беше облечена в сиви панталони от вълнен плат и сив пуловер по врата, който подчертаваше дългата ѝ деликатна шия. Сивата ѝ коса беше събрана в съвършен стегнат кок. Погледната от по-близо кожата ѝ изглеждаше дори още по-прозрачна и гладка — само с няколко бръчици около очите, които подсказваха истинската ѝ възраст. Стойката ѝ беше безупречна, подчертаваща елегантната ѝ фигура и съвършеното ѝ самообладание. Очите ѝ гледаха съсредоточено, горящи от удоволствие, че ме вижда.

— Как смеете — казах аз, размахвайки фотоалбума.

— Добър ден, Кейт — каза тя с добре контролиран и неразстроен от моето избухване глас. — Радвам се, че дойдохте.

— Коя, по дяволите, сте вие? И какво, по дяволите, е това? — казах аз, сякаш държах пистолета на престъплението на процес за убийство.

— Защото не влезете?

— Не искам да влизам — изкрещях.

Тя запази спокойствие.

— Наистина не можем да разговаряме тук. Моля... — покани ме тя да престъпя прага.

След миг нервно колебание аз казах:

— Не мисля, че ще остана дълго...

— Добре — съгласи се тя.

Последвах я вътре. Влязохме в малко антре. До едната стена от тавана до пода стоеше етажерка с книги, сгъната под тежестта на

издания с твърди корици. До етажерката имаше дрешник. Тя го отвори и запита:

— Мога ли да взема палтото ви?

Връчих ѝ го. Докато го закачаше, аз се огледах наоколо и изведнъж се почувствах така, сякаш някой е изкарал въздуха ми с удар. Защото там, на отсрещната страна на антрето, имаше половин дузина снимки на мен и на баща ми. Там беше и онази снимка на баща ми във военна униформа. Имаше увеличена снимка, на която татко ме държи, когато съм била новородено бебе. Имаше моя снимка от колежа и друга, на която държа Етан, когато той беше само на годинка. Имаше две черно-бели фотографии, показващи татко със Сара Смит в разни пози. Първата беше снимка „вкъщи“ — татко я беше прегърнал с ръце, а тя стоеше до коледна елха. Другата снимка беше на щастливата двойка пред Линкълн Мемориал във Вашингтон. От възрастта на снимките и от дрехите, които носеха хората на тях можех да определя, че са правени в началото на петдесетте години. Завъртях обратно и погледнах Сара Смит с широко отворени очи.

— Не разбирам... — казах аз.

— Не съм изненадана.

— Ще трябва да ми обясните някои неща — казах аз ядосана.

— Да — отвърна тя спокойно. — Трябва.

Докосна лакътя ми и ме поведе към всекидневната.

— Елате, седнете. Кафе? Чай? Нещо по-силно?

— По-силно — казах аз.

— Червено вино? Бърбън? „Харвис Бристол Крийм“? Страхувам се, че това е горе-долу всичко, което имам. С лед? С вода?

— Чисто.

Тя си позволи лека усмивка.

— Точно като баща ти — каза тя.

Посочи ми едно огромно кресло, тапицирано в тъмнокафява ленена материя. Същата материя покриваше и огромен диван. Имаше и модерна шведска масичка за кафе, върху която бяха поставени спретнати купчини от книги за изкуството и скъпи списания („Ню Йоркър“, „Харпърс“, „Атлантик“, „Ню Йорк Ривю ъф Букс“). Всекидневната беше малка, но безупречно подредена. Избелени дървени подове, бели стени, още етажерки с книги, значителна колекция от компактдискове с класическа музика, голям прозорец с

южно изложение, гледащ към малък вътрешен двор. Направо, като отклонение от тази стая, имаше много уместно изградена ниша, която служеше за малък домашен работен кабинет — с небоядисана маса от борово дърво с компютър, факс машина и куп хартия. Срещу тази ниша имаше спалня с легло персон и половина (с табла от избелено дърво и покривка с подплата тип „старата Америка“) и стилна тоалетна масичка. Както и всичко останало в апартамента спалнята излъчваше дискретно добър вкус. Очевидно беше, че Сара Смит отказваше да приеме прикритата разруха на положението на възрастен гражданин и да прекара последния период от живота си в апартамент по модата отпреди двайсет години, който лъха на износена изисканост. Нейният дом подсказваше спокойно, но яростно чувство на гордост.

Сара се появи от кухнята с табла. Върху нея имаше бутилка бърбън, бутилка „Бристол Крийм“, чаша за шери и чаша за уиски.

— „Хирам Уокър“ беше любимият бърбън на баща ви — каза тя. — Аз лично въобще не мога да го понасям. Пиех скоч, докато навърших седемдесет, тогава тялото ми взе друго решение. Сега трябва да се задоволявам с нещо скучно и дамско като шери. Наздраве.

Тя вдигна чашата си с шери. Не отговорих на тоста ѝ. Просто обърнах уискито си на един дъх. То изгори гърлото ми, но облекчи малко силната мъка, която изпитвах. Още една лека усмивка мина по устните на Сара Смит.

— Баща ви пиеше така — каза тя.

— Крушата не пада по-далеч от дървото — казах аз, като посочих бутилката.

— Заповядайте, налейте си.

Сипах си още малко бърбън, но този път се ограничих с малка глътка. Сара Смит се намести на дивана, после докосна ръката ми.

— Нямам желание да се извинявам за крайните методи, които използвах, за да ви доведа тук. Знам, че съм изглеждала като стара досадница, но...

Отдръпнах бързо ръката си.

— Искам да знам само едно нещо, госпожице Смит...

— Сара, моля те.

— Не. Никакви малки имена. Ние не сме приятелки. Дори не сме познати...

— Кейт, познавала съм ви през целия ви живот.

— Как? Как така ме познавате? И защо, по дяволите, започнахте да ме безпокоите след смъртта на майка ми?

Хвърлих фотоалбума върху масичката за кафе и го отворих на последната страница.

— Искам да знам също така откъде имате това? — попитах аз, като посочих изрезката с Етан от училищния вестник на „Алън Стивънсън“.

— Абонирана съм за училищния вестник.

— Вие сте *какво*?

— Така, както бях абонирана за вестника на колежа Смит, когато вие бяхте там.

— Вие сте луда!

— Мога да обясня...

— Какъв интерес можем да представляваме ние за вас? Искам да кажа, ако се вземе предвид фотоалбума ви, тази мания не е нещо скорошно. Вие сте ни следила от години. И какво значат всички тези стари снимки на баща ми?

Тя ме погледна право в очите и каза:

— Твоят баща беше единствената любов на моя живот.

ВТОРА ЧАСТ САРА

ЕДНО

Какъв беше първият ми спомен от него? Един поглед. Един внезапен поглед над рамото през дължината на препълнена, опушена от цигарен дим стая. Беше се подпрял на стената с чаша с нещо в ръка и цигара между зъбите. По-късно ми каза, че се чувствал не на място в тази стая и е гледал, за да открие човека, който го бил довел там. Докато очите му оглеждаха гостите, случайно попаднаха на мен. Задържах погледа му. Само за секунда. Или може би две. Той ме погледна. Аз го погледнах. Той се усмихна. Аз му отвърнах с усмивка. Той се обърна на другата страна все още търсещ приятеля си. И това беше то. Само един най-обикновен поглед.

След петдесет и пет години все още мога да преживея отново този миг — милиардна от секундата по милиардна от секундата. Мога да си спомня очите му — светлосини, ясни, малко изморени. Косата му — с цвят на пясък, много късо подстригана отзад, без бакенбарди. Тясното му лице — с остро изрязани скули. Армейската униформа — в тъмен каки цвят, която така великолепно стоеше на стройната му фигура. Начинът, по който изглеждаше, така млад (всъщност по онова време той беше между дваисет и дваисет и пет годишен). Така невинен. Така мълчаливо зает със собствените си мисли. Толкова дяволски типичен ирландец.

Един поглед е нещо толкова мимолетно, отлитащо, нали? От гледна точка на човешките жестове той не значи нищо. Толкова лесно умира. Ето какво все още ме поразява — начинът, по който животът на човека може да бъде променен из основи от нещо толкова краткотрайно, толкова преходно. Всеки ден срещаме очите на други хора — в метрото или автобуса, в супермаркета, когато пресичаме улицата. Това е нещо толкова елементарно — да гледаш другите. Забелязваш, че някой върви към теб, очите ви се срещат за миг, вие се разминавате. Край на историята. Затова защо, *защо* онзи единствен поглед трябваше да има значение? Няма причина. Никаква. Освен че той имаше значение. И промени всичко. Необратимо. Въпреки че тогава никой от нас не знаеше това.

Защото, в края на краищата, това беше само един поглед.

Бяхме на увеселение. Беше вечерта преди Деня на благодарността. Годишната беше 1945. Рузвелт беше починал през април. Германското главно командване се бе предало през май. Труман хвърли бомбата над Хирошима през август. Осем дни по-късно Япония капитулира. Каква година! Ако беше млад и американец — и не беше изгубил любим човек по време на войната — не можеше да не изпитваш опияняващото удоволствие от победата.

И тъй, ето ни — двайсет души в неудобен апартамент без входно антре на третия етаж на улица Съливан — празнуваме първия мирен Ден на благодарността с прекалено много пиене и прекалено лудо танцуване. Средната възраст на събралите се в стаята беше около двайсет и осем, което ме превръщаше в бебето на компанията на възраст двайсет и три години (макар че момчето във военната униформа изглеждаше по-младо и от мен). И великият разговор в стаята беше на романтичната тема, наречена „безкрайно бъдеще“. Защото спечелването на войната означаваше също така, че най-после сме победили икономическия враг, наречен криза. Дивидентите на мира се виждаха. Очаквах ни хубави неща. Ние вярвахме, че хубавите неща са наше, от бога дадено ни право. Бяхме американци в края на краищата. Това беше нашият век.

Даже и брат ми Ерик вярваше в царството на американските неограничени възможности, а той беше това, което баща ни наричаше „червен“. Винаги казвах на татко, че съди сина си прекалено строго, защото Ерик беше по-скоро старомоден либерал. И защото беше Ерик, той беше също така и абсолютен романтик, който боготвореше Юджин Дебс, абонира се за „Нейшън“ на шестнайсет години и мечтаеше да стане следващия Клифърд Одетс.

Наистина, Ерик пишеше пиеси. След като завърши Колумбийския университет през 1937, той си намери работа като помощник-режисьор в театър „Меркюри“ на Орсън Уелс и една-две от пиесите му бяха поставени в няколко провинциални театъра в околностите на Ню Йорк. Това беше времето, когато „Новият курс“ на Рузвелт наистина субсидираше драмата без печалба в Америка — затова за театралните работници (както Ерик обичаше да нарича себе си) имаше много възможности за работа, без да споменаваме малките театрални компании, които бяха склонни да си опитат късмета с млади

драматурзи като моя брат. Никоя от неговите поставени пиеси не можа да спечели слава. Но той дори и не мислеше да стига до Бродуей. Винаги твърдеше, че работите му са „насочени към нуждите и стремленията на трудовия човек“ (както казах, той наистина беше романтик). И колкото и да обичах, и дори да *обожавах* по-големия си брат, неговата тричасова епическа драма за профсъюзния конфликт, станал през 1902 на железопътната линия Ери-Лейкауейна, не беше в никакъв случай завладяваща.

Все пак като драматург той имаше широта на мисълта. За съжаление неговият тип драма (цялото това нещо от типа *В очакване на левите*) беше вече мъртва към началото на четирийсетте. Орсън Уелс отиде в Холивуд. Също и Клифърд Одетс. Проектът „Провинциални театри“ беше обвинен, че е комунистически от шепа тесногръди конгресмени и беше окончателно закрит през 1939. Това означаваше, че през 1945 Ерик живееше от това, което изкарваше като автор на радиосценарии. Отначало той написа няколко епизода за „Бостън Блейки“. Но продуцентът го уволни от шоуто, когато написа един епизод, в който героят инспектира смъртта на работнически организатор. Той бил убит по заповед на голям индустриалец, който, както се оказа после, имаше малко повече от бегла прилика със собственика на радиомрежата, по която „Бостън Блейки“ се предаваше. Казвам ви, Ерик не можеше да се сдържи да не направи някой номер, даже и когато това вредеше на кариерата му. А имаше и страхотно чувство за хумор. Поради което всъщност и беше получил най-новата си работа като един от гег-скриптерите на „Спри или върви“ — най-смешните загадки, водено всяка неделя вечер в осем и половина от Джо Е. Браун. Обзалагам се на каквото и да е, че никой по-млад от седемдесет и пет години днес не си спомня Джо Е. Браун. И затова има достатъчно причини. В сравнение с него Джери Люис изглежда деликатен.

Както и да е, купонът беше в квартирата на Ерик на улица Сливан — едно малко апартаментче със спалня до железопътната линия, което, както и самият Ерик, винаги ме поразяваха като върха на бохемския шик. Ваната беше в кухнята. Имаше лампи, направени от бутилки кианти. Протрити възглавници за сядане бяха разхвърляни на пода из всекидневната. Навсякъде лежаха натрупани на купчини стотици книги. Не забравяйте: бяхме в четирийсетте... много далеч все

още от ерата на битниците в Селото (Гринич Вилидж). Така че Ерик беше нещо като човек, изпреварил времето си. Особено що се отнасяше до носенето на пуловери с висока яка, като и това, че се движеше с хората на Делмор Шварц и „Партизан“ и пушеше „Житан“, а също и че влачеше по-малката си сестричка да слуша новоизлюпеното нещо, наречено *бибон* в един клуб на 52-ра улица. Всъщност само една-две седмици преди неговия купон по случай Деня на благодарността ние бяхме в едно заведение на Бродуей, където саксофонист на име Чарлс Паркър заедно с четирима други музиканти превзе сцената.

Когато свършиха първата част, Ерик се обърна към мен и каза:

— Ес, един ден наистина ще се хвалиш, че си била на този концерт. Защото ние току-що станяхме свидетели на истинска революция. След тази вечер ритъмът никога няма да бъде какъвто беше.

Ес. Така ме наричаше той. Ес — от първата буква на Сара или сестра. От четиринайсетгодишната си възраст той винаги ме наричаше така и въпреки че двамата ми родители мразеха това, аз обичах да ме нарича така. Защото моят голям брат го беше измислил. И защото в моите очи моят голям брат беше най-интересният и най-оригиналният човек на планетата, без да споменаваме, че беше мой пазител и защитник, особено що се отнасяше до нашите дълбоко консервативни родители.

Ние бяхме родени и отрасли в Хартфорд, Кънектикът. Както Ерик обичаше да изтъква, само две интересни личности някога са прекарвали известно време в Хартфорд: Марк Твен (който изгубил много пари в едно издателство, фалирало там) и Уолъс Стивънс, борил се с монотонността на живота на застрахователен агент, като написал най-експерименталната поезия, която някога е съществувала.

— Като изключим Твен и Стивънс — каза ми Ерик, когато бях на дванайсет години, — в този град не е живял никой по-забележителен. Докато не се появихме ние...

О, той беше така великолепно арогантен. Готов беше винаги да каже нещо вбесяващо, за да разстрои баща ни — Робърт Бидфорд Смит III. Той отговаряше напълно на своето помпозно име. Беше много порядъчен застрахователен служител, принадлежащ към Епископалната църква, човек, който винаги носеше костюми с жилетка

от вълнен плат, вярваше в добродетелите на спестовността и ненавиждаше всякаква екстравагантност или палуване.

Майка ни, Айда, беше скроена от същата корава материя — дъщеря на бостънски презвитериански свещеник, безпощадно практична, триумф на домакинската ефективност. Страхотен тим бяха те, нашите родители. Хербаризирани, мрачно сериозни, много съдържани в общуването си с другите. Външният израз на чувства бяха нещо рядко в дома на семейство Смит. По дух майка ми и баща ми бяха истински пуритани от Нова Англия, все още здраво вкоренени в деветнайсети век. На нас те винаги ни изглеждаха стари. Стари и недостъпни. Пълна противоположност на радост и веселие.

Разбира се, ние все пак ги обичахме. Независимо от всичко, те ни бяха родители и освен ако родителите не са истински жестоки към теб, ти си *длъжен* да ги обичаш. Това беше част от обществения договор — или поне така беше по времето, когато аз растях. Бяхме обаче задължени да приемем безкрайната им ограниченост. Често съм си мислила, че човек става наистина възрастен, когато съумее да прости на родителите си това, че те имат точно толкова недостатъци, колкото който и да е друг човек... и после да признае, че въпреки ограничеността на собствените си разбирания, те са направили за него най-доброто, на което са способни.

Но да обичаш родителите си е нещо съвсем различно от това да приемаш техния светоглед. Още от четиринайсетгодишен Ерик започна да се старее с всички сили да вбесява баща ни (да, той настояваше да го наричаме по този викториански начин. Никога не трябваше да го споменаваме като татко. Или тате. Или по какъвто и да е друг начин с подсказваща фамилиарност. Винаги *баща ни*). Понякога си мисля, че радикалните политически разбирания на Ерик се дължаха не толкова на идеологически убеждения, колкото на желанието да качи кръвното налягане на баща ни. Битките, който те водеха, бяха легендарни. Особено след като баща ни откри книгата на Джон Рийд „Десет дни, които разтърсиха света“ под леглото на сина си. Или когато Ерик му подари плоча на Пол Робсън по случай Деня на бащата.

Майка ни не взимаше страна в споровете между баща и син. За нея не беше работа за жена да обсъжда политически въпроси (една от многото причини, поради които тя мразеше госпожа Рузвелт, като я наричаше „женския Ленин“). Тя вечно четеше нотации на Ерик, че

трябва да уважава баща си. Но около времето, по което той се готвеше да отиде в колеж, тя разбра, че нейните тежки думи не тежат повече пред Ерик, че той вече е загубен за нея. Това я огорчи страшно много. И аз чувствах, че тя винаги беше някак озадачена защо единственият ѝ син, когото тя беше отгледала по всички правила, се бе превърнал в якобинец. Особено след като беше така поразително умен.

Това беше единственото нещо у Ерик, което радваше моите родители — неговата изключителна интелигентност. Той поглъщаше книгите. Четеше на френски, когато беше четиринайсетгодишен, а можеше да ползва и италиански, когато влезе в Колумбийския университет. Той можеше да говори с познание за такива абстрактни, трудноразбираеми неща като декартовата философия или квантовата механика. И свиреше жестоко буги-вуги на пианото. Той също така беше и едно от ония влудяващи деца чудо, които с нищожен труд изкарваха „отличен“ по всички предмети в училище. В Харвард го искаха. В Принстън го искаха. В Браун го искаха. Но той искаше да учи в Колумбийския университет. Защото искаше Ню Йорк и всички свободи, които Ню Йорк предоставяше.

„Казвам ти, Ес, веднъж да отиде в Манхатън, и Хартфорд никога повече няма да ме види.“

Това не беше съвсем вярно, защото въпреки своето бунтарство, той продължаваше да бъде относително почтителен син. Пишеше вкъщи един път в седмицата, идваше си за кратко време за Деня на благодарността, Коледа и Великден, не изхвърляше майка ни и баща ни от живота си. Той просто напълно преоткри себе си в Ню Йорк. Като начало смени името си от Тиоболд Ериксън Смит просто на Ерик Смит. Отърва се от всички онези дрехи в стил Бръшлянена лига^[1], които родителите му бяха купили и започна да пазарува в местния магазин на Сухопътните военноморски сили. Слабата му фигура стана още по-слаба. Черната му коса стана гъста, рошава. Купи си чифт очила с тесни стъкла без рамки. Приличаше на Троцки — особено след като започна да носи армейски шинел и размъкнато сако от туид.

В редките случаи, когато го виждаха, моите родители се ужасяваха от променената му външност. Но отново оценките му ги караха да мълчат. Само „отличен“. Беше избран във Фи Бета Каппа^[2] в края на първата си година. Първа награда по английски. Ако беше пожелал да завърши право или да направи докторат, можеше да се

включи в която и да е програма за научна степен в Щатите. Но вместо това, той се премести в центъра на града, на улица Съливан, метеше подовете на Орсън Уелс за петдесет долара на седмица и живееше с мечтата, че ще напише истински значими пиеси.

Към 1945 тази мечта беше започнала да линее. Никой вече не искаше дори и да погледне пиесите му, защото те принадлежаха на друга епоха. Но Ерик все така беше решен да пробие като драматург — даже и това да налагаше писане на груби шеги за Джо Е. Браун, за да може да запази покрива над главата си. Един или два пъти му намекнах, че може да намери преподавателска работа в колеж, което ми беше дошло наум като по-достойно за способностите на Ерик, отколкото изстрелването на реплики от един ред за шоуигра.

Ерик ме контрираше с разсъждения от сорта:

— В момента, в който писателят започне да учи другите на занаята си, той е свършен. А в момента, в който влезе в учебно заведение, той затваря след себе си вратите на истинския свят — мястото, за което се предполага, че ще пише.

— Но „Спри или върви“ — най-смешните загадки не е действителният свят — не му оставах дължна аз.

— Има повече връзка с реалността, отколкото преподаването на писане на съчинения на английски език на група превзети малки жени в Брин Мор.

— О-ох! — въздъхнах аз, защото бях завършила Брин Мор две години преди това.

— Знаеш какво искам да кажа, Ес.

— Да, че аз съм превзета млада жена, която вероятно трябва да се омъжи за някакъв безличен счетоводител, да живее в някакво претенциозно малко градче, разположено на главната железопътна линия за Филадельфия.

Без съмнение, това беше животът, който моите родители предвиждаха за мен. Но аз не исках нищо подобно. След като завърших през 1943 Брин Мор, баща ми и майка ми се надяваха, че ще се омъжа за момчето, с което излизах по това време — Хорас Кауът, който беше завършил Харвард. Той току-що беше приет в юридическия отдел на Ю. Пен и ми беше предложил да се оженим. Но въпреки че Хорас не беше претенциозен и лишен от чувство за хумор като името си (всъщност беше доста начетен и пишеше почти

прилични стихове за литературното списание на Харвард), аз не бях все още готова на толкова млада възраст да се обвържа с брак, особено с човек, когото харесвах, но към когото не изпитвах изгаряща страст. Във всеки случай няха намерение да изгубя годините си между двайсет и трийсет, като се затворя в скучната стара Филадельфия, тъй като погледът ми беше насочен към града на сто и петдесет километра на север от нея. И никой не можеше да ми попречи да отида в Ню Йорк.

Както можеше да се очаква, родителите ми се опитаха да попречат на моето преместване там. Когато обявих около три седмици преди завършването ми, че са ми предложили работа на сътрудник стажант в списание „Лайф“, те бяха ужасени. Бях си вкъщи, в Хартфорд, за уикенда (посещение, което бях направила нарочно, за да им съобща за предложението за работа и за това, че няма да приема предложението за женитба на Хорас). След първите десет минути от разговора емоционалният градус в нашия дом беше стигнал точката на кипене.

— Аз нямам дъщеря, която да живее сама в този продажен, непристоен град — заяви баща ми.

— Ню Йорк едва ли може да се нарече непристоен и „Лайф“ не е точно „Конфиденшъл“ — казах аз, споменавайки добре известното по това време скандално издание. — Във всеки случай мислех, че моята новина приятно ще ви развълнува. „Лайф“ приема само по десет сътрудници стажанти на година. Това е изключително престижно предложение.

— Бащата ти все пак е прав — каза майка ми. — Ню Йорк не е място за млада жена без семейство.

— Ерик не е ли моето семейство?

— Брат ти не е от най-моралните мъже — каза баща ми.

— И какво значи това? — запитах аз гневно.

Баща ми изведнъж се почувства неловко, но прикри неудобството си, като каза:

— Няма значение какво значи. По-важен е простият факт, че аз не ти разрешавам да живееш в Манхатън.

— Аз съм на двайсет и две години, татко!

— Не в това е въпросът.

— Ти нямаш законно право да ми казваш какво да правя и какво не.

— Не нагрубявай баща си — скочи майка ми. — И трябва да ти кажа, че правиш огромна грешка, като отказваш да се омъжиш за Хорас.

— Хорас е прекрасен млад човек — каза баща ми.

— Хорас е много симпатичен млад човек, с много скучно бъдеще пред себе си.

— Не бъди арогантна — каза той.

— Не, само точна. Защото няма да позволя да бъда натикана в живот, който не искам.

— Не те натиквам в никакъв живот — възропта баща ми.

— Като ми забраняваш да замина за Ню Йорк, ти ми пречиш да поема контрола над собствената си съдба.

— Твоята съдба — произнесе баща ми с жестока ирония. — Ти наистина си мислиш, че имаш съдба! Какви лоши романи си чела в Брин Мор?

Излязох побесняла от стаята. Втурнах се нагоре и се хвърлих ридаеща върху леглото. Никой от родителите ми не са качи, за да ме успокои. Това беше в техния стил. Те и двамата имаха за родителството разбирания, които бяха напълно в съгласие с Вехтия завет. Баща ни беше нашата домашна версия на Всемогъщия и щом веднъж се бе изказал, всички спорове замлъкнаха. Така че до края на уикенда въпросът не бе повдигнат отново. Вместо това водихме формални разговори за неотдашните победи на японците в Тихия океан и аз стоях със стиснати устни, докато баща ни произнасяше една от своите проповеди на недоволството от Франклин Делано Рузвелт.

В неделя той ме закара до гарата. Когато пристигнахме там, той ме потупа по ръката.

— Сара, скъпа, аз наистина не искам да се карам с теб. Макар че сме разочаровани, че няма да се омъжиш за Хорас, ние уважаваме твоето решение. И ако ти наистина толкова много искаш да се занимаваш с журналистика, аз имам някои контакти в „Хартфорд Кърант“. Мисля, че няма да е трудно да ти намерим нещо там...

— Ще приема предложението за работа в „Лайф“, татко.

Той наистина пребледня като мъртвец — нещо, което не се случваше с баща ни.

— Ако приемеш тази работа, няма да имам друг избор освен да прекъсна всички връзки с теб.

— От това ти ще загубиш.

И излязох от колата.

Тресеше ме по целия път до Ню Йорк. Нещо повече — чувствах се малко изплашена. Всъщност бях проявила открито неподчинение по отношение на баща си — нещо, което никога преди не се бях осмелявала да направя. Макар че се стараех да бъда смела и самоуверена, изпитах ужас, че мога да изгубя родителите си. Точно толкова ужасена бях и от мисълта, че ако изпълнех желанието на баща си, щях да завърша, пишейки колоната „Църковни новини“ в „Хартфорд Кърант“, като негодувам срещу себе си, че съм позволила на родителите си насила да ме накарат да водя дребнав живот.

Да, аз вярвах, че имам съдба. Знам, че звучи като самохвалство и абсурдно романтично, но на този ранен етап от така наречения живот на възрастна бях достигнала само до един прост извод по отношение на бъдещето: *то криеше неограничени възможности*, но само ако човек си позволи да ги изпробва. Повечето от моите връстници обаче следваха един и същ път, като правеха това, което се очакваше от тях. Най-малко петдесет процента от моя клас в Брин Мор бяха планирали сватбите си за през лятото след завършването. Всички тези момчета, които се връщаха едно по едно от фронта, мислеха най-вече как да си намерят работа, да си устроят семейство. И ето ни нас — поколението, на което предстоеше да наследи следвоенното изобилие, което (в сравнение с нашите родители) имаше неограничени възможности. Но вместо да поемат напред, какво направиха повечето от нас? Станаха добри служители във фирми, добри домакини, добри консуматори. Стеснихме хоризонта си и сами влязохме в клопката на дребнавия живот.

Разбира се, аз осъзнах това едва години по-късно (ретроспекцията винаги дава на човека яснота, нали?). Тогава, през пролетта на 1945 обаче, единственото, което ме вълнуваше, беше как да направя нещо интересно с живота си, което преди всичко означаваше да не се омъжа за Хорас Кауът и определено да приема работата в „Лайф“. След ужасния уикенд с родителите си, когато стигнах Пен стейшън, вече бях изгубила увереността си. Огромната сянка на баща ми продължаваше да доминира в живота ми. Все още

отчаяно търсех одобрението му, макар да знаех, че е невъзможно да го получа. И аз наистина вярвах, че той ще изпълни заплахата си и ще ме лиши от средства, ако отидех в Ню Йорк. Как бих могла да живея без родителите си?

— О, моля те — каза Ерик, когато му доверих страховете си. — Татко никога няма да те лиши от издръжка. Той трепери над теб.

— Не, не е така...

— Повярвай ми, старият глупак чувства, че трябва да играе ролята на строг викториански пастрок, но в душата си разбира, че е шейсет и четири годишен човек, когото догодина компанията му ще пусне да пасе и той искрено се страхува от ужаса на пенсионирането. Така че, мислиш ли, че ще хлопне вратата пред единствената си любима дъщеря?

Седяхме в коктейлбара във фойето на хотел „Пенсилвания“, срещу Пен стейшън. Бяхме се разбрали този неделен следобед Ерик да ме посрещне на влака от Хартфорд (имах два часа до връзката за Брин Мор през Филадельфия). Веднага щом го видях на платформата, се хвърлих на рамото му и започнах да плача, ненавиждайки се в същото време, че проявявам такава слабост. Ерик ме държа, докато се успокоих, и после каза:

— Виждам, че добре си прекарала вкъщи?

— Великолепно — засмях се аз през сълзи.

— Познах. „Пенсилвания“ е близо. А барманът там прави жесток „манхатън“.

Най-меко казано. След два от тези манхатъна имах чувството, че съм под упойка — което, трябва да призная, не е лошо чувство в подобен случай. Ерик се опита да ме налее с трети коктейл, но аз се заинатих и настоях да ми поръча джинджър ейл^[3]. Макар че не ми се искаше да казвам каквото и да било, притесних се леко, когато брат ми изгълта третия си манхатън на четири бързи глътки и си поръча още един. Независимо от това че си пишихме редовно (дългите междуградски разговори даже от Ню Йорк до Пенсилвания тогава бяха скъпи), не го бях виждала от Коледа. И бях истински изненадана от физическото му състояние. Стройното му тяло беше натежало. Имаше нездрав тен. Малка, но забележима втора брадичка от тлъстина висеше под брадата му. Пушеше Честърфийлд, като палеше цигарите една от друга и силно кашляше. Беше само на двайсет и осем години, но бе

започнал да придобива вида на човек, преждевременно състарен от разочарования. Както винаги, говореше с оживление и чувство за хумор, но аз почувствах, че се безпокои за работата си. Знаех от писмата му, че новата му пиеса (нещо за бунт на сезонни работници в Югоизточен Тексас) беше току-що отхвърлена от всички театри в Ню Йорк и за да може да си плати наема, се занимаваше с четене на ръкописи, представени на театралната гилдия. („Доста потискаща работа е — писа ми той през март, — защото се свежда до това да кажеш «не» на други писатели. Но за това получавам 30 долара, които горе-долу покриват сметките ми.“) И когато той изгълта четвъртия си манхатън на пет глътки, реших, че е време да му кажа нещо за зловредното му наливане.

— Още един такъв манхатън и ще стъпиш на масата да изпееш „Янки дудъл денди“.

— Не ставай пуританка, Ес. След като те изпратя в красивата Филаделфия, ще взема метрото обратно за моето ателие на улица Съливан и ще пиша до изгрев-слънце. Повярвай ми, пет манхатъна не са нищо друго, освен смазване на творческия ми мотор.

— Добре, но трябва и да помислиш дали да не минеш на цигари с филтър. По-малко дразнят гърлото.

— О, боже! Чуйте моралистката от Брин Мор! Джинджър ейл, цигари с филтър. Остава да ми кажеш, че на следващите избори ще гласуваш против Рузвелт, за Дюи, ако бъде номиниран.

— Знаеш добре, че никога няма да направя това.

— Рекох да се пошегувам, Ес. Макар че баща ни за нищо на света не би повярвал, че можеш да гласуваш за републиканец.

— Той във всеки случай ще настоява да се върна в Хартфорд като добро момиченце.

— Няма да се връщаш в Хартфорд след като се дипломираш.

— Изборът, който ми е наложил да направя, е доста жесток, Ерик.

— Не, това, което прави, е един от най-старите и хитри номера в покера. Слага си всичките чипове на масата, като се преструва, че има подреден флош, и те предизвиква да се осмелиш да платиш, за да видиш картите му. Така че ти ще осуетиш блъфа му, като приемеш работата в „Лайф“. И въпреки че ще мърмори и пъшка — а може би и ще поразмаха сабя, подобно на Теди Рузвелт — накрая ще приеме

решението ти. Няма как. Той знае, че ще се грижа за теб в големия град.

— Точно това го плаши — казах аз, като съжалих веднага за тази забележка.

— Защо?

— О, нали знаеш...

— Не — каза Ерик със сериозен глас. — Не знам.

— Той сигурно си мисли, че ще ме превърнеш в яростна марксистка.

Ерик запали нова цигара. Погледът му се изостри и той ме изгледа предпазливо. Можех да кажа, че изведнъж беше изтрезнял.

— Казал е нещо друго, Ес.

— Не, това каза — неубедително казах аз.

— Моля те, кажи ми истината.

— Казах ти...

— Не му харесва идеята аз да се грижа за теб в Ню Йорк. Но положително не може да не е обяснил защо мисли, че мога да ти окажа вредно влияние.

— Наистина не си спомням.

— Сега вече ме лъжеш. А ние не се лъжем един друг, Ес. — Брат ми хвана ръката ми и тихо каза: — Трябва да ми кажеш.

Погледнах го и срещнах погледа му.

— Той каза, че не мисли, че си от най-моралните мъже.

Ерик не каза нищо. Дръпна от цигарата си дълго и дълбоко, като се закашля леко, докато гълташе дима.

— Разбира се, аз не мисля така — казах аз.

— Не мислиш ли така?

— Знаеш, че не мисля така.

Той изгаси цигарата си в пепелника и изгълта остатъка от коктейла си.

— Но, ако това е вярно, ако не съм от „най-моралните мъже“ това ще те притеснява ли?

Сега беше негов ред да срещне погледа ми. Знаех, че и двамата мислим за едно и също нещо — това беше тема, която винаги бяхме избягвали, даже и непрекъснато да беше се появявала на заден план. Както и моите родители, аз също имах своите съмнения по отношение сексуалните наклонности на брат ми (особено, че той никога в живота

си не бе имал приятелка). Но тогава, в онова време, такива подозрения никога не се обсъждаха. Всичко оставаше прикрито. Да признае човек, че е хомосексуалист в Америка през четирийсетте години, беше равно на самоубийство. Дори и пред малката си сестричка, която го обичаше. Затова говорехме закодирано.

— Мисля, че си почти най-моралният човек, когото познавам — казах аз.

— Но баща ни използва думата *морален* в друг смисъл. Разбираш ли за какво става дума, Ес.

Сложих ръката си върху неговата.

— Да. Разбирам.

— И това не те притеснява.

— Ти си мой брат. Единствено това има значение.

— Сигурна ли си?

Моята ръка стисна неговата.

— Сигурна съм.

— Благодаря.

— Млъкни — казах аз с усмивка.

Той стисна ръката ми в отговор.

— Винаги можеш да разчиташ на мен, Ес. Запомни това. И не се притеснявай за баща ни. Тази ръка той няма да я спечели.

След една седмица в Брин Мор пристигна писмо за мен.

Мила Ес,

След като се видяхме миналата седмица, реших, че отдавна му беше ред да направя една малко посещение в Хартфорд. Така че скочих на влака на другата сутрин. Излишно е да ти казвам че майка ни и баща ни бяха леко изненадани, когато ме видяха на прага. Макар че отначало отказваше изобщо да чуе, накрая баща ни нямаше друг избор освен да ме изслуша. През първия един час от нашите „преговори“ (това е единственото възможно определение), той упорито се придържаше към „Тя се връща в Хартфорд и край“. Така че аз заиграх много ловко на картата „Няма ли да е жалко да загубиш и двете си деца“, като го представих по-скоро като трагична

възможност, отколкото като заплаха. Когато той се заинати и каза, че вече е взел решението си, аз казах: „Тогава ще завършиш живота си като самотен старец“. С тези думи си тръгнах и взех следващия влак обратно за Ню Йорк.

На другата сутрин телефонът зазвъня в нечовешкия час осем сутринта. Беше баща ни, милият. Тонът му продължаваше да бъде раздразнен и непреклонен, но мелодията беше определено различна.

— Сара може да постъпи на работа в „Лайф“, но само ако се съгласи да живее в хотела за млади жени „Барбизон“ на Източна 63-та улица. Един от моите колеги от „Стандард Лайф“ горещо препоръча този хотел, който има строги правила, вечерен час и не разрешава гости вечер. Тъй като майка ви и аз сме сигурни, че за нея ще се грижат добре в „Барбизон“, в този случай отстъпваме на нейното искане да живее в Манхатън. Тъй като, както изглежда, ти си поел ролята на посредник, оставям на теб да предадеш това предложение на Сара. Моля те, информирай я, че независимо от нашата любов и подкрепа за нея, не приемаме никакви пазарлъци по този въпрос.

Естествено, не казах нищо — освен че ще ти предам неговото предложение. Но, както аз го разбирам, това е почти капитулация от негова страна. Така че, изпий пет манхатъна и целуни Пенсилвания за сбогом. Идваш в Ню Йорк... при това с родителска благословия. И не се притеснявай за „Барбизон“. Ще те регистрираме там за през първите месец или два, после бързо ще те преместим в твой собствен апартамент. И тогава ще мислим по какъв начин да съобщим новината на майка ни и баща ни, без да се стига до възобновяване на военните действия.

Да бъде мир.

Твой „морален брат“,

Ерик

Едва не изкрещях от радост, когато свърших да чета писмото. Изгърчах в спалнята си, грабнах лист хартия и писалка и написах:

Мили Е.,

Тази вечер пиша на Франклин Делано Рузвелт да те номинира за ръководител на Обществото на народите (когато бъде възстановено след войната). Ти си гений на дипломатията! И най-добрият брат на света. Кажи на всички от 42-ра улица, че скоро ще бъда с вас...

С обич, Ес

Надрасках също и кратка бележка на баща си, с която му съобщих, че приемам неговите условия и го уверих, че ще се държа в Ню Йорк по начин, достоен за семейството (шифрован начин да му кажа, че ще си остана „добро момиче“ независимо от това, че ще живея в този Содом и Гомор, наречен Манхатън).

Не получих отговор. Аз и не очаквах такъв. Не беше в характера на баща ми. Но заедно с майка ми той присъства на моето дипломиране. Ерик пристигна с влака за случая. След церемонията всички отидохме да обядваме в един от местните хотели. Чувствахме се неловко. Можех да забележа, че баща ни гледа ту единия, ту другия от нас, присвивайки устни. За случая Ерик беше със сако и вратовръзка (това беше единственото му сако от доста износен, купен втора ръка ръчно тъкан туид). Ризата му беше цвят какви от разпродаваните излишъци военна екипировка. Приличаше на профсъюзен организатор и не престана да пали цигарите си една от друга през целия обяд (добре поне че ограничи алкохола до два манхатъна). Бях облечена в скромен костюм, но баща ни продължаваше да ме гледа с безпокойство. След като се бях осмелила да се изправя срещу него, аз не бях вече неговото малко момиченце. И можех да забележа, че му беше трудно да се отпусне в мое присъствие (макар че в интерес на истината трябва да се каже, че баща ми никога не се отпускате в присъствието на децата си). Майка ми, от друга страна, правеше това, което винаги е правила — усмихваше се нервно и се съгласяваше с всичко, което казваше баща ми.

Най-после, след дълъг напрегнат разговор за това колко е хубав Брин Мор и колко лошо е било обслужването във влака от Хартфорд, и кое съседско момче в кой край на Европа или Тихия океан служи, баща ми каза:

— Искам да знаеш, Сара, че майка и аз сме много доволни от твоята степен *sum laude*^[4]. Това е голямо постижение.

— Но не *summa cum laude* като мен — каза Ерик, закачливо повдигайки вежди.

— Благодаря ти много — казах аз.

— Пак заповядай, Ес.

— И с двама ви можем да се гордеем — каза майка ми.

— От академична гледна точка — добави баща ни.

— Да — каза майка ми бързо, — от академична гледна точка не можем да бъдем по-горди като родители.

Това беше последният път, когато бяхме всички заедно като семейство. Шест седмици по-късно, когато се връщах в хотела за жени „Барбизон“ след дълъг работен ден в „Лайф“, с изненада видях, че Ерик стои във фоайето. Лицето му беше тебеширено бяло и застинало. Погледна ме развълнувано и веднага разбрах, че има да ми каже нещо ужасно.

— Здравей, Ес — каза той тихо, като взе ръцете ми в своите.

— Какво е станало?

— Баща ни е починал тази сутрин.

Чух как сърцето ми заблъска в гръдния кош. За миг-два просто не знаех къде съм. После почувствах подкрепящите ме ръце на брат ми. Той ме заведе до един диван и ми помогна да седна, като сам се настани до мен.

— Как е станало? — промълвих най-сетне аз.

— Инфаркт, в офиса си. Секретарката му го намерила свлечен върху бюрото. Трябва да е било съвсем мигновено, което, мисля, е божия благословия.

— Кой е казал на майка ни?

— Полицията. А след това семейство Даниелс ми се обади. Те казаха, че майка ни е обезумяла от мъка.

— Разбира се, че ще обезумее от мъка — чух се да казвам. — Той беше целият ѝ живот.

Почувствах как ридание се качва в гърлото ми, но го потиснах, защото изведнъж чух в главата си гласа на баща ми: „Плачът никога не е решение — каза той веднъж, когато се разплаках, след като бях получила тройка по латински. — Плачът е самосъжаление. А самосъжалението не решава нищо“.

Във всеки случай не знаех какво мога да чувствам в такъв случай освен объркващата болка от загубата. Аз обичах баща си. Жадувах за неговата нежност. Никога не бях я почувствала истински. При това знаех, че Ерик и аз бяхме всичко за него. Той просто не умееше да изразява такива чувства. А сега никога няма и да може. Ето какво ме порази най-силно — осъзнаването, че сега вече никога няма да можем да преодолеем разстоянието, което ни беше делило винаги; че моят спомен за баща ми винаги ще носи оттенъка на осъзнаването, че всъщност ние никога не сме разговаряли истински. Мисля, че това е най-тежкото на мъката от загубата — да преодолееш мисълта за това какво би могло да бъде, ако би могъл да постъпиш правилно.

Оставих Ерик да се занимава с всичко. Той ми помогна да опаковам багажа си. Качи и двамата ни на такси за Пен стейшън и на влака в 8:13 за Хартфорд. Седнахме във вагон-ресторанта и пихме непрекъснато, докато влакът се носеше на север през област Феърфийлд. Нито веднъж Ерик не показа, че мъката го е поразила — защото чувствах, че заради мен той искаше да бъде силен. Най-странното в нашия разговор беше, че не споменавахме нито майка ни, нито баща ни. Вместо това бърбяхме за едно-друго — за моята работа в „Лайф“, за работата на Ерик с театралната гилдия, за слухове, пристигащи от Източна Европа за нацистки лагери на смъртта, и дали Рузвелт ще задържи Хари Уолъс като свой вицепрезидент за следващата президентска кампания, и дали пиесата на Лилиан Хелман „Страж на Рейн“ е наистина отвратителна пиеса (според непоколебимото мнение на Ерик). Като че ли не можехме да приемем бездната от загубата на родител — особено такъв, по отношение на който и двамата имахме такива комплекси и питаехме такива противоречиви чувства. През цялото пътуване само веднъж се спомена нещо, свързано със семейството, и то беше, когато Ерик каза:

— Мисля, че сега вече можеш да се изнесеш от „Барбизон“.

— Майка дали ще се съгласи? — попитах аз.

— Повярвай ми, Ес, майка ни ще има други неща, за които да мисли.

Колко ужасяващо вярно се оказа това, което Ерик каза. Майка ни не беше просто поразена от мъка след смъртта на баща ни — тя беше неутешима. През трите дни преди погребението на баща ни майка ни бе изпаднала в такова крайно отчаяние, че семейният лекар я държеше

упоена. Тя успя да издържи самата служба в местната епископална църква, но изгуби напълно контрол при гроба. До такава степен, че лекарят предложи да бъде приета за наблюдение в местната клиника.

Тя повече никога не напусна клиниката. Една седмица след приемането ѝ се установи, че е развила форма на преждевременно старческо слабоумие и ние я загубихме напълно. Преглеждаха я различни специалисти и всички достигнаха до едно и също заключение — при първото съобщение за смъртта на баща ни, скръбта ѝ е била толкова силна, толкова поразяваща, че е получила удар, който постепенно е засегнал говора, паметта и движенията ѝ. През първите няколко месеца на болестта ѝ Ерик и аз отивахме в Хартфорд всеки уикенд, за да седнем до леглото ѝ с надеждата, че ще даде някакъв знак за разумен живот. След шест месеца лекарите ни казаха, че няма никаква надежда за нея да излезе някога от състоянието на слабоумие. През този уикенд взехме няколко трудни, но важни решения. Обявихме за продажба семейната къща. Наредихме всички вещи на родителите ни да бъдат продадени или раздадени с благотворителна цел. Никой от нас не взе много неща от семейния дом. Ерик поиска за себе си малка писалищна маса, която татко беше държал в спалнята си. А аз държах на една снимка на моите родители, правена през 1913 по време на медения им месец в Бъркшър. Майка ни седеше на стол с твърда облегалка, облечена в бяла ленена рокля с дълги ръкави. Косата ѝ беше събрана в стегнат кок. Баща ни стоеше изправен до нея. Той беше в тъмен костюм с късо сако и жилетка с твърда, висока яка. Лявата му ръка беше зад гърба му, а дясната — поставена на рамото на майка ни. Между тях не се забелязваше дори искрица любов, никакъв плам или романтично оживление, или дори обикновено удоволствие от това, че са един с друг. Изглеждаха толкова сковани, толкова официални, така в несъответствие с века, в който се бяха оказали.

Вечерта, когато сортирахме вещите им и попаднахме на тази снимка на тавана, брат ми се разплака. Това беше единственият път след смъртта на баща ни и разболяването на майка ни, когато го видях да плаче (докато аз непрекъснато се затварях в дамската тоалетна на „Лайф“ и ревах като глупачка). Знаех защо Ерик така внезапно се разстрои. Защото тази фотография беше съвършеният портрет на официалното сдържано лице, което моите родители показваха на света, и най-вече на децата си. Ние винаги бяхме вярвали, че те се отнасяха

един към друг със същата суровост, защото между тях нямаше никакви външни изрази на обич. Но сега разбрахме, че между тях беше съществувала прикрита страст — любов и зависимост, толкова силни, че майка ни не можеше да живее без баща ни. Това, което поразя най-много и двамата ни, беше, че никога не бяхме забелязали това чувство, не бяхме го уловили дори за миг.

— Човек всъщност никого не познава истински — каза ми Ерик същата вечер. — Мислиш, че познаваш някого, накрая той направо те изумява. Особено ако е човек, с когото те свързва любов. Сърцето е най-потайната и най-прокълнатата част от човешката анатомия.

Единствената противоотрова на скръбта за мен по това време беше работата. Обичах работата си в „Лайф“. Още повече че след четири месеца бях повишена от служител стажант до длъжността младши щатен журналист. Правех необходимите проучвания и пишех най-малко по две кратки статии на месец за списанието. Случаите ми възлагаше старши редактор — палец цигарите си една от друга, журналист от старата школа на име Лиланд Макгуайър, който някога бе работил като редактор в градския отдел на „Ню Йорк Дейли Мирър“, но се бе прехвърлил в „Лайф“ заради парите и по-малко натовареното работно време и на когото истински му липсваше напрегнатата суматоха на големия ежедневник. Той ме хареса и скоро след като започнах работа в неговия отдел, ме заведе на обяд в „Ойстър Бар“ в подземията на Гранд сентрал стейшън.

— Искате ли един професионален съвет? — попита ме той, след като бяхме унищожили две купички с гъста рибена супа и килограм череша.

— Разбира се, господин Макгуайър.

— Лиланд, моля те. Добре, ето какъв е той. Ако наистина искаш да станеш опитен журналист, изчезвай, по дяволите, от сградата на „Тайм енд Лайф“ и си намери работа като репортер в някой голям ежедневник. Сигурен съм, че мога да ти помогна за такава работа — да ти намеря нещо в „Мирър“ или в „Нюз“.

— Не сте ли доволен от работата ми досега?

— Напротив, мисля, че си страхотна. Но погледни истината в очите — „Лайф“ е преди всичко списание със снимки. Всички наши старши журналисти са мъже и те са хората, изпращани да следят и информират за важните неща: бомбардирането на Лондон,

Гуадалканал^[5], следващата кампания на Франклин Делано Рузвелт. Всичко, което мога да ти дам, е едно-друго за изкуствата: малки работи от по петстотин думи за най-нашумелия филм този месец или за последния моден фурор, или полезни съвети в готварството. Докато, ако отидеш в градския отдел на „Мирър“, вероятно ще се озовеш с полицаите на патрул, ще отразяваш съдебни процеси, а може да ти дадат и истински голяма работа като да отразиш екзекуция в Синг-Синг.

— Не мисля, че екзекуциите са точно в моя работен профил, господин Макгуайър.

— *Лиланд*. Имаш наистина прекалено добро семейно възпитание, Сара. Още един манхатън?

— Един е моята обедна норма, страхувам се.

— Тогава наистина не трябва да ходиш в „Мирър“. Или може би трябва, защото само след един месец там ще си се научила да пиеш по три манхатъна на обяд и все пак да можеш да функционираш.

— Наистина се чувствам съвсем добре в „Лайф“. А научавам и толкова много неща.

— Значи не искаш да станеш корава дама репортер като Барбара Стануик?

— Искам да пиша книги, господин Макгуайър, извинете, *Лиланд*.

— О, боже...

— Нещо лошо ли казах?

— Не. Нищо й няма на белетристиката. Да пишеш книги, е великолепно. Стига да можеш да пробиеш.

— Във всеки случай ще се опитам.

— И после предполагам идват мъжле, дечица и симпатична къща в някое градче.

— Това не е на първо място по важност в моя списък.

Той пресуши мартинито си.

— Чувал съм го това и друг път.

— Не се съмнявам, че сте го чували. Но в моя случай е самата истина.

— Разбира се. Докато не срещнеш някой мъж и не решиш, че си уморена от ежедневната досадна работа от девет до пет, и поискаш да си уредиш живота, тоест да има някой друг да ти плаща сметките, и

решиш, че тоя симпатичен младеж, тип Бръшлянена лига е подходящ кандидат за хващане, и...

Чух се изведнъж да избухвам ядосано:

— Благодаря ви, че ме сведохте до клишето за женски образ!

Той се стресна от тона ми.

— По дяволите, не мислех какво говоря.

— Разбира се, че мислехте.

— Не исках да те обиждам.

— Не съм обидена, господин Макгуайър.

— Звучи като че ли истински ми се сърдиш.

— Не се сърдя. Просто не искам да бъда класирана като някакъв женски хищник.

— Ама ти си била костеливо орехче!

— Орехите не могат ли да са костеливи? — казах аз шеговито, като му хвърлих иронично саркастична сладка усмивчица.

— От твоя сорт без съмнение. Напомни ми никога да не те каня по заведения вечер.

— Не излизам с женени мъже.

— И пленници не взимаш също така. Приятелят ти трябва да е с огнеупорен мозък.

— Нямам приятел.

— Я виж ти.

Причината, поради която няхах приятел, беше, че през този период от живота си бях просто много заета. С работата си. С първия си апартамент — едно малко студио в Гринич Вилидж с много зеленина на улица Бедфорд. И преди всичко с Ню Йорк, а той беше най-силната възможна любовна връзка. Макар че години го посещавах редовно, да живееш в града беше нещо съвсем различно — имаше моменти, когато буквално си мислех, че съм попаднала на площадка за игра на възрастни. За човек, отраснал в сънливия, консервативен, досаден и ограничен Хартфорд, Кънектикът, Манхатън беше опияняващо откритие. Преди всичко той беше поразително анонимен. Човек можеше да стане напълно невидим и никога да не изпита чувството, че някой гледа неодобрително осъждащо през рамото му (любимо занимание за убиване на времето в Хартфорд). Можеше да прекара цяла нощ вън от къщи. Или половината събота, потънал в дванайсетте километра, отрупани с книги, в книжарница „Странд“.

Или да чуе Езио Пинца, изпълняващ главната роля в „Дон Жуан“ в Метрополитен опера за петдесет цента (ако нямаше нищо против да стои прав). Да грабне нещо за вечеря в 3 часа сутринта от „Линдис“. Или да стане призори в неделя, да се разходи до Лоуър Ийст Сайд и да си купи прясна туршия от варела на улица Деланси, после да мине през магазина за деликатеси „Катц“, за да си вземе пастърма върху ръжен хляб — специалитет, достоен за боготворене.

А можеше и просто да се разхожда — нещо, което правех непрекъснато с почти нездраво постоянство. Безкрайни разходки — от моя апартамент на улица Бедфорд на север чак до Колумбийския университет. Или през моста Манхатън нагоре по Флетбуш авеню до парка Слоун. Това, което открих през време на тези разходки, беше, че Ню Йорк е като многотомна викторианска сага, която те кара да си проправяш път през широкото ѝ поле на действие и сложни второстепенни интриги. Тъй като бях от нетърпеливите читатели, аз се оказах насила хваната в нейното повествование, чудейки се къде ще ме заведе то следващия път.

Усещането за свобода беше невероятно. Не бях вече под родителски контрол. Издържах сама себе си. Не отговарях пред никого. И благодарение на брат ми Ерик имах директен достъп до скрития, отворен за малцина избрани, живот на Манхатън. Той изглежда познаваше всички необикновени обитатели на града: преводачи на чешка средновековна поезия; нощни джазводители; германски скулптори емигранти; бъдещи композитори, които пишеха атонални опери за Гауейн (един от рицарите на кръглата маса на крал Артур) — накратко, хора, каквито човек никога не би могъл да срещне в Хартфорд, Кънектикът.

Имаше и много хора, занимаващи се с политика, повечето от които или преподаваха в най-различни колежи из града, или пишеха за малки списания с лява насоченост или ръководеха малки благотворителни организации, които събираха дрехи и храни за „нашите братя — съветските другари, храбро воюващи срещу силите на фашизма“, или нещо подобно.

Естествено, Ерик се опитваше да ме заинтригува с неговата лявоориентирана политическа дейност. Но аз просто не се интересувах. Разберете ме — уважавах страстта, с която Ерик се отнасяше към своята кауза, точно така, както уважавах (и бях съгласна)

неговата ненавист към социалната несправедливост и икономическото неравенство. Това, което не приемах обаче, беше начинът, по който неговите политически приятели се отнасяха към своите убеждения като някакъв вид гражданска религия, на която те бяха великите жреци. Слава богу, той напусна партията през 1941. Бях се срещала с някои от неговите „другари“, когато бях идвала в Ню Йорк, докато следвах в колежа. Господи, какви догматици! Те твърдо вярваха, че техният път е единствено верният и не допускаха никакви други гледища. Това беше една от многото причини, поради които на Ерик му дойде до гуша от тях и ги напусна.

Добре че никой от неговите политически приятели не беше ме канил да излезем — изпитвах облекчение от това. Защото бяха мрачна, тъжна група.

— Познаваш ли поне един забавен комунист? — попитах го аз една неделя по време на късен обяд в деликатесния магазин „Катц“.

— „Забавен комунист“ е оксиморон — каза той.

— Ти си забавен комунист.

— Говори по-тихо — прошепна той.

— Не мисля, че Дж. Едгар Хувър има постоянни агенти в „Катц“.

— Откъде да знаеш. Във всеки случай аз съм *бивш* комунист.

— Но продължаваш да си твърдо лаяв.

— Наляво от центъра — демократ, тип Хенри Уолас.

— Добре, мога да ти обещаая, че никога няма да изляза с комунист.

— По патриотични причини ли?

— Не, по причината, че той няма да може да ме разсмее.

— Хорас Кауът караше ли те да се смееш?

— Да, понякога.

— Нима може човек, който се казва Хорас Кауът, да накара когото и да било да се смее?

Ерик имаше някакво право, макар че Хорас не изглеждаше толкова нелеп като името си. Той беше висок и костелив, с гъста черна коса и с очила с рогови рамки. Срецнахме се на събиране Хейвърфорд и Брин Мор и излизахме през последната година. Моите родители наистина го смятаха за подходящ кандидат за женитба. Аз обаче имах съмнения, въпреки че Хорас притежаваше и добри качества, особено когато трябваше да се говори за романите на Хенри Джеймс или за

портретите на Джон Синджър Сарджънт (неговият любим автор и неговият любим художник). Въпреки че не можеше да се каже за него, че излъчва *joie de vivre* (радост от живота), аз го харесвах, но не достатъчно, за да му позволя да ме отведе в леглото си. От друга страна, Хорас не беше атакувал много сериозно този фронт. И двамата бяхме прекалено добре възпитани. Но все пак той ми предложи да се оженим един месец преди дипломирането ми. Когато седмица след това скъсах с него, Хорас ми каза:

— Надявам се, че не слагаш край на отношенията ни, защото просто не искаш да се обвържеш с брак сега. Може би след някоя и друга година ще вземеш друго решение.

— Знам какво ще чувствам по този въпрос дори и след някоя и друга година. Същото, което чувствам и сега, защото чисто и просто не искам да се омъжа за теб.

Той сви устни и се постара да не изглежда наранен. Не успя.

— Съжалявам — казах аз.

— Няма нужда.

— Не исках да бъда толкова директна.

— Не беше.

— Не, бях.

— Не, наистина, ти просто... ме *информира*.

— Информирах? По-скоро *казах* ти го *направо*.

— Бих казал, *че ми обясни*.

— Откровено. Недвусмислено. Честно. Няма значение всъщност, нали?

— Ами, от семантична гледна точка...

Преди този разговор имах някое и друго малко угризение на съвестта, че бях решила да откажа предложението за женитба на Хорас. След него всички, и без това едва дишащи съмнения умряха. За моите родители — като и за много от моите приятелки в Брин Мор, като му отказвах, бях въстанала против общоприетото. В края на краищата той беше сигурна карта, но аз вярвах, че ще мога да срещна някого с малко повече искра и страст. И на двайсет и две годишна възраст не исках да си купя еднопосочен билет към положението на *съпруга*, без да се спра и да помисля и за други възможности по пътя в тази посока.

Затова, когато се установих в Ню Йорк, идеята да си намеря приятел беше на едно от последните места в моя приоритетен списък. Особено след като ми се наложи да преживея толкова много през тази година.

Семейната къща беше продадена около Коледа, но почти всичко, което получихме за нея, отиде за заплащането на сметките за лекари и болнични грижи за майка ми. Ерик и аз посрещнахме новата 1944 в един мърляв хотел в Хартфорд, защото трябваше бързо да се върнем там, след като късно следобед в навечерието на Нова година от болницата ни се обадиха да ни кажат, че майка ни се е заразила с белодробна инфекция, която изведнъж се е развила в пневмония. Не се знаеше дали ще оцелее. Около времето, по което пристигнахме в Хартфорд, лекарите бяха стабилизирали състоянието ѝ. Прекарахме един час до леглото ѝ. Тя беше в дълбока кома и гледаше с празен поглед двете си деца. Целунахме я за сбогом и двамата. Тъй като бяхме изпуснали последния влак за Манхатън, се регистрирахме в този западнал хотел недалеч от гарата. В полунощ изпяхме *Auld Lang Syne* заедно с бармана и няколко тъжни, самотни търговски пътника.

Беше мрачно начало за новата година. А стана и по-мрачно на следващата сутрин. Когато отидохме да си оправим сметките, ни потърсиха от болницата. Обадох се аз. На телефона беше дежурният лекар.

— Госпожице Смит, съжалявам, че трябва да ви съобщя, че майка ви почина преди половин час.

Колкото и странно да беше, не изпитах пристъп на силна скръб (това стана няколко дни по-късно), по-скоро беше някакво вцепенение. Мисълта ми бе: *моето семейство сега е Ерик*.

За него тази новина също дойде изневиделица. Взехме такси до болницата. По пътя той започна да плаче. Прегърнах го.

— Тя винаги е мразила Нова година — каза той накрая.

Погребението беше на другата сутрин. Двама съсед и секретарката на баща ми дойдоха в църквата. След гробището взехме такси обратно до гарата. Във влака, когато се връщахме в Ню Йорк, Ерик каза:

— Сигурен съм, че това е последният път, в който моят крак стъпва в Хартфорд.

Нямаше някакво особено наследство — само две застрахователни полици. Оказа се, че има по около пет хиляди долара за всеки от нас — доста пари за онова време. Ерик веднага напусна работата си в театралната гилдия и отпътува за една година в Мексико и Южна Америка. Портативната му машина Ремингтън замина с него — беше планирал да прекара дванайсетте месеца в писане на голяма нова пиеса и може би събиране на материал за пътепис за пътванията си из Латинска Америка. Искаше да отида с него, но аз определено няхах намерение да напусна работата си в „Лайф“ след само седем месеца престой там.

— Но ако дойдеш с мен, ще можеш цяла година да се концентрираш върху писането на книга — каза той.

— Научавам много неща в „Лайф“.

— Научаващ какво? Как да пишеш статийки от по петстотин думи за премиерата на „Момичето с панталетите“ на Бродуей и защо огърлиците плътно около врата са моден аксесоар тази година?

— Бях много горда с тези си две статии — казах аз, — макар че не ми бяха написали името.

— Точно това, което казвам. Твоят редактор ти каза, че никога няма да ти възложат сериозна работа, защото тези работи ги дават на мъжкия състав. Искаш да се занимаваш с белетристика. Добре, кой те спира? Имаш и парите, и свободата. Можем да наемем хасиенда в Мексико с това, което общо имаме... и да пишем и двамата по цял ден, без някой да ни пречи.

— Каква прекрасна мечта — казах аз, — но аз не искам да напускам Ню Йорк, след като току-що съм пристигнала. Не съм готова все още да се занимавам постоянно с писателска работа. Искам първо да си намеря пътя. А работата в „Лайф“ ще ми даде и известна опитност.

— Боже, ти си прекалено разумна. И предполагам, че възнамеряваш да направиш с твоите пет хиляди долара нещо свръхпрактично.

— Държавни ценни книжа.

— Ес, моля те. Превърнала си се в малката госпожица Благоразумие.

— Признавам се за виновна.

И тъй, Ерик изчезна на юг от границата, а аз останах в Манхатън, като денем работех в „Лайф“, а нощем се опитвах да пиша разкази. Но поради напрежението на работата ми през деня и удоволствията, които предлагаше Манхатън, трудно се задържах в апартамента си пред пишещата машина „Ремингтън“. Всеки път, когато вкъщи сядах да пиша, се улавях, че мисля: *Всъщност нямам кой знае какво да кажа, нали?* или същият този глас на съмнение в дъното на съзнанието ми прошепваше: *Дават два страхотни филма на 58-ма улица — Пет гроба в Кайро и Въздушни сили.* Или някоя приятелка ще позвъни да предложи обяд в събота в „Шрафтс“. Или трябваше да свърша някоя статия за „Лайф“. Или банята трябваше да се почисти. Или... намирах едно от милионите извинения, които бъдещите писатели винаги намират, за да избегнат тиранията на писалищната маса.

Накрая реших да престана да се заблуждавам. Така че преместих ремингтъна си от масата за хранене в килера. После написах на Ерик дълго писмо, в което му обясних защо поставям на заден план амбициите си да пиша:

Никога не съм пътувала. Никога не съм виждала нищо на юг от Вашингтон, да не говорим за света. Никога не съм била в смъртна опасност. Не познавам никого, който да е бил в затвора или да е бил обвинен пред висш федерален съд. Никога не съм работила между бедните или в кухня за раздаване на храна на нуждаещи се. Никога не съм ходила на екскурзия в Апалачите или изкачвала връх Катадин, или преплавала езерото Сарнак с кану.

Бих могла да постъпя доброволка в Червения кръст и да отида на фронта. Бих могла да работя за Федералната агенция по заетостта или да стана учителка в Дъст Боул. Бих могла да направя още около хиляда неща по-интересни от тези, които правя сега и докато правя това, да намеря нещо, за което да пиша.

По дяволите, Е.! Та аз дори не съм се влюбвала. Затова не е чудно, че нищо не се случва, когато седна пред машината.

Изпратих писмото до поискване в Зинуантанехо, Мексико. Ерик временно се беше заселил в този кът на Мексиканския тропик в малка къща на морския бряг. Седем седмици по-късно получих отговор, надраскан с дребни букви върху пощенска картичка с клеймо Тегусигалпа, Хондурас.

Ес,

Това, което всъщност искаш да ми кажеш в писмото си, е, че все още нямаш готов разказ, който да разкажеш. Повярвай ми, всеки човек има някакъв разказ, който би могъл да разкаже, защото животът като цяло е поредица от разкази. Но да знае това, едва ли е някакво успокоение за човек, който страда от творческо блокиране на съзнанието (състояние, което аз непрекъснато изпитвам). Правилото на играта е просто — ако искаш да пишеш, ще пишеш. И знай: ако искаш да се влюбиш, ще намериш в кого да се влюбиш. Но запомни от по-големия си, преживял много битки, брат: никога не си поставяй за цел да се влюбиш. Защото любовни истории от този род някак си винаги се превръщат в евтина мелодрама. Истинската любов, от друга страна, се промъква при теб, без да си я чакал, и после те удря в главата.

Не трябваше да напускам Мексико. Най-хубавото нещо в Тегусигалпа е автобусът, който заминава от Тегусигалпа. Отправлям се на юг. Ще ти пиша отново, когато намеря място да си разопаковам багажа.

С обич,

Е.

През следващите десет месеца, докато работех усърдно в „Лайф“ и използвах всяка свободна вечер да скитам из Ню Йорк, се опитвах да не се притеснявам много за застоя в литературната си кариера. Всъщност не срещнах и никого, в когото да поискам да се влюбя. Но получих много картички от Ерик с пощенско клеймо от Белиз, Сан

Хосе, Панама Сити, Картахена и накрая Рио. Той се върна в Ню Йорк през юни 1945, напълно разорен.

— Как можа да изхарчиш толкова много пари? — попитах го аз.

— Живях като богаташ — отвърна ми той, звучейки глупаво.

— Но аз мислех, че да живееш като богаташ е против твоите политически принципи.

— Беше. И още е.

— Тогава какво стана?

— Обвинявам за това прекалено силното слънце. То ме превърна в много щедър, много тъп loco gringo (луд американец). Но обещавам да си облека веднага власеницата на покаянието.

Вместо това, дадох му да напише няколко епизода за „Бостън Блейки“. Когато го уволниха оттам, той успя да си уреди да работи в „Спри или върви — най-смешните загадки“, направо изстрелваше гегове за Джо Е. Браун. Нито веднъж не спомена пиесата, която щеше да пише през тази една година отсъствие, и аз никога нищо не го попитах за нея. Мълчанието му казваше всичко.

Но той се върна отново в широкия кръг на своите артистични приятели. И вечерта срещу Деня на благодарността 1945 той направи купон за всички тях.

Бях вече поканена на годишно соаре, давано от един от главните редактори на „Лайф“. Той живееше на Западна 77-ма улица между Сентръл парк уест и Кълъмбъс — улицата, където надуваха балоните за парада на благодарността на „Масис“ на следващата сутрин. Бях обещава на Ерик, че ще намина при него на път за вкъщи. Но тържеството при редактора продължи до по-късно. Заради балоните на Масис (и тълпата хора, дошли да видят как напompват с въздух балоните) всички улици около Сентръл парк уест бяха затворени и ми трябваше половин час, за да намеря такси. Беше вече полунощ. Бях смъртно уморена. Казах на шофьора да ме закара на улица Бедфорд. Веднага щом влязох в апартамента, телефонът зазвъня. Беше Ерик. Зад него можех да чуя, че купонът се разгаря до краен предел.

— Къде, по дяволите, беше? — попита той.

— Играх си на служебна дипломация в Сентръл парк уест.

— Хайде, идвай тук веднага. Както чуваш, къщата се тресе.

— Мисля да кажа пас, Ес. Имам нужда от една седмица сън.

— Имаш за това останалата част от уикенда.

— Моля те, нека те разочаровам тази вечер.

— Не, настоявам да скочиш в бързо такси и да се представиш tout de suite (веднага) chez moi (при мен), готова да пиеш до зори. Дявол да го вземе, това е първият мирен Ден на благодарността от години! Положително това е достатъчно добра причина да унищожиш някоя и друга от мозъчните си клетки.

Въздъгнах шумно, после казах:

— Ще ми дадеш ли аспирин утре?

— Имаш честната ми дума на американец патриот.

И така, облякох палтото си неохотно, слязох долу, спрях такси и след пет минути се намерих в самия разгар на купона на Ерик. Апартаментът беше претъпкан. От грамофона „Виктрола“ гърмеше танцова музика. Нисък облак от цигарен дим изпълваше малкия апартамент с переста мъгла. Някой ми пхна в ръката бутилка с бира. Огледах се. И точно тогава го видях. Около двайсет и пет годишен, облечен в тъмна военна униформа, с тясно лице и остро очертани скули. Неговите очи също оглеждаха стаята. Случайно се спряха на мен. Срегнах погледа му. Само за секунда. Или може би за две. Той се усмихна. Отговорих на усмивката му. Той се обърна на другата страна. И това беше всичко. Просто един поглед.

Аз не трябваше да бъда там. Трябваше да съм вкъщи дълбоко заспала. И често съм се чудила, ако не бях се обърнала в онзи момент, щяхме ли да се разминем, без въобще да се познаваме?

Съдбата изобилства със случайности, нали?

[1] Група от колежи и университети в североизточните щати — Йейл, Харвард, Принстън, Колумбия, Дартмут, Пърнъл, Пенсилвания и Браун, които имат репутация на учебни заведения с високи постижения и обществен престиж. — Б.ред. ↑

[2] Американско почетно общество, основано през 1776, членове на което се избират пожизнено, измежду студенти, показали високи академични резултати. — Б. ред. ↑

[3] Сладко газирано питие, подправено с джинджирил. — Б.ред. ↑

[4] От лат. — с похвала. Използва се в дипломи като първата и най-ниска степен на похвала за оценки над средното ниво. Следващите

степени са *magua cum laude* — с голяма похвала, и *summa cum laude* — с най-голяма похвала. — Б.ред. ↑

[5] Един от Соломоновите острови в южната част на Тихия океан, където американците побеждават японците през 1942–43 г. — Б.ред. ↑

ДВЕ

Външната врата се отвори изведнъж. Влязоха още десетина души. Всички бяха много шумни, много войнствени и доста пийнали. Стаята вече беше толкова претъпкана, че човек не можеше да се движи в нея. Все още не можех да видя брат си и започвах леко да се ядосвам, че се оставих да ме убеди да дойда на този абсурден купон. Обичах приятелите на Ерик, но не en masse (всички на куп). Ерик знаеше това и често ме дразнеше, че съм била необщителна.

— Не съм необщителна — отговарях аз. — Просто не обичам тълпите.

Особено тълпите в миниатюрен апартамент. Брат ми, обратно на мен, обожаваше масовите сцени и обичаше да бъде част от някаква група. Винаги беше имал безброй приятели. Никога през ум не му минаваше, че би могъл да прекара спокойна вечер вкъщи. Необходимо му беше да се среща с приятели в барове или да открие купон, на който да отиде, без да е канен, или да влезе в някой джазклуб, или (в най-лошия случай) да пропилее нощта в някое от работещите цяла нощ кина на 42-ра улица, които показваха по три игрални филма на сеанс за двайсет и пет цента. Откакто се бе върнал от Южна Америка, талантът му да се забавлява между много хора бе достигнал нови висини — до такава степен, че започвах да се чудя дали въобще намираще време за сън. За да получи работата на гег-сценарист при Джо Е. Браун, той бе променил, макар и с нежелание, външността си. Беше си подстригал косата и беше престанал да се облича като Троцки, защото знаеше, че няма да му дадат работа, ако не се съобразява със строгите норми по отношение на мъжкото облекло.

— Обзалагам се, че баща ни ще се залива от смях в гроба си — каза ми той късно една вечер, — като разбере как неговият тъмночервен син сега купува дрехите си от „Брукс Брадърс“.

— Дрехите не значат нищо — казах аз.

— Не се опитвай да подслаждаш хапчето. Те значат всичко. Всеки, който ме познава, разбира какво значат тези дрехи. Аз съм неудачник.

— Ти не си неудачник.

— Всеки, който започва да пише, като си мисли, че е следващият Бертолд Брехт, но завърши изстрелвайки шеги за шоу със загадки, може да нарича себе си неудачник.

— Ще напишеш и друга голяма пиеса — успокоих го аз.

Той се засмя тъжно.

— Сара, аз никога не съм написал *голяма* пиеса. Ти знаеш това. Никога не съм написал дори и *хубава* пиеса. И това също го знаеш.

Да, разбира се, знаех, макар че никога не бях го казвала. Също както знаех и че стигащата до маниакалност общителност на Ерик, беше форма на анестезия. Тя притъпяваше болката от разочарованието. Знаех, че е в мъртъв период. Знаех също и причината за това — пълна загуба на вяра в собствения му талант. Но Ерик не ми позволяваше да проявявам съчувствие — винаги променяше темата, когато заговорех за това. Накрая разбрах намека му и престанах въобще да говоря по този въпрос, като страдах, че не мога да го накарам да говори за очевидното си мъчително състояние и се чувствах безпомощна, когато виждах, че с болезнено упорство запълва всеки момент, в който не спи, с безкрайни разпивки, разнообразност на които беше този купон.

Тъй като шумът във всекидневната му достигна нивото на канонада, бързо реших, че ако не видя брат си през следващите шейсет секунди, ще си тръгна.

Тогава почувствах, че една ръка леко докосва рамото ми и чух в ухото си мъжки глас:

— Изглеждате като някой, който търси противопожарен изход.

Обърнах се. Беше човекът с военната униформа. Той стоеше на няколко сантиметра от мен с чаша в едната ръка и бутилка бира в другата. Погледнах го по-отблизо — приличаше наистина на ирландец. Имаше нещо в руменината на лицето му, квадратната му челюст, леката закачлива искра в очите му, лице на паднал ангел, което говореше едновременно за невинност и опитност. Той беше олекотена версия на Джими Кагни. Ако беше актьор, щеше да бъде идеален в ролята на млад пастор идеалист от квартала, който дава последно причастие на Кагни, след като някой гангстер съперник го е напълнил с олово.

— Чухте ли ме първия път? — изкрещя той над ехтежа на купона. — Приличате на човек, който търси противопожарен изход.

— Да, чух ви. Да, вие сте много наблюдателен — казах аз.

— А вие се изчервявате.

Изведнъж почувствах, че страните ми се зачервяват още повече.

— Трябва да е от горещината тук.

— Или поради факта че аз съм най-красивият мъж, когото сте виждала в живота си.

Погледнах го внимателно и забелязал, че повдига вежди палаво.

— Красив сте, спор няма, но не умопомрачително красив.

Той ме погледна за миг с възхищение, после каза:

— Добър отведен удар. Вас ли видях да се биете с Макс Шелинг в градината?

— Да не би случайно да говорите за Ботаническата градина в Бронкс?

— Да не би случайно да се казвате Дороти Паркър?

— Ласкателството няма да ви помогне, войниче.

— Тогава ще трябва да ви напия — каза той, като пхна бутилката с бира в незаетата ми ръка. — Пийнете бира.

— Вече си имам бира — отвърнах аз, като повдигнах бутилката „Шлиц“, която стисках в другата си ръка.

— Пияч с пиене и в двете ръце. Харесва ми. Да не сте случайно ирландка?

— Страхувам се, че не.

— Каква изненада. Бях сигурен, че сте от рода О’Съливан от Лимерик, а не любителка на коне от типа на Катрин Хепбърн...

— Не яздя — отговорих, прекъсвайки го.

— Но все пак сте бяла англосаксонска протестантка, нали?

Направих гримаса.

— Това е бяла англосаксонска усмивка, нали?

Опитах се да не се засмея. Не успях.

— Я виж! Тя имала чувство за хумор. Мислех, че това не е част от окомплектовката на белия англосаксонски протестант.

— Всяко правило си има изключение.

— Радвам се да го чуя. Така... измъкваме ли се оттук?

— Моля?

— Казахте, че жадувате да се измъкнете оттук. Аз ви предлагам точно това. С мен.

— Но защо пък трябва да бъда с вас?

— Защото ме намирате забавен, очарователен, интересен, привлекателен, съблазнителен...

— Не, не мисля така.

— Лъжкиня. Във всеки случай има още една причина, поради която трябва да си тръгнете с мен. Защото си подходяме.

— Казва кой?

— Аз го казвам. И вие също.

— Не съм казала нищо. Дори не ви познавам.

— Това има ли значение?

Разбира се, че не. Защото вече бях влюбена. Но положително нямах намерение да покажа колко.

— Някакво име може да помогне — рекох аз.

— Джак Малоун. Или сержант Джак Малоун, ако искате да се обърнете към мен официално.

— И откъде сте, сержант?

— От един рай — Валхала, място, където белите англосаксонски протестанти не смеят да стъпят...

— Известно като?

— Бруклин. Флетбуш по-точно.

— Не знам къде е Флетбуш.

— Виждате ли! Точно това имам предвид. За белите англосаксонски протестанти Бруклин винаги е бил забранена зона.

— Ами, ходила съм на височините Бруклин?

— А били ли сте в дълбините?

— Там ли ще ме водите тази вечер?

Лицето му светна.

— Гейм, сет, мач?

— Не се съгласявам толкова лесно. Особено когато въпросният противник е забравил да ме попита как се казвам.

— Леле!

— Така че, хайде, задайте въпроса.

— Как ваш име? — попита той с престорен немски акцент.

Казах му. Той сви устни.

— Пише се с „и“, нали?

— Впечатлена съм.

— О, в Бруклин ни учат на малко правопис. Смит...

Той превърта името през езика си, произнасяйки го отново, този път с пресилен английски акцент.

— *Смит...* Обзалагам се, че някога си е било най-обикновено име. Но после някой от вашите превзети прадеди от Нова Англия е решил, че е прекалено просташко и го е променил...

— Откъде знаете, че съм от Нова Англия?

— Не ме занасяйте. Ако играех на залози, щях да се обзаложа на това.

— И щяхте да спечелите.

— Ясно е, досетлив съм. *Сара*. Много красиво... ако имаш слабост към пуритани от Нова Англия.

Чух гласа на Ерик зад себе си:

— Искаш да кажеш като мен?

— И кой, по дяволите, си ти? — попита Джак, леко раздразнен, че нашият словесен флирт беше прекъснат.

— Аз съм нейният брат пуритан — каза Ерик, като ме прегърна през раменете. — Но по-важно е кой, по дяволите, сте вие?

— Аз ли? Юлисис С. Грант^[1].

— Много смешно — каза Ерик.

— Има ли някакво значение кой съм?

— Просто не мога да си спомня да съм ви канил на този купон, това е всичко — каза Ерик с широка усмивка.

— Това място ваше ли е? — попита Джак любезно, без каквото и да било смущение.

— Прекрасна дедукция, доктор Уотсън — каза Ерик. — А сега, кажете ми как попаднахте тук?

— Един приятел, когото срещнах във военния клуб недалеч от Таймс Скуеър, ми каза, че има един приятел, който има приятел, който има приятел, който знае за купон на улица Съливан. Но вижте, не искам да създавам никакви проблеми, така че, тръгвам си веднага?

— Защо трябва да си ходите? — казах аз толкова бързо, че Ерик ми хвърли хитра въпросителна усмивка.

— Да — каза Ерик. — Защо трябва да си ходите, когато някои хора очевидно искат да останете.

— Сигурен ли сте, че нямате нищо против?

— Всеки приятел на Сара е...

— Благодаря ви, наистина ви благодаря.

— Къде служехте?

— В Германия. Всъщност не служех, а бях репортер.

— За „Старс енд Страйпс“? — запита Ерик, като спомена официалния вестник на Армията на Съединените щати.

— Как така познахте? — запита Джак Малоун.

— Мисля, че униформата ми подсказа. Къде бяхте дислоцирани?

— Англия. За малко. После, след капитулацията на нацистите, бях в Мюнхен. Или поне в това, което е останало от Мюнхен.

— Да сте били на Източния фронт?

— Аз пиша за „Старс енд Страйпс“, а не за „Дейли Уъркър“.

— Искам да знаете, че десет години съм чел „Дейли Уъркър“ — каза Ерик с лека самомнителност.

— Браво — възкликна Джак. — И аз четях хумористичните страници всеки ден.

— Не виждам никаква връзка — каза Ерик.

— Ние всички надрастваме юношеските си увлечения.

— „Дейли Уъркър“ е вашата представа за нещо юношеско?

— Лошо написано юношеско четиво... като повечето пропагандни листовки. Искам да кажа, ако човек иска да пише ежедневни проповеди на тема класова борба, нека поне ги пише добре.

— Проповед — промърмори Ерик лукаво. — Я виж ти! Знаем някои литературни думи, а?

— Ерик... — намесих се аз и го изгледах сърдито.

— Нещо лошо ли казах? — каза той, леко заваляйки думите. Тогава разбрах, че беше пиян.

— Нищо лошо — каза Джак. — Само показахте класово пренебрежение. Но всъщност един неграмотен ирландски католик от Бруклин...

— Не съм казал нищо такова — възпротиви се Ерик.

— Не, вие просто дадохте да се разбере. Но, вижте, аз съм свикнал парвенютата да се подиграват на моите лишени от елегантност гласни.

— Ние едва ли сме парвенюта — каза Ерик.

— Но ви харесва моето френско произношение, n'est pas?

— Върху акцента ви може още да се поработи.

— Както и върху вашето чувство за хумор. Разбира се, говорейки като човек от другата страна на Манхатън бридж, стояща по-ниско от

вашата интелектуална среда, на мен винаги ми е било забавно, че най-големите сноби на света най-често подсвиркват Интернационала през зъбите си на колежани от Бръшлянената лига. Или вие може би четете „Правда“ в оригинал на руски, другарю?

— А аз се обзалагам, че вие сте един от най-верните поклонници на отец Кохлин.

— Ерик, за бога — казах аз, огорчена от такава обидна забележка. Отец Чарлс Е. Кохлин беше свещеник с лошо име и десни разбирания, предшественик на Маккарти, който водеше седмично предаване по радиото, през време на което сипеше ругатни срещу комунизма и всички чужденци, както и срещу всеки, който не се покланя и не целува американското знаме. Всеки човек, който имаше дори и грам разум, го ненавиждаше. Но аз изпитах облекчение, когато видях, че Джак Малоун не се хвана на въдицата на брат ми.

Със съвсем спокоен глас той каза:

— Считайте се щастлив, че ще класирам това изказване в раздела *празни приказки*.

Бутнах брат си с лакът:

— Извини се.

След миг колебание Ерик произнесе:

— Това, което казах, беше неуместно. Извинявам се.

Внезапно лицето на Джак бе осветено от мека усмивка.

— Значи оставаме приятели, нали? — попита той.

— Ъ-ъх... разбира се.

— И така... Честит Ден на благодарността.

Ерик с неохота пое протегнатата ръка на Джак.

— Да. Честит Ден на благодарността.

— И извинявайте, че дойдох непоканен — каза Джак.

— Няма нищо. Чувствайте се като у дома си.

С тези думи Ерик се оттегли бързо в другия край на стаята.

— Това донякъде ми достави удоволствие.

— *Ами?*

— Наистина, дявол да го вземе. Искам да кажа, армията не е бъкана с ерудирани типове. И затова много отдавна не бях обиждан по такъв образован начин.

— Извинявам се най-искрено. Той може да се държи страшно важно, след като е изпил десет чаши повече от обикновено.

— Както казах, беше ми забавно. И сега разбирам откъде идва твоя силен лаяв ъперкът. Това очевидно е семейна черта.

— Досега не знаех, че се представяме като боксьори със силни удари.

— Е, правиш се на скромна. Както и да е. Сара Смит, време е за мен да напусна сцената, тъй като трябва да се явя на служба точно в девет утре сутринта.

— Тогава, хайде да тръгваме — казах аз.

— Но аз мислех...

— Какво?

— Не знам. Че след шоуто, което разиграх с брат ти, ти сигурно няма да искаш да имаш нищо общо с мен.

— Грешно мислиш. Освен ако ти не си решил нещо друго.

— Не, не... Да изчезваме.

Той ме хвана за лакътя и ме поведе към вратата. Когато прекосяхме антрето, аз се обърнах назад и срещнах погледа на Ерик.

— Тръгваш ли си вече? — надвика той страшния шум, видимо недоволен от това, че си тръгвам с Джек.

— Обяд на благодарността утре в „Лъкоус“? — извиках аз в отговор.

— Ако изобщо стигнеш дотам — додаде той.

— Повярвай ми, там ще е — каза Джек, след което тръгнахме към стълбището. Веднага щом достигнахме външната врата на къщата, той ме привлече към себе си и силно ме целуна. Целувката продължи дълго. Когато свърши, промълвих:

— Не ме попита дали искам...

— Права си. Не те попитах. Може ли да те целуна, Сара Смит?

— Само ако престанеш с това Смит.

— Дадено.

Този път целувката като че ли продължи час. Когато най-после се откъснах от него ми се виеше свят, като че ли бях пред колелото на рулетка. Джек също изглеждаше зашеметен.

— Ей, здрасти — каза той.

— Да. Здравей.

— Нали знаеш, трябва да съм в...

— Каза ми: точно в девет нула нула. Но сега е колко? Малко преди един.

— Така, като махнем времето за път до Бруклин, имаме...
— Седем часа.
— Да, точно седем часа.
— Трябва да ни стигнат — казах аз и го целунах отново. — А сега, заведи ме да пийнем по нещо.

[1] Осемнайсетият президент на САЩ. — Б.ред. [↑](#)

ТРИ

Накрая отидохме в „Лайънс Хед“ на Шеридан Скуеър. Тъй като беше вечерта преди Деня на благодарността, нямаше я тълпата от среднощни посетители, което значеше, че успяхме да намерим спокойна маса в сепаре. Изпих бързо два манхатъна и позволих да ме уговорят да поръчам трети. Джак пиеше „загреватели“ — чист бърбън, последван от халби бира. В „Лайънс Хед“ винаги беше полутъмно. По масите имаше свещи. Пламъкът на нашата ту светваше, ту гаснеше като светлинен метроном. Светлината припламваше по лицето на Джак. Аз не можех да откъсна очи от него. С всяка изминала секунда той ми се виждаше все по-красив. Може би защото — както също открих — беше дяволски умен. Умееше много добре да говори. Нещо повече, умееше много добре да слуша. А мъжете са винаги десет пъти по-привлекателни, когато просто седят и слушат.

Накара ме да говоря за себе си. Изглеждаше, че иска да знае всичко за родителите ми, за детството ми, за ученическите ми години в Хартфорд, за времето, което бях прекарала в Брин Мор, работата ми в „Лайф“, за моите несбъднати литературни амбиции, за брат ми Ерик.

— Наистина ли е чел „Дейли Уоркър“ десет години?

— Страхувам се, че е така.

— От другарите ли е?

— Ами, беше партийен член за година-две. По времето, когато пишеше пиеси за провинциалните театри и се бунтуваше против всичко, което беше отгледан да бъде. И въпреки че и до днес не смея да му кажа това, за него партията беше само нещо, което е на мода. Като цвета на годината или някакъв модел костюм, който всичките му приятели носеха по едно определено време, но който за щастие той надрасна.

— Значи не е вече партийен член?

— Не е, от четирийсет и първа.

— Е, смятам, че това е нещо. Но симпатизира ли още на чичо Джо (Сталин)?

— Загубата на вяра невинаги означава спонтанен атеизъм, нали?

Той ми се усмихна:

— Ти си наистина писател.

— Само заради едно оригинално изречение? Не мисля така.

— Знам, че е така.

— Не, не знаеш, защото никога не си виждал нещо, написано от мен.

— Ще ми покажеш ли нещо?

— Не е хубаво.

— О, вие с малкото вяра в себе си.

— О, аз имам вяра в себе си. Но не като писател.

— И на какво се базира тази вяра?

— На какво се базира?

— Да. Като например в какво вярваш?

— Това е много сложен въпрос.

— Опитай се да отговориш.

— Ами, чакай... — казах аз, почувствала изведнъж вдъхновение (благодарение на трите манхатъна). — Така... първо и преди всичко, не вярвам в Бога, в Йехова, в Аллах, в Ейнджъл Морони или дори в Патока Доналд.

Той се разсмя.

— Добре — каза той, — този въпрос го изяснихме.

— И колкото и да обичам тази наша единствена родина, не вярвам в това, че човек трябва да се обвие в националното знаме. Бесният патриотизъм е като цитиране на библията. Той ме плаши. Истинският патриотизъм е тих, дискретен, разумен.

— Особено ако си бял англосаксонски протестант от Нова Англия.

Ощипах го по ръката.

— Стига вече с това!

— Не, няма. Ти продължаваш да заобикаляш въпроса.

— Това е, защото въпросът има прекалено обширен отговор, а аз пих прекалено много.

— Няма да те оставя да се измъкнеш поради техническа причина, създадена от теб самата, като прекалено много пиене. Изложете случая си, госпожице Смит. В какво, по дяволите, вярвате?

След моментна пауза се чух да казвам:

— В чувството за отговорност.

Джак изглеждаше озадачен:

— Какво точно каза?

— Чувство за отговорност. Питаш в какво вярвам. Казвам ти: в чувството за отговорност.

— О, сега разбрах — каза той с усмивка. — *Чувство за отговорност*. Възхитителна концепция. Един от крайъгълните камъни на нашата нация.

— Ако човек е патриот.

— Патриот съм.

— Да, разбрах. И уважавам това. *Наистина*. Но... как бих могла да го обясня, без да звуча тъпо? Отговорността, за която говоря, е отговорността, в която наистина вярвам. Да кажем, мисля, че всичко се свежда до отговорността, която човек има към самия себе си. Защото аз всъщност не знам много за живота и не съм пътувала или направила нещо наистина интересно. Но когато се огледам около себе си, когато слушам какво говорят моите връстници, винаги излиза като че ли другите трябва да решат житейските ти проблеми вместо теб. Да се ожениш например, преди да навършиш двайсет и три, е добре за теб, защото веднага ще се освободиш от необходимостта да си печелиш хляба или от това да правиш сама избор, или дори от това да останеш понякога сама. Аз обаче намирам идеята да поверя цялото си бъдеще в ръцете на друг човек за доста плашеща. Защото, по дяволите, не правят ли другите хора грешки точно така, както и аз? И не се ли страхуват точно толкова, колкото и аз?

Замълчах.

— Не започнах ли да бълнувам?

Джак обърна бърбъна си и даде знак на бармана за още по едно питие.

— Говориш чудесно — каза той. — Продължавай.

— Така, нямам още много да кажа, освен че в момента, в който повериш своето щастие на друг човек, ти застрашаваш самата възможност да бъдеш щастлив. Защото елиминираш фактора лична отговорност от уравнението. Ти казваш на другия човек: *направи ме завършена, пълноценна, желана, обичана*. Но истината е, че единствено самият човек може да накара себе си да се чувства завършен и пълноценен.

Той ме погледна право в очите.

— И така, любовта не е ли фактор в това уравнение?

Срещнах погледа му.

— Любовта не трябва да бъде форма на зависимост или какво можеш да направиш за мен, или аз имам нужда от теб, ти имаш нужда от мен. Любовта трябва да е нещо...

Изведнъж не можах да намеря думи.

Джак прекара пръстите си през моите.

— Любовта съществува заради самата любов.

— Достатъчно — казах аз и добавих: — Целуни ме.

И той ме целуна.

— Сега ти трябва да ми кажеш нещо за себе си — рекох аз.

— Какво? Кой е любимият ми цвят? Под кой знак съм роден? Дали предпочитам Фицджералд, или Хемингуей?

— Е, и?

— Фицджералд, разбира се.

— Приемам, но защо?

— Това е нещо ирландско.

— Сега ти заобикаляш въпроса.

— Няма кой зае какво да се каже за мен. Аз съм просто едно момче от Бруклин. Това е горе-долу всичко.

— Искаш да кажеш, че няма нищо друго, което аз би трябвало да зная за теб?

— Наистина, няма.

— Родителите ти биха се обидили малко, ако можеха да те чуят.

— Те са мъртви и двамата.

— Съжалявам.

— Няма за какво. Мама умря, когато бях на дванайсет години — точно преди тринайсетия ми рожден ден. Емболия. Много бързо. Беше ужасно. И разбира се, тя беше светица... но аз не бих могъл да кажа друго.

— А баща ти?

— Татко си отиде, когато бях в чужбина с армията. Той беше полицай и професионален скандалджия, който обичаше да спори с всеки. Особено с мен. Обичаше също така и да пие. Като в поговорката: сто грама уиски на ден. Самоубийство с разсрочка, на вноски. В края на краищата желанието му се изпълни. Както и моето, защото по-голяма част от детството си прекарах, опитвайки се да

избягам от колана му, когато беше пиян, което всъщност беше през цялото време.

— Трябва да е било наистина ужасно.

Той потърка палеца и показалеца си.

— Заради това — малката цигулка на човечеството.

— Значи си съвсем сам на света.

— Не, имам по-малка сестричка, Мег. Тя е истинският мозък на семейството — сега е последна година в колежа Барнард. Пълна стипендиантка при това. Страшно впечатляващо за някой от семейство на невежи ирландци католици.

— Не си ли завършил колеж и ти?

— Не, аз постъпих във вестник „Бруклин Ийгъл“. Взеха ме на работа в редакцията веднага след гимназията. По времето, когато постъпвах на военна служба, бях младши репортер. Затова и попаднах в „Старс енд Страйпс“. Край на случая.

— О, моля те! Няма да спреш дотук, нали?

— Не съм чак толкова интересен.

— Подушвам лек аромат на фалшива скромност и не я приемам. Всеки има поне един разказ за себе си. Даже и едно момче от Бруклин.

— Искаш наистина дълъг разказ, така ли?

— Разбира се.

— Военен разказ.

— Ако е свързан с теб.

Той посегна към цигарите си и запали една.

— Първите две години от войната прекарах пред едно бюро в редакцията на „Старс енд страйпс“ във Вашингтон. Подадох молба да бъда прехвърлен в чужбина. Така че ме изпратиха в Лондон, и то на канцеларска работа да пиша съобщения от щаба на Съюзническите сили. Продължавах да вдигам шум с искане да ме изпратят на фронта, но ми казаха, че трябва да си чакам реда. Така че изпуснах десанта в Нормандия и освобождаването на Париж, падането на Берлин, освобождаването на Италия от нас, янките, и онези невероятни секси истории, които пишеха старшите репортери, главно хора, завършили колежи, всички с чинове от младши лейтенант нагоре. Но след най-различни комбинации успях да си уредя да бъда прикрепен към Седма армия, която с маршова стъпка навлизаше в Мюнхен. Или поне в това, което беше останало от Мюнхен. И това ми отвори очите. Защото

веднага щом пристигнахме в Мюнхен, един батальон беше изпратен в някакво селище на около петнайсет километра от града. Реших да отида с тях. Селището се казваше Дахау. Задачата беше проста: да бъде освободен наказателен концентрационен лагер, който се намираше там. Градчето Дахау всъщност беше доста симпатично. Нито нашите, нито самолетите на кралските военновъздушни сили го бяха бомбардирани сериозно, така че центърът му беше почти напълно запазен. Хубавички бисквитени къщи. Добре поддържани градини. Чисти улици. И изведнъж този лагер. Чела ли си нещо за лагера?

— Да, чела съм.

— Казвам ти, нямаше човек от батальона, който да не замълчи веднага щом минахме през портите. Очаквали бяха въоръжена съпротива от страна на охраната на лагера, но и последният от нея беше избягал точно двайсет минути, преди да се появим. И това, което те... ние... намерихме...

Той направи пауза, като че ли проверяваше себе си.

— Това, което намерихме, беше... неописуемо. Защото то не подлежи на описание. На разбиране. Непосилно е за нормален човешки разум. Беше толкова зловещо, толкова жестоко, че всъщност изглеждаше нереално... до степен, когато дори да говориш за това, би значело да го омаловажиш.

— Във всеки случай около един час след влизането ни в лагера получихме заповед от Генщаба на Съюзническите войски да задържим всички възрастни жители на Дахау. Ротният капитан — истински корав южняк от Ню Орлиънс на име Дюпре — възложи задачата на двама сержанти. Бях прекарал с батальона само няколко часа, но вече бях достигнал до извода, че Дюпре беше най-арогантният и шумен тип на света — завършил Цитаделата (Уест Пойнт, както той не спираше да ни напомня на нас, янките) и суперентусиаст за обща работа, тип Гънг Хо (от китайски — „всички заедно“, израз влязъл в американския военноморски жаргон през 1942). Но след само една инспекционна обиколка на Дахау той побеля като тебешир. А гласът му не беше по-висок от шепот.

— Всеки от вас да вземе по четирима души — каза той на сержантите — и чукайте на вратата на всяка къща и магазин в града. На всеки жител над шестнайсет години — мъже и жени, без изключение — се нарежда да излязат на улицата. След като задържите

всички възрастни граждани на Дахау, искам да ги накарате да влязат тук идеално наредени в колона по един. Ясно ли е, господа?

Един от сержантите вдигна ръка. Дюпре му кимна да говори.

— Какво да правим, ако окажат съпротива, господин капитан? — попита той.

Очите му се присвиха.

— Постарайте се да няма съпротива, Дейвис. С каквито средства прецените.

Но никой от добрите хора от Дахау не оказа съпротива на армията на САЩ. Когато нашите момчета се появяваха на външните им врати, те всички идваха кротко — с ръце над или зад главите, а някои жени правеха диви жестове към децата си, молейки на неразбираем език, макар че беше дяволски ясно какво си мислеха, че можем да направим. Една млада майка — невъзможно беше да е на повече от седемнайсет години, с малко бебе на ръце — като видя униформата и пистолета ми, буквално падна в краката ми с писък на ужас. Опитвах се да ѝ обясня, като повтарях отново и отново: *Няма да ви направим нищо лошо, няма да ви направим нищо лошо.* Но тя беше изпаднала в истерия. Кой може да ѝ се сърди? Накрая една по-стара жена от редицата я хвана, удари я силно през лицето и после зашепна яростно нещо в ухото ѝ. Младата жена положи всички усилия да се успокои и притискайки бебето до гърдите си, се присъедини към колоната, като плачеше тихо. По-възрастната жена тогава ме погледна и ми кимна в знак на подчинение, като че ли казваше: *Сега тя ще се държи добре. Моля ви, не ни правете нищо лошо.*

„Да ви направим нещо лошо! Да ви направим нещо лошо! — искаше ми се да изкрещя. — Ние сме американци. Ние сме добрите момчета в случая. Ние не сме като вас!“

Но не казах нищо. Просто кимнах студено и продължих да изпълнявам ролята си на наблюдател.

Необходим беше около един час, за да бъдат изведени всички възрастни, намиращи се в Дахау. В тази колона може би имаше над четиристотин души. Когато започнаха своя марш от центъра на града към лагера, много от тях започнаха да плачат. Защото бяха сигурни, че ще бъдат разстреляни.

Десет минути беше пътят от центъра на града до портите на лагера. Десет минути. Не повече от осемстотин метра. Десет минути

деляха това уютно малко градче — където всичко беше толкова чисто и спретнато, и така дяволски лъскаво — от зверската жестокост. Ето това прави Дахау така невероятен и зловещ — да знаеш, че нормалният живот продължава на осемстотин метра надолу по улицата.

Когато пристигнахме в лагера, капитан Дюпре ни чакаше на входа.

— Какво искате да направим с хората от града, господин капитан? — попита го сержант Дейвис.

— Просто ги прекарайте през лагера. През *целия* лагер. Това е заповедта на Съюзническото командване според слуховете, на самия Айк (генерал Айзенхауер). Те трябва да видят всичко. Не им спестявайте нищо.

— А след като видят всичко?

— Пуснете ги да си вървят.

Заповедта беше изпълнена. Четиристотинте граждани бяха прекарани през всеки проклет ъгъл на лагера. Бараките с човешки изпражнения, натрупани по пода. Пещите. Масите за дисекция. Планините от кости и черепи, струпани до крематориума. Докато ги водеха на обиколка из лагера, оцелелите концлагеристи — трябва да бяха около двеста души — стояха мълчаливо в двора. Повечето от тях бяха толкова слаби и изтощени, че приличаха на ходещи мъртъвци. И знаеш ли, нито един от гражданите не погледна концлагеристите в лицето. Всъщност повечето от тях не повдигаха очи от земята. Те мълчаха точно както и оцелелите.

Но после един от мъжете не издържа. Той беше добре облечен, добре охранен човек, тип банкер. Вероятно беше малко под шейсетгодишен с хубав костюм, добре лъснати обувки, златен часовник в джобчето на жилетката. Изведнъж той започна да плаче. Без да може да се въздържа. След това се откъсна от редицата и се отправи към капитан Дюпре. Веднага две от нашите момчета извадиха пистолетите си. Но капитан Дюпре им направи знак да се отстранят. Човекът, който приличаше на банкер, падна на колене пред капитан Дюпре, ридаейки неудържимо, като повтаряше едно и също нещо отново и отново. Каза тези думи толкова много пъти, че аз ги запомних: „Ich habe nichts davon gewußt... Ich habe nichts davon gewußt... Ich habe nichts davon gewußt“.

Дюпре гледаше надолу към него объркано. После извика Гарисън — преводачът, зачислен към нашия батальон. Той беше от тези срамежливи, книжни типове с очила, които никога не те гледат в очите. Той се изправи до капитана и загледа ридаещия banker с широко отворени очи.

— Какво, дявол да го вземе, разправя той, Гарисън? — запита го Дюпре.

Думите на bankera бяха станали толкова неясни, че Гарисън трябваше да клекне долу до него.

След миг той се изправи.

— Господин капитан, той казва: *Аз не знаех... Аз не знаех.*

Очите на Дюпре заискряха гневно. После той се наведе и издърпа bankera нагоре за реверите на сакото, докато лицата им не застанаха едно срещу друго.

— Знаел си и още как — изсъска Дюпре срещу него, после плю в лицето му и го отблъсна от себе си.

Bankerът, клатушкайки се, влезе в колоната. Докато хората от града минаваха през лагера, аз наблюдавах този човек. Той въобще не се опита да изтрие плюнката на Дюпре от лицето си. Отново и отново продължаваше да повтаря все тази фраза: „Ich habe nichts gewußt... Ich habe nichts gewußt“. Един войник, който стоеше до мен, каза:

— Чуй го тоя фриц. Копелето е откачило.

Но всичко, което можех да помисля, беше, че това звучеше като жест на разкаяние. Или като „Аве Мария“. Или като нещо, което повтаряш отново и отново на самия себе си, за да признаеш и изкупиш греха си, да получиш прошка. И аз наистина изпитвах съжаление към тоя човек. Защото чувствах, че всъщност той казваше: „Да, знаех какво става в този лагер, но не можех да направя нищо, за да спра това. Затова си затворих очите и убедих себе си, че животът в моето градче си е останал нормален както винаги“.

Той спря за миг.

— Казвам ти, не мисля, че някога ще мога да освободя паметта си от този нисък дебел човек, който повтаряше „Ich habe das nicht gewußt“ отново и отново. Защото това беше молба за прошка. И в основата ѝ имаше нещо толкова страшно човешко — ние всички правим това, което е необходимо, за да можем да преживеем деня.

Джак посегна към цигарата си. Тя беше изгаснала. Той извади нов „Честърфийлд“ и го запали. След като дръпна от цигарата, аз я извадих от устните му и поех дълбоко от нея.

— Не знаех, че пушиш — каза той.

— Не пуша. Играя си с цигарите. Особено когато имам да мисля за нещо.

— Чувстваш, че имаш да мислиш за нещо?

— Ти ми даде доста материал за размисъл.

Замълчахме за миг, като си предавахме цигарата един на друг.

— Ти прости ли на този германски банкиер? — попитах аз накрая.

— Да му простя? По дяволите, не, разбира се! Той заслужава своята вина.

— Но му съчувстваше за неприятното положение, в което е изпаднал, нали?

— Разбира се, съчувствах му. Но не бих му дал опрощение.

— Да кажем, че ти си на неговото място. Да кажем, че ти си директор на местната банка и имаш жена и деца, и добър обезпечен живот. Но, да кажем, също така знаеш, че недалеч от улицата, на която се намира твоята малка хубава къща, има душегубка, в която убиват невинни мъже, жени и деца, и всичко това само защото правителството на твоята страна е решило, че те са врагове на държавата. Би ли вдигнал глас да протестираш? Или ще направиш това, което е направил той — ще си наведеш главата, ще продължиш да си живееш, ще се правиш, че не забелязваш.

Джак дръпна за последен път от цигарата и я изгаси в пепелника.

— Искаш ли честен отговор? — попита той.

— Разбира се.

— Честният отговор е, че не знам какво бих направил.

— Да, честен отговор — кимнах аз.

— Всеки говори, че трябва да се „постъпи правилно“, да се заеме позиция, да се мисли за така нареченото по-висше добро. Но тези приказки са кухи. Когато застанем на предна линия — със зенитния огън срещу нас — повечето решават, че не са герои. Ние се крием.

Погалих го по бузата.

— И така, ти не би нарекъл себе си герой?

— Не-е, по-скоро романтик.

Той ме целуна силно. Когато свърши, аз го привлякох към себе си и му казах:

— Хайде да се махаме оттук.

Той се поколеба.

— Какво има?

— Трябва да ти кажа нещо съвсем честно — каза той. — Не просто отивам в Бруклин днес.

— А къде отиваш?

— В Европа.

— В Европа? Но войната свърши! Защо ще ходиш в Европа?

— Постъпих доброволец.

— *Доброволец?* Но нали няма война, къде си постъпил доброволец?

— Може да няма война, но на континента продължава да има засилено американско военно присъствие, което помага в такива неща като отстраняването на бомби, бежанците, репатрирането на военнопленници. И от „Старс енд Страйпс“ ме запитаха дали искам да се ангажирам с отразяването на следвоенното прочистване. В моя случай това също означаваше повишение в чин, лейтенант, да не говорим, че е още един период зад граница. Така че...

— И колко дълго ще продължи тази доброволна служба?

Той наведе очи.

— Девет месеца.

Не казах нищо, въпреки че в този момент девет месеца изведнъж ми се сториха цяла вечност.

— Кога се записах за тази служба? — попитах аз тихо.

— Преди два дни.

О, боже, не...

— Такъв ми е късметът — казах аз.

— Такъв е и моят.

Той ме целуна отново. После прошепна:

— Сега, по-добре е да ти кажа довиждане.

Почувствах, че сърцето ми замира за миг. Улових се, че се питам в каква лудост се впускам. Но мигът свърши. Всичко, което можех да помисля, беше: *ето, това е*.

— Не — казах. — Не казвай довиждане. Поне не още. Не преди девет нула нула.

— Сигурна ли си?

— Да. Сигурна съм.

От Шеридан Скуеър до моя апартамент на улица Бедфорд се стигаше само за пет минути пеш. По пътя не говорихме нищо, просто мълчаливо се държахме един за друг, докато минавахме по празните улици на града. Не говорихме нищо и докато се качвахме по стълбите. Аз отворих вратата. Влязохме. Не му предложих нищо за пиене. И той не поиска нищо. Не се огледа наоколо. Не каза обичайните неща за апартамента. Нямаше нервна размяна на любезни реплики. Защото в момента никой от нас не искаше повече да говори. И защото — веднага щом вратата се затвори след нас — ние започнахме да сваляме взаимно дрехите си.

Той не ме попита дали ми е за пръв път. Беше толкова невероятно нежен. И страстен. И малко несръчен, макар че едва ли беше толкова несръчен, колкото бях аз.

След това беше някак си сдържан. Почти срамежлив. Като че ли бе разкрил прекалено много. Аз лежах плътно до него между омотаните влажни чаршафи. Ръцете ми обвиваха гърдите му. Оставих устните ми да се допират леко до тила му. После, за пръв път от един час, проговорих:

— Никога няма да те пусна да станеш от това легло.

— Обещаваш ли? — попита той.

— По-лошо — казах аз. — Кълна се.

— Това вече е сериозно.

— Любовта е сериозно нещо, господин Малоун.

Той се обърна с лице към мен.

— Това един вид признание ли е, госпожице Смит?

— Да, господин Малоун. Признание е. Моите карти са, както се казва, на масата. Това плаши ли те?

— Напротив... Аз няма да те пусна да станеш от това легло.

— Обещаваш ли?

— За следващите четири часа, да.

— А после?

— После отново ставам собственост на Армията на Съединените щати, която засега определя курса на моя живот.

— Даже и на любовта?

— Не, любовта е една област от живота ми, върху която нямат контрол.

Замълчахме отново.

— Ще се върна — каза той накрая.

— Знам — казах аз. — Ако си оцелял през войната, без съмнение ще оцелееш и по време на мира там. Въпросът е дали ще се върнеш при мен?

Веднага щом изрекох тези думи, се намразих.

— Чуй ме — казах аз. — Звуча като че ли имам някакво право на собственост върху теб. Извинявай, държа се ужасно глупаво.

Той ме притисна по-силно към себе си.

— Не си ужасно глупава — каза той. — Просто си нормално глупава.

— Не се шегувай с това, момченце от Бруклин — казах аз, нежно натискайки с пръст гърдите му. — Аз не давам никому сърцето си толкова лесно.

— Напълно сигурен съм в това — каза той, като ме целуна по лицето. — И дори и да не ми вярваш, и аз също.

— Значи няма някое момиче, скрито в Бруклин.

— Не. Кълна се.

— Или някоя Fгаeulein, която те чака в Мюнхен?

— Няма никоя.

— Е, да се надяваме, че все пак Европа ще бъде достатъчно романтична за теб...

Тишина. Искаше ми се да се наплескам затова, че звучах толкова хапливо. Джак ми се усмихна.

— Сара...

— Знам. Знам. Само че... дявол да го вземе, не е честно, че заминаваш утре.

— Виж, ако бях те срещнал преди два дни, никога нямаше да приема това назначение.

— Но не се срещнахме преди два дни. Срещнахме се тази вечер. И сега...

— Говорим за девет месеца, не повече. На първи септември хиляда деветстотин четирийсет и шеста аз съм вкъщи.

— Но ще дойдеш ли да ме потърсиш?

— Сара, възнамерявам да ти пиша всеки ден през тези девет месеца.

— Не обещавай толкова много. През ден е достатъчно.

— Ако искам да ти пиша всеки ден, ще ти пиша всеки ден.

— Обещаваши ли?

— Обещавам — каза той. — А ти ще бъдеш ли тук, когато се върна?

— Знаеш, че ще бъда.

— Чудесна сте, госпожице Смит.

— И вие също, господин Малоун.

Бутнах го отново върху леглото, после се покачих върху него. Този път бяхме по-малко срамежливи, по-малко несръчни. И без задръжки. Макар че бях изплашена до смърт. Защото току-що се бях влюбила в човек, когото не познавах и който се готвеше да изчезне зад океана за девет месеца. Каквото и да направех, невъзможно беше да не страдам.

Нощта свърши. През щорите проникна светлина. Погледнах часовника до леглото. Седем и четирийсет. Инстинктивно го притиснах по-плътно към себе си.

— Реших нещо — казах аз.

— Какво?

— Да те задържа тук като затворник през следващите девет месеца.

— И после, след като ме освободиш, армията ще може да ме задържи за следващите две години във военен затвор.

— Поне ще те задържа до себе си за следващите девет месеца.

— След девет месеца, считано от днес, ще можеш да ме задържиш до себе си за колкото дълго искаш.

— Искат ми се да вярвам, че е така.

— Повярвай ми.

Той стана и започна да събира униформата си от пода.

— По-добре ще е да хващам пътя вече.

— Ще дойда да те изпратя — казах аз.

— Няма нужда.

Той се обърна и хвана ръката ми.

— Дълъг път е с метрото — каза той. — И е в Бруклин.

— За теб може би си струва да отида до Бруклин — рекох аз.

Облякохме се. Напълних малката си тенекиена кафеварка с кафе „Максуел хаус“ и я поставих на печката. Когато кафявата течност започна да прелива в каничката отгоре, напълних две чаши. Вдигнахме чашите си като за тост, но не казахме нищо. На вкус кафето беше слабо, направо анемично. Изгълтахме го за не повече от минута или две. Джак ме погледна.

— Време е — каза той.

Излязохме от апартамента. Сутринта в Деня на благодарността през 1945 беше студена и кристално ясна. Прекалено ясна за двама души, които не бяха спали цяла нощ. Присвивахме очи по целия път до спирката Шеридан Скуеър. Влакът до Бруклин беше празен. Докато препускахме с тракане през Лоуър Манхатън, седяхме, без да говорим, притискайки се един към друг плътно. След като прекосихме отдолу под Ийст Ривър, казах:

— Нямам адреса ти.

Джак извади от джоба си две кибритени кутийки. Даде ми едната. После, като порови в предния джоб на униформата на гърдите си, извади химически молив. Като го ближеше, той отвори картончето на своя кибрит и надраска на вътрешния капак военен пощенски адрес на Армията на САЩ. Даде ми я. Аз го стиснах в едната си ръка и като взех от него молива, написах върху вътрешния капак на моята кутийка адреса си. Когато му я подадох, той веднага я сложи в джоба на ризата си и закопча веднага капачето му, за да е сигурен, че няма да я изгуби.

— Да не си посмьл да изгубиш тази кибритена кутийка — казах шеговито аз.

— Тя току-що стана една от най-ценните ми вещи. А ти ще ми пишеш ли?

— Непрекъснато.

Влакът продължи своето стремглаво движение под реката и през подземния Бруклин. Когато спря, тресейки се на Бороу Хол, Джак оповести:

— Пристигнахме.

Изкачихме се обратно горе в светлината на Деня на благодарността, като излязохме съвсем близо до доковете. Пейзажът беше мрачен, индустриален, с половин дузина военни фрегати и транспорт за превоз на войскове части на групи в различните докове. Всички бяха боядисани в защитно сиво. Не бяхме единствената

двойка, която приближаваше вратите на Военноморското управление. Имаше може би още шест или седем други, които се прегръщаха до улична лампа или си шепнеха един друг последни уверения в любов, или просто се гледаха.

— Изглежда, че имаме компания — казах аз.

— Това е проблемът на живота в армията — каза той. — Никога не можеш да останеш сам.

Спряхме да вървим. Аз го обърнах към себе си.

— Нека да свършим с това, Джак.

— Звучиш като Барбара Стануик — първообразът на корава жена.

— Мисля, че това се нарича на езика на военните филми „да се опиташ да бъдеш храбра“.

— За това няма лесен начин, нали?

— Не, няма. Затова, целуни ме. И ми кажи, че ме обичаш.

Целуна ме. Каза ми, че ме обича. Аз му прошепнах същото в отговор. После го дръпнах за реверите.

— Едно последно нещо. Да не си посмял да разбиеш сърцето ми, Малоун! — Пуснах го. — А сега, качвай се на този проклет параход — казах аз.

— Слушам, господин командир.

Той се обърна и тръгна към вратите. Стоях на тротоара като замръзнала на мястото си, налагайки си да издържа, да се контролирам, да бъда благоразумна.

Постовият отвори вратите.

Джак се обърна и ми извика:

— Първи септември!

Прехапах до болка устната си и викнах в отговор:

— Да! Първи септември... Каквото и да стане.

Той застана мирно и отдаде пъргаво чест. Успях да се усмихна. После Джак се обърна и влезе в района на Военноморското управление.

За момент или два не можех да помръдна. Просто гледах напред, докато Джак се скри от погледа ми. Имах чувството, че съм в положение на свободно падане, като че ли просто съм влязла в празна асансьорна шахта. Най-после успях да събера сили и да отида обратно до спирката на метрото, надолу по стълбите и на влака, отиващ към

Манхатън. Една от жените, които бяха на портала на Военноморското управление, седеше срещу мен в същия вагон. Едва ли беше на повече от осемнайсет години. Веднага щом влакът излезе от гарата, тя изгуби контрол, изливайки болката си шумно и невъздържано.

Но аз бях дъщеря на баща си и през ум не ми минаваше, че бих могла да си позволя да плача на публично място. Мъка, нещастие, сърдечна болка — задължително се изстрадаха мълчаливо — това беше семейно правило на рода Смит. Ако искаш да се отпуснеш, можеш да си позволиш това само при затворени врати, в уединението на собствената си стая.

Успях да се сдържа по целия път обратно до улица Бедфорд. Но веднага щом вратата на апартамента се затвори зад мен, се хвърлих върху леглото и изгубих всички задръжки.

Плаках. И плаках. И плаках. Като през всичкото време си мислех: *Ти си глупачка.*

ЧЕТИРИ

— Наистина ли искаш да знаеш мнението ми? — попита ме Ерик.

— Разбира се.

— Моето съвсем искрено мнение?

Кимнах нервно с глава.

— Добре тогава, ето го — ти си идиотка.

Аз преглътнах, протегнах ръка към бутилката с вино, напълних отново чашата си и изпих половината на един дъх.

— Благодаря ти, Ерик.

— Ти поиска да чуеш искрения ми отговор, Ес.

— Да, вярно е. И ти наистина ми даде точно такъв.

Допих чашата си с вино, посегнах отново към бутилката (втората ни за този следобед) и си напълних пак чашата.

— Извинявам се, че бях толкова рязък, Ес — каза той. — Но това не е достатъчна причина, за да се пропиеш.

Всеки човек има право на някоя и друга чаша в повече от време на време. Особено когато има нещо да се отпразнува.

Ерик ме погледна с насмешлив скептицизъм.

— И какво празнуваме сега?

Вдигнах чашата си.

— Деня на благодарността, разбира се.

— Добре, честит Ден на благодарността — каза той насмешливо, като се чукна с мен.

— И искам да знаеш, че на този Ден на благодарността съм щастлива от всякога. Всъщност така лудо щастлива съм, че съм просто в делириум.

— Да, делириум е точната дума в случая.

Е, добре, бях пийнала. Да не споменаваме, че бях емоционално претоварена, изчерпана, изтощена. Особено, че след като успях да спра плача си, ми остана едва един час до срещата ми с Ерик в „Лъкоус“ за обяда на Деня на благодарността. Поради това нямах никакво време да възстановя силите си (например със сън). Така че първо се изкъпах,

после стоплих остатъка от кафето, което бях направила по-рано сутринта, и се опитах да не се разплача, когато видях самотно стояща в умивалника чаша, от която Джек бе пил кафе. След като изпих вече започналото да на киселява кафе, взех такси до „Лъкоус“ на 14-та улица.

„Лъкоус“ беше едно от знаменитите места на Ню Йорк — огромен немско-американски ресторант, за който се твърдеше, че е направен по подобие на „Хофбройхаус“ в Мюнхен — въпреки че на мен той винаги ми изглеждаше като екстравагантния интериор на някой от филмите на Ерих фон Щрохайм. Немско арт деко... малко повече, отколкото би трябвало. Мисля, че той отговаряше на слабостта на Ерик към абсурдното. Имаше също и слабост (каквата имах и аз) към шницелите и наденичките на „Лъкоус“, както и към „Франкенвайн“, макар че управата на ресторанта преднамерено прекрати сервирането на произведения в Германия вина през време на войната.

Малко закъснях и затова Ерик вече седеше на масата, когато пристигнах. Той пускаше цигарен дим, заровил се в тазсутрешното издание на Ню Йорк Таймс. Повдигна глава, когато приближих, и ми се стори някак учуден.

— О, боже — каза той мелодраматично. — Любов от пръв поглед.

— Не ми личи чак толкова, нали? — казах аз и седнах.

— О, не, ни най-малко. Само дето очите ти са по-червени от червилото ти и имаш типичното *post-coitus* излъчване...

— Тихо — изсъсках аз. — Може да те чуят...

— Няма нужда да ме чуват. Достатъчно е човек само да те погледне и веднага ще му стане ясно. Страшно си хлътнала, нали?

— Да. Така е.

— И къде, ако ми се разрешава да запитам, се намира сега твоят униформен Дон Жуан?

— На път за Европа.

— О, великолепно. Значи не само сме влюбени, но и веднага сърцето ни е поразено от страдание. Отлично. Просто без грешка. Келнер! Бутилка нещо шумящо, моля. Имаме нужда от спешно смазване.

После ме погледна и рече:

— Е, хайде, цял съм слух. Разказвай.

Каквато съм глупачка му разказах всичко и докато правех това, изпих почти две бутилки вино. Винаги казвах на Ерик всичко. Той беше най-близкият ми човек на света. Познаваше ме по-добре от всички. Страхувах се да му разкажа за нощта с Джак. Знаех, че Ерик иска за мен само най-доброто. Бях наясно как ще изтълкува тази история. Това в последна сметка беше една от причините да пия прекалено бързо и прекалено много.

— Наистина ли искаш да знаеш мнението ми? — каза Ерик, когато свърших.

— Разбира се — отвърнах аз.

— Моето съвсем *искрено* мнение?

И тогава ми каза, че съм идиотка. Пийнах още малко вино, вдигнах тост за Деня на благодарността и след това направих смешното признание, че съм луда от щастие.

— Да, делириум е точната дума в случая — кимна Ерик.

— Знам, че всичко това звучи откачено. И знам, че мислиш, че се държа като незряла...

— Това кара всеки да стане отново на петнайсет години, което е едновременно чудесно и опасно. Чудесно, защото... Е, нека да си признаем, няма нищо по-блажено и объркващо от това истински да хлътнеш по някого.

Реших да навляза в опасна територия.

— Ти изпитвал ли си някога подобно объркване?

Той взе цигарите и кибрита си.

— Да.

— Често ли?

— Много рядко — каза той, като палеше. — Само един или два пъти. И въпреки че отначало е радостно възбуждащо, голямата опасност се крие в надеждата, че има живот след тази първоначална радостна възбуда. Тогава вече е възможно много да си навредиш.

— Страдал ли си?

— Ако не хлътнеш истински по някого, не може да не страдаш.

— Винаги ли става така?

Той започна да чука по масата с десния си показалец — сигурен знак, че се чувства нервен.

— При мен, да. Винаги е ставало така.

После ме погледна с изражение, което значеше не ме питай нищо повече. Така отново тази част от живота му беше забранена зона за мен.

— Просто не искам да те гледам как страдаш — каза той. — Особено, че... ъ-ъ... предполагам ти е било за първи път...

Бързо кимнах и после добавих:

— Но кажи защо си толкова сигурен в това...

— Извини ме, ако звуча дидактично, но сигурността е емпирична концепция. А емпиризмът, както знаеш, не се основа на теория, а изцяло на факти. Например сигурно е, че слънцето ще изгрее от изток и ще залезе на запад. Както и също, че тази течност ще замръзне при 0°C и че ако ти се хвърлиш от висок прозорец, ще паднеш на земята. Не е сигурно обаче дали падането ще те убие. Вероятно да. Кой може да знае? Същото се отнася и за любовта...

— Значи любовта е като да се хвърлиш от прозорец?

— Като си помислиш, това не е лоша аналогия. Особено когато се отнася за *coup de foudre* (любов от пръв поглед). Прекарваш един относително нормален ден, любовта е на последно място в съзнанието ти, отиваш някъде, където не си мислил да ходиш, там, в другия край на стаята, стои този човек и... пляс.

— Пляс? Каква очарователна дума.

— Ами, това е винаги резултатът от свободното падане. Първоначалният полет е съвършено опияняващ. Но после, неизбежно, стигааш до *пляс*. Или иначе казано — връщаш се на земята.

— Но кажи... кажи ми... наистина ли винаги задължително става така.

— Отново влизаме в света на неемпиричното. Ти искаш да *вярваш*, че този мъж е любовта на живота ти, че ви е било писано да се срещнете. Но тази вяра е теоретична. Тя не се основава на факти, нито на логика. Няма емпирично доказателство, че този мъж, Джак Малоун, е мъжът, който е предопределен за теб. Само надеждата, че може да е. И в чисто теоретичен план надеждата е концепция, по-несигурна дори от вярата.

Щях да посегна към бутилката с вино, но размислих и се отказах.

— Ти наистина си педант, нали? — попитах аз.

— Когато е необходимо. Освен това съм твой брат и те обичам. И затова те съветвам да проявиш предпазливост в случая.

— Ти не хареса Джак.

— Не е в това въпросът, Ес.

— Но ако ти харесваше, може би нямаше да си толкова скептичен.

— Видях го за... Колко?... Пет минути. Разменихме си, за съжаление, неприятни реплики. Край на случая.

— Когато го опознаеш...

— *Кога?*

— Той се връща на първи септември.

— Боже господи, чуй се...

— Той обеща, че ще се върне. Закле се...

— Ес, напълно ли си си изгубила ума? Или способността да разсъждаваш? От това, което ми разказа, този човек изглежда пълен фантазъм и хитър използвач. Класическа ирландска комбинация.

— Това не е честно...

— Изслушай ме. Той е в кратък отпуск, нали? Попада на моя купон неканен. Среща те — може би най-образованата, най-елегантната жена, на която някога е попадал. Включва ирландската си дарба за сладки приказки и ирландския си чар. Преди да можеш да кажеш „я стига“, той ти казва, че си момичето на мечтите му: „Тази, която, знам, е предопределена за мен“. Но през всичкото време той знае, че може да каже тези неща без ангажимент, защото в девет на другата сутрин се маха оттук. И, миличка, освен ако не съм сбъркал страшно много, ти повече вест от него няма да имаш.

Мълчах доста дълго време. Просто бях забила поглед в масата. Ерик се опита да възприеме по-успокоителен тон.

— В най-лошия случай приеми цялата работа като събиране на опит. В някои отношения неговото изчезване сега от живота ти е може би най-доброто, което би могло да се случи. Защото той ще си остане „онова момче“, с когото си прекарала лудо романтична нощ. Така че ореолът му никога няма да помръкне. Докато ако се беше оженила за него, ти може би щеше да откриеш, че обича да си реже ноктите на краката в леглото или че се гаргари прекалено силно, или че се секне прекалено шумно и храчи...

— *Пляс.* Върна ме обратно на земята.

— Какво друго може да направи един брат за сестра си? Във всеки случай, обзалагам се, че след като се напиш наистина добре, ще

започнеш да гледаш на нещата малко по-различно.

Но не стана така. О, да. Спах наистина чудесно тази нощ. Почти десет часа. Но когато се събудих късно на другата сутрин, веднага бях завладяна от мисълта за Джак. Той се намести в съзнанието ми секунди след като бях отворила очи... и отказа да си отиде. Седнах в леглото и преживях отново миг по миг цялата нощ, която прекарахме заедно. Възстанових си всичко до такава степен, че можех да си представя гласа му, профила му, докосването му. Колкото и да се стараех да последвам съвета на брат си — като си казвах отново и отново, че това не е било нищо друго освен една епизодична среща без особено значение — собствените ми аргументи не можеха да ме убедят.

Или, казано по друг начин, аз не можех да намеря причини, заради които да бъда скептична или да имам съмнения по отношение на Джак Малоун. Проблемът се състоеше в това, че не исках да приема нито една от тях.

Най-объркващ от всичко беше начинът, по който отказвах да мисля логично, реалистично, следвайки благоразумната практичност на човек от Нова Англия. Бях като адвокат, който се опитва да изгради защитата за случай, в правотата на който не е убедена. Винаги когато решех, че почти съм достигнала до някакво рационално решение, Джак завладяваше отново съзнанието ми... и аз бях изгубена.

Беше ли това наистина любов? В своята най-чиста концентрирана форма? Не можех да определя по друг начин това, което чувствах, освен че беше нещо напълно завладяващо, омаломощаващо и причиняващо ми виене на свят като при сериозен грип.

Единственият проблем беше, че за разлика от грипа, треската ми не се успокояваше. Нещо повече — ставаше все по-силна с всеки изминат ден.

Джак Малоун не ме оставяше на мира. Болката, която изпитвах, беше огромна.

В неделя сутринта след Деня на благодарността Ерик ми се обади по телефона вкъщи. Говорехме за пръв път след обяда в „Лъкоус“.

— О, здрасти — поздравих аз нехайно.

— О, боже...

— О, боже, *какво?* — казах аз ядосано.
— О, боже, какво доживях. Не се ли радваш, че ти се обаждам?
— Винаги ми е приятно, когато ми се обаждаш.
— Да — чувства се възторгът ти. Обадох се, просто за да разбера дали боговете на равновесието и хармонията са кацнали на рамото ти.
— Не, не са. Нещо друго?
— Откривам известна рязкост в тона ти. Искаш ли да дойда при теб?

— Не.

— Чудесно.

После изведнъж се чух да казвам:

— Да. Ела. *Веднага.*

— Толкова ли е лоша работата?

Преглътнах с усилие.

— Да, толкова зле е.

Стана още по-зле. Сънят ми започна да се разстройва. Всяка нощ — някъде между два и четири — се събуждах изведнъж. Гледах в тавана, като се чувствах изпълнена с невероятно силен копнеж. Нуждаех се от Джак и в тази нужда нямаше нищо разумно или ясно осъзнато. Просто тя беше непрекъснато с мен. Навсякъде и всякога. Ирационална. Абсурдна.

Накрая престанах да се боря с безсънието си, ставах от леглото, сядах до бюрото си и започвах да пиша на Джак. Обикновено се ограничавах с пощенска картичка, но прекарвах може би час, пишейки и преписвайки в адвокатски бележник черновата на моите пет реда послание.

Пазех копие, направено с индиго, на всички писма, които пишех на Джак. Понякога изваждах папката, в която пазех копията, и препрочитах този непрекъснато нарастващ том от пълни с любовна мъка послания. Щом затворех папката, винаги се хващах, че си мисля колко нелепо е всичко.

След няколко седмици стана още по-нелепо. Защото все още не бях получила от Джак нито едно писмо.

Отначало се опитвах да намеря разумно обяснение за липсата на новини от моя любим. Пресмятах наум времето на пътуването, като мислех: пет дни са необходими да стигне до Европа с параход, още ден-два, докато стигне до мястото, където е разпределен в Германия, и

поне още две седмици, за да може първото му писмо до мен да прекоси Атлантика (става дума за времето много преди въздушната поща). Отчитах и претовареността на пощенската служба около Коледа, и факта че стотици хиляди американски войници все още бяха пръснати по цялото земно кълбо, и изведнъж ставаше ясно защо не съм получила писмо от него преди Коледа.

Но после дойде Нова година. От Джак все така нямаше нито ред, въпреки че все така продължавах да му пиша всеки ден.

Чаках. Януари мина, започна февруари. Ежедневното пристигане на пощата в сградата, където живеех, се превърна в най-важното нещо за мен. Тя пристигаше завързана на пакет около десет и половина. За разпределянето и поставянето ѝ пред вратата на всеки апартамент на икономата му бяха необходими около два часа. Започнах така да си организирам работната програма в „Лайф“, че да мога да се отбивам вкъщи към дванайсет и половина, да прибера пощата си и да тичам обратно към метрото, за да се върна в офиса към един и петнайсет (края на обедната ми почивка). В продължение на две седмици изпълнявах тази програма стриктно, като въпреки всичко се надявах, че точно този ден дългоочакваното писмо от Джак най-после ще пристигне.

Но продължавах да се връщам в офиса с празни ръце. И да се чувствам малко по-отчаяна с всеки изминал ден. Особено след като безсънието ми започна да зачестява.

Един следобед Лиланд Макгуайър пхна глава в малката клетка, в която работех.

— Смятам да ти дам най-интересната задача за седмицата — каза той.

— О, нима? — казах аз малко разсеяно.

— Какво мислиш за Джон Гарфийлд?

— Прекрасен актьор. Приятна външност. Малко лав политически...

— Да, добре, що се отнася до последното, искаме да избегнем напълно политическия аспект. Не мисля, че господин Люс ще се зарадва много, ако прочете на страниците на собственото си списание нещо за социалистическите идеи на Гарфийлд. Гарфийлд е мъжествен. Жените го харесват. Така че искам да се съсредоточиш върху тезата „груб на външен вид, но чувствителен“.

— Извинявай, Лиланд, не те разбрах напълно. Нещо за Джон Гарфийлд ли трябва да пиша?

— Не само че ще пишеш за Гарфийлд, а и ще го интервюираш. Той е в града и се съгласи да ни отдели един час от времето си. Така че бъди там в единайсет и половина, за да гледаш част от снимането на филма, после ще имаш възможност да говориш с него около дванайсет и половина.

Изведнъж изпаднах в паника.

— Не мога да бъда там в дванайсет и половина утре.

— Моля?

— Съжалявам, но утре в дванайсет и половина не съм свободна.

— Вече имаш други планове?

Чух се да казвам:

— Чакам писмо... — Господи, как веднага започнах да съжалявам, че изрекох това.

Лиланд ме погледна с невярващ поглед.

— Очакваш писмо? Не мога да разбера точно какво общо има това със срещата с Джон Гарфийлд в дванайсет и половина?

— Нищо, господин Макгуайър, нищо. Ще съм щастлива да взема интервюто.

Той ме погледна с недоверие.

— Сигурна ли си в това, Сара?

— Напълно, господине.

— Добре тогава — каза той. — Ще помоля пресагента на Гарфийлд да ти се обади след обедната почивка и да направите брифинг. Освен ако следобед не си пак заета с очакване на някое писмо...

Срещнах погледа му.

— Очаквам с нетърпение обаждането му.

Веднага след като Лиланд излезе от стаичката ми, аз изтърчах в дамската тоалетна, затворих се в една от кабините и се разревах. После погледнах часовника си. Дванайсет и десет. Изхвъркнах от тоалетната и после от сградата на „Тайм енд Лайф“ към метрото. С няколко смени на влакове и с бързо тичане от Шеридан Скуеър достигнах апартамента си в дванайсет и четирийсет. Пред вратата ми нямаше поща. Веднага хукнах надолу по стълбите и заблъсках по вратата на апартамента на иконома. Името му беше Кочис — дребен, над

петдесетгодишен унгарец (не беше по-висок от метър и шейсет), който държеше винаги да бъде намръщен, освен когато приближаха празниците и той очакваше коледния си бакшиш. Но беше средата на февруари и държанието му въобще не беше приятно.

— Какво искате, госпожице Смит? — попита той на английски с рязка интонация, след като отвори вратата.

— Моята поща, господин Кочис.

— Вие няма поща днес.

Нервите ми не издържаха.

— Това не може да е истина — казах аз.

— Истина е.

— Съвсем сигурен ли сте?

— Вие казва аз лъжа?

— Трябва да има писмо. Трябва да има едно...

— Ако аз ви казва „няма писмо“, това е „няма писмо“. Нали така?

Той затръшна вратата в лицето ми. Качих се в апартамента си, хвърлих се на леглото и останах легнала, загледана в тавана... Време, което ми се стори не повече от две минути. След малко погледнах часовника до леглото. Два и четирийсет и осем. О, боже, о, боже! Аз пропадам.

Скочих от леглото, изтичах от апартамента и взех първото попаднало ми такси. Пристигнах в сградата на „Тайм енд Лайф“ малко след три и петнайсет. Когато връхлетях в стаичката си, намерих четири розови бележки върху машината си. Първите три бяха съобщения от господин Томи Глик — пресагент на Джон Гарфийлд. Часовете на съобщенията бяха един и половина, два и два и половина. Последното съобщение, отбелязано в два и петдесет, беше от Лиланд: „Ела в офиса ми веднага щом се върнеш“.

Седнах на бюрото си. Скрих глава в ръцете си. Бях пропуснала обажданията на пресагента. Бяхме изгубили интервю с Джон Гарфийлд и сега щяха да ме уволнят.

Знаех, че това ще се случи. *Беше* се случило. Бях позволила на ирационалността да тържествува и сега щях да платя огромна цена за това. Отново чух гласа на баща си: „Няма смисъл да плачеш заради грешката си, госпожице. Просто приеми последствията с достойнство и такт и си вземи поука от лошата си постъпка“.

Станах, пригладих косата си, поех си дълбоко въздух и се отправих бавно надолу по коридора, готова да посрещна наказанието си. Почуках два пъти на вратата. Върху матовото ѝ стъкло беше отпечатано: *Лиланд Макгуайър. Литературен редактор.*

— Влез — каза той.

Едва минала наполовина през вратата, започнах да говоря:

— Господин Макгуайър, ужасно съжалявам...

— Моля те, затвори вратата след себе си, Сара, и седни.

Тонът му беше хладен, безизразен. Направих, както ми беше наредено, седнах на твърдия дървен стол срещу бюрото му, поставила примерно ръце в скута си като виновна ученичка, извикана в кабинета на директорката си. Само че в този случай овластеното лице, което ме съдеше, можеше да ме лиши от препитание, да унищожи кариерата ми.

— Добре ли си, Сара? — попита той.

— Добре съм, господин Макгуайър. Съвсем добре съм. Ако бих могла просто да ви обясня...

— Не си добре, Сара. Всъщност ти не си добре вече седмици, нали?

— Не мога да ви кажа колко съжалявам, че пропуснах обажданията на господин Глик. Но едва три и половина е. Мога веднага да му се обадя и да взема всичката информация за Гарфийлд...

Лийланд ме прекъсна.

— Преразпределих интервюто с Гарфийлд. С него ще се занимава Лоуис Ръдкин. Познаваш ли Лоуис?

Кимнах с глава. Лоуис беше завършила неотдавна Маунт Холойк и беше постъпила в нашия отдел през септември. И тя беше амбициозна млада журналистка. Знаех, че гледа на мен като на своя пряка съперница в отдела, въпреки че аз бях отказала да се включа в подобни игрички (защото вярвах, вероятно наивно, че добрата работа винаги печели). Разбрах какво ще последва — Лиланд беше решил, че има нужда само от една жена, която да пише за литературния отдел и че тази жена беше Лоуис.

— Да — казах тихо. — Познавам Лоуис.

— Тя е талантива журналистка.

Ако исках да бъда уволнена веднага, можех да кажа: „И освен това всеки знае за чаровната офанзива, на която те е подложила“. Вместо това само кимнах.

— Искаш ли да ми кажеш какво става с теб, Сара? — попита той.

— Не сте ли доволен от работата ми, господин Макгуайър?

— Нямам сериозни оплаквания. Пишеш добре. Експедитивна си. Като изключим днешния случай, на теб общо взето може да се разчита. Но ти изглеждаш през всичкото време някак си изтощена и съвсем разсеяна до степен, при която от гледна точка на работата ти просто механично изпълняваш задълженията си. И аз не съм единственият в отдела, който е забелязал това...

— Разбирам — казах аз с безразличен глас.

— Нещо ужасно ли ти се е случило?

— Не — нищо ужасно.

— Нещо... свързано с любов?

— Може би.

— Очевидно, не искаш да говориш по този въпрос.

— Съжалявам...

— Не е необходимо да се извиняваш. Личният ти живот си е твой личен живот. Дотогава, докато не започне да влияе върху служебната ти работа. И въпреки че старият журналист в мен се бунтува против идеята да се поощрява груповата работа, моите шефове в „Тайм енд Лайф“ са убедени, че всеки, който работи тук, трябва да бъде „играч от отбора“, истински обвързан със списанието. А в твоя случай, неприятно ми е да кажа това, другите те приемат като държаща се някак на дистанция, до такава степен, че има хора, които те смятат за високомерна и демонстративно изискана.

Това беше нещо ново за мен и то силно ме разстрои.

— В никакъв случай не се опитвам да бъда високомерна, господине.

— Усещането е всичко, Сара, особено в служебното обкръжение. А твоите колеги в „Лайф“ имат усещането, че ти би предпочела да си някъде другаде, а не тук.

— Имате намерение да ме уволните ли, господин Макгуайър?

— Не съм чак толкова брутален, Сара. Нито пък ти си направила нещо, което да налага да бъдеш изхвърлена. В същото време обаче бих искал да си помислиш дали не би предпочела да работиш за нас като независим сътрудник, от дома си да речем.

По-късно вечерта същия ден, докато пиех с Ерик в апартамента му тежко червено вино, му разказах останалата част от моя разговор с

Лиланд Макгуайър.

— И така, след като пусна бомбата, че е на мнение, че трябва да работя от къщи, той ми предложи условията си. Ще ме остави на пълна работна заплата за шест месеца, за който период ще бъда задължена да пиша по един материал на всеки две седмици. Няма да бъда смятана повече за персонал на „Тайм енд Лайф“, а за сътрудник на свободна практика, затова няма да получавам премиални.

— Повярвай ми, страхотна премия е да не ти се налага да ходиш на работа всяка сутрин.

— Тази мисъл ми мина през ума. Но също се чудя и как ще свикна да работя след като всичко ще зависи от мен.

— От много време казваш, че искаш да се занимаваш с писане на художествена литература. Без съмнение, това ще ти даде възможността.

— Отказах се от тази идея. Не съм писател.

— Само на двайсет и четири години си. Недей все още да смяташ себе си за изгубена за литературата. Особено след като не си се опитвала сериозно да пишеш.

— Е, добре, има само един малък проблем с моята литературна кариера — въобще не мога да започна да пиша.

— Стига с този рефрен.

— Много смешно... Но аз съм не само не успял автор. Според Лиланд Макгуайър съм играч, който не умее да играе в отбор.

— Кой иска да бъде „играч в отбор“?

— По-лесно е, отколкото да те смятат за надменна, студена или демонстративно изискана. Всъщност не съм чак толкова изискана, нали?

Ерик се разсмя.

— Казано по друг начин, никой няма да те вземе за момиче от Бруклин.

Усмихнах му се кисело.

— Благодаря ти.

— Съжалявам. Не беше нарочно.

— Не. Беше.

— Какво? Още ли нямаш новини от него?

— Знаеш, че щях да ти кажа...

— Знам. И затова не исках да те питам.

— Защото, чакай да отгатна, мислиш, че съм твърдоглава романтичка, която си е изгубила главата подир някакъв негодник след една-единствена страстна нощ.

— Вярно е, но всъщност съм готов да благодаря на твоя ирландски негодник от Бруклин затова, че те принуди да се махнеш от „Тайм енд Лайф“. Нито ти, нито аз сме играчи за отбор, Ес. Което означава, че винаги ще стоим настрана от тълпата. И повярвай ми, това съвсем не е лошо... ако можеш да го приемеш. Така че смятай това за възможност да откриеш дали не си най-добрата компания за самата себе си. Имам предчувствие — на теб ще ти хареса да работиш сама. Ти носиш в себе си тази дистанцираност в края на краищата.

Ударих го леко по рамото.

— Невъзможен си.

— То ти ми даваш такава добра възможност да бъда невъзможен. Въздъгнах шумно.

— Той няма никога да ми се обади, нали?

— Най-после осъзнаваш истината.

— Непрекъснато се чудя... Не знам наистина... Дали пък не му се е случило нещо, или пък е бил прехвърлен на някое толкова изолирано място, че да не може да се влезе във връзка с него.

— Всъщност той наистина може да е изпратен на изключително важна шпионска мисия с Мата Хари, независимо от факта че французите си позволиха да я разстрелят през хиляда деветстотин и седемнайсети.

— Е, добре, добре.

— Забрави го. *Моля те*. Заради самата себе си.

— Бог знае, наистина искам да го забравя. Но просто... той не иска да си отиде. Нещо се случи онази нощ. Нещо толкова необяснимо и все пак съществено. И въпреки че се старая да уверя себе си, че това е лудост, просто знам — той беше човекът.

На другата сутрин освободих бюрото си в „Лайф“. Отидох по коридора до кабинета на Лиланд и пяхнах глава през вратата.

— Дойдох да кажа довиждане.

Той не ми направи знак да вляза или да седна, нито пък се изправи. Изглеждаше малко нервен в мое присъствие.

— Ами, това всъщност не е прощаване, Сара. Ние продължаваме да работим заедно.

— Помислихте ли за първата ми работа като сътрудник на свободна практика?

Той избегна погледа ми.

— Не още, но ще се свържа с теб след ден-два, за да обсъдим някои неща.

— Значи ще чакам вие да ми се обадите.

— Разбира се, разбира се. Веднага щом подготвим броя за тази седмица. Междувременно ден-два почивка може да ти се отразят добре.

Той отново се зае с купчината книжа пред себе си. Това беше подсещане да си вървя. И така, взех от бюрото си кашона, съдържащ скромното съдържание на моята работна стаичка, и се отправих към асансьора. В момента, в който вратата се отвори, почувствах потупване по рамото. Беше Лорен Тюксбъри. Тя работеше като макет-дизайнер в художествения отдел на списанието и беше всепризнатата клюкарка. Беше висока, слаба жена, минала трийсетте, с подобен на човка нос и с късо подстригана черна коса. Тя се качи на асансьора с мен. Когато вратата се затвори след нас, тя се наклони към мен и прошепна в ухото ми (за да не може да чуе операторът на асансьора):

— Нека да се срещнем след пет минути в „Чок фул ъ’нътс“ на 46-та и Медисън.

Погледнах я въпросително. Тя само ми намигна, постави показалец до устните си и когато достигнахме фоайето, бързо излезе от асансьора.

Оставих кашона си при портиера и завих зад ъгъла към „Чок фул ъ’нътс“. Лорейн седеше в едно сепаре в най-вътрешната част.

— Ще ти отнема само минута, защото разполагам само с една минута. Днес е тиражен ден.

— Нещо лошо ли е станало? — попитах аз.

— Само за теб. Искам просто да ти кажа, че много от нас, твоите колеги от списанието, съжаляват за това, че напускаш.

— Изненадана съм, като се има предвид, че господин Макгуайър ми каза, че всички ме смятат за студена и надута.

— Естествено, че това ще ти каже, защото от момента, когато му отказа да излизаш с него, той се настрои срещу теб.

— Откъде знаеш, че ме е канил да излизаме?

Лорейн завъртя очи към небето.

— Не сме чак толкова голям офис — каза тя.

— Но той ме покани само веднъж и аз му отказах съвсем учтиво.

— Истината обаче е, че си му отказала. И оттогава той търси повод, за да се отърве от теб.

— Всичко това стана преди почти от две години.

— Просто е чакал да стъпиш някъде накриво. И съжалявам, че трябва да кажа това, но през последните два месеца ти изглеждаш някак извън релсите. Извинявай, че те питам, но проблем с мъж ли е?

— Така е, за съжаление.

— Забрави го, пиленце. Всички мъже са кретени.

— Може да си права.

— Повярвай ми. Специалист от световна класа съм по този въпрос. Знам и това, че Лиланд няма да ти възложи нито една работа оттук нататък. Той ти е подхвърлил тази идея за работа на свободна практика, за да намери начин да те извади от офиса и да може да дава всички най-добри работи на госпожица Лоуис Ръдкин, която, както може би си чула, е не само предпочитаната от Лиланд в момента журналистка, но и негова компаньонка в леглото от време на време.

— Имах някои съмнения...

— Съмненията ти са правилни. Защото, за разлика от теб, хитрата малка госпожица Ръдкин е приела поканата на много сериозно женения господин Макгуайър да излезе с него. От това, което чух, едното е довело до друго и сега хоп, ти си без работа.

Преглътнах мъчително.

— Какво да правя сега?

— Ако искаш искрения ми съвет, не казвай нищо и не прави нищо. Просто взимай парите на господин Люс през следващите шест месеца и продължи да пишеш Велик американски роман, ако ти дойде вдъхновение за това. Или замини за Париж. Или се запиши в някакви курсове. Или просто си отспи, докато получаващ заплата. Но запомни: няма начин отново да напишеш нещо някога за „Лайф“. Той го е уредил. И след шест месеца официално ще те уволни.

Години след това научих, че на китайски йероглифът, означаващ криза, значи също така и възможност. Ще ми се да можех да знам това в онзи момент, защото първоначалната ми реакция на това, което ми каза Лорейн, беше пълна паника. Поех си кашона от портиера, взех такси до апартамента си, захлопнах вратата след себе си, седнах на

леглото, пхнах глава в ръцете си и реших, че моят свят се разпада напълно. И отново почувствах, че оплаквам загубата на Джак така, като че ли беше мъртъв. Защото в последна сметка как можех да знам дали наистина не е мъртъв.

На следващата сутрин поръчах междуградски разговор с Министерството на отбраната във Вашингтон. Телефонистката след дълго чакане ме свърза със „Старс енд Страйпс“. Обясних на служителката, че се опитвам да открия един от техните журналисти — сержант Джон Джоузеф Малоун, изпратен в момента да отразява събитията в Европа.

— Не можем да предоставяме такава информация по телефона — каза жената. — Ще трябва да изпратите запитването си в писмена форма до „Личен състав“, доброволците.

— Не може да има чак толкова много журналисти, пишещи за вас, които да се казват Джак Малоун.

— Военните разпоредби са си военни разпоредби.

И така, обадих се в отдела за доброволците. Един чиновник ми даде адреса, на който трябва да поискам формуляр за издирване на лицето Дж. М. След като получат попълнения от мен формуляр, мога да очаквам отговор от отдела след шест до осем седмици.

— От шест до осем седмици?! Не мога ли да направя нещо, за да бъде ускорен този процес?

— Госпожице, все още имаме около четиристотин хиляди души в чужбина. Такова нещо отнема време.

Писах, за да поискам формуляр още същия следобед. Дойде ми внезапно и друга идея и отидох до вестникарската будка наблизо, точно до спирката на метрото на Шеридан Скуеър. След като обясних проблема си, продавачът ми каза:

— Разбира се, че мога да ви осигуря „Старс енд Страйпс“ от утре. Но стари броеве? Ще трябва да помисля как да стане това.

На другата сутрин бях пред вестникарската будка в девет сутринта.

— Имате късмет — каза ми вестникарят. — Моят разпространител може да ми намери броеве за един месец назад. Това са общо трийсет броя.

— Купувам ги всичките.

Пристигнах след два дни. Прегледах внимателно всеки брой. Нямах нито едно заглавие с името Джек Малоун под него. Продължих да купувам „Старс енд Страйпс“ всеки ден. Нищо написано от Джек Малоун. Може би той не пише под собственото си име, казах си аз. Може би има някаква строго секретна задача и няма нищо публикувано досега. Може би всичко, което ми е казал, е лъжа и той въобще не е никакъв журналист.

Формулярът от отдела за доброволците пристигна след една седмица. Изпратих го обратно веднага. Когато се върнах в апартамента си, погледнах купчината поща до вратата си. Наистина, няма ли да бъде справедливо, поне от романтична гледна точка, ако в нея има писмо от Джек.

Нямаше.

Стараех се да запазя спокойствие. Опитвах се да измисля още някакво разумно обяснение за липсата на отговор от него. Но всичко, което ми идваше наум, беше: защо не може да ми отговори?

На другата сутрин — независимо че бях прекарала още една безсънна нощ — скочих от леглото с твърда решителност. Дошъл беше моментът да възстановя самоуважението си и да загърбя завинаги този нездрав епизод на лудост в живота ми. Нещо повече, ще последвам съвета на Лорейн и Ерик и ще оползотворя времето си за сериозен опит да се заема с писане.

И ще започна още тази сутрин.

Взех бързо душ. Облякох се. Направих си кана с кафе. Изпих две чаши. Седнах пред пишещата си машина „Ремингтън“. Сложих лист хартия във валяка на машината. Поех дълбоко въздух и пръстите ми се стрелнаха към клавиатурата. Издишах. Пръстите ми се отпуснаха на масата. Изведнъж започнаха от само себе си да чукат по гладката ѝ повърхност. Поех си още веднъж дълбоко въздух и накарах пръстите си да се върнат върху клавиатурата. И точно тогава почувствах, че изведнъж се схващам — като че ли някакъв нерв на гърба ми беше притиснат и затормозяваше всяко движение на пръстите ми.

Потреперих. Опитах се да раздвижа ръцете си и да ги накарам да напечатат поне едно изречение. Не можех да ги накарам да заработят. Най-после успях да ги накарам да се отстранят от клавиатурата. Пръстите ми хванаха здраво края на масата. Имах нужда от някакъв баланс, защото чувствах, че скоро ще изгубя чувството си за

равновесие. Главата ми се въртеше. Чувствах се замаяна, объркана, изплашена. Следващото нещо, което си спомням, е, че бях в банята и повръщам. Когато цялото ужасно нещо свърши, с усилие се повдигнах от пода на банята и достигнах телефона. Обадох се на брат си.

— Ерик — казах почти шепнешком, — мисля, че имам малък проблем.

В нашето семейство отиването на лекар винаги беше смятано за признак на слабост. Дори и признанието, че не си добре или че чувстваш леко неразположение — беше посрещано с неодобрително свиване на вежди. Издръжливостта се смяташе за много важна добродетел — признак на сила и самостоятелност. *Никога не се оплаквай* беше още един от стоическите принципи на баща ми и който аз все още с упорство се опитвах да спазвам. Ето защо Ерик разбра незабавно, че моят малък проблем беше слаба, но недвусмислена молба за помощ.

— Веднага идвам — каза той с разтревожен глас.

И дойде веднага. Трябва да беше прехвърчал през града, защото само десет минути след обаждането ми той вече чукаше на вратата на апартамента ми.

— Отворено е — казах аз с едва доловим глас.

Все още стоях пред машината. Пръстите ми оставаха вкопчени в края на масата. Защото чувствах, че масата е единственото нещо, което ми даваше стабилност в този момент.

— Боже господи, Ес — възкликна Ерик разтревожено, — какво стана?

— Не знам. Не мога да се движа.

— Парализирала ли си се?

Той се приближи и докосна раменете ми. Имах чувството, че някой ме побутва с електрическа палка. Подскочих, издадох остър вик и се вкопчих в масата още по-здраво.

— Съжалявам, съжалявам — каза Ерик, като изглеждаше още по-поразен от моята реакция.

— Не се извинявай. Аз трябва да ти се извиня...

— Поне знаем, че парализата ти не е физическа. Сигурна ли си, че не можеш да станеш?

— Страх ме е... — прошепнах аз.

— Това е съвсем ясно. Но нека се опитаме да те вдигнем от този стол и да те поставим на леглото. Е?

Не казах нищо. Ерик дойде при мен и постави ръцете си върху моите.

— Опитай се да пуснеш масата, Ес.

— Не мога.

— Не. Можеш.

— Моля те, Ерик...

Той хвана пръстите ми. Отначало се съпротивлявах, но той ме хвана по-силно. С едно дръпване вдигна ръцете ми от масата. Те тупнаха тежко в скута ми. Погледнах тъпо надолу към тях.

— Добре — каза той. — Това е някакво начало. Сега ще те вдигна от стола и ще те занеса в леглото.

— Ерик, толкова съжалявам...

— Стига — каза той, грабвайки ме изотзад с едната ръка около гърба ми, а с другата — под коленете. После, поемайки дълбоко въздух, ме вдигна от стола. — Слава богу, поне не си напълняла.

— Едва ли би било възможно при тези обстоятелства.

— Ще се оправяш, Ес. Ето това е...

Като каза това, той ме пренесе на шест крачки — колкото беше разстоянието от бюрото до леглото ми. След като ме отнесе на леглото, отиде до гардероба, намери одеяло и ме зави с него. Изведнъж ме прониза студ чак до костите. Кръстосах ръце и обхванах рамене. Зъбите ми започнаха да тракат. Ерик взе телефона, набра някакъв номер и после започна да говори тихо досами мембраната. Когато затвори, се обърна към мен и каза:

— Току-що говорих с медицинската сестра на доктор Балънсуиг. Той има един свободен час около обяд и се съгласи да дойде да те прегледа вкъщи...

— Нямам нужда от лекар — казах аз. — Имам нужда само от сън.

— Ще спиш, но първо трябва да те види лекар.

Ерик беше открил доктор Балънсуиг скоро след като бе завършил Колумбийския университет. Оттогава му имаше пълно доверие, а когато се премести в града, той стана и мой личен лекар. Харесвахме го, защото беше съвършено делови и непретенциозен (пълна противоположност на всезнаещите медици от Манхатън) и защото

беше дребен и слаб, а неговите наведени напред рамене и спокойното му държание напомняха и на двама ни за някой провинциален семеен лекар от старата школа.

Той пристигна в апартамента малко след пладне. Беше облечен в стар костюм от вълнен плат, имаше очила с отрязани като полумесец стъкла и носеше много стара черна лекарска чанта. Ерик го покани. Той веднага се приближи към леглото и ме погледна.

— Здравей, Сара — каза спокойно. — Изглеждаш уморена.

— Уморена съм — успях да кажа аз почти шепнешком.

— Също и доста си отслабнала. Имаш ли представа защо?

Конвулсивно стиснах рамене.

— Студено ли ти е? — попита той.

Кимнах.

— И ти е трудно да се движиш?

Кимнах отново.

— Чудесно. Искам да поговоря с брат ти няколко минути. Ще ни извиниш ли?

Той изведе Ерик със себе си извън апартамента. Когато се върна, лекарят беше сам.

— Накарах Ерик да се поразходи, докато те преглеждам. — Отвори чантата си. — Хайде сега да видя какъв е проблемът.

Накара ме да седна. Не беше лесно. С джобно фенерче погледна в очите ми. Провери ми ушите, носа и гърлото. Измери пулса и кръвното ми налягане. Провери рефлексите ми. Зададе ми цял куп въпроси относно общото ми здравословно състояние, храненето ми, неспособността ми да спя и схващането, което ме беше накарало един час да седя, вкопчена в масата. После приближи стол до леглото и седна.

— Е, добре, нямаш никакво физическо заболяване.

— Разбирам.

— Бих могъл да те изпратя в „Ню Йорк Хоспитал“ за серия неврологични изследвания, но мисля, че те няма да покажат нищо. Също така бих могъл да уредя да бъдеш приета в „Белвю“ под психиатрично наблюдение. Но отново смятам, че и това ще бъде клинически безсмислено и силно депресиращо за теб. Защото аз съм на мнение, че изживяваш лека депресия.

Не казах нищо.

— Лека нервна депресия е и повече физическо натоварване, причинено от безсъние и сериозна емоционална криза. Брат ти спомена, че си имала доста неприятности напоследък.

— Това е глупава история...

— Ако те е довела до това състояние, тя положително не е глупава...

— Просто допуснах да изгубя контрол над нещата. Съвършено пресилен романтична реакция от моя страна.

— Ние всички реагираме по-силно, отколкото искаме на този вид неща. Даже и най-уравновесените хора, каквато си ти. Такова е естеството на това състояние.

— Какво е лечението?

Той се усмихна бащински.

— Ако знаех това, сигурно щях да съм най-богатият лекар в Америка. Но... ти вероятно знаеш какво ще ти кажа — лечение няма. Освен, може би, времето. Кое то, разбира се, е последното нещо, което човек в такова състояние би искал да чуе. В твоя случай обаче аз смятам, че най-важна е почивката. Много дълга почивка. За предпочитане на място, далеч от твоето обичайно обкръжение. Ерик ми каза, че си в отпуск...

— По-скоро постоянен отпуск, докторе.

— Тогава използвай случая и замини някъде. Но не в друг град, а на някое място, където можеш да правиш дълги разходки. Морският бряг е винаги най-подходящото място. Повярвай ми, според мен една разходка по морския бряг може да замени пет часа на кушетката на някой психоаналитик, макар че аз съм може би единственият лекар в този град, който ще ти каже това. Ще обмислиш ли сериозно възможността да излезеш извън града за известно време?

Кимнах.

— Добре. Междувременно, въпреки че разбирам твоето нежелание да взимаш успокоителни, обезпокоен съм от недостатъчния ти сън. И искам да ти направя една инжекция, която ще те приспи за известно време.

— За колко дълго?

— Само до утре сутринта.

— Това е много време.

— Имаш нужда от това. Светът винаги изглежда по-приемлив след дълъг сън.

Той отвори чантата си.

— Сега навий нагоре ръкава си.

Усетих острата миризма на спирта, с който той навлажняваше парче памук, с което натри ръката ми. После усетих острото бодване на игла и още едно притискане с памука, след като иглата беше рязко извадена. Отпуснах се в леглото. След миг светът изчезна за мен.

Когато брат ми се върна, беше сутрин. Първите утринни лъчи се промъкваха през щорите. Главата ми беше замаяна, като че ли пред очите ми имаше марля. За миг-два не знаех къде съм. Всичко изглеждаше прекрасно, докато мисълта за Джак не започна да се връща... и нестихващото чувство на мъка не ме обзе отново.

Но бях спала поне. Колко време? Взех часовника от нощното шкафче. Шест и четиринайсет. Господи, била съм извън света почти осемнайсет часа. Точно както обеща добрият доктор. Нищо чудно, че бях така замаяна. Успях да седна на леглото. Добре поне че можех да седна. Това определено беше подобрение на състоянието ми в сравнение с вчера. После разбрах, че съм под завивки и в нощница. Не ми беше необходимо много време, за да разбера кой ме бе съблякъл и сложил да спя, защото Ерик лежеше на дивана, свит на кълбо, под едно одеяло и звучно хъркаше. Отметнах завивките и внимателно поставих краката си на пода. Успях да отида в банята с предпазливи стъпки.

Напълних ваната с много гореща вода. Съблякох нощницата си и се плъзнах в изпускаща пара вода. Постепенно мъглата се вдигна от мозъка ми. Останах във ваната почти час, като гледах тавана и с отделящата се пара се освобождавах от странната интерлюдия, в която се бе превърнал вчерашният ден. Осемнайсет часа предизвикан от приспивателно непрекъснат сън не можеха за една нощ да успокоят прекалено опънатите ми нерви. Все още изпитвах силно чувство за загуба не само заради Джак, а и заради работата си, която не бях успяла да запазя. Но доктор Балънсуиг беше прав — светът изглеждаше по-приемлив след продължителния период на пълна липса на реакции. Бях благодарна за това, че просто мога отново да функционирам нормално.

Най-после се насилих да изляза от ваната. Подсуших се. Завих косата си с хавлиена кърпа. Облякох хавлиен халат. Отворих вратата

колкото се може по-тихо, но когато тръгнах на пръсти към леглото, чух остро изщракване на запалка зипо, която затваряха. Ерик, подпрян на дивана, пушеше първата си за деня цигара.

— Така... мъртвите започват да ходят — каза той със сънлива усмивка.

— Ерик, нямаше за какво да прекарваш нощта...

— Разбира се, че трябваше. Естествено, че не можех да те оставя сама след вчера.

— Толкова съжалявам.

— За какво? От гледна точка на нервните кризи, твоята беше изключително лека. Най-вече, че стана далеч от очите на публика.

— Срамувам се все пак...

— Защо? Защото обстоятелствата са се оказали по-силни от теб самата? Защото един ден не си се справила с напрежението? Дай си почивка, Ес, и ни направи кафе.

— Разбира се, разбира се — казах аз, отправяйки се към кухненския бокс, за да включа печката.

— Беше наистина съвсем изключила. След като чичо доктор те боцна с иглата, ти не помръдна нито веднъж. Да те сложи човек в леглото, беше все едно да съблече парцалена кукла. Но ти не искаш да ти разказвам, нали?

— Не, наистина не искам.

— За един час всъщност те оставих сама, защото отидох до аптеката, за да изпълнят рецептата. Бурканчето е на нощното ти шкафче. Доктор Балънсуиг нареди да започнеш да взимаш по две от тези таблетки преди сън, за да бъдем сигурни, че ще спиш през нощта. Щом сънят ти се стабилизира, можеш да ги изхвърлиш.

— Те не са опиати, нали? Не искам опиати.

— Това са хапчета за сън, които ще ти помогнат да спиш. Имаш остра нужда от сън, ако искаш да избегнеш повторение на вчерашното състояние. Така че, престани да говориш като новопокръстена християнка...

— Разбрах — казах аз, като напълних кафеарката със смляно кафе.

— Докато спеше, направих още едно нещо. Обадох се на твоя шеф в „Лайф“...

— Направил си какво?

— Обадох се на Лиланд Макгуайър и му обясних, че не си добре. И че лекарят ти е предписал почивка извън Ню Йорк за известно време...

— О, божичко! Не трябваше да правиш това, Ерик.

— Разбира се, че трябваше. Иначе ти щеше да стоиш тук следващите десет седмици, да чакаш Макгуайър да ти се обади и да ти възложи работа, независимо от това, че как ѝ беше името, клюкарката на офиса ти е казала, че това няма да стане. Искам да кажа, че лекарските предписания са си лекарски предписания. Нуждаеш се от продължителна почивка на място, усамотено и диво. Ето защо заминаваш за Мейн.

Примигнах от изненада.

— Заминавам за Мейн?

— Спомняш ли си виличката, която майка ни и баща ни едно време наемаха близо до Попхем Бийч?

Разбира се, че си спомнях. Беше малка дървена къщичка с две спални, разположена между цяла група къщи с лице към едно от най-скъпите места по крайбрежието на Мейн. В продължение на десет последователни лета родителите ни наемаха тази къщичка за двуседмичния си отпуск през юли. Собствениците ни бяха познати — сега вече възрастна двойка от Хартфорд на име Даниелс. През време на моя предизвикан от лекарството транс Ерик се бе обадил на господин Даниелс и му бе обяснил, че съм взела отпуск от „Лайф“, за да пиша нещо, и че имам нужда да се уединя в някое хубаво и спокойно място.

— Преди и дума да кажа — обясни Ерик, — старецът Даниелс веднага предложи къщата, като ми каза колко е щастлив и горд, че си щатна журналистка на „Лайф“.

— Само ако знаеше истината!

— Както и да е, попитах го какъв наем иска. Той почти се обиди от въпроса. „И през ум не би ми минало да искам наем от дъщерята на Биди Смит особено извън сезона.“

— Наистина ли нарече баща ни „Биди“? — попитах аз, смеейки се.

— Фамилиарността между белите англосаксонски протестанти е чудо невиждано, нали? Във всеки случай къщата е на твое разположение безплатно... до първи май, ако искаш.

— Това е страшно много време за такова изолирано място.

— Опитай се да изкараш поне две седмици. Ако не ти хареса, ако се почувстваш прекалено самотна, върни се. Единственият ти разход ще бъде жената, която поддържа къщата. Тя се казва госпожа Рейнолдс. Местна е. За пет долара ще идва два пъти в седмицата да почиства къщата и тъй като има кола, ще дойде да те посрещне на гарата в Брънзуик в понеделник вечер. Резервирал съм ти билет за влака със запазено място, който заминава в девет часа сутринта от Пен Стейшън. Пристигаш в Бостън малко преди три и там се прехвърляш на влака за Брънзуик, който пристига в седем и двацет същата вечер. Госпожа Рейнолдс ще те чака на гарата.

— Ти наистина всичко си организирал.

— Това се нарича да не можеш да кажеш не. Имаш нужда от тази почивка. Оставена сама на себе си, няма да си я дадеш.

Брат ми беше прав. Ако той не беше се заел с всичко това, щях да си остана в Манхатън в очакване на новини от Джак, новини от Лиланд и новини от Министерството на отбраната. А да очакваш нещо, което може и да не дойде, не е добре за здравето. Така че, оставих се да бъда убедена да се скрия за известно време. Приготвих един куфар със стари дрехи и много книги. Въпреки несъгласието на Ерик, настоях да взема със себе си моята пишеща машина „Ремингтън“.

— И през ум не трябва да ти минава да пишеш — каза той.

— Просто я взимам със себе си... в случай че ми дойде вдъхновение... Макар че това е толкова вероятно, колкото астероид да падне на Попхем Бийч.

— Обещай ми, че няма дори да помислиш за писане поне две седмици.

Обещах на Ерик. Спазих обещанието си. Защото веднага щом пристигнах в Мейн, се отдадох на леност. Къщичката беше приятна по обедняло изискан начин. Тя беше и доста влажна след късната зима, но няколко дни непрекъснато палене на огън в камината (в комбинация с няколко миризливи, иначе отлично топлеци газови печки) я изсушиха и я направиха много уютна. Прекарвах времето си, без да правя почти нищо. Слях до късно, след което се излежавах цяла сутрин в леглото с книга или се отпусках в хлътналото удобно кресло до камината и прелиствах стари броеве от последните десет години на „Сатърдей

Найт/Съндей Морнинг“, които открих струпани в един дървен шкаф, който служеше и за масичка за кафе. Вечер понякога слушах радио — особено ако свиреше симфоничният оркестър на Ен Би Си под диригентството на Тосканини — четейки после до призори. Всеки път, когато ме обземаше желание да пиша на Джак, успявах да се въздържа. Машината ми си стоеше затворена и скрита от очите ми в един шкаф в спалнята.

Но, разбира се, най-главното ми занимание беше дългата разходка, която всеки ден правех по Попхем Бийч.

Плажът беше дълъг пет километра. Лятната вилна зона беше в най-северния му край — група дървени овехтели с времето къщи, разположени на около осемстотин метра навътре от брега на морето. Вилната зона беше единственият знак, че мястото е населено. Защото след като веднъж излезеш през вратите на плажа и завиеш надясно, единственото, което би могъл да видиш, беше безкрайният простор море, небе и чист бял пясък.

Беше април и плажът беше съвсем пуст — междинен период между зимата и пролетта, когато небето беше яркосиньо, а въздухът — ободряващо студен. Увивах се добре, за да се предпазя от студа, и щом тръгнах по пясъка, незабавно започвах да изпитвам нещо близко до радостен възторг. Вятърът беше остър, въздухът — напоен със сол, хоризонтът — необятен. Изминавах петте километра до най-южната точка, където плажът свършваше. После се обръщах и се връщах вкъщи. Това отиване и връщане ми отнемаше средно два часа. През време на ходенето съзнанието ми неизбежно се изпразваше. Причина за това може би беше епичната грандиозност на бреговата линия на Мейн. Може би причина беше в чувството за усамотеност, първичната сила на вятъра и водата, пълното отсъствие на човешки гласове. Каквато и да беше причината, доктор Балънсуиг беше прав. Разходките по плажа имаха възстановяващо действие. Тъгата, която изпитвах, чувството за загуба не се изпариха веднага, но равновесието ми постепенно се възвърна. С това се разсея и емоционалната треска, която ме мъчеше през последните няколко месеца. Не, не се почувствах изведнъж по-умна, по-знаеща и по-благоразумна по отношение на трескавата глупост на изгарящата любов. По-скоро се чувствах благословено безчувствена, изморена и доволна, че съм освободена от непрекъснато случващите се в живота ми събития. За

първи път прекарвах дълъг период от време съвсем сама и това ми хареса.

Не поддържах контакт с никого освен с Рут Рейнолдс — жената, която се грижеше за къщата. Тя беше едра жизнерадостна жена, малко под четирийсетте. Мъжът ѝ, Рой, беше заварчик в местния завод „Бат Айрън Уъркс“. Те имаха цяло ято деца и в свободното си от грижи за голямото си семейство време тя печелеше малко допълнителни средства, като поддържаше шест вили, разположени по протежение на Попхем Бийч. Бях единственият човек, живеещ в курортната зона по това време от годината, и Рут ме обгръщаше с внимание. Във виличката имаше велосипед, който понякога използвах, за да стигна до най-близкия магазин (каране осем километра нагоре по черен път). Почесто обаче Рут успяваше да ме убеди да ме закара за покупки с колата си до град Бат. А всеки четвъртък бях канена на обяд с нейното семейство.

Къщата им беше на около километър и половина надолу по пътя от колонията — свят, различен от износената изисканост на този аристократичен усамотен кът. Рут и Рой живееха с петте си деца в претъпкана, очукана къща с три спални. Нуждаеше се от боядисване както отвън, така и отвътре. Рой — мъж, грамаден като мечок, с мускули, яки като металните скоби — се държеше приятелски, но някак срамежливо. Децата им — на възраст от седемнайсет до пет години — създаваха невероятен хаос и веселие, но въпреки това Рут проявяваше майсторско умение да поддържа ред в живота им въкъщи.

Обядът беше винаги в пет и половина. Малките деца си лягаха към седем. Двете момчета тийнейджъри сядяха пред радиото в кухнята, за да слушат Бък Роджърс или Шедоу. Рой се извиняваше, че заминава нощна смяна в завода. Рут измъкваше бутилка порто „Крисчън Брадърс Порт“ от шкафа, сипваше в две чаши и сядаше срещу мен в мекото кресло.

В истински ритуал се превърна този обяд в четвъртък.

— Знаеш ли защо обичам да идваш при мен в четвъртък? — казваше ми Рут, докато седяхме в креслата и пиехме сладкото гъсто вино. — Защото това е единственият ден от седмицата, когато Рой работи на смяна от осем вечерта до четири сутринта. Което означава, че това е единственото време, когато мога да седна и да си поприказвам с приятелка.

— Радвам се, че ме смяташ за приятелка.

— Разбира се, че те смятам за приятелка. И да ти кажа, иска ми се да те виждам по-често. Но пет деца и къща, за която трябва да се грижа, ми оставят само около шест часа за сън всеки ден и почти никакво друго време.

— Е, добре, ще ме виждаш още известно време, защото реших да удължа престоя си във вилата с още няколко седмици.

Рут се чукна с мен.

— Радвам се, че все пак ще останеш тук за известно време — каза тя.

— Ами, не изглежда някой да има отчаяна нужда от моето присъствие в „Лайф“.

— Недей да си толкова сигурна.

— Не, сигурна съм — и ѝ обясних, че преди няколко дни бях телеграфирала на шефа си Лиланд Макгуайър и съм му казала, че трябва да остана в Мейн, но ще се върна в Ню Йорк веднага, ако има някаква задача за мен.

Двайсет и четири часа по-късно чрез Уестърн Юнион бе пристигнал отговорът му:

Знаем къде да те намерим, ако ни потрѣбваш. Стоп.

Лиланд

— Малко грубичък е този отговор, нали? — каза Рут.

— Но напълно очакван. След пет и половина месеца, смятано от днес, почти сигурно е, че ще съм без работа.

— Ако бях на твое място, нямаше много да се притеснявам.

— Защо?

— Защото очевидно си умна, а имаш и страшно голямо самообладание.

— Едва ли имам самообладание. Ако можеше да си представиш грешките, които направих в последно време...

— Сигурна съм, че не са били кой знай колко сериозни.

— Повярвай ми. Бяха много сериозни. Позволих на нещо напълно да ме обсеби до такава степен, че...

— Нещо?

— Не... някой.

— Мина ми през ума.

— Толкова ли си личи?

— Никой не идва в Мейн през март, освен ако наистина няма сериозен проблем, от който иска да се дистанцира.

— Не беше проблем, а върхът на глупостта. Още повече всичко стана само за една нощ. А аз, като някакъв идиот, си позволих да повярвам, че е любов.

— Но щом си си го помислила, може би наистина е било така.

— Или може би си беше чиста фантазия от моя страна. Влюбване в самата любов.

— Къде е той сега?

— В Европа. С армията. Писах му около двайсет пъти, но досега нямам отговор.

— Знаеш какво трябва да направиш, нали?

— Да го забравя, предполагам.

— О, това никога няма да можеш. Той винаги ще си остане с теб, по простата причина че ти е направил толкова силно впечатление.

— Тогава какво да правя?

— Просто е: кажи си, че не е било писано да стане.

„Знаеш какво трябва да правиш, нали?“ Това изречение беше непрекъснато в ума ми, защото обобщаваше една от постоянните дилеми в живота — как да накараш сърцето и разума ти да се разберат? Моят рационален ум ми казваше, че трябва да приема факта, че Джак Малоун е преминал през живота ми за двайсет и четири часа. Неразумното ми сърце казваше точно обратното. Това, което ме учудваше най-силно, беше колко убедително можеше да бъде сърцето, особено защото преди този Ден на благодарността аз се смятах за имунизирана против всичко нелогично. А сега...

Сега знаех обратното.

На сутринта след разговора с Рут станах в зори. Хапнах лека закуска. Разходих се по плажа и се върнах в къщата към девет. Сложих кафеварка на печката. Докато кафето се вареше, отидох в спалнята и извадих пишещата машина от шкафа. Пренесох я на кухненската маса. Махнах капака. От вътрешната му страна имаше тънък пакет машинописна хартия. Отворих пакета и поставих лист хартия във валяка на машината. Кафеварката започна да се тресе напред-назад по

печката. Намалих пламъка и си сипах чаша гъсто, димящо черно кафе. Оставих чашата до машината и седнах. Подухах кафето, после изпих дълга, подкрепяща глътка. Оставих чашата и поставих пръсти върху клавишите. Те веднага се свиха в юмруци. Насилих се да ги разтворя. Преди да мога да помисля каквото и да било, изведнъж написах едно изречение.

Не бях планирала да отида на купона онази вечер.

Ръцете ми се отдръпнаха от клавиатурата. Пръстите ми забарабаниха по повърхността на масата от борово дърво, докато четях изречението отново и отново. След няколко минути реших да опитам отново.

Бях планирала да бъда другаде.

Пръстите ми отскочиха от машината и продължиха своето „рат-атат“-чукане върху масата. Пийнах кафе. Гледах известно време двете изречения върху празната страница. Реших да рискувам с трето.

Защото тази вечер си бях обещала да си подаря най-рядкото за Манхатън удоволствие — осем часа без прекъсване в леглото.

Три изречения. Трийсет и пет думи. Препрочетох ги. Жизнени. Директни. Лека двусмисленост, промъкваща се в последния ред. Езикът беше прост, без излишно натоварване. Нелошо начало. Съвсем нелошо.

Посегнах към чашата с кафе. Изпих останалото на един дъх. Отидох до печката и напълних чашата отново. Преборих се с моментното желание да избягам през вратата. Наложих си да се върна на масата. Седнах. Пръстите ми започнаха маниакалното си чукане „рат-ататът“ по масата.

Три изречения. Трийсет и пет думи. Една стандартна страница обикновено съдържаеше около двеста думи.

Е, добре, продължавай, завърши страницата! Само още сто шейсет и седем думи. Дявол да го вземе, написа тези трийсет и пет думи само за десет минути. За още сто шейсет и седем думи ще ти трябват само...

Четири часа. Точно толкова време ми отнеха. Четири дълги, ужасни часа, през което време издърпах и смачках пет листа от ролката на машината, изпих още една каничка кафе, ходих напред-назад из стаята, гризах молива, писах бележки по полетата и накрая, като по чудо, достигнах края на проклетата страница.

По-късно същата вечер, след вечеря с чаша червено вино в ръка, препрочетох това, което бях написала. Течеше сравнително добре. Звучеше приятно (или поне не беше отблъскващо). Стилно, имаше нерв (без да звучи прекалено самоцелно). В разказа имаше движение. Това беше приемливо начало.

Но беше само една страница.

На другата сутрин отново бях на крак с изгрева на слънцето. Бърза закуска, кратка разходка по плажа, кафеварка на печката и отново седнах пред машината в осем и половина.

Към обяд беше готова и втората страница. По-късно същия ден вечерта — малко преди да се пъкна в леглото — препрочетох двете готови страници. Изхвърлих около трийсет излишни думи. Направих няколко описателни пасажа по-стегнати. Промених едно тромаво изречение и изхвърлих една пресилена метафора („Очите му имаха съблазнителното сияние на реклама от Бродуей“).

После, преди да съм загубила увереността си, оставих написаните страници на масата с лицето надолу.

Бях на крак отново с изгрева на слънцето. Грейпфрут, препечена филийка, кафе. Разходка по плажа. Още кафе. На масата.

И останах там, докато написах страницата за деня.

Оформих се система на работа. Ежедневието ми получи форма, смисъл. Щом напишех една страница, добивах чувството, че съм постигнала нещо. Всички говорят за опияняващото творческо удоволствие от писането, всички, освен онези, които наистина са се

опитвали да пишат. Няма нищо опияняващо в тази работа. Става дума за задача. И както е с всички задачи — приятно ти е да си спомниш за тях, само след като си ги изпълнил. Изпитваш облекчение, че си успял, че си успял да изпълниш нормата си за деня. Надяваш се, че работата, която си свършил днес, е задоволителна като качество. Защото дойде ли утрешният ден, трябва да изпълниш с думи още една страница на пишещата машина. За да можеш да си свършиш работа, ти е необходима воля. Воля... и увереност. Открих, че писането е блъф с увереността, който разиграваш със самия себе си.

По страница на ден, шест дни в седмицата. След втората седмица работа изпратих на Ерик телеграма:

Намирам изолацията за подходяща. Стоп. Оставам тук още няколко седмици. Стоп. Пиша. Стоп. Не се ужасявай. Стоп. Моля те, проверявай пощата за новини от Европа или от Министерство отбраната. Стоп. С обич, Ес.

След четирийсет и осем часа пощальонът на Уестърн Юниън се появи на вратата ми с отговора на Ерик:

Ако нещо така мазохистично като писането те прави щастлива, колега мазохист се радва за теб. Стоп. Проверявам пощата ти два пъти в седмицата. Стоп. Нищо от Европа или от Вашингтон. Стоп. Класирай го в папка „мираж“ и продължавай по пътя си. Стоп. Мразя Джо Е. Браун. Стоп. Липсваш ми.

За първи път от месеци не изпитвах остра мъка по Джак. По-скоро нещо като потискащо безпокойство. Кажете си, че не е било писано да стане. И докато си го казваш, напиши следващата страница.

Още една седмица. Още шест страници. Както обикновено, в неделя почивах. Започвах да работя отново в понеделник. След като първите три седмици непрекъснато преправях всяка страница, като губех по цял час за конструкцията на едно изречение или задрасках

по сто и петдесет думи, когато стигнех към края на страницата, започнах да напредвам със спринт. В понеделник изтраках три страници, във вторник — четири. Не изпитвах вече маниакално притеснение за формата, структурата, ритъма. Просто прехвърчавах през разказа. Той просто се лееше. Пишеше се сам.

И после, в 4:02 часа следобед (погледнах си часовника) на 20-ти април 1946, изведнъж се спрях. За миг-два останах на стола си, без да знам къде съм. Гледах наполовина изписаната страница на пишещата машина и най-после разбрах.

Току-що бях завършила първия си разказ.

Изминаха още няколко минути. После си наложих да стана, грабнах палтото си и изтичах надолу до самата вода. Клекнах на пясъка и се загледах в ритъма на Атлантическия океан, неспирен като метроном. Не знаех дали разказът е хубав, или лош. Инстинктът ми да се самоподценявам, типичен за семейство Смит, ми казваше, че трябва да приема факта, че разказът ми вероятно не заслужаваше да бъде публикуван. Но поне го бях завършила! И бях щастлива от постижението... поне за малко.

На следващата сутрин седнах на кухненската маса и прочетох двайсет и четирите страници. Нарекох го „Отпускът“ — това наистина беше литературна версия на нощта, която прекарах с Джек. Но в случая действието се развиваше през 1941, а разказвачът беше трийсетгодишна служителка в издателство на име Хана — неомъжена жена, която никога не беше имала късмет с мъжете и беше отписала за себе си напълно възможността някога да срещне любовта. Докато не среща Ричард Райън — мичман във военната флота в отпуск на брега, в Манхатън само за една нощ, преди да замине за Тихия океан. Те се срещат на купон, привличането е мигновено, прекарват нощта в обикаляне на града, после падат в прегръдките си, взимат стая за няколко часа в евтин хотел, следва сдържано мъжествено прощаване в Бруклин пред портала на Военноморското управление и макар че той ѝ обещава сърцето си, Хана знае, че никога повече няма да го види. Защото моментът е напълно неподходящ. Той заминава на война и тя е наясно, че той скоро ще забрави тази нощ в Манхатън. И така, героинята остава с разбирането, че след като е срещнала мъжа на живота си, го е изгубила само след дванайсет часа.

Прекарах следващите три дни в редактиране на разказа, направих всичко възможно езикът му да бъде пестелив и без следа от сладникава чувствителност. Какво беше казал Пучини на либретиста си, когато работили над Бохеми: „Чувство... но без сантименталност“. Това исках да постигна — силно чувство, но не и съзливост. В неделя, като използвах индиго, преписах разказа в два екземпляра. Късно вечерта го прочетох отново за последен път. Наистина не знаех какво да мисля. Изглеждаше, че в него има живот и създава някакво смесено чувство на очарование и болка, но аз бях прекалено близо до разказа, за да мога да разбера дали въобще става за нещо. И така, взех първото копие на „Отпускът“, сгънах го на две, сложих го в голям плик заедно с кратка бележка:

Ерик,

Ето го първият дух от бутилката. И искам да бъдеш жестоко откровен с мен, ако му липсват литературни качества.

Очаквай ме в Манхатън след около десет дни. Вечеря за моя сметка в „Лъкоус“ вечерта, в деня на връщането ми.

С обич,

Ес

Отидох с велосипеда до местната поща на другата сутрин и платих един долар отгоре, за да бъде плика доставен експресно в апартамента на Ерик. После по телефона в пощата поръчах междуградски разговор с Бостън. Говорих с една приятелка от колежа — Мардж Кеникът — която работеше като младши редактор в издателството „Хъфтън Милтън“ и живееше на Комънуелс авеню. Тя с удоволствие прие да ме приеме за около седмица („... ако нямаш нищо против да спиш на най-изтърбушения диван на света“). Казах ѝ да ме очаква след четирийсет и осем часа. Веднага щом свърших разговора, се обадох на гарата в Брънзуик и си запазих място във влака за Бостън в сряда сутрин. После отидох до къщата на Рут и ѝ казах, че заминавам след два дни.

— Ще ми липсваш — каза тя. — Но личи си, че си готова за връщане.

— Наистина ли изглеждам излекувана? — казах аз, смеейки се.

— Както ти казах и преди, никога няма да се излекуваш от него. Но обзалагам се, сега осъзнаваш нещата такива, каквито са.

— Да предположим — казах аз. — Никога повече няма да си позволя да падна от толкова високо.

— Ще се появи някой и ще те накара да мислиш по друг начин.

— Няма да го позволя. Любовта е игра за глупаци.

Наистина мислех така. Защото това, което най-много ме тормозеше в целия този епизод, беше до каква степен той притъпи чувството ми за самоконтрол — до степен да не мога да мисля за нищо друго, освен за обекта на увлечението си. В разказа ми Хана излизаше от случайната си любовна нощ с чувство на болка, но също и със съзнанието, че може да се влюби. Сега аз също знаех това... и то ме безпокоеше. Защото другото, което разбрах, беше, че всъщност се бях влюбила не в Джак Малоун. Бях се влюбила в представата за Джак. Бях се влюбила в любовта. И се заклех никога повече да не правя тази грешка.

Опаковах куфара и пишещата си машина и ги изпратих предварително като багаж за Ню Йорк. Погледнах за последен път Попхем Бийч. Рут настоя да ме закара до гарата в Брънзуик. Прегърнахме се на перона.

— Очаквам копие от това, което пишеше, когато го публикуват.

— Никога няма да го публикуват — казах аз.

— Сара, някой ден съвсем скоро ти ще започнеш наистина да харесваш сама себе си.

Прекарах прекрасна седмица в Бостън. Мардж Кеникът живееше в изключително приятен апартамент в Бек Бей. Имаше изключително симпатични приятели. Имаше и изключително мил годеник на име Джордж Стафърд-Младши, който беше потенциален наследник на семейна борсова брокерска фирма.

Както винаги Бостън беше изключително приятен град — дребнав, снобски, скучен. Оказах успешна съпротива на опитите на Мардж да ме запознае с изключително подходящи, по нейните думи, неженени мъже. Не й казах нищо за събитията, които ме бяха довели до седемте седмици в Мейн. След седем дни студен брамински аристократизъм жадувах за шумния хаос на Манхатън. Испитах облекчение, когато най-сетне се качих на влака за Пен Стейшън.

В деня, преди да тръгна от Бостън, се обадох на Ерик вкъщи. Той каза, че ще бъде на работа по времето, когато влакът ми пристига, но ще се срещнем за вечеря в „Лъкоус“ същата вечер.

— Получи ли писмото ми? — попитах нервно.

— О, да — каза той.

— И?

— Ще ти кажа, като те видя.

На изтривалката пред апартамента ми имаше огромна купчина поща. Прегледах всичко, като не очаквах нищо от Джек. Очакванията ми се оказаха верни. Но имаше писмо от Отдела за доброволци към Министерство на отбраната, с което ме информираха, че лейтенант Джон Джоузеф Малоун понастоящем е прикрепен към Щаба на съюзническите сили в Англия. Прилагаха и пощенски адрес, на който можеше да му пиша.

Прочетох писмото само веднъж. Пуснах го в кошчето за боклук, което стоеше до масата ми, и си помислих: „Най-доброто, което човек може да направи от една своя грешка, е да я хвърли в коша“.

В тази камара поща имаше и още едно писмо, което незабавно привлече вниманието ми, защото за обратен адрес върху плика беше посочено: „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“, известно списание, с което никога не бях кореспондирала, а също не познавах и никой, който да работи там. Разкъсах плика. Извадих писмо.

28-ми април, 1946

Уважаема госпожице Смит,

Имам удоволствието да ви информирам, че вашият разказ „Отпускът“ е приет за публикация от „Сатърдей Найт/Съндей морнинг“. Планирал съм да бъде публикуван в нашия брой от 1-ви септември 1946 и за него ще получите хонорар от \$125 като право на първа публикация.

При все че ми се иска да пусна разказа почти в цялостния му вид, имам обаче две редакторски предложения, с които вие може би ще пожелаете да се съобразите.

Очаквам с нетърпение да се срещна с вас и съм щастлив, че вашето първо художествено произведение ще излезе в нашето списание.

Искрено ваш,

Натаниъл Хънтър
Редактор „Художествена литература“

Три часа по-късно, докато държах в ръка чаша шампанско в „Лъкоус“ с Ерик, бях все още в шок.

— Опитай се да покажеш, че се радваш, за бога — каза Ерик.

— Радвам се, но съм малко изненадана, че си успял да ми уредиш това.

— Както ти казах и преди, не съм уреждал нищо. Прочетох разказа. Хареса ми. Обадох се на моя приятел от Колумбийския университет, Нат Хънтър в „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“ и му казах, че току-що съм прочел разказ, който ми се е сторил подходящ като материал за тяхното издание и който по съвпадение е написан от сестра ми. Той ми каза да му го изпратя. Хареса го и каза, че ще го публикува. Ако разказът не ми беше харесал, нямаше да го изпратя на Нат. Ако Нат не го беше харесал, нямаше да го публикува. Така че в случая с приемането на твоя разказ няма никаква протекция. Не съм уреждал нищо.

— Без теб обаче никога не бих имала достъп до редактор на художествена литература.

— Добре дошла в реалния свят.

Протегнах се и хванах ръката му.

— Благодаря ти — казах.

— Не, аз ти благодаря. Виж, разказът наистина е хубав. Ти можеш да пишеш.

— Добре, вечерята е за моя сметка.

— Остава и да не е.

— Липсваше ми, Ерик.

— И ти на мен, Ес. И изглеждаш много по-добре.

— Аз наистина съм по-добре.

— Съвсем като нова.

Чукнахме чаши.

— Напълно — добавих аз.

На другата сутрин се обадох в „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“. Секретарката на Натаниъл Хънтър беше изключително любезна и каза, че господин Хънтър ще бъде щастлив да ме покани на обяд след два дни, ако моята програма позволява това.

— Моята програма позволява — отвърнах аз, стремейки се да не покажа колко се радвам.

Обадох се също и на Лиланд Макгуайър в „Лайф“. Сътрудничката му вдигна телефона, после ме накара да чакам, след като поисках да говоря направо с моя така наречен шеф. След малко тя беше отново на телефона.

— Лиланд ме помоли да ви приветствам с „добре дошла“ отново в Ню Йорк и да ви кажа, че той ще ви се обади, щом има нещо подходящо за вас.

Това беше отговорът, който очаквах. Знаех със сигурност, че след десет седмици, смятано от този момент, съобщението, че съм освободена от „Лайф“ ще лежи на изтривалката пред вратата ми. Но със 125-те долара от „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“ щях да мога да преживея поне един месец след това. И може би щях да успея да убедя този Нат Хънтър да ми възложи някоя и друга журналистическа работа.

Естествено, сутринта бях нервна преди обяда с господин Хънтър. Към единайсет бях вече изморена от ходене напред-назад из малкия си апартамент, затова реших да убия оставащия час и половина до срещата, като измина пътя от апартамента си до редакцията на „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“ на Медисън и 47-ма улица пеш. Когато заключвах вратата на апартамента си, господин Кочис се втурна по стълбите с купчина писма в ръка.

— Поща рано днес — каза той, подавайки ми една-единствена пощенска картичка и оставяйки писмата до вратата на съседа ми. Погледнах картичката. Макар че печатът беше американски, на него пишеше „Армия на САЩ/Американска окупационна зона, Берлин“. Изведнъж стомахът ми се присви. Бързо обърнах картичката. На другата ѝ страна бяха написани две думи:

Съжалявам.

Джак

Взирах се в написаното дълго. После си наложих да сляза надолу по стълбите и да изляза навън в ярката пролетна светлина. Завих наляво от външната врата и се отправих на север. Стисках картичката в ръката си. Когато пресичах Гринич авеню, минах покрай кофа за боклук. Без да помисля дори и за миг, хвърлих в нея картичката. Дори не се обърнах да видя дали е паднала в кофата. Просто продължих напред.

ПЕТ

Обядът с Натаниъл Хънтър мина добре. Толкова добре, че той ми предложи работа като помощник-редактор в „Художествена литература“ в „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“. Не можех да повярвам на късмета си. Приех веднага. Господин Хънтър изглеждаше изненадан от моя незабавен отговор.

— Можете да си помислите ден-два, ако искате — каза той, като палеше поредната си цигара „Кемал“.

— Реших вече. Кога започвам?

— В понеделник, ако искате. Но, Сара, разберете, ако приемете тази работа, няма да имате много време за писане на собствени произведения.

— Ще намеря време.

— Чувал съм го това от доста обещаващи писатели и друг път. Приемат им разказ в някое списание, но вместо да се опитват да се занимават с писателска работа през всичкото време, те приемат някакъв пост в рекламата или във връзки с обществеността. А това неизбежно означава, че в края на деня са толкова изморени, че не могат да пишат каквото и да било. Както добре знаете, работата от девет до пет си взима своето.

— Трябва да имам с какво да си плащам наема.

— Вие сте сама. Нямате семейство, няма отговорности. Сега е времето да започнете роман.

— Ако сте сигурен, че трябва да си седя вкъщи и да пиша, защо тогава ми предлагате тази работа?

— Защото: а) правите ми впечатление на умна, а аз имам нужда от умен помощник; и б) като човек, който се е отказал от обещаваща литературна кариера, за да се превърне в роб на заплата, смятам за свой дълг да се опитам да корумпирам и друг обещаващ млад писател с фаустовския пазарлък, че той би могъл да откаже, ако иска...

Разсмях се.

— О, вие наистина сте напълно откровен, господин Хънтър.

— Не давай обещания, не лъжи — това е моето кредо. Но направете си услуга, Сара, не приемайте тази работа.

Но аз не исках да приема съвета му. Защото няха достатъчно вяра в собствения си талант, за да продължа да пиша без друга сериозна работа. Всъщност страхувах се от неуспех. Моето семейно възпитание ми казваше, че трябва да грабна онова, което е сигурно. А и осъзнавах, че Натаниъл Хънтър е нещо хубаво в живота ми.

Както Ерик и той беше над трийсет години — висок, слаб мъж с гъста, започнала да посивява коса, с очила с рогови рамки и непрекъснатата гримаса на самонеодобрение на лицето. Беше красив по някак си интелектуален, елегантно небрежен начин и безкрайно забавен. Той ми каза, че е женен от дванайсет години за жена, която се казва Роуз, преподавател на непълен работен ден в катедрата по история на изкуството в „Барнард“. Те имаха двама малки сина и живееха на Ривърсайд Драйв и 108-ма улица. От всичко, което казваше, беше ясно, че е предан на жена си и децата си (въпреки че когато обсъждаше семейството си, обличаше коментарите си в ирония и насмешка... което, както аз постепенно разбрах, беше неговият специален начин да изразява обичта си). Това ме накара веднага да се почувствам удобно, защото почувствах, че в работата ми с него няма да има напрежение, създадено от опит за флирт, каквото бях изпитала, когато работех с Лиланд Макгуайър. Хареса ми и това, че при първата ни среща той не зададе нито един въпрос за личния ми живот. Искаше да чуе моето мнение за произведения, писатели, работата в списание, Хари С. Труман и дали съм от „Доджърс“, или „Янкис“ (от „Бронкс Бомбърс“, разбира се). Нито веднъж не попита дали в „Отпускът“ има нещо автобиографично. Просто ми каза, че е много хубав разказ, макар да разбра, че е първият ми литературен опит.

— Преди десет години бях точно на мястото, на което ти си сега — каза той. — Мой разказ току-що бе приет от „Ню Йоркър“ и имах наполовина написан роман, за който бях сигурен, че ще ме превърне в Джон П. Маркуанд на моето поколение.

— Кой всъщност публикува романа? — попитах аз.

— Никой, защото въобще не довърших дяволския роман. И защо? Защото започнах да се занимавам с отнемащи времето ми глупости като да имам деца и да започна работа като редактор в издателство „Харпър енд Брадърс“, за да мога да издържам децата си,

а после да премина на по-високо платена работа в „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“, за да мога да плащам за частни училища и по-голям апартамент, и вила, наемана през лятото на Кейп, и всички останали ежедневни нужди на семейството. И така, пред вас се намира ярък пример на неосъществено многообещаващо бъдеще... който не трябва да следвате.

„Не приемайте тази работа.“

Ерик го подкрепи:

— Нат е напълно прав. Когато му се обадох, за да му кажа за предложението за работа в „Спри и върви — шоу със загадки“, той ми каза: „Ти нямаш задължения. Сега е времето да рискуваш и да избегнеш клопките на буржоазния начин на живот“.

— *Клопки на буржоазния начин на живот?* — разсмях се аз. — Можеш да накараш момчето да напусне партията, но не можеш да накараш партията да...

Той ме прекъсна.

— Не е смешно. Особено, като не знаеш кой може да ни слуша.

Почувствах се ужасно.

— Ерик, извинявай. Тъпо беше.

— Ще продължим този разговор по-късно — каза той.

Срещнахме се същата вечер в бирарията „Максорлис Ейл Хаус“, недалеч от Бауъри. Ерик седеше в едно сепаре зад бара с халба тъмна бира пред себе си. Подадох му голям квадратен пакет.

— Какво е това? — попита той.

— Извинението ми за това, че казах нещо по телефона, без да мисля.

Той разкъса кафявата опаковъчна хартия. Щом видя плочата на Бетовеновата „Missa Solemnis“ под диригентството на Тосканини, лицето му светна.

— Трябва да те карам да се чувстваш виновна по-често — каза той и ме целуна. — Благодаря.

— Бях ужасно небрежна.

— А аз може би леко параноичен. Но — той снижи гласа си — някои от моите предишни, ъ-ъ, приятели от онова време имат неприятности напоследък.

— Какви неприятности? — прошепнах в отговор.

— Въпроси от работодатели — особено в развлекателната индустрия — за политическа принадлежност в миналото. Има слухове, че ФБР започват да душат около всеки, който някога е бил член на оная смешна малка партия, в която по едно време членувах и аз.

— Но ти я напусна! Кога беше, през четирийсета ли?

— Хиляда деветстотин четирийсет и първа.

— Преди пет години. Стара история. Положително никой няма да го е грижа, че някога, преди хиляда години, си бил нечий привърженик. Искам да кажа, погледни Джон Дос Пасос. Не беше ли той някакъв шеф в партията през трийсетте?

— Да, но сега е по-десен от десните.

— Точно това имам предвид — Хувър и неговите хора няма да обвинят Дос Пасос, че е...

— Поддривник — каза Ерик бързо, преди да успее да каже думата, започваща с „к“. — Да, *поддривник*. Искам да кажа, какво значение има, че някога си бил член на този клуб, след като е ясно, че не си вече свързан с него. Мисля, че ако един атеист стане християнин, никога няма да бъде смятан за „бивш атеист“, а по-скоро за някой, който най-после е видял светлината?

— Прав си.

— Точно така. Така че престани да се притесняваш. Видял си светлината. „Добър американец“ си. Чист си.

— Надявам се да е така.

— Но обещавам ти, че няма да си правя повече с теб такива шеги по служебния телефон.

— Наистина ли ще приемеш работата при Нат?

— Страхувам се, че ще я приема. И да, знам всички логични причини, поради които трябва да откажа. Но аз съм страхлива. Необходимо ми е да знам откъде ще дойде следващата ми заплата. Освен това вярвам и във фаталността на съвпаденията.

— Какво искаш да кажеш?

Тогава му казах за картичката, която бях получила сутринта от Джак.

— И беше написал само „Съжалявам“?

— Да, кратко и не много мило.

— Няма нищо чудно, че си приела работата.

— Щях и без това да приема предложението на Нат.

— Но картичката от любимия човек направи работата сигурна?
— Моля те, не го наричай любимия човек.
— Извинявай. Просто ме е яд заради теб.
— Както ти казах преди няколко седмици, излекувана съм.
— Така каза.
— Ерик, изхвърлих тази картичка в боклука.
— И прие предложението на Нат час-два по-късно.
— Една врата се затваря, друга се отваря.
— Това за оригинално твърдение ли го смяташ?
— Върви по дяволите — казах аз с усмивка.
Бирите пристигнаха. Ерик вдигна халбата си.
— За новия помощник-редактор в „Художествена литература“ на „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“. Моля те, продължавай да пишеш.
— Обещавам. Ще продължавам.

Шест месеца по-късно през един снежен декемврийски следобед точно преди Коледа се улових, че си преповтарям този разговор наум. Бях в моя кабинет кутийка в редакцията на „Сатърдей/Съндей“ на 23-тия етаж на Рокфелер сентър. Малкият ми, не особено чист прозорец имаше живописен изглед към задна уличка. На бюрото ми имаше купчина непрегледани разкази. Както обикновено бях прегледала десет ръкописа този ден — нито един от тях нямаше дори и най-малки качества да бъде публикуван. Както обикновено бях написала становище за всеки от разказите. Както обикновено, към всеки разказ бях прикачила стандартно писмо отказ. Както обикновено, ядосвах се, че не ми остава никакво време да пиша.

Работата се оказа много по-трудоемка, отколкото бях очаквала. Също така, нямаше почти нищо общо с редактирането. По-скоро аз (заедно с другите двама помощници на Нат) бях наета, за да чета своя дял от около тристате ръкописа на неизвестни автори, които пристигаха в „Сатърдей/Съндей“ всеки месец. Редакционният съвет на списанието се гордееше с това, че всеки ръкопис „получава нужното внимание“ — след осем седмици престой там ми стана ясно, че моята работа общо взето се свеждаше до това да казвам „не“. От време на време попадах на разказ, който даваше надежди или дори на истински талант. Но аз няхах власт да го пусна за печат. Единственото всъщност,

което можех да направя, беше да го „изпратя горе“ на Нат Хънтър с ентузиасирана препоръка, като знаех при това съвсем добре, че шансовете му да се появи на бял свят бяха нищожни. Списанието запазваше само четири от своите петдесет и два броя на година за разкази от неизвестни автори. Останалите четиридесет и осем седмици бяха отредени за имена с репутация — и „Сатърдей/Съндей“ се гордееше с това, че всяка седмица предлага произведения от големите писатели на деня: Хемингуей, Джон О’Хара, Стайнбек, Съмърсет Моъм, Ивлин Уо, Пърл Бък. Списъкът беше внушителен и ме накара да разбера какъв невероятен късмет съм имала да стана един от четиримата неизвестни автора, публикувани в списанието през 1946.

Както беше програмирано, „Отпускът“ се появи в броя от 6 септември на „Сатърдей/Съндей“. Няколко от моите колеги в офиса ме поздравиха за него. Един от издателите от „Харпър енд Брадърс“ ми изпрати хубаво кратко писмо, в което ми казваше, че когато събере колекция от разкази за цяла книга, той би се заинтересувал от възможността да я публикува. Някой от Ар Кей Оу Пикчърс ми се обади по телефона, за да запита за правата върху разказа, но после изпрати писмо, в което обясняваше, че любовните истории, свързани с войната, вече не са актуални. Както ѝ бях обещала, изпратих един брой на Рут в Мейн и получих в отговор весела картичка („Наистина те бива за писател... и читателката ти тук иска да чете и други неща от теб.“). Ерик прахоса значителна част от седмичната си заплата за празнична вечеря в „21“. И Нат Хънтър също отбеляза случая, като ме заведе в „Лоншан“.

— Значи не съжаляваш, че прие работата? — запита той, когато питиета ни пристигнаха.

— Съвсем не — излъгах аз. — Имам ли вид на съжаляваща?

— Прекалено добре възпитана и учтива си, за да изразиш някога открито незадоволство. Но, както си мисля, открила си вече, че работата ти не е от най-задоволителните. Нито пък моята, но аз поне имам предимството, че разполагам със служебна сметка, което ми дава възможност да водя писателите на обяд, както сега теб например. И докато сме на тази тема, къде е следващият ти разказ?

— Работя по него — казах аз. — Ще отнеме малко повече време, отколкото очаквах.

— Вие сте ужасен лъжец, госпожице Смит.

Беше прав, разбира се. Бях абсолютно прозрачна. И не бях стигнала доникъде със следващия си разказ, въпреки че знаех какво щях да напиша.

Това беше историята на едно осемгодишно момиче на почивка през лятото с родителите си в Мейн. Тя е единственото им дете — прекалено пазено, прекалено глезено, прекалено задоволено, но също и отлично знаещо, че родителите ѝ не се обичат особено един друг и че тя е спойката, която ги държи заедно. Един следобед родителите ѝ влизат в страшна разпра и тя излиза сама от тяхната наета на плажа вила. Отклонява се от плажа, сбърква пътя и попада в гъста гора. Изгубва се, остава там цяла нощ и на сутринта я намира полицията. Тя е в шок, но общо взето е добре. Срещата с родителите ѝ е сърцераздирателна. Хармонията в семейството продължава ден-два след това, но после разправиите между родителите започват отново и тя отново бяга в гората. Защото е разбрала, че докато тя е в опасност, родителите ѝ ще се държат един за друг и ще се разбират.

Имах и заглавие за разказа — „Да се изгубиш“. Основната повествувателна част беше в съзнанието ми. Това, което ми липсваше обаче, беше волята да седна и да го напиша. Работата в „Сатърдей/Съндей“ беше доста изнервяща. След осем часа четене на чужди разкази чувствах, че мога да правя всичко друго, освен да пиша. Така че започнах да играя на отлагане. Казвах си: „Прекалено съм изморена, за да отворям машината, затова ще стана утре в шест сутринта и ще натракам триста думи, преди да тръгна за офиса“. Но след това, когато будилникът зазвънесе на другата сутрин, аз се обръцах на другата страна и спях до осем и половина. Когато се връщах същата вечер вкъщи, се чувствах опустошена, неспособна да мисля за разказа си. Вечерите, когато енергийното ми ниво бе високо, намирах други неща за правене. Като например да отида и да гледам изпълнения на Хауърд Хокс в „Академи ъф Мюзик“ на 14-та улица. Или да пропиляя вечерта с приятен, лек роман на Уилям Айриш. Или пък решавах, че това е моментът да изчистя банята...

През уикендите беше още по-лошо. Събуждах се в събота сутрин, твърдо решена да прекарам четири часа на машината. Написвах едно изречение. Не го харесвах. Изваждах хартията от машината. Слагах друг лист. Този път написвах две, може би дори три изречения, преди да извадя страницата от ремингтъна.

И тогава решавах, че е време да се разходя или да пия кафе в „Реджио“ на улица Блекър, или към центъра на града в Метрополитън Мюзийм, или да гледам късна сутрешна прожекция на чуждестранен филм в „Аполо“ на 42-ра улица, или до пералнята с автомати на самообслужване. Търсех си каквато и да е друга належаща работа, само и само да се отърва от писането.

Това продължи месеци. Когато Ерик ме питаше как върви новият разказ, аз му казвах, че напредвам бавно, но сигурно. Той не казваше нищо, но скептичният блясък в очите му даваше да се разбере, че знае, че го лъжа. Което ме караше да се чувствам поне още десет пъти по-виновна, защото мразех да лъжа брат си. Но какво можех да му кажа? Че съм изгубила напълно увереността си, че мога да напиша и едно изречение, да не говорим за цял разказ? Или че знаех, че съм писател, случайно написал един разказ, защото е носел в себе си единствено него?

Накрая признах това на Ерик. Беше в Деня на благодарността, 1946. Както и предишната година, обаче, обядвах с брат си в „Лъкоус“. За разлика от предишната година, не бях влюбена. Вместо това бях потопена в разочарованието от работата си, от обстоятелствата в живота ми, но най-вече от самата себе си.

Както и предишната година Ерик поръча бутилка шампанско за празника. След като келнерът напълни двете чаши, Ерик вдигна своята и каза:

— За новия ти разказ!

Аз наклоних чашата си и се чух да казвам:

— Няма никакъв разказ, Ерик. Ти знаеш това.

— Да, знам.

— Знаеш това от дълго време.

Той кимна.

— Тогава защо не каза нищо?

— Защото всеки писател знае какво значи да ти блокира съзнанието. Това е нещо, за което никой не иска да говори с когото и да било.

— Чувствам се негодна за нищо — казах аз, като преглътнах с труд.

— Тъпо е, Ес.

— Може да е тъпо, но е истина. Обърках работите в „Лайф“. Въобще не трябваше да приемам работата в „Сатърдей/Съндей“. Сега пък съм неспособна да пиша. Което означава, че цялото ми литературно творчество ще приключи с един забравен разказ, публикуван на двайсет и четири годишна възраст.

Ерик отпи от виното си и се засмя.

— Не мислиш ли, че ставаш мелодраматична?

— *Искам* да съм мелодраматична.

— Добре. Аз те предпочитам, когато си Бет-Дейвис, а не Катрин Хепбърн.

— Господи, звучиш също като него!

— Той все още ли ти е в ума?

— Само днес.

— Защото ви е годишнина, предполагам.

Премигнах и казах:

— Не трябваше да го казваш.

— Права си. Не трябваше. Извинявай.

— Понякога си много суров с мен.

— Само защото ти самата си сурова към себе си. Във всеки случай това не е критика, а конструктивно заяждане, опит да те накарам да приемаш нещата по-леко. Така че спри да се измъчваш за това, че не можеш да работиш. Ако имаш в главата си разказ за писане, ще го напишеш. Ако ли пък не... Е, това не е краят на света. Или поне така разсъждавам в последно време.

— Не си се отказал от пиесата си, нали?

Той погледна за миг надолу в чашата си, после (както винаги) посегна към цигарите и кибрита. Запали една, но не погледна към мен.

— И аз нямам никаква пиеса — каза той тихо.

— Не разбирам...

— Много просто е всъщност. Пиесата, която пиша от две години, не съществува.

— Не съществува?!

— Да, въобще не съм написал нищо.

Опитах се да прикрия силната си изненада.

— Съвсем нищо ли?

Той прехапа устна.

— Нито дума.

— Каква е причината?

Той сви рамене.

— Има определена степен на отхвърляне, която човек може да понесе. Седем непоставени пиеси са ми достатъчни.

— Нещата се променят. Вкусовете се променят. Трябва да вървиш напред с надежда.

— Е, щом ми казваш това, докторе, излекувай себе си.

— Знаеш, че е напълно невъзможно човек да следва собствените си съвети.

— Добре, тогава чуй моя. Престани да се самобичуваш. Прибери пишещата машина, докато бъдеш наистина готова да я използваш.

— Никога няма да я използвам отново.

— За бога, престани да ми подражаваш. Ти ще пишеш отново.

— Защо си толкова сигурен?

— Защото сама ще го поискаш. Сигурен съм. И защото ще го забравиш.

— *Вече* съм го забравила.

— Не, Ес. Той все още е наоколо и продължава да те тормози. Усещам го.

Толкова прозрачна ли бях? Толкова много ли ми *личеше*? След като получих онази картичка от Джак, взех твърдо решение да го изхвърля от съзнанието си, да го сложа в архива и да захлопна вратата на шкафа плътно. Отначало бях толкова ядосана и наранена от грубия му кратък отговор, че не ми беше трудно да го отпиша като плод на моите фантазии. Искам да кажа, как беше посмял той да ми напише само две идиотски думи в отговор на трийсет и шестте писма и картички, които му бях изпратила? Той ме накара да се чувствам като неспасяема глупачка.

Отново и отново се чувах как му казвам на портала на Военноморското управление, че не бива да разбива сърцето ми. Отново и отново чувах как Джак ми казва, че ме обича. Как можах да бъда толкова наивна, толкова възмутително незряла?

Ядът е много ефикасно лекарство за сърдечна болка, особено ако имаш достатъчно причини да се чувстваш пренебрегнат. И продължение на месеци ме владееше това чувство на озлобление. Помагаше ми да се справя с това, че той напълно ме бе отхвърлил. Бях направила огромна грешка. Както Ерик беше предсказал, Джак

Малоун се оказа гастролъор за една нощ, Дон Жуан в армейско каки. Само ако беше имал достойнството (и смелостта) да ми пише веднага и да ми каже, че за нас няма бъдеще, ако не ме беше държал в резерв толкова дълго време, ако аз не бях глупава романтичка...

След гнева идва озлоблението. След озлоблението — горчивината. И когато този остър привкус най-после намалее, това, което остава обикновено, е тъга. Тъжен коктейл от приемане на случилото се и съжаление. Тъжен, но по-умен от мъдростите, които се бродират по ковъорчетата.

По време на обяда ми с Ерик в Деня на благодарността не бях просто тъжна. Въпросният ден (моята така наречена *годишнина* с Джак, както Ерик хапливо отбеляза) ме караше да размисля върху всичко, което се бе случило с мен през тази толкова объркана година. Но той също ме накара да разбере нещо, което продължавах да не признавам, но което Ерик (дявол да го вземе!) бе разбрал — този човек все още ми липсваше.

И аз все още не можех да разбера защо една-единствена нощ с някого си бе оставила у мен такава ярка, трайна следа.

Освен...

Освен ако той беше *човекът*.

Но аз се стараех да прогоня тази мисъл. Защото тя означаваше да мисля за Джак, защото, на свой ред, това значеше да се чудя дали има нещо, което наричат съдба — мисъл, която подклаждаше тлеещата тъга по Джак.

Няколко дни след Деня на благодарността обаче си върнах малко перспективата и отново изпратих Джак Малоун в архива на моите мисли с етикет „романтични грешки“.

През същата седмица изпълних съвета на Ерик и сложих пишещата си машина да спи зимен сън възможно в най-забутаното ъгълче на килера. Първоначално изпитвах значително чувство на вина заради това, че съм се отказала от идеята да пиша. Но към средата на декември непрестанно терзаещото ме безпокойство започна да намалява. И след безумни размишления успях да убедя себе си, че кариерата ми като писател не е нито смазана, нито изпепелена до земята. Просто тя беше решила да си вземе дълъг отпуск.

— Дали ще съм жив да видя този нов разказ? — попита ме Натаниъл Хънтър на нашия коледен обяд.

— Не, за още известно време, страхувам се.

Той ме погледна въпросително.

— И защо така, Сара?

Срещах погледа му спокойно.

— Защото въобще не съм го написала, господин Хънтър.

Той направи гримаса.

— Много, много жалко.

— За някакъв си разказ?

— Притежаваш много качества, Сара.

— Много любезно от ваша страна, но ако човек не може да напише разказа, качествата не значат нищо, нали?

— Неприятно ми е. Чувствам се виновен.

— Защо? Вие ме предупредихте. Но не работата ми пречи да пиша. Причината е в мен самата.

— Не искаш ли да бъдеш писател?

— Мисля, че да. Но... някак си ми се струва, че нищо не разбирам.

— Страхувам се, че това е често срещано оплакване.

— Кажете ми защо. Особено, че през изминалата година научих едно от основните правила.

— Обясни ми.

— Всеки път, когато си мислиш, че знаеш какво искаш, попадаш на някого, който променя виждането ти напълно.

— Някои хора наричат това „запазване на правото на избор“.

— Аз бих го нарекла рецепта за това как да бъдеш постоянно нещастен — казах аз.

— Но може би някои хора наистина попадат на това, което искат.

— Безспорно. Проблемът е, че ако си намерил това, което искаш, как всъщност би могъл да го задържиш? И ужасяващият отговор на този въпрос е, че всичко се свежда до късмет, моментни ситуация и способност да се примиряваш (всяко зло за добро). Неща, върху които имаме толкова малко контрол.

— Запомни го от човек, който поради компромис е поставил себе си в безизходица — ние не можем да контролираме нищо. Мислим, че можем, но истината е, че повечето от истински големите решения,

които взимаме в живота, никога не са обмислени както трябва. Те винаги са взети набързо, инстинктивно и обикновено поради страх. Следващото нещо, което осъзнаваш, е, че си се затворил в клетка, поставил си се в ситуация, в която не искаш да бъдеш. И започваш да се питаш: как, дявол да го вземе, попаднах тук? Но всички знаем отговора: ние сами сме пожелали да бъдем тук, дори и ако продължим да отричаме това през цялата останала част от живота си.

— Това, което всъщност казвате, е, че ние сами влизаме в клопка.

— Точно така. Знаеш какво е казал Волтер: „Човек се ражда свободен, но неизбежно се оказва във вериги“. Е, добре, в Америка днес повечето от веригите са самоналожени... благодарение на брака.

— Няма никога да се омъжа.

— Чувал съм го и друг път. Но, повярвай ми, ще го сториш. И вероятно без много-много да му мислиш.

Засмях се и попитах:

— Откъде можете да знаете?

— Ами винаги става по този начин.

Тогава отхвърлих казаното от Натаниъл Хънтър като коментари на столичен циник, при това човек, който страда, че наближава средна възраст и е загубил шансовете си за успех в литературата. Но знаех също и колко привързан е към семейството си и как това по всяка вероятност балансира професионалните му разочарования, каквито и да са те. Той може и да беше „във вериги“, но тайно това му харесваше.

По-късно, две седмици след Коледа, когато дойдох една сутрин на работа, видях на вратата на литературния отдел съобщение, в което се казваше, че всички служители на отдела трябва да отидат на събрание в кабинета на главния редактор в десет същата сутрин. Всички вече бяха събрани около бюрото на господин Хънтър и разговаряха тихо като конспиратори. Но него го нямаше.

— Какво е станало? — попитах аз, когато се присъединих към колегите си.

— Искаш да кажеш, че още не си чула? — възкликна Емили Флутън, един от другите помощник-редактори.

— Какво да съм чула?

— Че нашият щастливо женен шеф току-що е оставил жена си и е избягал с Джейн Йетс.

Побледнях от изненада. Джейн Йетс беше тиха жена с тясно продълговато лице, двайсет и осем-девет годишна, която работеше в отдел „Илюстрации“ на „Сатърдей/Съндей“. С острите си черти, дългата си коса, сплетена на плитка, и кръгли очила без рамка тя имаше вид на библиотечарка от Нова Англия, на която е писано да остане стара мома.

— Господин Хънтър е избягал с нея?! — чух се да казвам аз.

— Не ти се вярва, нали? — изгледа ме Емили. — И не само това — напуснал е и работата си. Според слуховете Джейн и той щели да се преместят в Ню Хемпшър или Върмонт, за да може той да се занимава само с писане.

— Но аз мислех, че е щастлив в брака си.

Емили завъртя очи нагоре.

— Миличка, кой мъж някога е доволен от брака си? Дори и жена му да му е дала пълна свобода, той все едно в края на краищата ще се чувства в клопка.

Никога повече не видях Натаниъл Хънтър. Защото той никога повече не се показва в „Сатърдей/Съндей“. И имаше сериозна причина за това. През 1947 да напуснеш семейството си, се смяташе за сериозно престъпление... и се наказваше с понижение в служебната йерархия, макар и не заклеямен. Ако беше продължил да мами жена си, нямаше да има никакъв проблем, тъй като изневярата (ако никога не те хванат) се толерираше. Но да изоставиш семейството си по това време се смяташе за неморална и напълно неамериканска постъпка. В случая с Нат Хънтър това беше и напълно необяснимо. Особено като се има предвид, че предметът на неговата страст беше жена, която ми напомняше госпожа Данвърс от романа „Ребека“.

„Повечето от истински големите решения, които взимаме в живота си, никога не са обмислени както трябва. Те винаги се взети набързо, инстинктивно и обикновено поради страх. Следващото нещо, което осъзнаваш, е, че си се затворил в клетка, поставил си се в ситуация, в която не искаш да бъдеш.“

Продължавах да чувам тези думи на господин Хънтър в продължение на четири месеца след внезапното му напускане. Самата аз се чудех дали решението да обърне наопаки целия си живот също е взето набързо, инстинктивно и от страх? Страх вероятно, че остарява,

че се чувства като в капан и че никога няма да напише романа, който си е обещал да напише?

Доколкото знам, той никога, даже и след като изчезна с Джейн Йетс в Ню Хемпшър, не е публикувал роман. Според слуховете накрая бил преподавал английска словесност в малък колеж, недалеч от Франкония до смъртта си през 1960. „Чернодробна недостатъчност“ беше причината за смъртта му в краткия некролог, отпечатан в „Ню Йорк Таймс“. Беше само на петдесет и две години.

Но по времето непосредствено след напускането му на „Сатърдей/Съндей“ непрекъснато си повтарях неговите думи за това как ние никога не обмисляме важните неща в живота си. И се заклевах пред себе си, че никога няма да направя тази грешка.

Но през пролетта на 1947 срещнах един мъж, който се казваше Джордж Грей. Беше двайсет и осем годишен банкер в инвестиционната банка „Леман Бродърс“. Завършил Принстън, начетен, с добри маниери, красив — от типа „квадратна челюст“, и приятен като компания. Запознахме се на сватбата на моя приятелка от Брин Мор. Той ме покани да излезем. Приех. Вечерта мина добре. Покани ме отново. Отново приех. Втората вечер беше дори още по-приятна. Реших, че Джордж Грей е добро начало на нещо ново. И за голяма моя изненада (след две срещи само) той ми направи признание, че е безумно влюбен в мен.

Толкова безумно, че един месец след като се запознахме, ми предложи да се омъжа за него.

Обмислих ли това решение? Поисках ли време да размисля, да преценя, да огледам от всички страни тази изключително важна стъпка?

Разбира се, че не.

Казах да. Без да се замисля дори и за миг.

ШЕСТ

Нямаше човек, който да не се изненада от новината. Най-изненадана бях самата аз.

— Наистина ли се омъжваш за човек, който се казва Грей? — попита ме Ерик, когато му казах за годежа.

— Знаех, че така ще реагираш — казах аз.

— Не реагирам. Просто задавам въпрос.

— Да, Ерик. Казва се Джордж Грей. Доволен ли си сега?

— Безкрайно. И, чакай да си спомня, спомена ми го за първи път преди около две седмици. Сметнато дотогава, срещала си се с него... Колко време точно?

— Около две седмици — казах аз нехайно.

— И така, само един месец от първата среща до обявяване на годежа. Той очевидно работи бързо... макар че е нищо в сравнение с младежа от Бруклин.

— Чудех се кога ли ще го споменеш.

— Така е, защото той все още надзърта иззад ъгъла...

— Това *не* е вярно, дявол да го вземе!

— Разбира се, че е вярно. Защо тогава ще се омъжваш за този другия, ако не беше?

— Може би, защото съм се влюбила в него.

— Говориш глупости и знаеш това. Ти не си жена от типа, който може да се влюби в банкер на име Грей.

— Престани да ми казваш какво мисля. Джордж е прекрасен човек. Той ще ме направи безкрайно щастлива.

— Ще те превърне в нещо, което не искаш да бъдеш.

— Как, по дяволите, си позволяваш да кажеш това, след като никога не си се срещал с него?

— Защото се казва *Джордж Грей*, затова. Това име извиква в съзнанието лула и чехли... които той ще те накара да му носиш, преди да си се усетила.

— Не съм куче — казах със започващ да звучи студено глас. — Не нося неща на никого.

— Ние всички в последна сметка правим неща, които сме се заклели никога да не правим... особено когато тичаме след илюзията на любовта.

— Това не е някаква си проклета илюзия, Ерик!

— Илюзия, делюзия, конфузия — можеш да опишеш състоянието си по много начини.

— Не съм в състояние на...

— Разбира се, че си. И то се нарича „сам да влезеш в капана“ в името на сигурността.

— Благодаря ти, че така високо оцени способността ми да познавам себе си.

— Никой не познава себе си, Ес. *Никой*. Това е главната причина, поради която всички ние непрекъснато объркваме живота си.

Разбира се, знаех защо се омъжвам за Джордж Грей. Защото беше порядъчен, защото на него можеш да се разчита и защото беше влюбен в мен. Всички ние обожаваме да ни ласкаят. Или още по-точно, да ни казват, че сме специални, неповторими, най-доброто нещо, което някой е срещал в живота си. Джордж непрекъснато правеше това. И аз не можех да му удържа. Чувах точно това, което исках да чуя.

Проявяваше и такова разбиране, особено когато ставаше дума за кариерата ми на писател. Наскоро след обявяването на годеща излязохме заедно с Емили Фултън, която беше станала една от най-добрите ми приятелки в „Сатърдей/Съндей“ след напускането на Натаниъл Хънтър. Емили наскоро беше изоставена от приятеля си, с когото бе имала връзка в продължение на две години, и когато споменах на Джордж, че тя се чувства не съвсем добре, той настоя да я вземем с нас на концерт в Карнеги Хол и после на късна вечеря в Алгънкуин.

Емили и аз прекарахме по-голяма част от вечерята в обсъждане на новия редактор, заменил господин Хънтър — дребна кокалеста жена около четирийсет на име Айда Спенсър. Тя беше убедена да напусне Колиър, за да заеме мястото на наш нов шеф и бързо успя да си създаде в отдела репутацията на жена с държание на съвършено непреклонна директорка на училище (от типа стара мома), която удря през пръстите всеки, който се опита да оспори по някакъв начин нейните твърдо установени методи на работа. Всички я мразехме. Докато чакахме храната си в салона за скара на Алгънкуин, Емили и аз

не спряхме да роптаем против госпожица Спенсър. Джордж слушаше внимателно като омагьосан, независимо от това, че отношенията в офиса ни изобщо не го интересуваха. Но той беше винаги толкова внимателен.

— ... и тя тогава ми каза, че нямам право да насърчавам каквито и да било нови автори без нейно одобрение — каза Емили. — Само тя можела да решава дали някой писател може да получи насърчително писмо, написано специално за него.

— Сигурно е жена без особено самочувствие — каза Джордж.

Емили го погледна с възторг.

— Как разбрахте това? — попита тя.

— Джордж има много точен усет за хората — казах аз.

— Стига ласкателства — рече той, като стисна ръката ми. — Ще ме накарате да се възгордея.

— Ти да се възгордееш? — възкликнах аз. — Няма начин. Прекалено добър си за такова нещо.

— Сега наистина ще ме накараш да си вирна носа — отвърна той, като ме целуна леко по устните. — Както и да е, единствената причина, поради която казах, че на вашата шефка може да ѝ липсва самочувствие, е, че ми напомня един подобен човек, за когото по едно време работех в банката. Той трябваше да контролира всичко. Всяко писмо до клиент, всяка паметна бележка между отделите непременно трябваше да бъде проверена от него. Направо маниак. Защото всъщност беше най-несигурния в себе си човек. Той изпитваше непрекъснат ужас, че би могъл да отстъпи дори и най-малко на някой друг и живееше с чувството, че не може да има доверие на когото и да било. Причината за това беше много проста — той нямаше доверие в самия себе си.

— Това е точно нашата госпожица Спенсър до последния щрих — каза Емили.

— Толкова е несигурна в себе си, че си мисли, че всички сме я погнали. Кое то в последна сметка точно така се получава. Какво стана с вашия шеф?

— Повишиха го и го направиха един от директорите на фирмата. Кое то беше всъщност нещо като благословия, защото, честно казано, почти бях решил да напусна.

— Не мога да го повярвам дори и за миг — казах аз, като го побутнах игриво. — Ти никога няма да си напуснеш работата. Това ще е в противоречие с твоите идеи за дълг и отговорност.

— Правиш ме сега пък да изглеждам като досадник, миличка.

— В никакъв случай, обич моя. Мисля, че чувството за отговорност е голяма добродетел, особено за съпруг.

— Предлагам да пием за това — рече Емили мрачно. — Всеки мъж, с който съм имала нещо общо, изглежда, че е бил роден с гена на безотговорността.

— Ще ти излезе късметът — успокоих я аз.

— Никога няма да имам твоя късмет — каза Емили.

— Ей, късметлията в случая съм аз — каза Джордж. — Искам да кажа, че се женя за една от най-перспективните писателки на Америка.

— О, моля те... — протестирах аз, като станах червена като цвекло. — Имам само един отпечатан разказ.

— Но какъв разказ — възкликна Джордж. — Не си ли съгласна с мен, Емили?

— Напълно — отговори тя. — Всички в отдела смятат, че това е един от трите или четирите най-хубави разкази, които сме публикували миналата година. Като сме има предвид, че другите трима бяха Фокнър, Хемингуей и Дж. Т. Фаръл...

— Стига! Или ще се скрия под масата.

Емили изпъшка.

— Това, от което има нужда тази жена, Джордж, е да получи солидна доза самоувереност.

— Аз съм точно мъжът за тази работа — усмихна се той.

— И трябва да я убедиш да напусне „Сатърдей/Съндей“, преди списанието да е убило таланта ѝ.

— Само един нищо и никакъв разказ — казах аз. — Съмнявам се, че някога ще напиша друг.

— Ще напишеш, разбира се — окуражи ме Джордж. — Защото, след като се оженим, няма да се притесняваш за плащането на наема повече или пък за това как ще се разбираш с ужасната госпожица Спенсър в „Сатърдей/Съндей“. Ще си освободена от всичко това и ще можеш да се концентрираш върху писането си.

— Звучи ми великолепно — каза Емили.

— Не съм въобще сигурна дали ще напусна „Сатърдей/Съндей“ веднага — казах аз.

— Ще го напуснеш, разбира се — измърка Джордж сладко. — Това е идеалният момент да се откъснеш.

— Но това е работата ми...

— Истинската ти работа е да пишеш. И аз искам да ти дам възможност да се занимаваш с това.

Той се наведе и ме целуна по челото. После се изправи и се извини.

— Зовът на природата — каза той, цъкайки с език. — Нека поръчаме по още едно-две. Любовта прави човека жаден.

Усмяхнах се. Неловко. И си помислих: „Каква глупава фраза“. Веднага си повторих наум част от нашия разговор на влюбени („Хей, късметлията в случая съм аз... Женя се за една от най-перспективните писателки на Америка“.). Не можех да повярвам, че вече си разменяме епитети, типични за „улегнала двойка женени“ като *миличка* и *обич моя*. Почувствах, че потрепервам. Беше просто леко движение на раменете. Едва ли трая повече от милиардна от секундата. Но като следствие на това леко трепване у мен възникна въпросът: не беше ли това първият трепет на съмнение?

Преди да имам време да го обмисля, Емили каза:

— Господи, какъв късмет имаш!

— Така ли мислиш?

— Мисля! Той е страхотен!

— Да, вероятно е така.

— Вероятно? Не виждаш ли какво си свалила?

— Много симпатичен човек.

— *Симпатичен*? Какво ти става тази вечер? Да не си взела таблетки за подценяване на нещата или какво?

— Просто ми е... не знам... малко нервно. Това е всичко. Още едно мартини ще ми се отрази добре. Келнер!

Срещнах погледа на един мъж с табла и му дадох знак да напълни чашите отново.

— Разбира се, че си нервна — каза Емили. — Омъжваш се. Но поне се омъжваш за човек, който направо те обожава.

— Сигурно...

— *Сигурно*? Той боготвори земята, по която стъпваш.

— Няма ли да се притесниш малко, ако си обект на такова обожание?

Емили завъртя очи и се намръщи.

— Да можеш да се чуеш — каза тя. — Ти си автор с публикувано произведение, сгодена за човек, който наистина вярва в таланта ти, който ще те освободи от грижата да си печелиш хляба, за да можеш да се посветиш напълно на „изкуството“, и който те смята за най-прекрасното същество на земята. А единственото, за което можеш да говориш, е някакъв си страх, че си обожавана. Какво да кажа, *наистина*?

— Всеки има право на малко колебание в последната минута, нали?

— Не и когато си хванала мъжа на годината.

— Той не е риба, Емили.

— Ето, пак започваш.

— Добре, добре...

— Виж какво ще ти кажа, ако наистина не искаш да се омъжиш за Джордж, аз с радост ще заема твоето място. А дотогава постарай се да приемеш факта, че си ударила шестица в любовта. Знам, че ти е трудно да признаеш такова *ужасно* нещо.

— Емили, аз съм влюбена. Също съм и... притеснена, това е всичко.

— Да ти имах проблемите.

— Ей, тук съм!

И двете погледнахме към Джордж, който се приближаваше към масата с уста, отворена в замръзнала усмивка. Винаги го оприличавах на човек с нещо „момчешко“ у него и това беше вярно. С русата си коса с идеално оформен път, тежките си очила с рогови рамки, луничавото си лице и способността си да изглежда леко небрежен (даже и облечен в един от костюмите си, шити по поръчка в предпочитаната от него „Брукс Брадърс“) той наистина имаше нещо от момчето ученик — някой, който дори на двайсет и осем години би играл футбол, в родния Екзетър (подготвителното му училище, неговата алма-матер).

Но когато дойде и седна при нас, усетих, че гледам отвъд сегашната му юношеска външна обвивка и виждам какъв ще стане след дванайсет години — тежък banker на средна възраст, чиято

младоликост ще бъде заменена от затлъстяла достолепност. Обемист мъж, тежък като олово, без деликатност, без живинка.

— Какво ти е, миличка?

Гласът му показваше загриженост. Излязох от обезпокоителния си транс и му се усмихнах с топла, любяща усмивка.

— Малко се бях отнесла, мили.

— Подозирам, че обмисля следващия си разказ — каза той на Емили.

— Или си мечтае за сватбата — каза Емили с нещо повече от ироничен намек, което моят годеник не успя да долови.

— Виж ти за какво сте си говорили, момичета!

Да, знаех, че Джордж беше изключително конвенционален тип. Знаех също, че е човек, който винаги ще остане плътно на terra firma (твърдата земя). В Джордж нямаше ни следа от фантазия или каприз. Когато се опитваше да бъде страстно романтичен, много често изглеждаше направо глупав. Но имаше и обезоръжаващата (много привлекателна) способност да си признае, че му липсва въображение и че не е в състояние да се отдаде на полета на фантазията. На третата ни среща той ми призна:

— Дай ми папка фирмени сметки и мога да потъна в тях с часове като някой, който обръща страниците на хубав роман. Но започни да ми свириш Моцарт и съм изгубен. Наистина, не знам какво трябва да чуя там.

— Няма нищо особено, което да чакаш да чуеш. Просто трябва да ти харесва това, което чуваш. Както Дюк Елингтън е казал: „Ако нещо звучи добре, значи е хубаво“.

Той ме погледна с широко отворени очи:

— Дяволски умна си!

— Ами.

— Интелектуалка.

— И за теб не може да се каже, че си от Бронкс, Джордж. Искам да кажа, завършил си Принстън.

— Това не е гаранция, че човек е интелектуалец — каза той и двамата започнахме лудо да се смеем.

Обичах умението му да се надсмива над себе си. Също както и начина, по който правеше всичко възможно да ме обсипва с книги и плочи, както и да ме води вечер на театър, а в неделя следобед на

концертите на Нюйоркската филхармония, въпреки че за Джордж да слуша как Родзински дирижира една програма изцяло от произведения на Прокофиев, беше все едно да прекара два часа на стола при някой зъболекар. Но никога не показваше, че се е отегчил. Толкова много искаше да ми се хареса.

Също така четеше страхотно много — преди всичко дебели книги с описания и факти. Мисля, че той е единственият човек измежду моите познати, който е прочел изцяло четирите тома на „Световната криза“ на Чърчил. Художествената литература, призна ми той, не беше от особен интерес за него.

— Но можеш да ме насочваш какво да чета.

Така че, подарих му „Сбогом на оръжието“ на Хемингуей. На другата сутрин ми се обади в „Сатърдей/Съндей“.

— Господи, каква книга.

— Прочел ли си я вече?

— Естествено. Той наистина знае да разказва, нали?

— Да, господин Хемингуей има тази способност.

— И всички тези неща за войната... Тъжно е наистина.

— Трогна ли те любовта между Фредерик и Катрин?

— На последната сцена в болницата лицето ми беше мокро от сълзи.

— Радвам се за това.

— Но знаеш ли какво си помислих, след като свърших книгата?

— Какво, обич моя?

— Че ако някой добър американски лекар я лекуваше, тя сигурно щеше да остане жива.

— Ъ-ъ... Това никога не ми е идвало наум. Но, да, сигурна съм, че е така.

— Не че подценявам швейцарските лекари, искам да кажа.

— Не мисля, че и Хемингуей е имал такова намерение.

— Да, но след като прочетох книгата му, в никакъв случай не бих искал да раждаш в Швейцария.

— Трогната съм.

Е, добре, беше прекалено *буквален*. Но аз реших, че мога да съжителствам с това простодушие заради неговата порядъчност, неговата природна услужливост и защото бях поразена от неговото предано внимание. В седмиците преди женитбата ни потисках

непрекъснато измъчващите ме съмнения за бъдещия ми живот с Джордж, като си повтарях *той е толкова добър*.

— Да, добър е, трябва да призная — каза Ерик, след като най-после се запозна с Джордж. — Той е изключително приятен човек. *Прекалено приятен* даже, ако искаш моето мнение.

— Как би могъл някой да бъде *прекалено приятен*? — попитах аз.

— Прекалено много иска да се хареса. Искане на всяка цена да го харесват.

— Това не е най-лошото нещо на света, нали? Във всеки случай той обяснимо се притесняваше от срещата си с теб.

— Че защо някой ще се притеснява да се срещне с мен? — запита сладко Ерик.

— Защото за Джордж да се срещне с теб, е все едно да се срещне с баща ми. Той имаше чувството, че ако не го харесаш, няма да има сватба.

— Това е най-голямата тъпотия, която съм чувал от много време насам.

— Той е малко старомоден.

— Старомоден? Идва направо от палеозоя, искаш да кажеш. Но всъщност не е важно какво мисля аз, защото няма начин ти да чуеш съвета ми.

— Това не е вярно.

— Тогава ако ти кажа, че мисля, че би било страхотна грешка, ще се съгласиш ли с мен?

— Естествено, че не.

— Защитата приключи със случая.

— Но ти *не* мислиш така, нали?

— Както ти казах, съвсем приемлив е.

— Само приемлив?

— Приятно си поприказвахме с него, нали?

Всъщност това беше вярно. Срещнахме се да пийнем по нещо след работа в бара на хотел „Астор“ на Бродуей, тъй като беше точно зад ъгъла на улицата, на която беше радиостудиото, в което Ерик все още работеше гегове за старото си шоу. Джордж беше ужасно нервен. Аз също. Бях предупредила Джордж, че брат ми би могъл да му се

стори особен и че политическите му разбирания са малко вляво от центъра.

— Тогава не трябва да му се казва, че съм в комитета за номинацията на губернатора Дюи за кандидат за президент от страна на републиканците.

— Свободна страна сме, можеш да кажеш на Ерик каквото поискаш. Но знай, че той е истински демократ, поддръжник на Хенри Уолас, мрази Републиканската партия и всичко, за което тя се бори. Независимо от това, никога и в *никакъв* случай не бих искала да ти диктувам какво да говориш и какво не. Така че, това си е изцяло твоя работа.

Той помисли върху това за миг, после каза:

— Май че по-добре е да избягвам политическите въпроси.

Успя да изпълни намерението си през целия час, който прекара с Ерик. Тъй както успя и да говори с изненадваща вещина за текущото състояние на Бродуей, за работата на провинциалните театри (накара Ерик да си спомни годините, прекарани с Орсън Уелс), както и да зададе няколко умни въпроса за това дали новоизлюпената медия, наречена телевизия, ще измести радиото, на което моят брат веднага хапливо отговори: „Не само ще унищожи радиото във вида, в който го познаваме... ще намали общото ниво на интелигентността на публиката с най-малко двайсет и пет процента“.

Бях поразена (и доста трогната) от това колко добре се бе информирал Джордж по въпросите, които интересуваха брат ми. Още повече че му бях споменала съвсем бегло за годините, които Ерик беше се занимавал с провинциалните театри. Но Джордж си беше такъв — винаги педантично точен, винаги добре подготвен, винаги желаещ да подходи към другия човек правилно. Като го слушах колко умно говори за предстоящия сезон на Бродуей и като знаех чудесно, че театърът всъщност го отегчава и че той трябва да е изучавал „Варайъти“ и други списания, свързани с шоубизнеса цяла седмица преди срещата, не можех да не изпитам истинска любов към него. Защото знаех, че прави това заради мен.

Към края на нашия един час заедно Джордж се извини, че е необходимо да се обади в офиса си. Веднага щом той излезе, Ерик каза:

— Добре си го подготвила.

— Всъщност казала съм му за теб съвсем малко.

— Приятно изненадан съм тогава.

— Наистина ли?

— За републиканец е доста интелектуален.

— Откъде знаеш, че е републиканец?

— Е, хайде, хайде. Напълно подходящ е за тази роля. Обзалагам се на каквото поискаш, че поддържа Дюи за номинацията.

— Нямам представа...

— Имаш, разбира се. И бих се обзаложил и за това, че татко Грей е голяма клечка в Републиканската партия в окръг Уестчестър.

Дявол го вземе брат ми с неговата невероятна проникателност. Само едно нещо беше сбъркал: Едуин Грей-Старши беше всъщност председател на Републиканската партия на целия щат Ню Йорк — човек, който смяташе губернатора Дюи за свой най-близък приятел и който беше неофициален съветник на един млад, издигащ се сега политик на име Нелсън Рокфелер.

Да, бъдещият ми свекър беше човек с голямо влияние, без да споменаваме, че беше и сериозен адвокат с консервативни разбирания — старши партньор в голяма уолстрийтска фирма и човек с викторианската студена сдържаност на баща ми. Съпругата му, Джулия, беше висока, добре сложена жена с аристократичен вид и негласна (но лесно долавяна от другите) увереност, че светът се дели на две групи: отвратителното многобройно простолудие и малкото хора, които тя би благоволила да намери за интересни.

Семейство Грей бяха презвитерианци както по вяра, така и по темперамент. Живееха като спестовни членове на поземлената аристокрация в онзи край на Гринуич, Кънектикът, който по онова време, през четирийсетте години, все още беше дълбока провинция. Къщата им — псевдосвещенически дом, имитация на стил Тюдор с четиринадесет спални — беше разположена сред около трийсет и пет декара гора, пресечена от рекичка. Беше направо пасторална идилия. Малко преди да ми направи предложение, Джордж ме заведе там за един уикенд.

— Знам, че направо ще се влюбят в теб — каза той във влака, движещ се на север от Гранд сентръл стейшън. Но надявам се, ти няма да приемеш с неприязън техния начин на живот. Те са формални в отношенията си хора.

— Звучи точно като че ли са моите родители — казах аз.

Оказа се, че в сравнение със семейство Грей моите родители можеше да бъдат смятани за луди бохеми. Макар че проявиха към мен любезност и относителен интерес, те бяха напълно във властта на собствения си домашен протокол. Обличаха се официално за вечеря. Напитките се сервираха от прислужник в ливрея във всекидневната. Хранеха се винаги в официална столова. При разговор госпожа Грей взимаше винаги страната на съпруга си. Той беше човекът, който провъзгласяваше позициите, докато госпожа Грей или водеше неангажиращ разговор, или ми задаваше въпроси. Разпитът, който водеше, беше учтив, но ловък и на него тя успя да ме накара да разкажа за родителите си, за образованието си, за професионалния си живот, да изложа общите си възгледи за живота. Знаех какво всъщност прави тя — проверява дали съм подходяща за сина ѝ. Отговорих на въпросите ѝ по приятен, непретенциозен начин. Стремях се да не звуча нито прекалено нервно, нито прекалено раболепно. Отговорите ми винаги бяха посрещани с леко студена усмивка, което означаваше, че аз не можех да разбера реакцията ѝ към мен. По време на тези сесии на въпроси и отговори Джордж гледаше надолу към чинията си.

Татко Грей също зае неутрална позиция по време на разпита, макар че все пак слушаше внимателно всичко, което казвах, нещо, което забелязах, когато за миг отклоних поглед от госпожа Грей и видях, че внимателно ме преценява, с пръсти, вплетени едни в други и подпиращи брадичката му като съдия на катедрата си. Само веднъж прекъсна жена си, за да ме запита бил ли е баща ми член на Хартфордския клуб — едно изключително колосано, с достъп само за белите англосаксонски протестанти място, в което се срещаха водещи фигури от деловия живот в Хартфорд.

— Беше негов президент в продължение на две години — казах спокойно аз.

Погледнах бързо към Джордж през масата. Той се опитваше да потисне усмивка. Когато погледнах отново към Татко Грей, той наклони глава в най-беглото одобрително кимване, като че ли искаше да каже: „Щом баща ти е бил председател на Хартфордския клуб, не може да си чак толкова лоша“. Следвайки съпруга си, госпожа Грей ми отпрати още една от нейните студени усмивчици — малко по-широка от предишните. Усмихнах се в отговор, като тайно си мислех, че

официалността в отношенията винаги е начин човек да защити тесногърдието си; убеждението, че може да категоризира хората само според училищата и колежаите, които са посещавали, техните политически симпатии, клубовете, към които са принадлежали техните родители. Моите родители също оперираха, следвайки този закостенял принцип, и аз изведнъж почувствах вълна на съчувствие към Джордж, защото разбрах, че и той е отгледан в дом емоционална пустиня.

За разлика от мен обаче той не беше имал Ерик, който да служи за противовес на родителите му. Естествено, знаех всичко за по-големия му брат Едуин. Той беше нещо като звездата на семейството. Випускник №1 на своя клас в Екзетър, удостоен с честта да произнесе прощалното слово на випуска. Блестящ студент в Харвард, който завършил със *summa cum laude* (най-висока похвала) през 1940. И при все че бил приет в Юридическия факултет на Харвард, решил да приеме армейското си назначение като младши лейтенант. Отложил постъпването си в Юридическия на Харвард и отишъл на война, където бил убит при десанта в Нормандия.

— Мисля, че родителите ми така и не успяха да приемат смъртта му — каза Джордж на втората ни среща. — Той беше предметът на всичките им надежди и амбиции. Те го обожаваха.

— Сигурна съм, че обожават и теб — казах аз.

Той просто сви рамене тъжно, а после каза:

— Никога не съм имал особени качества за войник, нито пък съм академично дете чудо.

— Влязъл си в Принстън.

— Да, но само защото баща ми отиде там... както той все още често ми напомня. Моите оценки в Екзетър не бяха особено високи. И в колежа нито съм участвал в университетски отбори, нито пък завърших с отличие. Бях „пет минус“ студент. Справих се доста добре, но за моите родители „доста добре“ е синоним на загуба. Те очакваха превъзходство, а аз не се справих.

— В живота има неща, които са много по-важни от добрите бележки или да бъдеш включен в тима по лакрос. Но и моите родители бяха същите. За тях мерило за социална адекватност беше всичко, което стигаше до крайна степен на праволинейност. Честност на всяка цена.

Джордж по-късно ми каза, че това е бил моментът, в който се влюбил в мен, защото съм била човек, който, благодарение на собствения си произход, така добре разбира кръга, който го е оформил... и защото съм употребила думи като *праволинейност* и *честност*.

— Не само си красива — каза той по-късно същата вечер, — но и имаш страхотен речник.

Седейки на масата срещу неговите невероятно съдържани родители, чувствах огромна близост с Джордж. Ние и двамата бяхме скроени от същото аскетично, нефункционално платно. И двамата бяхме се опитали — всеки по свой собствен негласен начин — да се откъснем от ограниченията, налагани от света на белите англосаксонски протестанти. Ние се разбирахме един друг. И Джордж като мен беше изживял любовно разочарование. Въпреки че не ми разказа подробности, той спомена, че е имал двегодишна любовна връзка с жена на име Вирджиния, дъщеря на някакъв известен уолстрийтски адвокат, поради което е била със „статут на високо одобрение“ от страна на родителите му. Когато развалила годежа (защото се влюбила в сина на някакъв сенатор от Пенсилвания), родителите на Джордж приели новината много зле, като счели това за още един неуспех от страна на сина им тогава, когато от него се очаквало да постигне нещо важно. Той ме попита за Джак, но аз му казах малко подробности, освен че е било един вид „романтична глупост“, която не е довела до нищо, особено че той е заминал веднага обратно за Европа, преди започналото да премине в нещо по-съществено.

— Глупак е, че се е оставил да те загуби — каза Джордж.

— И тя — теб — отговорих аз веднага.

— Съмнявам се, че тя мисли така.

— Е, добре, аз мисля така. И това е важното.

Той се изчерви наистина, после се пресегна през масата и хвана ръката ми.

— Поне този път извадих късмет — каза той.

Безспорно, времето беше определено на наша страна. Имахме сходен семеен произход, сходно образователно ниво, сходни обществени перспективи. И най-важното — и двата бяхме готови да се оженим (въпреки всички мои лични тържествени заявления знаех, че

това е така). Джордж беше солиден. Беше уравновесен, с чувство за отговорност. Обичаше ме безрезервно. Макар че не изпитвах кой знае каква голяма страст към него, убедих себе си, че отсъствието на плам въобще не е важно. В крайна сметка бях си изгубила ума по Джак и впоследствие се чувствах като глупачка. Страстта — според заключението, до което бях стигнала — беше за глупците. Тя замъгляваше мозъка. Объркваше рационалното мислене. Водеше човека надолу, по лоши пътеки. Беше грешка, и то такава, която аз нямаше да направя отново.

И така, като улових погледа му през масата на обяда — виждайки как ме гледа с такава безгранична нежност — аз реших. Ако ми предложи да се оженим, ще приема.

Останалата част от вечерята мина с известен успех. Бъбрихме любезно за това-онова. Разказах няколко безобидни анекдота, свързани с работата ми в „Сатърдей/Съндей“. Не казах нищо, когато Татко Грей се впусна в тирада за това, че Хари С. Труман не е нищо освен социалистически лавкаджия (само да беше жив баща ми, за да можеше да се срещне с Тате Грей — това щеше да бъде любов от пръв поглед). Престорих се, че ме интересува злободневният въпрос, в осъждането на който Татко Грей ангажира Джордж. Ставаше дума за правилник на клубовете в Принстън, който ги задължаваше да приемат членове от всички религии („еврейското лоби наложи това решение“, мяташе гръм и мълнии Татко Грей — коментар, който Джордж подмина с неангажиращо кимване). Усмивах се често и не говорех, ако не се обръщаха към мен.

След вечеря се оттеглихме в библиотеката. Макар че истински имах нужда от чаша бренди, не си поисках. Освен това не ми и предложиха, когато Татко Грей сипа по едно малко на Джордж и на себе си. В огнището пламтеше огън, а аз отпихах кафе от малка чашка. Една от стените на библиотеката изцяло беше посветена на поставени в рамки фотографии на Едуин от различни моменти в живота му. Ъгловата масичка до дивана също беше препълнена с други портрети на Едуин — на всичките бе във военна униформа. Изглеждаше изключително елегантен. Тази стая беше храм и очите ми обходиха останалите стени и масички за някоя снимка на Джордж. Нямаше такава.

Като че ли прочела мислите ми, госпожа Грей каза:

— Имаме много снимки на Джордж другаде из къщата. Библиотеката е на Едуин.

— Естествено — казах тихо, после добавих: — Не знам как може някой да се примири с такава загуба.

— Не сме единственото семейство, което е изгубило син — каза Татко Грей, като гласът му издаде лек тремор.

— Не исках да кажа...

— Скръбта е нещо лично, не мислите ли? — попита той, като се извърна.

— Моля да ме извините, ако съм казала нещо нередно — рекох аз.

Тишина. Тишина, която може би продължи цяла минута. Накрая беше нарушена от госпожа Грей. Гласът ѝ беше приглушен.

— Права сте. Чувството за загуба никога няма да ни напусне. Защото Едуин беше изключителен. Изключителен, невероятно надарен млад човек.

Тя погледна бегло Джордж, после загледа ръцете си, стиснати здраво една в друга в скута ѝ.

— Беше и ще си остане незаменим.

Още една дълга пауза. Джордж гледаше огъня, без да каже каквото и да е с очи, пълни със сълзи.

Малко след това се извиних и се качих в спалнята за гости, която ми беше определена. Съблякох се, облякох си нощницата, легнах и се завих през глава. Сънят не идваше, което не беше изненадващо, след като се има предвид, че се опитвах да осмисля тази вечеря, сцената в библиотеката и начина, по който родителите на Джордж дискретно го караха да плаща за смъртта на Едуин.

„Чувството за загуба никога няма да ни напусне. Защото Едуин беше изключителен. Изключителен, невероятно надарен млад човек.“

Ако в този момент тя не се беше обърнала към Джордж, щях да помисля, че просто изразява неутешима майчина мъка. Но по начина, по който погледна Джордж и каза, че брат му е незаменим, тя му даде да разбере (а и на мен), че *ако е трябвало да изгуби едно от децата си, би предпочела да е бил той.*

Не можех да повярвам, че беше толкова жестока. Това ме накара да изпитам силно желание да закрилям Джордж. То ми даде и цел — да освободя този човек от семейството му, като го обикна.

И бях сигурна, че след време ще го обикна.

Гледах тавана на спалнята почти един час. После чух стъпки по стълбите, последвани от отваряне и затваряне на вратата на стаята на Джордж (разположена точно срещу моята). Почаках пет минути. После станах, излязох от стаята си и бързо, на пръсти, прекосих коридора. Без да чукам, тихичко открях вратата на Джордж. Вече си беше легнал и четеше. Погледна ме стреснато. Допрях пръст до устните си, затворих вратата след себе си, отидох до леглото и седнах до Джордж. Забелязах, че е облечен в пижама на райета. Погалих косата му. Той ме гледаше с широко отворени от изумление очи. Наведох се и го целунах. Той отвърна на целувката — отначало нервно, после с неподозирана страст. След миг леко се откъснах от него. Изправих се и издърпах нощницата през главата си. Потреперих от студа в стаята. Пъхнах се под завивките при него. Взех главата му в ръцете си и започнах нежно да целувам лицето му. Той беше напрегнат.

— Това е лудост — прошепна той. — Моите родители...

— Ш-ш-ш — казах аз, като допрях пръст до устните си. После се качих върху него.

Това беше първият път, когато се любихме. За разлика от Джак, Джордж играеше по правилата на деня за времето си, по които сексът преди брака все още се смяташе за забранена, опасна територия, която можеше да бъде прекосена само след дълъг период от време, прекаран с другия човек. Бяхме се целували, но естествената тенденция на Джордж да бъде внимателен означаваше, че той не е все още готов да направи стъпката. По начина, по който ме разпитваше за Джак (и дали в „Отпускът“ има нещо автобиографично), чувствах, че той знае, че не съм девица. Но сега, когато деях леглото с него, разбрах, че той беше.

Беше ужасно притеснен и несръчен. Свърши бързо. Толкова бързо, че след това, когато легеше отпуснат върху мен, прошепна:

— Много съжалявам.

— Недей — казах аз с приглушен като неговия глас. — Ще има и други случаи.

— Ще има ли?

— Да. Ще има. Ако ти искаш.

— Искам.

— Добре. Защото бях започнала да се питам...

— Да се питаш какво?

— Да се питам кога най-после това ще се случи.
— Не съм съблазнител, нямам опит.
— Никога ли не си го правил?
Той се обърна на другата страна.
— Никога.
— Даже и с Вирджиния?
— Това не я интересуваше.
— Понякога става така, предполагам.
— Да, но обикновено не и с човек, за когото си сгоден.
— Тогава си имал късмет, че си се е отървал. Помисли си какъв безнадежден брачен живот щяхте да имате.
— Най-големият късмет в живота ми е, че те срещнах.
— Поласкана съм.
— Недей да бъдеш. Ти си прекрасна. И моите родители мислят така.
— Наистина ли?
— Ти наистина им направи впечатление. Аз мога да го кажа.
— На мен лично ми беше много трудно да отгатна какво мислят.
— Такъв е маниерът им. Те имат две религии: презвитерианство и сдържаност.
— Това все пак не им дава право да бъдат студени с теб.
— Всичко е заради смъртта на Едуин.
— Неговата смърт трябваше да те направи още по-ценен за тях.
— Те ме ценят. Просто им е трудно да изразяват такива неща.
— Подценяват те. Не трябва.
Той ме погледна с голямо учудване:
— Наистина ли мислиш така, Сара?
Прекарах показалеца си по лицето му.
— Да — казах. — Наистина мисля така.
Измъкнах се от стаята му малко преди разсъмване. Лежах в леглото около един час, но не можах да заспя. Затова взех вана. Облякох се и слязох долу, като реших да изляза да се поразходя. По пътя за външната врата, когато минавах покрай столовата, чух глас:
— Трябва да сте спали лошо, госпожице Смит.
— Не толкова лошо.
Тя ми хвърли поглед на иронично презрение.
— Щом така казвате. Джордж още ли спи?

Опитах се да не се изчервя. Не мисля, че успях, защото тя сви вежди нагоре.

— Откъде мога да знам, наистина — казах аз.

— Разбира се, не можете. Кафе?

— Ако това няма да ви затрудни...

— Ако ме затрудняваше, нямаше да ви предложа чаша кафе, нали?

— Малко кафе би било прекрасно — казах аз, като седнах.

Тя стана и отиде до маса за сервиране, върху която имаше сребърен кафеник и съответния сервиз за кафе. Сипа ми една чаша, върна се до масата и я постави пред мен.

— Сигурна съм, че кафето ще ви се отрази добре след неспокойната нощ — каза тя.

Господи... Вдигнах чашата с кафе към устните си и отпих бързо глътка. После я върнах отново долу. Реших да не обръщам внимание на последния й коментар. Вместо това попитах:

— А вие лошо ли спяхте?

— Винаги спя лошо. А вие заобикаляте въпроса ми.

Срещнах погледа й.

— Ако бяхте ми задали въпрос, госпожо Грей, щях да ви отговоря веднага. Защото обратното би било неучтиво. Но вие не ми зададохте въпрос. Вие просто направихте изявление.

Още една от нейните студени усмивчици.

— Сега разбирам, че наистина сте писателка. Притежавате забележителна наблюдателност.

— Не съм писателка.

— Не сте ли? — каза тя. — Ами разказа ви в „Сатърдей найт/Съндей морнинг“?

— Един публикуван разказ не прави човек писател.

— Каква скромност... особено като се има предвид нескромността на историята. Бяхте ли влюбена в онзи моряк?

— Това е разказ, госпожо Грей, не личен спомен.

— Така е, разбира се, мила. Двайсет и четири годишните жени писателки винаги пишат разкази за любовта на живота си.

— Има едно такова нещо, което се нарича въображение...

— Не и когато става дума за разказ като вашия. Това е доста обикновен жанр, раздел романтични изповеди. Неща от този род човек

обикновено четете в „Лейдис Хоум Къмпениън“^[1].

— Ако се опитвате да ме обидите, госпожо Грей...

— Едва ли, мила. Но отговорете ми на този въпрос... И забележете, че перифразирам *това* на въпрос — наистина ли прекарахте с този ваш моряк нощта в евтин хотел?

Наведох очи.

— Не, той всъщност прекара нощта в моя апартамент. И не беше моряк. Служеше в армията.

Последва пауза, през време на която тя вдигна чашата си и отпи от кафето.

— Благодаря ви, че изяснихте въпроса.

— Няма защо.

— И ако мислите, че няма да кажа това на Джордж, грешите.

— Смятам, че Джордж вече знае.

— Не бъдете толкова сигурна. Когато се отнася до жени, мъжете чуват само онова, което искат да чуят. Това е една от многото слабости на техния пол.

— Мислите, че синът ви Джордж е неудачник, нали?

— Джордж е добро и старателно момче. Но не е от хората, родени със способността да водят. Скромен и човечен е. За нищо на света не мога да разбера какво такова умно момиче като вас е видяло в него. Бракът ви ще бъде катастрофа. Защото в последна сметка той ще започне да ви отегчава.

— Кой казва, че ще се оженим?

— Повярвайте ми. Ще се ожените. C'est le moment just (това е точно моментът). Така става. Но ще бъде зловеща грешка.

— Мога ли аз да ви задам един въпрос, госпожо Грей?

— Разбира се, мила.

— Смъртта на сина ви ли ви превърна в мизантроп, или винаги сте била така озлобена и неспособна да се радвате?

Тя присви устни и заразглежда отражението си в черната лъскава повърхност на кафето си. След миг ме погледна отново.

— Нашият разговор ми достави безкрайно удоволствие, мила. Беше крайно полезен.

— И за мен също.

— Толкова съм доволна. И трябва да кажа, че от нашия разговор ще остана с чудесно разбиране... това, което вие писателите наричате

прозрение.

— Което е какво, госпожо Грей?

— Че ние никога няма да се харесваме една друга.

По-късно същата сутрин се качих заедно с Джордж на влака обратно за Манхатън. Пътувахме във вагон-ресторанта. Той настоя да купи шампанско (което се оказа пенливо вино „Ню Йорк стейт“). Настоя да ми държи ръката през целия път до Гранд сентръл стейшън. Не можеше да откъсне пълните си с обожание очи от мен. Изглеждаше болен от любов — имаше точно излъчването, типично за сутринта след онова нещо, което вероятно съм имала и аз преди осемнайсет месеца в сутринта на онзи Ден на благодарността.

Някъде на юг от Порт Честър той каза:

— Омъжи се за мен!

Чух се да казвам:

— Добре.

Той изглеждаше поразен.

— Какво?

— Добре, ще се омъжа за теб.

— Наистина ли?!

— Да, наистина.

Изражението му на крайно учудване се смени бързо с такова на крайно задоволство.

— Не мога да повярвам.

— Повярвай — казах аз.

— Трябва да се обадя на родителите си веднага щом пристигнем в Манхатън. Ще бъдат толкова приятно изненадани. Особено майка ми.

Не казах на Джордж нито дума за приятния малък разговор, който имах с майка му на закуска същата сутрин. Не казах за него и на Ерик, защото знаех, че ако му разкажех за разговора ми с госпожа Грей или му опишех невероятната скованост и студенина на семейството, в което щях да се омъжа, той щеше да се опита да ме накара да се откажа от годежа.

И така, не казах нищо, освен че съм адски щастлива и че знам, че решението ми е правилно. Той се среща с Джордж в хотел „Астор“ и реши, че е приятно симпатичен. После, когато Джордж ме попита дали е направил достатъчно добро впечатление на брат ми, аз му казах:

— Мисли, че си страхотен.

Точно толкова, колкото и твоята майка мисли за мен, че съм чудесна. О, лъжи, които ние си казваме един на друг, за да избегнем всички онези неща, които нямаме куража да погледнем право в лицето!

Разбира се, веднага след като приех предложението на Джордж, гласът на съмнението започна да звучи все по-силно и по-силно в съзнанието ми. Още по-обезпокояващо беше откритието, че колкото повече време прекарвах с Джордж, толкова по-силно звучеше този глас. Накрая, след няколко седмици, той стана толкова силен и постоянен, че започнах да си мисля, че трябва да се измъкна. И то бързо!

Но тогава, ден или два след това, се събудих с чувство на силно гадене. Всичките ми сутрини през останалата част от седмицата започвах с луд бяг до банята. Понеже реших, че съм хванала някаква амевна инфекция, уредих си посещение при доктор Балънсуиг. Той ми направи няколко изследвания. Когато ми даде резултатите, имах чувството, че ме е прегазила кола.

Веднага щом се върнах вкъщи, се обадох на Джордж в банката.

— Здравей, миличка — каза той.

— Трябва да говорим — казах аз.

— Какво се е случило? — запита той обезпокоен.

Поех си дълбоко въздух.

— Нещо ужасно ли е?

— Зависи как ще погледнеш.

— Каж ми, миличка. Каж ми.

Още едно дълбоко поемане на въздух. После казах:

— Бременна съм.

[1] Сп. Домашен приятел на дамите. ↑

СЕДЕМ

След няколко ужасни дни отидох при Ерик в апартамента му и му съобщих новината. Той трепна, после помълча. Накрая ми вдаде въпроса:

— Щастлива ли си?

Това беше моментът, в който се разплаках и зарових глава в рамото на брат си. Той ме прегърна и полюля успокояващо.

— Не трябва да продължиш с това докрай, ако не искаш — прошепна той.

Вдигнах глава от рамото му.

— Какво предлагаш?

— Просто казвам, ако искаш да се освободиш, възможно е да мога да ти помогна.

— Искаш да кажеш по медицински начин?

Той кимна с глава.

— Една приятелка актриса познава един лекар...

Вдигнах ръка.

— Не мога да направя това.

— Добре — каза той. — Просто предложих...

— Знам, знам и съм ти благодарна...

Заплаках и отново зарових глава в рамото му.

— Наистина не знам какво, по дяволите, да правя — казах аз.

— Отговори ми на един въпрос — наистина ли искаш да се ожениш за този човек?

— Не. Ще бъде грешка. Дори майка му ми каза това.

— Кога?

— След нощта, която прекарах в къщата им в Гринуич.

— Това ли беше нощта, в която ти и Джордж...

Кимнах с глава и се изчервих.

— Тя беше разбрала, кой знае как.

— Сигурно е стояла до вратата и е подслушвала. Във всеки случай, ако тя казва, че е грешка, значи няма да бъде чак толкова изненадана, ако решиш да не стигнеш до женитба.

— Не знаеш какво говориш. Джордж знае, че съм бременна. Родителите му знаят, че съм бременна. Те по никакъв начин няма да ми позволят да се измъкна от това положение.

— Не сме във феодализма, независимо от всички усилия на Републиканската партия. Ти не си робиня. Можеш да направиш всичко каквото искаш, по дяволите.

— Имаш предвид да отгледам детето сама.

— Да. Всъщност можем да го отгледаме заедно.

Трябваша ми миг или два, за да проумея това.

— Трогната съм. Страшно съм трогната! Но тази идея е лудост. И ти знаеш, че е така. Не мога да отгледам това дете сама.

— Ще бъда с теб.

— Не става дума за това.

— Безпокоиш се какво ще си помислят другите хора.

— Безпокоя се от това, че животът ми ще бъде напълно ограничен. Ние поставяме вън от обществото всеки, който извърши някаква постъпка извън приетите норми за сексуално общуване. А да имаш дете, без да си омъжена, и да го отглеждаш сама, това се смята за много голям грях.

— Значи да живееш в ужасен брак е по-добра алтернатива?

— Сигурна съм, че мога да обърна нещата на добре. Джордж не е лош човек.

— *Не бил лош човек!* Какво адски противно определение, Ес.

— Знам, знам. Но какво мога да направя?

— Постъпи по по-трудния начин. Кажи му, че ще запазиш детето, но него не го искаш.

— Не съм толкова смела, Ерик. Дяволски много съм свикнала да се съобразявам с условностите.

— Е, добре, но когато милият Джордж и неговите родители приключат с теб, ще се чувстваш като героиня от Ибсенова пиеса.

— Много ти благодаря.

— Как приеха те новината?

Поразмислих и накрая отговорих:

— Приеха я със загриженост.

— *Със загриженост?* Какво, по дяволите, искаш да кажеш с това?

— Отговорът им беше доста сдържан.

— Те са бели англосаксонски протестанти, а не италианци, за бога! Разбира се, че ще са сдържани. Обзалагам се обаче, че в реакцията им е имало и известна студенина като на айсберг.

Не казах нищо. Защото *айсберг* беше точната дума. Въпреки че Джордж бе уведомил родителите си за нашия годеж същия ден, в който приех предложението, решено беше да почакаме месец-два, преди да определим датата за сватбата.

После дойде новината от доктор Балънсуиг, която аз трябваше да предам на Джордж. Той я прие възторжено, като ми каза колко много иска да има деца от мен. Изтъкнах му, че детето може да създаде допълнително напрежение в едно новосъздадено семейство, особено когато двамата, които го създават, са се познавали само около месец преди годежа. Но Джордж ме увери, че всичко ще бъде наред.

— Ние ще сме просто супер — каза той. — Защото когато двама души се обичат толкова много, всички проблеми се разрешават лесно.

— *Просто супер*. Чудесно.

— Естествено — каза той. — Майка ми и баща ми може малко да се притеснят от това, че трябва да ускорим сватбата.

— Ще им кажеш новината, нали?

Последва дълга тишина по телефона. Когато заговори отново, гласът му звучеше като този на човек, току-що приел „доброволно“ да поведе наказателен отряд в територията на индианците.

— Ще им кажа, разбира се — рече той със съвсем очевидна нервност. — И знам, че ще бъдат радостно изненадани от това, че ще станат баба и дядо.

Той замина за Кънектикът следващата вечер. Рано на другата сутрин телефонът в офиса ми иззвъня. Беше моята бъдеща свекърва.

— Тук е Джулия Грей — каза тя енергично.

— О, здравейте — казах аз с явна неприязън.

— Планирам утре да бъда в града. Важно е да се срещнем. Да кажем в четири следобед в „Палм Корт Плаза“. Нали?

Преди да успея да отговоря, тя затвори телефона, показвайки ясно, че не иска да знае дали това време е удобно за мен, или не. Бях призована. Трябваше да се явя.

Веднага грабнах телефона и се обадох на Джордж в офиса му.

— Миличка, тъкмо щях да ти се обаждам — каза той.

— Майка ти те изпревари — казах аз.

— О, така ли?

— И от резкия ѝ тон беше съвсем ясно как е приела новината.

Той се изкашля, за да прочисти гърлото си. Силно. После каза:

— Естествено, това ги изненада. Но след първоначалния... ъ-ъ...

— Шок?

— Е, добре, ъ-ъ, те бяха, ако трябва да бъда напълно откровен, доста шокирани. Но това беше само за миг или два. След което те...

— Бяха бесни?

— Озадачени.

— Сега вече наистина ме мразят.

— Миличка, въобще не те мразят. Даже напротив...

— Те мислят какво? Че съм изключителна придобивка от обществена гледна точка? Идеал за съпруга на банкиер?

Можех почти да го видя как пристъпва от крак на крак от другата страна на телефонната линия.

— Миличка, всичко ще бъде наред. Наистина наред! Повярвай ми.

— Нямам избор, нали?

— И не обръщай внимание на това, че майка ми се държи рязко. Това е просто...

— Стилът ѝ, предполагам?

— Гледай, гледай, вече си довършваме изреченията един на друг.

Затворих телефона. Стиснах глава в ръцете си. Чувствах се в безизходица, в капан. Изход нямаше.

Следващия следобед излязох от офиса си в три и половина и отидох пеш до Пето авеню, изпълнена с ужас. Влязох в „Плаза“ в определения час. Госпожа Грей седеше на една маса в „Палм Корт“. Видя ме, че се приближавам. Не се усмихна. Не ми подаде ръка. Просто ми посочи стола до нея и каза:

— Седнете, Сара.

Направих както ми беше наредено. Тя ме гледа съсредоточено дълго време, с устни, така стиснати, че се бяха превърнали в тънка линия, разрязваща лицето ѝ на две. Опитах се да издържа презрителния ѝ поглед. Започнах да трия ръце в скута си. Естествено, тя забеляза това.

— Притеснявате ли се, Сара? — запита тя меко.

Ръцете ми замръзнаха.

— Да. Притеснявам се.

— Предполагам, че ако бях във вашето положение и аз щях да се притеснявам. Но всъщност аз никога не бих поставила себе си в такова положение. Човек винаги плаща висока цена за своята импулсивност.

— И предполагам, вас никой никога не би могъл да обвини в импулсивност?

Устните ѝ се разтегнаха в типичната студена усмивчица.

— Не — каза тя.

— Нито една прибързана, необмислена постъпка в живота ви?

— Страхувам се, че не.

— Какъв великолепен самоконтрол!

— Ще приема това за комплимент. Но да се върнем към работата...

— Не знаех, че говорим за работа.

— О, да. Разговорът ни без съмнение е делови. Защото, както аз го разбирам, нямаме за какво друго да говорим освен за практическия въпрос как да уредим сватбата възможно най-бързо. Никой от нас няма желание да се появите пред олтара видимо enceinte (бременна), нали?

Още една от усмивчиците ѝ. Не казах нищо.

— Разбира се, всички присъстващи ще знаят защо така избързваме с церемонията. Кое то на свой ред означава, че ще искаме събитието да бъде дискретно и в ограничен кръг. Без съмнение това няма да отговори на вашите детски фантазии за голяма сватба с бяла рокля...

— Откъде можете да знаете *какви* са били моите детски фантазии? — запитах аз.

— Всички момичета мечтаят за голяма сватба, нали?

— Не.

— О, разбира се, забравих, че вие и вашият брат винаги сте били малко настрани от правия път, нещо, което е причинявало доста болка на вашите много порядъчни родители.

Погледнах я гневно с широко отворени очи.

— Как смееете да правите такива предположения...

— Не правя никакви предположения, мила. Просто съобщавам установен факт. Наши много стари приятели — семейство Монтгомъри, живеят в Хартфорд. Те са били съседни на родители ви, n'est pas?

— Да, живееха през няколко къщи от нашата.

— И така, когато господин Грей и аз открихме някак неочаквано, трябва да допълня, че вие ще ни станете снаха, ние решихме да попроучим малко вашия произход. Оказа се, че господин Грей познава господин Монтгомъри от Принстън. Випуск хиляда деветстотин и осма. И господин Монтгомъри и неговата съпруга Мириам ни дадоха обширна информация за вашето семейство. Откъде можех да знам например, че брат ви е комунист.

— Той *не* е комунист.

— Бил е партиен член, нали?

— До... но това беше през трийсетте, когато беше мода...

— Мода? Доколкото знам, комунистическата партия иска да сваля правителството на страната ни. Това ли е идеята ви за шик, Сара?

— Брат ми напусна партията през хиляда деветстотин четирийсет и първа. Направил беше грешка. И самият признава това сега.

— Колко жалко, че нещастните ви родители не са живи да чуят за неговото самоотрицание.

Почувствах, че започвам много да се ядосвам.

— Ерик може да не е човек, който спазва всички традиционни условности на обществото, но той винаги е бил добър син към родителите ни... и е най-добрият брат, който човек може да си представи!

— Безкрайно се възхищавам на лоялността към собственото ви семейство. Особено в този случай при тази нетрадиционност.

— Не разбирам какво искате да кажете.

— О, да, разбирате много добре. Както са разбирали това и вашите родители. Всъщност говори се, че нетрадиционното поведение на вашия брат така е разстроило баща ви, че е ускорило удара, който го е убил.

— Престъпление е да се обвинява Ерик за това...

— Никой не отправя обвинения, Сара. Аз просто предавам това, което съм чула от другите. Както също тъй чух, че вие в пълно противоречие с желанията му сте отишли в Ню Йорк след Брин Мор. И скоро след това ударът го е повалил...

Едва се удържах да не започна да ѝ крещя. Или да я ударя. Или да се изплюя в лицето ѝ. Сърцето ми биеше до пръсване, гневът ми беше безмерен. Тя забеляза това и в отговор ми отправи една от усмивчиците си. Усмивка, която ме подканваше да извърша нещо непроситимо... и да платя цена, по-голяма дори от тази, която вече плащах. Усмивка, заради която трябваше да си наложя да запазя контрол над себе си.

И така, след няколко успокоителни поемания на въздух, аз просто станах и казах:

— Нямаме какво повече да си кажем, нали, госпожо Грей?

Тонът ѝ остана спокоен, твърд:

— Ако сега излезете оттук, мила, ще си създадете огромни проблеми.

— Все ми е едно.

— О, не ви е все едно, разбира се. В никакъв случай не мога да си представя, че едно уважавано семейно списание като „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“ ще позволи една неомъжена майка да работи в него. А след като веднъж „Сатърдей/Съндей“ ви уволни за лош морал, има ли някой на света, който ще ви вземе на работа? Освен това стои и въпросът за вашия апартамент. Няма ли там стандартна клауза в договорите за наемане на жилища в Ню Йорк... Господин Грей ми съобщи en passant (между другото), че собствениците имат правото да изгонят наемател, който е извършил деяния, довели до морално разложение? Без съмнение, да родиш дете, без да си омъжена, не е точно нарушение на закона, но ще можете ли вие да си позволите материално да се борите срещу такова изгонване по съдебен път?

Седнах. Не казах нищо. Госпожа Грей наведе за миг глава. Когато я вдигна отново, беше образец на учтивост.

— Бях сигурна, че вътре в себе си сте разумно момиче, Сара. Сигурна съм, че от този момент нататък прекрасно ще се разбираме. Чай?

Не отговорих. Вероятно защото се чувствах така, както може би се чувства осъден на смърт престъпник. Това беше бездна. И аз бях на дъното ѝ.

— Ще приема мълчанието ви за да — каза тя, като направи знак на келнера. — А сега да се върнем на въпроса. Сватбата...

Тя изложи плановете си. Предвид необходимостта да се бърза, сватба в семейната енорийска църква в Кънектикът беше немислима („човек просто не организира такова нещо само две седмици по-рано“). Вместо това щяхме да направим кратка, обикновена служба в църквата „Марбъл Коледжиейт“ в Манхатън, на която ми се разрешаваше да поканя свои гости, включително и брат си. (Предполагам, че той ще ви доведе до олтара, нали? — сухо запита тя.) След това ще има малък, скромен прием тук, в „Плаза“. Джордж ще се заеме с организирането на „подробностите, свързани с медения месец“, макар че госпожа Грей му беше предложила един „приятен скромн хотел“ в Провинстаун, в който той бе направил вече резервация за една седмица. След медения месец щяхме да се нанесем в новия си дом... в Олд Гринич, Кънектикът.

Отне ми малко време да проумея тази новина.

— Джордж и аз се местим къде? — запитах аз.

— В Олд Гринич, Кънектикът. Имате предвид, че не ви е казал още?

— След като той ви съобщи нашата новина едва вчера...

— Разбира се, разбира се. Толкова много му се струпа на главата на горкото момче. Както и да е, когато вчера той ни донесе вашата *радостна* новина вечерта, господин Грей му поднесе тази изключителна, великолепна изненада. Като сватбен подарък от нас за вас ние ви предоставяме една малка къща, която купихме като инвестиция преди около година в Олд Гринич. Вижте, тя едва ли може да се нарече луксозна, но е прекрасна за първи дом на младо семейство. И е само на пет минути път пеш до гарата — ще бъде много удобно на Джордж да пътува до Манхатън. Познавате ли Олд Гринич? Много сладко градче... и точно до Лонг Айленд, ще ви бъде страшно удобно да...

... се удавя.

— ... излизате на разходка с другите млади майки. След като бебето дойде, сигурна съм, ще имате толкова много неща за правене там. Матинета. Църковни събирания. Благотворителни базари. Родителско-учителски комитети...

Докато я слушах как описва прозаичното ми бъдеще с истинска наслада, си мислех: ето какво е майсторски клас по това как се сипва сол в раната.

Не издържах и я прекъснах:

— Защо да не останем за известно време в апартамента на Джордж?

— Това отвратително място? Не мога да позволя това, Сара.

Апартаментът с една спалня, с включено в наема поддържане, намиращ се в хотела за продължителен престой „Мейфлауър“ на 61-ва улица и Сентръл парк Уест, съвсем не беше така отвратителен.

— Винаги бихме могли да намерим нещо по-голямо в града — казах аз.

— Градът не е място за отглеждане на деца.

— Но бебето ще дойде чак след седем месеца. Не ми се иска да пътувам до работата си и обратно от Кънектикът.

— Вашата работа? — запита тя развеселена. — Каква работа?

— Моята работа в „Сатърдей/Съндей“, разбира се.

— О, тази работа. Вие напускате в края на другата седмица.

— Не, не напускам.

— Разбира се, че ще напуснете. Защото една седмица по-късно ще бъдете омъжена. А омъжените жени не работят.

— Смятах да бъда изключение.

— Съжалявам, мила. Това не е възможно. Както и да е, като се има предвид състоянието ви, така или иначе ще трябва да се откажете от работата след няколко месеца. Това е пътят на майчинството.

Опитвах се да бъда рационална, разумна, да се контролирам.

— Да кажем, че откажа? Да кажем, че просто изляза сега от този хотел и не приема нищо от това, което казахте?

— Вече ви обрисовах в общи линии последствията. Аз вярвам в свободната воля на индивида. Що се отнася до мен, вие можете да правите каквото искате. Колкото и да е тъжно, изходът от такова решение, като да отглеждате дете сама без работа или прилично жилище, може да ви се види малко тежък. Но ние в никакъв случай дори и не си представяме, че можем да ви спрем да...

Очите ми започнаха да се овлажняват. Почувствах, че по лицето ми шурти водопад от сълзи.

— Защо правите това? — прошепнах.

Госпожа Грей ме погледна учудена.

— Правя какво, мила?

— Разбивате живота ми.

— *Разбивам живота ви?* Моля ви, спестете ми тази евтина мелодрама, Сара. Да не би да съм ви накарала насила да забременеете? Не казах нищо.

— Във всеки случай ако бях на ваше място, щях да съм направо щастлива от начина, по който се подреждат нещата. В последна сметка колко са момичетата, които получават като сватбен подарък къща в хубав район в околностите на града.

Последна заключителна студена усмивчица. Гледах надолу, към масата. Последва продължително мълчание.

— Котка ли ви отхапа езика, мила? Или просто разбрахте колко логични са моите аргументи?

Погледът ми остана втренчен в масата.

— Прекрасно — каза тя. — Работите ще вървят, както се разбрахме. О, я вижте кой идва да ни види. Какъв великолепен усет за време има това момче.

Погледнах нагоре. Джордж стоеше на входа на „Палм Корт“, очаквайки с несигурност помахването на майка си, с което тя щеше да го покани да се приближи до масата. Без съмнение, тя му беше определила предварително часа, в който да дойде в „Плаза“. Точно така, както му беше и обяснила как отсега нататък ще дирижира живота ни. Защото на този свят, според госпожа Грей, това беше цената, която плаща онзи, който си е позволил да престъпи нейното разбиране за ред, външно приличие и обществено положение.

Госпожа Грей използва десния си показалец, за да извика Джордж. Той срамежливо се приближи до масата ни като ученик, когото са извикали в кабинета на директора.

— Здравсти, ето ме и мен — каза той, като се опитваше да звучи весело. — Всичко е наред, нали?

Погледна ме и видя, че съм плакала. Веднага се стегна.

Майка му каза:

— Сара и аз обсъждахме плановете за бъдещето и сме на едно и също мнение по всички въпроси.

Не казах нищо. Продължих да гледам масата. Гласът ѝ прозвуча раздразнено:

— Нали така, мила?

Не вдигнах поглед, но все пак казах:

— Да. Всичко е наред.

— И сега вече така добре се разбираме една друга, нали?

Кимнах.

— Ето виждаш ли, Джордж, всичко се разрешава чудесно. Както ти казах, че ще стане. И както, не се съмнявам, добре знаеш, Сара, горкото момче е малко притеснително. Нали, Джордж?

— Май е така — каза той нервно. И като седна до мен, се опита да вземе ръката ми. Но аз я отдръпнах, преди да може да я хване.

Госпожа Грей улови с поглед тази малка драма и се засмя.

— Мисля да отида да си напудря носа и да оставя двамата влюбени за минута сами.

Веднага щом тя беше достатъчно далеч, за да не може да ни чуе, Джордж каза:

— Миличка, не се разстройвай...

— Не знаех, че се женя за майка ти.

— Не се жениш за нея.

— Не, точно за нея се женя... тъй като очевидно тя решава всички въпроси тук.

— След сватбата напълно ще я изключим от живота си...

— След сватбата ще живеем в Олд Гринич, Кънектикът. Колко мило от твоя страна, че обсъди тази малка промяна в адреса ни първо с мен.

— Къщата ни беше предложена едва снощи.

— И ти, естествено, реши да я приемеш, без да се посъветваш с мен.

— Мислех да ти се обадя в работата тази сутрин.

— Но не ми се обади.

— Бях много зает със служебни съвещания.

— Лъжец! Страхуваше се от моята реакция.

Той наведе глава.

— Да, страхувах се от начина, по който може да реагираш. Но виж, къщата в Олд Гринич е наистина щедро предложение от страна на родителите ми. Ние не сме задължени да го приемем.

Погледнах го с пълно презрение.

— Не, задължени сме — казах аз — и знаеш това много добре.

Пауза. Той се повъртя на стола си. Най-после каза:

— Олд Гринич наистина ще ти хареса.

— Радвам се, че мислиш така — казах аз.

— А ако не ти хареса...

— Тогава какво?

— Тогава... — Той се размърда отново. — Обещавам ти, че всичко ще се оправи. Нека само да свършим със сватбата.

— И тогава, нека да отгатна, ти ще й кажеш да стои настрани от живота ни завинаги?

Още една неудобна пауза.

— Ще се постарая — каза той тихо, почти шепнешком. После се изкашля дълго и шумно, за да даде знак, че майка му се връща.

Когато тя се приближи до масата ни, Джордж веднага стана и ѝ задържа стола. След като седна, тя му кимна, за да му каже, че и той може да седне. После обърна погледа си към мен.

— Е — каза тя, — поговорихте ли си хубаво за едно-друго?

Ако бях смел човек, щях да се изправя, да изляза от „Плаза“ и да приема съдбата си. Но да направиш това през 1947, значеше да поемеш най-големия личен риск, който човек може да си представи. Е, да, колкото и да я ненавиждах, госпожа Грей беше права за едно — решението да бъда самотна майка означаваше веднага да остана без работа и да бъда напълно изхвърлена от обществото. Тогава, преди толкова много години, само на вдовиците и изоставените жени се разрешаваше да бъдат самотни майки. Решението да имаш дете, без да си омъжена, или, даже по-лошо, да отхвърлиш предложението за женитба на бащата на детето, се считаше в най-добрия случай за крайно осъдително, а в най-лошия — за пълна лудост. А аз не притежавах психологията *хич не ми пука*, необходима, за да се пребориш с предрасъдъците. Копнеех да имам бунтарския дух на Ерик, но знаех, че няма да ми стигнат силите за такова нещо. Независимо от това дали ми харесваше, или не, бях консервативна с малко „к“. Родителите ми може да са се разстройвали от дребните ми демонстрации на неподчинение като отиването ми да живея в Манхатън след колежа. Но те ми бяха внушили такъв страх от всякаква власт и такова силно чувство за порядъчност и приличие, че се чувствах неспособна да извърша невъзможното — да кажа на Джордж Грей и на неговите отвратителни родители да вървят по дяволите.

Естествено, реших да не казвам на Ерик за моя разговор с госпожа Грей (нито пък за начина, по който бях насила вкарана в живота в Олд Гринич, Кънектикът), защото знаех, че ще побеснее. В

най-добрия случай щеше да трябва да изслушам неговите напълно безпристрастни, напълно убедителни аргументи, с които щеше да ме моли да се откажа от този бъдещ домашен кошмар, докато все още имам някакъв шанс за това. В най-лошия случай щеше да извърши нещо мелодраматично като това да ме изстреля въвн от страната — в Париж или в Мексико Сити, докато бебето се роди.

Но аз бях взела решението си. Решила бях да се ожения за Джордж. Щях да отида да живея в извънградската къща в Кънектикът. Щях да имам дете. Щях да напъхам себе си в тази каша. Щях да приема съдбата си. Защото я заслужавах.

Започнах също така да убеждавам сама себе си като луда. Е, добре, Джордж беше притиснат от майка си, но след като се оженим, ще мога постепенно да я изключа от живота ни. Е, добре, неприятно ми беше, че трябва да напусна Ню Йорк, но може пък Олд Гринич да ми даде мира и спокойствието, които ми бяха необходими, за да започна да пиша отново. Е, добре, бъдещият ми съпруг беше емоционален еквивалент на ванилов сладолед — не си ли бях обещала никога повече да не ставам жертва на неразумна страст? Не си ли бях обещала на всяка цена да избегна втори...

Джак.

Джак. Джак. Проклет да си, Джак. Онази нощ — онази единствена абсурдна нощ — ме отведе директно в „достойните“ прегръдки на Джордж Грей.

През двете седмици преди сватбата се съгласявах с всичко. Оставих подготовката на церемонията и тържеството на госпожа Грей. Оставих я да ми резервира по бързия начин час при шивачка, която ми изтрака стандартната бяла сватбена рокля за 85 долара. („И през ум не ни е минало да ви караме да плащате това, мила“ — каза госпожа Грей на пробата.) Оставих я да избере реда на църковната служба, менюто за приема, украшението за средата на тортата. Отидох заедно с Джордж с влак до Олд Гринич, за да видим нашата нова къща — малка двуетажна къща в стил Кейп Кодър, разположена на улица на име Парк авеню, на пет минути път от гарата. Парк авеню беше с много дървета, много приятна на вид за живеене. Всяка от къщите имаше голям преден двор с много зелена морава. Всички морави бяха идеално поддържани. По същия начин и самите къщи нямаха и следа по себе си от износване, никъде не се виждаше белеза се боя, повреден покрив

или мръсен прозорец. Още при първата си разходка по Парк авеню разбрах, че това е общност, която не толерира грехове против приетата линия като например неокосена трева или недобре покрити с чакъл алеи.

Къщите на Парк авеню бяха типично новоанглийски — къщи като че ли завещани от По, в готически стил, които стояха редом с къщи, облицовани с бели дъски или федералистски тип къщи от червени тухли. Нашата беше една от най-малките: на два етажа в стил Кейп Кодър, с ниски тавани и малки стаички. Стените им бяха покрити с тапети на дребни дискретни цветенца или червени и сини квадратчета — от този вид стари американски щампи, които ми напомняха вътрешността на кутията за шоколадови бонбони „Уитман“. Мебелите бяха спартански по характер и разположение — твърди, тесни дивани; твърди, дървени кресла; две тесни единични легла в голямата спалня. В другата спалня бяха поставили проста дървена маса с един дървен стол с извити крака.

— Това е идеалното място да си пишеш романа — каза Джордж, като се опитваше да изглежда весел.

— Добре, а къде ще спи бебето? — попитах тихо.

— През първите няколко месеца — в нашата стая. Във всеки случай ние не трябва да гледаме на това място иначе, освен като на първоначален дом. Щом като си имаме поне две деца, ще ни трябва...

Прекъснах го.

— Нека караме с децата едно по едно, става ли?

— Добре, добре — каза той, притеснен от острия ми тон. — Нямах намерение да форсирам нещата.

— Знам това.

Върнах се обратно по коридора до голямата спалня и седнах на едно от единичните легла. Дюшекът беше като бетонна плоча.

Джордж седна до мен и взе ръката ми.

— Можем да си вземем истинско легло, ако искаш.

Свих рамене.

— Ще имаш всичко, каквото поискаш.

Какво ще кажеш да изгорим до основи къщата, миличък?

— Всичко ще е наред — казах едва чуто.

— Разбира се. И ще сме страшно щастливи тук, нали?

Кимнах.

— И знам, че постепенно ще обикнеш това място. Пък к'во, Олд Гринич е страхотно място за отглеждане на деца.

Пък к'во. Женех се за човек, който казва неща като *пък к'во*.

Но все още не се опитвах да се откопча от женитбата. Вместо това, кротко обърнах живота си наопаки. Връчих оставката си на „Сатърдей/Съндей“. Предупредих хазяина, че напускам апартамента си. Тъй като го даваха мебелиран, няхах много вещи за опаковане. Малко книги, грамофонът ми „Виктрола“ и колекцията плочи, няколко семейни фотографии, три куфара дрехи и пиещата ми машина. Като гледах малката купчина, представляваща моето имущество, си помислих с колко малко багаж всъщност пътувам.

Накрая, няколко дни преди церемонията, събрах кураж да кажа на Ерик, че се местя в Олд Гринич. Бях отложила толкова дълго това по стратегически причини — знаех, че ще побеснее веднага щом го чуе.

Както, разбира се, и стана.

— Манипулираха ли те да приемеш това? — попита той ядосано, крачейки напред-назад из моя готов за опразване апартамент.

— Родителите на Джордж просто ни предложиха тази чаровна малка къщичка като сватбен подарък и аз си казах защо не.

— И толкова?

— Да.

Той ме погледна с неприкрит скептицизъм.

— Ти, най-привързаната към града нюйоркчанка, която някой може да си представи, просто реши да приключиш с живота си в Манхатън и да се преместиш в дяволски забутания Олд Гринич само защото родителите на малкия Джорджи са ти дали къща? Не мога да повярвам!

— Реших, че е време да сменя обстановката — казах аз, опитвайки се да звуча спокойно. — И очаквам с нетърпение да заживея в мир и тишина.

— О, Ес, моля те! Спести ми глупостите за безметежното съществуване. Ти не искаш да ходиш в Кънектикът. Знам това, както и ти.

— Рисковано е, но може да се окаже, че е за добро.

— Казах ти преди. Можеш да се откажеш от всичко сега и аз ще те поддържам по всякакъв възможен начин.

Докоснах корема си.

— В случая нямам избор.

— Имаш. Просто не го виждаш.

— Повярвай ми, виждам всичко. Но не мога да надскоча въображението си. Трябва да направя това, което се очаква от мен.

— Даже и ако съсипеш живота си?

Прехапах силно устна и се обърнах на другата страна с очи, пълни с горещи сълзи.

— Моля те, престани.

Той дойде до мен и постави ръка на рамото ми. За пръв път в живота си отблъснах с рамо ръката му.

— Съжалявам — каза той.

— Не толкова много, колкото аз.

— Всички ние по някакъв начин проваляме живота си, изглежда...

— Това трябва ли да ме накара да се почувствам по-добре?

— Не, трябва да накара мен да се почувствам по-добре.

Успях да се засмея.

— Прав си — казах накрая. — По един или друг начин всички объркваме нещата. Само че някои от нас правят това по по-явен начин от другите.

Като безспорен плюс за Ерик трябва да спомена, че никога след това той не ме упрекна, че съм се преместила в Кънектикът. Три дни след този труден разговор в апартамента ми, той облече единствения си костюм, чиста бяла риза, сложи дискретна вратовръзка и ме поведе към олтара на църквата Марбъл Коледжиейт. Джордж беше облечен в зле стоящ му полуфрак (в риза с висока яка), което само по-силно подчертаваше момчешката му пухкавост. Свещеникът беше отегчен човек с оредяваща коса и силен пърхот. Той прочете бързо думите на службата с тънък монотонен глас. От началото до края цялата церемония отне петнайсет минути. Тъй като бяха поканени само дванайсет души, църквата изглеждаше огромна — нашите отговори кънтяха над празните редици столове. Беше наистина много самотно.

Приемът след това също не беше особено приятен. Състоя се в един от специалните салони за хранене на „Плаза“. Господин и госпожа Грей не бяха от най-радушните домакини. Не се опитаха да завържат разговор с Ерик или с моите четири приятелки от „Сатърдей/

Съндей“. Приятелите на Джордж от банката бяха също изключително сдържани. Преди вечерята те се събраха в единия ъгъл на стаята, говорейки тихо помежду си, като от време на време се изсмиваха групово. Бях сигурна, че си говорят това, което всеки един от присъстващите на тази безрадостна сватба си мислеше: *Ето какво значи прибързана сватба по необходимост.*

Но тъй като това беше прибързана сватба по необходимост на бели англосаксонски протестанти, всички се държаха така, като че ли това беше съвсем нормална сватба.

Приемът беше с вечеря на маса. Господин Грей произнесе тост. Както всичко останало през този ден той беше хладен и кратък:

— Моля, вдигнете чаши, за да приветстваме Сара в нашето семейство. Надяваме се, че тя и Джордж ще бъдат много щастливи.

И това беше всичко. Тостът на Джордж беше почти също толкова флегматичен:

— Искам да кажа, че съм най-щастливият човек на света и че Сара и аз ще бъдем страхотен екип. И искам всички да знаете, че вратата на дома ни в Олд Гринич е отворена за всеки по всяко време. Така че, очакваме много гости в най-скоро време.

Погледнах към другата страна на масата и видях брат си да върти очи нагоре. Той разбра, че съм забелязала, че се държи подигравателно и ми се усмихна виновно. Като изключим този единствен, незабелязан от другите миг, Ерик беше образец на такт и дипломатичност през целия следобед. Макар и да изглеждаше безупречно порядъчен в черния си костюм, господин и госпожа Грей го гледаха с нервна неприязън — като че ли беше някакъв странен извънземен с леви убеждения, готов всеки момент да скочи на масата и да започне да цитира пасажии от „Капиталът“. По време на приема той направи всичко възможно обаче да поговори с моите свекър и свекърва и дори успя да ги накара да се засмеят един-два пъти. Това беше нещо невероятно — да открие човек, че двойката Грей има чувство за хумор, затова пресрещнах Ерик, когато пресичаше стаята на път към бара за нови питиета, и му прошепнах:

— Какво си им сложил във виното?

— Просто им казах колко много ми напомнят „Великолепните Амбърсън“.

Потиснах смеха си.

— Щастлив съм, че все още имаш чувство за комичното — каза той. — Ще ти трябва.

— Всичко ще бъде наред — казах аз неубедително.

— А ако не бъде, можеш винаги да избягаш при мен.

Стиснах ръката му и я задържах в моята.

— Ти си най-добрият на света!

Той сви вежди.

— Радвам се, че най-после проумя това.

Ерик си позволи още една малка лудория, когато Джордж го покани да говори „от името на семейството на булката“. Като се изправи, той вдигна чашата си и каза:

— Най-хубавият цитат по отношение на *domicile conjugale* (семеен живот) принадлежи на онзи много нисичък французин, Тулуз-Лотрек, който е казал, че „брачният живот е като ядене, което е предшествано от десерта“. Сигурен съм, че с Джордж и Сара няма да бъде така.

Е, за мен беше остроумно, но повечето от гостите се разкашляха нервно, след като Ерик отново седна. После Джордж и аз разрязахме тортата. Позирахме за няколко снимки. Тортата беше сервирана с кафе. Десет минути по-късно господин и госпожа Грей станаха, с което показаха, че е време да свършваме.

И тъй, казахме си довиждане. Свекърът ми ме целуна, по-скоро клъвна, по челото, но не намери думи да ми пожелае късмет или да ми каже довиждане. Госпожа Грей ме целуна по бузите, без да допира устни, и каза:

— Държа се прекрасно, мила. Продължавай да се държиш добре и чудесно ще се разбираме.

После Ерик дойде при мен, прегърна ме и ми прошепна:

— *Nil carborundum*, което на латински май ще рече: „Не оставяй копелетата да те смажат“.

Той си тръгна. Стаята се изпразни. Приемът беше започнал в пет и трийсет следобед. Сега беше осем часът вечерта и всичко беше свършило. Не ни оставаше нищо друго освен да се оттеглим горе в „апартамента за младоженци“, който Джордж беше резервирал за вечерта.

И тъй, качихме се горе. Джордж изчезна в банята и се появи облечен в пижамата си. Аз изчезнах в банята и си сложих халат. Влязох

в стаята и намерих Джордж вече в леглото. Разтворих халата и се пъгнах в леглото при него, гола. Той ме привлече към себе си, започна да целува лицето ми, шията ми, гърдите ми, разкопча долнището на пижамата си отпред. Разтвори краката ми и се качи върху мен. След една минута изпъшка леко и се изтърколи настрани от мен. После отново оправи долнището на пижамата си, целуна ме по тила и ми пожела „лека нощ“.

Трябваше ми малко време, за да разбера, че е дълбоко заспал. Погледнах часовника на нощното шкафче. *Осем и четирийсет. Осем и четирийсет в събота вечер — моята проклета първа брачна нощ — и мъжът ми вече бе заспал!*

Затворих очи и се опитах да потъна в същото безпаметство. Не успях. Отворих отново очи. Станах от леглото и отидох в банята, като затворих плътно вратата след себе си. Започнах да пълня ваната. Докато гледах как водата струи от крана, изведнъж стана нещо, което заплашваше да ми се случи през последните няколко часа — започнах да плача.

След няколко минути не бях в състояние да контролирам плача си повече и риданията ми станаха толкова силни, че трябва да са се чували въпреки шума на водата. Но на вратата на банята не се почука, не последва и силната успокоителна прегръдка на Джордж и заедно с нея успокояващото обещание, че всичко ще бъде наред.

Защото, естествено, Джордж имаше здрав сън. Щом течащата с шума на Ниагара вода не можеше да го събуди, как би могъл да чуе плача на жена си?

Накрая успях да се овладеея. Затворих крана. Погледнах се в огледалото на банята. Очите ми бяха червени, сватбеният ми грим се бе разтекъл по лицето. Плъзнах се във ваната. Взех кърпа, натопих я в горещата вода и я сложих върху лицето си. Втренчих се в нейната бяла празнота и си помислих: „Извърших най-голямата грешка в живота си“.

Много бързо, да, много бързо. Всичко ставаше прекалено бързо. Той свършваше прекалено бързо. Сгодихме се прекалено бързо. Съгласих се на тази женитба прекалено бързо. Той заспа прекалено бързо.

А сега...

Сега бях в капан... макар че, разбира се, аз сама бях влязла в него.

И меденият месец не беше кой знае колко приятен. Хотелът в Провинстаун, предложен от госпожа Грей, беше един поостарял хан, държан от възрастна двойка и посещаван преди всичко от възрастни хора. Беше изискано износен. Дюшекът на леглото ни беше хлътнал. Чаршафите миришеха на мухъл. Банята беше в дъното на коридора, далеч от стаята ни. По ваната имаше петна от ръжда, а емайльт на умивалника се лющеше. Тъй като бяхме там извън активния сезон, в Провинстаун имаше много малко заведения, в които можеше да се вечеря, затова бяхме принудени да се задоволим с храната, сервирана в хотела, а там всичко беше смято от преваряване.

През три от петте дни на престоя ни вали дъжд, но все пак успяхме да се поразходим по плажа. През останалото време седяхме във фоайето на хотела и четяхме. Джордж се стараеше да бъде весел. Аз също. Успях все пак да го накарам да прави любов без пижамата си. Независимо от това, всичко пак свършваше за по-малко от минута. Помолих го след това да не се изтърколва на другата страна и да не се прави на умрял. Той се извини. Дълго и многословно. Вместо това, което правеше преди, ме прегърна и притисна силно към себе си. След няколко секунди беше дълбоко заспал, а аз — хваната здраво в ръцете му. Не спях добре през тази нощ. Всъщност нито една нощ в Провинстаун не спях добре, заради хлътналия навътре дюшек, заради лошата храна, заради безличната сивота на хотела и заради това, че започнах да осъзнавам какво наистина представлява брачния ми живот с Джордж.

Петте нощи свършиха. Качихме се на автобус, който за пет часа измина разстоянието от Кейп Код до Бостън. Хванахме влак, отиващ на юг. Пристигнахме в Олд Гринич малко преди полунощ. В този час на гарата нямаше никакви таксито, затова трябваше да изминем десетте минути път до Парк авеню, носейки чантите си. Когато приближихме нашата къща, единственото, което ми мина през ум беше, че тук ще умра.

Е, добре, бях малко мелодраматична. Но къщата изглеждаше безлична, сбутана и така дяволски тъжна. Вътре във всекидневната, натрупани на купчини, лежаха кашоните и куфарите от нашите ниййоркски апартаменти. Гледах ги и си мислех: „Бих могла утре,

докато Джордж е на работа, да извикам транспортната фирма, да ги накарам да изнесат целия ми багаж и да се махна оттук, преди той да се е върнал вечерта“.

Но къде щях да отида?

В спалнята ни двете единични легла бяха разделени с нощно шкафче. Когато най-напред видях къщата, Джордж каза, че първото нещо, което ще направим, когато се нанесем в нея, ще бъде да махнем шкафчето и да преместим леглата едно до друго. Но бяхме толкова изморени след дванайсетте часа път от Провинстаун, че просто се пъхнахме в съответните легла и мигновено заспахме. Когато се събудих на другата сутрин, на масата ме чакаше бележка:

Миличка,

Заминавам за града, за да изкарам за хляба. Тъй като ти си спеше кротко, реших, че мога и сам да си изпържа бекона. Връщам се в 6:12.

Обичам те, много целувки...

„Заминавам за града, за да изкарам за хляба.“ Съвсем ли не усеща този човек, че става глупаво смешен?

Прекарах деня в разопаковане на багажа. Разходих се до Саунд Бийч авеню — главната улица на Олд Гринич, и направих някои покупки. Тогава, през 1947, този ъгъл на Кънектикът все още не беше се превърнал в пренаселена спалня на Манхатън, така че Олд Гринич все още притежаваше атмосферата на малък град. Както беше обичайно за малките градове, собствениците на магазини веднага разбраха, че съм нова в града и веднага пуснаха в ход целия си чар.

— О, вие сте момичето, което се омъжи за сина на стария Грей и живеете на Парк авеню — възкликна жената в Къфс — местният магазин за канцеларски материали и единственото място, където продаваха „Ню Йорк Таймс“.

— Да, аз съм Сара Грей — отвърнах аз, запъвайки се на новото си фамилно име.

— Приятно ми е, че ще живеете в нашия град. Надявам се, че ще бъдете истински щастлива тук.

— Да, тук наистина всички се държат много приятелски — казах аз, като се надявах, че прозвуча искрено.

— Такова е мястото. И е страотно за отглеждане на деца.

Тя хвърли поглед към средната част на тялото ми, на която предстоеше да се появи издаващата изпъкналост, и се постара да потисне многозначителната си усмивка.

— Ако планирате да имате деца толкова скоро след сватбата, разбира се.

— Човек никога не знае — произнесох аз спокойно.

Във всеки магазин по Саунд Бийч авеню бях посрещната все с този въпрос: „Нова ли сте в града?“. Когато обяснявах коя съм, следваше усмивка на посветени, придружена от приятен целенасочен коментар от рода на: „Чух, че сте направили приятна сватба в тесен кръг“ и „Боже, каква светкавична любов ви събра двамата с Джордж!“.

Към края на това първо пазаруване чувствах, че би трябвало данося окачен на врата си надпис: „Току-що омъжена и вече бременна“. Но по-неприятен беше пристъпът на отчаяние, който получавах, когато си помислех, че осемте магазина от двете страни на Бийч Саунд авеню щяха да бъдат целият мой свят.

Джордж пристигна вкъщи в 6:12 от Гранд сентъръл стейшън с цветя в ръка. След като ме целуна по устните, забеляза, че половината от кашоните и куфарите са изчезнали от всекидневната.

— Вече си започнала да разопаковаш?

— Да, подредих повечето от моите неща.

— Браво — каза той. — А утре можеш да се захванеш и с моите дрехи. И, миличко, ако нямаш нищо против, поизглади костюмите ми...

— О, да, защо не.

— Чудесно, чудесно. Виж, качвам се горе да се преоблека. Какво ще кажеш за по едно мартини, за да отпразнуваме първата истинска вечер в новия ни дом?

— Мартини? Добре.

— Не много сухо. Нали съм по сладкото, предпочитам го с повече вермут. И с четири маслини, ако имаме.

— Нямаме. За съжаление.

— Е, нищо. Просто ги включи в списъка си за пазаруване за утре. И... ъ-ъ... забравих да попитам какво ще вечеряме.

— Ами, купих агнешки котлети и броколи...

— О, сега пък... Да бе, трябваше да ти кажа — аз всъщност мразя броколите.

— Ох, съжалявам...

— Че откъде ще знаеш? Месо и картофи — това е моят стил. Знаеш ли да правиш руло „Стефани“?

— Всъщност, не.

— О, жалко. Ще накарам Беа — готвачката на мама, да ти се обади утре и да ти каже нейната строго секретна рецепта за рулото. И сладкишче...

— Да? — казах аз със задавен глас.

— Ако ям след седем вечерта, просто не мога да спя добре. Затова ако можеш така да планираш нещата, че вечерята да е на масата не по-късно от шест и четирийсет и пет, ще е чудесно.

— Ще се постарая.

Той се наведе и ме целуна по челото.

— Един мъж едва ли може да иска нещо повече.

Качи се горе да се преоблича. Аз се оттеглих в кухнята и поех новата си роля на домакиня. Сложих котлетите във фурната да се запекат. Обелих картофите и ги пуснах в тенджера с кипяща вода. Намерих стъклена кана, бутилка с „Джилбис“ джин и бутилка вермут. Направих голяма кана с мартини. Внезапно почувствах нужда от силен алкохол.

Джордж ми направи комплимент за коктейла, като нежно ми напомни да не забравя да „взема маслините“ утре сутринта. Хареса котлетите, но намекна, че ги предпочита по-препечени („Всъщност обичам месото да ми е направо прегоряло.“). Моето картофено пюре обаче не издържа изпита („Малко е на буци, нали, сладкишче? Във всеки случай аз съм по печените картофи.“). Не бях направила нищо за десерт, което го разочарова...

— Но, виж сега, за пръв път ми готвиш като за мъж и жена, така че какво, откъде да знаеш какво обичам и какво — не. Това влиза в кривата на обучението, нали?

Усмивнах се. С малка стегната усмивчица. Точно като майката на Джордж.

— Успя ли да поразгледаш Олд Гринич? — попита той.

— Да. Много е... странно.

— *Странно* — каза той, превъртайки думата на езика си. — Това е идеалната дума, наистина. Казах ти, ще ти хареса тук.

— Всички хора в града изглежда знаеха коя съм.

— Ами, малък град е. Всичко се научава бързо.

— Очевидно, защото изглежда всички знаеха, че съм бременна.

— О-о! — възкликна той разтревожено.

— Та, чудно ми е как тази новинка се е разнесла из градчето.

— Не знам.

— Не знаеш?

— Какво намекваш?

— Не намеквам нищо. Просто ми е чудно...

— Ще ти кажа какво може би е станало. Хората са разбрали, че се женим толкова набързо и просто са сметнали две и две.

— Освен ако някой не им е казал нашата малка тайна.

— Че кой ще направи това?

— Майка ти.

— Грозно е да се говори така...

— Това е просто предположение.

— От къде на къде ще бъде толкова зловна?

— Това е в нейния стил. Без да споменаваме опита ѝ да ме постави на място. Всъщност, ако имах парите, щях да се обзаложа на хиляда долара, че тя е намекнала на някого в града, че съм бременна, защото е знаела съвсем добре, че новината ще се разнесе мълниеносно.

— Защо говориш така? — реагира той, този път остро.

— Както казах и преди, просто предполагам.

— Е, добре, престани да предполагаш вече. Не разрешавам да говориш така.

Погледнах го с широко отворени очи.

— Ти — *какво*?

Той си пое бързо въздух и се опита да бъде дипломатичен.

— Всичко, което искам да кажа, е, че майка ми може да си има трудни страни в характера, но тя не е толкова злонамерена. Във всеки случай те обича...

— Е-е, това е вече смешно.

— Не знаех, че съм се оженил за циничка.

— А пък аз не знаех, че съм се оженила за мамино синче.

Той се обърна на другата страна като че ли го бях ударила.

— Извинявай — казах.

— Всичко е наред — каза той.

Но и двамата знаехме, че не е.

Когато на другата сутрин се събудих в девет, на възглавницата ми имаше бележка:

Ей, сънльо!

Всяка сутрин ли ще си пържа бекона?

Беа ще ти се обади сутринта за тайната рецепта за рулото. Очаквам с истинско нетърпение да опитам твоето руло довечера.

Прегръдки и целувки...

Да, ще си пържиш бекона всяка сутрин. Защото няма начин да ставам в ранни зори, за да ти бъда готвач за спешни поръчки.

Беа се обади същата сутрин, веднага след като бях завършила с прибирането на дрехите на Джордж. Звучеше като жена над петдесетте със силен южняшки акцент и с някак си уважителен маниер, който ми напомняше Хети Макданиъл в „Отнесени от вихъра“. Тя ме наричаше *Миз* Грей. Съпругът ми за нея беше *Миста* Джордж. Каза ми, че е започнала да готви за *Миста* Джордж още откогато е бил ей такъв детенце и че той бил най-големият лакомник за сладкиши, когато била виждала в живота си. Информира ме също така, че ако му правя достатъчно сладкиши, *Миста* Джордж няма да иска друго, за да е щастлив. Обещах й, че ще направя всичко, което е по силите ми.

После ми даде рецептата си за руло „*Стефани*“. Беше дълга и сложна. Използваха се и няколко кутии кондензирана доматиена супа „*Кембъл*“ и най-малко килограм говежда кайма. И преди не обичах руло „*Стефани*“. От този ден започнах вече да го ненавиждам.

След като записах рецептата, отидох до центъра и стоварих всички костюми на Джордж в местното химическо чистене, защото нямаше начин да му стана и личен камериер. След това купих необходимите за рулото продукти, не забравих и буркан с маслини, както и седемпластова торта от местния пекар. Когато се връщах към къщи, минах покрай гараж, който продаваше велосипеди. Те имаха

употребяван дамски „Шуйн“ — боядисан в черно, с високо кормило. На задното колело бяха закрепени две кошници, което го правеше идеален за пазаруване. Беше в добро състояние и макар че двайсет долара не бяха малко за велосипед втора ръка, аз все пак сметнах, че е изгодна покупка, особено защото собственикът на гаража ме увери, че ще го поддържа лично. И така, връчих му парите, натоварих покупките си в двете кошници и завъртях педалите към Парк авеню.

Но вместо да тръгна към къщи, подкарах велосипеда към края на главната улица — отминах местното училище, местната малка болница и няколко по-представителни къщи, после завих наляво и карах около километър и половина, докато стигнах портите с надпис „Само за местни“, което ми показва, че съм пристигнала на плажа Тодс Пойнт.

Тъй като беше в края на април и на входа нямаше пазачи, продължих напред с велосипеда, отминах паркинга, после завих наляво. Бързо натиснах спирачка. Изведнъж почувствах на лицето си първата от много дни усмивка. Защото там, пред мен, се разстилаха дълга гладка ивица от бял пясък и сините дълбоки води на пролива Лонг Айлънд.

Паркирах велосипеда до една дъсчена ограда, свалих обувките си и оставих пясъка да се промъкне между пръстите на краката ми. Времето този ден беше меко, слънцето — достигнало най-високата си точка, небето — безоблачно. Напълних няколко пъти до краен предел дробовете си с морски въздух, после тръгнах надолу по плажа. Беше дълъг около километър и половина. Криволичех бавно, освободила мозъка си от мисли, като се наслаждавах на първите мигове спокойствие, които чувствах от момента, в който бях открила, че съм бременна. Седнах на пясъка в най-отдалечения край на плажа и прекарах около половин час, без да правя каквото и да било, просто гледах водите. Следях движението на прибоя напред-назад, подобно на метроном, което притъпяваше болката ми до състояние на временен покой и си мислех: „Този плаж ще бъде предпазния ми клапан, моят спасителен изход. Този плаж ще бъде единствената възможност за мен да издържа Джордж, семейството му, Олд Гринич, рулото от кайма“.

Върнах се в къщата и стриктно изпълних рецептата на Беа. Взех килограм кайма, размесих я на ръка с една глава ситно нарязан лук, сол, чер пипер, ситно натрошени корнфлейкс (да, *корнфлейкс*!) и една трета от кутията кондензирана доматиена супа Кембъл. Оформих го

като самун хляб. Поставих го в тава. Залях го с останалата супа, така че да бъде напълно покрит. Пекох го след това трийсет и пет минути.

Като знаех, че Джордж ще бъде вкъщи в 6:12, поставих рулото в печката в 6:05, което ми даваше достатъчно време да изпълня крайния срок, поставен от съпруга ми за „вечеря преди седем“.

Той премина през вратата в 6:20. Отново носеше цветя. Целуна ме набързо по бузата.

— Нещо ми мирише вкусно — каза той. — Беа трябва да се е обадила.

— Обади се — казах аз, като му връчих чаша с мартини.

— О, купила си маслини! — възкликна той с пълно гърло, като че ли съм направила нещо изключително — например разцепването на атома.

— Твоето желание е заповед за мен — казах аз с лека ирония.

Той ме погледна внимателно.

— Това беше шега, нали?

— Да, Джордж, шега беше.

— Питам за всеки случай. Ти си по изненадите.

— О, така ли? — казах аз. — Какви изненади?

Той отпи от мартинито си, после каза:

— Като новия велосипед откън.

— Не е нов, Джордж. Втора ръка е.

— За мен е нов, понеже досега не съм го виждал.

Усмихна се. Сега дойде моят ред да отпия дълга глътка мартини.

— Купих го днес.

— Очевидно. Скъп ли е?

— Двайсет долара.

— Не е евтино.

— Хубав велосипед е. Искаш да карам нещо сигурно, нали?

— Не е там въпросът.

— Добре тогава, в какво е въпросът?

— В това, че си го купила, без да се посъветваш с мен.

Погледнах го като човек в състояние, близко до шок.

— Занасяш ли ме?

Усмивката замръзна на лицето му.

— Всичко, което казвам, е, че ти отиваш и правиш сериозна покупка като велосипед. Искам да ми се казва.

— Беше моментно решение. Видях велосипеда в гаража на Фланъри, цената беше добра и затова го купих. Както и да е, имам нужда от велосипед, за да се придвижвам из града.

— По това не споря.

— Какво оспорваш тогава?

— Изхарчила си дваисет долара от парите за домакинство, без да...

Прекъснах го.

— Чуваш ли се какво говориш?

— Този тон е излишен, Сара.

— Не, необходим е. Защото се държиш абсурдно. Да можеше да се чуеш. Звучиш като толкова щедър, толкова доброжелателен, толкова любящ съпруг.

Лицето му помръкна.

— Не знаех, че ти е присъща подобна злост — каза той.

— Злост! Всичко, което правя, е, че отговарям на глупостите ти, като например, че ми трябва писмено разрешение от теб, преди да си позволя да те разоря, като купя велосипед за дваисет долара.

Тишина. Накрая той каза:

— Не съм споменавап вѳобще писмено разрешение.

След тези негови думи изпих на един дъх останалото си мартини и излетях вбесена от стаята, като хлопнах вратата след себе си и паднах по лице върху леглото. След минута на вратата предпазливо се почука.

— Не плачеш, нали? — попита той с разтревожен глас.

— Не плача, разбира се. Прекалено ядосана съм.

— Може ли да вляза?

— Стаята е и твоя.

Вратата се отвори. Той внимателно пристъпи към леглото. Държеше в дясната си ръка моята чаша. Отново напълнена с мартини.

— Лулата на мира — каза той, като ми я подаде.

Седнах и взех чашата.

Той клекна до мен и докосна чашата си до моята.

— Всички казват, че първите десет години от семейния живот са винаги най-тежките.

Опитах се да се усмихна.

— Това беше шега — каза той.

— Разбрах.

— Не започваме добре, нали?

— Да, така е.

— Какво да направя, за да стане по-добре?

— Преди всичко, престани да се отнасяш с мен като с твоя икономка. Да, вкъщи си седя, което означава, че ще се занимавам с неща като покупки и общото поддържане на дома. Но това, че сега съм финансово зависима от теб, не означава, че мое задължение е да ти слугувам.

— Никога не съм се държал с теб като с прислуга.

— Повярвай ми, точно така се държиш. И искам това да престане веднага.

— Чудесно — каза той с вид на дете, на което току-що са се скарали.

— А що се отнася до парите... ще откриеш, че когато става дума за харчене, аз съм вярна на корените си от Нова Англия и не се интересувам от кожи, диаманти, специалните апартаменти на парахода „Куин Мери“ или от това да не би семейство Джоунс да изглеждат по-добре от нас. И не мисля, че един велосипед е предмет на лукс, особено след като ще го използвам за пазаруване.

Той взе ръката ми.

— Ти си права. Аз не съм. Съжалявам.

— Наистина ли мислиш така?

— Разбира се. Просто не съм свикнал да живея със съпруга.

— Не съм *съпруга*. Аз съм Сара Смит. Има разлика. Постарай се да я откриеш.

— Разбира се, разбира се — промърмори той.

Отпихме от мартинито си и двамата.

— Искам нещата да вървят добре, Сара.

Докоснах корема си.

— Трябва да вървят добре. По очевидни причини.

— Ще направим така, че да вървят добре. Обещавам.

Целуна ме леко по устните, и разроши косата ми.

— Добре — казах аз, като го погалих по бузата.

— Радвам се, че проведохме този разговор.

— Аз също.

Придърпа ме към себе си и ме прегърна силно. После каза:

— Как мислиш, дали рулото е готово вече?

Беше готово. Слязохме долу и вечеряхме. Той одобри рулото ми. Беше доволен от седемпластовата торта и се смя, когато му предадох думите на Беа за неговата слабост към сладкишите. Легнахме си. Любихме се. Този път той успя да издържи почти две минути. Изглеждаше истински доволен от това. После ме целуна силно по устните, стана, блъсна се в шкафчето, което разделяше леглата, и когато се пъхаше под завивките, каза:

— Трябва да взема и да го махна това проклето нещо оттук.

Тази нощ спях добре. Но рано на другата сутрин Джордж ме разтърси, за да се събудя. Като дойдох на себе си, видях, че е силно разстроен от нещо.

— Какво е станало, мили?

— Костюмите ми...

— Какво?

— Костюмите ми! Къде си сложила костюмите ми?

— Занесох ги на химическо чистене.

— Направила си — *какво?*

Бях вече напълно будна.

— Ти искаше да бъдат изгладени, затова ги занесох на...

— Помолих те ти да ги изгладиш!

— Не знам да гладя костюми.

— Не знаеш? Наистина ли?

— Съжалявам, в Брин Мор не ми преподаваха такива основно важни за бита предмети.

— Отново твой отвратителен език!

— Отвратителна съм само защото ти въобще не мислиш за другите.

— *Не мисля?* Кажи ми какво ще облека днес, за да отида на работа?

— Ами костюма, с който беше облечен вчера?

— Смачкан е.

— Тогава изглади си го.

Той отиде до гардероба и ядосано смъкна костюма от закачалката.

— Добре, ще го изгладя — каза той. — Защото аз поне знам как се гладя костюм.

— Е, хубаво е човек да открие, че в Принстън все нещо ви учат.

Отпуснах се отново на възглавницата си и дръпнах завивките над главата си. Останах в това положение почти половин час, докато чух, че външната врата се хлопна и Джордж отиде на работа. Докато лежах в леглото, стомахът ми започна да се бунтува. Гадеше ми се. Но това не беше гадене, причинено от бременността. Беше от отчаяние.

Джордж се почувства страшно виновен за разправията рано тази сутрин и огромен букет цветя пристигна със специален куриер рано следобед, придружен от картичка:

Аз съм добре изгладен глупак.
Но те обичам.

Поне беше проявил някакво чувство за хумор.

Когато Джордж се върна същата вечер вкъщи, се държеше така, като че ли беше преживял приемането от Свети Павел на вярата. Естествено, носеше още един букет цветя, допълнен с кутия шоколадови бонбони, което показваше колко виновен се чувстваше.

— Два букета за един ден? — казах аз, кимайки към дванайсетте рози с дълги дръжки, пристигнали по-рано през деня. — Стаята започва да прилича на погребение на важна клечка.

Лицето му помръкна.

— Не обичаш ли цветя?

— Просто се опитвам да кажа нещо смешно.

— Разбира се, разбира се — измърмори той. — Просто проверявах за по-сигурно.

— Благодаря.

— Не, аз ти благодаря.

— За какво?

— Че ме понасяш. Знам, че сигурно не е лесно.

— Всичко, което искам, е малко взаимна толерантност.

— Имаш я. Обещавам.

— Наистина?

Той ме прегърна.

— Сбъркано започна всичко, но ще се промени.

— Добре — казах аз и го целунах по челото.

— Обичам те.

— И аз теб — казах бързо, като се надяхах, че не звучи неубедително, но Джордж вече мислеше за други неща, тъй като попита:

— Пак на руло ли мирише?

Кимнах.

— Наистина си чудесна.

През следващите няколко седмици Джордж наистина положи усилия да установи *entente cordial* (сърдечно разбиране) между нас. Изключи всякакви домакински искания от разговорите ни. Не накара Беа да ми се обаждат пак с още някоя от любимите му рецепти. Прие факта, че не знам как се глади костюм. Прие и когато предложих да плащаме по пет долара два пъти седмично на чистачка. Опитваше се да бъде внимателен, особено като забелязваше, че бременността ми започва да личи и аз лесно се изморявах. Опитваше се да се държи с обич и разбиране.

Накратко, стараеше се. И аз също се стараех. Стараех се да се приспособя към живот, ограничен вътре в дома; живот, далеч от забързания ритъм и безкрайното разнообразие на големия град. Опитвах се да свикна със задължението да ръководя домакинство; да бъда такава, каквото някога тайно се бях заклела никога да не стана — провинциална домакиня.

Преди всичко, опитвах се да привикна към състоянието на омъжена жена, към усещането, че делиш с друг човек пространството, споделяш грижи, цели и съдба. Но дълбоко в себе си знаех, че няма никакъв реален смисъл от споделяне на каквото и да било. Ако не беше нашият малък биологичен инцидент, годежът ни щеше да е приключил само след няколко месеца (особено след като бях усетила колко властна беше майка му). Но ето, стигнали бяхме дотук, играехме си на мъж и жена, опитвахме се да претендираме, че сме щастливи младоженци, а при това знаехме, че това е лъжа. Защото между нас всъщност нямаше нищо, което би могло да ни свърже — никаква основа за истинско приятелство или близки взаимоотношения. Да не говорим за любов.

Усещах, че Джордж също разбира това. Един месец след сватбата вече почти нямаше какво да си кажем. О, да, водехме разговори, но те бяха насилени, измислени, мудни.

Ние нямашме общи интереси. Приятелите му в Кънектикът бяха от типа „кънтри клуб“. Човек имаше чувството, че мъжете не говорят за друго освен за голф, последната средна стойност на индекса Дау Джоунс и страшилището за момента, наречено Хари С. Труман. Жените си разменяха рецепти и съвети, свързани с майчинството, планираха матинета на кафе и ме гледаха с крайно подозрение. И не защото се опитвах по някакъв начин да им натрапя предишния си живот в Гринич Вилидж на самостоятелна жена с професия. Аз ходех на техните матинета и се опитвах да се включа в разговорите за опасността от получаване на стрии и за това, че е просто невъзможно да се направят наистина бухнали блатове от пандишпаново тесто вкъщи. Но знаех, че те усещаха моето безразличие. Не бях от „техните“. Смятаха ме за книжен плъх, за резервирана, за съвсем неочарована от новото си обществено положение на издържана жена. Полагах наистина всички усилия, за да мога „да се приобща“, но скритото нежелание винаги се надушва. Особено ако с душенето се занимава цяла клика.

Ерик настоя да идва при мен един път в седмицата. Взимаше покъсен сутрешен влак от Гранд сентръл стейшън и прекарваше целия ден с мен, като скачаше в 6:08 същата вечер на влака обратно за града — точно в часа, който му даваше възможност да избегне среща с Джордж. Приготвих обяд за двама ни. А когато времето беше хубаво, му уреждах велосипед под наем от Фланъри (Собственикът, Джо Фланъри, и аз се бяхме сприятелили.) и се отправяхме към Тодс Пойнт, шляейки се по цял следобед на плажа.

— И да ти кажа, Ес — рече той един топъл четвъртък следобед в средата на май, докато лежахме върху едно одеяло и гледахме ранното лятно слънце, — Олд Гринич може да е единственото място на света, по-безвкусно и от бял хляб, но дяволски сигурен съм, че с плажа му мога да свикна.

— Ако не е този плаж, сигурно ще полудея.

— Толкова ли е лошо?

— Ами, той не ме бие с оловна тръба и за радиатора не ме оковава с вериги...

— Това поне щеше да бъде колоритно...

Разсмях се на висок глас.

— Ти наистина имаш нещо психически нездраво в себе си, Ерик.

— Едва сега ли го разбра?

— Не, но когато живееш в Содом и Гомора на Манхатън, твоят хумор като че ли не изглеждаше толкова краен.

— Докато тук, в самата щабквартира на белите англосаксонски протестанти...

— О, ако живееше тук, щяха да те смятат за самия Антихрист. Сигурно щяха да те привържат за стълба за мъчения на селската ливада.

— Как издържаш тук?

— Идвам често на плажа.

— Липсва ли ти градът?

— Само по пет пъти на час.

— Тогава, кажи му, че искаш да се върнете в града.

— Все едно е да кажа, че искам да отидем да живеем в Москва. Във всеки случай майка му няма да даде и дума да се издума. А когато Джулия Грей не иска нещо, въпросът е приключен.

— Обзалагам се, че тайно се меси във всичко.

— Не тайно. *Открито и нахално*. Първите една-две седмици ни остави на мира. Но сега, след като меденият месец наистина свърши, ми се обаждат поне веднъж на ден.

— Блазе ти.

— Никога за никой друг човек не съм казвала това преди, но нея истински я мразя.

— Толкова лошо ли е?

— Да, толкова.

И всичко показваше, че ще става все по-лошо. Защото след като сега бях официално свързана със сина ѝ, госпожа Грей се чувстваше в правото си да ръководи живота ми по всякакъв начин. Тя изясни недвусмислено също така, че единственият интерес, който изпитва към мен, е в качеството ми на продължителка на великия род Грей.

Всекидневното телефонно обаждане беше винаги някъде малко след девет сутринта.

— Здравей, мила — произнасяше тя бодро. После, без общоприетите учтивости, веднага преминаваше към програмата за деня. — Записала съм ти преглед при един прекрасен гинеколог в Гринич.

— Но аз съм доволна от местния лекар, при когото ходя.

— Искаш да кажеш доктор Рийд?

— Да, искам да кажа Питър Рийд. Кабинетът му е на пет минути от къщи и което е по-важно — с него не се чувствам неудобно.

— Сигурна съм, че е много *симпатичен*. Но знаеш ли къде е завършил медицина? В „Макджил“ в Монреал.

— „Макджил“ е отличен университет. И доколкото знам, бебета се раждат и в Канада. Затова сигурна съм, че доктор Рийд...

Тя ме прекъсна.

— Мила, „Макджил“ може да е добър университет, но не е американски университет. Докато специалистът, при когото те изпращам — доктор Айзенбърг, е завършил Харвард. Чувала си за Харвард, нали?

Не казах нищо.

— По съвпадение той е и шеф на акушеро-гинекологичното отделение на „Доктърс Хоспитал“ с практика както в Манхатън, така и в Гринич. И е евреин.

— Какво значение може да има това?

— Евреите са най-добрите лекари. Това е нещо, свързано с тяхното вродено чувство за малоценност в обществото, прави ги много по-съзнателни и работливи. Защото, разбира се, те винаги чувстват нужда от колкото се може повече старание, както и да доказват себе си. Особено в случая с доктор Айзенбърг, който все още се старае да получи членство в клуба на Гринич Кънтри. Нямах нищо против това лекарят ти да е евреин, нали, мила?

— Разбира се, че не. Това, с което не съм съгласна, е да ми се казва при кой лекар трябва да ходя.

— Но, мила, ние плащаме за лекаря...

— Мъжът ми плаща за лекаря.

— Не, мила. Заплатата на Джордж в банката може да осигури заплащането на услугите на доктор Рийд, но в никакъв случай не може да стигне, за да се плати на такъв известен лекар като Милтън Айзенбърг.

— Тогава няма да ходя при доктор Айзенбърг.

— Разбира се, че ще отидеш, мила. Защото това е за нашето внуче. И на него трябва да му се осигури най-доброто.

— Позволете ми да преценя сама кой лекар е най-добър за...

— Въпросът е приключен, мила. Прегледът при доктор Айзенбърг е в десет и половина утре сутрин. Ще изпратя такси да те вземе в десет.

После затвори телефона, без да каже довиждане.

Когато излях яда си върху Джордж същата вечер, той просто сви рамене и каза:

— Прави го за добро.

— Не, не е така.

— Тя иска за теб да се грижи възможно най-добрият лекар.

— Исква всичко да диктува.

— Това е несправедливо...

— Несправедливо? Как смееш да кажеш, че това е несправедливо.

— Достави й удоволствие, *моля те*. Това ще улесни живота на всички ни.

И така, намерих се прехвърлена при доктор Айзенбърг — лаконичен, рязък човек малко над шейсет, лишен от всякаква топлина, но изпълнен с чувство за собствена важност. Нищо чудно, че госпожа Грей го одобряваше.

Всеки ден телефонът звънеше. Всеки ден имаше нов въпрос, който госпожа Грей искаше да обсъди с мен. Повечето пъти поводът за обаждане беше без всякакъв смисъл.

— Здравей, мила, искам да отидеш до „Къфс“ на Саунд Бийч авеню и да купиш на мъжа си днешния сутрешен брой на „Уолстрийт Джърнъл“. В него има статия за един негов състудент от Принстън, Прескът Лорънс, който прави страшни работи на Уолстрийт.

— Знам със сигурност, че Джордж получава „Уолстрийт Джърнъл“ в банката.

— Ама може да не го получи днес. Затова, бъди добричка, мини през „Къфс“ и вземи вестника.

— Добре, добре — казах аз и изобщо не изпълних нареждането.

По-късно следобед на вратата се почука. Беше момчето, което разнася вестници, с един брой на „Уолстрийт Джърнъл“ в ръка.

— Ето вестника, който сте поръчали — каза то.

— Не съм поръчвала вестник.

— Е, някой го е поръчал.

Един час по-късно телефонът иззвъня.

— Мила, получи ли вестника?

Прехапах си езика да не кажа нещо излишно.

— Постарай се да накараш Джордж на всяка цена да прочете статията за Прескът Лорънс. И моля те, не прави фасони в бъдеще, когато отново те накарам да свършиш нещо толкова дребно.

Ден след ден, телефонът звънеше. Накрая, когато вече бях с над четиримесечна бременност, нервите ми не издържаха. Беше горещ ден през юли — температурата минаваше трийсет градуса, влагата — към деветдесет процента. Къщата беше като сауна. Чувствах се натежала, раздута. Спалнята се беше превърнала в пещ. Не бях спала няколко дни.

Дойде редовното телефонно обаждане на госпожа Грей.

— Добро утро, мила...

Преди да успее да се впусне в тазсутрешния инструктаж, аз затворих телефона. Той звънна няколко минути по-късно. Не му обърнах внимание. Пет минути по-късно позвъни отново, но аз не го вдигнах. Всъщност не отговарях на телефона през по-голяма част от деня, въпреки че той продължи да се тресе от звънене почти всеки дваайсет минути.

Към три следобед непрекъснатото звънене най-после спря. Изпитах огромно облекчение. Бях спечелила малка победа. Най-после я бях накарала да разбере. Отсега нататък нямаше да ме притеснява.

Към шест и дваайсет същата вечер телефонът отново се съживи и зазвъня. Като мислех, че Джордж ми се обажда да ми каже, че ще закъснее тази вечер, аз го вдигнах. Не трябваше.

— Здравей, мила. — Гласът ѝ беше сдържан, както всякога. — Би ли ми обяснила защо ми затвори телефона тази сутрин?

— Защото не исках да разговарям с вас.

Настъпи пауза. Почувствах, че е леко поразена от това, което казах. Най-после каза:

— Това е неприемливо.

— Не искам да знам дали е приемливо, или не. Аз просто повече няма да се примирявам с вашето отвратително отношение към мен.

Последва къс, тих смях.

— Леле, леле, много смели се чувстваме днес, а?

— Смела — не. Просто ми дойде до гуша.

— Е, добре. Уви! Ще трябва за съжаление да се примириш с моя, според теб, досаден характер. Защото си се оженила за сина ми и...

— Това, че съм женена за сина ви, не ви дава никакво право да ми казвате какво да правя.

— Напротив. Дава ми всички права. Ти носиш нашето внуче...

— Той или тя е мое дете.

— Опитай се да се откажеш от този брак и доста бързо ще разбереш чие е детето.

— Нямам намерение да се отказвам от брака си.

— Не, имаш. Иначе защо брат ти ще идва при теб поне веднъж в седмицата?

— Защото ми е брат, ето защо. И защото тук се чувствам самотна.

— Самотна си, защото никой не те харесва, мила. Не се вписваш... нещо, за което, не се съмнявам, си се оплакала на скъпоценния си брат през дългите следобеди, които прекарвате заедно на Тодс Пойнт.

— Откъде, по дяволите, знаете, че брат ми идва при мен...

— Градчето е малко. Хората говорят и най-вече говорят специално с мен. И, мила, друг път не богохулствай. Не понасям такива изрази.

— Хич не ми пука дали понасяш, или не понасяш...

— О, не, интересува те — каза тя с мек тон. — Защото запомни: ако искаш да се откажеш от брака си, аз няма да имам нищо против това и господин Грей също няма да има нищо против. Просто ни остави детето...

Трябваше ми поне миг, за да проумея чутото.

— Какво казахте току-що? — попитах с приглушен глас.

Нейният тон остана сърдечен, мек.

— Казах, че ще бъда много щастлива, ако се откажеш от брака след раждането на детето си... при условие, разбира се, че ние задържим настояните права над детето.

— *Ние?*

— Джордж, разбира се... от юридическа гледна точка.

Слушалката затрепери в ръката ми. Поех дълбоко въздух и се опитах да се овладеея.

— Чувате ли се какво говорите?!

— Какъв невероятен въпрос — каза тя с насмешлив глас. — Разбира се, че чувам какво говоря. Истинският въпрос е *ти* чуваш ли, мила?

— Да кажем, че просто изчезна...

— Къде? В колиба в гората? Някакво едностайно апартаментче в голям град. Знаеш, че ще изхарчим всички средства, които са необходими, за да те намерим. А когато направим това, самият факт, че си избягала и си се скрила, ще засили нашата правна позиция срещу теб. Разбира се, можеш да изчакаш детето да се роди и после да съдиш Джордж за развод. Но преди да избереш този път, в никакъв случай не забравяй, че господин Грей е партньор в една от най-старите и уважавани адвокатски компании на Уолстрийт. Ако бъде необходимо, цялата юридическа армия на тази фирма ще се обърне срещу теб. Повярвай ми, съдът по бракоразводни дела ще те обяви негодна да изпълняваш задълженията на майка, преди да си успяла и дъх да поемеш.

Слушалката започна да се тресе отново. Изведнъж ми се догади.

— Там ли си още, мила?

Не можех да говоря.

— Разстроиш ли те?

Тишина.

— О, боже, чувствам, че е така. Моята цел всъщност беше само да очертая жестоките алтернативи, в случай че решиш да направиш някоя глупост. Но нямаш намерение да правиш глупости, нали, мила?

Тишина.

— Искам отговор.

Тишина. Не можех да отворя уста.

— Отговори. *И то веднага.*

— Не — прошепнах. — Няма да направя нищо глупаво.

После пуснах слушалката върху телефона.

Когато Джордж се върна от работа, ме намери свита на леглото с одеяло, увито плътно около мен. Той изглеждаше разтревожен.

— Миличка? Миличка?

Разтърси ме за раменете. Гледах го с празен поглед.

— Миличка, какво е станало?

Не му отговорих. Защото чувствах, че не съм в състояние да му отговоря. Способността да говоря ме беше напуснала. Бях тук. И не

бях тук.

— Миличка, *моля те*, кажи ми какво не е наред?

Продължих да го гледам втренчено. Съзнанието ми беше невероятно празно. Вакуум.

— О, боже... — каза Джордж и изтича вън от стаята.

Главата ми клюмна и изключих напълно. Когато дойдох на себе си, беше пристигнала помощ — под формата на свекърва ми. Тя стоеше изправена в дъното на леглото ми, Джордж — до нея. Когато реагирах, Джордж дойде до мен, коленичи от моята страна и започна да гали главата ми.

— По-добре ли си, миличка? — попита той.

Все още не бях в състояние да комуникирам. Той се обърна отново към майка си със силно обезпокоен вид. Тя му посочи вратата с глава, с което го застави да излезе. Веднага щом той напусна стаята, тя се приближи и седна на леглото на Джордж. Гледа ме много дълго време. Погледът ѝ беше напълно безчувствен.

— Предполагам, че вината за всичко това е моя — каза тя със спокоен както винаги глас.

Обърнах очи надолу. Не можех да понеса да я гледам.

— Знам, че си на себе си, мила — каза тя. — Както и знам, че подобни демонстрации на отчаяние са обикновено признак на голяма лична слабост и често човек ги допуска. Но, разбери, мен не можеш да ме заблудиш. Изобщо.

Затворих очи.

— Продължавай, преструвай се, че спиш — каза тя. — Както се преструваш и че имаш нервна криза. Разбира се, ако беше нещо, свързано с бременността ти, щях да изпитвам някакво съчувствие. Мога да ти призная, че и аз мразех да бъда бременна. Мразех всяка минута от това състояние. Предполагам, че и ти го мразиш. Особено като се има предвид колко мразиш семейството, в което си се омъжила.

Беше права за омразата ми към нейното семейство. Не беше права обаче за чувствата ми към бременността ми. Ненавиждах обстоятелствата, в които се бях поставила. Абсурдността на моя брак, отворителният характер на госпожа Грей... Едно нещо — *единственото* нещо, което ме спасяваше от подлудяване, беше детето, което носех. Не знаех какво или какъв човек щеше да бъде това дете. Всичко, което знаех, беше, че изпитвам към него или нея силна,

всеобхватна, безусловна любов. Ако бяха ме накарали, вероятно нямаше да мога да обясня тази любов по рационален, разбираем начин. Защото не беше нещо рационално, нито обяснимо. Тя беше просто всепоглъщаща. Детето беше моето бъдеще, *raison d'être* (смисъл на съществуване) за мен.

Но сега госпожа Грей беше закрила това бъдеще с тъмна сянка.

„Ако искаш да се откажеш от брака си, аз нямам нищо против това и господин Грей няма да има нищо против. Просто ни остави детето...“

В съзнанието ми започна да се оформя сценарий. Бебето се ражда. Позволяват ми да го подържа няколко минути. Сестра идва и казва, че ще го върне в стаята на бебетата. Веднага щом вземат бебето от ръцете ми, се появява съдебен пристав, носещ призовка. Госпожа Грей е изпълнила заката си.

„Повярвай ми, съдът по бракоразводни дела ще те обяви за неспособна да бъдеш майка, преди да си успяла и дъх да си поемеш.“

Тръпка премина по тялото ми. Имах чувството, че съм докоснала оголен проводник. Обгърнах се с ръце.

— Студено ли ти е, мила? — каза госпожа Грей. — Или просто играеш сценка заради мен?

Затворих отново очите.

— Добре, тъй да бъде. Скоро ще дойде лекар. Но сигурна съм, че ще потвърди това, което вече знам — напълно здрава си физически. Все пак, ако упорстваш и продължаваш да се държиш по този отсъстващ начин, сигурна съм, че в окръг Феърфийлд има няколко добри санаториума, където за теб ще могат да се грижат, докато дойде бебето... а може би даже и след това, ако умственото ти състояние остане непроменено. Чувала съм, че не е чак толкова трудно някой да бъде затворен на такова място. Особено ако лицето, подобно на теб, проявява всички признаци на умствено разстройство.

На вратата се почука.

— А, това трябва да е докторът.

Лекарят беше важен, намръщен човек, минал петдесетте. Представи се като доктор Рътан и обясни, че тази вечер прави посещения по домовете вместо доктор Айзенбърг. Притежаваше цялата топлина и чар на доктор Айзенбърг. Когато не отговорих на първите му няколко въпроса, тъй като все още не се чувствах в

състояние да говоря, той не изрази загриженост или безпокойство. Просто се захвана за работа. Измери пулса ми, кръвното ми налягане. Преслуша сърцето ми. Постави стетоскопа на издутия ми корема и ме преслуша и там. Попипна ме тук-там с ръце. Отвори устата ми и, като използва шпатула и фенерче, погледна вътре. После извади малко фенерче и светна в очите ми. Като се обърна към мъжа ми и свекърва ми, каза:

— Всичко се развива съвсем добре. По всяка вероятност тя или има малка нервна криза, или онова, което най-добре се определя с думите *голямо цупене*. Това не е необичайно през време на бременност. Ако жената е деликатна, цялото това изживяване може да я натовари и да я накара да възприема нещата в преувеличен вид. И затова, подобно на малки деца, жените се затварят в себе си. И се цупят.

— Колко дълго може да продължи? — попита Джордж.

— Не зная. Постарайте се да я храните и да ѝ осигурите спокойствие. След ден-два трябва да излезе от това състояние.

— А ако не излезе? — запита госпожа Грей.

— Тогава — каза лекарят — ще мислим за други медицински варианти.

Затворих очи отново. Само че в този случай желаният ефект се осъществи. Потънах в нищото.

Когато отворих очи, веднага разбрах, че нещо много лошо е станало. Беше среднощ. Можех да чуя лекото хъркане на Джордж в съседното легло. Стаята беше черна. И гореща. Толкова гореща, че се чувствах прогизнала. Прогизнала до кожа. Чувствах също и силна нужда да отида до тоалетната. Но когато се опитах да седна, почувствах главата си някак лека, имах световъртеж, бях замаяна. Най-после успях да поставя краката си на пода. Потрябва ми известно усилие, за да се изправа. Опитах се да пристъпя и трябваше да се подпра. Малкият епизод с мен, който се случи по-рано вечерта — състоянието ми на неконтактност, както госпожа Грей го наричаше — трябва да е бил по-сериозен, отколкото мислех. Защото се чувствах наистина слаба.

Преминах с несигурна стъпка през тъмната стая, намирайки вратата на банята пипнешком с протегнати напред ръце. Когато я намерих, влязох вътре и завъртях ключа. Стаята като че ли се сви от ярката светлина.

А аз изкрещях.

Защото там — от огледалото на банята — ме гледаше отражението ми. Лицето ми беше бяло като вар. Очите ми бяха жълти. А долната половина на бялата ми нощница беше червена. Аленочервена. Потънала в кръв.

После имах чувството, че отново пропадам в нищото. Само че този път пропадането беше придружено със страшен звук от падане. После светът потъна в мрак.

Когато дойдох отново в съзнание, бях в бяла стая. С ярка бяла светлина. И един възрастен човек, облечен в колосана бяла престилка, светеше с фенерче в очите ми. Лявата ми ръка беше завързана за леглото. Забелязах, че от ръката ми излиза тръба, която отвеждаше до банка с плазма, висяща над леглото.

— Добре завърнала се — каза той.

— О-о... добре заварила — изфъфлих аз неразбираемо.

— Знаете ли къде сте?

— Ъ... какво?

Той заговори високо, като че ли бях глуха.

— Знаете ли къде се намирате?

— Ъ-ъ... ами... не.

— Намирате се в „Гринич Хоспитал“.

Трябваше ми малко време да проумея това.

— Добре.

— Знаете ли кой съм аз?

— Трябва ли да знам?

— Срещали сме се и по-рано. Аз съм доктор Айзенбърг — вашият гинеколог. — Знаете ли защо сте тук, Сара?

— Къде съм?

— Както ви казах вече, намирате се в „Гринич Хоспитал“. Вашият съпруг ви е намерил на пода в банята, цялата в кръв.

— Спомням си...

— Вие сте млада жена с голям късмет. Получили сте припадък, близък до кома. Ако бяхте паднала лошо, можехте да си счупите врата. Но както е станало всъщност, имате само тук-там по някое ожулване.

Започна да ми се прояснява. Изведнъж почувствах страх.

— Добре ли съм? — попитах тихо.

Той ме погледна внимателно.

— Както ви казах, получили сте само повърхностни ожулвания. И сте изгубили доста кръв...

Сега вече бях много изплашена. И съвсем в съзнание.

— Докторе, добре ли съм?

Айзенбърг срещна погледа ми.

— Изгубихте бебето.

Затворих очи. Имах чувството, че падам отново.

— Съжалявам — каза той.

Повдигнах дясната си ръка до устата. Захапах с всичка сила едно от кокалчетата ѝ. Не исках да плача пред този човек.

— Ще дойда по-късно пак — каза той и се отправи към вратата.

Внезапно запитах:

— Момче ли беше или момиче?

Той се обърна.

— Беше извънматочна бременност. Зародишът беше само частично оформен.

— Отговорете ми: момче ли беше или момиче?

— Момче.

Премигнах. Отново захапах кокалчето си.

— Имам и още... една неприятна новина — каза той. — Поради това, че бременността беше извънматочна, трябваше да отстраним зародиша от яйчниковата тръба по оперативен начин. През време на операцията открихме, че тази тръба и част от стената на матката ви са повредени от ненормалната бременност. Всъщност толкова повредени, че е почти невероятно някога да можете да забременеете отново, камо ли да износите дете до пълния термин. Това, разбира се, не е окончателна диагноза. Но съгласно моя клиничен опит при сегашното положение, за съжаление, нямате реални шансове да имате дете.

Последва продължителна тишина. Той гледаше в обувките си.

— Имате ли някакви въпроси?

Поставих дланите си върху очите си и ги притиснах силно с желание да закрия света. След миг доктор Айзенбърг каза:

— Сигурен съм, че предпочитате да останете за известно време сама.

Чух, че вратата се затвори. Продължих да закривам очите си с длани. Защото няхах смелост да ги отворя. Не бях в състояние да погледна каквото и да било в този момент. Падах с главата надолу.

Вратата се отвори отново. Чух, че Джордж тихо произнася името ми. Махнах ръцете си. Улових го с поглед. Беше много бледен. Имаше вид на човек не спал с дни. До него стоеше майка му. Изведнъж се чух, че казвам:

— Не я искам тук.

Госпожа Грей побледня:

— Какво точно каза? — запита тя.

— Майко... — каза Джордж, като сложи ръка върху нейната, ала тя веднага го отблъсна.

— Махни я оттук, по дяволите! — изкрещях аз.

Тя спокойно се приближи до леглото.

— Ще ти простя тази реплика поради факта че премина през много травматично преживяване.

— Не искам да ми прощаваш. Просто се махай.

Лицето ѝ се изкриви в една от студените ѝ усмивчици. Тя се наведе към мен.

— Позволи ми да те запитам нещо, Сара. След като сама си причини тази трагедия, сега се опитваш да отклониш вниманието на другите от факта, че си дефектна стока, като проявяваш неуважение, така ли?

Тогавя точно я ударих. Ударих я силно през лицето, като използвах свободната си ръка. Ударът наруши равновесието ѝ и тя полетя към пода. Извика. Джордж се втурна напред, крещейки нещо неразбираемо. Той помогна на майка си отново да стъпи на крака, като шепнеше в ухото ѝ: „Съжалявам, съжалявам...“. Тя обърна лице към мен, дезориентирана, силно объркана, лишена от тържествуващата си злоба. Джордж я обгърна с ръка и ѝ помогна да излезе през вратата. Няколко минути по-късно той се върна с разстроения вид на човек, който току-що се е спасил от автомобилна катастрофа.

— Една от сестрите се грижи за нея — каза той. — Казах, че се е подхлъзнала и е паднала.

Обърнах се на другата страна.

— Толкова съжалявам — каза той, като се приближи към мен. — Не мога да ти кажа колко съжалявам...

Прекъснах го:

— Нямаме какво повече да си кажем един на друг.

Той се опита да ме докосне. Вдигнах ръка, за да го отблъсна.

— Миличка... — каза той.
— Моля те, Джордж, иди си...
— Имаше право да я удариш. Тя си го заслужи...
— Джордж, точно сега не ми се говори.
— Добре, добре. Ще дойда по-късно. Но, миличка, знай, всичко ще се оправи. Не искам да знам какво казва доктор Айзенбърг. Това е само мнение. В най-лошия случай винаги можем да осиновим дете. Но, наистина...

— Джордж, ето там е вратата. Моля те, използвай я.
Той въздъхна тежко. Изглеждаше смазан. И изплашен.
— Добре. Ще дойда утре рано сутринта.
— Не, Джордж. Не искам да те виждам и утре.
— Добре тогава, мога да дойда вдруги...
— Не искам да те виждам повече!
— Не казвай това.
— Казвам го.
— Ще направя всичко...
— Всичко?
— Да, миличка. *Всичко!*
— Тогава искам да направиш две неща. Първото е: обади се на брат ми. Кажи му какво стана. Разкажи му всичко.
— Разбира се, разбира се. Ще му се обадя веднага щом се върна вкъщи. И второто искане?
— Стой далеч от мен.
Трябваше му време, за да го проумее.
— Не искаш да кажеш това — каза той.
— Не, точно това искам да кажа.
Тишина. Най-после го погледнах. Плачеше.
— Съжалявам — казах аз.
Той изтри очите си с ръце.
— Ще направя, каквото искаш.
— Благодаря ти.
Остана като замръзнал на мястото си, неспособен да помръдне.
— Сбогом, Джордж — прошепнах и се обърнах на другата страна.

След като той си отиде, дойде сестра, която носеше керамична купичка със спринцовка и ампула. Тя постави купичката на шкафчето

до леглото, вкара иглата в гумения връх на ампулата, обърна я и напълни част от спринцовката с гъста течност.

— Какво е това?

— Нещо, което ще ви помогне да заспите.

— Не искам да спя.

— Лекарско предписание.

Преди да успея да продължа, почувствах бързо убождане в ръката. Заспах след секунди. Когато дойдох отново на себе си, беше сутрин. Ерик седеше на края на леглото ми. Усмихна ми се тъжно.

— Здравей — каза той.

Протегнах ръка, за да хвана неговата. Той се премести по-близо до мен на леглото и вплете пръсти в моите.

— Джордж обади ли ти се?

— Да. Обади ми се.

— И каза ли ти...

— Да. Каза ми.

Изведнъж се разплаках. Ерик веднага ме прегърна. Зарових глава в рамото му. Плачът ми бързо се усилваше. Той ме държеше плътно притисната, докато плачех. Плачех безутешно. Никога дотогава не бях изпитвала такава дива, безпределна мъка. И вече не можех да спра.

Не знам колко съм плакала. Ерик не казваше нищо. Никакви думи на успокоение или съчувствие. Защото в такъв момент думите губят смисъл. Никога нямаше да имам деца. Това беше най-ужасното от случилото се. Никакви думи, казани от когото и да е, не можеха да променят това. Голямото нещастие прави езика безсилен.

Най-после млъкнах. Пуснах Ерик и паднах назад на възглавниците. Ерик погали лицето ми. Мълчахме дълго време. Все още бях в шок. Накрая той наруши тишината.

— И така... — каза той.

— И така... — повторих аз.

— Диванът ми не е най-удобното легло на света, но...

— Ще свърши работа.

— Тогава, значи, се разбрахме. Докато чаках да се събудиш, говорих с една от сестрите. Тук смятат, че ще бъдеш готова за изписване след около три дни. Така че, ако нямаш нищо против, ще се обадя на Джордж и ще се уговоря с него за време, по което да отида в къщата в Олд Гринич и да опаковам нещата ти.

— Тази къща никога не е била моя.

— Джордж беше много развълнуван, когато говорихме по телефона. Помоли ме да те убедя да премислиш нещата.

— Няма никакъв начин това да стане.

— Намекнах му го.

— Той трябва да се ожени за майка си и така да реши въпроса.

— Защо ли аз не можах да измисля тази реплика?

Успях почти да се усмихна.

— Много хубаво е, че се връщаш, Ес. Липсваше ми.

— Скапах нещата, Ерик. Всичко скапах.

— Не мисли така — каза той, — защото не е вярно. Но продължавай да използваш същия език. Той позамърсява образа ти на фина дама, но аз одобрявам това.

— Сама се набутах в тази невъобразима катастрофа.

— Това е интерпретация и то такава, която гарантирано ще ти причини прекалено много безполезни страдания.

— Заслужавам да страдам...

— Престани! Не заслужаваш нищо от това, което се случи. Но то просто се случи. И след време ще намериш начин да се примириш.

— Никога не ще се примиря!

— Ще се примириш. Защото ще трябва. Нямах избор.

— Мога да скоча през прозореца, предполагам.

— Но я си помисли преди това колко лоши филми ще изпуснеш. Този път почти се разсмях.

— Липсваше ми, Ерик. Повече, отколкото бих могла да си представя.

— Поживей само две седмици с мен и сигурен съм, че след това няма да си проговорим.

— Преди това да се случи, астероид трябва да удари Манхатън. Няма други двама на света като нас.

— Хубав израз.

— Да. Ирландците са измисли най-хубавите изрази.

Той завъртя очи нагоре и каза:

— Не питай старило, питай патило.

— Дяволски вярно.

Погледнах през прозореца. Беше прекрасен летен ден. Бездънно синьо небе. Сияйно слънце. Ни най-малък намек за жестокото бъдеще.

Беше ден, в който всичко трябваше да изглежда възможно, безгранично.

— Кажи ми, Ерик...

— Да?

— Винаги ли е толкова трудно?

— *Какво* да е толкова трудно?

— Всичко.

Той се разсмя.

— Разбира се. Не си ли го проумяла досега?

— Понякога се чудя дали ще проумея някога нещо.

Разсмя се отново.

— Знаеш отговора на въпроса, нали?

Задържах погледа си върху света извън стаята и казах:

— Да. Мисля, че за съжаление го знам.

ТРЕТА ЧАСТ

САРА

ЕДНО

Първото нещо, което ми направи впечатление у Дъдли Томсън бяха пръстите му. Къси, дебели, месести — като наденички. Имаше едро овално лице. Брадичката му беше увеличена от два пласта тлъстини. Косата му беше започнала да оредява, носеше кръгли очила с рогови рамки и беше облечен в много скъп костюм с жилетка. Костюмът беше от тъмносив плат на широко бяло райе. Личеше, че е шит по поръчка, защото много сполучливо обхващаше обемистата му фигура. Кабинетът му беше облицован с дървена ламперия, имаше тежки зелени плюшени завеси, дълбоки кожени кресла и тежко махагоново писалище. Порази ме като умалено копие на лондонски аристократичен клуб. Всъщност от всичко около Дъдли Томсън лъхаше на любов към всичко английско. Той приличаше на версия на Т. С. Елиът^[1] със значително по-голямо тегло. Само че за разлика от господин Елиът той не беше поет, облечен в костюм на английски банкер, а беше адвокат по бракоразводни дела — партньор в „Потхолм, Грей енд Конъл“, елитната уолстрийтска фирма, в която Едуин Грей беше старши партньор.

Бях поканена от Дъдли Томсън на среща в кабинета му. Беше три седмици след изписването ми от „Гринич Хоспитал“. Живеех при брат си, в апартамента му на улица Съливан, сгушвайки се всяка вечер на изтърбушения му диван. Една от старшите сестри ме беше предупредила, че след излизането ми от болницата има вероятност да изпадна в депресия. Беше права. Прекарах по-голяма част от тези три седмици вътре в апартамента на Ерик, като само от време на време излизах, за да купя продукти, или да отида на кино следобед в Музикалната академия на 14-та улица. Наистина не исках да бъда между много хора — особено между такива мои приятелки, които бяха женени и имаха деца. Видът на бебешка количка на улицата караше кръвта ми да замръзва. Както и витрините на магазини, които продаваха дрехи за бременни или детски стоки. Странно, но не бях плакала след онова избухване в „Гринич Хоспитал“. Вместо това непрекъснато се чувствах като окаменяла и не исках нищо повече от

това да се затвора между четирите стени на апартамента на Ерик. И с толерантното насърчаване от страна на брат ми точно това и правех — прекарвах дните в четене на евтини криминални романи и слушайки една по една грамофонните плочи от доста богатата колекция на Ерик. Рядко пусках радиото. Не купувах вестници. Не вдигах телефона (не че звънеше много често). Ерик — най-търпеливият човек на планетата — не проявяваше безпокойство по отношение на моя солипсизъм^[2]. Макар че деликатно задаваше въпроси за моето физическо състояние, той нито веднъж не ми предложи да излезем вечер. Нито пък коментираше състоянието ми на шеметно отчаяние. Той разбираше какво става. Знаеше, че нещата трябва да следват пътя си.

След три седмици самоизолация получих известие от Дъдли Томсън. В него се обясняваше, че той ще представлява семейство Грей при уреждането на въпросите, свързани с развода, и ме молеше да си уредя среща с него в най-рано възможното за мен време. Казваше, че моят личен адвокат би могъл да присъства на тази среща, но предлагаше да не правя излишни разходи, като наемам адвокат за този пръв предварителен разговор, тъй като семейство Грей искат да уредят въпросите колкото е възможно по-бързо.

— Наеми си адвокат — каза Ерик, след като му показах писмото. — Това, което искат, е да уредят нещата с колкото е възможно по-малко пари.

— Но аз наистина не искам нищо от тях...

— Ти имаш право на издръжка — или поне на значителна еднократна сума. Това е най-малкото, което тия мръсници ти дължат.

— По-скоро просто ще си тръгна...

— Те те експлоатираха...

— Не е така.

— Използваха те като крава за разплод и...

— Ерик, престани да превръщаш този въпрос в драма на класовата борба. Особено, че и ние, и семейство Грей принадлежим общо взето към една и съща класа.

— Все пак, трябва да се постарая да вземеш от тях всяка стотинка, която можеш.

— Не, защото това би било неетично. А това не е в моя стил. Знам какво искам от семейство Грей. Ако ми го дадат, то тогава целият

този въпрос може да се уреди без повече огорчения. Повярвай ми, най-много от всичко искам да избегна огорченията.

— Поне намери някой печен бракоразводен адвокат, който да стои до теб.

— Нямам нужда от никого. Това е новото ми кредо, Ерик. Отсега нататък няма да завися от никого.

И така, уредих си среща с господин Томсън и влязох в кантората му без адвокатски антураж. Той беше доста изненадан от това.

— Откровено казано, очаквах днес да ви видя поне с един юридически съветник — каза той.

— Така ли? — казах аз. — След като ме уведомихте, че на тази ни среща няма да бъде необходимо да присъства мой адвокат?

Той ми се усмихна, като показва зъби с лошо изработени пломби (сигурен признак за силните му англофилски тежнения).

— Не съм очаквал, че някой наистина ще изпълни съвета ми — каза той.

— Е, добре, аз го изпълних. И така, да свършваме с всичко това. Кажете ми какво ми се предлага?

Той се покашля и прехвърли някои книжа, като се опитваше да замаскира изненадата си от моята директност.

— Семейство Грей желае да прояви колкото е възможно по-голяма щедрост...

— Искате да кажете, че Джордж Грей желае да бъде колкото е възможно по-щедър. Аз бях — и все още съм — омъжена за него, не за семейството му.

— Да, да, разбира се — каза той, като прозвуча малко притеснено. — Джордж Грей иска да ви предложи едно изключително щедро уреждане на въпроса.

— Каква е неговата и *вашата* идея за изключително разумно уреждане?

— Нашата идея е за нещо около двеста долара на месец... платими до момента на вашето повторно омъжване.

— Никога повече няма да се омъжа.

Той направи опит да се усмихне доброжелателно. Не успя.

— Разбирам, че при сегашните обстоятелства не може да не сте разстроена, госпожо Грей. Но сигурен съм, че за привлекателна и умна жена като вас няма да бъде трудно да си намери съпруг.

— С уточнението, че не съм на пазара за съпрузи. Във всеки случай, дори и да бях, сега съм от медицинска гледна точка, *дефектна стока* — според любезното определение на моята свекърва.

Изглеждаше много смутен.

— Да, чух за вашите... медицински проблеми. Ужасно съжалявам.

— Благодаря ви. Но да се върнем към въпроса. Страхувам се, че двеста долара на месец не е приемлива сума. Моята заплата в „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“ беше триста на месец. Мисля, че заслужавам толкова.

— Сигурен съм, че триста долара на месец ще бъде сметнато за приемливо.

— Добре. Сега пък аз имам предложение към вас. Когато ви казах, че не възнамерявам да се омъжа повторно, разбрахте, сигурна съм, че това означава, че Джордж ще трябва да плаща издръжка до края на живота ми.

— Да, тази мисъл ми мина през главата.

— Бих искала да опростя нещата в това отношение. Склонна съм да приема еднократно плащане от страна на Джордж. Веднъж щом то бъде направено, няма да търся каквато и да е финансова издръжка повече от него.

Той сви устни.

— И каква сума имате предвид?

— Бях женена за Джордж в продължение на пет месеца. Бях с него и два месеца преди това. Общо седем месеца. Бих искала равностойността на годишна издръжка за всеки един от тези месеци. Това възлиза на...

Той вече драскаше цифри по попивателната върху бюрото си.

— Двайсет и пет хиляди и двеста долара — каза той.

— Точно така.

— Това е голяма сума.

— Не и ако вземете предвид, че ако всичко върви добре, мога да живея още четирийсет и пет — петдесет години.

— Тук имате право. И това предложение само начална оферта ли е?

— Не, то е и окончателна оферта. Или Джордж ще се съгласи да ми плати тази сума, или ще ми плаща издръжка до последния ден от

живота ми. Ясно ли е, господин Томсън?

— Съвършено. Естествено, аз трябва да обсъдя това със семейство Грей... прощавайте, с Джордж.

— Е, добре, знаете как да ме намерите.

Той протегна ръка. Поех я. Тя беше мека и пухкава.

— Мога ли да ви попитам нещо, госпожо Грей?

— Разбира се.

— То може да ви се стори странно след като представлявам съпруга ви, но защо, за бога, се отказвате от текуща издръжка?

— Защото не искам повече да имам каквото и да било общо със семейство Грей отсега нататък. И вие можете да предадете моите чувства на вашите клиенти, ако желаете.

Той пусна ръката ми.

— Имам чувството, че те вече го знаят. Довиждане, госпожо Грей.

Когато излизах от кантората на „Потхолм, Грей и Конъл“, видях, че Едуин Грей Старши върви срещу мен по коридора. Той веднага наведе очи, за да избегне моите. После мина покрай мен, без да каже дори една дума.

Веднага щом излязох от сградата, взех такси и се отправих към улица Съливан. Срещата ме беше изтощила. Нямах навика да играя ролята на неотстъпващо в пазарлъците лице. Но бях доволна от начина, по който се бях справила с нещата. Както също и бях изненадала самата себе си с твърдението, че няма никога да се омъжа повторно. Беше съвсем импровизирано изказване, непланирано предварително. Преди тази декларация не бях мислила по въпроса. Но то ясно отразяваше това, което мислех в момента. Дали щях да мисля за брака по същия начин след няколко години, беше друг въпрос. Това, което знаех, беше, че нещата не вървят, когато сърцето води главата. Те не вървят и когато главата води сърцето. Кое то, на свой ред значеше...

Какво?

Може би, че никога не можем да постигнем каквото и да е. Че просто някак си всичко объркваме.

Кое то вероятно е основната причина, че любовта винаги носи разочарования. Ние се впускаме в нея, като се надяваме, че тя ще ни направи пълноценни, че тя ще укрепи нашите устои, че ще сложи край на чувството за непълнота, че ще ни даде стабилността, към която се

стремим. После откриваме, че напротив, тя е едно преживяване, което прави човека съвсем незащитен. Защото е прекалено заредена с двусмисленост. Търсим сигурност в друг човек. И откриваме съмнение както в обекта на нашите чувства, така и в самите нас.

Затова вероятно важното е да признаеш фундаменталната двусмисленост, криеща се зад всяка форма на човешко усилие. Защото веднъж признал това — веднъж приел дефектната природа на *всичко* — ти можеш да вървиш напред, без да разочароваш.

Докато, разбира се, не се влюбиш отново.

Два дни след срещата ми с Дъдли Томсън по пощата пристигна писмо от него. В това писмо той ме информираше, че Джордж Грей е приел моето предложение за еднократно заплащане от 25 200 долара при условие че ще се *отрека* (думата е негова) от всякакви по-нататъшни претенции за издръжка и/или други форми на финансова издръжка. Предлагаше също така и петдесет процента от тази сума да ми бъде изплатена при подписване на юридически обвързващо споразумение (което той щеше да подготви, щом му съобщях, че по принцип приемам тези условия) и петдесет процента, когато официалното решение влезе в сила — двайсет и четири месеца, считано от този момент (по онова време щатът Ню Йорк даваше разводи с *голяма* неохота).

Взех телефона и се обадох на господин Томсън, като го информирах, че приемам тези условия. Една седмица след обаждането ми официалното споразумение пристигна по пощата. Беше дълго и написано на трудноразбираем език за човек, който като мен не е посещавал юридически факултет. Ерик също го прочете и реши, че е лабиринт. Затова същия ден ми намери един местен адвокат. Казваше се Джоуел Ебъртс. Беше як, снажен мъж, към шейсетгодишен, с конструкцията на докер. Кантората му се намирал на ъгъла на улиците Томпсън и Съливан. Състоеше се от една стая с поизтрит линолеум и луминесцентно осветление. Ръкуването му беше като стискане в менгеме. Но безцеремонността му ми допадна.

След като прегледа договора набързо, той подсвири през почернелите си зъби:

— Наистина ли сте била омъжена за сина на Едуин Грей?

— Да, за съжаление. Вие познавате ли семейство Грей?

— Мисля, че семитският ми произход е прекалено явен за техните социални вкусове. Но когато бях млад, се занимавах с трудовоправни отношения и за известно време представлявах докерите от военноморската база в Бруклин. Била ли сте някога в управлението на военноморските сили?

— Да — казах спокойно. — Веднъж.

— Както и да е, фирмата на стария Грей направи страшно много пари, като представляваше частните предприемачи от базата. Самият Грей има наистина зловещата репутация, че изпитва садистично удоволствие, когато прецаква работниците, особено когато става въпрос за трудови договори. И най-важното — той винаги печелеше. Мразех го тоя кучи син — пардон за израза — така че с удоволствие ще прегледам това за вас. Тарифата ми е шест долара на час. Така добре ли е?

— Съвсем разумна цена. Повече от разумна даже. Не трябва ли да ви платя повече?

— Това е Вилидж, не Уолстрийт. Шест долара на час е тарифата ми и няма да я надувам само защото вие сте в контакт с „Потхолм, Грей енд Конъл“. Но я да ви питам нещо: защо приемате само еднократно плащане от копелетата?

— Имам си причини.

— Щом като ви представлявам, по-добре вземете да ми ги кажете.

Аз се поколебах, но му разказах за катастрофалния ми брак, за кошмара, който беше свекърва ми, и за спонтанния аборт — с всичките му постоянни увреждащи последствия. Когато свърших, той се наведе през бюрото и ми стисна ръката.

— Лошо сте се подредили, госпожице Смит. Искрено ви съчувствам.

— Благодаря.

— Вижте, ще се оправя с това за ден-два. Не би трябвало да ми отнеме повече от дванайсет часа максимум.

— Чудесно — казах аз.

След седмица господин Ебъртс ми се обади в апартамента на Ерик.

— Съжалявам, че се позабавих с обаждането си, но преговорите ми отнеха малко повече време, отколкото очаквах.

— Мислех, че е нещо съвсем недвусмислено.

— Госпожице Смит, когато става въпрос за право, няма съвсем недвусмислени неща. Във всеки случай ето как се уреди въпросът. Първо лошата новина: работих по това споразумение двацет часа, затова ще ви струва сто и двацет долара, което, знам, е почти двойно от първоначално спомената цена, но с тези неща така става. Особено след като добрата новина е наистина добра новина. Сега вече ще ви платят като еднократно обезщетение трийсет и пет хиляди.

— Трийсет и пет хиляди долара? Но господин Томсън и аз се уговорихме за двацет и пет хиляди...

— Да-а, но аз обичам винаги да спечеля за моите клиенти малко повече от това, което са очаквали. Както и да е, разговарях с един мой приятел лекар, който ми каза, че има казус срещу онзи некадърен лекар, когото вашата свекърва насила ви е накарала да приемете. Как му беше името?

— Доктор Айзенбърг.

— Да, това е гаднярът. Както и да е, според моя приятел лекар Айзенбърг е проявил небрежност, като не е открил, че бременността ви е извънматочна, и по тази причина може да бъде държан отговорен за перманентното увреждане, което сте получили. Разбира се, оня смешник Дъдли Томсън от „Потхолм, Грей енд Конъл“ се опита да омаловажи идеята за лекарска небрежност, докато не му казах, че ако семейство Грей предпочитат скандален публичен развод, ние нямаме нищо против да им устроим такъв.

— Но аз никога не бих се съгласила на подобно нещо.

— Повярвайте ми, знаех това. Това, което правех, беше игра на блъфиране. И после им казах, че при това положение вече искаме еднократна сума от петдесет хиляди...

— Боже господи.

— Разбира се, знаех, че никога няма да се съгласите на това. Но то наистина накара гащите им да се разтреперят, защото след един ден те направиха контраоферта за трийсет и пет хиляди. Томсън каза, че това е тяхната наистина последна оферта, но аз съм сигурен, че мога да ги докарам до четирийсет...

— Трийсет и пет са напълно достатъчни — казах аз. — Съвсем честно погледнато, не мисля, че въобще трябва да приема тази нова сума.

— Защо не, дявол да го вземе? Семейство Грей имат пари. От медицинска гледна точка те са частично виновни за това, което ви се е случило. Нещо повече, това е много изгодна за тях сделка. Веднъж щом ви платят, те няма никога да имат други задължения към вас, което е точно както вие искахте, нали?

— Да, но... аз бях приела сумата от двайсет и пет.

— Това е било, преди да си наемете адвокат. И повярвайте ми, *те са ви длъжници*.

— Не знам какво да кажа.

— Не казвайте нищо. Просто вземете парите и не изпитвайте никакви угризения.

— Нека поне да ви платя повече от сто и двайсет долара.

— Защо? Това ми е хонорарът.

— Благодаря.

— Не, аз ви благодаря. Страшен кеф беше да спечеля един рунд срещу Едуин — мамка му! — Грей. Споразумението ще бъде при мен утре, така че ще ви се обадя, когато бъде готово за подписване. А има и още нещо към добрата новина — ще ви дадат всичките трийсет и пет хиляди направо при подписването на договора при условие че няма да оспорвате развода.

— От къде на къде ще го правя?

— Така им казах и аз. Ами, работите стоят така. Щастлива ли сте?

— Сащисана.

— А не трябва. Но ако ми позволите един съвет, госпожице Смит...

— Моля.

— Както казваха едно време в Бруклин, *не си хвърляйте парите на вятъра*.

Последвах съвета му. Когато един месец по-късно получих парите, внесох ги в банката и започнах да си търся апартамент. Отне ми само една седмица, за да намеря това, което ми бе необходимо — слънчев апартамент с една спалня на първия етаж в един блок, строен в началото на века на Западна 77-ма улица, недалеч от Ривърсайд Драйв. Апартаментът беше просторен, с три светли стаи, с високи тавани и с подове от твърда дървесина. Във всекидневната имаше малък алков^[3], от който можеше да се направи прекрасен работен кът.

Но най-хубавото предимство на апартамента, това, което ме накара веднага да го поискам, беше, че той имаше своя собствена малка градинка. Наистина, беше само едно малко парче земя — три на три метра, с пропукани плочи и изсъхнала трева — но аз знаех, че мога да направя прекрасни неща с него. Най-хубавото беше, че щях да имам своя собствена градина в центъра на Манхатън — малко зеленина сред извисяващите се бетон и тухли. Наистина стените на апартамента бяха покрити с дебели кафяви тапети на цветя. И кухнята също беше малко старомодна — имаше един почти излязъл от употреба хладилен шкаф, който функционираше с лед, докарван от местния доставчик на лед, но агентката по продажби на недвижими имоти каза, че е готова да намали с триста долара исканата сума от осем хиляди долара като компенсация на модернизирването, което беше необходимо да направя. Настоях да сваля още двеста долара, за да сключим сделката. Тя се съгласи. Тъй като сградата беше от кафеникав камък, не беше необходимо да получавам разрешението на кооперацията. Единственото, което трябваше да плащам допълнително, бяха двайсет долара на месец — такса за поддържане. Отново за юридическото оформяне на сделката използвах Джоуел Ебъртс. Платих в брой. Една седмица след като го видях, апартаментът беше мой.

— Сестра ми, притежателката на имот — каза Ерик иронично, като оглеждаше апартамента само няколко дни след сключването на сделката.

— Сигурна съм, че следващото нещо, което ще ме наречеш, ще бъде капиталист.

— Не разглеждам въпроса идеологически, просто ти завиждам. Не е същото, ако искаш да знаеш.

— Така ли? Как пък досега да не разбера това, другарю.

— Ш-ш-шт...

— Престани да бъдеш параноик. Не вярвам господин Хувър да е сложил подслушвателно устройство в този апартамент. Имам предвид, че предишната собственичка е била дребничка стара латвийка.

— За Хувър всеки е потенциален подривен елемент. Не четеш ли какво става във Вашингтон? Тълпа конгресмени са се развикали, че в Холивуд има червени, скрити под леглата. Искат да се създаде комитет за разследване на комунистическото проникване в развлекателната индустрия.

— Става дума само за Холивуд.

— Можеш да не се съмняваш, че ако Конгресът започне да рови за комунисти в Лос Анджелис, ще бъде само въпрос на време да обърне поглед към Ню Йорк.

— Както ти казах и преди, ако това стане, единственото, което трябва да им кажеш, е, че си напуснал партията през четирийсет и първа и ще си чист. Във всеки случай винаги можеш да кажеш на служителите на ФБР, че сестра ти е капиталистка, притежателка на имот...

— Много смешно.

— Кажи ми честно, Ерик, харесваш ли това място?

Той огледа празната всекидневна.

— Да-а, има потенциал. Особено, ако се отървеш от тия източноевропейски тапети. Какво мислиш, че представляват — „Пролет в Рига“?

— Не знам, но преди кракът ми да влезе тук или в кухнята, всичко това ще изчезне.

— Сигурна ли си, че можеш да живееш в Ъпър Уест Сайд? Искам да кажа, че тук, в района Дакота, е някак си доста тихо.

— Знаеш ли, единственото нещо от Олд Гринич, което ми липсва, е чувството за простор. Ето защо ми харесва тук. На минута път съм от Ривърсайд парк. Имам Хъдсън. Имам си и собствена градина.

— Престани, защото започваш да звучиш като езерцето на Торо в „Уолдън“^[4].

Разсмях се и казах:

— След като платя за апартамента и го оправя, в банката ще ми останат около двайсет и две хиляди — това не включва и парите, които наследих от майка ни и баща ни, които са в държавни ценни книжа.

— За разлика от твоя разточителен брат.

— Е, добре, това, което исках да ти кажа, е, че агентката, която ми продаде този апартамент, ми каза, че тук се продава още един на третия етаж. Така че, ако ми позволиш да го купя за теб и...

Той ме прекъсна:

— Няма начин.

— Недей да отхвърляш с лека ръка идеята. Искам да кажа, че апартаментът ти на улица Съливан не е наистина най-доброто...

— На мен ми върши добра работа. Повече от това не ми трябва.

— Стига, Ерик! Това е място за студент. Като лош вариант на „Бохеми“ е, а ти си почти трийсет и пет годишен.

— Знам точно на колко години съм, Ес — каза той сърдито. — Така, както и знам какво ми трябва и какво не ми трябва. Това, от което нямам нужда, е дяволската ти благотворителност, разбра ли?

Тонът му ме порази.

— Само предложих. Искам да кажа, разбирам, че не харесваш Ъпър Уест Сайд, но ако попаднеш на място в центъра, което искаш да купиш...

— Не искам нищо от теб, Ес.

— Но защо? Мога да ти *помогна*.

— Защото не искам помощ. Нуждата от помощ ме кара да се чувствам неудачник.

— Знаеш, че не мисля така за теб.

— Но аз мисля така. Затова... благодаря, но не мога да приема.

— Поне помисли по въпроса.

— Не. Въпросът е изчерпан. Но ето ти един практичен съвет от непрактичен човек: намери си добър брокер и го остави да инвестира тези трийсет и две хиляди в акции с добра възвръщаемост — Дженеръл Електрик, Дженеръл Моторс, Американска Радио Корпорация — нещо от този род. Има слухове, че Ай Би Ем също е с перспективи, макар че сега се утвърждават като компания.

— Не знаех, че следиш борсата, Ерик.

— Естествено, един бивши марксист-ленинец винаги може да избере акциите с най-голяма възвръщаемост.

Когато няколко дни по-късно апартаментът стана мой, наех декоратор, който да свали тапетите, да гипсира стените отново и да ги боядиса чисто бели. Накарах го и да ми направи дизайн за проста модерна кухня, като включи в нея нов хладилник „Амана“. Всичко струваше общо шестстотин долара и за тази сума той се съгласи също така да изцикли и лакира отново подовите, да направи две етажерки, високи от пода до тавана във всекидневната и смени плочките в банята. Както и останалата част от апартамента, тя също стана бяла. Останалите четиристотин долара от моя бюджет за преустройство

отидоха за мебели: старинно легло с месингови украшения, висок шкаф от ясеново дърво с чекмеджета, семпъл диван, тапициран с материя в неутрален бежов цвят, голямо меко кресло (тапицирано в същата материя), голяма маса от борово дърво, която можеше да служи и за писалище. Поразително е колко много неща можеше да купи човек за четиристотин долара тогава. От тези пари ми остана достатъчно, за да купя и два килима, няколко настолни лампи и жълта хромирана кухненска маса с два стола в комплект.

Преустройството отне около месец. Всички мебели пристигнаха сутринта, в която бояджиите най-после напуснаха апартамента. До вечерта — с помощта на Ерик — всичко беше подредено. Прекарах следващите дни в купуване на вещи от първа необходимост като чинии и чаши, прибори и кърпи. Изхарчих и сто и петдесет долара над предвидените, за да купя технически най-модерната комбинация — радио и грамофон, вградени в махагонов шкаф, лукс, но необходим.

Много малко бяха материалните неща, които ме привличаха. Веднага след като прочетох в „Лайф“ за „Домашния концертен салон“ (да, това беше официалното име на моя радиограмофон), знаех, че ще го купя... даже и на жестоката цена от сто четирийсет и пет долара и деветдесет и пет цента. И ето, той беше тук, наместен в един ъгъл на моя апартамент — апартамента, който аз притежавах напълно и безусловно, мощно звучащ с встъпителната част на Брамсовата симфония №3. Заобиколена бях от първите мебели, които някога бях купувала в живота си. Изведнъж се почувствах много пораснала, ала в душата ми беше пусто.

— За какво така си се замислила? — попита Ерик, като ми подаде тържествено чаша с шампаноподобно вино.

— Просто съм малко объркана, това е.

— Объркана от това, че си господарка на всичко, което виждат очите ти?

— Объркана, че накрая стигнах дотук с всичко това около мен.

— Можеше и да е по-зле. Можеше все още да си жител на наказателната колония *Грей* в Олд Гринич.

— Да, разводът има известни плюсове като че ли.

— Чувствах се виновна за всичко това, личи си.

— Знам, че звучи глупаво, но не мога да престана да си казвам, че не е редно да получа всичко това, без да съм...

— Какво? Без страдание? Без мъченичество? Без разпъване на кръст?

Разсмях се.

— Да — казах аз. — Нещо от този род — сублимно и назидателно.

— Имам слабост към мазохистите. Във всеки случай, Ес, от моя гледна точка трийсет и пет хиляди не са дори минимална компенсация за това, че никога...

— Престани!

— Съжалявам.

— Недей. Това е мой проблем. Нещо, което аз трябва да приема. Той сложи ръка на рамото ми.

— Не трябва да го приемаш — каза той.

— Не, трябва. В противен случай...

— Какво?

— В противен случай мога да направя нещо много глупаво... като да превърна това в основната трагедия на живота си. А аз не искам това да стане. Не съм създадена, за да играя многострадална героиня. Просто не е в моя стил.

— Поне си дай малко време, за да свикнеш с нещата. Само два месеца са минали.

— Справям се съвсем добре — излъгах аз. — Съвсем добре съм.

В действителност се чувствах много зле. Затова запълвах всеки час от деня си. След като се нанесох в апартамента, уредих си срещи с половин дузина брокери, преди да се спра на Лорънс Браун — съпруг на старата моя приятелка от Брин Мор, Вирджиния Суит. Тя се омъжи за Лорънс веднага след колежа и сега отглеждаше три деца под пет години в една стара къща в колониален стил в Осининг. Но не връзката ми с Вирджиния ме накара да възложат делата си на Лорънс, а по-скоро фактът, че той беше единственият брокер от тези, които срещнах, който не се държеше с мен снизходително или ми казваше неща от рода на: „Е, знам, че вие, дамите, много-много от цифри не разбирате. Като изключим номерата на корсетите, ха, ха!“. (Да, през 1947 това беше общоприет стил на мъжко остроумие.) Противно на тях, Лорънс ме разпита внимателно какви са моите дългосрочни финансови цели (сигурност, сигурност и пак сигурност) и моето отношение към риска (да бъде избегнат на всяка цена).

— Искаш ли тези пари веднага да започнат да ти носят доход? — попита ме той.

— Съвсем не — отговорих аз. — Планирам да се върна на работа веднага щом това бъде възможно. Не приемам да бъда от така наречените жени, живеещи за удоволствие. Така само пропиляваш безцелно живота си.

— А ако решиш да се омъжиш отново?

— Няма. Никога.

Той поразмисли върху това за миг, после каза:

— Добре. Тогава ще обмислим работите в дългосрочен план.

Неговият финансов план беше много директен. Петте хиляди долара, които бяха в държавни ценни книжа, щяха да бъдат прехвърлени в пенсионен фонд с падеж към времето, когато навърша шейсет години. Двайсет хиляди долара щяха да бъдат използвани за закупуване на акции с добра възвръщаемост — с цел да се постигнат най-малко шест процента ръст годишно. Останалите пет хиляди оставаха свободни, за да се забавлявам с тях както искам, или да се издържам, докато си намеря работа.

— Ако всичко върви добре, когато станеш на средна възраст, ще имаш зад себе си значителен боен трофей. Като прибавим към това и факта, че ще държиш в ръцете си един много съществен актив — какъвто е напълно изплатен апартамент — изглежда, че няма да зависиш от никого финансово.

Точно това исках — пълна независимост. Никога повече в живота си нямаше да позволя да завися от когото и да било. Не хлопвах вратата пред мъжете или секса, или възможността да се влюбя. Но нямаше по никакъв начин, дявол да го вземе, да се поставя отново в положение, при което щях да съм зависима от мъж по отношение на моето собствено аз, моята обществена позиция или парите в джоба ми. Отсега нататък щях да бъда независима единица — самозадоволяваща се, неспъвана, необвързана.

И така, аз приех финансовия план на Лорънс. Чековете бяха написани, инвестициите — направени. Сега имах пет хиляди долара в банковата си сметка — можех да ги харча както си искам, но си наложих да бъда благоразумна да не ги харча за задоволяване на капризи. Защото парите сега значеха независимост. Или поне илюзията за независимост.

След като уредих финансовите си въпроси, посетих „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“. Странната личност, заела длъжността на Натаниъл Хънтър, беше издържала само няколко месеца на тази работа. На нейното място сега беше една дребничка, нахакана жена на име Иможден Удс — напълно в стил Дороти Паркър, писателката. Тя беше известна с дългите си обеда и постоянния си махмурлук, но и с изключително верния си литературен усет.

Когато се обадох в кабинета ѝ, тя ми каза да намина следобед на другия ден към пет. Седеше на едно кресло до бюрото си и поправяше някакви коректури от списанието. Цигара „Пал Мал“ пушеше във вече препълнения пепелник. В едната ѝ ръка имаше чаша с коктейл от уиски със сода и молив в другата. На върха на носа ѝ се крепяха очила с отрязани като полумесец стъкла, през които тя ме изучаваше внимателно.

— И така, още една бежанка от брачния живот — каза тя.

— Новините очевидно се разнасят бързо.

— Е-е, че това е списание. Кое то на свой ред означава, че е пълно с хора, които си мислят, че вършат нещо важно, но тайно знаят, че не вършат нищо чак от такава важност и затова не обичат нищо повече от това да разменят клюки за по-интересния живот на другите хора.

— Моят живот не е особено интересен.

— Брак, продължил само пет месеца, е *винаги* интересен. Най-кратката от моите три брачни катастрофи издържа шест месеца.

— А най-дългата?

— Година и половина.

— Впечатляващо.

Тя се изкикоти шумно, издишвайки облак дим с обема на целия си гръден кош.

— Да, дяволски впечатляващо. Сега, кажи ми, кога ще ни напишеш следващия си разказ? Изрових първия ти от архива. Страшно, дяволски хубав. Къде е следващият?

Обясних ѝ, че смятам себе си за дете чудо с едно произведение, че съм се опитвала да напиша и друг разказ, но съм открила, че нямам какво да кажа.

— Значи това наистина ще бъде единственият ти разказ?

— Мисля, че да.

— Трябва да е бил страшен мъж тоя твой моряк?

— Той е измислена личност.

Тя изгълта наведнъж уискито си със сода.

— Да бе, а аз съм Рита Хейуърт. Както и да е, няма да ровя, макар че страшно ми се иска. С какво да ти помогна?

— Знам, че на старата ми работа има друг човек, но се питам дали не бих могла да чета за вас непубликувани работи на хонорар...

— Няма проблем — каза тя. — Откакто проклетата война свърши, няма човек в Америка, който да не е решил, че е писател. Наводнени сме с боклуци. Така че с удоволствие ще ти хвърляме по двайсет ръкописа на седмица. Плащаме по три долара на рецензия. С това няма да станеш богата, но може да си платиш едно-друго от бакалницата. Твоята приятелка Емили Фултън ми разправяше, че току-що си се нанесла в свой собствен апартамент.

— Вярно е — казах аз.

— Я ми разкажи как стана това.

Направих това, както ми нареди, като разказах накратко как се впуснах в търсене на апартамент след като напуснах Джордж, как открих това място на Западна 77-ма улица и как смъкнах всичко до голи стени и го предекорирах в неутрални тонове.

— Ще свърши работа — каза тя.

— Какво ще свърши работа?

— Твоята история за апартамента. Ще я наречем „Второ действие“. „Да започнеш отначало“ или нещо подобно, дяволите да го вземат. Това, което искам от теб, е хитър, смешен разказ за това как си си намерила собствен апартамент след като женитбата ти е била улучена от торпедо.

— Но нали ви казах, че не се занимавам повече с художествена литература.

— Че аз да не те карам да пишеш художествено произведение. Искам да бъдеш първият сътрудник на една нова рубрика, която Негово величество редакторът иска от мен да разработя. Искан да я наречем „Късчета от живота“, което ти показва колко му е въображението. Но в резюме това е кратко елегантно съобщение от бойното поле, наречено живот. Хиляда думи, не повече. Хонорарът е четирийсет долара и за да сме сигурни, че няма да губиш много време

за тази работа, искам я на бюрото си след пет дни, смятано от днес. Това е началото на работния ден в понеделник. Ясно ли е, Смит?

Хлъцнах. Шумно.

— Сигурна ли сте, че искате аз да напиша това? — казах аз.

— Не бе, обичай ми е да поръчвам неща, които изобщо не искам.

Хайде, Смит, хващаш ли се да пишеш или какво?

След нервна пауза казах:

— Да, ще го напиша.

— Тогава, разбрахме се. Междувременно ще накарам един от моите роби да ти изрови двайсет новопристигнали ръкописа от камарата мокър сняг, наречена „Велики непубликувани разкази“, и да ти ги изпрати вкъщи. Но първо ще напишеш твоя материал. И понеделник *значи* понеделник. Ясно ли е?

— Ще направя всичко каквото мога.

— Не, ще направиш това, което правиш *много добре*. Защото очаквам от теб. И още едно последно нещо — пиши ясно, сбито, с остър език. Това винаги звучи добре.

Както можеше да се очаква, към десет часа в неделя вечер бях изгубила всякаква надежда, че ще мога да си свърша работата до десет на другата сутрин. Стаята около мен приличаше на саморазрастваща се преспа от смачкана на топки машинописна хартия, дълбока до колене. Бях напълно блокирала, замразена, умствено барикадирана. През предишните четири дни бях опитвала дванайсет начина да започна материала. Всеки път вдигах ръце от безпомощност, издърпвах хартията от ремингтъна и се проклинах, че приех работата. Не бях писател, само бях успяла да измамя другите. Принадлежах към хората, имали късмет първия път, но превърнали се в опразнена от вдъхновение зона след това. Още по-лошо, знаех, че вдъхновението представлява само около петнайсет процента от всички съставни части на творческото писане. Умение, старание и чист инат съставляваха останалата част на уравнението, а аз очевидно изпитвах недостиг по всичките тези показатели. Защото, ако няхах ината и самоувереността, необходими, за да нахвърля тъпия материал от хиляда думи за това как съм преустроила новия си апартамент, как щях да пиша подобни неща като професионалист?

Знаех отговора на този въпрос: не притежавах умението, нито живинката, нито просто дързостта, които се изискваха, за да пишеш

професионално. Нямах и достатъчно увереност в себе си.

Малко преди полунощ взех телефона и се обадох на Ерик, повтаряйки цялото пълно със самосъжаление бълнуване. Завърших с плачливата фраза:

— Мисля, че така и ще си остана с редактирането завинаги.

— Каква трагична развръзка — каза той с нещо повече от намек за ирония.

— Знаех си, че мога да разчитам на твоето разбиране и съчувствие.

— Просто не мога да разбера защо не седнеш и не вземеш да напишеш проклетото нещо.

— Защото не е толкова просто, дявол да го вземе! — казах аз, като добавих: — Е, да, знам, че звуча трагично.

— Поне не си изгубила способността си за самопознание.

— Защо ли въобще ти казвам някога нещо?

— Бог знае защо, но ако искаш писателски съвет, ето ти го: просто седни и го натракай. Не мисли, просто пиши.

— Много ти благодаря — казах аз.

— Пак заповядай — каза той. — Късмет.

Затворих телефона и се завлякох в спалнята си. Паднах върху леглото и задряхах (предишната нощ почти не бях спала). Когато дойдох на себе си, часовникът до леглото показваше 5:12 сутринта. Изправих се ужасена, като мислех: *Срокът ми изтича след по-малко от пет часа.*

Съблякох се. Взех много горещ душ, като завърших с десет минути леденостуден порой. Облякох се. Сложих да се вари кафе на печката. Погледнах часовника си. 5:32 сутринта. Срокът беше десет часът. Когато кафето стана готово, си сипах една чаша и я занесох на масата. Завъртях лист хартия в ремингтъна. Бързо глътнах една глътка от все още врялото кафе. После си поех дълбоко въздух.

„Не мисли — просто пиши.“

Добре, добре. Ще опитам...

Без да мисля, натраках първия абзац.

Агентката на недвижими имоти беше жена над петдесетте. На лицето си имаше пласт руж, усмихваше се

сковано, сякаш усмивката ѝ бе залепена на устните. Забелязах, че разглежда лявата ми ръка без халка и скъпия ми годежен пръстен, който съвсем наскоро бях прехвърлила на дясната.

— Мръсник ли беше? — попита тя.

— Не — отговорих. — Просто нещата не потръгнаха.

Спрях за миг. Още една глътка кафе. Погледнах шестте реда, написани върху страницата, и продължих да пиша.

— Така че искате да започнете всичко отначало? — запита ме тя.

— Не — отвърнах. — Искам просто да си намеря апартамент.

Не е лошо. Не е лошо. Продължавай. Изгълтах останалото кафе. Погледнах към клавиатурата и продължих да пиша.

Когато отново погледнах нагоре, часът беше 8:42 сутринта. Поток от утринна светлина заливаше всекидневната. А до мен на масата имаше шест написани страници, сложени една върху друга. Извадих последната страница от машината и я поставих най-отдолу на купа. После взех молив. Започнах да преглеждам статията, като бързо преправих няколко нескопосани фрази, проверих граматиката, написах по друг начин един малък диалог. Още един бърз поглед към часовника — 9:02 сутринта. Взех десет чисти листа машинописна хартия и едно индиго. Сложих индигото между два листа и внимателно ги вкарах в машината. Започнах да преписвам. Свърших работата за точно четиридесет минути. 9:42 сутринта. Нямаше време за губене. Взех оригинала, сложих го в папката, грабнах палтото си и изтърчах през вратата. Хванах такси надолу по Ривърсайд Драйв и казах на шофьора, че ще му дам як бакшиш, ако ме закара до Рокфелер сентър преди десет сутринта.

— Оттук до Рокфелер сентър за дванайсет минути? — онемя той.
— Няма да стане.

— Моля ви, направете всичко възможно.

— Мадам, всички ние така или иначе само това правим.

Освен че си падаше малко философ, шофьорът на таксито беше и маниак на кормилото. Но ме докара до 50-та улица около 10:04. Дадох му долар и петдесет, независимо от това че броячът показваше само осемдесет и пет цента.

— Напомнете ми и друг път да ви возя — каза той, когато му казах да задържи рестото. — Надявам се, това, за което толкова бързате, да стане.

Втурнах се във фоайето на „Сатърдей/Съндей“. Асансьорът беше претъпкан и спираше на всеки етаж, преди да достигне 15-ия. 10:11 сутринта. Тръгнах бързо по коридора. Почуках на врата на Имоджен Удс, като не се съмнявах, че ще ме посрещне секретарката й. Но ми отвори самата Удс.

— Закъсня — каза тя.

— Само няколко минути.

— И изглеждаш дяволски смачкана.

— Движението...

— Да-а, да-а, чувала съм ги тия и друг път. А сега нека да позная — кучето ти изяде статията.

— Не — казах аз, като се мъчех със закопчалката на куфарчето. — Тя е тук.

— Виж ти! Наистина стават чудеса.

Извадих петте страници и й ги подадох. Тя ги взе от мен, после отново отвори вратата.

— Ще ти се обадя, когато прочета статията — каза тя, — което може да е след ден-два, като се има предвид колко съм изостанала с всичко. През това време иди си купи чаша кафе, Смит. Изглежда, имаш нужда от кафе.

Всъщност като награда отидох да закуся в „Линдис“ гевречета и съомга, полети с голямо количество черно кафе. После отидох един блок по-нагоре към центъра в музикалния магазин „Колъни Рекърд“ и дадох два долара и четирийсет и два цента за новия запис на „Дон Жуан“ с Едзио Пинца в ролята на големия покорител на женските сърца. Почувствах, че съм проявила малко разточителност и затова се прибрах вкъщи с метрото, изритах обувките от краката си, наредих четирите нови плочи върху диска на грамофона си, включих го, отпуснах се върху дивана и прекарах следващите няколко часа, без да

правя нищо, слушайки грандиозния, мрачен разказ на Моцарт и Да Понте за плътския грях и неговото възмездие. Музиката преливаше в мен. Бях изтощена, изчерпана. И крайно объркана — как така, дявол да го вземе, успях да напиша материала. Второто копие беше върху масата ми, но аз не исках точно сега да го прочета отново. Имаше достатъчно време да се разбере дали статията беше хубава, или не.

Към три часа същия следобед — точно когато „Дон Жуан“ потъваше в ада, телефонът иззвъня. Беше Имоджен Удс.

— Значи... — каза тя. — *Можеш* да пишеш.

— Наистина ли? — казах аз, звучаейки несигурно.

— Да-а. Наистина.

— Искате да кажете, че харесвате материала?

— Да. О-о, ти, лишена от увереност. Наистина харесах материала ти. И то толкова много, че възнамерявам да ти поръчам още един, ако не си прекалено преизпълнена със съмнения към самата себе си, че ще можеш да изпълниш още една такава поръчка.

— Мога да изпълня още една поръчка.

— Точно това исках да чуя.

Поръчката беше за още една статия а ла „Късчета от живота“, само че този път тя искаше да напиша нещо остроумно и смешно за най-изнервящия момент по пътя към съзряването — първата среща. Отново материалът трябваше да бъде дълъг хиляда думи. Отново тя настояваше за срок от една седмица. Отново аз си заскубах косите, докато — следвайки съвета на Ерик — най-после седнах и просто написах статията наведнъж от началото до края. Като разказах за вечерта, когато Дик Бекер — един от моите съученици в гимназията в Хартфорд — високо, нервно и блестящо в науките момче с лоша кожа и обратна захапка — ме покани на тържество с танци в местната епископална църква. Не беше точно най-провокиращата страст първа среща в историята. По-скоро всичко беше много несръчно, много мило. В края на вечерта (аз имах вечерен час девет и половина) той ме изпрати до вратата на дома ми и най-порядъчно се ръкува с мен.

„Нищо особено запомнящо се не се случи — написах аз. — Никой от нас не направи нищо смуцаващо, като например да си ударим главите, опитвайки се да се целунем. Защото не се целунахме. Държахме се и двамата страшно формално един с друг. Формално и

прилично, и о-о колко невинно! Което, в последна сметка, е нормално за първа среща.“

Този път изпреварих срока с двайсет минути. На връщане от офиса на „Сатърдей/Съндей“ отново закусих в „Линдис“, после отидох в „Колъни“ и купих новата плоча на Хоровиц с изпълнение на три Моцартови сонати.

Когато влизах в апартамента, телефонът започна да звъни.

— Само дето според моето позагрубяло виждане — каза Имоджен — първата среща трябва да завърши с това, че на другата сутрин се събуждам и откривам, че съм в леглото с Робърт Мичъм. Но аз, естествено, не съм добро момиче като теб.

— И аз не съм добро момиче.

— О, не, добро си. И затова си идеален сътрудник за „Сатърдей/Съндей“.

— Значи харесахте материала?

— Да, като махнем някое и друго тъпо изречение, харесва ми. Много (много). Какво правим по-нататък?

— Искате да напиша още нещо за вас?

— Падам си по момичета с впечатляващи способности за дедукция.

Третият материал, които ми възложиха, беше със заглавие „Когато не върви“ — умерено забавен епизод, разказан с хиляда думи, за този вечен фризьорски проблем, наречен „лош ден с косата“. Да, знаех, че това са лековати работи. Да, знаех, че за тези произведения няма да получа Пулицър. Но знаех също, че имам способността с лекота и остроумно да пиша за дребни домашни или лични проблеми. Можех — да цитирам Имоджен Удс — *да пиша с острота*. И нещо по-важно, открих, че мога наистина да пиша отново — откритие, което ме изненада и зарадва. Не беше литература. Не беше изящна словесност. Но беше със стегната конструкция и доста остроумно. За първи път от години се почувствах необикновено уверена. Имах талант. Не кой знае какъв талант вероятно, но все пак талант.

Предадох „Когато не върви“ един ден преди срока. Както винаги, празнувах със закуска в „Линдис“ и нова плоча от „Колъни“ (запис на „Вариации Голдберг“ от Бах, изпълнявани от Ванда Ландовска за осемдесет и девет цента, много на сметка). Госпожица Удс не ме потърси почти четирийсет и осем часа. До времето, когато ми се

обади, вече бях убедила себе си, че тя изобщо не е харесала новия ми материал и с моята кариера в „Сатърдей/Съндей“ е приключено.

— Така. С Негово величество редактора разменихме някоя и друга дума за теб — каза тя веднага щом взех слушалката.

— О, наистина ли? — смутих се аз. — Нещо не е наред ли?

— Да-а, не харесва писанията ти и иска аз да ти съобщя това.

След дълга пауза успях най-после да кажа:

— Добре, мисля, че това можеше да се очаква.

— Иисусе Христе, чуй се! Малката госпожица фаталистка.

— Значи той... ъ-ъ... не е поискал да се откажете от работата си с мен?

— Au contraire (обратното), Негово величество много хареса материалите и настоява да ти предложи договор.

— Какъв вид договор?

— За какъв вид договор си мислиш ти? *Писмен договор*, тъпо момиче. Ще имаш собствена седмична колона в нашето списание.

— Вие се шегувате!

Но тя не се шегуваше. И през първата седмица на 1948 моята колона „Животът такъв, какъв то е, със Сара Смит“, излезе в списанието за първи път. Беше по същество продължение на трите материала „Късчета от живота“, които вече бях написала за госпожица Удс. Всяка седмица вземах някаква случка или малък проблем — „Мъжът с лош дъх“, „Как така никога не успявам да сваря спагетите, както трябва“, „Защо все купувам чорапи, които винаги пускат бримки“, и го превръщах в кратко, леко, развлекателно четиво. Безспорно колоната беше в чест на тривиалното, прозаичното. Но беше достатъчно забавна, защото корените ѝ лежах в обикновения, всекидневен живот на жената, и аз никога не оставах без идеи за седмицата.

Първоначално ми плащаха петдесет долара на колона за четирийсет и осем колони годишно. За мен това бяха невероятно много пари — особено че написването на материала никога не ми отнемаше повече от един ден. Шест месеца след започването на работата ми обаче Негово величество преразгледа договора ми — след като „Лейдис Хоум Джърнъл“ и „Умънс Хоум Къмпениън“ се опитаха да ме откраднат. Защото, за най-голяма моя изненада, „Животът такъв, какъвто е, със Сара Смит“ спечели успех. Получавах по около петдесет

писма седмично от жени читателки от цялата страна, които ми пишеха какво удоволствие им доставят моите смешни наблюдения върху онова, което Имоджен Удс наричаше „момичешки работи“. Лично Негово величество — Ралф Дж. Линклейтър — също беше започнал да получава положителни читателски отзиви за колоната. След това се случиха две неща, които ме направиха наистина ценна: а) четири от фирмите, поместващи реклами в „Сатърдей/Съндей“, поискаха техните рекламни карета да бъдат поместени до моята колона, и б) въпросните две женски списания се обърнаха към мен и ми предложиха значително по-високо заплащане, ако премина на работа при тях.

Бях силно изненадана от тези предложения. Толкова изненадана, че ги споменах мимоходом на Имоджен Удс — просто изскочиха някъде по средата на някакъв телефонен разговор за моята следваща колона. В гласа ѝ изведнъж се почувства безпокойство.

— Наистина, Имоджен — уверих я аз, — и през ум не ми минава да напусна списанието. Това би било неетично.

— Добре, Бог да те благослови, съзнателна си колкото Джордж Вашингтон. Но обещавай ми, че няма да отговаряш на тези предложения, преди да съм говорила с Негово величество.

Разбира се, обещах, че няма да отговарям на списанията конкуренти. Можете да ме наречете наивна, защото ми плащаха петдесет долара на колона. Особено след като ми беше станало толкова лесно да я пиша. Нямах намерение да използвам другите предложения като основа за пазарлък. Когато Негово величество ми се обади вкъщи лично на другата сутрин, аз изведнъж разбрах, че беше станало точно това.

Бях се срещала с господин Линклейтър само един път преди този разговор — когато той ме покани на обяд (заедно с госпожица Удс) няколко месеца след пускането на колоната ми. Той беше едър, тежък човек, който много ми напомняше Чарлс Лафтън. Обичаше да ръководи списанието бащински, но беше известен с това, че се държеше много рязко с всеки, който се опиташе да му противоречи. Затова госпожица Удс ме предупреди преди обяда:

— Дръж се с него като с любимия си чичо и той ще те обикне. Но ако се опиташ да му се правиш на много умна, не че очаквам това от теб, той няма да те приеме въобще.

Разбира се, моето семейно възпитание ми разрешаваше с този човек, притежаващ власт, да се държа само със спонтанно уважение. След това госпожица Удс ми каза, че Негово величество е решил, че съм „просто сладкиш“ (точен цитат) и „точно от този тип приятни и умни млади жени, които ние предпочитаме да пишат за списанието“.

Той ми се обади в осем сутринта. Бях стояла до късно предишната вечер, за да завърша колоната за следващата седмица, затова наистина бях полузаспала, когато взех слушалката.

— Сара, добро утро! Обажда се Ралф Дж. Линклейтър. Не съм ви събудил, нали?

Веднага дойдох на себе си.

— Не, господине. Приятно ми е да ви чуя.

— Прекрасно е, че мога да разговарям със звездата сътрудник на нашето списание. Вие все още сте наша звезда сътрудник, Сара, нали?

— Напълно, господин Линклейтър.

— Чудесно! Приятно ми е да го чуя. Защото ние те смятаме за изключително ценен член на нашето семейство. Толкова ценен, че искаме да ти предложим изключително изгоден договор, за да пишеш само за нас, и ще увеличим седмичния ти хонорар на осемдесет долара на седмица.

Думата *изключително ценен* включи алармения сигнал в съзнанието ми. Реших да пипам внимателно.

— Господи, господин Линклейтър, осемдесет долара на седмица е наистина щедро предложение. И, бог ми е свидетел, аз наистина искам да остана в „Сатърдей/Съндей“, но ако приема вашето предложение, това ще означава, че моят доход ще бъде само осемдесет долара на седмица. А това е някак ограничаващо, не мислите ли?

— Сто на седмица тогава.

— Това е много приемливо, но да кажем, че някой ми предложи сто и двадесет долара и при това не като израз на изключителна благосклонност.

— Никой няма да направи това — каза той, като в гласа му изведнъж прозвуча леко раздразнение.

— Вероятно сте прав, господине — казах аз, олицетворение на самата учтивост. — Мисля, че единственото, което малко ме тревожи, е идеята, че така ще си затворя всички други възможности за други

потенциални пазари. Не е ли възможността да използваш докрай всичките си възможности част от американския начин на живот?

Не можех да повярвам, че изрекох тази реплика (въпреки че знаех, че Негово величество винаги пишеше в рубриката „Мисли от редакторския стол“ материали върху нашия начин на живот). Просто не можех да повярвам, че преговарям с нашия благотворителен властелин за такива големи (за мен) суми. Но след като бях започнала преговорите, знаех, че трябва да ги завърша.

— Да, абсолютно права си, Сара — каза Негово Божествено Величество с неохота, — пазарът на свободната конкуренция е едно от нещата, с които американската демокрация се гордее. И аз наистина изпитвам уважение към младата жена като теб, която осъзнава своя талант. Но сто и двайсет долара е абсолютният максимум, който мога да ви предложа. И повтарям, това ще бъде за изключителното ползване само от нас на твоя талант. Обаче има още нещо, което съм готов да ти предложа. Според госпожица Удс ти обичаш класическата музика и знаеш много за нея. И така, би ли приела също така да пишеш за нас, да кажем, едномесечна забавна колона за това как трябва да се слуша Бетовен или Брамс, с каква плоча човек да зарадва приятелката или приятеля си за Коледа... нещо такова, леко. Можем да нарече тази колона... ъ-ъ... идва ли ти нещо наум?

— Какво ще кажете за „Музика за непосветения любител“?

— Отлично! И за тази колона бих искал да ти плащам шейсет долара на месец в допълнение на тези сто и двайсет, които ще получаваш за „Животът такъв, какъвто е“. Това не ти ли изглежда сладка работа или...

— Много сладка!

След няколко дни получих договора от „Сатърдей/Съндей“ с условията, за които се бяхме разбрали с Негово величество. Платих на Джоуел Ебъртс, за да го прегледа. Той говори с някого в юридическия отдел на списанието и след малко пазарлък успя да ги накара да включат клауза, която даваше право и на двете страни да преобсъдят условията на договора след осемнайсет месеца. Отново господин Ебъртс поиска от мен само шест долара на час за услугите си. И когато ми даваше сметката си за двайсет и четири долара, каза:

— Съжалявам, отне ми един час повече, но...

— Господин Ебъртс, *моля ви*. Мога напълно да си ги позволя. Сега изкарвам толкова пари, че не знам какво да ги правя.

— Сигурен съм, ще намерите начин да си ги харчите.

Всъщност много малко беше онова, което исках да купя. Музикалната ми колона означаваше, че бях затрупана с безплатни плочи от всички музикални компании. Нямах да изплащам апартамент или да плащам наем. Не издържах деца или близки. По-голяма част от петте хиляди долара продължаваха да си стоят в банката. Лорънс Браун изглежда постигаше прилични печалби с двайсетте хиляди долара, с които оперираше. Изведнъж се оказа, че печеля седем хиляди долара на година, от които, след плащане на данъците, ми оставаха пет хиляди. Благоразумно започнах да подсилвам с по две хиляди долара на година пенсионния си фонд, но все пак, за да се издържам, ми оставаха повече от шейсет долара на седмица. През 1948 най-скъпият билет на Бродуей или за Карнеги Хол беше два и петдесет. Билет за кино струваше шейсет цента. Седмичната ми сметка за продукти беше под десет долара. Закуската в местното гръцко кафене беше четирийсет цента, а тя включваше бъркани яйца, бекон, препечен хляб, портокалов сок и кафе, колкото изпиеш. Обяд или вечеря за двама в „Лъкоус“ не излизаше повече от осем долара.

Разбира се, искаше ми се да харча колкото е възможно повече пари за Ерик. Но той не ми даваше да правя нищо освен от време на време да платя някоя сметка в ресторант. Понякога приемаше и всички безплатни плочи, които бях получила в повече от музикалните компании. Един или два пъти отново споменах, че искам да му купя апартамент, но тези ми опити бяха посрещнати с незабавното: „Не, благодаря“. Макар че непрекъснато ми повтаряше колко очарован е от успеха ми, беше ясно, че този факт леко го притесняваше.

— Мисля да започна да се представям като брата на Сара Смит — каза той една вечер.

— Но аз винаги се представям като сестрата на един от най-добрите писатели комици в Ню Йорк — контрирах го аз.

— Никой два гроша не дава за съчинители на комични сценки — каза той.

Това не беше съвсем вярно, защото няколко месеца след като аз подписах новия си договор със „Сатърдей/Съндей“, Ерик ми се обади една вечер късно в състояние на крайна възбуда. Един млад комик на

име Марти Манинг беше нает от Ен Би Си, за да направи шоу за най-гледаното телевизионно време на тяхната телевизионна програма — то трябваше да излезе в ефир през януари 1949. Манинг казал на Ерик, че е чул страхотни неща за него от приятеля си Джо Б. Браун и след дълъг обяд във „Фрайърс“ предложил на Ерик договор като на един от основните автори на шоуто.

— Разбира се, приех веднага, защото Манинг е наистина блестящ талант — изключително умен, с много новаторски идеи. Проблемът е кой, по дяволите, ще вземе да гледа телевизия? Искам да кажа, познаваш ли някой, който има телевизор?

— Всички казват, че там е бъдещето.

— Поеми си дъх тогава.

Няколко дни по-късно един от юристите на Ен Би Си се свърза с Ерик, за да обсъди с него договора му. Парите бяха невероятни — двеста долара на седмица, с начало на договора 1 септември 1948, независимо от това, че премиерата на шоуто беше едва на двайсет и осми януари. Но имаше един проблем: компанията беше разбрала, че Ерик е сериозно ангажиран в президентската кампания на Хенри Уолас. Уолас беше вицепрезидент на Рузвелт, докато Рузвелт не се откажа от него заради това, че беше прекалено радикален през 1944, и го замени с неизвестния и нехаресван от никого Хари С. Труман. Ако Рузвелт беше запазил кураж и беше задържал Уолас като свой вицепрезидент, сега той щеше да бъде наш президент и, както Ерик обичаше да отбелязва, щяхме да имаме истински социалдемократ в Белия дом. Вместо това, президент стана „този надзирател на конюшня от Мисури“ (още едно определение на Ерик), който, всички бяха сигурни, щеше да загуби срещу Дюи през ноември. Особено след като сега Уолас се кандидатираше от името на собствената си Прогресивна партия и се очакваше да вземе от Труман много от гласовете вляво от центъра.

Ерик направо обожаваше Хенри Уолас заради енергията и интелигентността му, заради вярата му в социалната справедливост, заради твърдата му подкрепа за трудовия човек и особено заради основните принципи на реформата от 1932. От момента, в който Уолас обяви своята кандидатура за президент през пролетта на 1948, моят брат стана водеща фигура в кампанията „Шоубизнесът за Уолас“ и се превърна в един от основните обезпечители на средства в областта,

като организираше представления в полза на кампанията и събираше средства от артистичната общност в Ню Йорк.

Както Ерик по-късно ми разказа, адвокатът на Ен Би Си — Джери Джеймсън, съвсем разумен човек със съвсем разумен тон и по съвсем разумен начин обяснил защо компанията има проблеми с политическата активност на Ерик.

— Бог знае, че Националната компания за радиоразпространение е твърд защитник на правата, предвидени в Първата поправка — му казал Джеймсън. — И тези права, Ерик, включват правото да подкрепяш каквато си избереш политическа партия или кандидат — независимо от това дали той е твърдо ляв, твърдо десен или просто побъркан.

Джеймсън се изсмял на собствената си шега. Ерик не се присъединил към него. Вместо това му казал:

— Да се върнем на самия въпрос, господин Джеймсън.

— Въпросът, господин Смит, е следният: ако вие просто подкрепяте Уолас лично, проблем не може да има. Но фактът, че демонстрирате радикалните си разбирания пред всички, безпокои някои от големите шефове на Ен Би Си. Те знаят, че Манинг ви иска. Той непрекъснато разправя на всички колко сте добър. И нещата, както ги виждат шефовете, са: щом Марти иска вие да сте в екипа му, желанието на Марти ще бъде изпълнено. Това, което ги безпокои обаче, е...

— Какво? Че мога да организирам политическа секция вътре в Ен Би Си. Или може би, че ще се опитам да привлека веселия Джо Сталин като част от авторския екип на Марти?

— Сега разбирам защо Марти иска да работите за него. Вие наистина знаете как да изстреляте анекдот само с едно изречение.

— Аз не съм комунист.

— Приятно ми е да го чуя.

— Лоялен американец съм. Никога не съм поддържал чужда сила. Никога не съм агитирал за гражданско неподчинение или сваляне на Конгреса, никога не съм се обявявал за това съветски гражданин да стане следващият ни главнокомандващ.

— Повярвайте ми, господин Смит, не е необходимо да ме убеждавате, че сте патриот. Всичко, което ние искаме... Моят съвет към вас... е да заемете позиция на по-заден план в кампанията на

Уолас. Естествено, можете да присъствате на мероприятия за събиране на средства. Просто не трябва да ви виждат, че играете такава демонстративна роля в полза на този човек. Приемете факта, че Уолас няма абсолютно *никакъв* шанс да бъде избран. Дюи ще бъде следващият ни президент... и след пети ноември никой повече няма да се интересува от тази работа. Но, Ерик, запомнете, хората страшно много ще започнат да се интересуват от телевизия. Само след пет-шест години тя ще убие напълно радиото. Вие можете да станете един от пионерите на медията. Човек, приятелю мой, от авангарда на цяла нова революция...

— Прескочете празните приказки, Джеймсън. Аз съм съчинител на анекдоти, а не Том Пейн. И нека си изясним едно нещо: аз не съм ви приятел.

— Добре. Това ми е ясно. Просто ви моля да бъдете реалист.

— Добре. Ще бъда абсолютен реалист. Ако искате от мен да се откажа от кампанията на Уолас, искам двегодишен договор с Манинг за триста долара на седмица.

— Това е прекалено много.

— Не, Джеймсън, това е, което мога да приема — казал Ерик и после затворил телефона.

Налях на Ерик още вино. Имаше нужда.

— И какво стана по-нататък? — попитах аз.

— Един час по-късно кучият син се обади отново и се съгласи на триста долара на седмица, двегодишен договор, три седмици платен отпуск, медицинска помощ, дрън-дрън-дрън с условие, че всичко това ще ми бъде отнето, ако бъда забелязан, че публично работя по събирането на средства за онзи лош господин Уолас. Те даже са прибавили и допълнителна клауза: не ми се позволява да съм наблизо, когато в подкрепа на Уолас има ралита, срещи и т.н. „Това е цената на допълнителните ви сто долара на седмица“ ми каза Джеймсън.

— Това е скандално! Без да споменаваме, че е антиконституционно.

— Но, както Джеймсън каза, никой не ме задължава да приемам тези условия, защото живеем в свободна страна.

— И сега какво ще правиш?

— О, аз направих нещо вече. Казах „да“ на условията на Ен Би Си.

Не казах нищо.

— Не откривам ли сянка на укор в твоето мълчание? — попита той.

— Просто съм малко изненадана от твоето решение, това е всичко.

— Трябва да ти кажа, че хората на Уолас проявиха пълно разбиране. И ме подкрепиха. И всъщност са ми благодарни.

— Благодарни? Защо?

— Защото петте хиляди долара, които ще изкарам от Ен Би Си в повече тази година за това, че се съгласих да изчезна от кампанията на Уолас, им ги давам на тях.

Изсмях се високо.

— Това е блестящо — казах аз. — Ужилване от класа.

Той сложи пръст на устните си.

— Това е строго секретно, защото ако Ен Би Си разберат за какво използвам техния подкуп, секирата ще се стовари върху главата ми. Има един проблем обаче — няма да имам петте хиляди, преди да започнат да ми плащат...

— Ще ти напиша чек — казах аз.

— Обещавам, че всичко ще ти бъде върнато до първи февруари.

— Когато и да е. Наистина съм поразена, сеньор Макиавели. Ти винаги ли не даваш на дясната ръка да знае какво прави лявата.

— Ей, това е американският начин.

Уолас, както беше прогнозирано, загуби изборите. Както и останалата част от нацията, Труман си легна вечерта на изборите със сигурността, че когато се събуди на другата сутрин, ще разбере, че Томас Дюи е победителят. Но сметките не излязоха верни и Хари си остана в Белия дом. Сутринта на изборите се изплаших. Страхувайки се, че глас за Уолас ще бъде всъщност глас за Дюи, аз станах изменница и гласувах за президента. Когато по-късно признах това на Ерик, той сви рамене и каза:

— Е, поне един от семейството трябва да бъде разумен.

Два месеца по-късно по Ен Би Си се състоя премиерата на „Голямото ревю от Бродуей“ с Марти Манинг. То веднага стана страхотен хит. Наскоро след това моят банкер ми се обади една сутрин, за да ми каже, че в сметката ми току-що е внесен чек за пет хиляди долара. Ерик беше човек, който винаги си държи на думата.

И ето, най-после той също постигна огромен успех. „Голямото ревю от Бродуей“ после се превърна в „Шоуто на Марти Манинг“ и беше най-обсъжданото нещо в града. Всички го обожаваха. Аз даже си купих телевизор, защото, естествено, трябваше да мога да гледам какво измисля брат ми всяка седмица. Марти Манинг и неговата кохорта станаха звезди за една нощ. Но Ерик и неговият екип от писатели също бяха предмет на ухажване. Вестник „Ню Йорк Таймс“ публикува дълъг материал в неделната си секция „Изкуство и забавления“ за един ден от живота на писателския екип на Марти Манинг. В него Ерик ясно се открояваше като остроумен водач на банда платени съчинители на гегове. Дори и Уинчъл го спомена в колоната си:

Чух онзи ден в „Сторк“ готин лаф от главния драскач на Марти Манинг, Ерик Смит: „Щом човек забогатее, веднага открива, че има роднини“. Смит, шефът на хитрите лафове в шоуто на Марти Манинг, има и талантлива сестра — Сара, чиято „ха-ха“-колона в „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“ кара дамите да се превиват от смях всяка седмица. Ама че са талантливи тия гадняри, двамата Смит.

— Ти наистина ли пусна този страшно тъп лаф на Уинчъл? — попитах аз Ерик, след като колоната излезе във вестника.

— Бях пиан тогава.

— Е, той очевидно си мисли, че е смешно.

— Не знаеш ли, че ревностният републиканец няма никакво чувство за хумор.

— Умирам да ме наричат „гадляр“.

— Какво мога да кажа. Това е славата. Най-после.

Не просто слава — Ерик беше и знаменитост. Успехът го промени. Той просто се опиваше от досега непознатите за него професионално уважение и просперитет. Най-после той се освободи от ореола на самоненавистта и необходимостта да играе ролята на неуспелия писател в мансардата. Един месец след премиерата на шоуто замени своето очукано апартаментче на улица Съливан с елегантен мебелиран апартамент в Хемпшир хаус на Сентръл парк

Саут. Наемът му беше потресаващи двеста и петдесет долара на месец — почти четири пъти по-голям от предишния, който плащаше за апартамента в Гринич Вилидж, но, както той обичаше да казва: „Ами че нали за това се парите“.

Освен комедийния си талант през тази първа опияняваща година с Марти Манинг Ерик откри у себе си и интересната дарба да харчи пари на поразия. Веднага щом се премести на Сентръл парк Саут, той подмени целия си гардероб и започна да проявява предпочитание към костюмите, шити по поръчка. Докато останалите автори в шоуто на Манинг се обличаха като герои на Деймън Ръниън — току-що върнали се от игрището, Ерик беше влязъл в ролята на денди от типа на Ноел Кауърд — връзки и шалчета, кариран двуредни костюми, десен „Уелски принц“, ръчно шити обувки, скъп одеколон. Но не само дрехите гълтаха парите му. Той всяка вечер излизаше — беше редовен посетител на „Сторк“, „21“, бар „Астор“ или джазklubовете, които пълнеха двете страни на 52-ра улица. Сметките винаги плащаше той. Настоя и да ме заведе за една седмица в Куба, където отседнахме в ултраскъпия хотел „Нешънъл“. Както не се поколеба да си вземе и собствен камериер. Както също и беше готов да даде пари назаем на всеки закъсал. И затова в края на всеки месец беше без пукната стотинка в джоба... до получаването на следващия месечен чек.

Опитвах се да му прочета някоя и друга нотация за необходимостта човек да си прави сметката и за това, че е добре да спестява по малко всеки месец. Не ме слушаше. Този начин на живот му доставяше изключително голямо удоволствие. А беше и влюбен в един музикант на име Рони Гарсия, който свиреше на саксофон в постоянния оркестър на „Рейнбоу Рум“. Рони беше дребничък американски кубинец, отгледан в „Бронкс Гранд Конкорс“; незавършил гимназия самоук музикант, който съумяваше да изяде книгите с необикновена скорост. Не съм срещала по-начетен човек от него. Беше свирил с музиканти като Дик Хеймс, Мел Торм и Розмари Клуни, но можеше и да проведе съвсем ерудиран разговор за „Четирите квартета на Елиът“ (с автентичен бронкски акцент). Ерик се бе запознал с него на купон зад кулисите на шоуто на Арти в „Рейнбоу Рум“ през април 1949 и от този момент нататък те станаха двойка. Само че, разбира се, по никакъв начин не трябваше да показват интимните си отношения. Необходима беше изключителна дискретност. Въпреки че персоналят

на Хемпшър хаус без съмнение знаеше, че Рони живее с Ерик, това никога не се споменаваха. Колегите му съавтори никога не му задаваха въпроси, свързани с личния му живот — независимо от това, че всички забелязваха, че той е единственият член на екипа, който не се хвали с успехите си като свалач. Рони и Ерик не си позволяваха да покажат и най-малка физическа близост пред други хора. Дори и пред мен никога не споменаваха взаимоотношенията си на двойка. Само веднъж, когато вечеряхме сами с Ерик в Чайнатаун, той ме попита дали харесвам Рони.

— Мисля, че е чудесен. Страхотно умен е и свири жестоко.

— Добре — каза той срамежливо. — Наистина съм щастлив, че мислиш така. Защото... нали... ъ-ъ... сецах се какво имам предвид, нали?

Сложих ръка върху ръката на брат си и казах:

— Да, Ерик, разбирам. И това е чудесно.

Той ме погледна с недоверие.

— Сигурна ли си?

— Ако ти си щастлив, и аз съм щастлива. Само това има значение.

— Наистина?

— Напълно.

Той стисна ръката ми.

— Благодаря ти — прошепна. — Не можеш да си представиш колко много значи това за мен.

Наведох се и го целунах по главата, после казах:

— Млъкни.

— Сега трябва да ти намерим и за теб някого.

— Недей — казах аз остро.

И наистина мислех така. Защото, въпреки че не ми липсваше мъжка компания — както и обожатели — аз напълно съзнателно избягвах връзка. Е, да, срещях се с един редактор от „Рандъм Хаус“, Доналд Кларк, около четири месеца. И да, изкарах краткотраен флирт с един журналист от „Перис Хералд Трибюн“ на име Джин Смедбек. Но приключих и с двамата — може би, защото Кларк беше прекалено съдържано приятен, а Смедбек, на трийсет години, вече полагаше усилия да умре от препиване (но беше изключително очарователен,

когато беше трезвен). Когато казах на Джин, че случаят е приключен, той го прие тежко — беше се заблуждавал, че е влюбен в мен.

— Нека да отгатна — каза той. — Оставяш ме заради някой от ония корпорационни служители, който ти предлага осигурен живот.

— Бях женена за един такъв, както знаеш, и го напуснах след пет месеца. Затова, повярвай ми, не ми трябва мъж, за да имам сигурност. Имам си я достатъчно и без мъж.

— Добре де, но все трябва да ме оставяш заради *някого*.

— Мъжете живеят с измислената от тях самите идея, че ако една жена не иска да се среща повече с един мъж, трябва непременно да има някой друг. Съжалявам, че ще те разочаровам, но не те напускам заради когото и да било. Разделям се с теб, защото ти си решил да се самоунищожиш, преди да си навършил трийсет и пет години, а аз нямам желание да играя второстепенната роля в твоята мелодрама.

— Господи, чуйте я тая коравосърдечна малка кучка!

— Трябва да съм коравосърдечна — казах аз. — Защото единственият начин да оцелееш сама е да си коравосърдечна... *като кучка*.

Този диалог се състоя в бара на хотел „Ню Йоркър“ на 34-та и Седмо авеню. След като най-последно успях да се измъкна, хванах метрото за вкъщи и прекарах цялата вечер, слушайки отново, за кой ли път, невероятното изпълнение на „Дон Жуан“ на Едзио Пинца. От всички плочи в моята непрекъснато нарастваща колекция това беше плочата, която слушах най-често. Тази вечер обаче разбрах защо. В операта Донна Елвира се заклева да отмъсти на Дон Жуан, защото я е лишил от нейното целомъдрие. В действителност обаче мъката на Елвира се корени във факта, че се е влюбила до уши в дон, който я е прелъстил и изоставил. От друга страна, Донна Анна се старае на всяка цена да избегне скучния, предпазлив Дон Отавио, който така отчаяно иска да се ожени за нея.

Поради някаква странна причина свързвах историята със себе си.

Бях се отдала на Дон Жуан. Бях отстъпила пред Дон Отавио. Но защо да отстъпвам отново пред някого, когато проправях сама собствения си път в живота?

Вечерта срещу Новата 1950 година Ерик вдигна голям купон в апартамента си на Хемпшър хаус. Може би имаше четирийсет души, без да включваме оркестъра от пет души, в който Рони (естествено)

свиреше на саксофон. Договорът ми със „Сатърдей/Съндей“ току-що беше продължен за още две години. Благодарение на Джоуел хонорарът, който получавах за колоната, беше нараснал на сто и петдесет долара. Списанието ме бе назначило и за свой кинокритик с хонорар от още сто и петдесет долара на седмица. Продължавах все още да пиша месечната колона „Музика за непосветения любител“. Сметнато общо, през 1950 щях да получавам шестнайсет хиляди долара — луди пари за такава лека и приятна работа. Междувременно Ерик също беше завършил продължителни преговори по договора си с Ен Би Си. Освен че запазваше поста си на главен автор при Марти Манинг, компанията искаше той да разработва идеи за други шоупрограми. За да го оощастливят (и предпазят от алчните ръце на Си Би Ес — централната радиопредавателна станция), те му повишиха заплатата на четиристотин долара на седмица и му дадоха още и дванайсет хиляди долара годишно като консултантски хонорар в комплект със собствен кабинет и секретарка.

И така, ето ни — наблъскани във всекидневната на Ерик, която гледаше към Сентръл парк, крещим: „пет, четири, три, две, една“, докато отмиращите секунди на хиляда деветстотин четирийсет и девета изчезнаха и ние всички се развикахме: „Честита Нова година!“ и прегърнахме новото десетилетие.

След като две дузини непознати ме целунаха, успях да открия брат си, изправен до един от прозорците. Фойерверки, пускани над парка, осветяваха среднощното небе. Ерик — със замаяна глава от прекалено много шампанско — ме сграбчи в мечешка прегръдка.

— Можеш ли да повярваш? — попита ме той.

— Какво да повярвам?

— Ти. Аз. Това. *Всичко*.

— Не. Трудно ми е да повярвам. Не мога да повярвам и че имахме толкова много късмет.

Навън се чу „рат-а-тат“ — шумът на експлозия, последван от светкавица на ивици от червена, бяла и синя светлина.

— Това е то, Ес — каза Ерик. — Този момент е наистина *моментът*. Затова изживей го с наслада. Защото може и да не продължи дълго. Може да изчезне от днес за утре. Но сега — точно *сега* — ние сме победители. Ние спечелихме проклетото състезание, засега поне.

Компанията се разотиде призори. Посрещнах първия изгрев-слънце на 1950 със замаяни очи. Чувствах болезнена нужда да се намеря в леглото си. Портиерът на Хемпшър хаус ми намери такси. Когато се върнах в апартамента си, заспах само секунди след като се мушнах под завивките. Когато се събудих, беше два следобед. Навън валеше сняг. През нощта снегът се превърна във виелица. Не спря да вали до сутринта на трети януари. Градът беше парализиран от камарите сняг. Излизането навън беше практически невъзможно през следващите два дни. Така че аз се изхранвах с различните консерви, насъбрани в килера ми, и за да оползотворя този период на домашен арест, успях да напиша материал за един месец колони „Животът такъв, какъвто е“.

Сутринта на пети януари по радиото съобщиха, че градът се връща към нормалния си ритъм. Беше ясен, студен ден. Улиците бяха почистени от снега, тротоарите разринати и посипани със сол. Излязох навън и поех с удоволствие лошия въздух на Манхатън. Знаех, че ми предстои сериозно домакинско пазаруване (всичките ми шкафове бяха вече напълно празни). Но преди да започна да възстановявам запасите си, това, за което истински жадувах след пет дни, прекарани вкъщи, беше дълга енергична разходка. Ривърсайд парк беше мястото, където обикновено спортувах, но тази сутрин изведнъж реших да се отправя на изток.

И така, завих надясно по 77-ма улица. Минах покрай някои от местните забележителности: мъжкото училище „Коледжийейт“, магазина за деликатеси „Глиц“, хотел „Белклеър“. Пресякох Бродуей. Минах покрай овехтелите сгради, сгушени една до друга между авенютата Амстердам и Кълъмбъс. Погледнах нагоре към готическото великолепие на Природонаучния музей. Пресякох Сентръл парк Уест и влязох в него.

Пътеките в Сентръл парк все още не бяха почистени, затова трябваше да си проправам път през снега. Минути само след като се спуснах надолу, вече не бях в града Ню Йорк, а по-скоро в някой затънтен зимен кът на Нова Англия: замръзнал пейзаж в бяло, място, където всеки звук потъваше, заглушен от плътността на дебалата снежна покривка.

Продължих надолу по хълма, после пресякох към пътеката, която обикаляше около езерото. Имаше малка просека, която водеше към

една полянка. Тръгнах по нея. Когато я достигнах, седнах на една пейка. Езерото беше замръзнало. Над него се извисяваше хоризонтът на града — горд, огромен, внушителен. От всички места, от които можеше да се види Манхатън, това ми беше най-любимото — пасторалното спокойствие на парка в сянката на грубия меркантилен разкош на този луд остров. Нищо чудно, че точно тук бях дошла след пет дни вкъщи. Настъпило беше ново десетилетие — дръзновено, многообещаващо. За първи път имах възможност да отбележа това. Къде другаде, ако не тук?

След няколко минути чух в далечината гласове. Жена на моята възраст излезе на полянката. Тя имаше тясно, аристократично лице с привлекателна строгост, което ме накара веднага да я определя като землячка от Нова Англия. Буташе количка. Усмихнах ѝ се и погледнах вътре. Там, добре завито, за да бъде предпазено от студа, лежеше момченце. Изпитах обичайния пристъп на болка, която ме обземаше всеки път, когато виждах дете. Както обикновено я маскирах със скована усмивка и тривиална фраза:

— Много е хубав.

— Благодаря ви — каза жената, като ми върна усмивката. — Съгласна съм.

— Как се казва?

На въпроса отговори друг глас. Глас на мъж. Беше глас, който бях чувала преди.

— Казва се Чарли — изрече гласът.

Мъжът, който вървеше на две-три крачки след жената и детето, се появи на полянката. Веднага прегърна жената с количката с чувство за собственост. После се обърна към мен и изведнъж пребледня.

Почувствах, че от гърлото ми ще излезе вик. Успях да го потисна. Някак си — след няколко мига на изненада — си наложих да кажа:

— Здравей.

Известно време беше необходимо на Джак Малоун, за да намери отново гласа си. Накрая той се насили да се усмихне.

— Здравей, Сара.

[1] Томас Стърнс Елиът (1888–1964) — английски поет и критик, роден в САЩ, Нобелов лауреат за 1948 г. — Б.ред. ↑

[2] Състояние, при което индивидът признава само собственото си съзнание, а външният свят, в това число и останалите хора, съществува само в съзнанието на индивида — Б.ред. ↑

[3] Ниша в стената. — Б.ред. ↑

[4] Уолдън, или живот в горите — книга с философски разсъждения (1854) от Х. Д. Торо (1814–1862), американски натуралист и писател. — Б.ред. ↑

ДВЕ

— Здравей, Сара.

Гледах втренчено, без да говоря. Колко време беше минало оттогава? Вечерта срещу Деня на благодарността 1945. Четири години — плюс-минус някой и друг месец. Господи, боже мили, четири години! И някак си, по някакъв начин, той ме бе преследвал през всичките тези години. Нямаше ден, в който да не мислех за него. Непрекъснато се чудех къде ли може да е. Дали пак някога ще го видя. Или дали онази картичка с двете думи — „Съжалявам. Джак“ — не беше заключителната фраза по този случай.

Четири години. Възможно ли беше да са прелетели толкова бързо? Един миг — новодошла в Ню Йорк, току-що завършила колежа. Втори миг — разведена жена на двайсет и осем години, изведнъж лице в лице с мъжа, с когото бях прекарала една нощ преди почти петдесет месеца... и който независимо от това хвърляше сянка върху целия ми живот оттогава.

Гледах внимателно лицето му. След четири години той все така дяволски имаше вида на ирландец. Кожата му беше останала румена, челюстта — квадратна. Лицето му на послушник все още беше без бръчки. Бе облечен в тъмнокафяв балтон и носеше дебели кожени ръкавици и кепе. На пръв поглед Джак Малоун беше точно копие на мъжа, когото бях срещнала през 1945.

— Познавате ли се?

Беше жената. Не забравяй — това беше *жена му*! Гласът ѝ беше приятен, лишен от съмнение или недоверие — независимо от видимия шок, който аз и съпругът ѝ бяхме изпитали преди малко. Погледнах я отново. Да, тя наистина беше на моя възраст и хубава по някак си сдържан начин. Беше облечена в тъмносиньо палто с кожена яка. Имаше ръкавици в същия цвят. Черна кадифена лента придържаше късата ѝ светлокестенява коса. На ръст беше колкото Джак — около метър седемдесет и шест, мисля, но много стройна. Въпреки тежкото палто, в което беше облечена, можеше да се забележи, че е ъгловата, слаба. Тя имаше едно от онези красиви слаби лица, които напомняха

портретите на първите заселници на колонията Масачузетс Бей. Лесно можех да си я представя как с твърда решителност преодолява трудностите на Бостън от 1630-та. Макар че ми отправи приятна усмивка, аз чувствах, че ако е необходимо, тя може да прояви невероятна сила на характера.

Бебето спеше. Всъщност не беше бебе, а момченце на най-малко три години. Момченце. И много сладък, като всички малки момченца. Опакован в тъмносиньо скиорско костюмче, с малки ръкавички, закачени с метални щипки за костюмчето. Цветът на дрешките му хармонираше с палтото на майката. Колко мило. Колко очарователно — да можеш да съчетаеш цветовете на твоите дрехи с тези на детето си. Какво невероятно предимство — макар че бях сигурна, че тя не смяташе това за предимство. Защо да го счита? Имаше съпруг, син. Той беше неин, дяволите да я вземат! Той... и утроба, която може да ражда. Тя сигурно намираше това за напълно естествено. Нейно от Бога дадено проклето право да бъде майка, и то от този мъж. Този омразен, отвратителен, егоистичен, красив ирландец...

О, боже, чуй ме!

Да, чух, той да каза:

— Разбира се, че се познаваме. Нали, Сара?

Обърнах рязко поглед към Сентръл парк.

— Да, познаваме се — успях да промълвя.

— Сара Смит... моята съпруга Дороти.

Тя ми се усмихна и ми кимна. Направих същото.

— И синът ни, Чарли, разбира се — каза той, като потупа количката.

— На колко години е?

— Току-що навърши три години и половина — каза Дороти.

Направих някои бързи изчисления наум, после погледнах право към Джак. Той отмести поглед.

— Три и половина — казах аз. — Много сладка възраст.

— Просто прекрасна — каза Дороти, — особено че сега и говори. Истински малък дърдорко, нали, мили?

— Точно така — каза Джак. — Как е твоят сега знаменит брат?

— Процъфтява — казах аз.

— Ето как Сара и аз се запознахме — каза той на Дороти. — Срегнахме се на купон у брат й... кога беше това?

— Вечерта срещу Деня на благодарността хиляда деветстотин четиридесет и пета.

— Господи, имаш по-добра памет от моята. И с кого беше ти онази вечер?

О, ти, манипулатор такъв! Покриваш следите си като опитен крадец.

— С Дуайт Д. Айзенхауер — отговорих аз.

Момент на объркано мълчание от страна на Джак и Дороти.

— Останала си си все така добра в шегите — каза Джак.

— Я чакай — каза Дороти, — вие да не сте Сара Смит, която пише за „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“?

— Да, точно тя е — каза Джак.

— Обичам рубриката ви — каза тя. — Почитателка съм ви, наистина.

— И аз също — каза Джак.

— Благодаря ви — казах аз, като гледах в земята.

Тя побутна леко съпруга си.

— Никога не си ми казвал, че познаваш самата Сара Смит от „Животът такъв, какъвто е, със Сара Смит“.

Джак сви рамене.

— И не четох ли аз в Уинчъл — каза Дороти, — че брат ви пише за Марти Манинг?

— Без него Манинг не може — каза Джак. — Той е главният автор на екипа.

Без да срещам погледа на Джак, казах:

— Ти очевидно си ни държал под око.

— Ами, просто чета вестници като всички хора. Но е страхотно да види човек, че и двамата имате такъв успех. Моля те, поздрави Ерик от мен.

Кимнах и си помислих: „Ти, какво, не помниш ли, че той въобще не те харесва?“.

— Заповядайте някой път на гости у нас — каза Дороти. — Някъде наоколо ли живеете?

— Наблизо, да.

— И ние — каза Джак. — Номер двайсет Западна 48-ма улица, малко след Сентръл парк Уест.

— Е, добре, на нас с Джек ще ни бъде много приятно вие и вашият съпруг...

— Не съм омъжена — казах.

Още веднъж Джек избегна погледа ми.

— Моля, извинете ме — каза Дороти. — Беше наистина нескромно от моя страна.

— Съвсем не — казах аз. — Бях омъжена.

— Наистина ли? — запита Джек. — Дълго време ли?

— Не, за съвсем кратко време.

— Съжалявам — каза Дороти.

— Няма смисъл. Беше грешка. Прибързана грешка.

— Всеки човек прави грешки — каза Джек.

— Да — казах. — Така е.

Трябваше да сложа бързо край на този разговор, затова погледнах часовника си.

— Господи, колко късно е станало — казах. — Трябва да се връщам.

— Ще ни посетите ли? — попита Дороти.

— Разбира се — отговорих.

— А ако ние искаме да се свържем с теб? — попита Джек.

— Няма ме в телефонния указател — казах аз. — Номерът ми не е включен.

— Разбира се — каза Дороти. — След като сте толкова известна...

— Едва ли съм известна.

— Е, ние сме в указателя — каза Джек. — Или винаги можеш да ме откриеш в офиса ми.

— Джек работи в „Стийл енд Шеруд“ — каза Дороти.

— Агенцията за връзки с обществеността? — попитах го аз. — Мислех, че беше журналист?

— Бях, докато имаше война, за която да се пише. Сега обаче парите са във връзките с обществеността. И ей, виж, запомни: ако решиш, че ти трябва някой, който да затвърди облика ти в обществото, ние сме компанията за тази работа.

Не можех да повярвам, че има такова самообладание, че може по този начин да претендира, че не сме нищо повече от случайни познати.

А може би за него аз никога не съм и била нещо повече от случайна позната.

Дороти още веднъж го побутна игриво.

— Я се чуй — засмя се тя. — Непрекъснато на лов за клиенти.

— Предложението ми е съвсем сериозно. Нашата компания може много да направи за млад журналист като Сара. Можем да ѝ направим съвсем ново лице.

— С упойка или без? — попитах аз.

Джак и Дороти веднага се разсмяха.

— Господи, ти наистина си най-остроумната жена на нашия остров — каза той. — Беше ми приятно, че се видяхме след толкова време.

Успях да се спра и да не кажа: „И на мен също“.

— Приятно ми беше да се запозная с вас, Дороти.

— Не, удоволствието беше изцяло мое. Вие наистина сте любимата ми журналистка.

— Поласкана съм — казах.

След това, с бързо махване на ръката, се обърнах в обратна посока и тръгнах назад към главната алея. Когато я достигнах, за момент се подпрях на един стълб и си поех дълбоко въздух. После чух приближаващите им към мен гласове, тъй като бяха тръгнали в същата посока. Веднага претичах през алеята и с бърза крачка се отправих към изхода за 77-ма улица. Не се обърнах назад, защото се страхувах, че ще ги видя зад себе си. Исках да се махна. Бързо.

Копеле! Мръсен женкар, който ми разби сърцето.

Когато достигнах Сентръл парк Уест, взех такси, което ме закара до четирите дълги напречни блока на Ривърсайд Драйв. Веднага щом достигнах моята сграда, захлопнах вратата на апартамента след себе си, хвърлих палтото си на дивана и започнах да крача напред-назад из стаята. Да, маниачка съм. Да, изнервена съм. Да, ужасно, страхотно съм вбесена.

„Той на колко години е?“

„Току-що навърши три и половина.“

„Три и половина. Много сладка възраст.“

Три и половина години означаваше, че Чарли е роден в началото на лятото 1946. Ако „току-що“ е навършил тази възраст значи, че е заченат кога?

Започнах да отмятам месеците на пръстите си. Юни, май, април, март, февруари, януари, декември, ноември, октомври...

Октомври, 1945.

О, ти стопроцентов мръсен пес! Надул си й бил вече корема, когато се хвърли да ме омагьосваш.

И като си помислиш — *само си помисли, дяволите да го вземат!* — как идиотски лесно, като някаква глупава ученичка, се хванах аз на въдицата ти. Хилядите думи, които изхабих да ти пиша писма. Месеците на абсурден копнеж, когато чаках писмо от теб. И после... после!... онази единствена лаконична пощенска картичка.

„Съжалявам.“

Сега вече знам защо. Също както и знам, че през последните няколко години той е следил внимателно кариерата ми. Знаеше, че пиша за „Сатърдей/Съндей“, знаеше и за успеха на брат ми. Можел е лесно да се свърже с мен чрез списанието. Но, разбира се, не може да се очаква от чаровник като него да извърши нещо толкова открито и директно.

Ритнах масата. Проклех себе си, че съм такава глупачка, че реагирах толкова силно, че все още го намирах привлекателен. Отидох в кухнята. Намерих една бутилка шотландско уиски „J & B“ в шкафа. Налях си малко и го глътнах на един дъх, като си казах, че обикновено никога не пия преди залез-слънце. Но ми трябваше нещо силно. Защото между всички объркани, неясни чувства, които бяха взривили мозъка ми в този момент, преобладаваше силният ми, всеобещен копнеж по този гадняр. Искях да го мразя, да го презирам за това, че беше нечестен, и за отвратителния, подъл номер, който ми беше изиграл. Нещо повече, исках да го изхвърля от мислите си с решителна студенина, да свия рамене и да продължа нататък по пътя си. Но ето ме — по-малко от двацет минути след като го бях видяла, бях едновременно вбесена и преизпълнена с желание. Ненавиждах го. И го исках. За нищо на света не бих могла да обясня спонтанния пристъп на шок, яд и желание, които изпитах, когато го видях най-напред в парка. Е, да кажем, шокът и ядът бяха разбираеми. Но пламенният прилив на всепоглъщащо ме желание ме извади от релсите. И ме накара да почувствам нужда от още едно малко уиски.

След като изгълтах и второто уиски, прибрах бутилката и излязох от апартамента. Опитах се да обядвам в кафенето наблизо, после

реших да забравя за всичко с посещение в евтиното съседно кино „Бийкън“, където прожектираха по два филма на сеанс. Частта „Б“ на програмата беше един с нищо незапомнящ се военен филм с Корнъл Уайлд и Уард Бонд. Но главният игрален филм „Ребро адамово“ с Хепбърн и Трейси беше истинска наслада — интелигентен, весел и елегантен (без да споменаваме, че действието се развиваше в света на списанията, което за мен беше безкрайно забавно). Не само че кинозвездите винаги изричат най-подходящите за целта фрази, но и попадат на екрана в романтични бъркотии, които неизбежно се разрешават или завършват с великолепна трагична тежест. За нас останалите, простосмъртните, нещата никога не са така точно скроени. Ние винаги живеем в непрекъснатата бъркотия.

Върнах се вкъщи към шест и позвъних в магазина за хранителни стоки, за да им кажа да донесат продуктите ми. Веднага щом затворих телефона, той зазвъня отново.

— Здравей отново — каза той.

За миг сърцето ми спря.

— Все още ли си на телефона, Сара? — запита Джак.

— Да, все още съм тук.

— Значи всъщност телефонът ти е в указателя.

Не казах нищо.

— Не те обвинявам, че така ми каза.

— Джак, не искам да говоря с теб, наистина.

— Знам защо. И го заслужавам. Но ако просто бих могъл...

— Какво? *Да ми обясниш...*

— Да, искам да ти обясня.

— Не искам да слушам извинения.

— Сара...

— *Не!* Никакви извинения. Никакви обяснения. Никакви оправдания.

— Съжалявам. Не можеш да си представиш колко съжалявам.

— Моите поздравления. Заслужавах да съжаляваш. Че излъга мен. Че излъга нея. Тя е била вече част от живота ти, когато се срещнахме, нали?

Мълчание.

— Кажи, нали *така* беше?

— Нещата от този род никога не са прости.

— О, моля те...

— Когато те срещнах, не знаех, че...

— Джак, както вече ти казах, *не искам да знам*. Просто стой настрана от мен. Нямаме какво да си кажем един на друг.

— Не, *имаме*... — каза той със страстно упорство. — Защото през последните четири години...

— Затварям телефона веднага!

— ... през последните четири години нямаше ден или час, през които да не мислех за теб.

Дълга пауза.

— Защо ми казваш това сега? — попитах накрая.

— Защото е истина.

— Не ти вярвам.

— Не съм изненадан. И да, да... Знам, че трябваше да ти пиша... Трябваше да отговоря на онези невероятни писма, които ми изпращаше. Но...

— Не искам да чуя повече нито дума за това, Джак.

— Моля те, нека да се срещнем!

— Няма начин.

— Виж, намирам се на Бродуей и осемдесет и трета. Мога да бъда при теб след пет минути.

— Откъде, по дяволите, знаеш къде живея?

— От телефонния указател.

— И нека да позная какво си казал на жена си... Че отиваш за кутия цигари и да вземеш малко въздух. Така ли?

— Да-а — каза той с неохота. — Нещо такова.

— Каква изненада. Още лъжи.

— Нека поне те почерпя едно кафе. Или да пием по нещо...

— Сбогом.

— Сара, моля те... дай ми възможност.

— Дадох ти. Не си ли спомняш?

Затворих телефона. Веднага зазвъня отново. Взех слушалката.

— Ще отнема само десет минути от времето ти — каза Джак. — Само толкова искам.

— Дадох ти осем месеца от времето си и какво направи ти с него?

— Направих страхотна грешка.

— Най-последно намек за самоосъзнаване. Не ме интересува. Просто се махни и никога повече не ми се обаждай.

Затворих телефона, после вдигнах слушалката и го оставих отворен.

Преборих се с изкушението да изпия още едно уиски. След няколко минути иззвъня домофонът ми. О, господи, той беше тук. Отидох в кухнята, вдигнах домофона и изкрещях:

— Казах ти, че не искам да те виждам повече.

— На ъгъла има кафене — каза Джак сред пукането на лошата линия. — Чакам те там.

— Не си губи времето — казах аз. — Няма да дойда.

После затворих.

През следващия половин час се опитвах да върша нещо. Измий мръсните чинии, насъбрали се през деня в мивката. Направих си кафе. Занесох го на бюрото си. Седнах и се опитах да прегледам четирите колони, които бях написала през време на снежната буря. Накрая станах, грабнах палтото си и се отправих навън.

Пътят от моята сграда до магазина за деликатеси „Глиц“ беше две минути. Той седеше в едно сепаре до вратата. Пред него имаше чаша кафе, както и пепелник с четири угасени фаса. Когато влизах, той тъкмо палеше нова цигара „Лъки Страйк“. Скочи на крака, на лицето му се появи притеснена усмивка.

— Бях започнал да губя надежда.

— Изгубвай надежда — казах аз, като седнах в сепарето. — Защото след десет минути, смятано от този момент, излизам оттук.

— Толкова е хубаво, че мога да те видя — каза той, като седна отново срещу мен. — Не можеш да си представиш колко чудесно е...

Прекъснах го.

— Мога да изпия чаша кафе — казах.

— Разбира се, разбира се — даде той знак на келнерката. — И какво искаш за ядене?

— Нищо.

— Сигурна ли си?

— Нямам апетит.

Той посегна да хване ръката ми.

— Изглеждаш така дяволски красива, Сара.

Отклоних тази реплика, като погледнах часовника си.

— Осем минути и четирийсет и пет секунди.

— Наистина ме мразиш, нали?

— Думите не струват пари, както казват в Бруклин.

Той премигна, после дръпна от цигарата си.

Келнерката донесе кафето ми.

— Права си — каза той. — За това, което направих, няма извинение.

— Всичко, което трябваше да направиш, беше да отговориш на поне едно от писмата ми. Получил си ги всичките, нали?

— Да, всичките. Бяха фантастични, невероятни! Така невероятни, че ги пазя всичките.

— Трогната съм. Сега остава да ми кажеш и че си ги показал на... как ѝ беше името?

— Дороти.

— А, да, Дороти. Съвсем като в „Магьосникът от Оз“. Чакай да отгатна — запознал си се с нея в Канзас, с нея и нейното кученце Тото... — Млъкнах. — Мисля, че трябва да си тръгна — казах след малко.

— Недей, Сара, дяволски съжалявам...

— Написах ти... колко?

— Трийсет и две писма, четирийсет и четири картички — каза той.

Погледнах го внимателно.

— Какъв точен опис.

— Ценя всяко едно от тях и всичките като цяло.

— О, *моля те*. С лъжите мога някак да се справя. Но със сладките брътвежи...

— Това е истината.

— Не ти вярвам.

— Тя беше бременна, Сара. Не знаех това, когато те срещнах.

— Но очевидно си познавал *нея*, повече или по-малко, когато се запозна с мен. В противен случай как щеше тя да забременее от теб. Или и тук сбърках?

Той въздъхна тежко, като изпусна облак дим.

— Запознах се с нея през август четирийсет и пета. „Старс и страйпс“ ме бяха изпратили отново в Англия след онази задача в Германия. Бях изпратен за период от три месеца в главното им бюро в

Европа, което се намираше в Щаба на Съюзническите войски извън Лондон. Дороти работеше там като машинописка. Тя току-що бе завършила колеж и се бе записала доброволка. „Живеех с романтичната идея, че трябва да дам своя принос във войната — каза ми тя по-късно. — Виждах се като героиня на Хемингуей, която работи в полева болница.“ Вместо това армията я беше изпратила секретарка в Лондон. Един ден през една почивка, когато пиехме кафе в стола, се заговорихме. Тя беше отегчена от работата си в машинописното бюро. Аз бях отегчен да преписвам материалите на други журналисти по цял ден. Започнахме да се срещаме след работа. Започнахме да делим леглото. Не беше любов. Не беше страст. Беше просто... нещо за убиване на скуката, начин да си прекараме времето в уж веселата столица на Англия. Естествено, харесвахме се. Но и двамата знаехме, че това е една от онези истории, които свършват със свършването на престоя в Англия.

Няколко месеца по-късно, в началото на ноември, ми казаха, че ще бъда командирован, за да пиша за началото на следвоенното възстановяване на Германия... Преди това обаче мога да се върна за известно време в отпуск в Щатите. Когато ѝ казах, че заминавам, тя малко се натъжи, но погледна на това съвсем реалистично. Прекарали бяхме приятно. Тя беше наистина фино момиче. По дяволите, аз съм католик от Бруклин, докато тя е от изискано епископално семейство от Маунт Киско, Бостън. Завършил съм гимназията „Еразъм“. Тя е завършила „Розмари Хол“ и „Смит“. Социално тя стои много над мен. И тя разбираше това, но не ми го показваше, защото беше прекалено добра. Някаква част от мен беше поласкана от това, че тя въобще беше благоволила да ми обърне някакво внимание. Но такива неща се случват по време на война. Тя е там, ти си там... защо пък не?

Както и да е, аз отплувах от Англия на десети ноември, като мислех, че никога няма да видя повече Дороти. Две седмици по-късно срещнах теб. И...

Той млъкна и изгаси цигарата си. После извади още една и запали.

— И какво? — запитах тихо.

— Знаех.

Тишина.

— Беше нещо внезапно и необратимо — каза той. — Като страшен удар. Но аз знаех.

Гледах в кафето си. Не казах нищо. Той отново се опита да хване ръката ми. Задържах я притисната върху масата. Пръстите му докоснаха моите. Почувствах, че потрепервам. Искях веднага отново да издърпам ръката си. Не я помръднах. Когато заговори, гласът му беше почти шепот.

— Всичко, което ти казах онази нощ, е истина. Всичко, Сара.

— Не искам да слушам това.

— Не, искаш.

Сега дръпнах ръката си.

— Не, не искам.

— Ти знаеше, Сара.

— О, да, разбира се, знаех, дявол да го вземе! — просъсках аз. — Трийсет и две писма и четирийсет и четири картички... и ме питах дали съм знаела. Ти не просто ми липсваше. Аз копнеех за теб. Не исках, но не можех да спра себе си. И когато ти не ми отговори...

Той бръкна във вътрешния джоб на балтона си и извади два плика с печата на армията на САЩ и ги постави пред мен.

— Какво е това? — попитах.

— Двете писма, които ти написах, но не изпратих.

Погледнах ги. И двата плика наистина имаха печата на армията на САЩ. И двете изглеждаха поизтъркани и малко поостарели.

— Първото писмо ти написах на парахода за Германия — каза той. — Смятах да ти го изпратя веднага щом пристигнем в Хамбург. Но когато пристигнах там, ме чакаше писмо от Дороти, в което ми пишеше, че е бременна. Веднага поисках отпуск за уикенда и взех ферибота за Лондон. На път за там реших да ѝ кажа, че колкото и да я харесвам, не мога да се оженя за нея. Защото... — още едно силно дръпване от цигарата, — защото не бях влюбен в нея. И защото бях срещнал теб. Но когато пристигнах в Лондон, тя...

— Какво? Падна в прегръдките ти? Разплака се? Каза, че толкова се е страхувала, че можеш да я изоставиш? После ти каза, че те обича?

— Да-а, всичко това. Каза ми, че семейството ѝ ще се откаже от нея, ако има дете, без да е омъжена. Тъй като след това се запознах с тях, сега знам, че е казвала истината. Не я обвинявай...

— Защо, дявол да го вземе, ще обвинявам нея? Ако бях в нейното положение, щях да направя съвсем същото.

— Чувствах, че нямам избор. Старото йезуитско възпитание си каза думата: *отговорен си за постъпките си... не можеш да избягаш от греховете на плътта...* всички тези прогресивни католически идеи ме принудиха да ѝ кажа, че, да, ще се ожения за нея.

— Постъпил си с чувство за отговорност.

— Тя е добра жена. Нямаме сериозни проблеми. Разбираме се. Имаме някаква обич, може да се каже...

Не казах нищо. След миг той отново докосна пликите и каза:

— Написах ти второто писмо, след като се върнах в Хамбург. В него ти обяснявам...

— Наистина, не ме интересуват твоите обяснения — казах аз, като побутнах двете писма обратно към него.

— Поне ги вземи със себе си и ги прочети.

— Какъв смисъл може да има това? Каквото се случи, се случи... и то преди повече от четири години. Прекарахме една нощ заедно. Аз мислех, че тя може да е началото на нещо. Сгреших. *C'est la vie*. И край. Не ти се сърдя за това, че „си изпълнил дълга си“ и си се оженил за Дороти. Просто... можеше да ми спестиш много мъка и страдания, ако беше поставил нещата на чисто помежду ни и ми беше обяснил какво става.

— Исках. Затова ти написах второто писмо. Писах го на ферибота на връщане за Хамбург. Но когато пристигнах там и намерих три от писмата ти, изпаднах в паника. Не знаех какво да направя.

— Затова реши, че най-добре е да не правиш нищо. Да не отговаряш на писмата ми. Да ме държиш в резерва. Или може би просто си се надявал, че в края на краищата аз ще разбера сама какво става и ще изчезна?

Той се загледа в чашата си и замълча. Накрая заговорих аз:

— *Ego te absolvo* (прощавам ти)... Това ли искаш да кажа? Срамът можех да приема. Чувството за вина — също. Истината — също. Но ти избра мълчанието. След като ми се кле, че ме обичаш — което е много сериозна клетва за всеки — ти не можа да се изправиш лице в лице с простия етически проблем и да ми кажеш истината.

— Не исках да те нараня...

— О, господи! Не ми пробутвай такова тъпо клише — казах аз, заслепена от гняв. — Ти ме нарани много повече, като ме остави в неизвестност. А после, когато най-после благоволи да ми изпратиш една пощенска картичка, какво съдържаше тя? „Съжалявам.“ След осем месеца и всички мои писма, това беше всичко, което имаше да ми кажеш. Колко те презирах, когато тази картичка се оказа пред вратата ми!

— Понякога вършим неща, които дори ние самите не разбираме.

Изгаси цигарата си. Щеше да запали още една, но размисли. Изглеждаше объркан и тъжен, като че ли не знаеше какво да направи.

— Наистина вече трябва да си вървя — казах аз.

Опитах се да стана, но той хвана ръката ми.

— Знаех къде живееш през последните две години. Прочел съм всичко, което си написала за „Сатърдей найт/Съндей морнинг“. Нямах ден, в който да не съм искал да ти се обадя.

— Но не се обади.

— Защото *не можех*. До днес. Когато те видях в парка, разбрах веднага, че...

Издърпах ръката си от неговата и го прекъснах:

— Джак, това е безсмислено.

— Моля те, нека да те видя отново.

— Не излизам с женени мъже. А ти *си* женен, забрави ли?

Обърнах се и бързо тръгнах към вратата, без да се обръщам назад, за да видя дали той върви след мен. Въздухът на януарската вечер ме удари рязко в лицето. Щях да се отправя на запад към апартамента си, но се страхувах, че той може отново да дойде да ме търси. Затова се отправих на юг, надолу към Бродуей, като се мушнах в един бар, във фойето на хотел „Ансония“. Седнах на една маса до вратата. Обърнах едно „J & W“. И поръчах още едно.

„Понякога вършим неща, които дори самите ние не разбираме.“

Да, като това, че се влюбих в теб.

Хвърлих някакви пари на масата. Изправих се и излязох. Взех такси. Казах му да кара към центъра. Когато стигнахме до 34-та улица, му казах да кара в обратна посока. Шофьорът беше объркан от тази внезапна промяна.

— Мадам, имате ли представа къде искате да отидете? — попита той.

— Съвсем не — отговорих аз.

Накарах таксито да ме остави пред апартамента ми. За голямо мое облекчение Джак не чакаше отвън. Но беше идвал, защото двата плика ме чакаха вътре върху изтривалката до вратата ми. Вдигнах ги. Влязох в апартамента. Съблякох палтото си. Отидох в кухнята и сложих чайника на печката. Хвърлих и двете писма в кофата за боклук. Отидох във всекидневната. Пуснах на грамофона плочата на Будапещенския квартет за струнни инструменти К.421 на Моцарт. Седнах на дивана и се опитах да слушам музиката. След пет минути станах, отидох до кухнята и извадих писмата от боклука. Седнах до кухненската маса. Поставих пликовете пред себе си. Гледах ги дълго, като си заповядвах да не ги отварям. Накрая взех първия плик. Беше адресиран до стария ми апартамент на улица Бедфорд. Адресът беше размазан, като че ли леко го беше намокрил дъжд. Самият плик беше смачкан, изтърган, остарял. Но беше все още запечатан. Разкъсах плика. Вътре в него имаше един лист — бланка на „Старс енд Страйпс“. Почеркът на Джек беше ясен, равен, много четлив.

27-ми ноември 1945

Прекрасна моя Сара,

Ето ме — някъде на изток от брега на Нова Скотия. Вече два дни сме в открито море. След още една седмица ще пуснем котва в Хамбург. Моят „представителен апартамент“ може любезно да бъде определен като „интимен“ (той е 3,10 на 1,80 — с размера на затворническа килия). Но всъщност не е защото живея в него с още петима души, двама от които страшно хъркат. Само армията може да открие начин да събере шестима войника в килер. Нищо чудно, че спечелихме войната.

Когато вдигахме котва от Бруклин преди два дни, ми беше много трудно да се въздържа да не скоча през борда, да доплувам до брега, да скоча в метрото в посока обратно към Манхатън и да почукам на вратата ти на улица Бедфорд. Но това щеше да ми осигури една година във военния затвор, докато сегашната ми присъда е само девет месеца. И ще е по-добре да ме чакаш в Бруклин, когато хвърляме котва през септември, защото... в противен

случай мога да направя нещо налудничаво и самоунищожително, като например да отида в манастир.

Какво мога да кажа, госпожице Смит? Само едно: хората вечно говорят за нещо си, наречено *от пръв поглед*. Аз лично не вярвах, че това е възможно... и винаги мислех, че е нещо от глупавите филми (в тях звезда е обикновено Джейн Уаймън).

Но може би причината, че не вярвах в това, беше, че не ми се беше случвало. Докато не се появи ти.

Не е ли животът така прекрасно абсурден? Последната ми вечер в Ню Йорк на купон, на който отивам непоканен, на който въобще не трябва да съм и... И ти си там. И почти изведнъж си помислям: „Ще се ожения за нея“.

И ще се ожения за теб... ако ти искаш.

Е, добре, избързвам малко. Е, добре, вероятно се увличам малко. Но е нормално любовта да вземе ума на човека и да го кара да действа прибързано.

Сержантът ни вика в столовата, затова трябва да свърша тук. Това писмо заминава веднага щом пристигна в Хамбург. А през това време ще мисля за теб ден и нощ.

Обичам те,

Джак

Веднага щом стигнах до края, го прочетох отново. И после още веднъж. Как ми се искаше да не му вярвам, да го приема скептично, студено. Но вместо това, ми беше тъжно. Върна се нещо от онова, което имаше между нас, след онази нощ. Усещане за това какво можеше да бъде.

Взех другия плик. Точно така поразмазан, смачкан. Напомняне, че хартията, точно както и хората, е видимо остаряла с четири години.

3-ти януари 1946

Мила Сара,

Днес пресметнах, че са изминали точно трийсет и седем дни, откакто ти казах довиждане в Бруклин. Отплувах този ден, като си мислех, че съм срещнал

любовта на живота си. През целия път през Атлантическия океан измислях начини как да се измъкна по легален начин от работата на военен журналист, за да се върна при теб в Манхатън, без да мина през военен съд.

Но когато пристигнах в Хамбург, ме чакаше писмо. Писмо, което обърна целия ми живот наопаки.

В следващите пет абзаца той ми разказваше как се е запознал с американска машинописка на име Дороти, докато е служил в Англия, как са имали неангажираща връзка, която е приключила в началото ноември.

Но как после — при пристигането си предишната седмица в Хамбург — е получил от нея писмо, че е бременна. Че е отишъл в Лондон. Че Дороти се разплакала от облекчение, когато го видяла, тъй като се страхувала, че може да я изостави. Но той не бил човек, който изоставя жена в такова положение.

Всички постъпки на човека имат потенциални последствия. Понякога избягваме обратния удар благодарение на късмета. Понякога плащаме пълната цена. И точно това правя сега аз.

Това е най-трудното писмо, което съм писал през живота си. Напълно сигурен съм в това. Откъде знам? Просто знам.

Но нищо не мога да направя, за да променя положението. Трябва да понеса отговорността си. Трябва да се ожения за Дороти.

Искам да блъскам главата си в стената, да се проклинам за това, че те губя. Защото знам, че от този миг, докато съм жив, ти ще ме преследваш вечно.

Обичам те!

И съжалявам, много.

Опитай се някак да ми простиш.

Джак

О, ти, глупако! Ти голям тъп глупак. Защо, дяволите да те вземат, не ми изпрати това писмо? Щях да разбера. Щях да ти повярвам. Щях да ти простя същата минута. Щях да се справя. И в края на краищата щях да преживея всичко това. И нямаше да започна да те мразя никога.

Но ти си нямал кураж за... какво? Да ме нараниш? Да ме разочароваш? Или просто да ми признаеш цялата проклета, мръсна история?

Но признанието — да кажеш, че си направил грешка, грешно си преценил нещата, лошо си постъпил — понякога това е най-трудното нещо, което може да си представи човек. Особено когато като Джак изведнъж се намери в положение на безизходност от чисто биологична случайност.

— Наистина ли вярваш в тази история? — попита ме по-късно същата вечер по телефона Ерик.

— Има смисъл някак си и обяснява...

— Какво? Че той е човек без морал и кураж, който се е изплашил да ти каже истината?

— Той ми каза, че е извършил ужасна грешка.

— Всички ние правим ужасни грешки. Понякога ни се прощават, понякога — не. Въпросът е ти искаш ли да му простиш?

Дълга пауза.

— Не е ли прошката винаги най-лесния изход за всички засегнати? — казах най-после аз.

Ерик въздъхна шумно.

— Без съмнение. И защо не стреляш в крака си с лека картучница, като спреш два пъти да презаредиш.

— О-ох...

— Поиска мнението ми, казах ти го. Но, Ес, голямо момиче си вече. Вярвай му, ако искаш. Знаеш какво стана преди. Заради теб самата се надявам, че няма да се случи отново. Така че, ето ти съвет за пет гроша, ако го искаш: *caveat emptor* (остави го да си плати сметката).

— Няма нищо за *плащане* тук, Ерик. Ами че той е женен, господи...

— Откога положението „женен“ е спряло някой да започне глупава извънбрачна връзка?

— Този път няма да бъда глупачка, Ерик.

Наистина нямах намерение да върша глупости. В три през нощта — след като оставих безсънието тази нощ да ме победи, седнах на бюрото си и написах на машината си писмо.

5-ти януари 1950

Драги Джак,

Някой, не си спомням кой, беше казал, че връщането назад в миналото е винаги 20/20? Или значи ли, че ако стигнеш до разклонение на пътя, трябва непременно да завиеш по него? Щастлива съм, че прочетох писмата ти. Казаха ми много. Натъжиха ме, защото, подобно на теб, след онази нощ срещу Деня на благодарността аз също имах чувство за нещо почти сигурно. Но човек винаги намира някаква история да разкаже след това... А твоята изключва всякакво бъдеще между нас. Не те укорявам и не те мразя заради Дороти. Просто искам да беше събрал смелост да изпратиш тогава тези писма.

Спомена, че имаш доста добър брак. След като аз самата минах през много лош брак, „доста добър“ за мен значи повече от доста добър. Можеш да смяташ себе си за човек с късмет.

В заключение, позволи ми да пожелаая на теб и на твоето семейство най-доброто възможно бъдеще.

Твоя...

И подписах писмото Сара Смит. Защото исках да съм сигурна, че ще разбере подтекста на писмото — сбогом.

Намерих адреса на „Стийл енд Шеруд“ в телефонния указател. Намерих голям канцеларски плик, адресирах го до него на адреса на агенцията и сложих писмото вътре. Облякох набързо някакви дрехи, изтичах до пощенската кутия на ъгъла на Ривърсайд Драйв и 77-ма улица, после се прибрах обратно въкъщи. Съблякох се и се пхнах в леглото. Сега можех да спя.

Но не спях до късно. Защото в осем сутринта домофонът започна да звъни. Довлякох се до кухнята, за да го вдигна. Беше някой от недалечния цветарски магазин. Сърцето ми се сви. Отворих вратата.

Разносвачът ми връчи една дузина червени рози. Между тях имаше картичка:

Обичам те.

Джак

Сложих цветята във вода. Скъсах картичката. Прекарах деня вън от апартамента си, обиколих кината из града и гледах новите за седмицата филми за киноколоната си. Когато се прибрах вкъщи същата вечер, изпитах облекчение, когато видях, че пред вратата ми няма писма.

В осем часа на другата сутрин обаче домофонът звънна отново.

— Цветарски магазин „Хенделман“.

О, боже!

Този пъти получих дузина розови карамфили. И, разбира се, картичка:

Моля те, прости ми. Моля те, обади ми се.

Обичам те,

Джак

Сложих цветята във вода. Скъсах картичката. Молах се тази сутрин да получи писмото ми в офиса си, да разбере какво искам да му кажа и да ме остави на мира.

Но в осем на другата сутрин... бъз-з...

— Цветарски магазин „Хенделман“.

— Днес какво е? — попитах аз разносвача.

— Дузина лилии.

— Върнете ги обратно.

— Съжалявам, госпожо — каза той, като ми ги пхна в ръката.

— Длъжен съм да ги доставя.

Намерих третата си (и последна) ваза. Наредих цветята. Отворих картичката.

Тръгвам по разклонението на пътя.
И все така те обичам.

Джак

Проклет да е! Проклет да е, проклет да е... Грабнах палтото си и излетях в посока на Бродуей до клона на Уестърн Юниън на 72-ра улица. Веднага щом стигнах там, отидох до главното гише, взех бланка за телеграма и един доста изгризан молив и написах:

Никакви цветя повече! Никакви баналности. Не те обичам. Стой вън от живота ми. Не искам повече да те виждам.

Сара

Отидох до едно гише и връчих телеграмата на чиновника. Той ми прочете текста отново с безличен глас, като казваше „стоп“ на всяко място, на което аз бях сложила точка. Когато свърши, ме попита как искам да бъде изпратена — обикновена или бърза.

— Колкото е възможно по-бърза.

Струваше долар и петнайсет. Телеграмата щеше да бъде доставена на Джак в офиса му след два часа. Когато извадих портмонето да платя, ръката ми започна да трепери. По пътя за къщи се отбих в една закусвалня и гледах дълго в една чаша черно кафе, като се опитвах да убедя сама себе си, че съм постъпила правилно. Животът ми — казвах си аз — най-после вървеше добре. Радвах се на професионален успех. Бях добре материално. Бях преживяла разрива на брака си по възможно най-добрия начин. Това, че знаех, че никога няма да имам деца, продължаваше, разбира се, да ми тежи, но то беше нещо, с което трябваше да се примиря, независимо с кого щях да бъда. А то без съмнение щеше да ми тежи повече, ако имах връзка с женен мъж. Особено с женен мъж с дете.

Е, добре, добре. Още го обичах. Но любовта не може да просъществува без реална основа. А в положението с Джак нямаше никаква реалност. Единственото, до което можехме да стигнем — можех да стигна аз — беше страдание.

Така че да, бях постъпила правилно, като му изпратих телеграмата. Нали?

Бях във откъси през останалата част от деня. Когато се прибрах вечерта, бях разочарована, че там не ме чакаше телеграма от Джак. Спах до обяд на другия ден. Събудих се рязко и веднага слезох долу да видя дали пощальонът не ми е донесъл нещо от господин Малоун. Нямаше нищо. Порази ме мисълта, че днес нямаше цветя. Може би съм спала така дълбоко, че не съм чула домофона.

Обадих се на цветарския магазин „Хенделман“.

— Съжалявам, госпожице Смит — каза господин Хенделман, — днес нямате късмет.

Нямах и на другия ден. Нито на деня след него. Нито пък на следващия.

Мина седмица, без да чуя дума от Джак.

„Стой във от живота ми. Не искам повече да те виждам.“ О, боже, той наистина ми бе повярвал!

Отново и отново си повтарях, че съм взела разумното решение. Отново и отново копнеех за него.

Най-после, девет дни след като бях изпратила телеграмата, получих писмо. Беше кратко. Той пишеше:

Сара,

Това е второто най-трудно писмо, което съм писал през живота си. Но за разлика от първото, това писмо ще бъде изпратено.

Ще уважа твоето желание. Никога повече нищо няма да чуеш от мен. Но запомни това: ти винаги ще бъдеш с мен, защото аз никога няма да престана да мисля за теб. Тя си любовта на моя живот.

Не скъсах това писмо. Може би защото в момента бях истински поразена. По-късно сутринта взех такси до Пен стейшън и взех влак за Чикаго — там имаше един дамски клуб, който ме беше поканил да говоря на обяд на членките му, за което щяха да ми платят двеста долара плюс всички разходи за един час работа. Предполагаше се, че ще отсъствам четири нощи. Вместо това, пристигнах в Чикаго, когато в

града се развихри най-голямата снежна буря от трийсет години насам. Както бързо открих, снежната буря в Чикаго караше същото климатично явление в Манхатън да прилича на леко прехвъркване на снежинки. В Чикаго не само всичко замря, градът просто се вкамени. Термометърът падна до десет градуса под нулата. Вятърът, който духаше от езерото Мичиган, беше остър като скалпел. Снегът продължаваше да вали. Моето слово беше отменено. Влакът ми на изток беше спрял. Да се покажеш навън, беше невъзможно. В продължение на осем дни останах затворена в хотел „Амбасадор“ на Норт Мичиган авеню, като прекарах времето си в писане на още колони за „Животът такъв, какъвто е...“ на машината си и в четене на евтини криминални романи. Мислех си, че това не може да бъде Средният запад на Америка. Това е някакъв лош руски роман.

Всеки час от всеки ден продължавах да убеждавам себе си, че изпращането на телеграмата на Джак беше правилното решение. Той беше разбил веднъж сърцето ми. Имах право да не му разрешавам да направи това. Или поне това беше оправданието, което си повтарях отново и отново, като се опитвах да спра да мисля, че съм направила най-голямата грешка в живота си.

Най-после влаковете тръгнаха. Да резервираш място обратно за Ню Йорк беше истински кошмар. След четирийсет и осем часа портиерът на „Амбасадор“ успя най-после да ми измоли място, но не и легло. Затова прекарах цялата нощ във вагон-ресторанта, като пиех черно кафе, опитвах се да чета последния роман на Дж. Р. Марканд (духовната криза на чийто колосан герой, banker от Бостън, страшно ми досади) и дремех, за да се събудя с вдървен врат някъде над красивия Нюарк, Ню Джърси.

В Манхатън беше студено, но ясно. Наместих се в едно такси и спях по целия път до Бродуей. Пред вратата на апартамента ми имаше цяла камара поща. Прегледах я. Нищо с познатия почерк на Джак. Той наистина бе приел думите ми сериозно. Влязох. Проверих хладилника и шкафовете и забелязах, че отново няха почти никакви запаси въщи. Взех телефона и се обадох на „Гристидс“ и им дадох голяма поръчка. Тъй като беше все още рано сутринта, оттам ми казаха, че разносвачът с продуктите ще дойде до един час.

Разопаковах, после взех вана. Когато се сушах, домофонът звънна. Облякох бързо халат, завих косата си с кърпа, изтичах до

кухнята и казах:

— Една секунда, моля...

Отидох в антрето. Отворих външната врата. Там стоеше Джак. Сърцето ми спря да бие. Той се усмихна смутено.

— Здравей.

— Здравей — отвърнах беззвучно.

— Извадих те от банята.

— Да. Така е.

— Съжалявам. Ще дойда по-късно.

— Не — казах. — Влез сега.

Въведох го в апартамента. Веднага щом той затвори вратата след себе си, аз се обърнах с лице към него. По-малко от секунда след това бяхме в прегръдките си. Целувката ни продължи много дълго. Когато свърши, той промълви името ми. Лиших го от възможността да говори повече, като прегърнах врата му с ръка и го целунах отново. Беше много силна и дълга целувка. От думи нямаше нужда. Просто исках да го държа и да не го пусна да си отиде.

ТРИ

По-късно същата сутрин се обърнах към Джак и му казах:

— Искам да изпълниш едно мое малко желание.

— Ще се опитам.

— Моля те, бъди мой целия ден.

— Имаш ме — каза той, като стана от леглото и без да се облича, се отправи в кухнята.

Чух го, че се обажда по телефона и говори няколко минути тихо. После се върна в спалнята с две бутилки бира в ръце.

— Вече официално съм по бизнес във от града до пет часа следобед в петък — каза той. — Това прави три дни и две нощи. Кажи какво искаш да правим, къде искаш да отидем.

— Не искам да ходя никъде. Просто искам да бъда с теб тук.

— За мен това е чудесно — каза той, като се вмъкна отново в леглото и ме целуна страстно. — Три дни с теб в леглото звучат като най-хубавото нещо, което може да се измисли. Особено като имаме възможност да прием „Шлиц“ в десет часа сутринта.

— Ако знаех, че ще дойдеш, щях да купя шампанско.

Човек винаги знае кога се разбира истински с някого. Когато си с такъв човек, вие не можете да се наговорите. Или поне така беше с нас през тези три дни. Не излязохме от апартамента нито веднъж. Изолирахме се от света. Аз не вдигах телефона. Не отварях вратата, освен когато бях поръчала да ми донесат нещо. Продуктите от „Гристидс“ пристигнаха. Обадох се в магазина за напитки, който беше в съседство, и поръчах да ми доставят вино, бърбън и бира. А и от магазин за деликатеси „Глиц“ бяха готови да доставят къщи каквото и да е от менюто си веднага щом бъде поръчано.

Заклучихме се от всичко и от всички. Говорехме. Любехме се. Заспивахме. Събуждахме се. Започвахме да говорим отново. Всъщност знаехме толкова малко един за друг. И двамата жадувахме да знаем повече. Искях да науча всичко — да започна оттам, където прекъснахме преди четири години и да чуя повече за детството му в

Бруклин, за неговия баща, суров мъж, и неговата майка — умряла, когато е бил на тринайсет години.

— Нищо по-ужасно от това не ми се е случвало — каза той. — Бях в седми клас. Беше Великден, 1935. Току-що се бяхме върнали от църковна служба — мама, татко, Мег и аз. Съблякох си костюма и отидох да играя на топка с едни приятели на съседната улица. Мама ми каза да не се бавя повече от един час, защото цял куп роднини щяха да дойдат за обяд. Както и да е, играя си аз с приятелите и изведнъж Мег тича по улицата, сълзи се леят от очите й... — беше само на единайсет години тогава — и крещи: „Мама е много зле“. Всичко, което си спомням, е, че хукнах като луд към къщи. Когато стигнах там, отпред беше спряла линейка, имаше и полицаи. И носилка с тяло, покрито с чаршаф. Татко стоеше зад носилката, подкрепян от брат си Ал. Татко никога не плачеше, но тогава ридаше като дете. Тогава разбрах... Причината беше емболия. Някаква артерия в сърцето се запушва и... Беше само на трийсет и пет години. Никога не беше имала проблеми със сърцето. Нищо, по дяволите. Мама въобще не боледуваше. Беше прекалено заета с грижи за всички нас, за да си помисли да се разболее дори. Но ето, сега лежеше на носилката. Свършила. Имах чувството, че земята беше като че ли изтръгната изпод краката ми. Това ме научи смъртта на майка ми. Отиваш да играеш на топка, като си мислиш, че в живота ти има някаква сигурност. Връщаш се и разбираш, че си осакатен завинаги.

Прекарах ръка по косата му.

— Прав си — казах му. — Нищо никога не е сигурно. И мисля, че никой не преминава през живота, без да му се падне някоя лоша карта.

Той докосна лицето ми.

— Но от време на време може да му се паднат и четири аса.

Целунах го. После казах:

— Искаш да кажеш, че не съм флош роял?

— Най-добрата ръка си, която човек би могъл да си представи.

Много по-късно същата нощ, след като гуляхме с два вида от знаменитите сандвичи със саздърма и ръжен хляб на „Глиц“ и изпихме няколко бутилки „Будвайзер“, той започна да говори за работата си в агенцията за връзки с обществеността.

— Естествено, виждах се как напускам „Старс енд Страйпс“ и отивам на страхотна работа в „Джърнъл Американ“ или дори „Ню Йорк Таймс“. Но когато разбрах, че ще ставам баща, реших да се ориентирам към нещо, което носи повече пари от обичайните шейсет долара на седмица начална заплата в някой от големите вестници... ако, искам да кажа, бяха благоволили да ме вземат. Но нека се върна към въпроса. Шефът на лондонското бюро на „Старс енд Страйпс“ — Хенк Дайър — беше работил в „Стийл енд Шеруд“ преди войната, така че ми беше сравнително лесно да получа работа там. И работата ми харесва някак — по-голяма част от времето си прекарваш на обеди с по три мартинита с журналисти или клиенти. Отначало се занимавах само с поръчки, свързани с Манхатън, но работата ни наистина започна да се разраства и сега имаме голям брой клиенти, и то корпорации. Така че в момента отговарям за връзките с редица застрахователни компании по целия Източен бряг. Не е така интересно, както беше в началото, когато отговарях за рекламите по борба и един-двама режисьори от Бродуей. Но повишиха заплатата ми със седемдесет долара на седмица и командировъчните се увеличиха.

— Трябва да ти плащат добре за компенсация, че ходиш на места като Олбъни и Харисбърг.

— Повярвай ми, възнамерявам да се занимавам със застрахователите още две години най-много. После, ако имам възможност, ще се откажа от връзките с обществеността и ще се върна обратно във вестниците. Сестра ми Мег казва, че очаква да спечеля Пулицър, преди да съм навършил трийсет и пет. Казах й: „Само ако ти станеш главен редактор на «Макгроу Хил» дотогава“. Да знаеш, че тя може да успее да направи това. „Макгроу Хил“ току-що я направиха редактор... а е само на дваайсет и пет.

— Още ли няма семейство?

— Няма начин. Тя мисли, че всички мъже са тъпанари — каза той.

— Съвсем права е.

Джак ме погледна предпазливо.

— Наистина ли мислиш така?

— Наистина — отговорих с усмивка.

— Бившият ти мъж идиот ли беше?

— Не, просто банкер.

— Нещо се е случило, докато си била женена, нали?

— Какво те кара да мислиш така?

— Начинът, по който избягваш да ми кажеш каквото и да било.

— Както казах и преди, женитбата ми с Джордж беше невероятно погрешно решение. Но по онова време мислех, че нямам друг избор. Бях забременяла.

И му разказах всичко. Мрачната, набързо направена сватба. Ужасният меден месец. Ограниченият ми живот в Олд Гринич. Моята кошмарна свекърва. Как изгубих бебето. Че никога няма да мога да имам деца. Когато свърших, Джак хвана ръцете ми през кухненската маса.

— О, миличка — каза той, — как можа да ти се случи всичко това? Как успя да го преживееш?

— По начина, по който човек се справя с всяка загуба. Няма друг избор — или това, или пианство, наркотици, нервни кризи, депресия, или някой от другите варианти за самосъжаление. Но знаеш ли какво понякога се чудя? Особено късно през нощта, когато не мога да заспя. Не съм ли аз виновна за всичко? Защото тогава много често мислех, че ако пометна, ще се отърва от Джордж.

— Съвсем правилно е било да мислиш така с тая пихтия мъж и зловещата ти свекърва, която е правила живота ти ад. Във всеки случай всички лоши мисли, когато сме изплашени или в клопка...

— Лошото е, че желанието ми се сбъдна. Пометнах. И заедно с това унищожих възможността да имам някога деца.

— Чуваш ли се какво говориш? *Нищо* не си унищожила. Било е... и аз не знам... дяволски лош късмет. Ние мислим, че можем да се разпореждаме с толкова много неща. Но не можем. Откъдето и да го погледнеш, жертви сме на обстоятелства, върху които имаме много малко власт. Не си имала никаква власт над това, което се е случило. *Никаква*.

Преглътнах с труд. Погледнах го внимателно. Изненада ме и ме трогна неговата разпаленост.

— Благодаря ти — казах накрая.

— Няма за какво.

— Имах нужда да чуя това, което каза.

— Тогава и аз съм имал нужда да ти го кажа.

— Стани — казах аз.

Той изпълни нареждането ми. Придърпах го към себе си. Целунах го страстно.

— Да се върнем в леглото — казах.

Към девет часа на следващата вечер, която прекарахме заедно, той стана от леглото и каза, че трябва да се обади по телефона. Обу си панталоните и като закрепил цигара между устните си, се извини и отиде в кухнята. Чух, че набира някакъв номер. Говори с тих, приятен глас около десет минути. Влязох в банята и се опитах да отклоня вниманието си, като взема душ. Когато се появих десет минути по-късно — обвита в хавлия — той беше свършил и седеше на края на леглото ми, палейки нова цигара. Усмихнах се насила, като се питах дали чувството ми за вина и ревността ми са очевидни.

— Всичко наред ли е въщи — попитах меко.

— Да-а, всичко е добре. Чарли малко е настинал, което значи, че Дороти не е могла много добре да спи миналата нощ.

— Горката Дороти.

Той ме погледна внимателно.

— Не ревнуваш наистина, нали?

— Разбира се, че страшно ревнувам. Аз те искам за себе си. Искам да съм с теб ден и нощ. Но това е невъзможно, защото ти си женен за Дороти. Затова, да, ревнувам поради факта че Дороти е твоя съпруга. Но това не значи, че я мразя. Просто ужасно те ревнувам от нея, което показва лошия ми вкус, написан с главни букви. А ти я обичаш, нали?

— Сара...

— Не ти задавам този въпрос като обвинение. Просто се интересувам. По очевидни причини.

Той изгаси недопушената си цигара. Извади нов „Честърфийлд“ от пакета и го запали. Дръпна два пъти, преди най-накрая да заговори:

— Да — каза той. — Обичам я. Но това не е любов.

— А какво означава?

— Събра ни Чарли. Ние обожаваме детето си. Разбираме се добре. Или поне положихме усилия да намерим начин да се разбираме. Но няма... страст. Това е един вид приятелство.

— Ти никога ли не...

— От време на време. Но това като че ли не е от особено значение за нея.

— Или за теб?

— Приеми го както искаш. С Дороти то е... не знам... да кажем, приятно, нищо повече. С теб то е... всичко. И ти знаеш какво искам да кажа.

Наведох се и го целунах.

— Направи си услуга — изхвърли ме от живота си, и то веднага. Преди да е станало прекалено сложно.

— Проблемът е, че ако сега те изхвърля, след пет минути ще си пак на вратата ми, молейки ме да те пусна вътре.

— Права си.

— Хайде да караме ден за ден, а? — рекох аз.

— Да, ден за ден. И все още имаме целия утрешен ден.

— Така е. Почти двацет и четири часа.

— Ела тук — каза той.

Отидох при него. Той започна да целува лицето ми, шията ми, като шепнеше:

— Стой тук.

— Не отивам никъде — промълвих аз.

Спахме до късно на другата сутрин. Отново валеше сняг. Направих кафе и препечени филийки. Ядохме закуската в леглото. За първи път от дни не си казахме нищо дълго време — беше онова приятно мълчание, което съществува между отдавна установените двойки. Разделихме си тазутрешния брой на „Ню Йорк Таймс“. Записът на Пабло Казалс, изпълняващ соло сюити за чело на Бах, звучеше от моя грамофон. Снегът продължаваше да пада.

— С това мога да свикна — каза той.

— И аз.

— Дай да видя разказа ти — каза той.

— Кой разказ? — попитах аз, внезапно смутена.

— Разказа, който си написала за нас.

— Откъде знаеш за това?

— От Дороти. Както самата тя ти каза в парка, голяма поклонничка ти е. Освен това чете „Сатърдей найт/Съндей Морнинг“ от години. Така че когато се връщаме вкъщи от парка, тя ми каза, че първото нещо, което някога е прочела от теб бил някакъв разказ, който си написала за „Сатърдей/Съндей“... Кога беше?

— Хиляда деветстотин четирийсет и шеста.

— Когато тя ми каза за какво е разказът, аз казах само: „О-о“, и се надявам, че не е разбрала колко бях шокиран.

— Тя не се ли усъмни...

— Не, дявол да го вземе. Искам да кажа, на нея и през ум не й мина, че сме прекарвали нощта заедно. Така че, покажи ми го.

— Не знам дали имам копие тук.

— Нима очакваш да ти повярвам?

— Добре — казах. — Чакай тук.

Отидох във всекидневната, порових в една от кутиите с архивни материали и намерих броя, в който беше отпечатан „Отпускът“. Върнах се в спалнята и го дадох на Джак. После се отправих към банята.

— Ще взема вана — казах. — Почукай на вратата, когато го прочетеш.

След петнайсет минути на вратата се почука. Джак влезе, седна на края на ваната и запали нова цигара.

— Е, и какво? — попитах.

— Наистина ли мислиш, че се целувам като тийнейджър?

— Не, но мисля така за героя на разказа.

— Но това е нашата история.

— Да. Но също така е и *разказ*.

— Брилянтно написан разказ.

— Не казвай това.

— Нямаше, ако не беше вярно. И тъй, къде е следващият?

— Това е цялото ми литературно творчество до момента.

— Искам да прочета още неща, написани от теб.

— Можеш — всяка седмица в „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“.

— Знаеш добре какво искам да кажа.

Протегнах сапунената си ръка и я поставих на бедрото му.

— Наистина нямам нищо против да бъде тривиална, незначителна, лековата.

— Много повече си от това.

— Това е твое мнение и аз наистина съм трогната. Но си знам възможностите.

— Ти си голям писател.

— Едва ли. Във всеки случай много малко желание имам да бъда „голяма“. Харесва ми това, което пиша. Правя го доста добре. Разбира се, то е нещо незначително, несериозно. Но ми плаща сметките и ми оставя време да ходя на кино следобед. Какво повече може да иска едно момиче?

— Литературна слава, мисля — каза той.

— Славата е пчела. Тя пее. Но и тя жили. И също — има криле.

— Емили Дикинсън?

Погледнах го и се усмихнах.

— Вие наистина сте били добър ученик, господин Малоун.

Следващият ден отмина. Към пет следобед аз го дръпнах в леглото. В шест той се обърна към мен и каза:

— Мисля, че е по-добре да тръгвам.

— Да. И аз мисля така.

— Не искам да си тръгвам.

— И аз не искам. Но така стоят нещата.

Той взе душ. Облече се.

— Е, тръгвам си — каза той. — Преди да съм започнал да те целувам отново.

— Добре — казах тихо. — Върви.

— Утре...

— Какво?

— Мога ли да те видя утре?

— Разбира се. Естествено... Но... ще имаш ли време?

— Ще намеря време. Около пет, ако можеш.

— Тук ще съм.

— Добре.

Наведе се към мен. Сложих ръка на гърдите му, за да му попреча да се приближи повече.

— Утре, господин Малоун.

— Само една последна целувка.

— Не.

— Защо?

— Защото ще се върнем пак в леглото.

— Разбрано.

Помогнах му да си облече балтона.

— Трябва да вървя — каза той.

— Ами тръгвай си.
Отворих вратата.
— Сара, аз...
Сложих пръст на устните му.
— Не казвай нищо.
— Но...
— Утре, любов моя. До утре.
Той стисна силно ръката ми. Погледна ме право в очите. Усмихна се.
— Да — продума глухо той, — до утре.

ЧЕТИРИ

Към пет и двайсет на другия ден бях сигурна, че няма да дойде. Разхождах се напред-назад из стаята от пет без десет, сигурна, че е премислил, или че Дороти е разбрала, или че се е поддал на чувството за вина. Но точно тогава звънецът иззвъня. Изхвъркнах от апартамента. Той стоеше там — с бутилка френско шампанско в едната ръка и с букет лилии в другата.

— Извинявай, мила — каза той. — Срещата продължи по-...

Прекъснах го.

— Вече си тук — казах, като го хванах за реверите и го придърпах към себе си. — Това е важното.

След час или повече той се обърна към мен в леглото и попита:

— Какво стана с шампанското?

Огледах пода, осеян с разхвърляните ни дрехи. Шампанското лежеше на една страна върху балтона на Джак. Цветята бяха разпръснати по него.

— Ето го къде се е приземило — казах аз.

Той скочи от леглото, взе бутилката, разви станиола и пусна тапата. Гейзер от пяна кръсти и двама ни.

— Хубаво е — казах, докато шампанското се стичаше по лицето ми.

— О-о-о! — засмя се той.

— Имаш късмет, че те обичам — казах.

Той ми подаде бутилката.

— Наздраве.

— Имам чаши в тази къща.

— Держи за гарло, мила — каза той. — Така па масковски.

— Добре, другарю — казах аз, като взех бутилката и я вдигнах нагоре. — Между другото, това шампанско е от Франция и е прекалено скъпо, за да бъде разливано по пода на спалнята ми. Колко струва? Шест или седем долара бутилката?

— Има ли значение?

— За човек, който има да издържа семейство... да, шест долара имат значение.

— Господи, какво силно чувство за отговорност имаш.

— Млъкни — казах аз, като прокарах ръка през косата му.

— С удоволствие — каза той и ме положи отново на леглото.

После легна с лице срещу мен и ме обгърна с ръце. Останахме така мълчаливо замечтани за малко. После той каза:

— От момента, в който излязох от тук снощи, за нищо друго не можех да мисля, освен за това как ще вляза отново тук.

— Аз също броях часовете.

— Към три през нощта се събудих.

— Не само ти.

— Ех, да бях знаел, защото едва издържах на изкушението да ти се обадя.

— Не трябва никога да ми се обаждаш от дома си.

— Няма.

— Ако на това му е писано да продължи, трябва да бъдем изключително дискретни. Никакви телефонни обаждания нито от дома ти, нито от офиса ти. Обадай ми се от уличен телефон, ако искаш да говориш с мен. Освен това — никакви писма. Ако ти подаря нещо, то трябва да остане тук. И никой не трябва да знае за нас. *Никой!*

— Защо е тази тайнственост?

— Да не мислиш, че искам да играя ролята на щастливата унищожителка на домашни огнища? Или на държанка? *La maitresse* (любовницата)? Няма начин, войнико. Ще ти бъда любовница. Но няма да бъда за теб *femme fatale* (фаталната жена). Искам те... но не искам задължителното страдание, което върви с това да обичаш женен мъж. Ето, това реших в три часа тази сутрин. Ти ще си имаш своя живот. Аз ще си имам моя. А ти и аз, двамата, ще имаме нашия живот заедно... За който никой друг няма да знае.

— Можеш да бъдеш сигурна, че Дороти нищо не подозира... макар че се позачуди на новия ми одеколон.

— Но аз не бях си сложила никакъв парфюм вчера.

— Да, но на път за къщи минах през една аптека и купих две бутилки „Менен Скин Брейсър“ и си сложих малко, преди да вляза в къщи... За всеки случай, ако нещо от теб все още е останало по лицето ми.

— Защо две?

Той се наведе към балтона си и извади оттам торбичка от местната аптека.

— Една — за вкъщи, една — за тук. Купих и същия сапун, дезодорант и паста за зъби, каквито имам вкъщи.

Погледнах го с разбиране.

— Действаш бързо? Или може би и друг път си правил такова нещо?

— Никога, ама *съвсем* никога не съм правил нищо такова преди.

— Радвам се да го чуя.

— Просто не исках да огорчавам Дороти.

— Ако наистина не искаш да огорчаваш Дороти, обличай се и си тръгвай. Защото всичко това неизбежно ще огорчи Дороти.

— Не и ако не научи.

— Тя ще разбере.

— Само ако аз я оставя да разбере.

— Толкова ли си умен?

— Не е работата дали съм умен... въпросът е тя да бъде предпазена.

— Като например *това, което не знае, не може да я огорчи?*

— Не... като *няма да я изоставя... но няма и от теб да се откажа*. Разбира се, подобно уреждане на нещата на теб може и да не ти хареса.

— О, значи, ето какво било: уреждане на нещата! Постановка *Cinq à sept* (от пет до седем), както казват във веселия стар Париж? Добре си научил френската литература, Джак. Аз коя ще съм? Ема Бовари?

— Тя не беше ли женена?

— Предавам се.

— Сара...

— И как може да съм толкова глупава да си въобразявам, че съм съблазнителка, когато всъщност съм... какво?... куртизанка... Това ли беше думата? Да, а *courtesan*, чийто аристократичен любовник оставя флакона със своя одеколон на нейната *toilette* (тоалетна масичка).

Протяжна тишина. Джак се опита да ме прегърне. Поставих ръка на гърдите му и леко го отблъснах.

— Няма да позволя да ме смачкат отново — казах аз.

— Няма да ти причиня страдание.

— Това предстои да се види. — Погледнах часовника си. — Трябва вече да си на път към дома си, при жена си.

Тръгна си няколко минути по-късно.

— В понеделник и вторник ще съм извън града. Трябва да се върна в Ню Йорк в сряда към обяд — каза той, като си обличаше балтона.

— Добре — кимнах аз.

— Но ако работата върви както трябва, ще мога да си пренасроча последните срещи във Филаделфия и да бъда тук към осем вечерта във вторник... ако приемаш гост за през нощта.

— Не знам. Наистина трябва да премисля всичко това, Джак.

— Сара...

— И не забравяй да си вземеш одеколona и пастата за зъби. Не ги искам в къщата си.

— Ще ти се обадя — каза той, като ме целуна по челото, преди да излезе от апартамента.

Но той не се обади през уикенда. Не се обади и в понеделник. „Идиотка, идиотка — повтарях си аз. — Ти го отблъсна.“ Към осем във вторник вечер събирах сили за най-лошото. „Ако наистина не искаш да огорчаваш Дороти, облечи се и веднага си тръгни. Защото всичко това непременно ще огорчи Дороти.“ Защо, дявол да го вземе, каза това? Очевидно, подействало е. Защо направих такъв голям въпрос за одеколona? Защото трябва да съм госпожица „Разум и чувства“^[1], нали? „Трябва вече да си на път към дома си, при жена си.“ Послушал ме е. Отишъл си е вкъщи. Завинаги.

В осем и десет звънецът иззвъня. Изхвърчах към външната врата и я отворих ядосано. Навън валеше сняг. Джак беше облечен в тъмнокафявия си балтон и носеше мека шапка от този модел, който можеше да се обръща надолу, каквито носеха журналистите. В едната си ръка държеше куфар, а в другата — букет цветя.

— Къде, дявол да го вземе, беше? — попитах аз.

— Във Филаделфия — каза той с изненадан от моя гняв глас. — Но ти нали знаеше.

— А събота и неделя?

— Вкъщи със семейството си, както ти ми нареди...

— Знам какво съм ти казала. Това не означава обаче, че трябва да правиш точно това, което ти казвам.

Той се опита да потисне усмивката си.

— Ела тук, откачалка такава — каза той.

Само секунди след като се намерихме вътре в апартамента ми, започнахме да си сваляме дрехите взаимно. Не стигнахме по-далеч от килима във всекидневната. Когато почувствах, че ще обезпокоим съседите, затворих устата му с моята. След това дълго време не промълвихме нито дума.

— Здравсти — каза той накрая.

— Здравей — разсмях се аз.

— Четири дни ми се сториха...

— Безкрайност — довърших аз. — Не мога да ти кажа колко много ми липсваше.

— Никога нямаше да се досетя.

— Не се възгордявай, войнико.

Станах и изчезнах в спалнята. Сложих си халата за баня. Отворих гардероба и извадих оттам плик от магазин. Когато се върнах във всекидневната, Джак седеше на дивана и обличаше бельото си.

— Няма нужда да се обличаш — казах аз.

— Но може да замръзна. При теб не е много топло.

— Ето, това ще те топли — казах аз и извадих четириъгълен пакет, опакован в хартия за подаръци от „Брукс Брадърс“.

— Подарък? — каза той.

— Я виж ти, колко си досетлив.

Той разкъса хартията. Усмихна се и веднага облече синия ленен халат за баня, който му бях купила предишния ден.

— Имате вкус, госпожице Смит.

— Харесваш ли я?

— Влюбен съм в нея. „Брукс Брадърс“. Висока класа. Имам чувството, че съм учил в Принстън.

— Отива ти.

Той излезе в малкото входно антре до всекидневната и се огледа в огледалото.

— Да — кимна той. — Наистина ми отива.

Пъхнах отново ръка в плика и му подадох още един пакет.

— Да не си луда?

— Не. Да речем — щедра.

— Прекалено щедра — каза той и ме целуна по устните.

— Виж първо дали ще ти хареса.

Той разтвори хартията и се разсмя. В пакета имаше два флакона „Бей Ръм“, афтършейв на „Кежуъл енд Маси“.

— Два флакона? — възкликна той, като отвърташе капачката на единия.

— Един за тук, един за вкъщи.

Той ми се усмихна развеселен, а после дълго вдишва аромата.

— Какво ухание! Опитваш се да ми кажеш нещо?

— Да. С другия евтин одеколон миришеш на училищна гардеробна.

— О, снобка такава. Халати „Брукс Брадърс“, сега пък „Кежуъл енд Маси“. Остава да ме запишеш на уроци по правоговор.

— Какво лошо има в купуването на хубави неща?

Той ме погали по косата.

— Абсолютно нищо лошо. Напълно одобрявам. Просто се чудя как ще обясня новия си одеколон на жена си.

— Винаги можеш да й кажеш, че си го купил сам.

— Но аз съм човек, който никога не харчи повече от долар за това.

— Е, добре, момченце от Бруклин, ето ти идея. Мини утре покрай „Кежуъл енд Маси“ — те се намират на ъгъла на Лексингтън и 47-ма — и купи на жена си флакон с тоалетна вода. После можеш да й кажеш, че когато си й купувал подаръка, си опитал и „Бей Ръм“ и си решил, че си прекалено пораснал за предишния непретенциозен одеколон. Повярвай ми, тя ще одобри това.

Той сипа малко от течността в ръката си и после го сложи на лицето си.

— Какво мислиш? — попита той.

Притиснах лице към неговото и започнах да го целувам по врата.

— Действа.

— Страхотна си! Колко портативна е пишещата ти машина?

— Не е много портативна.

Той отиде до бюрото ми и повдигна моя „Ремингтън“.

— Мога да я нося — каза той.

— Сигурна съм, че можеш. Но защо?

— Имам една идея.

Два дни по-късно бях на сутрешния влак за Олбъни с Джак. Регистрирахме се като господин и госпожа Джак Малоун в хотел „Капитал“. Когато той отиде да се срещне с клиентите си, аз седнах на масата в стаята и написах моята колона за „Животът, такъв, какъвто е“ на ремингтъна.

Джак се върна от срещите си около пет. Разсъблякох го за една минута само. След половин час той запали цигара и каза:

— Това, без съмнение, е най-секси нещото, което някога ми се е случвало в Олбъни.

— Дано да е така — казах аз.

В Олбъни беше минус петнайсет градуса, затова не излязохме, а си останахме в стаята и поръчахме румсървис. На другата сутрин Джак тръгна да се бори с природата и да се среща с разни клиенти. Поразходих се из центъра на града и реших, че съм видяла достатъчно от Олбъни за една сутрин. Затова се върнах в стаята и натраках половината от киноколоната си на машината, после убих половината от следобеда с два сладникави филма на Виктор Матюър („Самсон и Далила“ и „Уобаш авеню“) в близкото кино. Бях в хотела към пет и половина. Преди да отворя вратата на нашата стая, чух, че Джак говори по телефона.

— Добре, добре. Знам, че се сърдиш, но какво е още една нощ? Да-а, да-а, да-а... Права си... Знаеш, че те обичам... Виж, още една нощ в Олбъни може да донесе десет долара отгоре тази седмица. Добре, добре... И аз също, миличка... Кажи на Чарли, че го обичам. И да, утре в пет часа непременно... Добре, довиждане.

Почаках малко и после отворих вратата. Джак палеше цигара и си сипваше бърбън „Хирам Уокър“ в хотелска чаша за миене на зъби. Опита се да се усмихне насила, но изглеждаше напрегнат. Приблжих се, прегърнах го през врата и казах:

— Кажи ми.

— Няма нищо.

— Едва ли е нищо, щом си толкова напрегнат.

Той сви рамене.

— Просто едно обаждане по работа. Това е всичко.

Пуснах го, отидох в банята, взех другата чаша за миене на зъби от умивалника, върнах се в стаята и си сипах два пръста бърбън.

— Какво се е случило? — попита той.
— Мразя да ме лъжат.
— За какво съм те излъгал?
— Просто едно обаждане по работа. Чух с кого говориш по телефона.
— Какво значи това „чух“?
— Искам да кажа, стоях отвън пред вратата и...
— Подслушвала си?
— Не исках да вляза точно по средата на разговора ти с Дороти.
— Или това, или си искала да чуеш...
— Защо, дявол да го вземе, ще искам да подслушвам, Джак?
— Не зная. Ти си стояла отвън до вратата на стаята.
— Направих го, защото не исках да се почувстваш неудобно, като се втурна в стаята.
— Извинявай — каза той неочаквано.
— Никога не ме лъжи, Джак. *Никога!*
Той се обърна на другата страна и се загледа през мръсния прозорец към неясните светлини на центъра на Олбъни.
— Просто мислех... Не знам... Че последното нещо, което ти би искала да чуеш, е, че съм се карал с Дороти.
— Ти си глупак, Малоун. Може да не ми харесва фактът, че си женен, но то си е твоя територия и аз го приемам. Но ако продължаваме така, ти ще трябва да продължиш да лъжеш Дороти. Ако можеш да се справиш, чудесно. Но ако не можеш, взимам последния влак тази вечер за Гранд сентръл.
Той се обърна и докосна ръката ми.
— Недей да хващаш влака.
— За какво беше спорът?
— Тя искаше да се върна тази вечер.
— Тогава трябваше да се върнеш вкъщи.
— Но аз искам да остана тук с теб.
— Благодаря ти много, но не и когато започваш да лъжеш и мен, за да прикриеш, че си излъгал Дороти.
— Аз съм кретен.
Успях да се усмихна.
— Не, ти си *женен* кретен. Тя подозира ли?

— Въобще не. Просто е самотна. А аз съм така объркан. Има моменти, когато ми се иска Дороти да не е така разбираща и порядъчна. Ако беше някоя кучка...

— Всичко щеше да бъде наред?

— Нямаше да ми е толкова неловко.

— Горкичкият, бедничкият. Тя не е кучка.

— Господи, колко сурова можеш да бъдеш.

— Защото трябва да бъда. Не е лесно да обичаш човек с раздвоени чувства.

— Не са особено раздвоени. Обожавам те!

— Но си свързан с нея.

Той сви рамене.

— Нямам избор.

— Значи пред теб има дилема. Въпросът е: ще я оставиш ли без разрешение.

— Какво предлагаш да направя?

— Измисли начин да бъдеш с мен и с Дороти. Отдели двете неща едно от друго. Както правят французите.

— Ти можеш ли да приемеш това?

— Не зная. Времето ще покаже. Основният въпрос е дали можеш да се справиш, Джак?

— И аз не знам.

— Добре, опитай се да решиш това, Джак. Защото, ако нашата любов се превърне в безкрайно упражнение по гузна съвест, аз ще сложа край. Зная какво мога и какво не мога да очаквам. Това зависи от теб, любов моя.

Върнахме се в Манхатън на другата сутрин. На Гранд сентръл стейшън той ме прегърна силно.

— По-добре ще е да си стоя повече вкъщи през следващите няколко дни — каза той.

— Вероятно така ще е най-умно.

— Може ли да ти се обадя?

— Трябва ли да ме питаш?

Той ме целуна леко по устните.

— Обичам те...

— Звучиш несигурно.

— Старая се да не е така.

Не ми се обади на другия ден. Нито на по-другия. Нито на третия. Естествено мълчанието му ме влудяваше. Защото то можеше да значи само едно — всичко свърши.

Уикендът дойде и отмина. В понеделник седях до телефона цял ден. Но той не се обади. После, в шест и половина сутринта във вторник звънецът на вратата иззвъня. Той стоеше отвън. Зад него на улицата чакаше такси. Лицето му просветна, когато отворих вратата, независимо от това, че бях по нощница и имах отнесен вид на човек, който все още не е успял напълно да се събуди.

— Готова ли си? — попита той.

— Къде, по дяволите, беше? — попитах аз дрезгаво.

— После ще говорим за това. А сега искам да се облечеш, да си приготвиш багажа...

— Не те разбирам.

— Много е просто: имаме резервация за влака в осем и четирийсет и седем от Пен стейшън до Вашингтон. Ще останем там три дни в хотел „Мейфлауър“ и...

— Джак, искам обяснение...

Той се наведе и ме целуна.

— После, миличка. Трябва да изтърча и до офиса, преди да тръгнем.

— Кой ти каза, че аз идвам. И защо, дявол да го вземе, ме пришпорваш?

— Защото разбрах само преди десет минути. Коловоз седемнайсет на Пен стейшън. Трябва да си там най-късно в осем и половина. Кое то ти дава около деветдесет минути, за да си приготвиш багажа и да дойдеш там.

— Не знам, Джак...

— Не, знаеш — каза той, като ме целуна отново. — Доскоро.

Преди да мога да кажа дори и дума, той се обърна и се отправи към таксито. Когато влезе, свали прозореца и викна:

— Ще се видим там.

Влязох отново вътре. Ритнах един стол. Взех бързо твърдо решение. Няма да позволя да бъда манипулирана, да търча извън града с Джак само защото на него изведнъж му е дошло наум, че трябва да съм с него. По дяволите, идиотът не ми се бе обаждал цели пет дни.

Така че нямаше абсолютно никакъв начин да капитулирам пред исканията му.

След като взех това решение, отидох веднага в спалнята си и опаковах един куфар. След това скочих под душа, облякох се бързо, грабнах пишещата машина и по Уест Енд авеню взех такси в посока юг.

Достигнах влака около десет минути преди заминаването му. Както беше планирано, Джак ме чакаше на платформата. Пред мен вървеше носач с куфара и машината ми, закрепени на количката му. Като ме видя, че се приближавам, Джак свали шапката си и ми се поклони със замах.

— Глупачка съм, че правя това — промърморих аз.

— Целуни ме — настоя той.

— Искам да получа няколко отговора преди това.

— Ще ги имаш — каза той, като даваше бакшиш на носача.

Намерихме местата си. Веднага щом влакът излезе от гарата, Джак предложи да отидем във вагон-ресторанта, за да закусим. Поръчахме кафе. Той започна да говори за това-онова, като ме разпитваше весело как съм прекарала последните шест дни, какви филми съм гледала, как ми върви работата и дали наистина вярвам, че Стивънсън има шансове срещу Айзенхауер, ако (както се очакваше) бъдат съперници в изборите през 1952. Накрая го прекъснах.

— Защо, дявол да го вземе, си толкова щастлив тази сутрин?

— О, за едно-друго — каза той прекалено весело.

— Смяташ ли да ми обясниш защо изчезна за шест дни?

— Ще ти кажа.

Кафето пристигна. Замълчахме, докато келнерът си отиде.

— Хайде, казвай.

Задължителната цигара се намести между устните му. След като я запали, той огледа вагон-ресторанта, видя, че точно до нас не седи никой и се наведе към мен:

— Казах й.

Трябваше ми малко време, за да проумея това, което чух.

Когато това стана, попитах:

— Какво каза току-що?

— Казах й.

— Казал си на *Дороти*?

— Да. Казах на Дороти.
Изненадата ми все повече и повече растеше.
— Какво точно й каза?
— Казах й всичко.
— *Всичко?*
— Да — каза той. — Всичко.

[1] Напомняне за романа на Джейн Остин от 1811 г. — Б.ред. ↑

ПЕТ

Влакът навлизаше в Ню Джърси, когато почувствах, че отново мога да проговоря.

— Кога й каза? — прошепнах аз.

— Вечерта на деня, в който се върнах с теб от Олбъни.

— Как й обясни...

— Разказах й цялата история. Как сме се запознали, когато се бях върнал в Щатите през четирийсет и пета. Как веднага съм почувствал, че ти си...

Той замълча и дръпна силно от цигарата си. След малко отново заговори:

— Дороти не е глупачка. Тя веднага разбра как стоят нещата. После попита: „Значи ще ни изоставиш?“. Аз обаче й казах, че няма да ги напусна, защото съм поел задължение... дал съм обет... по отношение на нея. И защото имаме Чарли, разбира се. Но че и от теб няма да се откажа. И че, ако тя иска да си отида, ще си отида. Но че тя трябва да избере, трябва да реши. „Нямам кой знае какъв избор в случая — каза тя. — Но разбери едно: не искам никога да научавам каквото и да било. За мен ти пътуваш по няколко дни в седмицата. Ти си *вън от града*. Но когато си вкъщи с Чарли и с мен, ти си *напълно* и само с нас“.

Най-после можах да проговоря:

— Разбира се, че има избор. Можеше да те изхвърли през вратата. Ако бях на нейно място, точно това щях да направя. Преди да можеш и дъх да си поемеш дори.

— Да-а — сигурно точно това и заслужавам.

Оставих чашата си с кафе. Наведох се напред и заговорих тихо:

— Ти съвсем не мислиш така, Джак. Искам да кажа, трябваше да видиш лицето си преди десет минути, когато ме забеляза, че вървя по платформата. Ти приличаше на котка, която е изблизала сметаната. Не можах да проумея защо. Сега, разбира се, знам защо си така дяволски щастлив. Какво по-хубаво положение от това за мъж като теб: вярната женичка вкъщи с малкия... а освен това и *другата жена*, за

съществуването на която вярната женичка изведнъж е решила да си затвори очите, при условие че никога няма да се споменава освен като нещо *вън от града*. Всъщност дойде ми нещо наум: защо не престанеш да ме наричаш с истинското ми име и не започнеш вместо това да ми викаш В. О. Г — *вън от града*.

— Мислех, че новината ще те зарадва.

— Разбира се, че така ще мислиш. В последна сметка ти си човек, който за една нощ се е превърнал от разкъсван от чувство за вина католик в щастлив мормон, живеещ в полигамия. Защото нещастната твоя съпруга ти е дала картбланш да правиш каквото си искаш.

— Не се държа самодоволно.

— Не, само си доволен от себе си. И защо да не си? Изповядал си се, грехът ти е простен. И сега можеш да ме чукаш два-три пъти в седмицата, после да се прибереш вкъщи с букет рози, с чувството, че няма за какво да бъдеш упрекван.

— Ш-ш-шт... — каза той, като се заоглежда нервно из вагон-ресторанта.

— Никога не си позволявай да ми шъткаш — каза аз, като се изправих.

— Къде отиваш?

— Махам се.

Той веднага стана.

— Какво разбираш под *махане*?

Втурнах се надолу по коридора. Джак хвърли някакви пари на масата и изтича след мен. Хвана ме между вагоните. Отблъснах го с рамо.

— Не разбирам — каза той, като надвикваше шума от тракането на колелата.

— Не разбираш, естествено. Защото никога не си даваш сметка за чувствата на другите...

— Казах на Дороти, защото не мога да лъжа...

— Не, казал си на Дороти, защото ти е необходимо тя да те освободи от угризението, което изпитваш за това, че ѝ изневеряваш. Рискувал си, вярвайки, че тя няма да те изхвърли. Спечелил си. Сега всичко е идеално подредено за теб. Освен един малък проблем: аз не искам да имам нищо общо с това.

— Ако само ми дадеш възможност да ти обясня...

— Сбогом — казах аз.

— Какво?

— Слизам в Нюарк.

Продължих в следващия вагон. Джак ме последва.

— Не слизай от влака — помоли ме той.

— Не искам да бъда част от постановката.

— Няма никаква *постановка*...

— Аз пък, дявол да го вземе, точно така виждам нещата. А сега, извини ме, ако обичаш...

— Миличка... — каза той, като ме докосна леко по рамото.

— Махай се! — креснах.

Изведнъж очите на всички във вагона се обърнаха към нас. Изчервих се силно, а Джак пребледня.

— Добре, добре — прошепна той. — Прави каквото искаш.

С тези думи той се обърна и се отправи обратно към вагон-ресторанта.

С поглед, плътно прикован към земята, за да избегна неодобрителните погледи на спътниците си, аз се вмъкнах на мястото си. Седнах. Гледах през прозореца, като усещах следшоковата нервност, която винаги съпътства подобна размяна на реплики. Малко по-късно кондукторът мина по пътеката, викайки: „Нюарк. Следваща гара Нюарк“.

Бях готова да стана и да грабна куфара и машината си. Не помръднах. Влакът влетя в Нюарк. Останах на мястото си. След няколко минути кондукторът свирна със свирката си и ние продължихме пътуването си на юг.

След около половин час Джак се появи обратно по пътеката. Той се сепна, като ме видя. Но не се усмихна.

— Все още си тук — каза той, като седна срещу мен.

— Очевидно — казах аз.

— Изненадан съм.

— Аз също.

— Какво те накара да промениш решението си?

— Кой каза, че съм променила решението си? — казах аз. — Все още мога да слеза във Филаделфия.

— Имаш право на избор, Сара. Можеш да избереш дали...

— Не искам да бъда поставяна в ролята на *другата жена*.

— Но нали точно затова ѝ казах — прошепна той. — Затова ѝ признах, че те обичам. Защото не искам да бъдеш в ролята на *метреса*. Защото Дороти трябваше да знае — колкото и болезнено да е това — че обичам теб. Защото това, на свой ред, дава и на нея право на избор като това да ме изхвърли, ако иска.

— Беше ли разочарован, когато тя като глупачка реши да те задържи?

— От една страна, да... Бях разочарован. Защото това щеше да ме освободи, за да бъда през цялото време с теб. Но щеше и ужасно много да ме разстрои. Заради Чарли и заради Дороти, която е така дяволски добра, че приема да живее с мръсник като мен.

Въздъгнах шумно.

— Все още ми се иска да не беше ѝ казвал. Защото сега всеки път, когато си с мен, ще се хващам да мисля, че тя знае.

— Добре, сега знае. Но в края на краищата нито Дороти за мен, нито аз за нея сме били един за друг любовта на живота ни. Тя нямаше да е с мен, ако не се бе случило онова малко *произшествие*. И тя знае това. Така че *уредждането, постановката* на нещата е за нея. *Не за теб*. Не за теб. Повярвай ми, всичко ще бъде наред.

— Не съм толкова сигурна.

— Ще бъде. Обещавам.

— Никога нищо не обещавай.

— Защо?

— Защото така даваш път на разочарованието. И защото сега, когато Дороти знае, нещата между нас ще се променят. А всяка промяна предизвиква несигурност.

— Няма да позволя нещата между нас да се променят.

— Ще се променят, любов моя. Защото няма повече да живеем със страха, че можем да бъдем разкрити.

— Но това е нещо хубаво.

— Съгласна съм. — После добавих: — Но повече никога няма да бъде така романтично, нали?

Във Вашингтон веднага се настанихме в хотела и се любихме. Любихме се отново и през нощта. И през следващата нощ в Балтимор. И през нощта след нея в Уилмингтън. Върнахме се в Манхатън.

Пътувахме в едно такси към центъра. Той ме остави пред апартамента ми. Целуна ме дълго и силно. Обеща да ми се обади на другия ден.

Спази обещанието си, обади ми се на другия ден следобед от службата. Попитах го как са го посрещнали вкъщи вчера. Усетих, че подбира грижливо думите си.

— Тя беше довольна да ме види.

— Никакви въпроси ли нямаше за *вън от града*...

— Абсолютно никакви.

— Как е Чарли?

— Великолепно.

— Спа ли с нея? — изведнъж се чух да питам.

— Сара... — каза той, като се опитваше да говори търпеливо.

— Трябва да знам.

— Спим на едно и също легло.

— Стига шикалкави, Джак.

— Тя искаше и затова...

— Ти нямаше избор. О-ох! Госпожица Сарказъм жили отново.

— Не трябваше да ме питаш.

— Прав си. Не трябваше. Самонараняващо е... и пораженческо.

Почти като да си влюбена в женен мъж. Можеш ли да дойдеш при мен сега? — попитах аз.

— Сега?

— Да, сега. Защото имам нужда от теб, и то в този миг.

Влезе през вратата след трийсет минути. Един час по-късно скочи от леглото и бързо се обади по телефона, за да информира някакъв клиент, че се движи с десет минути закъснение. Докато се обличаше, каза:

— Утре съм извън града.

— В кой квартал?

— В Хартфорд и Спрингфийлд уж. Но всъщност бих могъл да бъда тук, ако това се вмести в твоята програма.

— Ще видя дали ще мога да променя едно-друго.

Когато се появи на следващата вечер, носеше със себе си голям куфар.

— Просто помислих, че бих могъл да оставя някои неща тук. Ако не е неудобно.

— Предполагам, че би искал да имаш свой гардероб.

— Би ми било удобно.

Тази вечер той разопакова два костюма, два чифта обувки, три ризи и няколко чифта бельо. Чадърът му бързо си намери място до моя в стойката до входната врата. Втори балтон влезе в гардероба му. Също и един шлифер, и една от любимите му шапки с периферия, която можеше да се обръща надолу. Постепенно моят втори гардероб стана негов. Халатът му висеше до моя от вътрешната страна на вратата на банята. Вратовръзките му висяха по дръжките на вратите (докато не му купих закачалка за вратовръзки). В кухненския шкаф имаше и два картона „Честърфийлд“. В хладилника имаше бутилки с бира „Балантайн“ (любимата му). Във всекидневната винаги се намираше еднолитрова бутилка „Хирам Уокър“.

Сега той живееше тук.

Или поне живееше тук два дни в седмицата. Другите два дни беше наистина вън от града. Пътуваше до по-забутаните краища на Нова Англия (Устър, Лоуъл, Манчестър). Или на запад в Пенсилвания, в градовете, разположени в Ръст Белт. Или на юг по оста Филадельфия-Вашингтон. През някоя от седмиците опаковах ремингтъна си и го придружавах в тези пътувания (макар че каквато си бях снобка, обикновено гледах да е при някоя от обиколките около Вашингтон или Филадельфия). В петък вечер той се връщаше у дома си при Дороти и Чарли. Въпреки че неизменно ми се обаждаше всеки ден (винаги от телефонна будка), не го виждах до понеделник. Първоначално тези дълги тридневни отсъствия не ми харесваха. След около един месец обаче започнах да оценявам пропорционалността на нашата домашна програма. Обичах да съм с Джак. Обичах неговото приятелско държание. Обичах да делия леглото си с него. В неговата компания никога не скучаех. Той ме караше да се чувствам щастлива.

Но също ми харесваше и фактът, че щом дойде уикендът, спокойното ми уединение ще се върне при мен. Бях открила по време на краткия ми прокълнат семеен живот с Джордж, че по природа аз не бях човек, склонен да съжителства с други. Даже и с Джак — мъжа, когото обожавах — една част от мен винаги изпитваше удоволствие, когато той си тръгваше в петък, защото това значеше, че цели три дни моят живот няма да бъде натоварен с каквото и да било. Можех да се движа със собствената си скорост, да си правя сама програмата, да не ме занимават нуждите на друг човек. Но в неделя вечер вече копнеех

да го видя отново. А щом дойдеше понеделник, в шест часа започвах вече да се ослушвам, да чакам външната врата да се отвори (той сега имаше свой собствен комплект от ключове).

Също така най-после приех, че това наистина беше един вид уреждане на нещата. Защото, за разлика от общоприетия тип семеен живот, нашата връзка съществуваше в точно очертани граници. Знаехме кога можем (и кога не можем) да се виждаме. Никога не го търсех в офиса. Никога не го търсех вкъщи. Той беше с мен определено време всяка седмица. Ако исках, можех да удължа това време, можех да го придружа извън града. Но дойдеше ли петък, той повече не беше мой. Вместо да страдам заради това седемдесет и два часово негово отсъствие, аз бързо разбрах, че то е в известен смисъл подарък. В много отношения това положение на нещата ме задоволяваше напълно — създаваше ми привилегии (като лична свобода и време за мен самата), каквито повечето женени жени нямат. Нещо повече, не ми се налагаше да се боря за надмощие, нещо, типично за повечето брачни отношения. Начинът, по който бяхме уредили взаимоотношенията си — уговорката помежду ни (която дори не беше изразена с думи) — следваше един много прост принцип: никой от нас не беше водеща фигура. Нямаше глава на семейството. Нямаше човек, който работи, за да издържа женичката си вкъщи. Ние бяхме равни.

Разбира се, страшно воювахме помежду си. Но — колкото повече продължаваше животът ни, уреден по този начин — споровете изключваха емоционалните усложнения на моя половинчат живот с Джак. Както му казах онази нощ в Олбъни (и както сама добре знаех), моментът, в който любовта бъде потопена в безкрайни разправии, може да ѝ се сложи надпис *неизлечимо болна*.

Затова старателно избягвахме теми от този род. Естествено, аз винаги питах как са Дороти и Чарли. Всеки път, когато в разговор се споменеше сина му, аз чувствах болката от загубата, която винаги ме съпътстваше, когато си мислех за неспособността си да имам деца. Джак усещаше това и в няколко случая преднамерено избегна да даде отговор на въпроси за сина му. Но аз настоях, като му казах, че искам да знам как се развива Чарли... особено че той беше всичко за Джак.

След като нашата връзка беше траяла около три месеца, един ден ме порази мисълта, че ние обикновено спорим по въпроси, които не са

наши лични, като трябва ли наистина да защитаваме една такава полицейска държава каквато е Южна Корея.

— Виж сега — каза Джак, — тоя мръсник, който управлява Южна Корея... как му беше името?

— Саймън Рий.

— Точно така. Е, добре, няма никакво съмнение, че този Рий е абсолютен тоталитарист. Но поне си е *наш* тоталитарист.

— Ето, призна си. Той е диктатор, потисник. И въпреки че не изпитвам към Сталин и неговия лакей в Северна Корея нищо друго освен омраза, правилно ли е да подкрепяме тоталитарни режими?

— Да можеше да се *чуеш*. Звучиш като някой от либералите на Адлай Стивънсън...

— Аз съм от либералите на Адлай Стивънсън.

— Което в общи линии означава, че твоето гледище е *приятно*, умерено центристко. Не е зле да понаучиш нещо за реалната политика, което е нещо основополагащо. Както Чембърлейн успя да открие, за свой най-голям ужас, политиката на отстъпки не води доникъде.

— О, моля те, не ми набивай в главата външнополитическите си разбирания. Постулатът „говори кротко, но носи голяма сопа“ може да е бил от някаква полза за Теди Рузвелт, но в днешно време големите сопи са атомни бомби, които мен лично ме ужасяват.

— Разбери, силата е единственото нещо, което агресорът признава. Генерал Макартър е прав: ако искаме веднага да сложим край на корейския конфликт, трябва да накараме Северна Корея и Китай да опитат нашите атомни бомби, а после да дадем възможност на Чан Кай-ши да ръководи парада.

— Е, слава богу, че в Белия дом е Хари Труман, а не този лунатик Макартър...

— Той е герой от войната.

— Вярно е, но е неконтролируем.

— Само от гледна точка на комунистите.

— Аз не съм комунистка.

— Може и да не си, но като се има предвид, че кръвта вода не става...

Той млъкна.

— Извинявай — каза веднага. — Това беше тъпо.

— Да, така е. Беше много тъпо.

— Прости ми.

— При едно условие: че никога няма да проговориш за това отново. Съжалявам, че въобще ти споменах за някогашния флирт на Ерик с въпросната партия.

— Няма никога нищо повече да кажа по този въпрос.

— Това тържествено обещание ли е?

— Напълно.

— Добре. Защото мисля, че е крайно време да кажа на брат си за нас.

— Той, как мислиш, ще приеме новината?

Свих рамене. Но знаех отговора на този въпрос: *не с възторг*.

През тази година виждах Ерик рядко поради това, че той беше дяволски много търсена личност. Освен че пишеше за „Марти Манинг шоу“, разработваше нови програмни идеи за Ен Би Си, прекарваше част от времето си с Рони и водеше общо взето весел живот, така че почти не му оставаше свободна минута. Но той продължаваше да бъде верен брат и ми се обаждаше най-малко два пъти в седмицата.

Точно по това време, малко след като Джак започна да пренася част от дрехите си в моя апартамент, изненадващо Ерик и Рони ми дойдоха на гости към пет часа един неделен следобед. На прага Ерик ми съобщи, че ще ме измъкнат, за да пийнем по нещо в „Реджис“, после ще отидем на вечеря в „21“, а след това — да слушаме импровизации в „Блу Ноут“.

— Чудесно — казах аз. — Само да си взема палтото.

Ерик и Рони се спогледаха.

— Искаш да кажеш, че няма да ни пуснеш да влезем? — попита Ерик.

— Разбира се, заповядайте, влезете — откликнах аз нервно. — Но какъв смисъл има, щом излизаме веднага?

Ерик ме погледна с дълбок скептицизъм.

— Ес, кой е вътре, по дяволите?

— Никой. Защо пък трябва да има някой вътре?

— Добре тогава — каза Ерик, — ще влезем, за да не стоим на студа, докато се приготвяш.

Той ме отмести и мина. Рони пристъпяше на прага, защото не искаше да изглежда нахален.

— Влез и ти, Рони — казах аз. — Така или иначе котката вече е съвсем изскочила от чувала.

Не, Джак не беше дошъл изненадващо тази неделя и не се криеше вътре. Но апартаментът беше пълен с доказателства за неговото присъствие — доказателства, които аз щях да скрия, ако знаех, че Ерик ще дойде.

— И така — рече Ерик, като гледаше черните мъжки обувки голям номер, поставени отвътре до вратата ми, — не само че има тайнствен мъж, но е и с големи стъпала.

Ерик се разходи из апартамента, като повдигна вежди, когато видя мъжките козметични продукти в банята, чехлите до леглото ми и купчината романи с меки корици на страничната масичка във всекидневната.

— Не знаех, че имаш слабост към Мики Спилейн — каза той, като вдигна от масичката „Аз, съдебният заседател“.

— Когато започне да чете книгите му, човек започва постепенно да го харесва — смотолевих аз.

— Обзалагам се — каза Ерик, — че същото се отнася и за бърбъна „Хирам Уокър“ и цигарите „Честърфийлд“. Боже господи, Ес, ти развиваш сериозни навици на мъж. Остава ти само да сложиш плювалник до леглото си и да почнеш да играеш след работа на карти с момчетата в двора.

— Ами, да... мислех да се захвана с боулинг.

Ерик се обърна към Рони:

— Виж каква е шегаджийка моята сестричка.

— Винаги съм мислил така.

— Благодаря ти, Рони — промърморих аз.

— Разбира се, и през ум няма да ти мине, че тук живее мъж, нали, Рони? — попита Ерик.

— Не виждам никакви следи от такова нещо — каза Рони, като успя да остане сериозен.

— Благодаря ти още веднъж, Рони — казах аз.

— Да, *страшно много* ти благодаря, Рони — иронизира ме Ерик, — че взимаш страната на сестра ми.

— Не взимам нейната страна. Просто зачитам правото ѝ на личен живот.

— Предавам се, Рони — въздъхна Ерик. — Но аз, като неин по-голям брат, мога и да не зачитам правото ѝ на личен живот. Затова излизам открито и питам защо, дявол да го вземе, не ми каза, че живееш с някого?

— Защото — казах — не живея с никого.

— Добре, доктор Уотсън — рече Ерик, — всички доказателства сочат мъжко присъствие в този дом. Постоянно мъжко присъствие.

— Може би тя не иска да ти каже — предположи Рони.

— Да — додадох аз. — Може би не искам.

— Браво, браво — възкликна мрачно Ерик. — Никога, ама *никога* вече няма да се месея в работите на сестра си. А той има ли си име?

— Колкото и странно да ти изглежда, има си. Но няма още да ти го кажа.

— И защо пък не, дявол да го вземе?

През останалата част от вечерта Ерик ме тормози все със същия въпрос: кой е мъжът? След двайсетия му опит да измъкне информация от мен Рони му каза да стане и да напусне, ако няма желание да смени темата на разговора. Ерик разбра намека. Но първата му работа на другата сутрин беше да ми се обади по телефона и отново да започне да настоява да му кажа името на въпросния господин.

— Трябва да е някое леке, щом не искаш да ми кажеш.

— Имай търпение. Когато съм готова да ти кажа, ще ти кажа.

— Защо не си готова сега?

— Защото не знам дали това нещо има бъдеще.

— Е, добре, ако няма, можеш и сега да ми кажеш...

— Не можеш ли да приемеш факта, че не е задължително да знаеш всичко за мен?

— Не.

— Толкова по-лошо за теб. Устата ми си остава запечатана.

През следващите няколко седмици Ерик продължи да оказва натиск и да засилва чувството ми за вина. Защото той беше прав: ние винаги се стараехме да бъдем открити един с друг. Дори и това, че Ерик ми призна за сексуалните си наклонности, страшно трудно признание по онова време, без съмнение ме задължаваше да дам откровен отговор на въпроса му, макар че се страхувах от реакцията му. Накрая предложих на Ерик да се видим за по едно мартини в „Оук

Рум“ на „Плаза“. Работехме върху второто си мартини, когато най-после почувствах достатъчно кураж, благодарение на джина, за да кажа:

— Името на мъжа е Джак Малоун.

Ерик пребледня.

— Не говориш сериозно.

— Съвсем сериозна съм.

— Същият? — не повярва той.

— Да. Същият — кимнах аз.

— Но това е невероятно! Нали беше отнесен от вихъра? Той ти обърка живота. И след като го беше срещнала с жена му, не ми ли каза, че си го отпратила?

— Знам, знам, но...

— И така, колко време *точно* продължава това?

— Повече от четири месеца.

Ерик изглеждаше истински поразен.

— *Четири месеца?! Защо, за бога, го пазиш в тайна толкова дълго?*

— Защото изпитвах ужас от твоето неодобрение.

— Господи, Ес, може да не съм харесал този човек, когато го видях за пръв път, и естествено съвсем не харесах начина, по който той те заряза, но...

— След като Джак изчезна, ти ми повтаряше и повтаряше, че съм глупачка да хабя толкова много енергия заради такъв безнадежден тип. Затова, естествено, когато той се върна в моя живот, аз истински се притесних от твоята реакция.

— Нямам дълги кучешки зъби и не спя в ковчег, Ес.

— Знам, знам. И се чувствах ужасно, че крих това от теб толкова дълго. Но знаех, че преди да ти кажа каквото и да е, трябва да разбера дали това нещо има бъдеще, или не.

— И очевидно има. Иначе нямаше и сега да ми кажеш.

— Обичам го, Ерик.

— Това мога да го разбера.

— Наистина го обичам. Не е някакво глупаво увлечение по женен мъж, някаква случайна аферка. Истинско е. И чувството е взаимно.

Ерик замълча. Пиеше си мартинито и пушеше. Накрая сви рамене и каза:

— Предполагам, че пак ще трябва да се срещна с него, нали?

Уредих да се срещнем на чашка след няколко дни — по-късно в петък следобед в бара на „Сент Мориц“, един блок на изток от жилището на Ерик на Сентръл парк Саут. Бях дяволски нервна. Джак — също. Независимо от това го уверих, че брат ми е обещал да се държи по възможно най-добрия начин.

Нещата не започнаха добре, защото чакахме трийсет минути. После един от барманите дойде да ни каже, че Ерик бил задържан на съвещание, но ще бъде при нас след десет минути.

Минаха още четирийсет минути, през които Джак изпи още два бърбъна със сода и изпуши още три цигари.

— Това ли е идеята на брат ти за шега? — попита той накрая с раздразнение.

— Сигурна съм, че има някаква сериозна причина — казах аз с нервен глас.

— Или това, или той смята, че неговото време е по-ценно от моето. Разбира се, аз съм само някакъв си чиновник във фирма за връзки с обществеността, докато той е велик автор на гегове.

— Джак, моля те.

— Права си, права си. Говоря прибързано.

— Не, имаш право да си раздразнен. Но аз нищо не мога да направя...

— Тогава хайде да пием още по едно.

— Четвърти бърбън със сода?

— Искаш да ми кажеш, че не знам колко мога да нося?

— Келнер — казах аз, като го докоснах леко, когато минаваше покрай нашата маса, — още един бърбън и сода за господина, ако обичате.

— Благодаря — каза Джак сухо, когато келнерът се отдалечи.

— Никога няма да застана между мъжа и чашката му.

— Това ли е представата ти за ирония?

— Не, това е само намек, който ти не искаш да разбереш.

— Знам си мярката.

— Добре, добре.

Джак погледна към вратата.

— Но изглежда, че брат ти не си я знае.

Погледнах в същата посока. Сърцето ми направо секна. Защото Ерик току-що беше дошъл и беше пиян. Между зъбите му имаше изгаснала цигара, очите му бяха помътнели, походката му — несигурна. Когато ни видя, той свали шапката си със замах и се поклони ниско. После, препъвайки се, дойде до нашата маса и залепи на устните ми силна мокра целувка.

— За всичко е виновен господин Манинг. Настоя да изсипе две бутилки вино в гърлото ми на обяд.

— Закъсна с час и четвърт — казах аз.

— Това е шоубизнесът — каза той, като се стовари върху един стол.

— Можеш поне да се извиниш на Джак.

Ерик веднага скочи на крака. Застана мирно и отдаде енергично чест по военному. В този момент ми се искаше да го убия. За щастие Джак запази хладнокръвие. Той глътна наведнъж своя бърбън със сода и протегна ръка към новото си питие, което келнерът току-що бе оставил на масата.

— Радвам се да те видя, Ерик — каза той спокойно.

— И дал ти бог добро, господин Малоун — каза Ерик с отворителен акцент, подражавайки на Пат О'Брайън.

— Може би е по-добре да се видим някой друг ден — казах аз.

— Да — каза Джак. — Това май е добра идея.

— Глупости, глупости — изфъфли Ерик. — Нещо малко да пийна и равновесието ми ще се възвърне. Сега, какво ще пийнат с мен влюбените птиченца? Ама, разбира се... Келнер! Бутилка шампанско.

— Аз ще продължа да пия бърбън — каза Джак.

— Бърбън? — изломоти Ерик. — Хайде, хайде, няма нужда от пролетарско държание.

— Пролетарий ли ме наричаш? — запита Джак.

Ерик отново заговори с акцента на Пат О'Брайън.

— Ам'че така си е, във всеки прост човек се крие поет.

— За бога, Ерик — ядосах се аз.

— Само се шегувам — изрече той с нормалния си глас. — Нямах намерение да обиждам никого.

Джак кимна, но не каза нищо. Вместо това вдигна новото си уиски и изпи половината на един дъх.

— А-а — каза Ерик, — силният мълчалив тип.

— Какъв ти е проблемът? — попита Джак.

— Нямам проблеми — каза Ерик. — Никакви. Всъщност щастлив съм като ирландец в тресавище.

— Престани, Ерик — скастрих го аз.

— Напълно права си. Дълбоко се извинявам за моите абсурдни фантазии. А сега, господине, нека да оправим развалените помежду ни отношения с по една чаша от най-хубавото френско шумящо.

— Както ти казах, оставам на бърбън.

— Добре, добре. Разбирам. И одобрявам.

— Ти какво? — попита Джак.

— Одобрявам. Искам да кажа за бърбъна. Особено, че бърбънът е такова хубаво американско питие.

— Има ли нещо лошо едно питие да е *американско*? — попита Джак.

— Дявол го взел, не, ортак — каза Ерик, като сега имитираше Джон Уейн. — Просто бърбънът не е моята огнена вода, синко.

— Да-а, забравих. Комунягите по правило пият шампанско.

Ерик имаше вид на човек, на когото са ударили шамар. Искан да избягам от салона. След мига на шок Ерик си върна увереността и заимитира говора на Скарлет О'Хара.

— Боже, мили боже, някой си е позволил да говори прекалено много за моето цветисто минало. Дали не си ти, мила малка сестричке, дали не си ти?

— Джак, хайде да си тръгваме — казах аз.

— Ами нашето шампанско? — попита Ерик.

— Заври си го... — не довърши Джак.

— Безкрайно обичам лиричния жаргон на Бруклин.

— Говоря американски, макар че, сигурен съм, американският на теб ти звучи прекалено патриотично.

— Едва ли. В края на краищата не беше ли казал лично старият Сам Джонсън, че патриотизмът е последното убежище на негодника?

— Еби си майката — изсъска Джак, плисна остатъка от питието си в лицето на Ерик, и излетя от бара.

Ерик седеше там, а по бузите му течаха бърбън и сода. Той изглеждаше крайно объркан от това кръщение.

— Благодаря ти — казах аз с разтреперан глас. — Страшно много ти благодаря.

— Нещо лошо ли направих?

— Върви по дяволите! — казах аз и си тръгнах.

Претичах през фоайето и настигнах Джак точно когато излизаше през вратата.

— Мили, толкова много съжалявам...

— Не повече от мен. За какъв дявол го направи той?

— Не знам. Нерви, може би.

— Това не беше нервност. Държа се като задник.

— Моля те, прости ми.

— Ти тук нямаш никаква вина, миличка. Човекът с проблем е той. И проблемът му съм аз.

Той ме целуна леко по бузата.

— Виж, трябва да се прибирам. Ще ти се обадя през уикенда, когато ми мине меракът да разбия някоя стена.

Той се отправи към спирката на Сентръл парк Саус. Искях да хукна след него, да го уверя, че целият този инцидент не значи нищо... макар да знаех, че не е така. Най-лошото, което човек може да направи, когато нещата наистина тръгнат на зле, е упорито да твърди, че всичко е наред и че утре всички ще се събудим приятели. Само ако в живота можеше да стане така. Само ако ние можехме да не усложняваме всичко така дяволски...

И така, не изтичах след Джак, като реших, че ще бъде най-добре да говоря с него след като емоционалната му температура спадне до нормалната. Вместо това се върнах обратно в бара, събирайки сили за разправията, която щях да имам с брат си.

Но когато влязох в салона за коктейли, намерих Ерик загубил сваяст, свлечен на стола си. Хъркаше шумно, което страшно дразнеше останалите посетители, да не говорим за бармана.

— Този човек с вас ли е? — попита той, когато клекнах до Ерик.

— Да, за съжаление.

— Е, добре, махайте го оттук.

Необходима беше цяла минута непрекъснато тресене и тръскане, докато Ерик се свести. Той ме погледна озадачено.

— Ти какво търсиш тук? — попита той.

— Гледам един идиот — отговорих аз.

Барманът намери служител от хотела, който ми помогна да придружа Ерик от „Сент Мориц“ до апартамента му в Хемпшър хаус. За щастие Рони си беше вкъщи. Той завъртя очи, като видя Ерик в това състояние. Хванахме го под мишниците от двете страни и го заведохме направо в спалнята.

— Мисля, че съм малко уморен — измърмори Ерик, преди да падне по лице върху леглото и отново да изгуби свят.

Рони освободи брат ми от обувките, после го зави с одеяло.

— Нека си отспи — прошепна той, като ми показваше с жест да се върна с него във всекидневната. — Сигурен съм, че имаш нужда да пийнеш нещо.

— След това, което се случи, мисля, че алкохолът е последното нещо, което бих поискала.

После му разказах подробно за малкото изпълнение на Ерик в бара на „Сент Мориц“.

— Господи — въздъхна Рони, когато свърших. — Наистина знае как да обърка всичко.

— Просто не мога да повярвам, че наистина се държа по този начин... особено след като знае колко важно е за мен той и Джак да се разбират.

— Ревнува.

— От какво?

— От твоя мъж, естествено.

— Но това е лудост. Искам да кажа, когато бях женена, той въобще не се дразнеше от мъжа ми...

— Но, доколкото мога да разбера, това е било така, защото той не се е чувствал застрашен от него. Докато с този, новия...

— Но защо, по дяволите, ще се чувства застрашен от Джак?

— Защото за теб той значи така дяволски много, ето защо. И защото беше истински огорчен от факта, че ти кри всичко това от него няколко месеца.

— Откъде знаеш?

— Той ми каза.

— Трябваше да крия. Докато не се уверя...

— Ей, ама аз не те критикувам. Това, което казвам, е, че лудият ти брат те обожава повече от всичко на този свят. Трябва да го чуеш как говори за теб. Ти си всичко за него. И сега отнякъде пристига този мъж, когото той е срещнал веднъж по-рано, нали така?

— Да, и се намразиха от пръв поглед.

— Ето, виждаш ли. Така че тоя Джак изведнъж се появява в живота ти и всичко е така дяволски сериозно, че ти го пазиш в тайна от брат ся. В продължение на месеци. Сега той се страхува, че ще те загуби.

— *Да ме загуби?* Това е последното нещо, което може някога да се случи.

— Ти знаеш това. Аз знам това. Но ревността не е всъщност най-разумното чувство, нали?

Седях с Рони до около шест, като се надяхах, че Ерик може да се събуди. Но когато стана очевидно, че той няма да се свести през тази нощ, се върнах в апартамента си с отчаяното желание Джак да ми се обади. Но телефонът упорито мълчеше. В осем часа на другата сутрин обаче звънецът на външната врата звънна. Скочих от леглото, метнах халата и изтичах до външната врата. Там стоеше Ерик. Очите му бяха зачервени, лицето му беше пепеливо. Беше видимо нервен.

— Ще ми проговориш ли пак някога? — попита той.

— Не мога да не ти проговоря, нали?

Той влезе. Сложих кафе на печката. Седна до кухненската маса, без да казва нищо. След няколко минути аз заговорих:

— И така, да чуем покаянието.

— Не бях прав.

— Изключително неправ.

— Сега Джак ме мрази.

— Интересува ли те въобще дали те мрази, или не?

— Да, интересува ме. Защото знам колко много държиш ти на него.

— Тогава не на мен трябва да се извиняваш.

— Вярно е — каза той. — Няма да се повтори.

— Не, няма. Защото аз не искам да бъда поставяна в положение, при което трябва да избирам между теб и Джак. От такъв избор няма нужда.

— Знам, знам. И Рони ми каза същото нощес... след като ме направи на нищо за начина, по който съм се държал. Каза ми, че се държа като тринайсетгодишно момче.

— Едва ли тринайсетгодишно момче би могло да се държи така.

— Мислиш ли, че Джак ще ми прости...

— Провери сам.

Джак не ми се обади през този уикенд, което ме притесни, защото ми се обаждаше поне веднъж в събота. Късно в неделя вечер се чудех дали след малкото представление на Ерик чувствата му не са се променили. В понеделник сутрин вече бях сигурна, че знам какво ще последва: напрегнат телефонен разговор, при който той ще ми съобщи, че след дълги размишления е решил, че просто не може да издържи повече на това раздвоение на чувствата и че се връща завинаги в лоното на семейството. Или може би ще получа със сутрешната поща прощално писмо, в което ще ми пише, че номерата на Ерик в петък са допринесли нещата да изкристализират за него и че е разбрал, че нямаме бъдеще един с друг. Или най-лошото, ще прибегне до изпращане на телеграма със същото съдържание като картичката, която ми бе изпратил преди години:

Съжалявам.

Джак

Невероятно е, че мълчанието е това, което предизвиква най-ужасните страхове и кара човек да очаква най-лошото.

Но той ми се обади в понеделник сутрин.

— Мислех, че повече никога няма да ми се обадиш — въздъхнах аз с облекчение.

— Не съм чак толкова глупав.

— Но беше се ядосал.

— Бях се ядосал, но не на теб.

— Все пак не се обади и аз се притесних.

— Трябваше да се успокоя. После уикендът вкъщи страшно се обърка. Чарли вдигна температура над четирийсет градуса.

— Господи! Сега добре ли е?

— Да-а. Трябваше да намерим педиатър, който прави посещения по домовете. Оказа се, че е нещо вирусно. Но не спяхме цялата нощ в петък. После в събота сутрин, докато закусвахме, Дороти изведнъж се разплака. Когато я попитах какво има, отказа да ми отговори. Разбира се, знаех защо е толкова разстроена. Но когато се опитах да я накарам да ми каже защо е толкова разстроена, тя веднага млъкна като риба. Тогава я попитах: „Искаш ли да се махна?“. Изведнъж престана да плаче. Просто беше дяволски ядосана. „О! Това ще ти е съвсем добре дошло, нали?“, каза тя. „Не“, отвърнах, „няма“. „Е, добре, не съм сигурна, че мога да издържам това повече“, изрече тя и изтърча в спалнята. Реших, че е най-добре да я оставя на мира. След около половин час тя излезе облечена, напълно гримирана, съвсем спокойна на външен вид. Целуна ме, помоли ме да ѝ простя за избухването и после каза, че тъй като този ден сме вързани вкъщи заради Чарли, тя отива в деликатесен магазин, за да купи за вкъщи хубав обяд. Излезе за около половин час. Когато се върна, държеше се като че ли нищо не се бе случило. Седнахме и ядохме. Температурата на Чарли най-после започна да спада, гледахме Милтън Бърл по телевизията... голямо щастливо семейство. И през останалата част от уикенда тя не каза нито дума за това, че е била разстроена. Тази сутрин, като си приготвих куфара ѝ казах, че ще съм вън от града до четвъртък вечер. Тя ме целуна за довиждане и каза нещо весело от рода на: „Да не забравиш да ни се обадиш“. Трябва да ти кажа, Сара, че никога не съм се чувствал по-голямо говедо в живота си.

— Тогава да сложим край на всичко, Джак.

— Ти не искаш това, нали?

— Не, разбира се — казах аз. — А ти?

— Искam те повече от всичко на света! Ако те нямаше, не знам как щях да живея. Съжалявам, започвам да говоря като сантиментален глупак.

— На мен това ми харесва. Продължавай да говориш като сантиментален глупак.

— Получих нещо от брат ти днес.

— *Какво?* — възкликнах аз изненадано.

— Когато пристигнах в офиса тази сутрин, намерих нещо опаковано като подарък и писмо за мен. Искаш ли да чуеш какво е написал?

— Разбира се.

— Късо е и симпатично: „Драги Джак! Държах се като дете онзи ден следобед. Пиян глупак. Няма извинение за държанието ми. Понякога в живота си правим такива тъпотии. Моята беше особено голяма в случая. Знам колко много те обича сестра ми. Никога не бих направил нещо нарочно, за да я огорча, но знам, че постъпката ми в петък я нарани много силно и се срамувам за това. Не биваше да се държа толкова пренебрежително с теб. Ако не искаш да ми простиш за това ми избухване, нямам право да ти се сърдя. Всичко, което мога да кажа в заключение, е, че не бях прав. И много съжалявам“. Добавил е и послепис: „Изпращам ти бутилката шампанско, която щях да купя за вас онази вечер. Надявам се, че ти и Сара ще я изпие за ваше щастие“. Трябва да кажа, че се почувствах някак трогнат. И веднага му написах една бележка в отговор: „Благодаря ти за шампанското. Нямам лоши чувства. Джак“. Мислиш ли, че е достатъчно?

— Мисля, че е направо идеално — казах аз. — Благодаря ти.

— За какво?

— За това, че можеш да прощаваш. Понякога съвсем не е лесно.

— Аз те обичам, Сара.

— И аз, и аз теб, Джак. Ще те видя ли тази вечер?

— Ами, не смятам да изпия шампанското сам.

От този момент нататък между брат ми и Ерик се установи *entente cordial* (сърдечно разбирателство). Независимо от това, че рядко се виждаха един друг, всеки от тях си създаде навика да пита как е другият. Джак много харесваше „Марти Манинг шоу“ и често, когато специално харесаше някоя от неговите сценки, пишеше на Ерик по някоя картичка. Когато наближи следващият рожден ден на Джак, Ерик специално му изпрати хубава писалка „Паркър“.

Разбира се, аз бях много доволна, че Ерик и Джак установиха помежду си примирие. Защото по душа те бяха две пълни противоположности, със съвсем различни възгледи за света. Знаех, че всъщност не се харесват един друг, но след инцидента в „Сент Мориц“ правеха повече от възможното, за да избегнат да ми кажат нещо, което би могло да се тълкува като обиден коментар за другия. Може би и двамата бяха разбрали, че е глупаво да се състезават за чувствата ми, защото подобно съперничество неизбежно отдалечава хората един от друг и е самоунищожително. Както и да е, нямах желание да избирам

между двамата, защото това щеше да бъде жестоко решение, от което всички можехме да бъдем огорчени. Както и казах на Ерик веднага след извинителната му бележка до Джак:

— Между теб и него няма състезание за това кой е по обичан. Ти си моят безкрайно обичан брат. Той е моят безкрайно обичан любим. Ако не бях аз, вие никога нямаше да се познавате.

— Да — каза Ерик, — виж за колко неща си виновна.

— Знам, знам. И мога напълно да разбера защо нямате еднакви възгледи по някои...

— *По всички въпроси.*

— Прав си, прав си. Той е републиканец, поддръжник на Айзенхауер, а ти си либералдемократ. Ти си шоумен, а той работи в компания. Ти си атеист, той все още е вярващ католик.

— Да не забравим да споменем колко стриктно спазва седмата божя заповед.

— Никога не можеш да се въздържиш, нали? Ако нямаш какво друго да кажеш, пусни хаплива реплика от едно изречение.

— Извинявай, извинявай.

— Моля те, Ерик, не превръщай Джак в спорна за нас територия. Това ще има лош край.

— Няма да кажа никога нищо повече.

И наистина, чест му прави, че спазва напълно обещанието си. Нито пък Джак каза някога пак нещо лошо за брат ми. Нито пък съпругата на Джак направи някога отново скандал заради двойственото положение, в което той се намираше (или поне той не ми каза, че е имало такова нещо). В типичния за петдесетте години стил ние просто не обсъждахме въпроса. По това време всеки се стараеше с всички сили да избягва откровеното обсъждане на какъвто и да било потенциално болезнен въпрос. Стимулът за прекомерно анализиране беше нещо, което всички ние потискахме. По-добре беше да не кажеш нищо и да приемеш факта, че някои въпроси не могат да бъдат решени.

И така между всички нас се установи един вид статукво (стабилно положение). Срецах се с брат си през уикендите. Срецах се с Джак през седмицата. Дороти никога не питаше за мен. Аз винаги оставях Джак пръв да заговори за семейството си. Всичко беше много цивилизовано, много учтиво, вървеше много гладко. А аз открих и ценен съюзник в лицето на сестрата на Джак — Мег.

След скандала в „Сент Мориц“ имах големи колебания дали да приема най-после да се запозная с Мег, защото се страхувах, че ще ме намрази от пръв поглед, или просто няма да ме приеме заради ролята ми на „другата жена“ в живота на брат й. Джак също не изглеждаше склонен да се разкрие пред сестра си.

— Трябва да намеря подходящ момент — казваше ми той.

И въпреки че знаех, че това, което всъщност ми казва е „Страхувам се до смърт от това какво ще каже“ — аз просто се съгласявах, че наистина трябва да се изчака подходящият момент.

Затова беше изненада за мен, когато вдигнах телефона си една юнска сутрин, около месец след като бях казала на Ерик за първи път, че Джак се е появил отново в живота ми, и чух остър, жив глас, който ми се представи като:

— Мег Малоун, сестрата фантом.

— О, а-а... здравейте — казах аз с глас, издаващ колебание.

— Звучиш нервно — каза тя.

— Ами...

— Няма защо. Особено с парче като мен. Свободна ли си днес на обяд?

— Ъ-ъ, да, разбира се.

— Добре. В един часа в „Сардис“. Едно нещо само: пиеш, нали?

— Ъ-ъ, да.

— Значи тогава ще се разберем чудесно.

Независимо от уверенията на Мег, че не трябва да се притеснявам от срещата си с нея, аз все още продължавах да се чувствам крайно напрегната, когато същия ден на обяд влязох в „Сардис“. Шефът на ресторанта ме придружи до „обичайната маса на госпожица Малоун“ — странична маса на най-видно място до централната разделителна преграда на ресторанта. Когато дойдох, тя вече седеше там — с цигара в едната ръка, коктейл джимлет в другата и „Атлантик Монтли“, отворено на масата пред нея. За разлика от Джак тя беше дребничка, но хубава, момчешки тип, по-скоро започнало да позастарява момченце. Докато се приближавах към масата, тя ме огледа внимателно от горе до долу. После, когато седнах, тя посочи броя на „Атлантик“ и каза:

— Минавало ли ти е някога през ум какво отвратително лайно е Едмънд Уилсън?

— Лайно... или просто дебел и помпозен?

Този коментар предизвика усмивка у нея.

— Какво ще пиеш? — попита тя.

— Ако това е джимлет, ще пия един?

— Дадено — каза тя и се впусна отново в пледоария против Уилсън, Сирил Конъли и всички други възможни субекти на литературната критика.

По времето, когато ни донесоха вторите чаши с джимлет, аз вече научавах за всички отровни интриги в „Макгроу Хил“. Когато пристигнаха обяда и бутилка вино „Соав“, тя вече искаше да научи подробности за това, какво е да работиш за „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“. Когато се появи кафето, беше три часът следобед и ние и двете бяхме мотани (във всеки възможен смисъл на думата), и аз знаех всички гадни подробности за неотдавнашната любовна афера на Мег с един главен редактор на име Кноф.

— Знаеш ли какво най-харесвам на женените мъже? — каза тя, като размахваше несигурно чашата си с вино. — Това, че си мислят, че контролират положението, когато всъщност ние сме тези, които притежаваме истинската власт. Можем да ги изритаме от апартаментите си, когато ни писне от тях. Разбира се, аз гледам сантиментално на тези неща.

— Личи си — каза аз през смях.

— Джак винаги е казвал, че аз съм наследила гените на цинизъм в семейството. За разлика от него, който, въпреки вида си на бруклински тарикат, е отворително мекушав във всяко едно отношение. Ако можеше да го чуеш как говори за теб. За него ти си спасението му, неговото избавление от всичко, което го спъва в живота. Когато за пръв път се опита да ми разкаже за теб, беше толкова нервен, чувстваше се толкова неудобно, че просто нямам думи. Накрая го отрязах и му казах: „Господи, Джак, аз да не съм отец Джилхой. Обичаш ли това момиче?“. На което той отговори: „Повече от всичко! И... ако погледнеш това от...“. Я, ти се изчервяваш.

— Да — казах аз. — Изчервявам се.

— Недей. Щастлива съм и за двамата ви. Както някой си от Брил Билдинг някога е писал: „Любовта е чудесно нещо“.

— Той страшно се страхуваше да ти каже.

— Така е, защото брат ми е от най-лошия вид ирландски католици. Той съвсем истински вярва в Първородния грях, грехопадението, огъня на ада и проклятието, и всички останали весели шегички от Вехтия завет. Докато аз все му повтарям, че този вид моралност си е чисто лайно. Единственото, което има значение, е порядъчността в отношенията на хората един към друг. От това, което той ми каза, разбирам, че се държи съвсем порядъчно с Дороти в случая.

— Може би, но понякога се чувствам адски виновна заради нея.

— Виж сега, той може да бъде истински гадняр и направо да зареже и нея, и Чарли. Помисли си, много мъже правят точно това. Но той е лоялен. Тъй като и Дороти проявява лоялност. Искам да кажа, че винаги съм смятала Дороти за общо взето порядъчна жена. Не точно от най-живите, нито пък е готова веднага да се разсмее, но по същество е добра. И какво, ако бракът им не се основава на голяма страстна любов — това той има с теб. Отношенията му с Дороти са обикновено, добро приятелство. И това не е лошо. Повечето бракове се основават на взаимна ненавист.

— Значи ли това, че не искаш никога да се омъжиш?

— Никога не бих казала „никога“. Но в душата си разбирам, че съм създадена да живея сама. Приятно ми е да имам мъж за известно време... но се чувствам добре и когато той си отиде.

— Разбирам това усещане.

— Значи можеш да се справиш с положението на „другата жена“?

— Толкова е странно да откриеш с колко много неща в живота можеш всъщност да се справиш.

След този обяд Мег и аз станяхме истински приятелки и си създадохме традицията на всеки пет-шест седмици да излизаме една вечер „по женски“. Джак беше много доволен, че се разбираме така добре, но малко се притесняваше от това какво споделяме през време на тези пиянски вечери. Една вечер в моя апартамент, когато се бях гушнала до него на дивана, той ме подложи на кръстосан разпит относно последните ми разговори със сестра му.

— Какво си говорим, не е твоя работа — срязах го аз.

— Обзалагам се, че са женски приказки — каза той.

— Женски приказки! Ама че го рече — ние и двете сме жени с професии и образовани, едната — в Брин Мор, другата — в Барнард, а ти си въобразяваш, че си разменяме рецепти за шоколадови курабийки.

— Не, но мога да си представя, че говорите за лакове за нокти и найлоново бельо.

— Ако не знаех, че ме занасяш, щях да ти дам да разбереш.

— Е, хайде, за какво си говорихте?

— За това добър ли си в леглото.

Той пребледня.

— Сериозно ли говориш?

— Напълно. И Мег искаше да ѝ разкажа всички подробности.

— Боже господи...

— Е, добре, за какво друго очакваш да си говорим?

— Шегуваш се, нали?

— Защо мъжете са толкова тъпи?

— Защото някои от нас правят грешката да се влюбят в умни жени като теб.

— Тъпачка ли предпочиташ?

— В никакъв случай.

— Страшно умен отговор.

— Значи няма да ми кажеш...

— Не. Разговорите ни са лични... каквито и трябва да бъдат. Но ще ти кажа нещичко, едно нещо, което ѝ признах вчера: щастлива съм!

Той ме погледна внимателно.

— Наистина ли?

— Недей да звучиш така дяволски изненадан.

— Не съм *изненадан*. Просто доволен, това е всичко.

— Повярвай ми и аз също. Защото всичко върви така добре.

Той се наведе към мен и ме целуна.

— Животът наистина може да бъде толкова хубав.

— Да — казах аз, като го целунах в отговор. — Може.

А когато животът е хубав, времето изглежда, че тече с невероятна скорост. Може би защото тези дни отминаваха с някакъв приятен ритъм — с чувство, че събитията се движат спокойно, в добре организиран ритъм, че обстоятелствата действат в полза на всички ни. Моите колони вървяха добре. „Харпър енд Брадърс“ ми платиха невероятната сума от пет хиляди долара (много пари за онова време),

за да издадат книга с моите статии от „Животът такъв, какъвто е“... за 1952. Джак беше повишен. Той стана шеф на отдел и макар че все още се занимаваше със същите застрахователни компании, заплатата му се удвои. Междувременно договорът на Ерик с Ен Би Си беше подновен с увеличена заплата, което накара сметката му в банката да стане още по-голяма. Мег беше повишена на длъжност старши редактор в „Макгроу Хил“ и завърза връзка с един басист от оркестър на Арти Шоу (историята продължи около шест месеца — почти с продължителност на романтичен епос по стандартите на Мег). Нещо по-важно, животът ми с Джак се превърна в приятно ежедневие. От това, което можех да науча, Дороти също се бе приспособила към странните идеи за семеен живот на мъжа си, даже и независимо от това, че все още наричаше дните, през които той не беше с нея, *дни вън от града*.

Изтъркана истина е, че ние никога не разбираме, че сме били щастливи, преди времето на щастие да отмине. Но през последната половина на 1951 аз осъзнавах, че това без съмнение е прекрасен период от живота ми.

После всичко свърши. Дори си спомням и точната дата: осми март 1952. В шест сутринта. Събуди ме настойчиво звънене на външната ми врата. Джак беше по работа в Питсбърг, затова не можех да си представя кой, по дяволите, би могъл да ме безпокои в такава ранна доба.

Отворих външната врата и видях Ерик да трепери отвън. Имаше вид на човек, който не е мигнал цяла нощ. Изглеждаше също така и напълно смазан. Изведнъж изпитах страх.

— Какво се е случило? — попитах.

— Те искат от мен да им съобща имена — каза той.

ШЕСТ

Те бяха радио- и телевизионната компания Ен Би Си. Предишният следобед старши вицепрезидентът, отговарящ за корпоративните въпроси, господин Айра Рос, се обади на Ерик в кабинета му на трийсет и втория етаж на Рокфелер сентър и го попитал дали може да отдели една-две минути, за да се срещне с него и с един колега. Ерик попитал дали не може срещата да почака до утре, защото бил притеснен за крайния срок за редакцията на „Марти Манинг шоу“ за следващата седмица.

— Съжалявам — казал Рос, — но трябва да ви видим веднага.

— *Ние* — каза Ерик. — Веднага щом кучият син каза *ние*, знаех, че с мен е свършено.

Ерик спря за миг за глътка кафе. Попита ме дали имам уиски вкъщи.

— Ерик, шест часът сутринта е.

— Знам колко е часът — каза той. — Но кафето е малко слабо, а една глътка рай (ръжено уиски) ще ме посъживи.

Когато се поколебах, той каза:

— Моля те, Ес. Сега не е моментът да започнем да спорим за това дали е правилно, или не, да се пие рано сутрин.

Станах и донесох бутилката „Хирам Уокър“ от кухненския шкаф.

— Нямам рай, само бърбън. Джак не пие рай.

— Стига да е над петдесет алкохолни градуса, пък не искам да знам какво е.

Той си наля щедро бърбън в кафената чаша. После отпи отново, като леко премигна, докато преглъщаше бърбъна.

— Така е по-добре — каза той, после продължи разказа си. — И така, аз се качих в кабинета на Рос на четирийсет и третия етаж. Персоналът на Ен Би Си наричат помежду си Рос Химлер, защото той е човекът, който унищожава всеки, от когото компанията иска да се отърве. Секретарката му видимо пребледня, като ме видя — сигурен сигнал за опасност, че съм яко цопнал в лайното. Но вместо да ме въведе в кабинета, тя ме придружи до съседната заседателна зала. Там,

около една маса, седяха пет души. Когато влязох, всички те ме загледаха така, като че ли бях осъден на смърт, изведен за последно изслушване от комисията за помилване. Продължително напрегнато мълчание. Какъвто съм си идиот опитах се да разреда атмосферата, като пусна някоя шега.

— Всички сте тук заради мен? — казах аз.

Но никой не се засмя. Вместо това, Рос се изправи. Наистина бездушен индивид. От онзи безличен счетоводителски тип, с дебели очила и мазна кафява коса. Трябва другите деца в училище много да са го били и оттогава той все си отмъщава за това, защото така явно се радва на малкото власт, която служебното положение му дава. Особено в моменти като този, когато му предстои да извърши свое собствено разследване за противоамериканска дейност на четирийсет и втория етаж на Рокфелер сентър. И така, той се изправи и с безучастен глас представи всички около масата. Там беше Бърт Шмидт, шеф на отдела „Вариете и комедия“. Имаше и двама души — Голдън и Франкъл — от юридическия отдел. А също и един господин на име Брад Суит — агент от Федералното бюро за разследване. Да можеше да го видиш тоя сладък Суит. Изглеждаше като че ли е специално избран от съвета за разпределяне на ролите. Наистина грамаден тип от Средния Запад — квадратна челюст, подстрижка „паве“ и къс удебелен врат. Сигурен съм, че в гимназията си в Небраска е играл защитник на втора линия, оженил се е за момичето, което е придружил на абитуриентския бал, а и вероятно е прекарал всичките си четири години в държавния колеж в Уичита в мечти за момента, в който ще може да заработи за господин Хувър и да защитава мама и американското знаме от опасни подривници, драскачи на гегове като мен. Представи ли си картината?

— Да — казах аз, като си сипах малко бърбън в кафето. — Представих си картината.

— Ти какво се разпи?

— Реших, че и аз имам нужда.

— Както и да е, Рос ми посочи стол. Седнах. Докато правех това, забелязах, че пред агент Суит има голяма дебела папка с моето име върху нея. Погледнах към юристите. На масата пред тях бяха отворени моите договори с Ен Би Си. Опитах се да срещна догледа на Бърт Шмидт — той винаги е бил най-големият ми поддръжник в Ен Би Си

— но той погледна на другата страна, примрял от страх. Рос откри събора на инквизицията със стандартния начален въпрос:

— Знаеш ли защо си тук.

— Не съвсем — отговорих аз, — но щом като тук присъстват двама юристи, трябва да съм извършил някакво голямо злодеяние. Чакай да се сетя? Откраднах една-две шеги от Ърни Ковакс и сега сте ме извикали, за да ме обвините в плагиатство.

Още веднъж показателят за смях беше по-малко от нула. Вместо това Рос се ядоса и каза да окажа малко внимание на присъстващите в стаята.

— Не се опитвам да се държа неуважително, просто се чудя какво правя тук... и какво, по дяволите, не е наред.

В този момент агент Суит ме загледа с очи като че ли обучени от фанатичната школа по патриотизъм на Оди Мърфи и ми зададе въпроса, на който знаех, че в последна сметка ще трябва да отговоря.

— Господин Смит, член ли сте сега или били ли сте някога член на Комунистическата партия?

Без дори и да помисля, веднага казах:

— Не.

Агент Суит се опита да потисне самодоволната си усмивка, докато отваряше моята доста обемиста папка и каза:

— Лъжете, господин Смит. Ако това беше истински съд, можеше да бъдете подведен под отговорност за неверни твърдения.

— Но това не е истински съд — казах аз. — Това е съд на джунглата.

Това наистина вбеси Рос.

— Слушай, умнико — каза той с тихо заплашително съскане, — по-добре окажи сътрудничество тук или...

Един от адвокатите, мисля, че беше Франкъл, го хвана за ръката, като че ли искаше да каже да си спести заплахите. После се обърна към мен, като се стараеше да звучи съвсем разумно и приятно:

— Вие сте напълно прав, господин Смит. Това не е съд от юридическа гледна точка. Това не е разследване или комитет, назначен от Конгреса. Това е просто една среща, уредена тук във ваша полза...

— *Моя полза!?* — казах малко по-високо, отколкото трябваше. — Ама че шега.

— Всичко, което се опитваме да направим тук — каза Франкъл, — е да ви помогнем да избегнете ситуация, която наистина би ви била в ущърб.

— О, значи тук сме се събрали само приятели? — казах аз, като гледах право в Бърт Шмидт. — Я виж ти, да вземеш да повярваш. Не знаех, че имам толкова много приятели по върховете...

— Няма смисъл — каза Рос на своите партньори инквизитори.

И в този момент Шмидт реши да играе ролята на добрия полицаи.

— Ерик, *моля те!* Опитай се да сътрудничиш.

— Добре, добре — казах аз. — Хайде, давайте.

Агент Суит се върна към папката.

— Както вече казах, господин Смит, тук ние имаме доказателства, които опровергават вашето последно твърдение. Съгласно нашите архиви вие сте станали член на партията през март хиляда деветстотин трийсет и шеста и сте били член на нюйоркската ядка в продължение на пет години, като сте напуснали партията едва в хиляда деветстотин и четирийсет и първа година.

— Добре, признавам. През един много кратък период в моя живот, точно след като излязох от колежа, бях член на партията. Но това беше преди десет години...

— Тогава, защо току-що ме излъгахте за тази ваша постъпка от миналото? — попита ме агент Суит.

— Вие бихте ли искали да признаете някоя такава глупава постъпка от миналото?

— Не, разбира се, но когато въпросът ми се зададе от федерален служител на правителството на Съединените щати, бих казал истината. Грешката си е грешка. Но грешката може да се поправи само ако човек си я признае и се опита да постави всичко в ред.

— Както преди две секунди ви казах, напуснах партията преди цели десет години.

Другият юрист, Голдън, се включи в разговора в този момент, като се опитваше да звучи приятелски:

— Какво ви накара да напуснете партията, Ерик?

— Просто изгубих вяра в доктрината, която тя проповядваше. Разбрах, че е идеологически погрешна за много неща. А също

започнах да вярвам и на слуховете за репресивната политика на Сталин в Русия.

— Така — каза страшно услужливият адвокат Голдън, — вие сте разбрали, че комунизмът е погрешен.

Той не каза това изречение като въпрос, а по-скоро като твърдение. Бърт Шмидт ми хвърли умотелен „не ставай глупав“ поглед.

— Точно така. Реших, че комунизмът е погрешен. И мракобеснически.

Това очевидно беше верният отговор, защото веднага всички около масата се поосвободиха, независимо от това, че Рос изглеждаше разочарован, че престанах да играя ролята на враждебно настроен свидетел. Без съмнение, той щеше да бъде истински щастлив да освети лицето ми със силна лампа и да ме удари по главата с телефонния указател, опитвайки се да ме принуди да кажа истината. Вместо това всички станаха сладки-медени. За миг-два поне.

— Като се вземе предвид вашата достойна за възхищение промяна в отношението ви към комунизма — каза агент Суит, — смятате ли, че можете да наречете себе си американец патриот?

Очаквах и този тъп въпрос. И знаех, не трябва да излъжа. Затова уверих агент Суит и всички около масата, че обичам отечеството си повече от живота си дори или някаква подобна тъпотия. Суит изглеждаше доволен от отговора ми.

— Тогава значи сте готов да сътрудничите? — попита ме той.

— Да сътруднича? Какво разбирате под *сътрудничене*?

— Имам предвид да ни помогнете да прочистим комунистическата мрежа, която заплашва стабилността и устоите на Съединените щати.

— Не знаех за такава заплаха — казах аз.

— Повярвайте ми, господин Смит — каза агент Суит, — съществува и е много страшна. Но със сътрудничеството на бивши партийни членове като вас ние получаваме възможност да проникнем дълбоко в сърцето на партията и да извадим на бял свят истинските води.

— И да ти кажа, Ес, точно в този момент той звучеше като едно от момчетата на Харди, които гонеха лошите комуниги. „Помогнете ни да проникнем в мрежата на комунистите, която заплашва стабилността

и устоите на Съединените щати.“ Кой може да повярва на подобна щуротия? Като че ли някога въобще е имало комунистическа мрежа в нашата страна. Опитах се да звуча логично:

— Вижте, господин Суит, в трийсетте години много хора влязоха в партията, защото това беше нещо като мода. Модно увлечение като хула-хуп.

Рос много се зарадва на това изказване.

— Позволявате си да сравнявате една мракобесническа доктрина като комунизма с нещо толкова невинно като хула-хуп?

— Това, което исках да кажа, господин Рос, е, че бях наивно момче, току-що завършило Колумбийския университет, което просто налага цялата тая доктрина за правата на човека и лъжата за разпределение по равно на богатата, които партията пробутваше. Но ако сериозно се потърси причината... Тогава исках да бъда в крак с другите. Работех за провинциалните театри...

— Инкубатор на разложителна дейност — каза Рос, като ме прекъсна.

— Господин Рос, кога, по дяволите, шепа актьори и режисьори въобще са застрашавали стабилността на някой режим някъде по света?

— О-о? — каза Рос с чувство за триумф, — вие смятате правителството на САЩ за *режим*, така ли?

— Не точно това казах...

— Истинският американец патриот знае, че Бащите на нацията са ни дали най-демократичната държавна система, съществувала някога на тази планета.

— Чел съм „Историческите есета“^[1], господин Рос. Напълно разбирам доктрината за разделяне на властите, както е била изкована от Хамилтън, Медисън и всичките останали просветени мъже... които, откровено казано, биха били крайно огорчени, ако можеха да видят как един гражданин на тази страна е подложен на разпит за неговата вяност към знамето...

— Това не е разпит — изръмжа Рос, като удари с юмрук по масата.

Още веднъж Франкъл сложи успокояваща ръка върху неговата. После каза:

— Ерик, аз мисля, че агент Суит, както и всички ние тук, се опитваме да разберем дали все още си свързан с партията, или не.

— Тази голяма папка, отнасяща се за мен, не показва ли, че съм напуснал преди десет години?

— Показва, разбира се — каза Суит. — Обаче кой може да докаже, че вашето напускане на Партията не е било само камуфлаж? Това, което знаем, не пречи да бъдете един от техните законспирирани активисти, маскиран като бивш комунист...

— Не говорите сериозно, нали? — казах аз.

— Господин Смит, *ФБР винаги говори сериозно*. Особено когато се касае за въпроси, свързани с националната сигурност.

— Както вече казах веднъж, напуснах партията през хиляда деветстотин четирийсет и първа. Не съм поддържал никакви връзки с партията след това. Не ми харесва проклетата партия, а сега проклинам и деня, в който влязох в нея. За бога, аз съм един от хората, които пишат за Марти Манинг! Откога един съчинител на гегове се смята за заплаха за националната сигурност?

— Господин Смит, нашите сведения сочат, че през последните десет години вие сте поддържали връзки с много комунисти.

После започна да изрежда цял списък от имена — главно други сценаристи, с които в най-добрия случай съм имал бегли професионални контакти. Опитах се да обясня, че подобно на мен повечето от тези хора са се присъединили към партията просто защото са от това поколение. И знаеш ли какво каза Суит?

— Моят брат е от вашето поколение, но той не се присъедини към партията.

Още веднъж се въздържах да кажа нещо от рода на: „Така е, защото брат ти сигурно е някой селяндур от Средния Запад, а не образован интелектуалец от Източния бряг, който е имал глупостта да прочете Маркс и да се хване сериозно на целия тоя негов боклук за пролетариите и призова му да се обединяват“. Вместо това, още веднъж се опитах да обясня, че това беше младежка грешка, за която сега дълбоко съжалявам. И още веднъж Голдън се опита да ме спаси:

— Ерик, знам, че всеки един от хората тук, на тази маса, е много доволен, че вие признавате грешката си. Както и агент Суит каза, всички ние грешим, особено когато сме млади. И при все че аз лично вярвам на думите ви, че сте прекъснали всякакви контакти с партията

през хиляда деветстотин и четирийсет и първа, сигурен съм, че ще се съгласите, че е необходимо някакво по-сериозно доказателство за вашата неангажираност към партията.

Знаех какво ще последва, макар че продължавах да се надявам отчаяно и неразумно, че ще мога някак си да заобиколя въпроса, който те не можеше да не ми зададат.

— Съвсем просто е — каза Голдън, — агент Суит иска от вас само да му съобщите имената на хората, които са ви въвели в партията, и на лицата, които продължават да бъдат активни членове на партията и днес.

— И — допълни агент Суит, — като съобщите тези имена, вие не само ще покажете, че нямате нищо общо с комунистическа дейност в момента... с това вие ще потвърдите, че сте патриот.

— Откога набеждаването на невинни хора се смята за патриотично дело? — попитах аз.

— Комунистите не са невинни — кресна ми Рос.

— Бившите комунисти положително са.

— А — каза агент Суит, — тогава значи признавате, че познавате комунисти.

— Бивши комунисти, хора като мен.

— Ерик — каза Франкъл, — защо просто не предоставите на агент Суит няколко имена...

— И да съсипя живота им по този начин?

— Ако те са толкова невинни, както вие твърдите, тогава няма от какво да се страхуват.

— Освен, разбира се, ако и те откажат да посочат имена. Това е играта, нали? Заплашвате ме и аз ви съобщавам имена. После, след като съм се държал като морално слаб човек и съм предал няколко души, вие отивате при тях и разигравате същия номер. „Дай ни имена и ще те оставим на мира.“ Проблемът е как ще живея със самия себе си, след като ме оставите на мира. Има вероятност да не ми харесва човек, когото сте оставили на мира.

— Казваш, че няма да съобщиш имена, така ли? — попита Рос.

— Казвам, че след като не познавам никакви активни комунисти повече, да ви давам куп имена, ще бъде празна работа.

— Позволете ни ние да преценим това, господин Смит — каза Суит.

— А ако откажа?

— Можеш да се простиш с работата си — каза Рос. — И не само в Ен Би Си, но и в която и да е компания за радио и телевизия, кино студио, рекламна агенция или колеж в страната. Ще бъдеш човек, на който никой няма да даде работа. Аз ще се постарая това да стане.

Срещнах погледа му.

— В това не се съмнявам ни най-малко.

Изведнъж Бърт Шмидт влезе в този Сократов диалог:

— Ерик, чуй ме. Ти си един от най-талантливите комедийни сценаристи на Америка днес. За мен ти си един от големите активи на Ен Би Си — голяма фигура в нашата индустрия, с бъдеще и с голям просперитет пред себе си. Зная, че това е неприятно, но всеки от тук присъстващите е отговорил на същите въпроси. Така че дори и ти да не кажеш имена, някой друг ще ни ги каже. И за разлика от теб, този човек ще си запази работата. Това, което искам да кажа, е: не усложнявай нещата за самия себе си. Кажи на агент Суит това, което иска да знае, и хвърли цялата тази история зад гърба си. Във всеки случай никой никога няма да знае, че ти си дал тези имена... Нали така, агент Суит?

— Точно така. Подписаните от вас показания ще бъдат класирани като *секретни* и до тях ще имат достъп само служителите на Бюрото и някои от инспекторите, които работят в Комитета за противоамериканска дейност.

— Значи и аз никога няма да знам кой точно ме е предал на Бюрото?

— Никой не ви е предавал, господин Смит — каза агент Суит. — Някои хора просто са изпълнили дълга си като истински американци. И същото искаме и от вас.

— Имам договор с тази компания. Не можете да ме уволните ей така изведнъж за щяло-нещяло.

Голдън и Франкъл започнаха да прелистват копията си от моя договор. Пръв заговори Франкъл:

— Съгласно клауза двайсет и първа (а) от условията за наемане на работа вие можете да бъдете уволнен от Националната радиоразпространителска корпорация поради нарушаване на моралния кодекс.

— Това пък сега е пълна дивотия.

— Съдът ще бъде този, който ще реши това — каза Франкъл. — Вие ще трябва да ни съдите, което, както се досещате, ще ви струва много пари. И при все че нямам желание да ви заплашвам, нашите джобове без съмнение са по-дълбоки от вашите, Ерик. И случаят ще се проточи с години, през което време ще сте без работа... и както господин Рос вече посочи, за съжаление вие ще сте човек, на когото никой няма да даде работа.

Не можех да повярвам на ушите си. Като че ли Кафка лично беше дошъл в Рокфелер сентър. Реших да печеля време. Затова казах:

— Трябва добре да обмисля всичко това.

— Разбира се — каза агент Суит. — С удоволствие ще ви дадем седемдесет и два часа, за да обмислите решението си. Но разберете — откажете ли да ни сътрудничите, не само че Ен Би Си ще има причини да ви уволни, но и бюрото ще бъде задължено да докладва за вас в Комитета за противоамериканска дейност. Безспорно, тогава ще бъдете призован по съдебен път да свидетелствате пред комитета и ако откажете да отговорите под клетва на някой от въпросите, ще бъдете обвинен за обида на съда и ще получите присъда за лишаване от свобода.

— Боже, какво съблазнително бъдеще ми рисувате.

— Не е необходимо това да бъде вашето бъдеще — каза агент Суит, — стига да ни окажете сътрудничество.

После той изигра най-големия си коз. Отвори папката си, извади една снимка на Рони и я показа. Стомахът ми започна да се свива. Трябваше да си поставя ръцете под масата, защото не исках никой да види, че треперят.

— Познавате ли този човек? — попита ме Суит.

— Да, познавам го. — Гласът ми звучеше насечено.

— Колко го познавате?

— Приятели сме.

Суит се наклони напред.

— Какъв вид приятели?

Трябваше да видиш осъдителния поглед на тоя тъпак — като че ли бях Содом и Гомор, слети в едно. Погледнах към Бърт Шмидт, но той отново ми отговори с един от неговите отчаяни погледи, които казваха, че *не може да ми помогне*.

Моето мълчание не хареса на Суит.

— Моля, отговорете на въпроса ми, господин Смит. Какъв вид приятелство имате с този мъж?

Очите на всички присъстващи бяха приковани върху мен. Рос тържествуваше. Беше ми трудно да говоря.

— Просто приятели сме — казах накрая.

Суит изпусна тежка въздишка. После извади една малка папка от моята голяма и зачете от нея:

— Роналд Гарсия. Роден в Бронкс, Ню Йорк. Възраст: 31. Професия: Музикант. Неосъждан, без криминално досие. Настоящ адрес: Апартамент 508, Хампшър хаус, 150 Сентръл парк авеню Юг, Ню Йорк, Ню Йорк. Това по една случайност е вашият адрес, господин Смит.

— Да, моят адрес е.

— Значи господин Гарсия живее с вас.

— Както казах и преди, ние сме приятели. Познаваме се от работата си в развлекателната индустрия. Роналд в момента си сменя квартирата. С парите не е много добре и аз му предложих да остане при мен за известно време.

— И къде във вашия апартамент спи той?

— На дивана. Той е от тия, които се изтеглят, за да станат на...

Суит отново зачете внимателно в папката.

— Според две от прислужниците в Хампшър хаус, които ние интервюирахме, диванът ви никога не е бил отварян. Те и двете заявиха ясно, че са виждали лични вещи на господин Гарсия на нощното шкафче до вашето легло, тоалетните му принадлежности във вашата баня. И нещо повече... състоянието... ъ-ъ... на бельото на вашето легло ясно е показвало, че на него спят двама души, които са встъпвали в...

Франкъл рязко го прекъсна.

— Мисля, че чухме достатъчно, агент Суит. И аз съм сигурен, че господин Смит разбра за какво става дума.

Скрих лице в ръцете си. Чувствах, че наистина мога да повърна. Поставиха ме в безизходно положение. И мръсниците знаеха добре това.

Една ръка докосна рамото ми. После чух гласа на Бърт Шмидт:

— Ела, Ерик, ела да изпием по чаша кафе.

Той ми помогна да стана. Бях в шок. Не можех повече да гледам което и да е от тия лайна. Но докато излизахме, агент Суит каза:

— Седемдесет и два часа, господин Смит. Не повече. И се надявам, че ще постъпите разумно.

Шмидт и аз слязохме с асансьора долу във фоайето. Той взе такси и каза на шофьора да кара в „Карнеги Дели“ на 56-та и Седмо авеню.

— Не мога да кажа, че съм гладен, Бърт.

— Просто исках да се махнем от оная шибана сграда — каза той.

В ресторанта седнахме в едно от най-вътрешните сепарета. След като келнерката ни донесе кафетата, Шмидт започна да ми говори с тих, конспиративен глас:

— Съжалявам — измънка той. — Не може да си представиш колко съжалявам.

— Ти какво им каза.

— Те не са ме разпитвали.

— Лъжеш. Разбира се, че са те разпитвали. Защото съм те чувал да се хвалиш за времето, когато си работил с Одетс и Харолд Чърмън в старото театрално сдружение — истински кошер на *поддривна политическа дейност*, какъвто някога е имало...

— За разлика от теб, никога не съм бил член на проклетата партия.

— Но все пак познаваш достатъчно хора, които са били. И сигурен съм, че когато са те натиснали, е трябвало да кажеш на мръсниците едно-две от техните имена, нали?

— Никога не бих...

— Лъжеш, Бърт. Имаш две бивши съпруги и три деца в частни училища. Нали непрекъснато квичиш, че все нямаш пари да платиш на тия момичета от шоубизнеса, които обичаш да чукаш...

— Я говори по-тихо бе...

— Унищожават ме, а ти искаш да ти шепна като идиот!

— Добре, добре — съгласи се Бърт тихо. — Това е отвратително. Лайнарска работа. Мисля съвсем като теб. Но, Ерик, нямам никакво влияние пред тези тъпанари. Никой няма. Те си имат свои собствени правила...

— Противоконституционни правила.

— Може и така да е... но няма човек, който да не се страхува да каже това.

— Бърт, ти ли даде моето име?

— Заклевам ти се с ръка на сърцето в живота на децата си: не съм аз.

— Но им оказа сътрудничество, нали?

— Ерик, моля те...

— Отговори ми.

Той притисна очите си с длани. Когато ги махна, очите му бяха влажни.

— Да-а-а — каза тихо, — дадох им няколко имена.

— Няколко?

— Две или три... може би четири. Но честно казано, Ерик, това бяха хора, които така или иначе във всички случаи щяха да бъдат разследвани. Искам да кажа, казал съм им нещо, което те вече знаеха.

Той ме погледна с молба за прошка. Не знаех какво да кажа. Той разбра това.

— Не ми продавай лайнарското си мълчаливо презрение! — ядоса се изведнъж той. — Нямах избор. Имам много усти да храня, много разходи да посрещам. Ако бях отказал да сътруднича...

— Знам, щеше да изгубиш всичко. Сега, ако хората, които ти си съобщил, откажат да сътрудничат, те ще изгубят всичко. Мисля, че на това му викат прехвърляне на топката.

— Продължавай — изсъска ми той. — Прави се на побъркан светец. Спечели шибан Оскар за добродетел и благородство.

— Така или иначе, ще ме уволнят. Сега, когато знаят малката ми мръсна тайна.

— Ако окажеш сътрудничество на Бюрото, компанията няма да те уволни.

— Не можеш да си сигурен в това.

— Сигурен съм. Защото Франкъл и Голдън от Юридическия отдел ме увериха, че ако сътрудничиш на агент Суит, Ен Би Си ще си затвори очите по отношение на... ъ-ъ... начина, по който си уредил живота си.

— Имаш ли го това написано?

— Ти да не си луд! Никога няма да напишат това, защото държат всички карти в ръцете си. Но знам със сигурност, че ако им помогнеш,

няма да те уволнят. Както ти казах и горе, никой не иска да те изгуби. Ти си ценен за компанията. И лично аз се надявам, че все още мога да те нарека мой приятел.

Това беше моментът, в който станах и напуснах ресторанта. Това беше, кога? В пет вчера следобед. Оттогава не съм спрял да ходя.

Взех бутилката с „Хирам Уокър“ и му сипах още малко в кафената чаша.

— Не си ли се прибирал оттогава?

— Не, просто обикалях наоколо. Накрая влязох в едно от тези денонощните кина на 42-ра улица. Опитах се да излича всичко от съзнанието си.

— Къде е Рони?

— Вън от града за няколко нощи. Свири с един оркестър, който придружава Розмари Клуни в Атлантик Сити. Щях да му се обаждам в хотела... но реших да не го тревожа все още. Ще има достатъчно време за това. Във всеки случай не мога да си представя, че ще се върна вкъщи... след като знам, че тия гадни федерални агенти са си направили труда да разпитват камериерките за...

Вдигна чашата си и изгълта бърбъна.

— Толкова ли съм важен, Ес? Такава заплаха ли съм за националната сигурност, че е било необходимо да подложат на разпит две от прислужниците за това кой спи в леглото ми?

— Някак не мога да повярвам в това.

— О, вярвай, Ес. Защото тези мръсници действат напълно сериозно. Нещата стоят така: или им сътрудничиш, или извършваш професионално самоубийство.

— Трябва ти адвокат.

— Защо? Какво е това, което аз не знам и един прекалено скъпоплатен орел на юриспруденцията може да ми каже? Както и да е, дори и ако адвокатът бъде в състояние да направи чудо и по някакъв начин ме отърве от Бюрото, на компанията ще бъде оказан натиск да ме смачка до земята заради *крайно неморален живот*. Щом това стане обществена тайна, с моята кариера ще бъде свършено. Аз ще съм приключил курса.

— Трябва да разбереш кой е съобщил името ти.

— Каква ще ми е ползата?

— Може би би могъл да упражниш някакъв морален натиск върху тези лица и да ги накараш да оттеглят твърденията си.

— Морален натиск. Каква умна дама си, Ес, но точно сега звучиш като наивно момиченце. В тази игра *няма* етика, Ес. Никаква. Тук всеки играе за себе си и това е козът на Джо Макарти и неговите мръсни съучастници — страхът на всеки да не изгуби това, което е постигнал с толкова тежък труд. Бърт Шмидт е прав. Когато си изправен пред избора да изгубиш източника на съществуването си или да предадеш приятелите си, ти предаваш приятелите си.

— Значи ще сътрудничиш?

— Не ме гледай по този начин — каза изведнъж той с неприкрита враждебност.

— Не те гледам по никакъв начин, Ерик. Просто питах...

— Не знам. Остават ми... колко?... два дни и половина, за да взема решение. А нямам и никакви пари в банката.

— Какво значи това никакви пари? Ти печелеше по над шейсет хиляди долара на година...

— Да-а и харчех над шейсет хиляди.

— Как, по дяволите, успя да го направиш?

— Лесно е. Толкова е лесно, че сега имам и нещо, което се нарича дълг.

— Дълг? С твоята заплата? Колко?

— Не знам. Седем, осем хиляди може би...

— Боже господи...

— Да-а, боже господи. Така че разбираш проблема ми. Ако не сътруднича, не само ще съм заклеен като комунист и извратен тип, но и Ен Би Си ще спре кранчето, от което текат пари. И съм банкрутирал на всички фронтове.

— И какво ще правиш сега?

— Нямам ни най-малка представа. Какво би направила *ти*?

— Честно казано.

— Да, честно казано.

— Честно казано... Не знам.

[1] „Федералистът“ — поредица от 85 есета (1787–88), написани от Ал Хамилтън, Дж. Мадисън и Дж. Джей в подкрепа на Конституцията на Съединените щати. — Б.ред. ↑

СЕДЕМ

Следващите два дни бяха кошмарни. Настоях Ерик да се срещне с адвокат. Напълно естествено, адвокатът беше Джоуел Ебъртс. Веднага щом стана девет часът, се обадох на Ебъртс в кантората му. Той вдигна телефона сам и ни каза да отидем веднага при него. Като се има предвид, че беше работил за профсъюзите, господин Ебъртс напълно съчувстваше на Ерик за проблема му. Но след като поговори с колега, а и след като чу за информацията, която ФБР имаше за Рони, той каза, че не може да предложи нищо друго освен морална подкрепа.

— Разбира се, можем да оспорим това в съда. Но както адвокатът на Ен Би Си ви е казал, едно такова дело може да се проточи с години. А междувременно вие ще бъдете заклеймен като червен. И независимо от това, че аз не се интересувам кой с кого спи, те могат да ви нарисуват по моралната клауза. Още по-лошо, ако им се опънете, те ще пуснат информация на някой смрадливец като Уинчъл. Ще последва това, че калта ще бъде публикувана в колоната му във вестника. И вие ще бъдете свършен.

— И така, какво би трябвало да направя? — попита Ерик.

— Приятелю, това можете да решите само вие. И ни най-малко не завиждам на възможностите ви в случая. Защото, каквото и да направите, губите вие. Важното е какво най-малко искате да загубите.

Ерик се размърда притеснено на стола си.

— Не мога да започна да клепам хора, чиято единствена вина не е нищо повече от онзи глупав идеализъм, който аз някога също споделях. Господи, дори тези хора и самите съпрузи Розенберг да бяха, пак нямаше да мога да ги предам. Може би не съм достатъчно патриот.

— Въпросът тук не е в патриотизма — каза Джоуел Ебъртс. — Джо Макарти и тоя смешник Никсън вероятно са двама от най-големите патриоти. А те и двамата са свини. Не, тук въпросът е много по-сложен: можеш ли да навредиш на другите и да спасиш себе си... дори и да знаеш, че във всеки случай на тях ще им бъде навредено. Разбира се, за мен е лесно да стоя тук и да ви казвам как бих реагирал аз. Но аз не съм във вашето положение. Сигурен съм, че Хувър и

неговите хора имат досие и за мен, но не могат да ме лишат от адвокатски права по политически причини. Или поне все още не. Те не могат да ми съсипят живота. Но могат да съсипят вашия.

Гледах как Ерик стиска ръцете си. Без да осъзнава това, той се клатушкаше напред-назад на стола си. Гледаше с празен поглед, като обсебен от духове. Имаше жестока нужда от сън. Да може да се отърве от това мъчение поне за някой и друг час. Така исках да му помогна. Но не знаех как.

— Само един съвет мога да ви дам — каза Джоуел Ебъртс. — И ако бях във вашето положение, щях да предприема точно това — да напусна страната.

Ерик поразмисли малко.

— Но къде бих могъл да отида?

— На тази планета има много други места освен Америка.

— Но къде мога да работя, за да живея.

— Какво ще кажеш за Лондон? — попитах аз. — В Лондон има телевизия, нали?

— Да-а, но моят хумор и техният са различни. Те са англичани, за бога!

— Сигурна съм, че ще можеш да си намериш място там. И ако не е Лондон, тогава може да е Париж или Рим...

— О, да, представям си как пиша гегове за французите. Супер идея...

Джоуел Ебъртс се намеси:

— Сестра ви е права. Талантлив човек като вас ще намери работа навсякъде. Но в момента това е от второстепенно значение. Сега трябва да се концентрирате върху това как да се махнете от страна в рамките на четирийсет и осем часа.

— Агентите на ФБР няма ли да ме преследват?

— Вероятно не. Моделът на работа засега е такъв — след като са ви заплашили и принудили да напуснете страната, общо взето ви оставят на мира... освен ако, разбира се, не се опитате да се върнете обратно.

— Искате да кажете, че никога няма да ми позволят да се върна обратно в Америка?

— Запомнете ми думите — след година-две цялата тази мръсотия с черния списък ще бъде напълно дискредитирана.

— *Година-две* — каза Ерик. — Някой някога да е чувал за американец, който живее в изгнание?

— Какво да кажа? Времената са лоши.

Ерик хвана ръката ми и я стисна силно.

— Не искам да ходя никъде. Тук ми харесва. Тук е всичко, което познавам. И което имам.

Преглътнах с труд и казах:

— Другите възможности са ужасни. Така поне ще можеш да излезеш от положението по най-чистия възможен начин.

Мълчание. Ерик продължи да се върти нервно на стола си, мъчейки се да вземе решение.

— Дори и да реша да замина, има един проблем. Нямам паспорт.

— Това не е проблем — каза Джоуел Ебъртс.

И той ни каза какво трябва да направим. Настоях да действаме съобразно съвета му веднага, защото както Ебъртс предупреди Ерик, нямаше време да размишлява върху решението си.

— След четирийсет и осем часа, смятано от този момент, те ще очакват списък с имена от вас — каза Ебъртс. — Ако не им го дадете, край. Валякът започва да се насочва към вас. Ще останете без работа. Ще бъдете призован от Комисията. От този момент Държавният департамент ще блокира вашата молба за издаване на паспорт, докато не свидетелствате. Направиха това с Пол Робсън. Положително могат да го направят и с вас.

Това, което трябваше да се направи всъщност, беше да се извади паспорт на Ерик през следващите четирийсет и осем часа. Според Ебъртс обработката на молбата за паспорт нормално отнема две седмици... освен ако лицето не представи доказателство, че пътува съвсем скоро.

И така, щом напуснахме кантората на Ебъртс, взехме такси до големия клон на „Томас Кук“ на Пето авеню и 43-та улица. След като направи някои проверки, една от служителките в пътническата агенция намери една свободна единична каюта на парахода „Ротердам“, който отплаваше за Холандия на следващата вечер. Купихме билета и се втурнахме към паспортното бюро на 51-ра и Пето авеню. Чиновникът провери билета на Ерик за Европа и му каза, че за да получи паспорт към пет следобед на следващия ден (само два часа преди отплаването на „Ротердам“), са му необходими паспортни фотографии, копие от

удостоверението за раждане и няколко нотариално заверени документа до края на работния ден.

Падна страшно тичане, но Ерик успя да свърши всичко преди срока същия следобед. Чиновникът го увери, че ще си получи паспорта преди края на работния ден утре, което предоставяше на Ерик един час, за да прекоси града и да успее да се качи на парахода (изискваше се да бъде на борда поне един час преди отплаване). Щеше да бъде напрегнато, но щеше да успее.

Щом като свършихме с паспортното бюро, Ерик предложи да отидем в неговия апартамент в Хампшър хаус. Когато вече бяхме там, му помогнах да прегледа богатия си гардероб и да избере толкова, колкото можеше да се събере в един голям куфар. Докато слагаше калъфа на пишещата си машина „Ремингтън“, той изведнъж се отпусна на стола до писмената си маса.

— Не ме карай да се качвам на този параход.

Опитах се да запазя самоконтрол.

— Ерик, нямаш избор.

— Не искам да те оставя. Не искам да оставя и Рони. Трябваше да се срещна с него тази вечер.

— Тогава обади му се. Виж дали не може да дойде тук.

Той започна да плаче.

— Не. Няма да понеса сбогуването. Сцената на пристанището. Всичкото това, което наричат сърцераздирателно прощаване.

— Да — казах тихо. — Бих се опитала да избегна това, ако бях на твоето място.

— Ще му напиша писмо, което можеш да му дадеш, когато се върне тук през уикенда.

— Той ще те разбере. Ще направя всичко възможно да те разбере.

— Всичко това е абсурдно.

— Да — казах аз, — абсурдно е.

— Аз съм просто писач на вицове. Защо, по дяволите, се държат с мен така, като че ли съм Троцки?

— Защото са говеда. И защото им е даден картбланш да се държат като говеда.

— Всичко вървеше така добре.

— Пак ще тръгне добре.

— Обичам работата си, Ес. Намерил си бях мястото. Писането не само ми носеше огромни пари, а и огромно удоволствие. Нещо, което някои не очакват от работата си. Ето затова толкова ме боли, че трябва да бягам. За първи път в живота ми всичко е точно както съм го искал. Работата. Парите. Успеха. Рони...

Той внимателно се освободи от ръцете ми и отиде до прозореца на всекидневната. Нощта беше паднала над Манхатън. Ниско долу се простираше черната дълбина на Сентръл парк, оградена от примамливите светлини на жилищните блокове по дължината на Пето авеню и Сентръл парк Уест. Това, с което винаги ме е поразявала тази гледка, беше с какво съвършенство отразяваше тя духа на арогантното безразличие на града. Линията на хоризонта на нощното небе като че ли те предизвикваше да се опиташ да я победиш. Но дори и да си успял, дори и ако като Ерик си станал знаменит в Ню Йорк, ти всъщност не оставяш дори и следа върху мястото. След цялата тази борба, след цялата амбиция миг след като си преживял своя славен миг, ти си забравен. Защото в Манхатън винаги има някой друг, който върви по петите ти, който се бори да постигне своя миг.

Днес Ерик беше най-търсеният сценарист на ТВ-комедии. Когато „Ротердам“ отплува утре вечер, щеше да се разчуе, че е избягал, за да не бъде принуден да съобщава имена. Някои хора щяха да приветстват постъпката му, други щяха да бъдат възмутени. В същото време следващата седмица той щеше да заема съвсем маловажно място в съзнанието на своите колеги. Защото така се развиват нещата. Изчезването му щеше бъде все едно смърт. Само онези, които го обичаха, щяха да тъгуват за него. За всички други, които го познаваха, шокът от изчезването му щеше да е временна (и добре дошла) почивка от натоварващото ги работно ежедневие. В продължение на няколко дни хората щяха да говорят с приглушени гласове за преходността на успеха; за морално-етичните „за“ и „против“ на избора на Ерик да напусне страната. После темата нямаше повече да се обсъжда. Защото щеше да започне нова седмица и щеше да трябва да се пише ново шоу.

Както това винаги става.

Не го питах, но знаех, че и Ерик мисли същото, което мислех аз, докато и двамата гледахме навън към замъгления блясък на градския хоризонт.

Той сложи ръката си на раменете ми и каза:

— Хората прекарват целия си живот да тичат подир това, което имам аз.

— Престани да говориш така, в минало време.

— Но всичко свърши, Ес. Свърши.

Поръчахме да ни донесат вечеря в апартамента. Изпихме две бутилки шампанско.

Тази вечер спях на дивана му, като през всичкото време ми се искаше Джак да беше в града. На следващата сутрин Ерик направи списък на дълговете си. Беше около пет хиляди долара на червено на места като „Дънхил“ и „Брук Брадърс“, и „21“, и „Ел Мороко“, и разни други места за запой и доставчици на луксозни стоки, в които поддържах сметки. В банката имаше по-малко от хиляда долара.

— Как можа да се докараш до това положение? — попитах аз.

— Винаги плащах сметките. Но открих в себе си и постмарксистка слабост към луксозни предмети.

— Това е сериозна слабост. Особено в комбинация с необуздана щедрост.

— Какво мога да кажа... освен че, за разлика от теб, никога не съм познавал удоволствията на спестовността. Във всеки случай единственото добро нещо по отношение на моето напускане на страната е, че ще съм извън обсега на данъчните служби.

— Не ми казвай, че имаш и данъчен проблем!

— Не е проблем всъщност. Само дето не съм попълвал данъчна декларация за... не знам колко... три години може би.

— Но си плащал някакъв данък, нали?

— Е, защо ще си правя труда да им пращам пари, щом не съм си направил труда да им попълня декларацията?

— Значи и на тях дължиш...

— Много. Мисля, че е нещо около трийсет процента от всичко, което съм изкарал, откакто работя за Ен Би Си. Кое е цяла камара пари.

— И не си сложил нищо настрани?

— За бога, Ес, кога съм правил някога нещо практично?

Погледнах списъка с дълговете и реших, че ще ги платя веднага щом Ерик се намери на другия бряг на Атлантическия океан. В добавка на инвестираната част от сумата, която получих при развода, системно спестявах, откакто работех за „Сатърдей/Съндей“, а също бях

внесла в банката и петте хиляди долара, които получих като аванс от „Харпър енд Брадърс“. Така че щях да мога да запазя името на брат си чисто пред различните магазини в града. Данъчната служба беше друг въпрос. Може би щеше да е възможно да продам някои акции или да ипотекирам апартамента. За момента обаче исках само да кача Ерик на борда на този параход. Като се страхувах, че може да не му издържат нервите и да изчезне нанякъде за няколко от най-критичните часове, му наредих да не мърда от апартамента до четири и половина, когато щяхме да вземем такси и да отидем в паспортното бюро.

— Но това може да е последният ден в живота ми в Манхатън. Остави ме поне да те заведа на обяд в „21“.

— Искам да не се показваш, Ерик. За всеки случай...

— За какво? В случай че Дж. Едгар Хувър и любовникът му са решили да ме следят през днешния ден?

— Нека да прекараме деня колкото е възможно по-спокойно.

— Няма нищо спокойно във всичко това. *Нищо*.

На Ерик не му се харесваше, но накрая се съгласи да не мърда от къщи, докато аз върша всичко, което трябваше да се направи. Накарах го да ми напише чек за хилядата долара, останали в сметката му. Отидох в неговия клон на „Манюфекчърърс Хановър“, осребрих чека и му купих пътнически чекове за равностойността. Отбих се набързо и при Джоуел Ебъртс и взех пълномощни. После изтичах до „Тифани“ и му купих сребърна автоматична писалка, на която накарах да гравират: „От Ес за Е. Вечно“.

Върнах се в апартамента към три. Той подписа пълномощните, с които ме упълномощаваше да се занимавам с всичките му финансови въпроси. Разбрахме се, че още на следващия ден ще намеря склад, където ще оставя на съхранение останалите му дрехи, книжа и лични вещи до завръщането му. Той ми връчи един дебел плик, адресиран до Рони. Обещах, че ще му го дам веднага, щом се върне в града.

Ерик отиде за малко в банята и аз използвах момента да пъкна в куфара му специално опакования подарък от „Тифани“. После, малко преди четири и половина, аз го погледнах и му казах:

— Време е.

Още веднъж той отиде до прозореца, опря глава в стъклото и загледа града.

— Никога вече няма да имам такава гледка.

— Сигурна съм, че и Лондон си има своите красиви места.

— Да, но там сградите са с малко етажи.

Обърна се към мен. Лицето му беше мокро. Прехапах устни.

— Недей още — казах аз, — не ме карай все още да плача.

Той избърса очи с опакото на ръкава си. Пое си дълбоко въздух и каза:

— Добре. Да вървим тогава.

Излязохме бързо. Портиерът ни спря такси. Попаднахме в ужасно задръстване на Пето авеню и едва хванахме паспортното бюро две минути преди края на работното време. Ерик беше последният клиент за деня. Когато се приближи до гишето, чиновникът, който се занимаваше с неговите документи предишния ден, му каза да седне за малко.

— Нещо не е наред ли?

Чиновникът избягна да срещне погледите ни. Вместо това взе телефона, набра някакъв номер и каза нещо бързо. Когато го затвори, ни съобщи:

— Сега ще дойдат при вас.

— Проблем ли има? — попита Ерик.

— Само седнете, ако обичате.

Посочи ни една пейка до стената отсреща. Седнахме. Погледнах с притеснение часовника на стената. При натовареното движение по това време на Ерик щяха да му трябват най-малко четирийсет минути, за да стигне до кея на 46-та улица. Времето беше много важно.

— Какво мислиш, че става? — попитах аз Ерик.

— Надявам се, нищо, освен някоя дребна бюрократична подробност.

Изведнъж страничната врата се отвори. През нея влязоха двама мъже в тъмни костюми. Когато Ерик ги видя, стана пепелявоблед.

— Дявол да го вземе! — прошепна той.

— Добър ден, господин Смит — каза единият от тях. — Надявам се, че изненадата не ви е неприятна.

Ерик не отговори нищо.

— Няма ли да ме представите? — попита мъжът. После протегна ръката си. — Агент Брад Суит от Федералното бюро за разследване. Вие трябва да сте Сара Смит.

— Откъде знаете? — попитах аз.

— Портиерът на Хампшър хаус ви познава. Той ме информира, че от вчера вечерта сте с брат си в апартамента му. След като, разбира се, сте посетили кантората на добре познатия ни... — Той протегна ръка. Помощникът му му подаде папка. — ... кантората на добре познатия ни Джоуел Ебъртс от Съливан стрийт. С идеална репутация на подривник, ето какъв е вашият адвокат, без да споменаваме, че досието му е по-дълго от телефонния указател на Манхатън. После, след малко приказки на юридически теми, сте се отправили към представителството на „Томас Кук“ на 511, Пето авеню и сте си резервирали място за „Ротердам“, който заминава тази вечер. След това, разбира се, сте дошли тук, в паспортното бюро, с надеждата, че ще можете да ни изиграете номера с пътуване в последната минута, предпочитан от лицата, които се опитват да изчезнат от Съединените щати.

Той затвори папката.

— Съжалявам, няма да можете да напуснете страната тази вечер, защото Държавният департамент е задържал вашата молба за паспорт до изхода от разследването на политическата ви лоялност, извършвано от Бюрото.

— Това е възмутително! — чух се да казвам.

— Не — каза агент Суит меко. — Това е напълно законно. В последна сметка защо Държавният департамент ще издава паспорт на лице, чието присъствие зад граница може да навреди на интересите на Америка?

— Господи — казах аз, — с какво пък въобще е навредил той на страната?

Ерик мълчеше. Той просто седеше на пейката и гледаше покрития с имитация на мрамор под.

— Ако ни окаже сътрудничество утре, в срок от двайсет и четири часа ще му бъде издаден паспорт. Ако, разбира се, все още има желание да напусне страната. До утре, в пет часа следобед в Ен Би Си, господин Смит. Очаквам с нетърпение да ви видя там.

С хладно кимване към мен агент Суит и неговият помощник излязоха. Ерик и аз останахме неподвижни няколко минути. Никой от нас не можеше да помръдне.

— Свършен съм.

Останах и тази нощ при него. Опитах се да го накарам да обсъди с мен нещата и да изработи някаква стратегия, преди да се изправи пред Суит и хората от Ен Би Си на другия ден.

— Няма какво повече да се обсъжда — каза Ерик.

— Но какво ще правиш?

— Мисля да си легна, да се завия през глава и да се скрия.

Не можех да го накарам да не прави това. Пък и не исках — така поне щях да знам къде е. Той беше толкова изтощен, толкова измъчен, че заспа веднага след като си легна. Опитах се да последвам примера му, но прекарах по-голяма част от нощта, гледайки в тавана на стаята, като ту треперех от яд, ту изпадах в най-дълбоко отчаяние от начина, по който ФБР унищожаваше брат ми. Мозъкът ми работеше със страховтна скорост, опитвах се да намеря някакъв изход за Ерик. Ала не успях. Той или трябваше да назове имена, или да си понесе последствията.

Искаше ми се да вярвам, че ако бях в неговото положение, щях да се държа като Жана д'Арк и щях да откажа да сътруднича. Но човек винаги си представя, че може да извърши героична постъпка, когато си седи в креслото. Когато се изправи лице в лице с реална дилема обаче, нещата често се развиват по друг начин. Човек никога не знае какво ще направи, докато не му се наложи да застане на края на пропастта и не погледне надолу в мрачната ѝ бездна.

Към три сутринта сънят най-после ме победи. Когато внезапно се събудих, слънцето грееше с пълна мощ. Погледнах часовника си. Единайсет и дванайсет. По дяволите! По дяволите! По дяволите! Извиках Ерик. Никакъв отговор. Станах от дивана и отидох в спалнята му. Нямаше го. Нямаше го също така нито в банята, нито в кухнята. Изпаднах в паника. Прегледах всяка повърхност наоколо, за да видя дали е оставил бележка. Нищо. Вдигнах домофона и се обадох на портиера.

— Да-а, господин Смит излезе към седем часа тази сутрин. Но беше някак си смешно...

— Какво смешно имаше?

— Обади ми се, преди да слезе долу, и ме попита дали искам да изкарам десет долара. Естествено казах „да“. „Добре, ще взема асансьора до подземния етаж и ще ти дам десет долара, ако ми

отвориш сервизния вход, за да изляза през него. И ако някой пита за мен тази сутрин, кажи му, че не съм излизал от апартамента.“ Казах му, че няма проблем. Не е кой знае каква мъка да си трая, като ми дава десет долара.

— Идва ли някой?

— Не, но там отсреща има двама души, които стоят в кола, паркирана на улицата, откакто застъпих на смяна в шест часа.

— Значи те не са го видели, че излиза?

— Няма начин, нали излезе през задния вход.

— Не ти ли каза къде отива?

— Не. Но носеше куфар...

Сега вече се изплаших.

— Той какво...

— Носеше със себе си един такъв голям куфар. Като че ли заминаваше някъде.

Мисълта ми заработи бързо.

— Искаш ли да изкараш още десет долара? — попитах аз.

Метнах си някакви дрехи и взех асансьора до подземието. Дадох на портиера десет долара. Той ми отвори вратата на сервизния вход.

— Ако хората отсреща дойдат да питат за мен или Ерик... — казах аз.

— Спите си горе, нали?

Сервизният вход водеше към Западна 56-та улица. Сkochих в едно такси и отидох в кантората на Джоуел Ебъртс. Защото, честно казано, наистина не знаех къде да отида. Както винаги, той ме прие любезно. И беше крайно огорчен, когато му разказах какво е станало в паспортното бюро предишния следобед.

— Казвам ви — рече той, — превръщаме се в полицейска държава и всичко това в името на червената опасност.

Но беше още по-разтревожен от това, че когато е бил видян за последен път, Ерик се е измъкнал тайно от Хампшър хаус с куфар в ръка.

— Можеш да избягаш от тия мръсници, но не можеш да се скриеш от тях. Ако не отиде в Ен Би Си днес, Комисията веднага ще го призове по съдебен ред. А Бюрото ще измисли някакво престъпление или нарушение на закона, за да може да бъде издадена заповед за арестуването му. Той трябва да се изправи пред тях, каквото и да стане.

— Съгласна съм, но не знам къде е отишъл. Не мога да му предам вашия съвет.

— Знаете ли, няма нужда от паспорт, за да отиде в Канада — каза Ебъртс.

Той веднага се обади на Пен стейшън и поиска да го свържат с бюро „Резервации“. Да, отговориха му те, един влак бе заминал в десет същата сутрин, но при тях нямало пътник, регистриран под името Ерик Смит. Когато той попита могат ли да проверят дали не е регистриран на някой друг от заминаващите влакове, те му отговориха, че нямат нито време, нито персонал да проверят всички списъци с пътници за всички влакове.

— Знаете ли какво ми каза човекът от „Резервации“? — добави Ебъртс, след като затвори телефона. — „Ако за вас е толкова важно да намерите този човек, обадете се на ФБР.“

Това беше единственият път през последните два дни, когато се смях.

Изведнъж ми дойде нещо наум и го помолих да ми разреши да използвам телефона. Първо се обадих в „Рейнбоу Рум“, за да разбера от служителя на рецепцията дали оркестърът на „Рейнбоу Рум“ е все още в Атлантик Сити и разбрах, че е там в хотел „Шорхам“. Взех номера и извадих късмет. Като истински музикант, в дванайсет и половина Рони все още спеше. Но се разсъни много бързо, когато му разказах за събитията през последните два дни.

— И нямаш представа къде е? — попита той, силно разтревожен.

— Надявах се, че може да е дошъл при теб. Но ако беше така, щеше да е пристигнал досега.

— Виж, няма да мърдам от стаята целия следобед днес. Ако не се появи до четири часа, ще гледам да се освободя от днешното участие и да се върна в Манхатън. Надявам се, дявол да го вземе, че не е направил някоя голяма глупост. Искам да кажа, какво като си загуби работата, чудо голямо. Аз ще се грижа за него. А знам, че и ти ще го направиш.

— Сигурна съм, че е просто пристъп на паника — казах аз, като се опитвах да уверя сама себе си, че е точно така. — Обзалагам се, че ще изскочи отнякъде след час-два. Затова се връщам веднага в апартамента. Можеш да ме намериш там днес целия ден.

Върнах се обратно в Хампшър хаус към един. Използвах сервизния вход и взех асансьора до апартамента на Ерик. Нямаше следа, че се е връщал, а телефонният оператор не беше записал никакви обаждания за него. Използвах домофона и се обадох на Шон, портиера.

— Съжалявам, госпожице Смит. Брат ви не се е появявал, но онези двамата в колата все още са отпред.

Цял следобед звънях по телефоните, обадох се на всеки възможен бар, ресторант или дупка, които Ерик имаше навика да посещава. Обадох се и на служителката в „Томас Кук“, която му бе резервирала параходен билет до Европа, за да проверя малката вероятност да е отишъл при нея да уреди пътуване някъде в Щатите. Проверях всеки час при Рони. Обадох се на иконома на моята сграда, за да разбера дали не се навърта някъде там и не ме ли чака отвън. Знаех, че всичките ми усилия да го открия са напразни, но трябваше да правя нещо.

В четири часа ми се обади Рони, за да ми каже, че е намерил някой, който да го замести тази вечер, и че взима следващия влак за Манхатън. Той пристигна в шест и половина. Ходех из стаята напред-назад и се чудех защо агент Суит не се обади в апартамента в пет часа, за да пита къде се намира Ерик. Нали всъщност по това време той трябваше да бъде с тях в Ен Би Си. Но сега Ерик беше беглец — човек, който се е спасил с бягство. Не исках да плаша сериозно Рони, но не можех да не си мисля, че може би никога вече няма да видя брат си.

В осем часа се обадохме в „Карнеги Дели“ и поръчахме да ни донесат сандвичи и бира. Седнахме във всекидневната и продължихме да чакаме. Вечерта мина бързо. Рони умееше да говори добре и имаше голям запас от разкази за детството си в Порто Рико и за това как е започнал да печели хляба си като музикант. Той разказа за пиански събирания по цяла нощ с Чарли Паркър и как е преживявал като един от второстепенните участници с „Арти Шоу“ в продължение на седем месеца, и защо Бени Гудман е най-евтиният ръководител на оркестър в историята на музиката. Накара ме непрекъснато да се смея. Помогна ми да притъпя страха, който и двамата чувствахме. Към полунощ обаче безпокойството му започна да личи.

— Ако тъпият ти, луд брат е направил нещо такова, като наистина да посегне на себе си, няма да му простя, докато съм жив.

— Ставаме двама.

— Ако го загубя, аз...

Той потръпна. Хванах ръката му.

— Не може да не се върне, Рони. Сигурна съм.

Към два сутринта обаче от него все още нямаше ни вест, ни кост. Рони отиде да си легне в спалнята, а аз отново се наместих на дивана. Бях толкова изтощена, че заспах веднага. После ми замириса на пушек. Очите ми сами се отвориха. Беше рано сутринта. Зората едва се промъкваше през щорите. Замаяна, погледнах часовника си. Шест и петнайсет. После чух глас.

— Добро утро.

Ерик седеше на едно кресло до дивана и дърпаше силно от цигарата си. Куфарът му беше на пода до него.

Скочих от леглото и го прегърнах.

— Слава богу...

Ерик успя да се усмихне.

— Той точно няма нищо общо със случая — каза той.

— Къде, по дяволите, беше?

— Тук-там.

— Щях да полудея. Мислех, че си заминал някъде.

— Заминах. Почти. Вчера се събудих в седем сутринта и реших, че единственото нещо, което мога да направя, е да взема следващия самолет за Мексико Сити. Защото, освен Канада, Мексико е единствената чужда страна, в която мога да вляза без паспорт. И, дявол да го вземе, нали живях там след смъртта на баща ни. Реших, че това ще е логичното ми направление. Разбира се, знаех, че агентите трябва да са пред сградата, затова дадох бакшиш на портиера и го накарах да ме измъкне през задния вход. Взех такси и го накарах да ме закара до Айдълуд. Искаш ли да ти кажа нещо смешно? Ако шофьорът на таксито беше успял да мине по моста на 59-та улица, сега като нищо щях да съм в Мексико. Но, ето ни, караме към Куинс по същия тоя мост. И аз правя грешката да се обърна, да погледна назад и да видя силуета на града през задното стъкло. Но преди да успея дори и най-малко да размисля, казвам на шофьора: „Промених си плана. Щом слезеш от моста, обърни и карай обратно в Манхатън“.

На шофьора това хич не му хареса.

— Ти луд ли си или какво? — попита ме той.

— Да, луд съм. Достатъчно луд съм да остана тук, където въобще не трябва да оставам.

Накарах го да ме остави на Гранд сентръл стейшън. Оставих куфара на „съхранение“, но валеше и затова, преди да предам куфара на служителя, го отворих, за да си извадя чадъра, който бях опаковал за Лондон. Тогава намерих подаръка ти. Знаеш ли, разплаках се, когато видях надписа. Защото разбрах, че с тази писалка ще напиша имената.

Преглътнах с труд, но не казах нищо.

— Това е, което реших, когато бях на половината път през моста на 59-та улица. Щях да стана доносник. Щях да пропея като канарче. Щях да предам няколко души, които не съм виждал от години и които са също така невинни като мен. Но щях да си запазя работата, щях да си запазя начина на живот и щях да мога да продължавам да имам кредит в „21“. Да, гадно ми стана, но... и стени се трошат, нали? Искам да кажа, че ако Бюрото знае, че съм бил член на партията, то знае и че хората, които ще им посоча, също са били партийни членове. Така че всъщност ще им кажа неща, които вече знаят. Или поне така убеждавах себе си. И така, закачих писалката на джоба на самото си и реших да отпразнувам последните осем часа от живота си като човек с относително чиста съвест, като правя, дявол да го вземе, каквото ми се прииска. Още повече че имах и хиляда долара във вид на пътнически чекове в портфейла си. Затова зарадвах себе си със закуска с шампанско в „Уолдорф“. После се поразходих из „Тифани“ и хвърлих сериозна сума пари за сребърна табакера за Рони и нещичко за теб.

Той бръкна в джоба на самото си и извади малка синя кутийка с марката на „Тифани“. Подаде ми я и аз я погледнах.

— Ти луд ли си? — попитах аз.

— Напълно. Хайде, отвори дяволската кутийка.

Повдигнах капака и пред очите ми се появиха чифт ослепителни капковидни платинени обеци, осеяни с инкрустирани малки диаманти. Не можех да проговоря.

— Това мълчание смесени чувства ли означава?

— Прекрасни са. Но не трябваше да ги купуваш.

— Трябваше, разбира се. Нали знаеш великото американско правило — когато извършваш подла, страхлива, неморална постъпка, винаги смекчавай удара по отношение на самия себе си, като харчиш много пари?

— Както и да е, след малките си покупки в „Тифани“ се разходих по Пето авеню и прекарах няколко безгрижни часа в Метрополитън Мюзийм, разглеждайки картини на Рембранд. В момента излагат „Завръщането на блудния син“, взето назаем от Амстердам. Прекрасна картина, както Джак Уорнър би се изразил. Нещастieto на семейството, необходимостта от изкупление, противоречието между дълг и желание — всичко това е там, събрано в една наистина мрачна картина. И знаеш ли, Ес, единственият човек, който умее да използва черното по-добре от Рембранд, е Коко Шанел. След посещението в Метрополитън стана време за обяд. Напред към „21“! Две мартинита, един цял омар от Мейн, половин бутилка бяло вино „Пуий Фюме“... и бях готов за малко hoch kultur (висша култура). Нюйоркската филхармония имаше матине в Карнеги Хол под диригентството на твоя любимец от едно време, Бруно Валтер. Свириха Деветата симфония на Брукнер. Нещо поразяващо. Огромна катедрала от звуци. Обиколка из небесата с екскурзовод и в компанията на истински вярващ... и чувството, че има и нещо по-голямо и всепоглъщащо от нашите примитивни, тривиални дребнавости на планетата Глупост. Публиката направо пощуря, когато концертът свърши. Аз също скочих на крака и едва не си продрах дробовете от викане. После си погледнах часовника. Четири и половина. Тъкмо време за малка разходка до Рокфелер сентър и малко истински гнусна работа. Агент Суит и лайното Рос ме чакаха на четирийсет и третия етаж. Отново бях придружен до заседателната зала. Отново Рос ме гледаше със злобен триумф.

— Значи — каза той — реши да ни окажеш сътрудничество.

— Да — казах аз, — ще ви дам някои имена.

— Агент Суит ми разказа за малкото ти приключение в паспортното бюро вчера.

— Бях изпаднал в паника — казах аз.

— Това е един от начините, по които може да се опише твоята постъпка.

— Но ако бяхте получили паспорт, сега щяхте да сте въвн от страната — каза Суит.

— И щях да се проклинам за това решение до края на живота си — казах аз.

— Лъжец — процеди Рос.

— Значи ли това, че никога не сте чували за обръщането на Свети Павел във вярата, господин Рос?

— Това не става ли по пътя му за Дамаск? — попита агент Суит.

— Да, и точно това ще се случи след малко тук, в Рокфелер сентър — казах аз. — Какво искате да знаете?

Суит седна срещу мен. Той полагаше неимоверни усилия да сдържи вълнението си, защото знаеше съвсем добре, че щях да предам приятелите си.

— Искаме да знаем — каза той — кой ви е поканил в партията, кой ръководеше вашата ядка и кои бяха другите членове на ядката.

— Чудесно — отвърнах аз. — Няма да имате нищо против да напиша всичко това, нали?

Суит ми подаде жълт адвокатски бележник. Аз извадих подарената от теб красива нова писалка. Махнах капачката. Поех си дълбоко въздух и написах осем имена. Отне ми по-малко от минута и смешното беше, че си ги спомних всичките съвсем лесно.

Когато свърших, завъртях отново капачката на писалката, сложих я обратно в джоба си и побутнах бележника напред, като че ли не можех да издържа да го погледна.

Суит дойде и ме потупа по рамото:

— Знаех, че няма да ви е лесно, господин Смит. Но съм щастлив, че постъпихте правилно, като патриот.

После взе бележника. Разгледа го внимателно за миг, после го хвърли обратно към мен и каза:

— Какво е това, дявол да го вземе?

— Вие искахте имена и аз ви дадох имена.

— Имена — каза той, като грабна отново бележника. — Това ли е вашата представа за имена? — После започна да ги чете едно по едно. — Сънлев, Мърморков, Заплесанов, Срамежливков, Щастливков, Кихлев, Докторов и... Кой е тоя, майка му мръсна, кой е П. С.?

— Принцеса Снежанка, разбира се — казах аз.

Рос грабна бележника от ръката на Суит. Погледна го, после каза:

— Ти току-що си направи професионално харакири.

— Не знаех, че говориш японски, Рос. Да не си бил някой от техните шпиони по време на последната война?

— Излез! — изкрещя ми той. — За това ти си мъртъв.

Когато излизах, Суит ми каза да очаквам всеки ден вече призоваване по съдебен ред от Комисията.

— Ще се видим във Вашингтон, кретен такъв! — кресна ми той, когато излизах.

Гледах Ерик с широко отворени очи.

— *Наистина* ли им написа имената на Седемте джуджета и Снежанка? — попитах аз.

— Ами те бяха първите, които ми дойдоха наум. Защото, нека бъдем честни, те са живели в колектив, делили са общите блага по равно, те...

Лицето му се сви. Започна да се тресе. Изтичах до него, прегърнах го.

— Няма нищо, няма нищо — казах аз. — Постъпил си великолепно. Така дяволски се гордея с...

— Гордееш се за какво? За това, че днес следобед убих кариерата си? За това, че съм човек, който никой няма да вземе на работа? За това, че много скоро ще изгубя всичко?

Изведнъж чух гласа на Рони.

— Ала не си изгубил нас.

Той стоеше на вратата на спалнята. Ерик погледна към него.

— Какво правиш тук? — попита той беззвучно. — Нали не трябваше да се връщаш до понеделник?

— Сара и аз малко се попритеснихме, че може да си се изпарил без следа.

— Наистина, можехте да се притеснявате и за по-важни неща.

— Чуйте го — господин Фалшива скромност — каза Рони. — И къде на майната си беше от момента, когато предаде Снежанка и Седемте джуджета, до сега?

— О, тук-там. Главно из долнопробни барове по Бродуей, после в едно денонощно кино на 42-ра улица. Гледах един страшно сладък нов трилър с Робърт Мичъм: „Неговия тип жена“. С продуцент Хауърд Хюс. С партньорка Джейн Ръсел, естествено. Страшно готин диалог: „Тъкмо си свалях вратовръзката и се чудех дали да се обеса с нея“. Точно като обобщение на това, което чувствах снощи.

— Господин Самосъжаление — каза Рони. — Много лошо е, че не можа да пуснеш някъде десет цента да ни кажеш, че си жив и здрав.

— Да, но това щеше да е лесно. А аз не исках да ми бъде лесно.

Разроших косата му.

— Но вие прекрасно сте се справили, господин Смит — успокоих го аз. — Нали, Рони?

— Да — каза той, като се приближи и хвана Ерик за ръката. — Справил се е наистина добре.

— Точно така — съгласи се Ерик. — А сега, докато обсъждате въпроса, кажете им, че имам нужда от арсеник в кафето.

— Ерик, не се безпокой — казах аз. — Ще го преживееш.

Той подпря глава на рамото на Рони.

— Много се съмнявам — каза той.

ОСЕМ

Случаят се появи във вестниците на другата сутрин. Както можеше да се очаква големият патриот Уолтър Уинчъл беше този, който започна да хвърля кал. Беше само една малка статийка от пет реда в „Дейли Мирър“. Но тя имаше много лоши последствия.

— Може да е най-доброто перо на „Марти Манинг“ но е бил едно време червен. А сега Ерик Смит е наникъде, след като се е държал като човек от Петата колона с Федералното бюро. Той може да знае да съчинява вицове, но не знае как да изпее „Бог да благослови Америка“. А какво да кажем за романтичната компания, с която живее в елегантния си апартамент в Хампшър хаус, никога неженилия се Смит? Нищо чудно, че Ен Би Си му показва вратата с надпис „Омитай се“.

Вестникът с бележката на Уинчъл се появи на улиците около обяд. Един час по-късно Ерик ми се обади в апартамента ми. Бях все още в състояние на страшен шок, след като прочетох тази убийствена за брат ми бележка, но не знаех дали той вече я е видял. Докато не чух гласа му, разбира се. Той звучеше като в унес.

— Прочете ли? — попита той.

— Да, прочетох. И съм сигурна, че можеш да съдиш мръсното копеле Уинчъл за клевета.

— Току-що получих писмо — предупреждение за напускане на жилището — каза той.

— Получил си какво?

— Писмо от управлението на Хампшър хаус току-що беше пъхнато под външната ми врата. С него ме информират, че трябва да освободя апартамента си в срок от четирийсет и осем часа.

— На какво основание?

— Ти как мислиш? Изречението на Уинчъл за *романтичната компания, с която живее в елегантния си апартамент в Хампшър хаус*.

— Но, без съмнение, управлението е знаело, че Рони живее с теб.

— Разбира се. Но работата беше, че аз не казвах нищо и те не знаеха. Но сега лайното Уинчъл разгласи всичко и управлението на Хампшър хаус е принудено да извърши нещо публично и забелязващо се... като това да изгони извращения тип.

— Не наричай себе си така.

— Защо не? Нали това е начинът, по който всички ще ме виждат сега. В последна сметка аз съм *никога неженения* се Смит, нали? Не е необходимо да си Лайънъл Трилинг, за да разбереш подтекста на това изречение.

— Обади се на Джоуел Ебъртс и го накарай да получи съдебно разпореждане за спиране на писмото за освобождаване на апартамента, а после се оправяй с мръсниците в съда.

— Какъв смисъл има? Те така или иначе ще спечелят, а аз ще имам още повече дългове.

— Аз ще платя сметките по делото. Във всеки случай господин Ебъртс не взима скъпо...

— Но говорим вероятно за шестмесечна съдебна битка... която накрая ще загубя. Няма да източа банковата ти сметка заради себе си. Особено заради това, че парите ще ти трябват. Защото заради мен и твоето положение в „Сатърдей/Съндей“ е може би вече застрашено.

— Не ставай глупав — казах аз. — Те няма да играят с картата виновен по съвместителство.

Но те точно така играха. На другата сутрин след излизането на статията на Уинчъл ми се обади Имоджен Удс, моята редакторка в „Сатърдей/Съндей“. Тя се стараеше да звучи спокойно и както обикновено — не особено нервна. Предложи да се видим за по кафе. Когато й казах, че съм много изостанала с работата си поради обърканите събития от изминалата седмица и че няма да мога да я видя преди началото на другата седмица — тонът ѝ се промени.

— Страхувам се, че въпросът е малко спешен — каза тя.

— О — казах аз притеснено, — ами не можем ли да говорим сега по него?

— Не, не мисля, че е разговор за телефон... ако можеш да ме разбереш.

Разбрах я. И бях истински разтревожена.

— Добре, къде искаш да се видим? — попитах аз.

Тя предложи бара в хотел „Рузвелт“ недалеч от Гранд сентръл стейшън след един час.

— Но имам да свършвам материал за теб със срок днес следобед — казах аз.

— Може да почака — каза тя.

Бях в „Рузвелт“ в единайсет часа, както се бяхме уговорили. Пред Имоджен на масата имаше коктейл манхатън. Тя се усмихна пресилено, когато се приближих. Стана и ме целуна по бузата. Предложи ми да пийна нещо. Казах й, че по това време предпочитам кафе.

— Пийни нещо, миличка — каза тя, излъчвайки неудобство.

— Добре — казах аз, като си помислих, че алкохолът може и да се окаже необходим. — Уиски със сода.

Тя направи поръчката. След това поведе лек разговор за премиерата на една пиеса на Гарсън Канин предишната вечер, на която беше присъствала.

— И Уинчъл беше там — каза тя, като наблюдаваше лицето ми, за да види как ще реагирам.

Не реагирах въобще.

— Мисля, че е чудовище — каза тя.

— Така мисля и аз.

— И искам да знаеш, че наистина ти съчувствах вчера, след като видях онази бележка в колоната на Уинчъл.

— Благодаря ти, но окаляният беше брат ми...

— Виж, искам да знаеш, че аз лично, като човек, така да се каже, съм напълно на страната и на двама ви.

Тревожни камбани забиха в съзнанието ми.

— Хубаво е човек да знае това, но както ти казах вече, Ерик има неприятности, не аз.

— Сара...

— Какво, по дяволите, има, Имоджен?

— Рано тази сутрин ми се обади Негово величество редакторът. Изглежда, че месечният дирекционен съвет на списанието се е състоял снощи и един от главните обсъждани въпроси е било двусмисленото положение на брат ти. Защото, да си кажем истината, това, което ги е обезпокоило, не е само неговото политическо минало. А и личният му живот.

— Точно така. Става дума за неговия личен живот. Неговите политически връзки. Не моите.

— Ние знаем, че никога не си се занимавала с политика...

— Кои сте тези *ние*?

— Негово величество Ралф Дж. Линклейтър вчера е бил посетен от някой си Суит от ФБР. Той му е съобщил, че те провеждат сериозно разследване на политическото минало на брат ти. То продължава вече няколко месеца. Естествено, те са решили да проверят и теб като член на семейството.

— Не мога да повярвам! От къде на къде ще се интересуват от мен?

— Защото, както и твоя брат, ти заемаш определено място в публичното пространство...

— Пиша отзиви за филми и една съвсем лека колона с безобидни сюжети...

— Сара, *моля те*... аз съм само куриер в случая.

После, след като бързо огледа бара, тя се наведе към мен и прошепна:

— Аз лично смятам, че тези разследвания са лудост. И повече противоамерикански, отколкото противоамериканската дейност, която се предполага, че разкриват. Но и аз като всички обикновени хора, нямаме думата.

— Никога, ама съвсем никога не съм била комунистка — изсъсках аз. — Господи, та аз гласувах за Труман през четирийсет и осма, не за Уолъс. Аз сигурно съм най-аполитичната личност, която човек би могъл да си представи.

— Точно това е казал и човекът на ФБР на Линклейтър.

— Тогава какъв е проблемът?

— Проблемите са два. Първият е брат ти. Ако той беше оказал сътрудничество на Ен Би Си, проблем нямаше да има. Фактът, че не е, сега означава, че между теб и „Сатърдей/Съндей“ се създава проблем.

— Но *защо*? Аз не съм му настойник.

— Слушай, ако Ерик беше проговорил, бележката на Уинчъл нямаше да се появи и всичко щеше да се забрави. Но сега той е разкрит комунист от едно време и човек, който няма... как да го кажа?... *общоприет* начин на живот вкъщи. От това, което Линклейтър ми каза тази сутрин, разбрах, че съветът най-много се безпокои за това,

че тези негови проблеми могат да рефлектират върху теб по лош начин...

— Хайде да сложим край на празните приказки, Имоджен — произнесох аз високо. — Това, което всъщност искаш да ми кажеш, е, че „Сатърдей/Съндей“ се страхува да има сътрудник, чийто брат е бивш комунист и настоящ хомосексуалист...

Моята реплика накара бара да замре в мълчание. Имоджен имаше вид на човек, който иска да потъне в земята.

— Да — каза тя тихо. — Това е по същество проблемът. После ми направи знак да се приближа към нея. — Но всичко това е усложнено от още един проблем. Негово величество знае за теб и женения мъж.

— Кой му е казал?

— Човекът от ФБР.

Извадах във все по-силен шок.

— Но откъде, по дяволите, знае това той?

— Доколкото разбрах, когато са решили да разследват брат ти преди около два месеца, дошло им наум да поогледат малко и теб. И макар че не са открили нищо политическо, са разбрали за твоите отношения с този женен мъж...

— Но единственият начин да научат това е било да ме шпионират. Или да подслушват телефонните ми разговори. Или...

— Не знам как са открили. Знам само едно: *те знаят*. И са казали на Линклейтиър, а Линклейтиър е казал на дирекционния съвет.

— Но... но... това е моят личен живот. Той по никакъв начин не влияе върху работата ми. Искам да кажа, че не съм някакво лице с обществено значение. Както знаеш, не исках дори и снимката ми да бъде публикувана във вестника. Никой не знае коя съм. Аз предпочитам да бъде така. Тогава защо... защо... някой ще се безпокои за това с кого споделям живота си?

— Мисля, че сега, след като брат ти вече е изложен, Линклейтиър се страхува, че нещо може да се чуе и за твоя личен живот. Имам предвид само времето, преди Ерик да бъде призован пред Комисията. Неговите свидетелски показания ще бъдат тема на всички вестници. Ако продължава да отказва сътрудничество, вероятно ще получи присъда. Това означава даже още повече гласност. Кой може да каже дали чиновниците на ФБР няма да подхвърлят едно-друго на Уинчъл

или някой друг простак като него за теб и твоя женен приятел? И ти знаеш какво този мръсник ще напише: „Не само по-червеният от най-червените Ерик Смит има интересен личен живот. Неомъжената негова сестричка Сара — същата, която пише веселата колона «Животът такъв, какъвто е...» в «Сатърдей/Съндей», има интересно уреден живот с един мъж, който носи брачна халка на съответния пръст. А аз си мислех, че «Сатърдей/Съндей» се смята за списание, предназначено за семейството“.

— Но тази логика е лудост.

— Знам, че е лудост... но ето как мислят хората в момента. Аз имам брат, който е професор по химия в Бъркли. И Университетското настоятелство наскоро го е накарало да подпише клетва за лоялност — да, действително, лист хартия, в който той се кълне, че не е член на никаква подривна организация, застрашаваща стабилността на Съединените щати. Всеки преподавател на университета е бил принуден да направи същото. За мен такова нещо е отвратително. Както смятам, че и това, което правят с брат ти, е отвратително. А и с теб.

— Какво става с мен, Имоджен?

Тя срещна погледа ми.

— Искат да спра колоните ти за известно време.

— С други думи, уволняваш ме.

— Не, определено *не* те уволняваме.

— Тогава какво, по дяволите, наричаш това?

— Изслушай ме. Негово величество наистина те харесва, Сара, както и всички ние. Не искаме да те изгубим. Просто преценихме, че докато въпросът с брат ти не се реши, по-добре е да не се изявяваш прекалено много.

— По-точно казано да изчезна от очите на публиката.

— Ето какво е предложението и при сегашните обстоятелства не мисля, че е лошо. В следващия брой на списанието съобщаваме, че ти взимаш шестмесечен отпуск, за да пишеш нещо друго. Освен това продължаваме да ти плащаме по двеста долара на седмица. По-късно, след шест месеца, преразглеждаме цялото положение.

— А ако брат ми и тогава има неприятности?

— Ще мислим как да решаваме този въпрос, когато стигнем до него.

— Да кажем, че се опитам да оспоря това? Да извадя на бял свят начина, по който вие се поддавате на натиска на...

— Наистина не бих направила това, ако бях на твоето място. Няма да можеш да спечелиш тази битка, Сара. Ако се опиташ да се съпротивляваш, те просто ще те уволнят и в края на краищата няма да получиш нищо. По този начин поне излизаш от положението, без да си изгубила репутацията си и без особена загуба в дохода си. Смятай това за платена почивка, любезно осигурена от „Сатърдей/Съндей“. Замини за Европа. Напиши роман. Единственото, което Негово величество иска, е...

— Разбирам — моето пълно и абсолютно мълчание.

Изправих се.

— Тръгвам си — казах.

— Моля те, не прави нищо прибързано и премисли всичко внимателно.

Кимнах. Иможден се изправи и пое ръката ми.

— Съжалявам — прошепна тя.

Издърпах ръката си.

— Срамувам се за вас.

Напуснах „Рузвелт“. Тръгнах на север по Медисън авеню, без да забелязвам тълпата пешеходци, която вървеше на юг. Бях в състояние близко до бяс и можех да прегриза гърлото на всеки, който би ми се изпречил. В този момент мразех света. Мразех неговата дребнавост — неговата злонамереност и злост. Но повече от всичко мразех начина, по който хората използваша страха като средство за подчинение на другите. Точно в този момент ми се искаше да скоча на следващия влак за Вашингтон, да отида право в кабинета на Дж. Едгар Хувър и да го попитам какво той наистина мисли, че ще постигне в резултат на преследването на брат ми? „Казвате, че защитавате нашия начин на живот — бих му казала. — Но единственото, което всъщност правите, е, че увеличавате собствената си власт. Информацията е знание. Знанието е контрол. Контролът се основава на страх. И тъй като сега всички се страхуваме, вие сте победител. А за властта, която имате, ние всички можем да обвиняваме само себе си. Защото сме ви я дали като овце.“

Бях толкова ядосана, че минах почти двацет блока, преди да разбера къде съм. Погледнах нагоре и видях надпис на улица Източна

59-та улица. Бях само на пет минути от апартамента на Ерик. Но знаех, че в състоянието, в което съм, не трябва да го виждам. Както знаех, че не мога да му кажа и за разговорна си с Имоджен Удс, въпреки че когато видеше съобщението в „Сатърдей/Съндей“ другата седмица, че съм взела отпуск, той щеше да обвинява себе си.

Подпрях се на една телефонна будка, като се чудех какъв трябва да бъде следващият ми ход. Отговорих си на този въпрос веднага, като влязох в будката, пуснах десет цента в отвора за монетите и направих нещо, което се бях клела никога да не правя — обадох се на Джак в работата му.

Трябваше да се върне от Бостън същата сутрин и имаше намерение да мине да ме види на път за вкъщи тази вечер. Необходимо ми беше да го видя веднага. Но когато се обадох в офиса му, секретарката му ми каза, че има среща.

— Бихте ли му казали, че го е търсила Сара Смит.

— Той ще си спомни ли за какво се отнася?

— Да, аз съм негова стара позната. Кажете му, че съм в Манхатън и се надявам, че ще може да дойде на обяд с мен в „Линдис“. Ще съм там в един часа, в случай че е свободен. А ако не е, помолете го да ми се обади там.

Точно в един Джак влезе в „Линдис“. Изглеждаше много нервен. Тъй като никога не се срещаме през деня и още по-малко на обществено място, той не ме целуна за здравей. Вместо това седна срещу мен и хвана ръцете ми под масата.

— Видях какво е написал Уинчъл.

Разказах му всичко, което се случи: за отказа на Ерик да даде имена, за колоната на Уинчъл, за съобщението, че трябва да напусне Хампшър хаус и за моя разговор с Имоджен Удс. Когато стигнах частта за това, че ФБР е информирало „Сатърдей/Съндей“ за връзката ми с женен мъж, Ерик се притесни.

— Не се безпокой — казах аз. — Съмнявам се, че това някога ще стане публично достояние. Аз никога няма да позволя това да се случи.

— Не мога да повярвам! Просто не мога да проумея как...

Той млъкна. Пусна ръцете ми и нервно започна да опипва джобовете си, за да намери цигарите си.

— Добре ли си?

— Не — каза той, като извадя една „Честърфийлд“ и запалката си.

— Обещавам ти, Джак, твоето име никога няма да бъде свързано с...

— По дяволите моето име! Ерик и ти сте окаляни. И това... тия мръсници... те...

Замълча. Болката му, причинена от нашето нещастие, ме трогна неизразимо много. В този момент го обичах безкрайно.

— Съжалявам — каза той най-после. — Така дяволски много съжалявам! Как го понася Ерик?

— Мисля, че се опитва да си намери ново място, където да живее. Предупреждението му за напускане изтича утре в шест вечерта.

— Кажи му, че ако има нещо... каквото и да е... което мога да направя...

Изведнъж се наведох и го целунах.

— Ти си добър човек — казах аз.

Той трябваше да се върне бързо в офиса си. Но ми обеща, че ще ми се обади вечерта, преди да се върне при Дороти. Не само ми се обади, но се обади и на Ерик в апартамента му същата вечер, за да му предложи подкрепа. На следващия ден се появи в Хемпшър хаус в пет часа, за да помогне на брат ми да пренесе вещите си в „Ансония“ на Бродуей и 47-ма улица.

„Ансония“ беше хотел за дългосрочен престой, в който живееха хора, занимаващи се с шоубизнес от средна и ниска категория. Новият апартамент на Ерик беше мрачен, с една спалня и гледаше към заден проход. Имаше белези се зелени тапети на цветя, изтъркан зелен мокет с дупки, прогорени от цигари, и малка кухня, състояща се от котлон и развален хладилник. Но наемът беше нисък: двайсет и пет долара седмично. И управлението очевидно не се безпокоеше кой знае колко от това с кого съжителстват наемателите му. След като наемът се плащаше навреме и спокойствието на другите наематели не се нарушаваше, тяхната линия на поведение беше, че не искат да знаят.

Ерик мразеше новия апартамент. Той мразеше мрачната, кръчмарска, „последен шанс“ атмосфера на „Ансония“. Но имаше много малко други възможности, защото беше разорен. Хилядата долара в банковата му сметка бяха единствените пари, които му бяха останали, а след неговото „пазаруване“ имаше в джоба си по-малко от

сто долара. Заедно с предупреждението за напускане на Хемпшър хаус пристигна и сметка за четиристотин долара — за наем и различни услуги.

Когато Ерик каза на управлението, че няма да бъде в състояние да уреди сметката си, преди да напусне, те му съобщиха, че ще конфискуват вещите му. И така Рони и аз посетихме „Тифани“ и получихме седемстотин и двадесет долара за върнатите диамантени обеци и сребърна табакера. След уреждането на сметката в Хемпшър хаус останалите триста и двацет долара отидоха за заплащането на едномесечен депозит и двумесечен наем в „Ансония“. Джак настоя да уреди камион, който да пренесе вещите на Ерик в новия му апартамент. Той уреди също и двама бояджии да махнат навяващите тъга стари тапети и да освежат жилището с няколко пласта бяла боя.

Ерик и аз бяхме направо поразени от щедростта на Джак.

— Наистина, няма защо да правиш това — казах аз на Джак, докато готвех вечеря в понеделник в моя апартамент. Беше понеделникът след като Ерик смени апартамента си и бояджиите започнаха да работят същия ден.

— Наемането на двама бояджии за два дни няма да ме разори. Както и да е, получих едни пари извънредно. Изведнъж, изневиделица, ми дадох чек за осемстотин долара премиални. Това е начинът, по който „Стийл енд Шеруд“ благодарят за спечелването на нов клиент. Когато на човек нещата му тръгнат добре, нормално е да помогне малко и на другите, нали?

— Така е. Но аз винаги съм си мислила, че когато става дума за Ерик...

— По дяволите, всичко е минало. Що се отнася до мен, аз го смятам за член на семейството. А той има неприятности. Знам как щях да се чувствам аз, ако ме бяха накарали да се преместя от Хемпшър хаус в „Ансония“. Така че, ако пласт боя може да поразвесели новото жилище на брат ти, значи парите са били изхарчени за нещо полезно. Много ме е яд и за това, което стана с теб.

— Ще се оправя — казах аз, без да бях много убедена в това.

— Свърза ли се отново със „Сатърдей/Съндей“ след срещата с твоята редакторка?

— Не.

— Трябва да приемеш предложението им, Сара. Твоята редакторка е права — ако се опиташ да влезеш в конфликт със „Сатърдей/Съндей“, ще изгубиш. Вземи парите, миличка. Почини си. След месец-два цялата тая история с имената ще отшуми. Всичко това отиде твърде далеч. Лудост е направо.

Искаше ми се да повярвам на Джак, че кошмарната игра, наречена съставяне на черен списък, ще приключи скоро. Искаше ми се да отхвърля предложението на „Сатърдей/Съндей“ да получавам двеста долара на седмица за ангажимент към тях, без да работя. Защото това, което ми предлагаха, беше фаустовско решение: пари, за да успокоят съвестта си, че спират работата ми... заради абсурдния страх, че тяхното така наречено „семеино списание“ може да престане да изглежда толкова „семеино“, ако се разбере, че една от неговите сътруднички дели леглото си със семеен мъж, а нейният брат — бивш комунист, е от хората, които любят с „любов, която не смее да произнесе своето име“.

„Негово величество наистина те харесва, Сара, както и всички ние. Просто смятаме, че докато въпросът с брат ти не се реши, по-добре е за теб да не се изявяваш за известно време.“

Господи, колко гузна изглеждаше Иможден, когато ме стресна с това предложение. Но, естествено, както и който и да е друг, тя също се чувстваше застрашена. Ако „не беше изпълнила заповедите“, можеше да постави в опасност собственото си положение в списанието. Или може би щяха да поставят под въпрос нейната лоялност към Бога и Отечеството. И това беше най-лошата страна на черния списък — начинът, по който караше всеки да се страхува да извършва най-обикновените жестове на човешка доброта, и начинът, по който изваждаше на бял свят най-първичния от човешките инстинкти — личното оцеляване... на всяка цена.

„Вземи парите, миличка.“

Накрая точно това и направих. Джак беше прав — тази битка нямаше да мога да я спечеля. „Сатърдей/Съндей“ можеше да се откаже от мен, без да ми обяснява причината. По този начин поне имах гарантирана заплата за следващите шест месеца, а парите щяха да бъдат жизненонеобходими за оцеляването на Ерик.

Бележката на Уинчъл за уволнението на Ерик причини не само изхвърлянето му от Хемпшър хаус. Един по един всички ресторанти

или магазини, които някога го посрещаха с удоволствие като най-добър свой клиент (и в резултат на щедрото му пилеене на пари му разрешаваха кредит) сега хлопнаха врати пред лицето му. Няколко дни след като се беше настанил в „Ансония“, той си уредил среща с Рони за по чаша след полунощ в „Сторк“. Но когато се появил, управителят му съобщил, че присъствието му в клуба е нежелателно. Ерик познаваше този човек по име („Дявол да го вземе, давах му по десет долара бакшиш всяка седмица!“). Помолил го да го пусне.

— Съжалявам, господин Смит — казал метрдотелът. — Не създавам правилата. А и мисля, че управлението малко се безпокои за парите, които вече ни дължите.

На следващия ден пристигна сметката от „Сторк“: седемстотин четирийсет и четири долара и тридесет и осем цента. Да бъдат платени в срок от двайсет и осем дни, в противен случай...

Това искане бързо беше последвано от подобни от „Алфред Дънхил“, „21“, „Ел Мороко“ и „Сакс Пето авеню“ — те всички искаха да уреди сметките си с тях, в противен случай щяха да го съдят.

— Не съм предполагала, че толкова много хора четат колоната на Уолтър Уинчъл — казах аз, като прехвърлях купчинката заплашителни писма.

— О, този мръсник е ужасно известен. Защото е такъв страшно добър американец, разбира се.

— Наистина ли си изхарчил сто седемдесет и пет долара за чифт ръчно изработени обувки? — попитах аз, разглеждайки една от прикачените сметки.

— Парите бързо напускат глупака.

— Сега ще позная: Бъд Абът или може би Лу Костело? Разбира се, в никакъв случай не може да е казано от Оскар Уайлд.

— Мисля, че не беше Оскар Уайлд, макар че точно той е човекът, когото започвам да чувствам все по-близък и по-близък. Особено, че ще мога да напиша собствената си „Затворническа балада“, след като комисията ме обвини в незачитане на съда.

— Дай да разглеждаме драмите една по една, моля те. Комисията все още не те е призовала.

— О, не, призован съм — каза той, като взе някакъв документ от олющената маса, която използваше като импровизирано писалище. — Хубавите новини пристигат на камара. Това се появи днес сутринта.

Един чиновник всъщност се яви тук лично и ми го пъкна в ръката. Има даже и дата, определена за явяването ми: двадесет и първи юли. Във Вашингтон е доста влажно през юли, нали? Влажно е и в повечето федерални затвори.

— Няма да отидеш в затвора, Ерик.

— Ще отида. Защото комисията ще иска от мен имена. Под клетва, разбира се. След като откажа да им предоставя тази информация, определено ще попадна в затвора. Така става.

— Ще се обадим на Джоуел Ебъртс. Имаш нужда от юридически съвет.

— Нямам. Защото уравнението е много просто, с едно решение: оказваш сътрудничество и се отървяваш от секирата. Не правиш това и имаш удоволствието да прекараш следващите шест месеца като гост на Правителството на Съединените щати в един от техните елитни затвори.

— Да караме по ред. Дай ми всички сметки.

— Няма начин.

— Имам пари в банката. Няма да ме затрудни...

— Няма да те оставя да плащаш за моята глупост.

— Става дума за някакви си мизерни пари, Ерик.

— Държах се като прахосник.

— Вярната дума в случая е *щедър*. Затова нека сега аз проявя щедрост. Колко е общата сума? Около пет хиляди?

— Срамувам се от себе си.

— Ще се срамуваш още повече, когато те помъкнат по съдилищата за неплатени сметки. Така дълговете ти ще бъдат изчистени. Едно нещо по-малко за притеснение. Имаш достатъчно други притеснения и без това.

— Добре, добре — каза той, като бутна към мен купчината сметки. — Играй ролята на добрата самарянка. Но при едно условие: тези пет хиляди ще се смятат за заем. Който ще ти изплатя, веднага щом започна някаква работа.

— Ако така се чувстваш по-добре, наречи го заем. Но аз никога няма да ти поискам тези пари.

— Не мога да понасям цялата тая щедрост.

Започнах да се смея.

— Кой знае, може пък в най-скоро време да се откажеш от мизантропията и да започнеш да приемаш, че на света има някой и друг свестен човек, който те обича.

Платих сметките на Ерик на другия ден. Обадих се също и на Имоджен Удс в „Сатърдей/Съндей“ и я информирах, че приемам предложението на списанието за платено прекъсване на работата. Тя ме увери, че след шест месеца отново ще пиша за тях.

— Моля те, не ме намразвай — каза тя. — Поставена съм в безизходно положение както мнозина.

— Мнозина са в безизходно положение, така ли?

— Какво мислиш да правиш през тези шест месеца?

— Първата ми задача е да спася брат ми от затвора.

Всъщност първата ми задача беше да извадя Ерик от депресията, в която бързо потъваше. Депресия, която се задълбочи, когато Рони получи великолепно предложение за работа: тримесечно турне из цялата страна с оркестъра на Каунт Баси. Предложението дойде една седмица след като той се настани да живее с Ерик в „Ансония“. Насаме той ми призна, че е на седмото небе от възможността да свири в бигбенда на Баси, но му е много трудно да приеме участието в това турне, защото се безпокои за душевната стабилност на Ерик.

На кафе в „Глиц Дели“ Рони ми каза:

— Той не може да спи и изпива по една бутилка „Канейдиън Клъб“ всяка вечер.

— Ще говоря с него.

— Пожелавам ти успех. Той не приема да му се говори.

— Ти спомена ли му за предложението на Баси?

— Разбира се. Той ми каза: „Върви. Нищо няма да ми стане без теб“.

— Искаш да приемеш тази работа, нали?

— Късмет е да може човек да свири с Баси... Разбира се, че искам.

— Тогава приемай.

— Но... Ерик има нужда от мен. И ще има още по-голяма нужда, когато наближи явяването му пред комисията.

— Аз съм тук.

— Страхувам се за него.

— Излишно е — излъгах аз. — Щом си намери някаква работа, ще се успокои отново.

За негова чест трябва да се признае, че Ерик чука на доста врати след уволнението му от Ен Би Си. Отначало беше оптимист по отношение на възможностите да намери работа. В края на краищата той беше Ерик Смит — сценарист номер едно на „Марти Манинг“; човек, когото всички в Ню Йорк смятаха за един от истинските комедийни сценаристи на новата медия, наречена телевизия. Нещо повече, той беше смятан за рядък професионалист. Беше умен, с неподражаемо чувство за хумор и много експедитивен. При него сроковете винаги се спазваха и материалите му бяха винаги свежи и оригинални. Както всички в този бизнес признаваха, с него беше чудесно да се работи.

Но никой не искаше да му даде работа. Нито пък някой приемаше да се срещне с него. Веднага щом се настани в „Ансония“, той започна да върти телефоните, като се опитваше да си уреди срещи с продуцентите и импресарските агенти в града.

— Вчера се обадох поне на дузина телефони — каза той, когато му оставях голям пакет с продукти в апартамента. — Хората, на които се обадох, преди ме преследваха да пиша за тях. Оказа се, че никой не е там в момента, за да говори с мен. Трима от тях имаха среща, четирима бяха на обяд, а останалите — извън града.

— Ами — казах аз, — може този ден да не си имал късмет.

— Благодаря ти, Луиза Мей Олкът, за това, че виждаш нещата от добрата им страна.

— Просто ти казвам, не бързай да изпадаш в паника.

Към пет часа на следващия ден обаче той наистина изпадна в паника. Ерик отново се бе обадил на същите дванайсет продуцента и агенти. Отново се бе оказало, че никой от тях не е в състояние да говори с него.

— Затова знаеш ли какво реших да направя? — каза ми той по телефона. — Реших да прескоча този ден близката кръчма, долу на Бродуей и 50-та улица и да направя обедно посещение на „Джак Демпси“, където се събират всеки ден половината агенти за комедийни представления в Ню Йорк. Там на една маса бяха седнали, не знам колко, може би шест от тези мръсници. Всички ме познават.

Всички по едно или друго време са се опитвали да ме направят свой клиент... макар че аз си останах едно от ония наперени копелета, което винаги твърдеше, че няма нужда от агент. Както и да е, влизам аз в „Джак Демпсис“, веднага щом масата ме вижда, се държи така, като че ли местният прокажен се приближава. Половината въобще не ми говорят. Другите се оказва изведнъж, че бързат за някъде. Две минути след идването ми, масата беше празна. Остана само един възрастен човек — Моу Кантър. Трябва да е на около седемдесет и две. Веднага след като всички останали опразниха сцената, той ме покани да седна и ми поръча кафе. После направо ми каза:

— Ерик, какво да ти кажа. Хората от нашия бизнес са изплашени. Всеки се страхува, че може да влезе в черния списък на някой конгресмен, а те са готови да прегазят брат си само и само да оцелеят професионално. Така че за момента се насочи към някаква друга работа. Защото след бележката на Уинчъл никой в този град няма дори и да помисли за теб от професионална гледна точка. Съжалявам, но така стоят нещата.

После ми каза колко ми се възхищава за това, че съм отказал да клеветя приятелите си. Знаеш ли какво му отговорих? „Героят е винаги обичан... стига да е мъртъв.“

Поех си дълбоко въздух и се опитах да звуча разумно:

— Добре, това е лошо, но...

— *Лошо?* Пълна катастрофа направо! Кариерата ми е свършена. Също и твоята. И за това съм виновен само аз.

— Не говори така. И недей се отписва напълно все още. Не забравяй, че писанието на Уинчъл излезе само преди една седмица. И е все още прясно в съзнанието на всички. След един месец...

— Права си. Тогава всички ще са забравили за статийката на Уинчъл. Вместо това ще се съсредоточат върху обвинението, което ще ми отправи комисията за противоамериканска дейност. А след изпълнението ми пред конгресмените, предложенията за работа ще заваят едно след друго, няма съмнение.

Можех да чуя наливането на течност в чаша.

— Това какво е?

— „Канейдиън Клъб“.

— Започваш вече да пиеш от три следобед?

— Не, днес всъщност започнах да пия в два.

— Караш ме да се притеснявам за теб.

— Няма за какво да се безпокоиш. По дяволите, винаги мога да си изкарам хляба с писане на сонети. Или още по-добре, ще атакувам пазара с епични балади за викингите. Тази част от литературния пазар е положително защитена от влизане в черния списък. Само дето ще трябва да си поприпомня исландския и...

— Идвам веднага.

— Няма защо, Ес. Чувствам се супер.

— След пет минути съм при теб.

— Няма да ме намериш. Днес следобед имам важна среща...

— С кого?

— С киносалона „Люис“ на 84-та. Дават разкошни два филма в един сеанс: „Ненадеен страх“ с Джоан Крауфорд, Глория Грeъм и неповторимия Джак Паланс, а след него „Стоманената клопка“ с Джо Котън. Един следобед на чисто мелодраматично блаженство.

— Нека поне с Джак те заведем на вечеря тази вечер.

— Вечеря? Трябва да проверя ангажиментите си... Не, съжалявам, имам други ангажименти тази вечер.

— Какво ще правиш?

— Според моята програма тази вечер трябва да се напия. Сам.

— Защо ме отбягваш?

— Искам да бъда сам, *мила*.

— Нека поне да изпием набързо по едно кафе заедно.

— Утре *ще говорим, мила моя*. И моля те, не се обаждай повече, защото оставям телефона отворен.

Той затвори. Естествено, опитах се да говоря отново с него. Линията даваше заето. Метнах си палтото и претичах трите блока по Бродуей, които делиха моя апартамент от „Ансония“. Когато стигнах до очуканата му рецепция, служителят ми каза, че брат ми току-що е излязъл от сградата. Скочих в едно такси, отправих се на север и платих седемдесет и пет цента за билет за „Люис“ на 84-та. Огледах партера, огледах ложите, огледах балкона. От брат ми ни следа. Докато го търсех, прожектираха „Ненадеен страх“. Когато разбрах, че там го няма, седнах на една от седалките. На екрана Джоан Крауфорд си разменяше реплики с Джак Паланс:

„— Не забравяй какво е казал Ницше — трябва да се живее опасно.

— И знаеш ли какво е станало с Ницше?

— Какво?

— Умрял е.“

Излязох от киното. Върнах се вкъщи. Обадох се в „Ансония“. Ерик не отговаряше.

Джак дойде при мен след работа. Стоя нащрек заедно с мен цяла вечер. Брат ми продължаваше да не отговаря. Към девет Джак излезе, за да претърси баровете около апартамента му, докато аз останах да чакам до телефона. Джак се върна след един час, без да е открил и следа от Ерик. Към полунощ Джак се отказа от чакането и си легна. Аз продължих да седя до телефона във всекидневната. По някое време съм задрямала. Когато се събудих, беше шест и половина. Джак беше облечен и ми подаваше чаша с кафе.

— Изглежда се чувстваш великолепно.

— Направо дяволски великолепно.

Отпих бързо от кафето, после набрах „Ансония“.

— Съжалявам — каза операторът от телефонната централа след около дузина позвънявания. — Този вътрешен номер не отговаря.

Затворих.

— Може би трябва да се обадя в полицията — казах аз.

— Ти кога говори с него за последен път, вчера следобед, нали?

Кимнах с глава.

— Е, добре, полицаите няма да направят нищо, когато някой е изчезнал за по-малко от двацет и четири часа. Почакай до следобед. Ако дотогава не го чуеш, можем вече да се безпокоим. Нали?

Оставих го да ме изправи и да ме прегърне силно.

— Опитай се да поспиш истински — каза той. — И ако имаш нужда, ми се обади в офиса.

— Сигурен ли си, че няма да е неудобно?

— Кажи им, че си госпожица Олсън от „Стандарт Лайф“, Хартфорд и моята любопитна секретарка няма да има никакви въпроси.

— Коя е госпожица Олсън?

— Току-що я измислих. Опитай се да не се притесняваш за Ерик? Сигурен съм, че нищо му няма.

— Държиш се невероятно добре, откакто започна тази история.

Той поклати глава.

— Иска ми се да мога да направя нещо повече.

Направо паднах в леглото. Когато се размърдах отново, беше малко след дванадесет на обяд. Грабнах телефона, който стоеше до леглото ми, и отново се обадох в „Ансония“. Този път имах късмет. Ерик — звучащ адски сънливо — отговори.

— О, слава богу!

— За какво толкова му благодариш, дявол да го вземе?

— За благополучното ти завръщане. Къде беше?

— Из обичайните ми нощни кръчми — накрая в кино „Ню Либърти“ на 47-ма улица. Заедно с местното братство от скитници си отпахме на балкона.

— Знаеш ли, ходих да те търся в „Люис“ на 84-та улица вчера следобед.

— Помислих си, че можеш да направиш това и ето защо реших да хвана двуфилмовия сеанс в „Ню Либърти“.

— Защо ме избягваш? Никога досега не си ме изключвал от живота си, Ерик.

— Е, винаги има нещо, което човек може да направи за първи път. Виж какво, лягам си да се донаспя сега. И оставям телефона отворен. Не ни се обаждайте. Ние ще ви потърсим... както всички в Ню Йорк сега ми казват.

Естествено звънях пак, но линията даваше непрекъснато заето. Преборих се с желанието си да отида в „Ансония“ и да се разправам с него там. Вместо това използвах номера с госпожица Олсън и се обадох на Джак. Той ми даде много разумен съвет — да стоя настрана. „Остави го няколко дни на мира.“

— Трябва сам да свикне с това положение — каза Джак.

— Да, но той не е в психично състояние, което позволява да бъде оставен сам.

— Не е психиатричен случай все още, нали?

— Не, но пие през всичкото време и е на крак по цяла нощ.

— Той страда. Това, което му се случи, е като смърт. Трябва да оставиш нещата да се развиват естествено. В момента каквото и да му кажеш, за него няма да има смисъл.

И така, не му се обаждах в продължение на три дни. Изчаках до пет следобед в петък. Той звучеше достатъчно събуден и трезвен.

— Намерих си нова работа — каза той.

— Наистина ли? — зарадвах се аз.

— Наистина. Всъщност това е повече от работа — това е новооткрито призвание.

— Разкажи ми.

— Сега съм професионален безделник.

— Ерик...

— Чуй ме сега. Това е фантастична работа, възможно най-продуктивният начин за убиване на времето. Цял ден скитам. От кино на кино. Хапвам на обяд за двайсет и пет цента в някоя закусвалня „Отомат“. Мотая се из Метрополитън мюзийм и Природонаучния, разхождам се, разхождам се, разхождам се... Можеш ли да си представиш, че вчера отидох пеш до Западна 74-та улица в Уошингтън Хайтс? Отне ми само около три часа. Част от мен искаше да продължа да вървя на север към Клойстърс, но тъй като вече беше три сутринта...

— Вървял си до Уошингтън Хайтс посред нощ? Да не си се побъркал?

— Не, само изпълнявам ролята си на безделник.

— Пиеш ли много?

— Не и когато спя. Но имам още една новина на трудовия фронт.

— Наистина? — казах аз.

— Да, великолепна новина. Реших да подмина агентите и вместо това си отворих тефтерчето с телефонните номера и предложих услугите си на петима различни комедийни изпълнители, мои познати. И познай какво стана? Всички до един ми отказаха. Те дори не са изпълнители от висока класа. Средна категория са, такива, които играят из клубове средна категория като „Поконос“ и „Кетскилс“ или „Уест Пойнт Бийч“. Значи акциите ми са паднали толкова ниско, че дори и втора категория хора не иска да ме знае.

— Както ти казах, не знам колко пъти вече, този начален период ще бъде труден, но веднъж като мине изслушването в комисията...

— И си излежа присъдата зад решетките...

— Е добре, да приемем, че се стигне до такова нещо. Да кажем, че отидеш в затвора. Ще бъде ужасно, но ти ще го надживееш. Когато случаят с черния списък приключи, теб не само ще те уважават заради това, че си отказал да дадеш имена, но и...

— *Кога* ще приключи случаят с черния списък? Чуй се какво казваш. Шансовете случаят с черния списък да свърши скоро са толкова, колкото аз да стана държавен секретар. На мен винаги ще гледат като на *никога неженения се бивш комунист*. Никой никога няма да ми даде работа отново.

Той отказваше да бъде разубеден, че перспективите му са толкова черни. Както и отказваше да се срещне с мен отново. Още веднъж изтърчах до Ансония и още веднъж докато стигна, той беше излязъл. Изминаха още двацет и четири часа, преди да успея отново да се свържа с него по телефона. Този път не исках дълги обяснения за това къде и как е прекарал последното денонощие. Опитвах се да звуча практично.

— Как си с парите в момента? — попитах аз.

— Газя по тях. Паля си кубинските пури с банкноти от по пет долара.

— Радвам се, че е така. Ще ти оставя петдесет долара в един плик на рецепцията.

— Не, благодаря ти.

— Ерик, знам какво е финансовото ти положение.

— Рони ми даде пари, преди да замине.

— Колко?

— Предостатъчно.

— Не ти вярвам.

— Това си е твой проблем, Ес.

— Защо не ми даваш да ти помогна?

— Защото вече плати достатъчно висока цена за моя идиотизъм. Трябва да свършвам.

— Ще те видя ли този уикенд?

— Не — отговори той и затвори.

Сложих петдесет долара в един плик и ги оставих на рецепцията на „Ансония“. На другата сутрин намерих плика върху изтривалката до вратата си. Името „Ерик“ беше задраскано и над него с неподражаемите драсканици на брат ми бе написано с молив „Сара“. През този ден оставих поне десет съобщения за него. Никакъв отговор. Отчаяна, успях да намеря Рони в Кливланд. Изненада се и се притесни, когато му разказах за държанието на Ерик, което ставаше от ден на ден все по-странно.

— Обаждам му се два пъти в седмицата — каза Рони, — но на мен ми звучи съвсем обикновено.

— Казва, че си му оставил някакви пари...

— Да, около трийсет долара.

— Но ти замина на турне преди десет дни. Той трябва да е останал без грош. Трябва да вземе парите от мен.

— Няма да ги вземе, защото се чувства виновен за това, което стана с теб в „Сатърдей/Съндей“.

— Но той знае, че ми плащат по двеста долара на седмица, за да не се откажа от ангажимента си към тях. А аз не изплащам апартамент, нямам деца да издържам. Така че, защо да не вземе петдесет долара? Пак ще ми останат предостатъчно...

— Аз ли да ти казвам как работи на брат ти главата? Момчето е страшно съзнателно, а и си е твърдоглаво. Лоша комбинация.

— А от теб дали ще приеме пари?

— Ами, може. Но няма начин да му давам по петдесет долара на седмица.

— Виж какво ми дойде наум.

Същият следобед отидох до Уестърн Юниън и изпратих на Рони петдесет долара телеграфически в хотела му в Кливланд. На следващия ден той ги изпрати телеграфически обратно на Ерик в Ансония. Обадих се на Рони в следващия град, в който спираха — Синсинати.

— Пуснах на Ерик лъжата, че Баси повишава на всички в оркестъра заплатите — каза Рони, — но той не изрази никакво особено съмнение. Мисля, че наистина му трябва парите. Защото ми каза, че веднага щом получи записа, ще отиде до Уестърн Юниън да получи парите.

— Хубаво, сега поне ще сме сигурни, че ще получава достатъчно пари всяка седмица, за да не умре от глад. Само да можех да го накарам да се види с мен.

— Ще поиска да те види, когато бъде в състояние за това. Знам, че му липсваш.

— Откъде знаеш?

— Защото той ми каза.

Държах се настрана, както ми беше казано. Обаждах се един път на ден, за да разбера как е. Ако имах късмет, успях да хвана Ерик

трезвен и достатъчно разумен. Обикновено обаче той звучеше или като махмурлия, или като пиян — общо взето паднал духом. Престанах да го питам дали се е опитвал да намери работа другаде. Вместо това изслушвах монолозите му за петте филма, които е изгледал предишния ден. Или за книгите, които четеше в библиотеката на 42-ра улица (беше се превърнал в един от постоянните посетители на читалнята там). Или шоуто на Бродуей, което бе „втородействал“.

— Да гледаш спектакъл от второ действие е толкова лесно — каза ми той. — Заставаш близо до театъра и чакаш първия антракт. Когато всички се изсипят навън, за да изпушат по цигара, ти се смесваш с тълпата, влизаш с нея вътре и си намиращ някое празно място най-отзад на партера. И после гледаш следващите две действия съвсем безплатно. Не е ли хитро?

— Страхотно е — казах аз, като се опитвах да звуча весело, опитвайки се да се престоря, че смятам вмъкването без пари на шоу на Бродуей за напълно приемлива постъпка за мъж на почти четирийсет години.

Това, което всъщност исках да направя, беше да се намеся в живота му — да изтичам до „Ансония“, да напъхам Ерик в такси и да го отведа в Мейн за няколко седмици. Споменах му идеята си по телефона, като се опитах да го убедя, че известно време извън Ню Йорк ще му се отрази добре и ще му даде някаква перспектива.

— Да бе, разбирам — промърмори той. — Като се разхождам една седмица по празния плаж, равновесието ми ще се възстанови, вярата ми в човечеството ще се възроди и ще съм тип-топ, точно във формата, подходяща да давам отговори на симпатягите в комисията за противоамериканска дейност.

— Просто мисля, че ако смениш обстановката, ще бъде добре за теб.

— Съжалявам, не се приема.

Престанах да го моля да се видим. Вместо това открих един чиновник на рецепцията в „Ансония“ — Джоуи — който се съгласи да ми съобщава кога излиза и кога се връща Ерик за пет долара на седмица. Знаех, че това беше един вид шпиониране, но трябваше по някакъв начин да знам какво е общото му психическо и физическо състояние. Дадох на Джоуи домашния си телефон за всеки случай.

Една седмица преди датата за явяване в комисията телефонът иззвъня в три сутринта. Джак, който бе заспал до мен, веднага скочи. Аз също. Взах слушалката, очаквайки най-лошото.

— Госпожице Смит, тук е Джоуи от „Ансония“. Извинете ме, че ви се обаждам посред нощ, но вие ми казахте, че трябва да ви се обадя, колкото и да е часът, ако има някакъв проблем...

— Какво е станало? — попитах аз изплашено.

— Не се безпокойте, брат ви не е пострадал. Но се появи преди около петнайсет минути тук ужасно пиян. Да ви кажа, толкова беше сдал багажа, че нощният детектив и аз трябваше да го пренесем от таксито. Когато го качихме горе, повръща навсякъде. Също и доста кръв.

— Извикайте бърза помощ.

— Направих това вече. Пристигат след една-две минути.

— Тръгвам веднага.

Двамата с Джак се облякохме и бяхме навън за секунди. Взахме такси надолу до „Ансония“. Пред сградата беше спряла линейка. Докато търчахме през фойето, свалиха Ерик от горе на носилка. През последните три седмици, през които не бях го виждала, той беше остарял с десет години. Лицето му изглеждаше изпито, почти като на скелет. Имаше рядка брада, в момента покрита с кръв. Косата му беше оредяла, ръцете му — кокалести, ноктите му — изпотрошени и мръсни. Целият изглеждаше недохранен като скелет. Но най-много от всичко ме изплашиха очите му — червени, кървясали, с невиждащ поглед, като че ли е бил жестоко контузен от живота.

Хванах ръката му. Почувствах колко е слаба, почти безтегловна. Промълвих името му. Той просто гледаше с празен поглед през мен. Започнах да плача. Джак, пребледнял от шока, ме държа, докато санитарите от линейката го вкарваха отзад.

Позволиха ни да пътуваме с него. Линейката се отправи надолу по Бродуей с голяма скорост. Държах ръката на Ерик през петте минути път до болница „Рузвелт“. Очите ми бяха пълни със сълзи. Не спирах да клатя отчаяно глава.

— Не трябваше в никакъв случай да го оставям сам — казах аз.

— Направи всичко, което можеше.

— *Всичко?* Погледни го, Джак... Аз го провалих.

— Престани — каза той. — Никого не си провалила.

В болницата Ерик веднага беше откаран в спешното отделение. Измина един час. Джак изчезна за малко в денонощното кафене и се появи с понички и кафе. Той пушеше цигара след цигара. Аз не спирах да вървя напред-назад из чакалнята, чудейки се защо никой нищо не ни казва. Най-после един изморен на вид лекар в бяла престилка се появи през летящите врати на спешния кабинет. Беше на около трийсет години, в края на устните му имаше запалена цигара.

— Някой да чака за господин... — Той погледна надолу към картона в ръката си. — Ерик Смит?

Джак и аз веднага се втурнахме към лекаря. Той ме попита каква е връзката ми с господин Смит. Казах му.

— Е, добре, госпожице Смит, вашият брат страда от комбинация, която е в резултат на недохранване, алкохолно отравяне и спукана язва на дванайсетопръстника, което сигурно щеше да го убие, ако не беше докаран толкова бързо тук. Как е възможно да се е хранил толкова зле?

Чух се да казвам:

— Това е моя грешка.

Джак веднага се намеси:

— Не я слушайте, докторе. Господин Смит имаше сериозни проблеми с кариерата си и се изостави напълно. Сестра му правеше всичко възможно...

Докторът го прекъсна:

— Не се опитвам да обвинявам някого. Просто исках да разбера причините, довели го до сегашното му състояние. Защото трябва да го оперираме незабавно...

— Боже господи! — изплаках аз.

— Когато дванайсетопръстникът се спука, изборът е операция или смърт. Но мисля, че го хванахме точно навреме. Следващите час-два ще са критични. Моля ви, чувствайте се като у дома си. Или пък, ако ни дадете номер, ние ще ви се обадим...

— Оставам — казах аз.

Джак кимна в знак на съгласие.

Докторът излезе от стаята. Седнах на пейката в чакалнята, като се опитвах да сдържам чувствата си. Джак седна до мен и ме прегърна.

— Той ще се оправи — успокои ме той.

— Това не трябваше да се случва...

— Грешката не е твоя.

— Не, моя е. Не трябваше да го оставям да живее сам, както може.

— Няма да ти позволя да се самобичуваш...

— Той е всичко за мен, Джак. *Всичко!*

— Разбира се. Знам.

— Сега те обидих.

— Стига — каза той нежно. — Не е необходимо да ми обясняваш.

Към седем сутринта все още нямаше нищо ново за състоянието на Ерик, освен че е изкаран от операционната и е преместен в интензивното отделение. Джак предложи да не ходи на работа и да се обади, че е болен, но аз настоях да отиде. Накара ме да му обеща, че ще му се обаждам всеки час, за да го държа в течение, даже и да няма нищо ново.

Веднага щом той си тръгна, аз легнах на дивана в чакалнята и заспах като мъртва. Следващото, което си спомням, е, че една сестра ме разтърсваше.

— Госпожице Смит, можете да видите брат си.

Събудих се веднага.

— Той добре ли е?

— Загубил е много кръв, но най-лошото премина. Беше на ръба.

Придружиха ме през спешното отделение до едно мрачно, пълно с хора отделение в най-задния край на болницата. Леглото на Ерик беше последното от редица с двайсет легла. Шумът беше оглушителен — безкрайна какофония от страдащи пациенти, говорещи рязко болногледачи и хора, които крещяха, за да бъдат чути през пещерната акустика на помещението.

Ерик беше замаян, но в съзнание. Лежеше по гръб, чаршафът му беше издърпан до врата, две големи венозни тръби — с плазма и с прозрачна лепкава течност, изчезваха под завивките. Първите миг или два той не каза нищо. Целунах го по челото. Погалих лицето му. Едва се сдържах да не се разплача. Не успях.

— Това сега е глупаво — каза той с дрезгав глас.

— Какво?

— Да плачеш. Като че ли съм умрял.

— Преди два часа изглеждаше мъртъв.

— Сега се чувствам добре. Извади ме оттук, Ес.

— Не си го и помисляй.

— Искам да кажа... вземи ми стая. Ен Би Си ще прати...

Не му отговорих — съвсем ясно беше, че бълнува.

— Вземи ми стая — каза той отново. — Ен Би Си...

— Нека не говорим за това сега — казах аз, като продължих да галя челото му.

— Те анулираха застраховката ми...

— Какво?

— В портфейла ми...

Открих санитар, който намери портфейла на Ерик (бяха го заключили в сейфа на болницата след приемането му в нея, заедно с часовника му и седем долара в брой, което беше всичко, което притежаваше в момента). В портфейла му имаше застрахователна карта „Мючуал Лайф“ с телефонен номер на гърба. Обадих се на този номер и открих, че Ерик все още имаше здравна застраховка, внасяна от Ен Би Си.

— Да, успях да намеря досието му — каза чиновникът, с когото говорих. — Знаем също така, че господин Смит не е вече служител на Ен Би Си. Но съгласно условията на тази полица неговите права за медицинска помощ и застраховка живот са валидни до трийсет и първи декември 1952.

— Значи мога да накарам да го преместят в самостоятелна стая в болницата „Рузвелт“.

— Не виждам защо не.

След един час Ерик беше пренесен в малка, но достатъчно приятна стая на горния етаж на болницата. Той все още беше силно замаян.

— Какво? Не гледа ли навън? — беше единственият му коментар за новата му стая, след което потъна в небитието отново.

В четири часа следобед се обадих на Джак и го уверих, че Ерик е извън опасност. После си отидох вкъщи и спах до другата сутрин. Когато се събудих, открих Джак, заспал до мен. Прегърнах го. Трагедията беше предотвратена. Ерик оцеля. А този невероятен човек беше в леглото до мен.

— И ти си всичко за мен — прошепнах аз, но той просто продължи да си похърква.

Станах, взех душ, облякох се и донесох на Джак закуска в леглото.

Както винаги след първата глътка кафе, той запали цигара.

— Как се чувстваш? — попита той.

— Знаеш ли, светът винаги изглежда по-хубав след дванайсет часа сън.

— Дяволски вярно. По кое време отиваш в болницата?

— След около половин час. Можеш ли да дойдеш с мен?

— Имам една среща в Нюарк...

— Няма нищо.

— Но, поздрави го специално от мен. И му кажи, че съм на негово разположение, ако има нужда от нещо...

По пътя за болницата ми дойде наум, че Джак си беше изработил свой собствен начин на взаимоотношения с брат ми. Откакто започна историята с черния списък, той беше скрупулъзно коректен (и щедър) към Ерик, но от добре пресметнато разстояние. Избягваше да се среща лично с него. Не можех да го осъждам... особено като знаеше, че във ФБР беше известен като мъжа в моя живот. И аз му се възхищавах, че по своя ненатрапчив начин остана до Ерик по време на кризата, докато мнозина щяха да се уплашат дори и най-бегло да общуват с него.

Когато отидох в болницата, Ерик беше буден. Независимо от това, че все още беше слаб и изтощен, почти незабележима розовина се беше появила на бузите му. И беше с по-чисто съзнание от вчера.

— Толкова зле ли изглеждам, колкото се чувствам?

— Да, не изглеждаш добре.

— Колко си откровена.

— Заслужаваш да съм откровена. Какво, по дяволите, се опитваше да направиш?

— Да пия.

— И да не ядеш през същото това време?

— Храната губи значителна част от времето за пиене.

— Имаш късмет, че Джоуи от „Ансония“ е бил с теб...

— Исках наистина да си отида, Ес.

— Не казвай такова нещо.

— Това е истината. Не виждам никакъв изход...

— Колко пъти ти казах вече, ще го преживееш. Но само ако ми позволиш да ти помогна.

— Не струвам цената, която плати за мен...

Изщраках с пръсти.

— Нали знаеш какво е това? Музиката, която цял свят слуша.

Той успя да се усмихне. Хванах ръката му и казах:

— Какво друго наистина притежава човек, освен живота си?

— Пиячка.

— Може да е така, но по тоя въпрос имам една лоша новина за теб. Според доктора, с когото говорих, когато идвах насам, ти си си изпил пиенето. Дванайсетопръстникът ти сега виси на конец. След известно време той ще укрепне. Но даже и когато оздравее напълно, стомахът ти няма да може повече да приема алкохол. Съжалявам, че трябва да ти кажа това...

— По-скоро аз, че трябваше да го чуя.

— Докторът каза също, че ще трябва да останеш тук около две седмици.

— Поне Ен Би Си плаща.

— Да. Поне нещо, от което човек може да бъде доволен.

— А какво ще стане с моето малко посещение в комисията другата седмица?

— Ще накарам Джоуел Ебъртс да го отложи.

— Завинаги, ако е възможно.

Оказа се, че господин Ебъртс можа да отложи повикването в комисията само с един месец. През това време Ерик се пречисти от алкохола и се възстанови. Успях да го убедя след двете седмици, прекарани в болницата „Рузвелт“, да ме остави да наема една малка виличка в Сагапонак. По онова време този ъгъл на Лонг Айлънд беше все още почти нецивилизован. Сагапонак беше малко рибарско селце — задръстено от прости лодки за ловене на омари, пропити от солената морска вода, кръчми, в които плюенето по пода беше разрешено, и рибари със задебелили и потъмнели лица. Беше само на три часа път от Манхатън и все пак съвсем на края на света. Къщичката, която взехме под наем, беше проста и овехтяла, с две спални с изглед към огромен пуст плаж. Отначало Ерик можеше само да седи на пясъка и да гледа как се разбиват вълните в брега на Лонг Айлънд. Към края на двете ни седмици там той вече изминаваше по плажа повече от километър всеки ден. Независимо от това, че диетата му беше доста безвкусна (аз станах специалист по приготвянето на

макарони със сирене), той все пак успя да сложи някой и друг килограм. Но по-важното беше, че започна да спи по осем-десет часа всяка нощ. През деня не правехме почти нищо. В къщичката имаше цяла полица с евтини детективски романи, от които ние просто не се отлепахме. Нямахме нито радио, нито телевизор. Не купихме нито веднъж вестник през целия си двуседмичен престой там. Ерик ясно каза, че иска напълно да се откъсне от света, съществуващ извън плажа. Нямах нищо против неговия план. След последните няколко седмици исках да хлопна вратата под носа на тази заплетена бъркотия, наречена живот. Разбира се, Джак ми липсваше ужасно. Поканих го да дойде за няколко дни, но той каза, че в момента е затрупан от работа... а уикендите не се брояха, защото това бяха светите дни, определени за Дороти и Чарли.

В къщичката нямаше телефон. Затова два пъти в седмицата отивах в селото и чаках в пощата Джак да ми се обади. Уговореното между нас време беше три часът следобед — във вторник и четвъртък. Той беше винаги точен. Местната шефка на пощата работеше и на телефонната централа и ми направи впечатление на страшно любопитна жена. Затова внимавах да не спомена нищо за черния списък или за семейството на Джак, когато говорехме по телефона. Ако подслушваше (в което не се съмнявам), тя просто чуваше разговор между двама души, които много си липсват един на друг. Но всеки път, когато му предложех да се опита да мине за един ден и една нощ, Джак твърдо отказваше заради многото работа, която му се бе насъбрала точно тогава.

Оказа се, че двете седмици преминаха като великолепен полусън. Вечерта, преди да си заминем, Ерик и аз се настанихме на плажа, за да гледаме за последен път как слънцето се стопява в пролива. Тъй като плажът беше окъпан в някаква жълтеникава мъгла с цвят, подобен на уиски, Ерик каза:

— В такива моменти си казвам, че сега точно е времето за коктейл.

— Все пак си тук, за да можеш да виждаш моменти като този.

— Но моменти като този са много по-приятни с джин мартини. Знам, че през следващите седмици алкохолът наистина ще ми липсва.

— Всичко ще се оправи.

— Не, няма. След четири дни ще трябва да се явя пред шибаната комисия.

— Ще го преживееш.

— Ще видим.

На другата сутрин се върнахме в града. Пристигнахме на Пенстейшън към обяд и взехме едно такси към центъра. Оставих Ерик в „Ансония“.

Разбрахме се да се срещнем и да закусим заедно на другата сутрин към девет, след което трябваше да отида с него на срещата му с Джоуел Ебъртс.

— Какъв смисъл има да ходим при Ебъртс? — попита ме той, докато портиерът на „Ансония“ изваждаше сака му от багажника.

— Той е твой адвокат. Ще бъде с теб, когато се явиш пред комисията в петък. Затова най-добре е той да подготви с теб някаква стратегия преди това.

— Няма никаква стратегия, ако си от петата колона.

— Нека да се безпокоим за това утре — казах аз. — А сега, качи се горе и се обади на Рони. Той къде свири тази вечер?

— Не знам. Забутал съм някъде програмата на турнето му.

— Хайде, намери я и му се обади. Сигурна съм, че умира да си поговори с теб.

— Благодаря ти за последните две седмици. Трябва по-често да прекарваме така.

— Непременно.

— Искаш да кажеш, когато изляза от затвора.

Целунах го за довиждане. Качих се отново в таксито и пътувах още четири блока на север до Западна 77-ма улица. Прекарах следобеда в преглеждане на натрупалата се поща. Имаше голям пакет от „Сатърдей/Съндей“, съдържащ двайсет писма от различни мои читатели. Те всички бяха видели съобщението в списанието за моята така наречена почивка и ми пожелаваха да се върна на страниците колкото е възможно по-бързо.

„Ще ми липсват“ — пишеше ми някоя си госпожица Медфорд от Саут Фолмус, Мейн. Почувствах острата болка на загубата, докато

четях писмото ѝ. Независимо, че никога не бих признала това на Ерик или Джак, работата страшно ми липсваше.

Към четири излязох от къщи и изтичах да купя продукти. Върнах се малко преди пет. Няколко минути по-късно чух как един ключ се завърта в ключалката на външната врата. Бързо отворих вратата и дръпнах Джак вътре в апартамента. След минута само бяхме в леглото. Половин час по-късно можахме най-после да проговорим.

— Мисля, че много ми липсваше — прошепнах аз.

— Мисля, че и ти също ми липсваше.

Накрая станахме. Приготвих вечеря. Ядохме, изпихме бутилка „Кианти“ и си легнахме отново. Не помня кога сме заспали. Помня, че се стреснах и се събудих. Някой звънесе на вратата. Трябваше ми малко време, за да разбера, че беше нощ. Четири и осемнайсет според часовника до леглото. На звънеца на вратата се позвъни отново. Джак се размърда.

— Какво, по дяволите... — измърмори той сънено.

— Аз ще се оправя — казах аз, като си облякох халата и се отправих към кухнята.

Взех слушалката на домофона. Натиснах бутона за говор и измърморих сънливо:

— Ало.

— Сара Смит ли е? — попита груб глас.

— Да. Кой сте вие?

— Полиция. Моля ви, отворете ни.

О, не! Божичко мили, не.

За няколко мига останах прикована на мястото си, без да мога да помръдна. После отново чух гласа в слушалката:

— Госпожице Смит... там ли сте още?

Блъснах бутона, с който се отваряше вратата. След малко чух почукване на външната врата, но не можех да си наложда да отворя. Чукането стана по-силно. Чух, че Джак става от леглото. Той влезе в кухнята, като завързваше халата си. Аз стоях, подпряла глава на стената.

— Боже господи, какво става?

— Моля те, отвори вратата — казах аз.

Сега чукането беше вече настойчиво.

— Кой, по дяволите, чука?

— Полиция.

Той пребледня. Излезе в антрето. Чух как отключва вратата.

— Тук ли е Сара Смит? — попита грубият глас, който бях чула в слушалката.

— Какво става, господин сержант? — попита Джак.

— Трябва да говоря с госпожица Смит.

Миг по-късно двама цивилни полицаи влязоха в кухнята. Единият от тях се приближи към мен. Беше около петдесетгодишен с голямо меко лице и огорчения вид на човек, който носи лоши новини.

— Вие ли сте Сара Смит? — попита той.

Кимнах с глава.

— Имате ли брат на име Ерик?

Не му отговорих. Просто се отпуснах на пода и зарихах.

ДЕВЕТ

Полицаяте ни закараха с колата си. Седях на задната седалка с Джак. Бях заровила глава в рамото му. Той ме бе прегърнал. Държеше ме така здраво, като че ли никога нямаше да ме пусне. Трябваше да ме държи точно така, защото в противен случай можех да се разпадна на съставните си части.

Първата светлина на деня просветваше на нощното небе, докато ние се носехме на изток по 34-та улица. В колата всички мълчахме. Двамата полицаи гледаха напред през предното стъкло, облято от струйки дъжд, без да обръщат внимание на пукането на радиостанцията си за двустранна връзка. Джак правеше всичко възможно да ме подкрепя мълчаливо, но се чувстваше, че и той е в шок. Можех да чуя как силно бие сърцето му, като че ли чук блъскаше по гърдите му. Може би се страхуваше, че отново ще започна да вия от мъка, както направих отчаяно, когато ми съобщиха какво се е случило.

В продължение на около половин час след това лежах върху леглото си, усукала чаршафите около гърдите си. Нищо не можеше да ме утеши. Когато Джак се опита да ме успокои, му изкрещях да се маха. Бях изгубила всякакъв контрол над себе си — бях толкова извън себе си от мъка, че не можех да понеса дори мисълта, че някой може да се опита да ме утеши в такъв момент, в момент, в който бях неспособна да приема утеха или успокоение. Накрая един от полицаите ме попита дали няма да имам нужда от лекарска помощ. И тогава успях някак си да се стегна и да се облека.

Джак и един от полицаите ме хванаха от двете страни, за да ми помогнат да се кача в колата, но аз учтиво ги отстраних. Както веднъж каза Ерик (като имитираше баща ни със зла ирония) — човек от семейство Смит никога не си позволява да покаже слабост пред външни хора. Даже и когато този човек е научил възможно най-ужасното за него нещо.

Не бях повече в състояние да плача. Мъката, която изпитвах, беше така всеобхватна, така безпределна, че обикновените сълзи или скръбни вопли бяха прекалено слаби за нея. Съзнанието ми беше

изпразнено — нямах нито думи, нито мисли. Единственото, което можах да направя през целия път, беше да държа главата си опряна на Джак и да събера всички сили, за да не показвам чувствата си.

Завихме на юг по Второ авеню, отминахме две карета, после се отправихме отново на изток по 32-ра улица, докато накрая спряхме пред страничния вход на ниска червена тухлена сграда. Над входа й бяха написани думите: *Медицинска следствена служба, Главен следовател на Ню Йорк*.

Полицайте ни придружиха през страничния вход, на който имаше надпис: *Доставки*. Вътре зад едно бюро седеше възрастен тъмнокож служител. В моргата той изпълняваше ролята на Свети Петър. Когато един от полицайте се наведе към него и каза: „Смит“, служителят отвори голям тефтер и задвижи пръста си надолу по страницата, докато спре на името на брат ми. После вдигна телефона и набра някакъв номер:

— Смит — каза той тихо в слушалката. — Кабина петдесет и осем.

Почувствах отново, че губя самообладание. Джак усети това и ме хвана с ръка през кръста. След малко служител в бяла престилка влезе в чакалнята.

— Вие ли сте хората, които ще идентифицират Смит? — попита той с равен глас.

Един от полицайте кимна.

Служителят посочи с палец, че трябва да го последваме. Тръгнахме скупчени надолу по тесен коридор, боядисан в задължителното зелено и осветен от луминесцентни лампи. Спряхме пред метална врата. Той я отвори. Намерихме се в малка стая, студена като месарски хладилник. По едната й стена бяха разположени номерирани кабинки от неръждаема стомана. Служителят отиде до кабина номер 58. Един от полицайте леко ме побутна напред. Джак беше до мен. Хвана ме по-здраво. Безкраен момент на мълчание. Полицайте ме гледаха с притеснение. Служителят барабанеше безсмислено с пръсти по стоманената врата. Най-после си поех дълбоко въздух и кимнах с глава на служителя.

Вратата на кабината се отвори с протяжен метален звук. Очите ми, противно на волята ми, се затвориха. След миг си наложих да ги отворя. Ерик лежеше пред мен покрит от врата надолу с груб бял

чаршаф. Очите му бяха затворени. Кожата му беше силно побеляла. Устните му бяха посинели. Той не изглеждаше просто спокоен. Изглеждаше безжизнен. Една изпразнена черупка, която някога беше моят брат.

Потиснах риданието си. Затворих очи, защото не можех да издържа да го гледам. Не исках този последен поглед да се превърне в спомен, който ще преследва мислите ми цял живот.

— Това Ерик Смит ли е? — попита служителя.

Кимнах.

Той издърпа чаршафа върху лицето на Ерик, после бутна контейнера обратно в кабината. Вратата ѝ хлопна шумно. Служителят свали една дървена поставка с документи, която висеше на пирон на стената. Прелисти някакви формуляри и като намери този, който търсеше, ми връчи поставката.

— Подпишете се най-долу на тази страница, ако обичате — каза той, като извади един сдъвкан до края молив от джоба на не много чистата си престилка.

Подписах се. Върнах му документите.

— Коя погребална агенция ще използвате? — попита той.

— Нямам представа — казах аз.

Той откопча от държателя формуляра. Върху него се четеше името Смит, последвано от сериен номер. Подаде ми го.

— Когато решите коя агенция ще използвате, кажете им да ни се обадят и да съобщят този номер. Те знаят какво трябва да направят.

Джак взе листа хартия от ръката на служителя.

— Разбрано — каза той, като го сложи в джоба на самото си. — Свършихме ли тук?

— Да, това е всичко.

Полицаите ни придружиха обратно нагоре.

— Искате ли да ви оставим вкъщи? — попита единият от тях.

— Искам да отида до „Ансония“ — казах аз.

— Можем да направим това по-късно — каза Джак. — Сега имаш нужда от почивка.

— Отивам в „Ансония“ — настоях аз. — Искам да видя как изглежда апартаментът му.

— Сара, не мисля, че...

— Отивам в апартамента му — повторих аз, едва сдържайки гнева си.

— Добре, добре — каза Джак, като кимна на полицаите.

Качихме се отново в полицейската кола. По пътя към центъра успях да се сдържа. Джак изглеждаше изтощен и много разстроен. Държеше ръката ми, но като че ли не беше с мен. Или може би беше така, защото имах чувството, че сънувам ужасен сън; някакъв кошмар в движение, от който никога нямаше да се събудя.

В „Ансония“ нощният портиер Джоуи все още беше на смяна. Той веднага прояви съчувствие. Намери някой да го замести на гишето и ни заведе в бара.

— Знам, че е доста рано още, но може би няма да е зле да пийнете по нещо?

— Няма да е зле — казах аз.

— Уиски?

Джак кимна. Джоуи донесе бутилка евтин скоч и две чаши. Напълни ги догоре. Джак изпи неговата на един дъх. Аз пийнах една глътка и едва не се задавих. Отпих втори път. Уискито запари по гърлото ми като силно, но необходимо лекарство. След четвъртата ми глътка чашата беше празна. Джоуи я напълни отново и доля чашата на Джак.

— Ти ли го намери? — попитах аз.

— Да-а — отвърна Джоуи тихо. — Аз го намерих. И... ако знаех, никога нямаше да пусна куриера с доставката от магазина да...

— Какъв куриер? — попитах аз.

— Куриер за доставки от местния магазин за продажба на алкохол. Според това, което можах да науча, брат ви се е обадил вчера късно следобед и е поискал от тях да му доставят в стаята две бутилки уиски „Канейдиън Клъб“. Поне това ми каза Фил, моята дневна смяна. Той е бил на смяна, когато куриерът на магазина дошъл и попитал кой е номерът на апартамента на брат ви. Ако аз бях на смяна, щях да ви се обадя веднага, защото след това, което се случи преди две-три седмици, знаех, че не трябва да пие. Както и да е, дойдох на работа към седем. Нито видях, нито чух брат ви до полунощ, когато той ми се обади. Звучеше като човек, който съвсем не е на себе си. Беше толкова пиян, че думите му не се разбираха. Не можах да разбера нито дума от това, което каза. Затова намерих някой да стои долу вместо мен и се

качих при него. Чуках може би пет минути. Никакъв отговор. Слязох и взех служебния ключ. Когато отворих вратата...

Той замълча, пое си въздух, после го издиша.

— Да ви кажа, госпожице Смит, не беше приятна гледка. Беше припаднал на пода. От устата му шуртеше кръв. Телефонът също беше целият в кръв, което значи, че когато ми се е обадил вече е кървял силно. Искях да ви се обадя, но положението беше толкова сериозно, че реших първо да изчакам линейката. Те дойдоха бързо, за не повече от десет минути. Но когато пристигнаха, той вече си бе отишъл. После дойдоха полицаите и започнаха да дават разпореждания. Казаха ми да не ви се обаждам, трябвало те да ви съобщят лично.

Той взе още една чаша, напълни я със скоч и продължи:

— Мисля, че и аз трябва да пийна нещо. — Той изгълта уискито.

— Не мога да ви кажа колко виновен се чувствам за всичко това.

— Нямах никаква вина — каза Джак.

— Двете бутилки „Канейдиън Клъб“ празни ли бяха? — попитах аз.

— Да, съвсем — каза Джоуи.

Споменът веднага ме върна в онази сутрин в болницата „Рузвелт“, когато споменах на Ерик, че докторът е казал, че никога вече няма да може да пие. Той прие новината философски. Макар че не каза нищо, изглеждаше щастлив, че е отново в света на живите. През време на двете седмици, които прекарахме заедно в Сагапонак, Ерик наистина започна да се връща към самия себе си. Дявол да го вземе, преди по-малко от двадесет и четири часа, когато го оставих тук, той беше...

Потиснах плача си. Сложих глава в ръцете си. Джак погали косата ми.

— Недей — продума той меко.

— Не, не! — извиках аз. — Той се е самоубил.

— Не можеш да знаеш това — каза Джак.

— Изпил е две бутилки „Канейдиън Клъб“, като е знаел съвсем добре, че язвата му няма да може да ги понесе. Аз го бях предупредила. Лекарите го бяха предупредили. Той изглеждаше в толкова добра форма вчера във влака, когато се връщахме от Острова. Въобще не се притеснявах за него. Но явно нещо не съм разбрала...

Не издържах и заплаках отново. Джак ме прегърна и започна да ме люлее.

— Съжалявам, съжалявам.

— Не обвинявай себе си — каза Джак.

Джоуи се изкашля нервно.

— Има още нещо, което трябва да ви кажа, госпожице Смит. Нещо, което ми каза Фил. Към три часа вчера следобед брат ви е имал посетител. Някакъв човек с костюм и куфарче. Показал някаква служебна карта на Фил. Той каза, че бил федерален съдебен изпълнител. Накарал Фил да се обади на брат ви и да го накара да дойде във фоайето, но да не му казва кой го търси. Фил направил, както му било наредено. Брат ви дошъл във фоайето и съдебният изпълнител му пхнал някакъв документ в ръката и казал нещо официално като: „Сега ви се връчва, дрън-дрън-дрън“. Фил не могъл да чуе всичко точно. Но каза, че брат ви бил направо поразен от това, което оня му казал.

— Какво е станало след като са връчили на Ерик документите?
— попитах аз.

— Оня с костюма си тръгнал, а брат ви се върнал в стаята. След около час и половина пристигнал куриерът от магазина за напитки.

— Ерик със сигурност не е излизал никъде през всичкото време, така ли?

— Според Фил не е.

— Тогава документите трябва да са все още горе. Да вървим.

Джоуи се поколеба.

— Там все още е страшно разхвърляно, госпожице Смит. Може би е по-добре да почакате...

— Мога да се справя — изправих се аз.

— Идеята не е добра — каза Джак.

— Аз ще преценя това — настоях аз и излязох от бара.

Джоуи и Джак ме последваха. Джоуи спря на рецепцията отпред и потърси ключа от апартамент 512 от стената с пощенски кутии зад бюрото. Взехме асансьора до петия етаж. Отидохме до очуканата врата с номер 512. Джоуи почака малко, преди да сложи ключа в ключалката.

— Сигурна ли сте, че искате да влезете тук, госпожице Смит? — попита той.

— Ще се справя.

— Нека аз да вляза — каза Джак.

— Не. Искам да видя аз.

Джоуи сви рамене и завъртя ключа. Врата се отвори. Влязох. Дъхът ми секна. Бях очаквала изцапан в кръв мокет. Но не бях подготвена за размера на петното. Кръвта беше все още мокра и лъщеше. Тя покриваше телефона и мебелите. На две от стените, както и на масата до мястото, където Ерик беше паднал, имаше кървави отпечатъци от ръка. Цялата зловеща последователност на последните минути от живота на брат ми изведнъж изплуваха в съзнанието ми. Седял е на продънения диван и е пиел. Една празна бутилка „Канейдиън Клъб“ се търкаляше на пода до малък евтин телевизор. Втората бутилка, почти празна, с един пръст течност все още останала в нея, стоеше на ниската масичка за кафе с пластмасово покритие. На дивана имаше опръскана с кръв чаша. Ерик вероятно беше започнал да кърви, докато е допил втората бутилка. Изплашен, е покрил устата си с ръка (обяснение за кървавите отпечатъци). После се е довял до телефона и е извикал Джоуи. Но от изпития „Канейдиън Клъб“ съзнанието му е било прекалено замъглено (и от шока, че е започнал да кърви) и не е могъл да каже нищо свързано. Изпуснал е телефона. Паднал е напред към масата за игра на карти, която му служеше за писалище. Подпрял се е на нея за опора. Припаднал е на пода. И е умрял след броени минути. Или поне аз отчаяно се надявах, че е било наистина веднага. Защото не можех да понеса мисълта, че Ерик е страдал дълго.

Не издържах да гледам петното. Очите ми се преместиха към масата за игра на карти. Под един пепелник имаше пъхнато нещо, което приличаше на официален документ. Издърпах го. Разгледах го. Той също беше опръскан с кръв. Беше съобщение от Службата за подоходно облагане, с което информираха Ерик, че му е направена проверка и въз основа на данните, получени от Националната радиоразпространителска корпорация, от него се изисква веднага да заплати 43 545 долара, за да погаси неизплатените за три години назад данъци. В писмото също така се посочваше, че ако иска да оспори това искане, може в срок от трийсет дни да представи заверени по съответния ред сметни документи в местната Служба за подоходно облагане, за да обжалва начислената сума. Ако обаче не спази този

срок за обжалване и/или не плати въпросната сума, ще стане обект на криминално преследване, затвор и конфискация на имуществото.

Четирийсет и три хиляди петстотин четирийсет и пет долара. Нищо чудно, че е поръчал двете бутилки „Канейдиън Клъб“. Само да беше ми се обадил. Щях да взема кола под наем и да го закарам до Канада. Или щях да му дам достатъчно пари, за да заминем със самолет до Мексико и да прекара там няколко месеца. Но той беше изпаднал в паника, беше се поддавал на страха си. Или просто не беше в състояние да изживее още един процес след процеса в Комисията, последван от затвор, банкрут и години след това в усилия да изплати задълженията си.

Писмото се затресе в ръката ми. Джак веднага застана до мен и ме подкрепи.

— Мръсници! — процедих аз. — Какви мръсници!

Той взе писмото от ръцете ми.

— Господи! — не повярва той. — Как е възможно?

— Как? Как? — заповтарях аз не на себе си. — Много просто. Ако Ерик беше се съгласил да сътрудничи и да съобщи имена, това искане никога нямаше да му бъде връчено. Но ако не играеш по гайдата на тия мръсници, те ще направят всичко, за да те унищожат. Всичко!

— Съжалявам — каза той. — Дяволски много съжалявам...

Почувствах друга една ръка на рамото си. Беше Джоуи.

— Хайде да излизаме оттук — каза той меко. — Не ви трябва повече да гледате това.

Успяхме някак да стигнем до асансьора и обратно до бара. Джоуи ни остави уискито и две чаши. Джак напълни чашите. Бях започнала да изпадам във все по-силно шоково състояние — до такава степен, че ръцете ми започваха да треперят. Уискито помогна. За осми път през тази нощ, аз успях да се стегна. Джак се беше свлякъл в едно кресло и гледаше вторачено напред. Хванах ръката му.

— Не си ли добре?

— Просто съм потресен. И виновен за това, че...

Той се поколеба.

— Да?

— Чувствам се виновен, че не успях истински да се разбера с Ерик.

— Случват се такива неща.

— Трябваше да положи повече усилия. Трябваше да...

Той не довърши фразата си, защото беше в състояние близко до плач. Хората често ни изненадват в най-неочаквани моменти. Ето сега Джак — никога не беше харесвал дотам брат ми, а беше готов да плаче за нелепата му смърт. Има нещо, което може да предизвика само истинската трагедия. То напомня на всички нас, че всички противоречия, които сме имали някога един с друг, в последна сметка се оказват безсмислени. Смъртта решава всички спорове — и ние се изправяме изведнъж пред разбирането, че нашият спор с другия човек носи елемента на миналото; че както и всичко останало, което вършим, той е бил само нещо моментно. И че този момент, този малък отрязък от време, който наричаме живот, не значи нищо. И все пак ние спорим, караме се, задържаме обидите си, болката си, ревността, своята неприязън... лошите чувства в подсъзнанието си, които хвърлят сянка върху съществуването на всеки човек. Така живеем, независимо от това, че знаем, че всичко един ден ще свърши; че така или иначе всичко е някак си обречено. Може би това е и истинската причина за нашия гняв, начинът, по който се бунтуваме против нашата абсолютна незначителност. Гневът придава значение на всичко онова, което само по себе си е незначително. Гневът ни кара да вярваме, че сме безсмъртни.

Пихме по още малко уиски. То ни се отрази добре. За известно време не разменихме нито дума. Просто седяхме в празния бар, докато постепенно светлината на утрото го изпълваше. Накрая промълвих:

— Трябва да кажа на Рони.

— Да — кимна Джак. — И аз си мислех за това. Искаш ли да му се обадя?

— Не. Трябва да го чуе от мен.

Накарах Джоуи да се качи горе и да прегледа книгата на Ерик, за да намери програмата за турнето на Рони. Намери я на същата маса, на която бях намерила призовката на данъчната служба. Рони свиреше в Хюстън тази вечер. Почаках до обяд и тогава му се обадох, по това време вече се бях върнала в апартамента си и бях започнала да правя необходимото за уреждането на погребението след няколко дни. Рони беше полузаспал, когато се обади по телефона. Изглежда много се изненада, че му се обаждам и веднага се разтревожи.

— Не звучиш добре — каза той.

— Наистина не се чувствам добре, Рони.

— Нещо е станало с Ерик, нали? — попита той с приглушен глас.

И тогава му казах. Опитвах се да говоря колкото се може по-просто, защото знаех, че отново няма да издържа да не се разплача, ако се впусна в подробности. Когато свърших, настъпи продължителна тишина.

— Рони... как си? — попитах накрая аз.

Отново мълчание.

— Той защо не ми се обади? — попита Рони с глух глас. — Или на теб?

— Не знам. Или може би знам, но не искам да кажа, че...

— Той те обичаше повече от...

— Моля те, Рони, недей. Не мога да издържа...

— Добре, добре.

Пак мълчание.

— Там ли си още? — попитах аз.

— Господи, Сара...

Той се разплака. Изведнъж телефонът прекъсна. Обади се след половин час. Звучеше развълнуван, но сдържан.

— Съжалявам, че ти затворих телефона — каза той. — Просто не можех...

— Няма нужда да ми обясняваш — казах аз. — По-добре ли си сега?

— Не — каза той с равен глас. — Никога няма да се успокоя.

— Знам — казах аз. — Знам.

— Обичах го истински.

— И той теб, Рони.

Чух как преглъщаше, за да не се разплаче. Защо така се получава, че винаги се стараем да проявяваме кураж тогава, когато въобще не ни е необходим?

— Не знам какво да кажа — каза Рони. — Не мога да го проумея.

— Тогава недей казва нищо. Погребението е вдругиден. Можеш ли да дойдеш?

— Няма начин. Баси е много стриктен. Няма да те освободи от работа дори и родната ти майка да е умряла. А да се върна със самолет

в Ню Йорк за погребението на приятел, няма начин. А и хората може да започнат да питат какъв точно приятел ми е Ерик.

— Не се безпокой за това.

— Не мога да не се безпокоя. Искam да бъда там. Трябва да бъда там.

— Обади ми се, когато се върнеш в Ню Йорк. По всяко време.

— Благодаря.

— Грижи се за себе си.

— Ти също. И, Сара...

— Да?

— Какво ще правя сега?

Не знаех какво аз самата ще правя. След като затворих телефона, се довлякох до спалнята, строполих се върху леглото и престанах да се съдържам. Плаках поне един час. Джак се опита да ме успокои, но аз му изкрещях да се маха. Трябваше да направя това — да изплача мъката си, да се предам на целия ужас от случилото се.

Има моменти, когато човек мисли, че ще плаче вечно. Но това никога не се случва. Накрая простото физическо изтощение те кара да спреш, да се организираш, да се успокоиш сред бясната буря на болката от загубата. И така, един час по-късно (или може би деветдесет минути — бях изгубила всяка представа за време) си наложих да стана от леглото. Съблякох всичките си дрехи, като ги оставих да паднат на пода. Напълних ваната. Оставих водата толкова гореща, колкото можех да издържа. Стиснах очи и се плъзнах в нея. Тялото ми бързо се приспособи към горещината ѝ. Взех една кърпа. Натопих я във водата. Изстисках я. Сложих я върху лицето си. Държах я целия следващ час, докато лежах, плувнала в горещата вода и се опитвах да изпразня съзнанието си.

Джак прояви благоразумие и не дойде да види как съм. Държеше се настрана. Когато най-после излязох от ваната — облечена в халат и с кърпа, увита около косата ми — той не се опита да ме прегърне или да каже нещо неуместно от рода на „Сега си по-добре, нали, мила?“. Беше достатъчно умен, за да разбере, че не трябва да ме притеснява по какъвто и да било начин точно в този момент.

Вместо това ме попита:

— Гладна ли си?

Поклатих глава и седнах на дивана.

— Ела тук — казах аз.

Той седна до мен. Взех лицето му в ръцете си. Не казах нищо. Просто дълго-дълго го гледах. Той не каза нищо. Не ме попита какво мисля. Може би знаеше: „Ти си всичко, което имам сега. Всичко“.

Погребението на Ерик беше след два дена. Състоя се в погребалния дом на Амстердам и 75-та улица. Присъстваха само дванайсетина души: Джак и Мег, Джоуел Ебъртс и няколко приятели на Ерик от времето, когато работеше в театъра, един-двама състуденти от Колумбийския университет. Нямаше никой от Ен Би Си. Марти Манинг изпрати наистина венец и писмо до мен, в което казваше, че Ерик е бил не само блестящ комедиен сценарист, но и истински голяма личност, човек, който не е заслужавал съдбата, която се беше стоварила върху него.

„Живеем в странно време — пишеше Манинг, — във време, когато един човек с чувство за хумор и нежна душа като вашият брат беше доведен до пълно отчаяние. Всички ние много бихме искали да бъдем в понеделник там, за да можем да се сбогуваме с него както подобава, но понеделник е най-важният ни репетиционен ден. И както самият Ерик би казал: «Представлението трябва да продължи». Искам да ви уверя, че мислено ние сме с вас...“

Знаех добре (от Ерик), че в понеделник репетицията беше всъщност само първо четене на сценария за седмицата и че никога не започваше преди около единайсет сутринта. Ако Манинг и хората му искаха, можеха много лесно да присъстват на службата в десет часа на Ривърсайд. Но аз разбих тяхното нежелание да се появят на погребението. Така, както и разбрах подтекста на изречението за довеждането на Ерик до пълно отчаяние. Както и всички останали хора, Манинг и неговият екип се страхуваха да не ги сполети същата съдба. А бях и съвсем сигурна, че Айра Рос и шефовете от 43-тия етаж са наредили на персонала никой да не присъства на погребението от страх, че ФБР може да сложи свой човек на вратата, за да запише имената на хората, осмелили се да проявят солидарност с Ерик.

Оказа се всъщност, че господин Хувър и неговите хора не смятаха повече покойния ми брат за заплаха за националната сигурност. Освен ако не шпионираше тайно Ривърсайд, ФБР не даде никакъв знак за своето присъствие. И дузината опечалени, осмелили се да покажат лицата си там, седяха един до друг на първите два реда,

докато пасторът унитариец^[1] произнесе редица многозначителни слова за порядъчността на Ерик, за неговата съзнателност и смелост. Свещеникът се казваше Роджър Уеб. Препоръча го погребалната агенция, когато им казах, че всъщност Ерик е бил атеист („Тогава този свещеник унитариец е подходящият за вас човек“, ми каза директорът на погребалната агенция). Бях очаквала някакъв отегчен човек в свещенически одежди, който ще каже няколко молитви, ще измърмори някоя и друга съболезнователна баналност и ще си поглежда часовника през време на цялата служба. Но Роджър Уеб беше сериозен и доста приятен млад мъж. Той се постара да се свърже с мен в деня преди погребението и ми зададе ред въпроси за Ерик. Предложих му да дойде в моя апартамент, за да обсъдим нещата по-подробно. Появи се няколко часа по-късно — трийсетгодишен, родом от Кълъмбъс, Охайо, с детско лице. От няколкото коментари, които направи мимоходом, докато пиехме кафе, разбрах, че е свестен човек и както повечето унитарийци — с доста свободни разбирания. И така, аз бях откровена и му разказах какво точно беше станало с Ерик — и за възхитителния, но самоунищожителен избор, който беше направил той, като бе отказал да съобщи имена. Рискувах и му споменах и за връзката му с Рони.

Той ме слушаше мълчаливо. Накрая каза:

— От това, което чувам, разбирам, че брат ви е бил забележителен човек. С неповторима индивидуалност.

Почувствах, че гърлото ми се свива.

— Да, точно такъв беше.

— Ние в Америка като че ли истински се боим от оригиналните хора и, разбира се, не спираме да превъзнасяме грубиянския индивидуализъм, цялата тая глупава демонстрация а ла Джон Уейн. Но в душите си сме нация от хора, тип Бабит^[2]. „Не клати лодката, не излизай извън общоприетите обществени норми, не проявявай съмнение в системата, бъди играч от отбора, служител на компанията и Бог да ти е на помощ.“

— Имам чувството, че слушам Ерик.

— Сигурен съм, че брат ви щеше да се изрази по по-елегантен, по-духовит начин от мен. Аз страшно много харесвам „Марти Манинг шоу“.

— Искам на службата да кажете това, което мислите, ако това не ви притеснява.

— Никой днес не казва това, което мисли, защото то може да бъде записано и после използвано против него. Но има начини да се изрази така, че то да бъде подразбрано.

На другата сутрин Роджър Уеб застана от лявата страна на ковчега на брат ми и се обърна към скромната група от дванайсет опечалени. Той говори за избора.

— Нашият избор ни определя като хора. Изборът ни налага да се срещнем с истинската си природа — нашите възжеления, нашите стракове, нашата етична същност. Често в живота правим грешен избор. Или, какъвто е случаят с Ерик, извършваме истински героизъм — правим верния избор дори и когато знаем, че този избор именно ще постави на заден план всичко, което сме създали през живота си. Ерик трябваше да вземе жестоко решение. Да навреди ли на другите, за да спаси себе си? Такъв вид избор хвърля светлина върху осъзнатостта на индивида. Ако Ерик беше избрал да спаси себе си, решението му щеше да бъде напълно разбираемо, защото в последна сметка инстинктът за самосъхранение е доминиращ у повечето от нас. И ако трябва да говоря за себе, не съм сигурен как щях да постъпя, ако трябваше да направя този избор. Това е причината, поради която надявам се всички ние ще намерим в сърцата си разбиране за онези, на които в последно време се наложи да направят такъв избор и които, независимо от причината, не успяха да съберат в себе си достатъчно себеотрицание — до степента, която Ерик достигна. Прощката е едно от най-трудно постижимите неща в живота... и вероятно най-решаващото. Ерик извърши нещо изключително смело. Но постъпилите по обратния начин не трябва да бъдат автоматически заклеени. Сегашният момент в живота на Америка е много особен и такъв, за който аз чувствам, че видян в ретроспекция, ще бъде оценен като нечист и демагогски в нашата обща история. Надяваме се, че всички ние ще намерим сили да разберем моралния натиск, помел толкова много от нас, за да поздравим Ерик Смит за неговата смелост и силен дух, но и да покажем пълно разбиране към онези, които са счели да направят еднакво трудния избор на самооцеляването. Прието е, за да се придава тежест на проповед като тази, да се цитира Библията. Но като

принадлежащ към Унитаристката църква, мога вместо това да цитирам поезия, по-специално няколко реда от Суинбърн^[3]:

*„Спи...
И ако животът ти бе горчив — прости,
А ако бе сладък — поблагодари.
Ти нямаш вече дни,
Затуй — еднакво благодари и прости.“*

До мен Джак зарови лице в ръцете си. Мег се разплака с глас. Също така и повечето от останалите присъстващи. А аз просто гледах пред себе си, ужасена, че това наистина ставаше пред моите очи. Причината беше може би вида на тази проста дървена кутия... и разбирането, че брат ми беше вътре в нея. Или може би осъзнаването, че всичко, което вършиш в живота, се свежда до това, че в крайна сметка това е и твоята съдба. Каквато и да беше причината, бях прекалено вцепенена, за да мога да плача; прекалено скована от шока, преживян през последните няколко дни.

Произнесохме Божията молитва. Помолихме се прегрешенията ни да бъдат простени, тъй като и ние (предполага се) прощаваме на своите длъжници. Изпяхме само един химн: „Бог е нашата могъща крепост“, избран не заради неговото повдигащо духа лютеранско послание, а защото Ерик ми беше казал веднъж, че това е единственият химн, който не престава да звучи в главата му на атеист, поради всичките тези недели, през които нашите родители са го влачили на църква.

Роджър Уеб произнесе последна благословия и ни помоли да се разотидем в мир. Гробарите избутаха ковчега надолу по прохода между столовете. Ние го последвахме, срещайки навън великолепия летен ден. Имаше много прегръдки и бърсане на очи, докато качваха ковчега на катафалката. Хората започнаха да се сбогуват. Само четирима от нас — Джак, Джоуел Ебъртс, Роджър Уеб и аз — щяхме да придружим Ерик до крематориума в Куинс. Пожелала бях така, защото знаех, че всички очи ще се обърнат към мен, когато ковчегът започне да влиза в пещта, а аз имах нужда тези последни мигове да бъдат лично мои.

Пътувахме в дълга черна лимузина. Тя следваше катафалката. На Куинсбъро Бридж попаднахме в задръстване. Някъде пред нас беше станала катастрофа. Всички започнаха да натискат клаксоните. Никой от нас не беше продумал и дума, откакто напуснахме погребалния дом. Роджър Уеб наруши тишината:

— Изглежда, че ще закъснеем малко — каза той разсеяно.

— Мисля, че ще ни изчакат — каза Джоуел Ебъртс и аз открих, че ми става смешно за първи път през всичките тези дни.

— Това би се харесало на Ерик — казах аз, надвиквайки шума на клаксоните. — Истинско изпращане по нюйоркски. Макар че всъщност той не харесваше Куинс.

— Никой от Манхатън не харесва Куинс, Бронкс или Бруклин — каза Джоуел Ебъртс. — Проблемът е, че когато умреш, Манхатън не те иска повече. Така че неизбежният край е да те експедират в Куинс, в Бронкс или Бруклин. Мисля, че на това му викат „ирония“.

— Брат ви беше ли посочил кремация в завещанието си? — попита Роджър Уеб.

— Нямаше завещание — каза Джоуел Ебъртс.

— Това можеше да се очаква — казах аз. — Ерик бе враг на практичността. Не че има нещо за наследяване. Но дори и да имаше, мръсниците от данъчната служба щяха да отмъкнат всичко. Не се съмнявам, че сега ще се опитат да наложат някаква форма на запор върху малкото дребни вещи, които остави.

— С това ще се занимаваме друг път, Сара — каза Джоуел Ебъртс.

— Да, така мисля и аз — въздъхнах уморено.

— Джоуел е прав — каза Джак. — Въпросите трябва да се решават един по един. Достатъчно вече преживя.

— И не е свършило все още — произнесох аз безизразно.

— Проповедта ви беше страшно добра, отче — каза Джоуел Ебъртс. — Но трябва да ви призная, че независимо от това, че смятам, че да си обърнеш и другата буза е благородна идея и изисква голяма сила на духа, мисля, че да приложиш това на практика, е дяволски трудно, почти невъзможно... Извинете ме за лошата дума.

— Аз съм от Унитаристката църква, затова можете да си казвате думи като „дяволски“, колкото си искате — каза Роджър Уеб с усмивка. — Но вие сте прав. „Обърни си и другата буза“ е християнска идея. И

като повечето максими — особено християнските — тя е много трудноизпълнима в живота. Но ние трябва да се стараем да ги следваме.

— Дори и когато срещаме пълно и най-черно предателство? — запита Джоуел Ебъртс. — Съжалявам. Но аз вярвам, че за всички наши постъпки има причина и следствие. Ако човек рискува да извърши „а“, то „б“ неизбежно ще последва. Проблемът е, че повечето хора си мислят, че могат да заобиколят „б“. Това е невъзможно. Човек винаги получава според делата си.

— Не е ли това доста старозаветно разбиране за морала? — попита Роджър Уеб.

— Е-е, аз съм евреин — каза Джоуел Ебъртс. — Естествено е по отношение на тези неща да заемам позиция според Вехтия завет. Правиш избор, взимаш решение. Живееш с плодовете му.

— Значи според твоите разбирания опрощение не може да има, така ли? — попита Джак.

— Това е нещо, което само добър католик може да попита — каза Джоуел Ебъртс. — В това именно се състои разликата между ирландците и евреите. Макар че и вие, и ние не можем да живеем без чувство за вина, вие непрекъснато преследвате опрощението. Когато постъпвате по един или друг начин, вие, католиците, никога не забравяте фактора прошка. Докато ние, евреите, отиваме в гроба, проклинайки себе си за *всичко*.

Редицата коли най-после започна да се движи отново. След десет минути бяхме пред портите на гробищата. Замълчахме отново. Движихме се по павирания път между редици и редици от гробове. След километри, оградени с надгробни плочи, най-после стигнахме до ниска, четвъртита каменна сграда с дълъг, тесен комин. Катафалката отмина главния вход и зави към задната част на крематориума. Спряхме пред входа му. Шофьорът на лимузината се обърна и каза:

— Ще чакаме тук, докато някой излезе и ни каже, че всичко е готово.

След десет минути от врата на крематориума се появи посивял възрастен господин в тъмен костюм и ни кимна. Влязохме. Параклисът беше малък и пестеливо декориран. Имаше пет реда столове. Ковчегът на Ерик беше върху платформа, вдясно от олтара. Един по един заехме места на първия ред. Както се бяхме разбрали преди това, Роджър Уеб

не произнесе заупокойна молитва. Или последна благословия. Той просто прочете един пасаж от Апокалипсиса:

*И ще отрие Бог всяка сълза от очите ми,
и смърт не ще има вече; ни жалейния, ни писък,
нито болка няма да има вече,
защото предишното се мина.*

Не вярвах на нито дума от този библейски пасаж. Не вярваше в него и Ерик. А чувствах, че и Роджър Уеб не вярва в него. Но винаги съм обичала чувството, което създават тези думи — идеята, че може да има вечност без болка или омраза — небесна награда за житейските несгоди.

Роджър Уеб произнесе тези думи красиво. Толкова красиво, че почувствах как плачът се качва в гърлото ми. След миг чух тракането на механизмите. Зад платформата се разтвори завеса и конвейерната лента под ковчега започна да го придвижва към пещта. Почувствах веднага как окаменявам. Джак хвана ръката ми и я стисна здраво.

Завесата се затвори. Директорът на погребалната къща отвори вратата на параклиса. Излязохме и поехме обратно към града в пълно мълчание.

Когато стигнахме до апартамента, Джак ми предложи да остане с мен още една нощ. Но това щеше да значи пет нощи една след друга и макар че той не казваше нищо, бях сигурна, че Дороти вече се притесняваше от доста дългото му отсъствие. Не исках с нищо да наруша създаденото вече равновесие между двата му дома, затова настоях да се върне при семейството си.

— Знаеш ли какво ще направя? — рече той. — Ще си взема отпуск до края на седмицата и утре целия ден ще прекарам с теб.

— Недей да правиш това — казах аз. — Знаеш, че не трябва. Вече отсъства половината от миналата седмица.

— Ти си по-важна от работата.

— Не, не съм — казах аз, като го прегърнах. — Имаш работа, която трябва да вършиш. Не я рискувай заради мен. Аз ще съм добре.

Обеща да ми се обаждат два пъти на ден всеки ден. Първото обаждане на другия ден сутринта обаче, беше от погребалния дом на

Ривърсайд. Прахта на Ерик беше пристигнала от крематориума. Попитаха ме ще бъда ли вкъщи тази сутрин, за да я приема.

След един час звънецът позвъня. Появи се господинът с тъмния костюм, сега с бомбе. С лек поклон той ме запитва за името ми и после ми връчи малка кутия, обвита в кафява хартия. Внесох я вътре, сложих я на кухненската си маса и дълго-дълго я гледах, без да имам желание да я отворя. Накрая събрах достатъчно кураж да разкъсам хартията. Не бях поискала урна, затова останките на брат ми се върнаха при мен в квадратна картонена кутия. Кутията беше в сиво с пръскана, подобна на мрамор, повърхност. Върху капака ѝ имаше проста бяла картичка. На нея пишеше: *Ерик Смит*. Възхитих се на калиграфията. Беше наистина впечатляваща.

Потиснах импулса си да повдигна капака и да погледна вътре. Вместо това, грабнах шлифера си и излязох от апартамента и тръгнах надолу по Бродуей до спирката на метрото на 72-ра улица.

Знаех къде отивам. Бях избрала мястото още преди няколко дни, когато (в един от малкото моменти на прояснение, които имах от смъртта на Ерик насам) размишлявах върху това, къде ли би искал той да бъде разпръснат праха му. Въпреки че река Хъдсън беше удобно за нас място, знаех, че той щеше да се възпротиви на каквато и да е идея за близост до Ню Джърси — тъй като щата градина беше предмет на безброй шеги от негова страна (веднъж, когато предложих да отидем на екскурзия в Принстън и околностите му, той остро каза: „Съжалявам — не ходя в Джърси“).

Ийст Ривър също беше извън моя списък на вероятните места, защото въобще нямаше никаква връзка с него. Нито пък Сентръл парк, защото моят брат — най-градското от градските чада, с най-изисканите маниери и вкусове на гражданин, не ценеше особено много зеленината или откритите пространства. Той обичаше шумния хаос на градските улици, ръмжащия трафик, блъскащите се тълпи, отчетливия бесен ритъм на Манхатън. Част от мен искаше да го разпръсна по 42-ра улица, но тя изглеждаше прекалено безлична. Тогава ми дойде идея. Въпреки че Ерик нямаше афинитет към зеленината или поляните, той прекарваше доста време в най-прашната градина на града — Уошингтън Скуеър парк. През всичките години, които живя във Вилидж, това беше за него кабинетът му на открито — място, където прекарваше часове на някоя пейка с роман в ръка или отиваше при

играчите на шахмат, които заемаха североизточния край на парка. Той често казваше колко много обича неговото небрежно, непретенциозно равенство, без да говорим за букета от нийоркски дрипави особняци, който се събираше там всеки ден.

— Седя в този парк — каза ми той веднъж — и разбирам ясно защо, дявол да го вземе, напуснах Харвард и оттогава никога повече и през ум не ми е минало дори един поглед да му хвърля.

И така, сега той щеше завинаги да остане между постоянните посетители на единственото си любимо място под открито небе.

Не можех да взема такси, разбира се. Независимо от това, че през последните години от живота си Ерик пръскаше пари наляво и надясно, той щеше безкрайно да се радва на идеята да достигне до мястото си на вечен покой с метрото срещу десет цента. Това бяха моите последни мигове с брат ми. Искях да бъдат само мои.

И така, пъхнах билета, за да мина през въртящия се проход на входа на 72-ра улица и взех влак № 1 на юг. Беше десет часът. Най-натовареното време беше отминало, но все пак имаше доста хора. Нямах свободно място, затова стоях права, хваната за една държалка. Някой се блъсна в мен. Ръката ми веднага стисна кутията. Мина ми една зла мисъл: ами ако това беше джебчия и беше откраднал кутията. Нещастният крадец щеше да получи удар, когато види какво е откраднал.

Стоях права през целия път извън центъра. Слязох на Шеридан Скуеър и тръгнах на изток. Завих надолу по улица Бедфорд, където се намираше първият ми апартамент в Манхатън. Тръгнах до улица Съливан и минах край вратата на сградата, в която Ерик живя повече от десет години. Върнах се мислено назад към онези години във Вилидж. Чудех се дали Ерик щеше да бъде още жив, ако не беше постигнал такъв голям успех. Ако той не беше станал толкова известен автор в такова ново средство за информация от висока класа, възможно ли беше ФБР да не му обърне внимание? Няма успех, колкото и голям да е той, който да заслужава цената, която плати брат ми. Никакъв успех на света.

Когато достигнах Уошингтън Скуеър парк, слънцето печеше с пълна сила. Имаше един-двама пияници, заспали по пейките. Имаше и двама млади запалени шахматисти. Имаше и двойки студенти от Нийоркския университет, които нарушаваха забраната „Не сядайте на

тревата“. Имаше и един латернаджия с дресирана маймунка на рамото. Той въртеше машината си и тя свиреше с метален звук панаирджийска версия на „La donna е mobile“ от Риголето. Ерик щеше да одобри всичко това — и Верди, и ексцентричния инструменталист, който скърцаше тази последна, прощална за него мелодия.

Погледнах към безоблачното небе и бях доволна, че вятърът бе решил да не излиза днес. Вдигнах капака. Загледах тебеширенобелия прах. Тръгнах по пътеката, която минаваше през целия парк — не повече от десетминутна обиколка. На всеки няколко метра взимах шепа от прахта и я разпръсквах по пътеката. Не се оглеждах да видя дали някой забелязва какво правя. Крачех сама, като се постарях да обиколя целия парк. Когато отново достигнах портата на Пето авеню, кутията беше празна. Ерик си бе отишъл. Тогава завих на север и тръгнах към центъра на града.

Изминах пеш целия път до къщи. На другия ден изминах по Бродуей целия път до Бетъри парк. След ден-два (усещането ми за време се беше изпарило съвсем) се отправих на север, като накрая достигнах манастира във Форт Джордж Парк. Както беше обещал, Джак ми се обаждаше два пъти на ден, много загрижен за моето емоционално състояние. Казвах му, че съм добре. Той трябваше да пътува извън града — до Уилмингтън и Балтимор — и се чувстваше виновен, че няма да е с мен.

— Няма защо въобще да се безпокоиш за мен — казах аз. — Справям се.

— Сигурна ли си?

— Няма повод за безпокойство — лъжех аз.

— Липсваш ми. Ужасно много!

— Ти са най-добрият човек на света, Джак. Без теб нямаше да мога да преживея всичко това.

Но аз трудно го преживях. Престанах да спя. Хранех се със солени сухари, консервирана доматиена супа „Кембъл“ и не спирах да пия кафе. Прекарвах по осем часа на ден в ходене, като останалото време убивах в големите киносалони от двете страни на Бродуей. Бях станала професионален безделник.

Една седмица след погребението по телефона ми се обади Джоуел Ебъртс. Звучеше загрижено.

— Свободна ли си тази сутрин? — попита той.

— Откакто ме уволниха със заплата, аз съм жена, която живее за свое удоволствие.

— Тогава мини през кантората ми. Има едно-две неща, които трябва да обсъдя с теб.

Един час по-късно бях там. Джоуел изглеждаше необикновено напрегнат. Прегърна ме бащински и ми каза, че изглеждам уморена. После ми посочи стол срещу бюрото му, на който да седна. Взе папка с надпис „Ерик Смит“ и започна да я прелиства.

— Има едно-две неща, които трябва да обсъдим. Първото е въпросът за застрахователната полица.

— Неговата *какво*?

— Оказа се, че Ерик е имал застраховка живот, направена от Ен Би Си. Като част от здравната осигуровка, с която плати сметките му в болницата миналия месец. Както знаем, корпорацията не е анулирала медицинската му полица след уволнението му. Това, което сега открих, е, че мръсниците не са пипнали и застраховката му живот. Нещо повече, миналата година, когато всички в Ен Би Си мислеха, че той е най-голямото откритие, направено след пакетирания хляб на филийки, и което е по-важно — не по-малко ценно от търговска гледна точка, те са повишили застраховката му живот до седемдесет и пет хиляди долара.

— Боже господи!

— Да, дяволска камара ресто от жълти стотинки, нали? И всичко това получаваш ти.

— Шегуваш се...

— Е, добре, да кажем, че половината от сумата ще отиде в банковата ти сметка. Другата половина, за съжаление, трябва да отиде в данъчната служба. Знам, че искането им е за около четиридесет и пет хиляди... но аз имам приятел, специалист по данъците, много печен кучи син. Обсъдих случая с него и той е съвсем сигурен, че искането им може да бъде намалено с около седем до десет хиляди. Така че за теб все пак ще останат около трийсет и пет хиляди... Кое то хич не е лошо.

— Не мога да повярвам!

— Ерик щеше да бъде доволен, ако знаеше, че парите ще отидат при теб.

— Но без завещание кой може да каже, че аз ще получа тези пари?

— Ти си единственият жив член на семейството му. Няма други братя и сестри, нали? Ще трябва да минем през някои законови формалности. Но можеш да ми вярваш, рутинни са. Парите са твои.

Не казах нищо. Защото не знаех какво да кажа. Джоуел Ебъртс седеше срещу мен и внимателно ме разглеждаше.

— И така, това беше добрата новина — каза той.

— С което искаш да кажеш...

Той се поколеба.

— Има още едно нещо, за което искам да говоря с теб — рече той с по-тревожен тон.

— Нещо сериозно ли?

— Страхувам се, че е сериозно.

Още една многозначителна пауза. Джоуел Ебъртс беше притеснен.

— Сара — каза той, като се наведе напред, — трябва да ти задам един въпрос.

— Добре — казах аз с нарастваща тревога. — Питай.

— Да кажем, че ти кажа...

— Какво лошо има, Джоуел?

— Част от мен наистина се съпротивлява.

— За какво?

— За въпроса, който трябва да ти задам.

— Задай го.

Той помълча.

— Добре. Ето за какво става дума. Да кажем, че ти кажа, че знам името на човека, който е осведомил ФБР за брат ти...

— *Знаеш го?! — възкликнах аз.*

Той вдигна ръка.

— Едно по едно. Да кажем, че знам. Въпросът е... и аз наистина те моля да обмислиш отговора си много внимателно, искаш ли да знаеш името на това лице?

— Ти какво, подиграваш ли ми се? *Твърдо да.* Хайде, кажи ми. Кое е това мръсно лайно, което...

— Сара... сигурна ли си? Съвсем сигурна?

Изведнъж почувствах, че се сковавам. Но все пак отново кимнах и казах:

— Да, искам да знам.

Той ме погледна право в лицето и задържа погледа ми.

— Името на този човек е Джак Малоун.

[1] Вярващ, който отрича Светата Троица. — Б.ред. ↑

[2] Има се предвид героят от романа на Синклер Луис „Бабит“ (1992), синоним на самодоволен човек, приел с готовност традиционните ценности и идеали на средната класа, особено по отношение на бизнеса и материалния успех. — Б.ред. ↑

[3] А. Ч. Суинбърн (1837–1909) — английски поет и литературен критик. — Б.ред. ↑

ДЕСЕТ

Не можех да помръдна. Седях занемяла на стола и гледах ръцете си. Имах чувството, че някой ме е ритнал в лицето. Макар че не гледах към него, усещах погледа на Джоуел Ебъртс.

— Добре ли си? — попита той.

Поклатих глава.

— Страшно много съжалявам.

— Знаеш това от...

— Деня след погребението.

— И чака толкова дълго, преди да ми кажеш?

— Трябваше да проверя куп неща най-напред. Не исках да ти нанеса този удар, преди да съм напълно сигурен, че е вярно. Даже и след това в продължение на дни спорих със самия себе си дали трябва да го направя.

— Правилно постъпи, като ми каза. Трябваше да знам.

Той въздъхна уморено.

— Да, като че ли е така.

— Как го научи?

— Адвокатите говорят с други адвокати, които говорят с други адвокати, които говорят с...

— Не те разбирам.

— Чувала ли си някога за Марти Морисън?

Поклатих отрицателно глава.

— Един от най-големите корпоративни адвокати в града. Още откакто започна тая боза с черния списък, фирмата на Марти се занимава с хора, които са били извикани да свидетелстват пред Комисията. Защото не само сферата на изкуството е разследвана. ФБР си пъха носа и в училищата, колежа, даже и в някои от най-големите компании в Америка. Според тях под всяко легло се крие по един червен. Както и да е, Марти и аз се познаваме откакто сме родени. Израсна на две карета разстояние от мен във Флетбуш. Учихме заедно в Юридическия факултет на Бруклин. Независимо от това, че той отиде да работи на Уолстрийт, останахме приятели. Разбира се,

непрекъснато се джафкаме един друг. Имаме различни политически разбирания. Винаги казвам, че той е единственият републиканец, с когото мога да седна на една маса. Той ме нарича Юджин Дебс. Но е честен човек. С много големи връзки. Човек, който знае и най-големите тайни. Освен това е и запален по шоуто на Марти Манинг. Преди около една година обядвахме заедно и той започна да говори за някакъв скеч, който гледал предишната вечер в шоуто на Манинг. И тогава аз рекох да се поизфукам пред него и му казах, че главният сценарист на Манинг — Ерик Смит — е мой клиент. На Марти това му направи страшно впечатление... независимо от това, че не можа да издържи да не се пошегува: „Откога, дявол да го вземе, хамалски адвокат като теб е взел да представлява писатели?“. Това е единственият път, когато съм споменавал брат ти. Минава година. Започва случаят в Ен Би Си. Ерик отказва да прави мръсно на приятелите си. Окалват го в колоната на Уинчъл. На другия ден Марти ми звъни. „Видях написаното за твоя клиент в колоната на Уинчъл — казва ми той. — Грозна работа.“ После ме пита може ли да помогне с нещо, тъй като познава всички тези мръсници от Комисията. И той мисли, че са побъркани боклуци, не че някога би признал публично какво мисли. Както и да е, благодарих на Марти за предложението му да помогне, но му казах, че брат ти не търси пазарлъци и в никакъв случай няма да стане доносник след вредата, която бележката на Уинчъл вече му е нанесла. Затова, за съжаление, не виждам нищо, което би могъл да направи. Три седмици след това Ерик беше мъртъв. И...

Той замълча. Изкриви устни. Избегна погледа ми.

— Това, което ще кажа сега, може наистина да те ядоса. Защото всъщност не беше моя работа. Но...

Той млъкна отново.

— Продължавай — казах аз.

— Бях толкова разстроен... вбесен... след като Ерик умря, че се обадох на Марти. „Можеш да ми направиш услуга — казах му аз. — Открий името на мръсника, който е предал моя клиент.“ И той точно това и направи.

— Джак Малоун?

— Да, Джак Малоун.

— Как е открил приятелят ти това?

— Не е било трудно. Според ФБР всяко нещо, разкрито от свидетел при изслушване пред Комисията или при разговор с агент на ФБР не може да бъде отпечатвано или правено публично достояние. Има трима бивши „големи“, зад които стои десният магнат Алфред Колбърг и един свещеник, отявлен националист на име отец Джон Ф. Кронин, които са основали компания, наречена „Американ бизнес кънсълтантс“. Тяхната основна дейност — можеш ли да повярваш това!? — е да проверяват служителите в големите корпорации, за да са сигурни, че не са червени. Те също отпечатват и два информационни бюлетина: „Контраатака“ и „Червените канали“. Тези мръсни листовки съществуват с една-единствена цел — да посочват имената на всеки, който е бил обвиняван някога, че е бил комунист, на затворена работна сесия на Комисията. Тези два бюлетина са библията на хората, занимаващи се с черния списък — тях четат корпоративна Америка и развлекателната индустрия, за да разберат кой е бил посочен. Съвсем естествено, Марти Морисън е абониран и за двата мръсни парцала. Така е открил, че брат ти е бил посочен в Червените канали, откъдето всъщност работодателите на брат ти в Ен Би Си са научили, че е бил посочен при свидетелстване пред Комисията.

След това за Марти не беше трудно да се обади на някой и друг адвокат, негови познати из града, хора, които са запознати с пазара на черния списък и са направили страшни пари от представянето на хора, завлечени пред Комисията. И тъй като адвокатите са си адвокати, те винаги разменят информация помежду си. Марти успял да произрови малко кал на третото обаждање. От един много елитарен адвокат на име Брадфорд Еймс, който покрай другото се занимава и с юридическите въпроси на „Стийл енд Шеруд“. Еймс дължал на Марти услуга. Марти веднага се възползвал от това. „Между нас казано, да имаш някаква представа кой е наклепал Ерик Смит?“, попитал го Марти. Еймс, разбира се, бил чул за брат ти, защото всички вестници писаха за случая с черния списък и смъртта му. „Между нас казано, знам съвсем точно кой е назовал Смит. Защото аз представях този човек, когато той свидетелстваше на работна сесия на Комисията. Най-странното е, че този човек няма нищо общо с кръга на развлекателния бизнес. Работи в областта на връзките с обществеността, служител е в «Стийл енд Шеруд». Казва се Джак Малоун.“

Зави ми се свят.

— Джак е свидетелствал пред комисията? — попитах аз невярващо Джоуел.

— Изглежда, че точно това е станало.

— Не го вярвам, та Джак е най-лоялният американец, когото човек може да си представи.

— Според Марти и в неговото минало имало нещичко. Някаква дреболийка, но днес всичко се използва срещу човека. Оказва се, че точно преди войната господин Малоун се записал в подкрепа на някакъв Обединен антифашистки бежански комитет — една от онези организации, които помагала на хората, бягащи от нацистка Германия, Италия и Балканите. Във всеки случай оказало се, че комитетът, който Малоун подкрепял, бил пряко свързан с Американската комунистическа партия. Брад Еймс казал, че Малоун се заклел върху цяла камара библии, че никога не е бил член на комунистическата партия... че двама негови приятели от Бруклин го подмамили да подкрепи комитета... че е посетил само едно-две събрания, нищо повече. Проблемът се състоял в това, че един от приятелите му, които по думите му го подмамили да подкрепи комитета, бил призван от Комисията. Та той съобщил името на Малоун по време на свидетелстването си. Та ето как Джак Малоун се намерил на страниците на „Червените канали“ и как неговите началници в „Стийл енд Шеруд“ открили случайния му флирт с подривната дейност.

Естествено, Малоун изпял „Янки дудъл денди“ пред тях и казал, че ще направи всичко необходимо, за да очисти името си. Те извикали своя корпоративен адвокат, Бранфорд Еймс. Той се срещнал с Малоун и обсъдили подробно нещата. После Еймс отишъл при някой от работещите в Комисията и се попазарил малко. Защото нещата в комисията функционират по този начин. Ако свидетелят е готов да сътрудничи, броят на имената — даже и самите имена, се уговарят между Комисията и адвоката на призования. Малоун предложил да назове човека, който съобщил неговото име. Това не било достатъчно за Комисията. Предложил да даде имената и на още трима души, които познавал от комитета. Но те казали: „Не става“, защото човекът, който съобщил името на Малоун, съобщил и тези имена.

„Трябва да им дадете едно ново име — казал му Еймс. — Само едно. След това ще им кажете, че сте извършил младежка грешка и че

обичате Америка повече от Кети Смит и дрън-дрън-дрън. Тогава те ще ви оправдаят.“

И тогава Малоун казал: „Ерик Смит“. Естествено, Еймс се сетил за това име веднага — той също така гледал редовно „Марти Манинг шоу“. И казал на Малоун, че комисията ще се задоволи с него, защото Ерик Смит бил относително голяма риба.

Една седмица след това Малоун отишъл във Вашингтон и свидетелствал пред Комисията. Било е служебна сесия, което означава, че е проведена при закрити врати и без да бъде включена в публичните архиви. Затова предполагам, че Малоун вероятно е смятал, че никой никога няма да узнае това.

Но адвокатите никога не мълчат.

„Съжалявам — каза Джак, когато за първи път му казах, че Ерик е бил назован. — Така дяволски съжалявам... Кажи му, че ако има нещо... нещо... което мога да направя...“

Спомних си как се наведох и го целунах, като му казах: „Ти си добър човек“. Видях го след смъртта на Ерик, изправен в онази зловеща стая в „Ансония“ как гледа петното кръв и плаче на рамото ми. Още веднъж той каза: „Съжалявам. Така дяволски съжалявам...“ Още веднъж бях трогната от емоционалната му солидарност, от това, че споделя мъката ми. Спомних си, че след това бях си помислила: „Той плачеше за Ерик, за мен, за цялата ни трагедия“.

Но сега се оказа, че това, което го е накарало да плаче, е било чувството за вина. Вина, срам и угризение на съвестта...

Преглътнах мъчително. Ръцете ми се свиха в юмруци. Не само ни беше предал... беше имал наглостта и да плаче за това.

— Комисията оправда ли Малоун? — попитах аз.

Малоун. Не Джак. Отсега нататък той никога повече нямаше да бъде Джак. Сега вече беше Малоун. Човекът, който унищожи брат ми.

— Разбира се — каза Джоуел Ебъртс. — Бил е напълно освободен от обвинение. Според Марти „Стийл енд Шеруд“ били толкова доволни от начина, по който той се оправил със случая пред Комисията, че му дали и някаква премия.

„Знаеш ли, всъщност не е необходимо да правиш това“, бях казала аз, след като той настоя да плати за пренасянето на вещите на Ерик и за боядисването в „Ансония“.

„Наемането на двама баяджии за няколко дни няма да ме разори — беше казал той. — Както и да е, получих неочаквано премиални. Изневиделица ми връчиха чек за над осемстотин долара. Това е начинът, по който «Стийл енд Шеруд» благодарят.“

За съобщаване на имена. За това, че си спасил собствената си кожа. За това, че разби живота на Ерик. За това, че уби любовта и доверието между нас. По курса на деня дали тази сума е равна на трийсет сребърника?

— Значи Малоун няма ни най-малко подозрение, че някой може да знае, че той е посочил Ерик? — попитах аз.

— Едва ли би могъл да има. Казах ти вече, Сара, пак ще ти кажа: не можеш да си представиш колко зле се чувствам заради всичко това...

— Защо трябва да се чувстваш виновен? — попитах аз. — Аз съм ти благодарна.

— За какво?

— За това, че ми каза истината. Не се съмнявам, че ти е било трудно да вземеш това решение. Но е правилно.

— Какво смяташ да правиш сега, Сара?

— Нищо не мога да *направя* — казах аз. — Всичко вече е *направено*.

Излязох от кантората му. Намерих се вън на улицата. Направих две крачки, достигнах най-близката улична лампа и се хванах здраво за стълба ѝ. Не, не се отпуснах. Не издадох вик на отчаяна болка. Вместо това през мен премина втора вълна на шок. Дишах тежко. Повдигаше ми се. Наведох се и повърнах на улицата.

Повръщах, докато не достигнах състоянието да не мога да изхвърля нищо повече от себе си. Тялото ми плуваше в пот. В джоба на жакета си намерих книжна салфетка и избърсах устата си с нея. После успях да събера достатъчно сили, за да вдигна дясната си ръка и да спра с нея такси, което да ме закара вкъщи.

Когато влязох в апартамента, отидох във всекидневната и седнах на едно кресло. Останах така известно време. Струваше ми се, че е било не повече от няколко минути. Когато погледнах часовника обаче, разбрах, че е минал повече от час. Шокът беше толкова силен, че бях изгубила представа за времето. Чувствах се обрулена, изпразнена — до степен, когато нормалните емоционални реакции изглеждат

невъзможни и безсмислени. Просто седях и гледах тъпо. Без да знам какво да правя.

Измина още един час. После чух превъртането на ключ в ключалката. Влезе Джак. Беше освежен от пътуването си, с куфар в едната ръка и с букет в другата.

— Ето ме и мен! — каза той, като пусна куфара и се приближи към мен.

Гледах в пода. Внезапно почувствах, че не мога дори да го погледна. Той веднага разбра, че е станало нещо много лошо.

— Сара, миличка...

Не отговорих. Той се наведе към мен и се опита да ме докосне. Отблъснах го. Сега вече той изглежда наистина се разтревожи.

— Какво е станало? — прошепна той, като клекна до мен.

— Искam да си отидеш, Джак. Тръгни си и не се връщай никога вече.

Той изпусна цветята.

— Не разбирам — каза той с глас, по-тих от шепот.

— Не, разбираш — казах аз и се изправих. — А сега, върви си, моля те.

— Сара...

Докато се обръщах да тръгна към спалнята, той постави ръка на рамото ми. Обърнах се рязко към него:

— Никога, никога повече не ме докосвай!

— Защо си така...

— *Защо, защо?* Знаеш *защо*, Джак. Ти просто си си мислил, че няма начин някога да открия какво си направил.

Лицето му се сгърчи. Той седна на дивана и скри лице в ръцете си. Дълго мълча.

— Мога ли да ти обясня? — попита накрая.

— Не. Защото каквото и да кажеш, няма никакво значение.

— Сара, обич моя...

— Никакви излияния. Никакви обяснения. Никакви оправдания. Ние нямаме какво повече да си кажем.

— Може ли да ме изслушаш?

— Не. Това не е необходимо. Ето вратата. Махай се.

— Кой ти каза?

— Джоуел Ебъртс. Той познава човек, който познава адвоката, който те е представлявал, когато си се явил пред Комисията. Джоуел каза, че — според неговия приятел адвокат — ти не си оказал никаква съпротива. Запях си като канарче.

— Нямах избор. *Никакъв.*

— Всеки човек има избор. Ти си направил своя. И сега трябва да живееш с него.

— Поставиха ме в безизходица, Сара. Щях да загубя...

— Какво? Работата си? Доходите си? Професионалната си позиция?

— Имам дете. Трябва да плащам наем. Трябва да осигуря хляба на масата.

— На всеки му се налага да прави това. И Ерик трябваше да го прави.

— Виж, последното нещо на света, което исках да направя, беше да създам неприятности на брат ти.

— Но си съобщил името му на ФБР и на Комисията за противоамериканска дейност.

— Мислех, че...

— Какво? Че ФБР ще се задоволи с това да му направи предупреждение?

— Някой беше дал моето име. Те настояваха и аз да им дам някакви имена.

— Можеше да откажеш.

— Мислиш ли, че не исках да откажа?

— Да, но не си го направил.

— Нямах начин. Ако откажех да съобщя някого, щях да изгубя работата си. А така или иначе някой друг щеше да даде имената на същите хора.

— Но щеше да бъде някой друг, а не *ти*.

— Бях длъжен да поставя отговорностите си на първо място.

— Отговорностите ти към кого, Джак?

— Към Дороти и Чарли.

— Но не към мен? Или към моя свършено невинен брат? Или ние можем да бъдем лесно пожертвани?

— Знаеш, че не мисля така.

— Аз вече не съм сигурна, че те познавам.

— Не говори така, Сара.

— Защо не? Ти унищожи всичко.

Гласът ми някак си остана спокоен. Джак зарови още по-дълбоко глава в ръцете си. Мълча дълго. Когато заговори отново, гласът му зазвуча някак си безлично, жалко:

— Моля те, опитай се да разбереш. Те настояваха, *изискваха* да им дам поне едно име. Повярвай ми, опитах се да им обясня, че никога не съм бил комунист, че когато се присъединих към този антифашистки комитет бях момче на осемнайсет години и направих това, защото наистина вярвах, че заемам принципна позиция против Хитлер, Мусолини и Франко. Хората от ФБР казаха, че знаят това. Както също знаят и че съм служил на страната си по време на войната, и че след този случай не съм се забърквал в нищо политическо. От тяхна гледна точка аз съм „добър американец“, който е извършил дребно младежко прегрешение. Имало е и други хора, които са се явили пред Комисията, допуснали са същата грешка и за да докажат своя патриотизъм, са съобщили имената на хора, свързани със същата група по онова време или на хора, симпатизирали някога на комунизма. „Те вероятно са точно толкова невинни, колкото сте и вие — каза ми един от агентите на ФБР. — Но трябва да разберете, че ние разследваме огромна конспирация, която представлява опасност за националната сигурност. Просто ни е необходимо да открием кой стои в центъра на тази конспирация. Като ни давате информация, вие служите на отечеството си, а също така и изключвате себе си от нашето разследване. Но ако откажете да дадете информация, над вас остава сянката на съмнение. Приемете факта, че всеки, който някога в миналото си е бил комунист, ще бъде открит. Така че за вас е по-добре да се освободите от всичко наведнъж... докато все още имате възможност.“

Джак замълча отново. Вдигна глава и се опита да срещне погледа ми, но аз се обърнах на другата страна.

— Аргументът им беше логичен и нямаше място за спор. Някой беше дал моето име. За да докажа, че съм невинен, аз трябваше да дам името на някой друг. Този „някой“ на свой ред щеше да докаже своята невинност, като съобщи още някой. Всички се предават един друг. Но в дъното на това предателство лежи фактът, че всъщност никой няма избор.

— Не, всеки има избор — казах аз гневно. — Десетте от Холивуд направиха своя избор и отидоха в затвора. Артър Милър направи своя избор и беше съден за незачитане на Комисията. Моят брат направи своя избор... и загуби живота си.

Джак отново скри глава в ръцете си.

— Опитах се да им дам имената на другите хора от комитета. „Това не е достатъчно — казах ми те. — Знаем вече имената на всички, които са били с вас тогава в комитета. Трябва ни някой друг.“ Казах им, че не познавам други комунисти. Не се хванаха на това. „Всеки знае поне един бивш червен.“ Казах, че ми е противна мисълта, че мога да причиня неприятности на друг човек. „На никого няма да причините нищо лошо — казах ми те. — Щом като човекът си признае миналото и се съгласи да ни сътрудничи, нищо лошо не може да му се случи.“ Отново се опитах да ги убедя, че единствените комунисти, които някога съм познавал, са хората от онзи комитет и че това е било преди повече от десет години. Но те бяха непреклонни. Трябваше да им дам поне едно ново име. Иначе... Положението ми беше много проблематично. Трябваше да им назова някой бивш комунист. А аз не познавам нито един бивш комунист.

— Освен брат ми.

— Бях отчаян. Казах им: „Вижте, единственият човек, за когото знам, че може да е имал някакви връзки с партията, се е отказал от всичко толкова отдавна, че не е възможно сега вече да има нещо общо“. Те казах: „Тогава той ще се освободи от отговорност по същия начин, като вас“.

— И тогава ти им даде името на Ерик?

— Сара, мила... Като се има предвид мястото, което брат ти заемаше в телевизионния бизнес, не беше възможно рано или късно да не го погнат заради политическото му минало. Ти със сигурност виждаш, че това е така.

— О, да, разбирам, че това е така. И съвсем честно казано, откакто цялата тази дяволски проклетата работа с черния списък започна, знаех, че в края на краищата Ерик ще плати за краткия си флирт с партията. Не очаквах обаче, че човекът, когото някога обичах, ще се превърне в доносник, в Юда.

Дълга пауза.

— „Някога обичах“? — повтори той.

— Да. Някога. Вече не.

Той ме погледна потресен.

— Никога, дори и за миг не съм искал да му направя нещо лошо — произнесе Джак. — И предполагах, че и той като всички останали ще влезе в играта.

— За щастие Ерик притежаваше нещо, което се нарича съвест.

— Не мислиш ли, че и аз имам съвест? — каза той, вече станал прав, с предрезгавял от отчаяние глас. — Как можеш да си мислиш, че това, което стана с Ерик, не ме преследва непрекъснато?

— Ти изигра блестящо ролята си, когато го уволниха, нали? Трябвало е да станеш актьор. Ти прояви такова безрезервно съчувствие, оказа такава подкрепа. Чудеше се какво да направиш, за да помогнеш на горкия човек.

— Не играех роля. Така беше.

— Знам. Чувство за вина, мъка, както и срамът на разкаянието. Ти си идеалният католик. Обзалагам се, че след като си предал брат ми, си отишъл да се изповядаш.

— Никога, *никога* не съм предполагал, че той така тежко ще преживее...

— И това значи, че си постъпил правилно, като си предал името му?

— Моля те, опитай се да разбереш...

— Няма *нищо* за разбиране.

— Не исках да направя нищо лошо.

— Но *направи*.

— Аз просто не знаех...

Погледнах го втрещена и попитах тихо:

— Какво току-що каза?

Той бързо си пое дъх.

— Казах: „Аз не знаех“.

— Ich habe nichts davon gewußt — казах аз.

— Какво?

— Ich habe nichts davon gewußt. Аз не знаех.

— Не те разбирам.

— Не, разбираш ме. Дахау, хиляда деветстотин четирийсет и пета. Бил си в армейския батальон, който освободил концлагера. Айзенхауер наредил всички жители на града да бъдат прекарани през

бараките и крематориума, за да видят с очите си кошмарния ужас, извършен от тяхно име. И там е имало някакъв охранен, добре облечен банкер, който не издържал и все ти повтарял: „Ich habe nichts davon gewußt... Ich habe nichts davon gewußt“. Спомни ли си? Това е станало наистина, нали? — попитах аз. — Или е само още една от лъжите ти?

— Не — каза той, — наистина беше така.

— Ich habe nichts davon gewußt. Ти ми разказа за този случай през първата ни вечер. Бях вече влюбена в теб, преди да ми разкажеш за това. После — поех си тежко въздух, — после вече мислех, че си най-забележителният човек, когото някога съм срещала в живота си. Не съм ли истинска глупачка? Особено като се има предвид номерът с изчезването си, който ти ми изигра след това. Трябваше да се досетя. Но ти беше грабнал сърцето ми, лайно такова...

— Ти все още имаш сърцето ми, Сара.

— Лъжец!

— Истина е.

— Ако беше истина, никога нямаше да посочиш Ерик. Но ти си решил, че ще можеш лесно да се измъкнеш. Мислил си, че никога няма да науча.

Той се разплака.

— Съжалявам — промълви той.

— Не приемам никакви извинения. Ти и Ерик бяхте целият свят за мен. Сега нищо не ми остана.

— Миличка, аз съм все още тук.

— Не, не си.

— Сара, *моля те*, умолявам те...

— Махай се!

— Не казвай това.

— Махай се.

Той пристъпи несигурно към мен с протегнати ръце.

— Аз те обичам — каза той.

— Да не си посмял да казваш повече това!

— Обичам те.

— Вън!

— Аз...

Опита се да ме прегърне. Изкрещях му да се маха. После започнах да го удрям. Удрых го по лицето и по главата. Той не оказа

никаква съпротива, не се опита да се защити. Изведнъж се оказа, че и аз плача. Ридаех неудържимо. Строполих се на пода и не можех да сдържа сълзите си. Той посегна към мен отново. Този път замахнах с десния си юмрук и ударът ми уцели устата му. Той се наклони назад и се удари в една от масичките. Тя падна и лампата, която стоеше върху нея, се стовари на пода и се разби. Той я последва, като падна на колене. Плачът ми секна. Гледахме се един друг втренчено, с широко отворени очи.

Той докосна устните си. Те кървяха. Изправи се и се заклатушка към банята. Не бях в състояние да помръдна. Мина минута. Той излезе от банята, като държеше кърпа на устата си. Тя беше почервеняла от кръв. Постарах се да се изправа на крака. Той ми протегна свободната си ръка, за да ми помогне. Не я поех. Отидох в кухнята. Намерих една кухненска кърпа. Извадих блокче лед от хладилника, сложих го в умивалника и започнах да го чупя с ножа за лед. Завих в кърпата едно парче с размерите на бейзболна топка и се върнах във всекидневната.

— Ето — казах аз, като му го подадох. — Отокът ще спадне.

Той го взе и го сложи на устната си.

— А сега искам да си отидеш, Джак. Утре ще опаковам нещата ти. Ще ти оставя съобщение в офиса кога няма да бъда вкъщи, за да дойдеш и да си ги прибереш.

— Нека да поговорим утре.

— Не.

— Сара...

— Върни ми ключовете за апартамента.

— Нека да почакаме до утре, преди да...

— Ключовете! — креснах аз.

Той с неохота извади връзката си с ключове, отвори я и свали от нея два ключа. После ги пусна в протегнатата ми ръка.

— А сега се махай — казах аз и влязох в спалнята, като заключих вратата след себе си.

Паднах върху леглото. Джак почука на вратата няколко пъти, като ме молеше да го пусна. Сложих възглавница върху главата си, за да не го чувам. След няколко минути най-после чуването спря.

— Ще ти се обадя по-късно — каза той през вратата. — Моля те, опитай се да ми простиш.

Не отговорих. Просто притиснах възглавницата по-плътно.

Останах в леглото и след като чух, че външната врата се затвори. Болката ми скоро беше заменена с вцепенение. Не можеше да има нито прошка, нито опрощение. Това, което Джак беше направил, беше толкова непростимо, беше такава злоупотреба с доверието ми, че не можех да му го простя. Никога. Беше предал Ерик. Беше предал мен. Да, разбирах причините, поради които беше дал името на брат ми. Да, разбирах натиска, на който е бил подложен. Но все пак не можех да му простя. Могат да бъдат простени глупост или недомислие, но не е възможно да не бъде прието цинично предварително пресметнато действие. Е, добре, може би наистина е било само въпрос на време, докато Ерик бъде обвинен заради някогашните си симпатии към комунизма. Но как бих могла да спя отново с човека, който беше отправил обвинението? Това, което ме беше поразило толкова силно в решението на Джак, беше неговата неспособност да разбере, че в момента, в който насочи пръстта си към Ерик, ще убие нашия съвместен живот. Той знаеше до каква степен неразделни сме Ерик и аз. Винаги бях усещала, че той изпитваше прикрита ревност към нашата преданост един към друг. Затова ли унищожи всичко тихомълком? Или зад неговите постъпки имаше и друга, още по-тревожна истина — Джак Малоун беше страхливец. Човек, който бяга от отговорност и който — когато беше изправен пред избор в критична ситуация — винаги избираше най-лесния за него изход. Не беше събрал сили да ми пише, след като беше разбрал, че Дороти е бременна. Години по-късно, когато случайно се появи отново в живота ми, той ме помоли да разбера срама, който го бил накарал да изчезне за толкова дълго време. Каквато си бях глупачка, аз веднага приех обяснението му, неговите отчаяни извинения. Като го допуснах отново в живота си, сложих начало на процес, който доведе до смъртта на брат ми. Сега, просната на леглото си, чух как в съзнанието ми отеква гласът на брат ми: „Забрави го“. Това ми повтаряше през годината, когато така открито страдах и копнеех за Джак. „Той е мръсник.“ Спомних си и злополучната среща, която организирах в „Сейнт Мориц“, когато Ерик се появи пьян и се държа по толкова обиден начин, че Джак плисна в лицето му уискито си.

Те винаги се бяха мразили... даже и когато го отричаха. Когато от ФБР са поискали от Джак да им даде името на някой комунист, той вероятно си е помислил: „Ето сега най-последно ще си оправя сметките с

това копеле“. Но сега тези размишления нямаха никакъв смисъл. Защото виждах ясно едно, че никога отново нямаше да имам нищо общо с Джак Малоун.

Телефонът започна да звъни. Не го вдигнах. Един час по-късно ми донесоха цветя. Отказах да ги приема. Казах на куриера да ги изхвърли в най-близката кофа за боклук. По-късно същия следобед дойде телеграма. Скъсах я, без да я отворя.

В шест часа същата вечер на вратата се позвъни. Не отворих. Звъня се петнайсет минути. След като най-после спря да се звъни, почаках още петнайсет минути, преди да отворя вратата и да погледна във фойето. До външния вход имаше писмо. Познах веднага почерка върху плика и взех писмото. Върнах се в апартамента и хвърлих писмото в боклука. После си облякох палтото. Взех пишещата си машина и един куфар, който бях опаковала преди това. Заключих вратата на апартамента след себе си и дотътрих багажа си до външния вход. Веднага щом отворих вратата, Джак се оказа до мен — свит във входа — сивкавоблед, с поглед на луд, прогизнал от дъжда.

— Махай се! — креснах аз.

Той погледна багажа ми с тревога.

— Къде отиваш?

— Заминавам.

— Къде?

— Не е твоя работа — казах аз и заслизах по стълбите.

— Моля те, не заминавай!

Не казах нищо. Завих надясно към Уест Енд авеню. Той тръгна след мен.

— Не можеш да заминеш. Ти си всичко за мен.

Продължих да вървя. Той ми препречи пътя. Изведнъж падна на колене пред мен.

— Ти си любовта на моя живот.

Погледнах го. Без яд, без съмнение. По-скоро с пълно безразличие.

— Не — казах спокойно. — Любовта на твоя живот си ти самият.

Той посегна към края на шлифера ми.

— Сара, скъпа... — промълви той през сълзите, които се стичаха по бузите му.

— Моля те, махни се от пътя ми, Джак.

Той сграбчи края на шлифера ми и го задържа.

— Не — каза той. — Не и преди да си ме изслушала.

— Заминавам, Джак.

Опитах се да тръгна. Той продължаваше да ме държи здраво.

— Джак, всичко свърши.

— Не казвай това.

— Свърши.

— Трябва да ме изслушаш.

— Всичко *свърши*. А сега ме пусни...

Прекъсна ме някакъв глас:

— Проблем ли имате, госпожо?

Обърнах се. Към нас се приближаваше някакъв полицай.

— Попитайте него — казах аз, като кимнах към Джак, който все още беше на колене.

Полицаят го погледна с презрителна насмешка.

— И така, какво става, приятелю? — попита го полицаят.

Джак пусна края на шлифера ми.

— Няма нищо — каза той. — Аз просто...

— Молиш за прошка, май, така изглежда — каза полицаят.

Джак заби поглед в паважа.

Полицаят се обърна към мен:

— Той причини ли ви някаква неприятност?

— Искях да взема такси. Той искаше обратното.

— Ще я оставиш ли да вземе такси, приятел?

Джак се поколеба за миг, после бавно кимна.

— А така. Сега искам от теб да станеш и да седнеш на ей онази площадка пред този вход, тук, докато помогна на твоята приятелка да вземе такси. И умната, сядаш там, нали?

Джак стана, отпрати се към близката входна площадка и седна... с вид на напълно съсипан човек. Полицаят взе багажа ми и вървя с мен до ъгъла на 77-ма улица и Уест Енд авеню. Вдигна ръка. След секунди спря едно такси. Шофьорът излезе и сложи багажа ми в багажника.

— Благодаря — казах аз на полицая.

— Няма нищо. Она там не е направил нищо нередно с вас, нали?

— Нищо криминално, ако това имате предвид.

— Е, добре тогава. Добър път. Аз ще го наглеждам няколко минути, за да не се втурне след вас.

Качих се в таксито и казах на шофьора:

— Пен стейшън.

Влязохме в потока на движението. Погледнах назад и видях, че Джак продължава да седи на входната площадка и да плаче неудържимо.

Когато пристигнах на гарата, взех билета си, който бях резервирала същия следобед, и един носач занесе багажа ми до запазеното за мен купе в спалния вагон на влака за Бостън. Бях платила надбавка, за да съм сигурна, че ще бъда сама в купето. Тази нощ ми беше необходимо да остана сама. След като се настаних, един стюард почука на вратата ми. Казах му, че няма да вечерям, но че едно двойно уиски със сода ще ми дойде добре. Преоблякох се в нощница и халат. Свалих леглото.

Стюардът се върна с уискито ми. Започнах да пия бавно. Един или два пъти чашата затрепери в ръката ми. Изпих питието. Легнах под коравите завивки. Изгасих светлината. Влакът излезе от гарата. Заспах. Събудих се от почукване на вратата. Влезе стюардът, който ми носеше препечени филии и кафе. До Бостън оставаше още половин час. Денят проблясваше на нощното небе. Седях в леглото, отпивайки от кафето, и гледах как над Нова Англия се зазорява. Бях спала дълбоко, без сънища. Стомахът ми беше свит от мъка. Но в очите ми нямаше сълзи. Бях взела решението си, сърцето ми беше окаменяло. Вече беше сутрин. Пътувах. И, представете си, кафето, което ми беше донесъл стюардът, се оказа годно за пиене!

Смених влака на Саут стейшън в Бостън. Към обяд същия ден пристигнах в Брънзуик, Мейн. Както беше уговорено предварително, Рут Рейнолдс ме чакаше на гарата. Изминали бяха повече от пет години, откакто през пролетта на 1946 бях избягала в Мейн след изчезването на Джак, когато всичко се бе обърнало наопаки.

Вчера следобед, след като почувствах, че отново съм стигнала дъното, реших, че единственото, което мога да направя, е да напусна града, да изчезна за известно време без следа. Ако останех в Манхатън, Джак щеше непрекъснато да ме бомбардира с телефонни обаждания, цветя, телеграми и появявания на прага ми късно през нощта. Нещо повече, аз трябваше да отида някъде, за да се откъсна от всичко свързано с черния списък, Ен Би Си, „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“, Уолтър Уинчъл и всички болезнени спомени, с които сега

свързвах Манхатън. Отворих бележника си с адреси и намерих телефона на Рут Рейнолдс в Бат, Мейн. Тя веднага си спомни коя съм („Аз съм една от най-големите почитателки на твоята рубрика, дявол да го вземе. И защо, по дяволите, спря да пишеш?“). В момента имаше на разположение една-две свободни летни вили за даване под наем. Нямах да има никакъв проблем да се нанесе още на следващия ден, ако е необходимо.

И така, резервирах място в първия влак, напускащ града, опаковах си куфара и избягах... като оставих Джак да плаче на улицата. Ето, сега бях тук, отново в Мейн. В мечешката прегръдка на Рут Рейнолдс.

— Ей, ама ти наистина изглеждаш страхотно! — излъга тя.

— И ти също — излъгах аз, въпреки че когато я видях на гарата, в първия момент пребледнях от изненада, като забелязах, че беше сложила поне десет-дванайсет килограма отгоре през годините, през които не бяхме се виждали.

— Не си прави труд да лъжеш, сладурче — каза тя. — Дебела съм.

— Не, не си.

— Ти си добро момиче, Сара, но хич не те бива да лъжеш.

Потеглихме на север, вън от Брънзуик към Бат.

— Е, и... как се чувстваш като журналистическа звезда? — попита ме тя.

— Едва ли може да се каже, че съм звезда. Във всеки случай съм в дългосрочен отпуск от „Сатърдей/Съндей“.

— И затова ли реши да дойдеш пак в Мейн?

— Да — излъгах аз. — Има нещо, което искам да напиша.

— Е, избрала си идеалното място, където можеш да имаш мир и тишина. Не можах да ти осигуря виличката, в която беше преди, защото господин и госпожа Даниелс я продадоха преди няколко години. Поддържаш ли още връзка с тях?

Поклатих глава.

— Както и да е, намерила съм ти нещо наистина много приятно. А има и втора спалня, ако искаш някой да ти дойде на гости... или ако брат ти иска да дойде за известно време.

Стегнах се. Рут веднага забеляза това.

— Нещо да не би да не е наред? — попита тя.

— Не — казах аз, като си обещах да не споменавам нито дума за събитията от последните месеци.

— Как е брат ти?

— Добре, много добре.

— Приятно ми е да го чуя.

През останалата част от пътя просто бързахме за това-онова. Когато стигнахме Бат, завихме по път 209 и спряхме в един магазин, за да купим продукти. После продължихме по празния двупосочен път, който се виеше през вретеновидния полуостров, завършващ с Попхем Бийч. Плажът както винаги беше празен.

— Тук никога нищо не се променя, нали? — казах аз.

— Това е Мейн.

Рут ми каза, че съм добре дошла у тях, въпреки на вечеря същата вечер. Но аз отказах под предлог, че съм изморена.

— Какво ще кажеш за утре тогава? — попита тя.

— Да го оставим за по-нататък — казах аз. — Нека се настаня.

— Сигурна ли си, че всичко е наред?

— Разбира се. Къщата е точно като за мен.

— Говорех за теб лично, Сара. С теб всичко наред ли е?

— Ти каза, че изглеждам страхотно, нали?

Тя се изненада от острия ми тон.

— И казах истината. Но...

Преди да може да зададе следващия си въпрос, аз я прекъснах:

— Последните няколко месеца бяха трудни.

— Сара, извинявай, наистина. Нямах намерение да проявявам излишно любопитство.

— Не проявяваш излишно любопитство. И извини ме за тона. Просто... имам нужда известно време да остана сама.

— Е, знаеш, тук, в Мейн, никой никого не притеснява. Затова, когато почувстваш нужда от компания, знаеш къде да я намериш.

Но аз нямах нужда от компания. Нито от разговор. Или от каквато и да е форма на контакт с хора. Искях да се затворя, да изключа връзката с когото и да било. Така и направих. Написах на счетоводния отдел на „Сатърдей/Съндей“ писмо, с което им съобщих, че искам всички мои платежни чекове да се изпращат направо в банката. Писах и на Джоуел Ебъртс и го упълномощих (когато чекът от застраховката на Ерик се получи) да плати данъците му, а останалата

част да депозира в моя акционен фонд. Изпратих му и комплект ключове от апартамента си и го помолих (срещу заплащане) да наеме някой, който да прибира пощата ми и да плаща сметките ми... при условие че няма да разкрива на когото и да било къде се намирам.

Няколко дни по-късно той ми отговори, че секретарката му, която работеше на непълен работен ден при него, се е съгласила да минава един път в седмицата и да прибира цялата ми поща. Прилагаше също и формуляри за пълномощно, според което ще може да подписва чекове от мое име, за да плаща сметките ми.

— Но сигурна ли си — пишеше той, — че наистина не искаш да ти препращам никакви лични писма?

— Съвсем сигурна съм — отговорих му аз. — И искам да държиш в тайна сегашния ми адрес... Особено от Джак Малоун, ако той се свърже с теб. И нещо повече, не искам да знам дали се е свързвал с теб. Така че тази информация също не искам да получавам.

Бях твърдо решила да унищожа всяка възможност за контакт между себе си и Джак. Не само защото не желяех да отстъпя от необратимата си позиция, но и защото се страхувах, че ако прочета дори и едно от умоляващите ме негови писма (или нещо по-лошо, ако се срещна лице в лице с него), аз ще капитулирам, както бях направила преди години, когато той случайно се бе появил в живота ми. Между нас всичко беше свършило.

Нищо, каквото и да кажеше или направеше той, не можеше да промени това. Той беше вън от моя живот. Сега бях сама и исках да бъде така.

През първите три седмици, които прекарах във вилата, не потърсих Рут нито веднъж. Разбира се, тя идваше два пъти в седмицата, за да чисти и сменя чаршафите. Но през това време аз излизах да се разхождам по плажа. Тя прие моята резервираност и оставяше бележки, единствено за да ме пита имам ли някакви поръчки за нея. Пишех ѝ списъци за продукти и книги, които я молах от време на време да взима за мен от библиотеката. Освен че ѝ оставях пари за всичко необходимо, винаги завършвах всеки списък с извинение за моята затвореност: „Извинявай, че се държа настрана. Някой ден, когато се върна на планетата Земя, ще дойда при теб с бутилка с нещо по-силно шотландско и ще ти обясня всичко. Но за момента ме остави

да потъна в уединението си... тъпо нещо, което по-скоро може да се нарече «самосъжаление».“

Няколко дни по-късно, когато се върнах една сутрин от разходка, намерих всички продукти, които бях поискала и трите дебели романа, които все исках, но не успях да прочета: „Вълшебната планина“ на Томас Ман, „Крилете на гълъб“ на Хенри Джеймс и като противодействие на тази сериозна литература — прекрасната книга на Томас Хеген за Втората световна война „Мистър Робъртс“. Намерих също и бутилка „J & B“. С бележка:

Сара,

Извинения не са необходими. Просто не забравяй, че когато имаш нужда от нас, ние винаги ще бъдем с теб. Тъй като нощем е все още хладно, реших, че бутилка скоч може да ти подейства загреващо... особено ако не ти се пали печка всяка вечер.

Измина още една седмица. И още една, и още една. Четях. Разхождах се. Спях. Получих едно писмо — от Джоуел Ебъртс, с което ме информираше, че застрахователният чек за седемдесет хиляди долара е бил осребрен. Чрез своя „специалист по данъците“ той бе успял да уговори с данъчната служба намаление на сумата за закъснели плащания, изисквана от Ерик.

Съгласиха се за 32 500 долара. Аз исках да ги натиснем да смъкнат още, но моят човек ми напомни, че вече сме успели да ги накараме да паднат с близо петнадесет хиляди. И трябва да сме благодарни за това. Поговорих с Лорънс Браун, твоя борсов агент. Той планира да инвестира остатъка от сумата в стабилни ценни книжа със среден срок на възвръщаемост — освен ако (цитирам) „Госпожица Смит не е решила внезапно да предпочете по-

рискован подход“. Казах му да постъпи както възнамерява, освен в случай че ти специално поискаш нещо различно.

Това са всичките ми новини. Трябва да ти кажа, че имаш цял куп лични писма, събрани тук. Нямам нищо против да ги държа при мен. Щом решиш, че ги искаш, само кажи.

В заключение, Сара, искам да изразя личната си надежда, че ще успееш някак си да надживееш всичко, което ти се случи. Никой не заслужава да мине през това, което ти понесе през последните няколко месеца. По същество животът е несправедлив. Но в последно време към теб той беше безмилостно несправедлив. Това ще се промени. Ти може би никога няма да приемеш загубата на брат си. Както и предателството на господин Малоун. Но знам, че в края на краищата ще успееш да заживееш нормален живот, въпреки тези две загуби. За да вървим напред, трябва по някакъв начин да се научим да живеем с всяко проклето нещо, което животът поставя на пътя ни.

Засега обаче, просто си почивай. Постави света в изчаквателна позиция. Намери пътя си на този тежък кръстопът. И знай, че винаги съм на твое разположение, когато имаш нужда от мен.

Но аз нямах нужда от никого.

До началото на четвъртата седмица от престоя ми във вилата.

Беше вторник сутрин. Събудих се и се почувствах недобре. След две минути започнах да повръщам неудържимо. Прекарах ужасен четвърт час в тоалетната. На другата сутрин пак повръщах. В четвъртък сутрин повръщането спря. Възобнови се отново в петък и не спря през уикенда.

Имах нужда от лекар. Особено, че и менструацията ми беше закъсняла с две седмици. Затова отново потърсих Рут. Не й обясних какви са оплакванията ми. Просто й казах, че имам здравословен проблем. Тя ме изпрати при техния семеен лекар — човек, минал петдесетте, със суров вид, на име Грейсън. Беше облечен в добре изгладена, безупречно бяла риза и също такава бяла престилка, с очила

без рамки, постоянно намръщен. Имаше вид на зъл наркобос. Кабинетът му се намираше на централната улица в Бат. Пациентите му бяха работници и служители от местните металургични заводи „Бат Айрън Уъркс“ и членовете на техните семейства. Доктор Грейсън не притежаваше и най-малък лекарски такт. Описах му същността на проблема си, като му казах, че менструацията ми закъснява.

— Изглежда сте бременна.

— Това е невъзможно — казах аз.

— Искате да кажете, че вие и съпругът ви нямате редовни...

Направи пауза, после изрече думата „връзки“ с подчертана неприязън.

— Не съм омъжена — казах аз.

Очите му се насочиха към лявата ми ръка. Забеляза, че нямам брачна халка. Поколеба се, после каза:

— Но сте имала *връзки* с...

— С един човек, да. Но от медицинска гледа точка не е възможно да съм бременна.

После му разказах за моята извънматочна бременност и че гинекологът в „Гринич Хоспитал“ ми беше казал, че никога няма да имам деца.

— Може да е сбъркал — каза доктор Грейсън, после ме накара да вдигна ръкава си. Взе ми кръв. Връчи ми стъкленица и ме изпрати в тоалетната. Когато се върнах с урината за проба, той ми каза да дойда след два дни за резултата.

— Но аз вече знам какъв ще бъде резултатът — казах аз. — Невъзможно е да съм бременна. Това е изключено.

Но продължавах да повръщам всяка сутрин. Когато след два дни отново отидох при доктор Грейсън, той хвърли бегъл поглед на медицинския ми картон и каза:

— Изследванията дадоха положителен резултат.

Бях зашеметена. Не знаех какво да кажа.

— Не може да бъде — успях само да промърморя.

— Резултатите от тези изследвания почти винаги са верни.

— В този случай има грешка, сигурна съм.

Докторът сви с безразличие рамене.

— Ако искате да се заблуждавате, това си е ваша работа.

— Как можете да кажете нещо толкова ужасно.

— Вие сте бременна, *госпожице Смит* — каза той, като специално наблегна на думата, определяща положението ми на неомъжена. — Това показват изследванията, затова такава е и моята клинична диагноза. Вие можете да изберете дали да й вярвате, или не.

— Може ли да бъдат повторени изследванията ми?

— Можете да направите колкото искате изследвания, щом сте готова да плащате за тях. Но моят съвет е да отидете на преглед при гинеколог колкото е възможно по-скоро. В момента живеете тук, нали?

Кимнах.

— Най-близкият до вас гинеколог е доктор Болдък в Брънзуик. Кабинетът му е на улица Мейн, точно до колежа. Ще ви дам номера му.

Той надраска няколко цифри на лист от тесте с рецепти, откъсна го и ми го даде.

— Можете да уредите сметката със секретарката ми, когато си тръгнете.

Станах.

— И още нещо, *госпожице Смит* — каза той.

— Да?

— Честито.

Рут ме чакаше в преддверието. Платих сметката си, после й кимнах, че съм готова за тръгване. Дотогава не бях й казала за изследванията за бременност. И сега нямах намерение да й казвам, но лицето ми издаде безпокойството ми. Веднага щом излязохме навън, тя докосна ръката ми и каза:

— Не е нещо фатално, нали?

Почти успях да се засмея:

— Искане ми се да беше.

— Господи! — възкликна тя.

И аз разбрах, че съм се издала. Неочаквано поставих глава на рамото й. Не можех да повярвам. Чувствах се безкрайно объркана.

— Какво ще кажеш за една хубава закуска някъде? — попита тя.

— Има вероятност цялата да я повърна.

— Кой знае, може пък и да не я повърнеш.

Тя ме заведе в една малка закувалня близо до металургичните заводи. Настоя да ям бъркани яйца с пържени картофи и две дебели препечени филии с масло. Започнах с неохота, но после бързо се разяхох. След три дни гадене и повръщане храната имаше за мен

чудесен вкус. Също така притъпи шока, който бях получила от новината.

— Знам, че си сдържан човек — каза Рут, — затова няма да те разпитвам. Но ако ти искаш да ми кажеш...

Внезапно се оказа, че започвам да ѝ разказвам за това, което ми се бе случило след престоя ми тук последния път. Всичко просто като че ли се изля от само себе си. Тя пребледня, когато ѝ разказах как съм загубила бебето и как са ми казали, че няма да мога никога повече да забременея. Хвана ме за ръката, когато ѝ казах за Ерик и за ролята на Джак в провалянето му.

— О, Сара! — прошепна тя. — Как искам да бях научила за брат ти по-рано.

— Съмнявам се, че вестниците в Мейн са съобщили за смъртта му.

— Не чета вестници. Нямам време.

— И добре правиш, повярвай ми.

— Каква ужасна за теб година.

— Не е от най-добрите наистина — въздъхнах аз. — И сега, за да се обърка всичко докрай, се оказа, че съм бременна.

— Мога да си представя колко изненадана се чувстваш.

— Около десет по скалата на Рихтер.

— Доволна ли си?

— Не ми се е случвало да преживея катастрофа с влак, но сега знам как се чувства човек в такъв случай.

— Не те упреквам.

— Но когато състоянието на шок отмине... да-а, няма да бъде нищо друго освен дяволски щастлива.

— Добре.

— Това е като новина от Космоса. Бях свикнала с мисълта, че никога няма да имам деца.

— Трябва да е било много трудно.

— Да, много трудно беше.

— Лекарите понякога правят грешки.

— И слава богу.

— Може ли да те попитам нещо?

— Разбира се.

— Смяташ ли да му кажеш?

— Няма начин.
— Не мислиш ли, че има право да знае?
— Не.
— Съжалявам, това не е моя работа.
— Не мога... *не искам...* да му кажа. Защото не мога да му простя.
— Виждам, че ще ти бъде много трудно да направиш това. Долових несигурността в гласа ѝ.
— Но... — погледнах я аз изпитателно.
— Както ти казах, Сара, не ми е работа да си пъхам носа в толкова сложни неща.
— Продължавай. Кажете каквото искате да ми кажете.
— Това дете е и негово.
— А Ерик беше мой брат.
Мълчание.
— Тук си права. Смятай, че не съм казала нищо.
Вдигнах чашата си с кафе и казах:
— Но новината е добра.
Тя също вдигна чашата си и се чукна с мен.
— Новината е страхотна!
— Най-добрата възможна новина. Толкова е невероятно.
Рут се разсмя.
— Сладурче — каза тя, — всички добри новини са невероятни. Поради цял куп причини.

ЕДИНАЙСЕТ

След няколко дни отидох на преглед при доктор Болдък. Бях събрала сили да се срещна с още един ограничен, студен медик, който ще погледне пръстта ми без халка и ще заеме позата на пуритан от Нова Англия. Но Болдък беше приятен, сърдечен човек на около четирийсет години, учил в местния колеж Боудън и завърнал се в града, за да започне медицинска практика там, след като получил университетска диплома по медицина. Той веднага съумя да ме накара да се отпусна.

— И така, при мен ви изпраща доктор Грейсън, така ли? — попита той.

Кимнах.

— Той отдавна ли е ваш семеен лекар?

— Отскоро съм тук. И вече си търся друг семеен лекар.

— Наистина?

— Мисля, че с доктор Грейсън не си допадаме много.

— Но доктор Грейсън е такъв очарователен човек — каза той, повдигайки веждите си като Гручо Маркс. — Толкова деликатен, разбиращ, тактичен.

Разсмях се, после казах:

— Мисля, че не му се хареса това, че не съм омъжена. Това вас притеснява ли ви, докторе?

Той сви рамене.

— Вашият личен живот си е ваша работа, госпожице Смит. Моята работа е да преведа вас и вашето бебе през бременността успешно.

— Все още не вярвам, че съм бременна.

Той се усмихна.

— Това е често срещано оплакване.

— Това, което имам предвид е, че от медицинска гледна точка не бих могла да бъда бременна.

После му разказах всичко, което се бе случило в „Гринич Хоспитал“ преди пет години. За разлика от доктор Грейсън той веднага

прояви интерес и поиска да знае името на гинеколога, които ме е наблюдавал тогава.

— Ще му пиша и ще поискам медицинския ви картон. Междувременно съгласен съм с вас. Разумно е да направим повторно изследвания за бременност.

Той ми взе кръв. Напълних и стъкленица с урина. Записах си час при доктор Болдък след една седмица. Върнах се във вилата на Попхем Бийч и се опитах да проумея новината. Страшно много исках да имам дете. Мълчаливо бях страдала от факта, че не мога да имам деца. Когато Джак се върна в живота ми, болката от това се засили, макар че аз се сдържах и твърдо не признавах това пред него. Сега бях бременна (стига, разбира се, при изследванията да не бяха направили грешка). Ако бях вярваща християнка, щях да нарека това чудо. Ако бях с Джак, щях да бъда безумно щастлива. Вместо това изпитвах странно чувство — смесица от радост и отчаяние. Радост, защото най-после щях да имам дете. Отчаяние, защото никога нямаше да проговоря на бащата на това дете. От всички горчиви иронии, тази беше най-жестоката.

Мислите за Ерик и Джак не ме напуснаха. Мъката ме връхлиташе най-неочаквано. В един миг бях сравнително спокойна, в следващия — като надвесена над ръба на пропаст. Спомних си страданието и мъката, които бях преживяла, след като бях загубила бебето си — как болката се бе превърнала в мой постоянен спътник. Този път нейното присъствие беше още по-остро, още повече ми тежеше. Защото Джак беше унищожил всичко. Осъзнаването на този факт засилваше моята решимост да не му казвам за бременността си. На него човек не можеше да му има доверие. Той не беше достоен дори за презрение. И не трябваше да има нищо общо с това дете.

Да, бях твърда като стомана. Но твърдостта ми беше необходима, за да мога да се справя успешно с всепоглъщащото ме усещане за загуба. Първоначално тя беше *modus vivendi* (временно решение), чрез което успях да издържа протяжно дългите, безрадостни дни. Но сега бях изправена пред вълнуващата възможност да имам дете. И макар тази перспектива да не можеше да смекчи позицията ми по отношение на Джак, знаех, че съм възнаградена за мъките си.

Отидох при доктор Болдък след една седмица в уречения час. Той беше, както винаги, мил и любезен.

— Страхувам се, че милият доктор Грейсън се оказа прав — изследванията за бременност почти никога не лъжат. Вие наистина ще имате дете.

Усмихнах се.

— Е, добре, вие изглеждате наистина доволна от тази новина — каза той.

— Наистина, появявайте ми! И напълно изумена и смутена.

— Това е обяснимо. Особено след като прочетох медицинския ви картон от „Гринич Хоспитал“, който пристигна едва вчера. Според мен, лекуващият ви лекар е направил грешка, като ви е казал, че извънматочната ви бременност изключва напълно всяка бъдеща възможност да имате деца. Да, наистина една от тръбите на яйчниците е била много силно засегната — нещо, което значително намалява шанса ви да забременеете. Да, наистина вътрешните увреждания, причинени от извънматочната бременност, също намаляват възможността за следваща бременност, но не я изключват напълно. Аз лично знам няколко случая на забременяване след извънматочна бременност, при които бременността продължи успешно до пълния термин. Кое то, по-просто казано, означава, че вашият лекар в „Гринич Хоспитал“ е бил като че ли малко по-песимистичен, отколкото е било необходимо, по отношение на шансовете ви да имате дете. Лично аз мисля, че постъпката му е недостойна, защото с нея ви е причинил излишни терзания. Но не споменавайте никъде, че съм казал това. В Хипократовата клетва има параграф, определящ, че лекарят никога не бива да критикува по какъвто и да било начин свой колега — особено пред някой от пациентите му.

— Не се безпокойте, аз отдавна съм разкритикувала този човек за себе си. Той беше ужасен. Толкова противен, че в сравнение с него доктор Грейсън прилича на Алберт Швайцер^[1].

Сега беше ред на доктор Болдък да се разсмее.

— Ще си позволя да използвам това сравнение.

— Заповядайте, подарявам ви го.

Усмивката му се замени с израз на професионална сериозност.

— Независимо от това, че новината е чудесна, искам наистина да не се натоварвате с нищо. Абсолютно с нищо. Поради старите вътрешни травми вашата бременност ще бъде деликатна, ще бъде необходимо да се поддържа много фино равновесие.

— Има ли възможност пак да загубя бебето?

— При всяка бременност възможността за спонтанен аборт през първите три месеца е едно към шест.

— Но предвид моята предишна история...

— Предвижданията в най-лошия случай могат да бъдат едно към три... Но това е все още във ваша полза. Просто трябва много да се пазите. Ако не решите да изкачите връх Катадин или да играете хокей на лед в отбора на „Бодън“, имате добри шансове да задържите бебето. За съжаление при тези неща късметът играе важна роля. Смятате ли да останете тук по-дълго?

Нямах къде другаде да отида. И тъй като почивката и спокойствието бяха от решаваща важност за мен през следващите осем месеца, нямаше начин да се върна в Манхатън.

— Да, оставам в Мейн.

— И още нещо. Това не е моя работа, разбира се, но наистина ли смятате, че е добре да живеете сама в такова усамотено място като Попхем Бийч?

Трябваше да призная обратното. И така, колкото и да съжалявах за необикновения простор от пясък, небе и океан, една седмица по-късно се преместих в Брънзуик. След като в продължение на няколко дни старателно преглеждах обявите в „Мейн Газет“, успях да намеря приятно, макар и донякъде провинциално обзаведено апартаментче на улица Федерал. Беше апартамент с една спалня в обикновена бяла къща, облицована с дъски. Видът му можеше да бъде снизходително определен като „поизносен“: жълтеещи стени, очукани демодирани мебели, скромно обзаведена кухня, легло с бронзови табли, нуждаещи се от лъскане. Но утринната светлина изпълваше всекидневната. В нея имаше голямо писалище от махагон и прекрасен старомоден стол (писалището и столът всъщност ме накараха да наема апартамента). А беше и близо до колежа, до центъра на града и до кабинета на доктор Болдък, толкова близо, че можех навсякъде да отида пеш.

Рут ми помогна да се преместя. Открих си сметка в Каско Нешънъл Банк на улица Мейн и (чрез Джоуел Ебъртс) уредих чековете от „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“ да ми бъдат превеждани там. От моя така наречен „дългосрочен отпуск“ оставаха още четири месеца. Седмичното ми заплащане покриваше наема от осемнайсет долара на седмица и ежедневните ми разходи, оставаше ми дори достатъчно,

така че можах да си купя радиограмофон, както и редовно да си купувам книги и плочи. Започнах също така отново да чета вестници — местния „Мейн Газет“, както и „Бостън Глоуб“ (три дни бяха необходими, за да пристигне „Ню Йорк Таймс“ в Брънзуик. Джо Маккарти и бандата негови приятели се бяха развихрили в демагогията си до краен предел. Съпрузите Розенберг бяха пред последното гледане на обжалването на смъртната им присъда по обвинението срещу тях за предаване на тайната на атомната бомба на Съветския съюз. Айзенхауер, имаше всички изгледи да бие Адлай Стивънсън на президентските избори през идващия ноември. А черният списък ставаше все по-дълъг и по-дълъг след всяко съобщение на „Асошиейтед Прес“ от Вашингтон. На по-ниско, чисто професионално ниво, разбирах, че този все по-силно задълбочаващ се страх от червената опасност означава, че аз по никакъв начин няма да съм добре дошла отново след края на заточението ми в „Сатърдей/Съндей“. Вестниците писаха достатъчно за смъртта на Ерик и Негово величество редакторът щеше да се чувства прекалено неудобно да предложи на дирекционния съвет да се върна на работа. В последна сметка аз бях сестра на човек, който беше умрял, след като си беше позволил непатриотичното нахалство да *откаже* да клевети другите. Без съмнение това ме превръщаше в дефектна, неамериканска стока... недостойна за достъп до безценните десетина сантиметра колона в „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“.

И така, направих си сметка, че някъде към средата на бременността ми, парите, които „Сатърдей/Съндей“ ми плащаха заради гузната си съвест, ще спрат и че ще трябва да започна да тегля от застраховката на Ен Би Си или от дивидентите си от акциите, при което някаква част от аскетичното ми пуританско съзнание негодуваше срещу идеята да започна да харча капитала си на толкова млада възраст. Особено след като тези пари без съмнение щяха да ми трябват, за да мога да отгледам детето си сама. Безпокоях се също, че поради писанията на Уинчъл и принудителния ми отпуск от „Сатърдей/Съндей“ из града се е разчуло, че съм политически неблагонадеждна и е по-добре да не ми се дава работа.

Но всеки път, когато тези изнервящи размисли за професионалните ми перспективи (или липсата им) започваха, съумявах да се успокоя с мисълта, че по един или друг начин ще успея

някак си да си изкарвам хляба. Нещо повече, бях в по-добро положение от много други хора. Имах пари в банката и апартамент в Манхатън, който беше изцяло моя собственост. Можеха да ме лишат от кариера, но не и от покрив над главата ми.

Както и да е, нямаше начин още известно време да се върна в Манхатън. Както и нямаше начин да кажа на когото и да било, че съм бременна. Рут беше единственият човек, който знаеше, а тя обеща да не казва на никого нищо.

— Можеш да ми имаш доверие — каза тя. — Познавам добре малките градчета. В момента, в който нещо се разчуе, всички на улицата ще започнат да те разглеждат с интерес.

— Но няма ли да ме гледат по същия начин, щом започне да ми личи?

— Всъщност всичко зависи от това как ще се държиш ти самата, с колко хора ще общуваш и как и какво ще им кажеш. Сигурна съм, че ако дадеш да се разбере, че си Сара Смит, която пише за „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“, ще имаш много натоварена програма. Половината от факултета по английски в Боудън ще иска да се запознае с теб, защото в града много рядко идват нови хора. А нов човек, който е и журналист с национална известност...

— Едва ли съм Едуард Липман, Рут. Аз съм съвсем дребна фигура, която пише за маловажни неща.

— Чуйте я само — Мис скромност.

— Така е, наистина. И, повярвай ми, нямам намерение на никого да казвам какво съм правила в Манхатън. Благодарение на ФБР животът ми беше достатъчно много изваден на показ, стига ми поне до края на това десетилетие.

И така, водех много затворен живот. По съвета на доктор Болдък не вършех нищо натоварващо, като ограничих движенията си до разходки в парка зад общежитието на колежа или до библиотеката на колежа (за която успях да си извадя читателска карта като жител на Брънзуик) и до магазините по улица Мейн. Открих магазин за продукти, който правеше доставки по домовете, и магазин за продажба на вестници, в който се съгласиха да ми поръчат неделното издание на „Ню Йорк Таймс“. Станах добър клиент на най-големия магазин за плочи и книги в града. Скоро преминах на малко име с библиотекарките в Боудън, с господин Коул в магазина за хранителни

продукти, с Телма — главния касиер на Каско Нешънъл Банк, и с господин Мълин — аптекаря. Независимо от това, че всеки най-напред ме питаше как се казвам и дали съм нова в града, въпросите спираха дотук. Никой не ме подпитваше какво правя в Брънзуик или дали съм женена, или как намирам средства за издръжката си. Това, което открих (и към което започнах да изпитвам уважение), беше, че тази липса на любопитство беше типична за Мейн. Хората тук уважаваха правото на другите да имат свой живот и искаха и другите да зачитат това тяхно право. В стила, наистина специфичен за Мейн, негласният закон на щата беше: *твоята работа си е твоя, дявол да го вземе, а не — моя*. Дори да се интересувах от миналото ти, те си налагаха да не показват интереса си... от страх, че може да изглеждат нахални или да бъдат взети за селски клюкари. Мейн беше може би единственият щат в Америка, където саможивството и резервираността се смятаха за граждански добродетели.

Затова Брънзуик се оказа лесно място за живеене. След пет години задължително спазване на редакторски срокове всяка седмица, седмица след седмица, ми беше приятно да си почина от пишещата машина. Наваксвах с четенето на книги. Записах се в курс по разговорен френски в колежа и прекарвах поне по три часа на ден в учене на глаголни спрежения и думи. По настояване на Рут тя ме вземаше един път в седмицата със студейкър си и ме завеждаше на вечеря у тях. Един път в седмицата изминавах трите карета до кабинета на доктор Болдък и се оставях да бъда основно прегледана. След като изкарах шестата седмица от бременността си, той заяви, че е доволен от състоянието ми до момента.

— Дотук добре — каза той, след като се облякох и седнах на стола срещу бюрото му. — Ако успеем да ви доведем до шестия месец на бременността без усложнения, вие наистина ще имате сериозен шанс нещата да завършат успешно. Не се натоварвате с нищо, нали?

— Брънзуик не е точно от градовете, в които човек може да се пренатовари с нещо.

Доктор Болдък премигна.

— Трябва ли да приема това за комплимент със съмнителна стойност?

— Извинете. Прозвуча някак си не както трябва.

— Не, вие сте права. Нашият град е доста спокойно място.

— Заради което той в момента е най-подходящото за мен място.

— Мислех все да ви попитам дали пишете нещо, докато сте тук. Пребледнях. Той веднага ми отправи извинителен поглед.

— Извинете — каза той. — Съжалявам, беше нахално от моя страна.

— Откъде знаете, че пиша?

— Абонат съм на „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“, Сара. А чета също и „Мейн Газет“ всеки следобед. Местният вестник също съобщи за смъртта на брат ви, нали разбирате.

— Не мога да повярвам!

— Беше съвсем официално кратко съобщение за внезапната му смърт и за уволнението му от Ен Би Си, след като Уинчъл направи миналото му публично. Там също се съобщаваше, че Сара Смит от „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“ е негова сестра.

— Защо не споменахте това досега?

— Защото не исках да проявявам любопитство. Всъщност в момента се чувствам твърде неудобно, че се изпуснах. Наистина не трябваше нищо да казвам.

— Знаят ли другите в Брънзуик коя съм?

Той се размърда на стола си притеснено.

— Знаят, нали?

— Ами-и... — измърмори той с колебание. — Нашият град е малък. И макар че никой нищо няма да ви попита лично, хората говорят помежду си. Онази вечер например бях на вечеря с някои хора от колежа и с Дънкан Хауъл, редактора на „Мейн Газет“. Не знам как, но някак си вашето име бе намесено в разговора и Дънкан се обърна към мен с думите: „Знаеш ли кой чух, че живее в момента в Брънзуик? Сара Смит — същата, която водеше онази наистина остроумна рубрика в «Сатърдей/Съндей». Искан ми се да ѝ предложи да напише нещо за нас... но не искам да изглеждам нахален. Особено, като ми е ясно, че е дошла тук, за да се махне от Ню Йорк и цялата тази история с брат й“.

Изведнъж ми стана зле.

— Доктор Болдък, нали не сте казали, че съм ви пациентка?

— Господи, не, разбира се. Би било прекалено неетично. Никога, *никога* и през ум не би ми минало да...

— Добре, добре — въздъхнах аз уморено.

— Чувствам се ужасно сега. Но уверявам ви, Мейн си е Мейн, тук хората никога и с нищо няма да покажат, че знаят коя сте.

— Коя съм е съвсем маловажно. Това, което ме безпокои, са погледите, които ще срещам, когато започне да ми личи, че съм бременна.

— Повтарям ви, никой няма да се държи с вас зле заради семейното ви положение.

— Просто ще клюкарстват зад гърба ми.

— За малък град, нашият е доста толерантен. Мисля, че тук ще срещнете много повече добри чувства откъдето и да било другаде. А нека ви кажа и още нещо: всички на вечерята онази вечер казаха, че това, което се случи с брат ви, е ужасно... и че го смятат за истински смел човек заради това, че е отстоявал докрай принципите си.

— Значи вие не мислите, че е бил комунистически агент? Лакей на Сталин, маскиран като първия човек на Марти Манинг? Смейте се? Защо?

— Защото да срещне човек манхатънско остроумие на живо в Брънзуик, е нещо рядко. Но мога ли да ви кажа нещо? Както и много други хора тук, аз имам сериозни съмнения по отношение на това, което Маккарти и неговите хора правят. Особено като претендират, че този лов на вещици се прави от наше име... а това ме кара да се чувствам крайно неудобно. И затова, нека просто ви кажа: искрено ви съчувствам за вашата загуба. Имате ли други братя или сестри?

— Ерик беше цялото ми семейство.

Доктор Болдък не каза нищо и аз му бях благодарна за това. Бързо върнах разговора на медицинска тема, като го попитах дали нуждата ми да уринирам едва ли не всеки половин час е нещо обезпокоително.

— Това, за съжаление, е доста обикновено оплакване по време на бременност — успокои ме той. — И оплакване, за което медицината няма обяснение.

— Е, до другата седмица тогава — рекох аз и станах от стола.

Болдък също стана от стола си.

— Още веднъж, извинете ме за моята *faux pas* (липса на такт).

— Не, по-добре че научих всичко това.

— Ще ми позволите ли тогава да ви кажа още нещо?

— Добре, кажете.

— Знам, че Дънкан Хауъл, който е много етичен човек, никога няма да си позволи да ви се обади, за да ви попита дали не бихте искали да пишете за „Мейн Газет“. Но от начина, по който говореше, разбрах със сигурност, че ще бъде страшно доволен, ако вие проявите интерес.

— Решила съм да си почина. Омръзнало ми е да се занимавам с думи — казах аз. — Но ви благодаря за това, което ми казахте.

Естествено, след два дни взех телефона и се обадих на Дънкан Хауъл в „Мейн Газет“. Свързаха ме с него веднага.

— Това наистина е чест за мен — възкликна той.

— Вие сте първият редактор в историята, който е казвал някога такова нещо.

— Щастлив съм, ако наистина е така. Много ми е приятно, че сте в Брънзуик.

— И на мен също.

— Ще ми позволите ли да ви поканя на обяд, госпожице Смит?

— С удоволствие.

— Имаме две възможности. Мога да ви заведа в Брънзуикския вариант на лукса, което означава ресторанта на най-добрия хотел в града „Стоун хаус“. Или мога да ви запозная с истинския местен колорит, представен от най-добрата ни гостилница, „Мис Брънзуик“.

— О, гостилницата, разбира се!

Дънкан Хауъл беше приятен, понатежал човек, малко над трийсетте. Обличаше се като преподавател от колеж — сако от туид, пуловер с остро деколте, вратовръзка от трико. Носеше очила с рогови рамки. Пушеше лула. Истински син на Брънзуик. Беше израснал, знаейки, че ще завърши „Боудън“, след което ще работи във вестника, който семейството му притежаваше вече седемдесет и пет години. Говореше бавно, напевно, с интонацията, типична за Мейн. Но както и другите хора, с които се запознах, той можеше да бъде определен като всичко друго, но не и като провинциалист.

Когато влязох в „Мис Брънзуик“, той вече седеше в едно сепаре. Беше типична американска гостилница — постройка от алуминиеви панели, покрит с пластмаса бар за хранене, шест сепарета и клиентела, състояща се от местни шофьори на камиони и войници от близкото военноморско въздушно поделение, имаше специален готвач за аламинути със запалена цигара, залепена за устните му, и келнерки,

които носеха моливите си, забодени като фуркети в косите им. Харесах мястото от пръв поглед. Както и Дънкан Хауъл.

Той се изправи, когато влязох. Почака да седна срещу него, преди отново да заеме мястото си. Келнерката се обръщаше към него с „Дънкан“. Той настоятелно ме наричаше „госпожице Смит“. Предложи ми да опитам „Камионджийски специалитет“: бифтек, камара от малки дебели палачинки, три пържени яйца, пържени картофи, шест филии препечен хляб и количество кафе, достатъчно да напълни плувен басейн. Когато му казах, че предпочитам един скромнен хамбургер и само една обикновена чаша кафе, той каза, че нямам бъдеще като шофьор на товарна платформа.

Поръчахме и поведохме неангажиращ разговор. Той каза едно-друго за местния политически живот, за разширяването на местния завод за хартия и притеснението на местните жители, че влакът за Бостън скоро ще бъде спрян като нерентабилен. Разказа ми и за „Мейн Газет“, за това как пращядо му основал вестника през 1875, как вестникът винаги е запазвал независимата си позиция и (както повечето вестници в Мейн) е отказвал да робува на която и да е политическа партия.

— Нашият щат традиционно е републикански — обясни той. — Но това не означава, че винаги поддържа републикански кандидати на национални или местни избори. При нас Рузвелт винаги печелеше изборите. Два пъти подкрепихме демократите и на сенатските избори...

— А какво мислите за Джо Маккарти? — попитах аз.

Той не изглеждаше обезпокоен от моя нападателен тон, макар че аз самата се изненадах от себе си, че поставих така направо този въпрос.

— Ще бъда напълно откровен, госпожице Смит. Аз приемам идеята за комунистическата опасност съвсем сериозно. Смятам и че всички доказателства сочат, че съпрузите Розенберг са виновни, а предателството е престъпление, което се наказва със смърт. Но на въпроса за господин Маккарти. Ами, той наистина ме кара да се притеснявам. Защото: а) смятам го за политически играч, който използва проблема с комунистите като начин за придобиване на власт, и б) защото заради това унищожи много невинни хора.

Той ме погледна в очите.

— А според мен е непростимо да се унищожават невинни хора. Срегнах погледа му.

— Радвам се, че мислите така.

Той насочи разговора към моята „работа“ в момента.

— В момента *не* работя. Без съмнение разбирате защо.

— Ние пуснахме съобщение за брат ви. Искрено съжалявам. Това е вероятно причината да дойдете в Мейн.

— Трябваше наистина да се махна за известно време.

— Предполагам, че „Сатърдей/Съндей“ са проявили разбиране в това отношение.

— О, те определено искаха да се махна. Защото от тяхна гледна точка, след като брат ми отказа да играе по свирката на Комисията, аз се превърнах в неудобна фигура.

Дънкан Хауъл беше истински поразен.

— Не мога да повярвам, че са постъпили така!

— Бях не по-малко изненадана от вас. Особено като знаех, че съм една от най-аполитичните личности, която човек би могъл да си представи. Дори и моят нещастен брат отдавна се бе разграничил от краткия си флирт с комунизма през трийсетте.

— Но все пак е отказал да съобщи имена.

— И напълно правилно според мен.

— Това е много труден въпрос, от която и страна да го погледнете. И аз мога да разбера защо някои хора мислят, че да дадеш имена е патриотична постъпка... и защо други смятат това за спасяване на собствената кожа. Но аз без колебание уважавам високоетичните принципи на брат ви.

— И вижте докъде го доведоха те. Ще бъде честна с вас, господин Хауъл. Има моменти, когато ми се иска Бог да го беше накарал да даде някакви имена, както правят повечето хора. Защото в този случай щеше да е още жив. И защото съвсем искрено мисля, че ако историята на нещо без съмнение ни е научила, то е, че днешният въпрос на живот или смърт с времето губи в голяма степен своята важност. Това, което искам да кажа, е, че рано или късно цялата тази работа с черния списък ще свърши. След време историците може би ще пишат за него като за период на нарушаване на политическия морал, като за срамно петно в живота на нацията. И ще бъдат прави. Но моят брат ще си остане мъртъв. Него... няма да го има.

— Сигурен съм, че той би искал вие да продължавате да пишете.

— Но не ме ли чухте? Аз също съм поставена в черен списък.

— От „Сатърдей/Съндей“ само. А и те не са ви уволнили официално.

— Но ще ме уволнят веднага, щом този дългосрочен платен отпуск свърши. А в Манхатън новините се разнасят бързо. В момента, в който „Сатърдей/Съндей“ ме уволнят, за журналистическия свят аз без съмнение ще се превърна в човек, на когото трябва да му се отказва работа.

— Не и в Брънзуик, Мейн.

— Е, приятно ми е да го чуя — казах със смях.

— И обзалагам се, че едно от тежките за вас неща на тази принудителна почивка е това, че „не сте под печат“, така да се каже.

— Как се досетихте?

— Защото целия си живот съм прекарал между журналисти. Те не могат да дишат без публика. Аз ви предлагам публика, Сара. *Малка* публика, но все пак публика.

— Не се ли страхувате да предлагате работа на човек, политически дамгосан като мен?

— Не — отговори той без колебание.

— И какво бихте искали да пиша?

— Вероятно нещо подобно на колоната ви „Животът такъв, какъвто е“. Ще обсъдим този въпрос по-подробно.

— „Сатърдей/Съндей“ може да се поразстроят като разберат, че работя за някой друг, докато продължавам да получавам заплата от тях.

— Подписали ли сте с тях договор за пълни права върху материалите ви?

Кимнах.

— Поискаха ли те от вас да не пишете за никой друг, докато сте в отпуск?

— Не.

— Тогава няма проблем.

— Надявам се, че няма да има.

— Но парите, разбира се, са въпрос. Сега, извинете ме за прекалено личния въпрос, но какво беше седмичното ви заплащане за рубриката, която водехте?

— Сто и осемдесет долара.

Дънкан Хауъл хлъцна.

— Тук дори и аз не изкарвам толкова — каза той. — И няма начин да ви предложа нещо подобно. Ние, в последна сметка, сме малък град.

— Не искам такова заплащане. Какво ще кажете за петдесет долара седмично? Толкова горе-долу харча за наем и други всекидневни нужди.

— И пак е много повече от това, което плащам седмично на другите сътрудници с редовна колона във вестника.

Вдигнах вежди. Дънкан Хауъл разбра намека ми.

— Добре, добре — каза той, като ми протегна ръка. — Разбираме се за петдесет долара.

Поех ръката му.

— Хубаво е човек да се върне на работа — казах аз.

Дънкан Хауъл беше прав, разбира се. Независимо, че не признавах това (и упорито си повтарях, че искам да си почина от пишещата машина), моето появяване на печатна страница отчайващо много ми липсваше. И наистина, дяволски умно беше от негова страна, че беше се досетил за това. Точно както вероятно беше усетил в момента, че не се нуждаех от нищо друго толкова много, както от работа. Не можех да мързелувам, да не правя нищо. Имах нужда от цел, от фокус, за да уплътня и осмисля всеки мой ден. Като човек, свикнал да има публика, аз наистина копнеех за нея. Дори да не беше от общонационален мащаб, публиката ми все пак щеше да се състои от осемте хиляди ежедневни читатели на „Мейн Газет“.

Колоната излезе за първи път една седмица след обяда в „Мис Брънзуик“. Решихме да я наречем „Ден за ден“. Подобно на предишната и тя трябваше да предлага хумористични коментари за прозаични неща от ежедневието. Само че сега се отказах от столичната си тематика и се насочих към по-регионални, домашни теми като: *Двайсет и два глупави начина за използване на сиренето „Велвета“* или *Защо восъчната маска за обезкосмяване на краката винаги ми създава комплекси...* или (най-любимата ми) *Защо жените не могат да се сприятелят с бирата?*

Дънкан Хауъл настоя да запазя лекия тон, типичен за материалите ми от „Сатърдей/Съндей“.

— Не се опитвай да адаптираш тона си към публиката. Миньорите винаги чувстват кога някой се отнася към тях снизходително... и не обичат това. Може би ще им трябва известно време да свикнат със стила ти, но накрая ще ги спечелиш.

И наистина първите седмици на „Ден за ден“ не спечелиха никого.

„Знаете ли какво сте направили, като сте пуснали някаква всезнаеща особа да пише за умници в уважаван и приличен вестник като вашия?“, пишеше в едно от първите писма до редактора.

След една седмица още едно торпедо удари рубриката „Писма на читателите“:

„Може този род неща да вървят в Манхатън, но възгледите на госпожица Смит за света не изглежда да имат нещо, дори и най-малко общо с живота, който водим ние тук. Може би ще е по-добре тя да си помисли за връщане на юг.“

О-ох.

— Не приемайте много лично тези писма — каза ми Дънкан Хауъл, когато един месец след откриване на рубриката отново се видяхме в „Мис Брънзуик“ за малък разговор (на четири очи).

— Как мога да не ги приемам лично, господин Хауъл? В последна сметка, ако не мога да достигна до вашите читатели...

— Но вие *достигате до тях* — каза той. — По-голяма част от читателите ви харесват. И всеки път, когато съм на вечеря някъде из града, поне един-двама души от Боудън или измежду местните бизнесмени ми казват какъв удар съм направил с това, че вие работите за нашия вестник. Естествено, винаги има един-двама отрицатели, които роптаят против всичко ново и малко по-различно. Това балансира нещата. Така че, моля ви, не се притеснявайте — работите много добре. Толкова добре, че си мисля... дали не бихте могли да подготвяте две колони на седмица?

— Това е шега, нали?

— Не, съвсем сериозно говоря. Искам наистина „Ден за ден“ да се установи трайно и мисля, че най-добрият начин за това е да вдигнем мизата, така да се каже, и да накараме читателите да четат вашата рубрика всеки понеделник и петък. Е, какво, влизате ли в играта?

— Да, разбира се. Но можете ли да си го позволите?

— Ще го вкарам в сметките си някак.

Той отново протегна ръка.

— Е, какво, договорихме ли се?

— А аз дойдох в Мейн с намерението да си почивам.

— Веднъж щом журналист...

Поех ръката му и я разтърсих.

— Добре, договорихме се.

— Щастлив съм да го чуя. Още едно, последно нещо... Има много хора в града, които страшно искат да се запознаят с вас. Не знам колко натоварена е програмата ви с ангажименти...

— Съвсем ненатоварена, по мой избор. Все още не съм настроена психически за общуване.

— Напълно ви разбирам. За тези неща трябва време. Но помнете, ако почувствате нужда от компания, има много възможности. Вие имате почитатели.

Като доктор Болдък. Той беше доволен не само от това, че се бях хванала на заложената от него въдица, като се обадох на Дънкан Хауъл, а и защото бях минала първите три месеца без проблеми.

— Никакви обезпокоителни секреции, нямате и чувство за присвиване или неудобство, нали?

— Нищо обезпокоително засега. Всъщност този път всичко е много по-леко от предишната ми бременност.

— Добре, много добре. Да стискаме палци. И не се натоварвайте, карайте колкото се може по-леко.

— Не знам как ще стане това, след като Дънкан Хауъл иска от мен две колони седмично.

— А, да. Чух за това. Честито. Вие ставате местна знаменитост.

— Ще стана още по-знаменита след три месеца, когато всеки по улица Мейн ще може да види надутия ми корем.

— Както ви казах и преди, не е нищо толкова страшно, колкото вие си представяте. Във всеки случай защо трябва да се притеснявате от това какво си мислят хората тук?

— Защото живея тук. Ето защо.

Доктор Болдък не каза нищо.

— Така е — промърмори след малко.

От следващата седмица материалите ми започнаха да излизат всеки понеделник и петък. Последваха още няколко писма на читатели, които не харесваха моя всезнаещ стил. Дънкан Хауъл ми се обаждаше

всяка седмица, за да обсъдим материалите за следващата, и всеки път звучеше все по-ентусиазирано за начина, по който се приемаше рубриката. Каза ми също, че е получил много добри отзиви за излизането ѝ два пъти седмично. Толкова добри, че двата най-големи вестника в Мейн — „Портланд Прес Хералд“ и „Бенгър Дейли Нюз“, били изявили желание да получат права да публикуват като поредица материалите, излизащи в рубриката.

— Не предлагат особено много — около шейсет долара седмично за двете колони — каза господин Хауъл.

— От които за мен колко?

— Ами, това е нещо като нова дейност за мен. „Мейн Газет“ всъщност никога досега не е получавала такова предложение за сътрудниците си. Но говорих с нашите юристи и те казаха, че шейсет на четирийсет между автора и вестника на първата публикация е обичайната практика.

— Какво ще кажете за осемдесет на дваисет — казах аз.

— Прекалено много е, госпожице Смит.

— Аз си струвам парите — казах аз.

— Така е, разбира се... Но какво ще кажете за седемдесет на трийсет?

— Мога да приема седемдесет и пет на дваисет и пет, но нищо по-малко от това, господин Хауъл. И това включва всички бъдещи препечатвания, нали?

Пауза.

— Съгласен съм — каза той. — Ще възложя на нашите юристи да подготвят договора за подписване.

— Очаквам с нетърпение да го получа. И благодаря ви, че ми отворихте път в „Портланд“ и „Бенгър“.

— Ще мога ли да ви убедя да приемете поканата ми за вечеря някоя вечер? Жена ми наистина умира от желание да се запознае с вас.

— Всичко с времето си, господин Хауъл.

Знаех, че сигурно съм започнала да приличам на някаква надута саможивка, но... комбинацията от напредващата ми бременност и мъката, която не ме напускаше, ме караха да се държа настрана от хората. Силите ми стигаха за вечерята един път в седмицата у Рут, но мисълта, че ще трябва да водя любезен разговор с някого на масата по време на вечеря, че ще трябва да отговарям на въпроси като „И какво

ви доведе при нас в Брънзуик?“, ме караше да отклонявам всички покани. Освен това, все още изпадах в кризи на отчаяние и предпочиташ никой да не знае за това.

Но когато един следобед Джим Карпентър най-неочаквано ме покани да излезем, за моя най-голяма изненада казах „да“. Джим беше преподавател по френски в „Бодън“. Той водеше курса, в който учех и аз. Беше малко под трийсетте — висок, ъгловат, с пясъчноруса коса, с очила без рамки и със сдържано, някак срамежливо държание, което прикриваше вродена закачливост. Както и всички останали в „Бодън“ (включително и студентите), той носеше типичните за Нова Англия университетски дрехи: сако от туид, сиви панталони от мек вълнен плат, закопчана догоре риза и вратовръзката на колежа. Но през време на разговорните ни уроци беше споменал между другото, че „Бодън“ е първата му преподавателска работа и че е дошъл в Мейн след двегодишна работа върху докторат в Сорбоната. Бях единственият външен човек в курса. Независимо от това, че бях и единствената жена в него („Бодън“ по това време беше мъжки колеж), през първите два месеца от курса Джим се държеше с мен съвсем формално и на разстояние. Зададе ми няколко най-обща въпроса — *en français* — за работата ми (*Je suis journaliste, mais maintenant je prends une periode sabbatique de mon travail.* — Журналистка съм, но в момента съм в период на почивка — беше всичко, което казах). Осведоми се дискретно за семейното ми положение и дали съм доволна от прекарването си в Мейн. Иначе поддържаше професионалната позиция на пълна незаинтересованост. Докато един следобед, няколко седмици след като материалите ми започнаха да излизат във вестника, той ме настигна, когато си тръгнах от урока и каза:

— Вашата колона във вестника ми доставя изключително удоволствие, госпожице Смит.

— О, благодаря — казах аз, като се смутих леко.

— Един от моите колеги в катедрата ми каза, че по-рано сте писали за „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“. Така ли е?

— Ами, да, така е.

— Не предполагам, че имам в курса си знаменитост.

— Ами, нямате.

— Скъмността е излишно прехвалена добродетел — каза той с лека усмивка.

— Но нескромността пък е винаги досадна, не сте ли съгласен?

— Може би, но след някой и друг месец в Мейн на човек не може да не му се прииска доза хубава, старомодна парижка арогантност. Тук всички са така любезни, така самообезличаващи се.

— Вероятно затова ми харесва тук. Особено след Манхатън, където всеки афишира себе си. Има нещо много приятно в това да живееш някъде, където пет минути след като си се запознал с някого, не знаеш какво работи този човек, колко пари получава и колко пъти се е развеждал.

— Но аз искам да знам всички тези неща. Може би така е, защото все още не съм успял да се откъсна от корените си в Индиана.

— Значи всъщност сте от Индиана?

— Така излиза.

— Париж тогава наистина трябва да ви е отворил очите за света.

— Ами-и... виното там е по-хубаво от това в Индианаполис.

Разсмях се.

— Мисля да използвам това определение — казах аз.

— Подарявам ви го. Но при едно условие: ще ми позволите да ви заведа някога на вечеря?

Трябва да съм имала истински изненадан вид, защото Джим веднага се изчерви и каза:

— Разбира се, не сте задължена да...

— Но не — прекъснах го аз. — С удоволствие ще вечерям с вас някоя вечер.

Уговорихме се за след три дни. Два пъти, преди да настъпи уговореният ден, мислех да му се обадя и да откажа. Защото последното нещо, което исках в момента, беше да започна да излизам с някого. Не исках да давам безкрайни обяснения за всичко, което ми се беше случило през последните шест месеца. И защото, дявол да го вземе, бях бременна.

Но някакъв глас вътре в мен ми казваше, че трябва да престана да бъда така сковано предпазлива. Ставаше дума само за една вечеря всъщност. Той не беше вампир с дълги кучешки зъби, който спи в ковчег. Макар че съзнателно избягвах събиранията с много хора, изведнъж почувствах, че ми липсва компания.

И така, облякох си една по-хубава рокля, сложих си малко грим и се съгласих да ме заведе в ресторанта на хотел „Стоун хаус“. Отначало

той беше някак нервен и неуверен, което беше едновременно мило и притесняващо, тъй като аз трябваше доста да се постарая, за да завържем разговор. Но след втория коктейл Джим започна да се поотпуска. След като вече беше изпил по-голямата част от бутилка вино (аз се ограничих с две чаши), той започна да показва истински забавната си индивидуалност, скрита зад добре закопчани догоре копчета.

— Знаете ли защо най-много обикнах Париж? — попита той. — Освен, разбира се, заради невероятната му красота. Заради възможността човек да се разхожда до зори. Почти половината от времето си там трябва да съм пропилял в обикаляне от кафене на кафене или просто в скитане. Живеех в една малка стаичка в Пети район, близо до улица Дезекол. С петдесет долара на месец можех да си плащам наема и да ям до пръсване. По цял ден, ако исках, прекарвах в четене в страхотното бистро „Льо Балзар“ точно зад ъгъла до квартирата ми. И имах приятелка — Стефани, библиотекарка. Тя дойде да живее при мен през последните шест месеца от престоя ми. Не мога да разбера защо въобще замених Париж за преподавателско място в Брънзуик, Мейн.

Той замълча за миг, после смутено добави:

— Това ми е последната чаша вино за тази вечер. Иначе ще заприличам на самоходно издание на „Искрени изповеди“.

— Е, хайде, *encore un verre* (още една чаша) — казах аз, като изсипах останалото от бутилката в чашата му.

— Само ако и вие пиете с мен.

— Аз съм скромно момиче. Нормата ми е две чаши.

— Винаги ли пиете толкова малко?

Почти щях да кажа нещо глупаво и издаващо като: „Имам лекарско предписание да не пия повече от една-две чаши на ден“. Но вместо това казах:

— Виното винаги ме удря в главата.

— В това няма нищо лошо — каза той, като вдигна чашата си. — *Sante* (наздраве).

— И така, защо зарязахте Стефани и парижкия живот заради „Бодън Колидж“?

— Не ме карайте да започвам. Има опасност да извърша нещо лошо, толкова се отвращавам от себе си.

— Не звучи добре. Е, ще отговорите ли все пак на въпроса ми?

— Какво да ви кажа... Освен че съм син на ултраконсервативен и прекалено предпазлив застрахователен служител от Индианаполис. И ако човек е отрасъл в света на застрахователи, той винаги обмисля всичко особено предпазливо. Затова, макар че в Париж животът ми беше невероятен, направо мечта, когато получих предложение за работа в „Боудън“. Добре, заплатата е все пак, нали? И възможност за положение, сигурност, професионален престиж. Цялата тази досадна предпазливост... за която, сигурен съм, вие имате късмет нищо да не знаете.

— Напротив, баща ми беше голяма клечка в застрахователната система на Хартфорд. И приятелят ми работеше във фирма за връзки с обществеността, в...

Не довърших.

— О-о, значи имате приятел? — попита той, като се помъчи да звучи колкото се може по-незаинтересовано.

— Имах. Това приключи.

Опита се да не покаже колко се зарадва. Не успя.

— Съжалявам — каза той.

— Стана почти по същото време, когато брат ми... Знаете за брат ми, нали?

Той стана отново сериозен.

— Да. Когато споменах на един колега, че учите в моя курс, той ми каза, че е прочел във вестниците, че брат ви е...

— Умрял.

— Да. Умрял. Искрено съжалявам. Сигурно е било...

— Беше.

— И затова ли дойдохте в Мейн?

— Това е една от причините.

— Другата причина бившият ви приятел ли беше?

— Той също допринесе за това, да.

— Господи, каква ужасна година...

— Спрете дотук.

— Съжалявам, ако...

— Не, много мил сте. Просто... Не съм в състояние да понеса повече съчувствие.

— Добре — каза той. — Тогава ще стана суров и циничен.

— Няма да можете, от Индиана сте.
— Всички ли в Манхатън са остроумни като вас?
— Всички ли в Индианаполис са така прекалено любезни като вас?

— О-ох.
— Не беше казано в обиден смисъл.
— Но не беше и *прекалено* любезно.
— Печелите. Реагирате бързо.
— За момче от Индианаполис.
— Можеше да е и по-лошо.
— В смисъл?
— Можеше да сте от Омаха.

Той ми хвърли една от закачливите си усмивки и каза:

— Вашият стил ми допада.

Да си призная, аз също го харесвах. Когато ме изпращаше до входната врата, той ме попита дали съм готова да рискувам здравето и живота си и да отида на едневна екскурзия тази събота с него с колата му.

— Какво толкова й е опасното на вашата кола? — попитах аз.

— Шофьорът — отговори той.

Колата му беше двуместна, „Алфа Ромео“ с гюрук, ярко доматеночервена. Бях истински изненадана, когато спря пред къщата ми в събота сутрин.

— Не сте ли още млад за мъжка критическа възраст? — попитах аз, като се вмъквах, за да седна на една от ниските дълбоки седалки.

— Може и да не ми повярвате, но е подарък от баща ми.

— Татко — Господин Индианаполис — царят на застрахователите? Не мога да повярвам!

— Мисля, че това е демонстрация на неговото одобрение на решението ми да се върна в Америка и да започна работа тук.

— О, разбирам. Вариант на „Как да ги задържим в родната ферма, след като са видели Париж?“. Със спортна кола, естествено.

— *Много добре застрахована* спортна кола.

— Каква изненада.

Прекарахме деня в бръмчене по път № 1. Отминахме Бат. Минахме през малки градчета с разкошна собствена атмосфера като Уискасет, Дамрискота и Рокланд. Накрая, към обяд, достигнахме

Камдън. Прекарахме около един час в прекрасната антикварна книжарница на улица Белвю. После се разхождахме, докато стигнахме до малък крайбрежен ресторант, в който ядохме задушено на пара, поливайки го с бира. След това Джим запали цигара „Голоаз“. Отказах поканата му да запуша.

— Господи — измърмори той. — Ниско ниво на поносимост към алкохола и отвращение към цигарите. Вие трябва да сте прикрита мормонка.

— Опитях се да стана пушач, когато бях в колежа. Не успях. Мисля, че така и не се научих да гълтам дима.

— Много е лесно за научаване.

— Един от многото мои недостатъци. Но кажете ми, как можете да пушите тия ужасни френски стърготини? Миришат като сажди.

— А, но имат вкус на...

— ... френски сажди. Сигурна съм, че сте единственият човек в Мейн, който пуши такива цигари.

— Това е комплимент, нали?

С Джим прекарах страшно весело. Целия ден си разменяхме забавни реплики. Той беше изключително начетен. Притежаваше и завидната способност да се шегува сам със себе си. Харесвах го страшно много... като компания, като приятел, in bono soraïn (просто добър приятел). Нищо повече. Но дори и да търсех любов, той нямаше да е човекът, когото бих избрала. Прекалено неловък. Прекалено внимателен. Прекалено издаващ желанието си. Харесвах компанията му, но не исках да разпалвам у него надежди, че между нас може да има нещо повече от обикновено приятелство. Затова, когато той предложи да се срещнем след няколко дни, му отказах под предлог, че имам много работа.

— Е, хайде — каза той, без да бъде прекалено настойчив, — все ще намерите малко време за един филм и един чийзбургер някоя вечер тази седмица.

— Наистина трябва да се концентрирам върху материалите си за вестника — казах аз и веднага се намразих, защото прозвучах ужасно претенциозно.

Плюс за Джим беше, че се разсмя.

— Като форма на любезен отказ този отговор е за двойка.

— Прав сте. Слаб е. Кой е филмът?

- „Асът губи“ с режисьор великия Били Уайлдър.
- Гледах го миналата година в Манхатън.
- Е, как е?
- Най-гадният филм за журналисти, правен някога.
- Значи ще го гледате пак.
- Да. Мисля, че — да.

Толкова за опита ми да откажа на Джим. Но трябва да призная, че той нито веднъж не се опита да придаде романтичен подтекст на вечерите, когато излизахме. И той като мен беше нов човек в Брънзуик. Имаше нужда от компания. Както и аз, колкото и да не исках да призная това. Ето защо ми беше много трудно да откажа поканата му да отидем на кино или на концерт камерна музика в Портланд, или да прекарам някоя вечер с негови приятели от факултета (да, аз най-после започвах да общувам със света). Дори и след като бяхме излизали около месец, той продължаваше да ме целува за лека нощ по бузата. Имаше една част в мен, която (трябва да призная) се питаше: „Защо, по дяволите, не прави той следващата стъпка?“. Дори да чувствах, че неговата сдържаност се дължи на факта, че беше разбрал за моята липса на интерес.

Знаех също така, че накрая ще трябва да му кажа, че съм бременна. Вече бях в началото на шестия месец, и коремът ми беше започнал да се подува издайнически. Но аз все отлагах това признание. Защото, каквато си бях страхлива, се безпокоях за начина, по който това можеше да се отрази на нашето приятелство. Толкова много харесвах Джим. Толкова много исках той да бъде мой приятел, а чувствах, че всичко това ще приключи, когато той открие истината.

След един от моите седмични прегледи при доктор Болдък реших, че трябва да му кажа.

— По всичко изглежда, че бременността следва редовния си курс — каза доктор Болдък.

— Изпълнявам вашите предписания до най-малката подробност, докторе.

— Но чувам, че най-после сте започнали да излизате тук-там... което е много хубаво.

— Как разбрахте това?

— Не забравяйте, живеем в малък град.

— И какво чухте?

— Просто, че сте била на една-две вечери на преподаватели в „Боудън“.

— В компанията на Джим Карпентър, нали?

— Да, и това чух. Но...

— Ние сме просто приятели.

— Чудесно.

— Искам да кажа, че не се опитвам да го вържа.

— Почакайте малко. Никой не казва, че искате да го ангажирате. Или че с него сте двойка. Или каквото и да било от този род.

— Но хората са забелязали, че се виждаме, нали?

— Добре дошла в Брънзуик, Мейн. Където всеки се осведомява какво правят другите. Не по злобен начин, разбира се. Това не трябва да ви притеснява.

Но това ме притесняваше, защото знаех, че в очите на хората Джим ще изглежда глупак, щом като новината, че съм бременна, се разнесе из града. Затова реших да му кажа на другия ден.

Беше събота. Бяхме се уговорили този следобед да отидем с колата до Рийд Стейт парк. Но когато се събудих сутринта, леко ми се гадеше — състояние, дължащо се може би на рибната консерва, която бях яла предишната вечер. Затова се обадох на Джим и отказах срещата. Когато чу, че не съм добре, той веднага предложи да извика лекар, да дотърчи до леглото ми, да изпълни ролята на Флорънс Найтингейл^[2].

— Просто не съм добре със стомаха — казах му аз.

— Това може да значи най-различни неща.

— Значи, че снощи ядох канадска консерва и сега си плащам за това.

— Нека поне мина покрай теб, за да видя как си?

— Добре, добре — казах аз, загубила сили да продължа спора.

Мигове след като затворих телефона, усетих силен пристъп на гадене и изтичах до банята. Повръщах много. Когато най-лошото свърши, си изплакнах устата и се доклатушках обратно до леглото. Нощницата ми беше цялата мокра от пот. Стана ми студено. Поне вече не ми се гадеше. Започна отново след пет минути. Този път нямаше нищо останало за повръщане. Висях над тоалетната и напразно се напъвах. После ми стана ужасно зле. След тези сухи напъни се

дотърсих обратно до леглото... после бях отново в банята, прегърнала тоалетната чиния за опора.

Това продължи един час. Накрая стомахът ми не можеше повече да се свива и отпуска. Паднах върху леглото. Тялото ми най-после отстъпи на изтощението. Изгубих съзнание.

В Брънзуик през 1950 никой никога не заключваше външната си врата. Когато се нанесох в апартамента, в началото винаги заключвах. Докато жената, която чистеше, един ден не ми остави бележка, че този навик на предпазливост е излишен тук — последният обир на къща в града беше станал преди четири години... и човекът, който го бил извършил, бил пиан.

Оттогава престанах да заключвам външната врата. Без съмнение това, че вратата ми тази събота беше отключена, спаси живота ми. Защото в три часа следобед Джим дошъл и чукал на вратата около пет минути. Не съм чула чукането му, защото съм била в безсъзнание. Той знаел, че не съм добре и решил да влезе в апартамента. Викал ме продължително. Без отговор. Тогава влязъл в спалнята. Ето какво ми каза после:

— Помислих, че си умряла.

Защото ме намерил, лежаща в локва кръв.

Чаршафите били кървавочервени, целите подгизнали. Аз — безчувствена. Джим не могъл и дума да изкара от мен. Изтичал до телефона. Повикал линейка.

Свестих се за малко в болницата. Чух, че един от лекарите пита Джим:

— Жена ви на колко месеца е бременна?

— Тя бременна ли е?

— Да. Вие не знаете ли?

— Тя не ми е жена.

— Как е малкото й име?

— Сара.

Докторът започна да щрака с пръсти пред лицето ми: „Сара, Сара... тук ли сте?“. Успях да промълвя само: „Бебето е...“. После светът потъна отново в мрак.

Когато се свестих, беше нощ. Бях сама в малка болнична стая. Във вените на ръцете ми бяха забодени системи. Не виждах ясно. Главата ми беше като разцепена на две с брадва. Но нищо не можеше

да се сравни с болката в корема ми. Чувствах се разкъсана, изкормена. Чувствах плътта си силно болезнена, като изгорена. Искях да крещя, но не можех. Гласните ми връзки бяха като замразени. Затърсих пипнешком звънеца, който трябваше да виси до леглото ми. Натиснах го докрай. Чух бързи стъпки по коридора. Една сестра се приближи до леглото ми. Погледна ме. Опитах се да проговоря. Отново не успях. Но лицето ѝ ми каза всичко.

— Боли ли ви? — попита тя.

Закимах с глава. Тя сложи в ръката ми бутало на система.

— На морфин сте — каза тя.

Морфин! Боже, господи...

— Затова всеки път, когато болката стане прекалено силна, просто натиснете това буталце. И...

Показа ми как. Веднага прилив на упояваща топлина се разля по тялото ми. И аз отново напуснах света.

После пак стана светло. Над мен се беше навела друга сестра. Завивките бяха дръпнати надолу. Болничната нощница беше над корема ми. От кожата ми отлепяха изцапана с кръв превръзка. Потръпнах от болка.

— Ако бях на ваше място, нямаше да гледам — каза сестрата.

Но аз погледнах и потръпнах, като видях зловещите шевове, проточени като жп линия по корема ми. Успях да изрека една дума:

— Какво...

Болката ме зашемети отново. Потърсих буталото. Сестрата го сложи в ръката ми. Стиснах го. Мрак.

Отново светлина. Сега видях над себе си познато лице. Доктор Болдък. Той държеше на гърдите ми стетоскоп. Пръстите му държаха лявата ми китка. Проверяваше пулса ми.

— Здравсти — каза той. Гласът му беше тих, приглушен. Разбрах веднага какво е станало. — Боли ли?

— Много.

— Не се съмнявам. Но по-силно от това няма да ви боли.

— Загубих бебето, нали?

— Да. Загубихте го. Много съжалявам.

— Какво стана?

— Били сте в клинично състояние, което се определя като „некомпетентен цервикс“ или разхлабена шийка на матката. На

практика е почти невъзможно да бъде диагностицирано, преди да стане прекалено късно. Състои се в това, че когато жената мине петия месец, шийката на матката ѝ не може да издържа тежестта на бебето. Затова, когато шийката на матката ви се е разтворила, сте получили кръвотечение. Имате късмет, че приятелят ви Джим ви е открил. Иначе щяхте да сте мъртва.

— Оперирахте ли ме?

— Нямаше друг избор. Матката ви беше разкъсана. Непоправимо. Ако не бяхме оперирали...

— Направили сте ми хистеректомия?

Мълчание.

— Да, Сара. Отстранихме матката.

Напипах буталото. Натиснах го. И изчезнах.

После отново беше нощ. Лампите бяха загасени. Навън валеше дъжд. Имаше силна буря с гръмотевици. Вятърът виеше. Стъклата на прозорците тракаха. Като небесни барабани. От време на време — проблясък на светкавица. Трябваше да минат няколко минути, за да се разсее мъглата от морфина в съзнанието ми. Усещах все още болка, но вече не така остра. Беше станала постоянна и тъпа. Загледах се през прозореца. Върнах се в мислите си пет години назад, в Гринич. Спомних си как зарових глава в прегръдките на Ерик и се отпуснах напълно. Как тогава ми се струваше, че светът е свършил. Преди шест месеца в Ню Йорк, когато гледах петната от кръв в апартамента на брат ми, също мислех, че животът няма как да продължи.

А после Джак. А сега това.

Преглътнах с труд. Издържах на изкушението да натисна буталото на системата за морфин. Дъждът се лееше по прозорците като из ведро. Искаше ми се да плача. Не можех. Можех единствено да гледам черната, непрогледна нощ навън и да си мисля: „Какво да се прави, просто се случи“. Може би беше следнаркотичен ефект. Или следоперативен шок. Или може би настъпваше момент, когато човек вече не може да страда за всичко, което животът му поднася. Не че изведнъж приемаш съдбата си. По-скоро в такъв момент осъзнаваш истината, че има нещо, наречено трагедия, и никой не може да се размине с нея. Живеем, с чувство на непрекъснат ужас. Опитваме се да я избегнем. Но както и смъртта, тя е навсякъде. Прониква във всяко наше действие. Хората прекарват целия си живот в строене на

илюзорни крепости, за да се спасят от ударите ѝ, но тя въпреки това тържествува. Защото трагедията удря случайно, сляпо, без да избира. Когато тя удари нас самите, ние търсим обяснения, послания отгоре. Забременявам. Загубвам бебето. Казват ми, че никога няма да мога да имам друго. Забременявам отново. Загубвам бебето пак. Какво значи това? Че някой иска да ми каже нещо? Или че просто такъв е животът?

По-късно същия ден се появи Джим. Беше смутен. Носеше малък букет цветя. Почти увехнал.

— Ето, заповядай — каза той, като ги сложи на шкафчето до леглото ми.

Веднага щом остави цветята, той се отдръпна в противоположния ъгъл на стаята. Или не искаше да ме притеснява, или се чувстваше неудобно да стои близо до мен.

— Благодаря — казах аз.

Той се намести до стената, близо до вратата.

— Как се чувстваш сега? — попита той.

— Най-искрено препоръчвам морфина.

— Трябва да си умираш от болка.

— Каквото и да е, лекува се с хистеректомия.

Цветът се дръпна от лицето му.

— Не знаех. Страшно е някак си...

— Аз трябва да ти се извиня. Трябваше да ти кажа от самото начало как стоят нещата с мен. Но се страхувах...

Той вдигна ръка.

— Не е необходимо да ми обясняваш — каза той.

— Благодаря за посещението. Благодаря и за това, че...

— Мога ли да попитам нещо? — прекъсна ме той.

Кимнах.

— Човекът, от когото щеше да имаш дете... все още ли го обичаш?

— Обичах го. Много силно.

— Всичко ли е свършило?

— Напълно.

— Не — каза той. — Не е.

Не знаех какво да отговоря.

— Нека да говорим за това, когато изляза оттук — промълвих неубедително аз.

— Да, разбира се.

— Съжалявам, Джим — казах аз. — Искрено съжалявам.

— Няма нищо.

Но знаех, че не е така. Разбрах също и че новината за моето влизане в болница бързо ще се разнесе из Брънзуик. Без съмнение Дънкан Хауъл знаеше, че съм откарана по спешност в „Брънзуик Хоспитал“, защото същия този следобед беше пристигнала огромна кошница с цветя. Придружаваше я картичка:

Оздравявайте по-скоро.

От персонала на „Мейн Газет“

Не очаквах нежно писмо. Но безличността на тази бележка ме накара да си задам въпроса дали господин Хауъл не беше открил истинската причина за лечението ми по спешност.

Доктор Болдък ме информира, че поради хирургическата интервенция и количеството кръв, което съм загубила, ще трябва да остана в „Брънзуик Хоспитал“ още десет дни. Безпокоях се, че няма да спазя сроковете за следващите си материали за вестника и се обадох в редакцията. За първи път, откакто бях започнала да работя за „Мейн Газет“, господин Хауъл не прие да говори лично с мен. Вместо него се обади секретарката му — каза ми, че редакторът е „на съвещание“, но че ми дава отпуск „с пълно заплащане за следващите две седмици“.

— Много щедро от страна на господин Хауъл — казах аз. — Моля, благодарете му от мое име.

Прекарах по-голяма част от следващите десет дни в следоперационен унес. Макар че не беше вярно, твърдях, че имам много силни болки. Трябва да съм звучала убедително за доктор Болдък и сестрите, които се грижеха за мен, защото ми оставиха системата с морфина. Има моменти в живота на човек, когато той не може да приеме някои неща от действителността и не му е до яснота, искреност, истина. Такъв беше този момент за мен. Всеки път, когато почувствах, че съзнанието ми отива в посока на жестоко прояснение, посягах към буталцето за впръскване на морфин. Знаех, че след десетина дни ще трябва да стана от леглото и да продължа да живея.

Дотогава обаче изпитвах нужда от изличаване на действителността по химичен път.

Рут идваше през ден. Донесе ми домашни сладки, правени с овесени ядки и списания, а също и коняк „Крисчън Брадърс“ („Братя християни“).

— Човек няма нужда от коняк, когато си има това — казах аз и показвах системата с морфина.

— По-добре ли действа? — попита тя с обезпокоена усмивка.

Предложи да ми донесе пощата, която съм получила.

— Никаква поща, никакви вестници, нищо материално. Почивам си от всичко.

Забелязах, че оглежда буталото в ръката ми.

— Значи това нещо помага? — повтори тя.

— И още как — казах аз. — Всъщност мисля да накарам да ми инсталират кранче за него в апартамента.

— Чудесна идея — каза тя с такъв любезен тон, че разбрах, че не иска да спори с мен. — Сигурна ли си, че нямаш нужда от нещо?

— Имам нужда само от едно нещо.

— Кажки какво.

— Пълна загуба на паметта.

Два дни, преди да ме изпишат, една от сестрите изключи и избута настрани системата за морфин.

— Ей, имам нужда от това!

— Вече не — каза тя.

— Кой ви каза?

— Доктор Болдък.

— Ами когато имам болки?

— Ще ви даваме за тях таблетки...

— Таблетките може да не ми помогнат.

— Ще ви помогнат.

— Не така, както морфинът.

— Нямате нужда от морфин.

— Не, имам.

— Тогава, обърнете се към доктора.

Таблетките успокояваха болката, но не ме отнасяха в света на забранените сънища като морфина. Не можех да заспя. Цялата нощ гледах тавана на болничната стая. Някъде призори реших, че мразя

този живот. Беше така мъчителен, така жесток и несигурен. Всичко в него ми причиняваше прекалено много болка. Най-добре щеше да бъде да го напусна още сега. Защото разбирах напълно, че щом организмът ми се пречисти от морфина, ще попадна в непоносима за мен действителност. Всички мои запаси от сила, стоицизъм и способност за възстановяване се бяха изчерпали. Не исках повече да се боря с жестоките страдания. Не можех да се примиря с мисълта, че ще трябва да живея в състояние на непрекъсната душевна болка. И така, алтернативата беше проста — да изчезна завинаги.

Сестрата ми беше оставила две таблетки на нощното шкафче, в случай че почувствам нужда от тях през нощта. Ще поискам от доктор Болдък да ми напише рецепта за наистина голяма доза от тях, когато ме изписват. Ще си отида вкъщи. Ще отворя бутилка хубаво уиски. Ще изгълтам всички таблетки с голямо количество „J & B“. После ще завържа една торба на главата си, като я залепя с лепенки, за да бъде сигурна, че отникъде няма да влиза въздух. Ще си легна. Коктейлът от таблетките и уискито ще са ме опиянили напълно. Кротко и мирно ще се задуша, докато спя.

Взех двете таблетки. Изпих ги. Продължих да гледам тавана. Изведнъж се почувствах наистина чудесно, защото знаех, че ми остава да понасям живота само още четирийсет и осем часа. Започнах да правя мислено списък на нещата, които трябва да свърша. Трябваше да променя завещанието си. Без съмнение в града имаше местен адвокат, който да може да ме обслужи бързо... стига да не му казвам, че новото ми завещание ще влезе в сила само един ден след като съм го подписала. Ще трябва да оставя разпореждания за погребението си. Никакви религиозни обреди. Никакви възпоменателни служби. Може би едно съобщение в рубриката за починали в „Ню Йорк Таймс“ за да бъдат няколко души в Манхатън осведомени за моята смърт. Но в никакъв случай предварително уредена църковна служба. Само кремация, тук, на място, в Мейн, и местната погребална агенция нека да прави с праха ми, каквото, по дяволите, иска. Ами парите ми? Моето така наречено състояние? Ще го оставя цялото на...

Кого?

Нямах никого. Нито съпруг. Нито семейство. Нито дете. Нито любими близки.

Любими близки. Какъв безличен израз, служещ за определение на най-насъщната нужда в човешкия живот. Но кои бяха любимите ми близки, на които можех да завещаю състоянието си? Бях самотен пътник. Моята смърт нямаше да значи нищо. Тя нямаше да накара никого да страда. Моето самоубийство нямаше да бъде егоистична постъпка или отмъщение. Ще бъде просто драстична, но необходима форма на спасение.

Болкоуспокояващите таблетки започнаха да действат. Заспах дълбоко. Събудих се чак на сутринта. Чувствах се странно спокойна, почти в приповдигнато настроение. Имах план, бъдеще, цел.

Доктор Болдък мина за малко същия следобед. Провери бойните ми рани. Изглеждаше доволен от процеса на заздравяване. Попита ме за болката. Плаках се от силна постоянна болка.

— Действат ли таблетките? — попита той.

— Липсва ми морфинът.

— Не се съмнявам. Ето защо няма начин да ви позволя да се докоснете повече до него. Не искам да излезете оттук с чувството, че сте Томас ди Кулиси^[3].

— Мисля, че той е употребявал опиум.

— Вижте, аз съм лекар, не съм литературен критик. Но знам, че към морфина човек може да се пристрасти.

— Но нали ще ми дадете нещо за болките?

— Разбира се. Едноседмична доза от таблетките, които сега взимате. След три-четири дни болката напълно ще изчезне, така че няма да имате нужда от всички тях.

— Това е хубаво.

— Как се чувствате иначе?

— Учудващо добре.

— Наистина?

— Моментът е труден, но се справям.

— Не се учудвайте, ако се почувствате депресирана. Това е обичайна реакция.

— Ще знам.

Той ми каза, че мога да си отида вкъщи на другия ден. Обадих се на Рут и я помолих да дойде да ме вземе сутринта. Тя беше в болницата в девет. Помогна ми да се настаня в колата ѝ. Докара ме до апартамента ми. Той беше почистен предния ден. На леглото имаше

чисти чаршафи. Рут беше пазарувала и килерът беше пълен с най-необходимите продукти. На кухненската ми маса имаше малка купчинка поща. Реших, че може да остане неотворена.

Рут ме попита с какво друго би могла да ми помогне.

— Тази рецепта от доктор Болдък...

— Няма проблем — каза тя, като взе от ръката ми рецептата с драскулките на доктора. — Ей сега ще изтичам до аптеката на улица Мейн, за да я изпълня веднага. Няма защо да те боли.

Докато я нямаше, се обадох по телефона на първия попаднал ми в телефонния указател на Брънзуик адвокат. Казваше се Алан Бърджойс. На телефона отговори той самият. Казах му, че имам завещание, депозирано при адвоката ми в Бруклин, но според него цялото ми състояние е завещано на брат ми, който вече е покойник. Мога ли да го променя? Той каза, че с удоволствие ще ми състави ново завещание, което ще замени предишното. Мога ли да мина утре сутрин? Или ако съм свободна този следобед, той ще намери време за мен. Днешният ден не му бил много натоварен.

Уговорихме се да отида в два часа следобед.

Рут дойде след един час с лекарствата.

— Аптекарят каза да не вземате повече от две таблетки на всеки три часа. Това е за една седмица.

Четирийсет и две таблетки. Трябваше да ми стигнат за целта.

— Не знам как да ти се отблагодаря за всичко — казах аз на Рут. — Страхотна приятелка си, наистина.

— Ще мина утре да видя дали всичко е наред.

— Няма нужда — казах й аз. — Ще се чувствам отлично.

Тя ме погледа загрижено.

— Само ще надникна — каза тя.

Същият следобед извиках такси, за да ме закара до кантората на Алан Бърджойс надолу по улица Мейн. Кантората му се състоеше от една стая над галантериен магазин. Той беше дребен човек на възраст между петдесет и шестдесет години. Облечен в безличен сив костюм, под който носеше пуловер с остро деколте. Автоматична писалка разкрасяваше джобчето на сакото му. Напълно се покриваше с представата за идеалния провинциален адвокат — спокоен, непосредствен, делови. Той взе личните ми данни. Осведоми се за

името на адвоката ми в Ню Йорк. След това ме запита как искам да разпределя състоянието си.

— Петдесет процента ще бъдат за Рут Рейнолдс от Бат, Мейн — казах аз.

— А другата половина?

Поех си въздух.

— Другата половина оставям под попечителство за Чарлс Малоун до двайсет и първия му рожден ден.

— Чарлс Малоун племенник ли ви е?

— Син на един приятел.

Господин Бърджойс каза, че документът е много лесен за съставяне и че утре сутринта ще бъде готов.

— Няма ли някаква възможност да свършим всичко днес? — попитах аз.

— Е, добре, предполагам, че ще мога да направя необходимото до края на работното време, но това означава, че ще трябва да дойдете тук отново след няколко часа.

— Няма проблем — казах аз. — И без това имам да свърша някои работи.

— Чудесно — каза той и се разбрахме да се видим малко преди пет.

Не можех да изминавам дълги разстояния, затова отново взех такси. Накарах го да чака, докато отидох до един железарски магазин, от който купих няколко торби и ролка широка лепенка. Отидох до банката, където изтеглих петдесет долара, за да платя юридическите такси и хонорара на господин Бърджойс. После таксито ме закара до магазина за продажба на алкохолни напитки „Мейн Стейт Ликуър Стоур“ недалеч от колежа. Тъкмо щях да взема петстотинграмова бутилка „J & B“, когато видях до него бутилка „Гленфидиш“. Разликата в цената беше само шест долара. Реших, че мога да бъде разточителна.

Таксито ме остави вкъщи. Разбрах се с шофьора да ме вземе отново малко преди пет. Имах на разположение деветдесет минути. Използвах ги плодотворно. Събрах всички чекови и депозитни книжки и ги наредих на масата. Намерих няколко бижута, които притежавах, и ги поставих до банковите документи. Сложих лист хартия в машината и бързо написах писмо на Джоуел Ебъртс, в което му

обясних за новото завещание. Дадох му името на Алан Бърджойс и му писах, че ще наредя да му бъде изпратено едно копие от документа.

По времето, когато това писмо ще пристигне при вас, аз ще съм напуснала този живот. Нямам намерение сериозно да защитавам решението си да сложа край на всичко. Но ще кажа едно: просто не знам как да продължа да живея.

В новото ми завещание вие сте определен за негов изпълнител, затова се надявам, че ще продадете апартамента и акциите ми и ще откриете попечителски фонд на името на Чарлс Малоун, на когото оставям половината от състоянието си. Сигурна съм, че ще ви се види странно, че му оставям такова голямо наследство. Обяснението е просто. Джак Малоун беше мъжът, когото най-много съм обичала през живота си. Вярно е, че той уби любовта ми, като предаде Ерик, но това предателство не може да му отнеме централната роля, която той изигра през последната част от живота ми. Винаги съм искала да имам деца, но това ми желание не се изпълни. Малоун има син. Нека той има някаква полза от любовта, която някога изпитвах към баща му. Но моля ви, направете всичко възможно никога и при никакви обстоятелства самият Малоун да не може да има достъп до фонда.

В заключение искам да кажа, че винаги сте ми бил изключително добър приятел. Разберете — сигурна съм, че изборът ми е правилен. Гледам на него като един вид прекъсване на дългосрочни преговори, които не са дали резултат. Защиствах позицията си с всички сили, но все пак винаги губех. Време е да приема неизбежното и да призная, че преговорите трябва да приключат.

Желая ви всичко най-добро и ви благодаря за всичко.

Подписах писмото, сгънах го и го сложих в плик. Написах адреса на плика и му сложих марка. После сложих друг лист в машината си и

написах кратка записка, която смятах да оставя до изтривалката пред входната си врата:

Мила Рут,

Не влизай вътре. Извикай полиция. Приеми извиненията ми, че те карам да свършиш тази толкова неприятна работа. Свържи се с Алан Бърджойс в кантората му на улица Мейн в Брънзуик. Искам да знаеш, че те смятам за най-добрия сътрудник, който човек би могъл да си представи.

С обич

Надрасках подпис и сложих бележката в плика. Написах името на Рут върху него. Оставих го върху масата за хранене, за да го сложи отвън по-късно същата вечер.

На вратата се почука. Таксито беше дошло. Взех палтото си и писмото до Джоуел Ебъртс. Пуснах го в пощенската кутия до външната врата. После се качих на таксито и отидох отново в кантората на Алан Бърджойс. Той ме посрещна със сдържано кимване и ми посочи да седна на метален стол срещу бюрото му. После взе от него един юридически документ и ми го връчи.

— Ето — каза той. — Прочетете всичко внимателно, защото ако са необходими поправки или допълнения, те трябва да бъдат направени сега.

Прочетох документа внимателно. Всичко изглеждаше както трябва. Казах му го.

— Оставили сте раздела за погребалните разпореждания някак си мъгляв — каза господин Бърджойс.

— Искам мъгляво погребение — казах аз шеговито.

Господин Бърджойс ме погледна със загриженост.

— След петдесетина години, разбира се.

Той присви устни и не каза нищо. Върнах документа върху бюрото му.

— Отлично. Сега ли да подпиша?

Той бръкна в джоба си и извади автоматичната писалка. Отвъртя капачката и ми я връчи.

— Съставил съм завещанието в три копия. Едно за вас, едно за вашия адвокат в Ню Йорк и едно за моите архиви. Вие трябва да подпишете и трите, след което аз ще вляза в ролята си на официално заклет нотариус и ще заверя нотариално комплекта. Между другото забравих да ви кажа, че нотариалната такса е два долара на копие. Надявам се, че няма да ви се види прекалено скъпо.

— Няма проблем — казах аз и надрасках подписа си върху трите копия на документа. След като му ги върнах, господин Бърджойс ги завери, като подпечата всяка отделна страница със своя старомоден гравирани печат. После се подписа отдолу под печата.

— Ето, вече имате ново завещание — каза той.

После взе от таблата си за входящи документи сметка за четирийсет и един долар и ми я връчи. Извадих портмонето от чантата си, отброих сумата и поставих парите на бюрото му. Той сложи моето копие в голям плик от дебела хартия и ми го връчи с леко церемониален жест.

— Благодаря ви за експедитивното обслужване — казах аз, като станах, за да си вървя.

— Всякога с удоволствие съм на ваше разположение, госпожице Смит. Надявам се, че и друг път ще мога да ви услужа.

Не казах нищо. Отправих се към вратата. Тогава господин Бърджойс каза:

— Мога ли да си позволя да проявя любопитство?

— Кажете.

— Защо ви трябваше това завещание толкова бързо?

Бях предвидила този въпрос и си бях подготвила подходящ отговор.

— Заминавам утре на дълго пътуване.

— Но аз мислех, че днес сте излезли от болницата, нали?

— Откъде пък вие научихте това? — попитах аз с остър тон.

— Заради рубриката ви във вестника, а чух също, че не сте била добре.

— От кого?

Той изглеждаше изненадан от грубия ми тон.

— От... ъ-ъ... просто вестта се разнесе из Брънзуик. Градът, нали знаете, е малък. Просто проявих любопитство, това е.

— Предприемам дълго пътуване. Искях завещанието ми да е в ред, особено след като брат ми...

— Разбирам, наистина. Нямах намерения да ви обидя, госпожице Смит.

— Няма за какво да съм ви обидена, господин Бърджойс. Беше ми приятно да работя с вас.

— И на мен също, госпожице. За някое хубаво място ли заминавате?

— Моля?

— Просто се чудех дали там, където отивате, е хубаво.

— Не мога да ви кажа. Не съм ходила там друг път.

Взех таксито и се отправих към къщи с твърдото решение да приключа с всичко колкото се може по-бързо... Защото ако господин Бърджойс беше усетил нещо, той можеше да изпрати полицията в апартамента ми. Гледах вече тъмните улици на Брънзуик и си мислех, че това ще бъде последната за мен гледка от външния свят. Когато таксито спря пред дома ми, дадох на шофьора десет долара бакшиш. Той беше поразен и ми благодари многословно.

„Е, нищо, това беше последното ми пътуване с такси — ми се искаше да кажа. — Във всеки случай от утре парите няма да значат нищо за мен.“

Влязох вътре. Взех писмото за Рут и го поставих върху изтривалката пред входната врата. После заключих вратата отвътре. Съблякох палтото си. Чистачката беше подготвила камината. Запалих я. Огънят веднага се разгоря. Отидох в банята. Взех шишенцето с болкоуспокоителните таблетки. Отидох в кухнята. Извадих една торба, взех ролката с лепенка и ножици. Поставих торбата върху възглавницата си, после отрязвах четири дълги лепенки и ги залепих с единия им край за нощното шкафче. Взех бутилката „Гленфидиш“ и чаша. Отидох във всекидневната. Седнах на дивана. Ръцете ми започнаха да треперят. Сипах си в чашата глътка уиски. Глътнах го. Ръцете ми продължаваха да треперят. Сипах си още един пръст уиски. И то отиде на един дъх. Поех си дълбоко въздух и почувствах как топлината се разлива по тялото ми. Планът ми беше прост. Щях да гълтам хапчетата по пет наведнъж, като след всяка доза щях да изпивам по една голяма чаша уиски. Когато свърших бутилката, щях да отида бързо в спалнята, щях да сложа торбата на главата си и щях да я

залепя плътно с лепенките. От комбинацията уиски с болкоуспокоителни със сигурност щях да заспя само след няколко минути. След това нямаше никога да се събудя.

Извадих шишенцето с таблетките от джоба на полата си. Развих капачката. Отброих пет таблетки върху дланта си. Телефонът започна да звъни. Не го вдигнах. Телефонът продължи да звъни. Изплаших се, че е възможно да звъни Алан Бърджойс и да ме проверява, и че ако не вдигна телефона, той може да си помисли най-лошото. Най-добре беше да вдигна телефона и да го убедя, че всичко е наред. Върнах таблетките в шишенцето. Посегнах към телефона.

— Сара, тук е Дънкан Хауъл.

По дяволите! По дяволите. По дяволите... Постарах се да звуча любезно.

— Здравейте, Дънкан.

— В неудобен момент ли се обаждам?

— Не — казах аз, като отпих още една глътка от уискито. — Какво има?

— Разбрах, че днес са ви изписали от болницата. Как се чувствате?

— Съвсем добре.

— Всички ние страшно се притеснихме за вас. Трябва да съм получил поне дузина читателски писма с въпроса защо вашата колона не излиза.

— Това е много мило — казах аз, докато подрънквах шишенцето с таблетките в ръката си. — Но не бих ли могла да ви се обадя по-късно? Или може би утре? Просто... все още съм доста изтощена и...

— Повярвайте, Сара, като знам колко болна бяхте, наистина нямаше да си позволя да ви безпокоя тази вечер, но чувствам, че трябва да говоря с вас, преди да откриете, че...

— Да откроя — какво?

— Искате да кажете, че никой не ви се е обаждал от Ню Йорк днес следобед?

— Не бях вкъщи. Но защо трябва да ми се обаждат някой от Ню Йорк.

— Защото сте на централно място в днешния материал на Уолтър Уинчъл.

— *Какво?*

— Искате ли да ви го прочета?

— Разбира се.

— Не е особено ласкателно...

— Четете, моля ви.

— Добре, ето го. Четвъртият пасаж от горе на долу: „Тя беше едно време сътрудник звезда на «Сатърдей Найт/Съндей Морнинг», но сега е на заточение в едно градче в дълбоката провинция. Става дума за Сара Смит — остроумната заядливка, автор на «Животът такъв, какъвто е...», която изчезна от страниците на списанието преди някой и друг месец — веднага след като нейният по-червен от червените брат Ерик беше изритан от длъжността главен сценарист на Марти Манинг. Изглежда, че Ерик е отказал да пропее за комунистическото си минало. Непатриотична постъпка, която накара и «Сатърдей Найт/Съндей Морнинг» да се почувстват неудобно да печатат материалите на сестра му. Месец по-късно старият дявол — ромът, изпрати Ерик преждевременно в гроба, а Сара като че ли се изпари. Докато един от моите шпиони — на почивка в знаменития щат Мейн — не купи един незначителен местен парцал, наречен «Мейн Газет». И можете ли да си представите кой стреля думи по великите страници на това вестниче? Познахте — някога славната Сара Смит. О, колко ниско могат да паднат и най-големите, когато забравят мелодията на «Флаг, обсипан със звезди».“

Дънкан Хауъл направи пауза, за да си прочисти гърлото.

— Както ви казах, едва ли би могло да се нарече приятно. И аз определено съм възмутен от това, че нашият вестник е наречен „незначителен местен парцал“.

— Какъв мръсник!

— Точно това е и моето мнение. И ние стоим зад вас в цялата тази история.

Разклатих отново шишенцето с таблетките, без да кажа каквото и да било.

— Трябва да ви кажа и още нещо — каза Дънкан Хауъл. — Поточно — две неща. И двете — неприятни. Първото е, че днес следобед ми се обади някой си Плат. Каза, че работи в юридическия отдел на „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“. Че се е опитвал да ви открие, но тъй като нямал ни най-малката представа къде може да сте, решил да се обади на мен, след като разбрал от материала на Уинчъл, че пишете

за нас. Както и да е, помоли ме да ви съобщя, че поради това, че пишете за нас, вие сте нарушила договора си с...

— Пълни глупости — казах аз с учудващо висок глас.

— Просто предавам това, което ми беше казано. Искаше да бъдете уведомена, че от този момент спират да ви плащат парите за платения отпуск.

— Няма нищо. И без това оставах само пет седмици. Някакви други добри новини?

— За съжаление материалът на Уинчъл предизвика някои реакции.

— Какви реакции?

— Днес следобед ми се обадиха по телефона редакторите на „Портланд Прес Хералд“ и „Бангър Дейли Нюз“. Те и двамата изразиха силно безпокойство поради обвиненията в противоамериканска дейност в материала на Уинчъл...

— Аз не съм антиамерикански настроена. Не беше така настроен и покойният ми брат.

— Сара, аз ги уверих в това. Но както и много други хора днес, те се страхуват да имат каквото и да било общо с човек, който някога е имал и най-бледата комунистическа окраска.

— Не съм дяволска комунистка! — изкрещях аз и без да мисля, запратих яростно шишенцето с таблетките към отсрещната стена на стаята. То се разби на парчета в камината.

— Никой от „Мейн Газет“ не мисли, че сте. И искам да ви кажа съвсем ясно, че ние сме напълно на ваша страна. Говорих с половината членове на дирекционния съвет днес и те всички са съгласни с мен — вие сте кредит за вестника и ние в никакъв случай няма да позволим да бъдем сплашвани от журналист от жълтата преса, какъвто е господин Уинчъл. Така че имате пълната ни подкрепа, Сара.

Не казах нищо. Просто продължих да гледам как таблетките се стопяват между дърветата в камината. Самоубийството ми излиташе през комина. Но вече нямах желание да напускам този живот. Ако се бях самоубила, самоубийството ми щеше да бъде изтълкувано като капитулация пред Уинчъл, Маккарти и всички други изчадия, които използват патриотизма като оръжие, като средство, което им осигурява власт. Нямах със смъртта си да доставя удоволствие на тези мръсници. Сега вече...

— Още ли сте на телефона, Сара?

— Да. Тук съм.

[1] Алберт Швайцер (1875–1968) — елзаски писател, мисионер, лекар и музикант, живял в Африка; Нобелов лауреат за мир от 1952 г. — Б.ред. ↑

[2] Флорънс Найтингейл (Дамата с лампата) (1820–1910) — английска медицинска сестра, реформирала болничната практика и обучение. — Б.ред. ↑

[3] Томас ди Куинси (1785–1859) — английски есеист. — Б.ред. ↑

ДВАНАЙСЕТ

На другата сутрин поръчах телефонен разговор с Джоуел Ебъртс.

— Сега, преди да ми кажеш каквото и да било — каза той, — ме изслушай. Сигурен съм, че можем да дадем под съд това лайно Уинчъл за клевета, очерняне...

— Не искам да съдя Уинчъл — казах аз.

— Разбрах също и как стоят нещата със „Сатърдей/Съндей“. Определено можем да ги натиснем да ти платят останалите няколко седмици от отпуската... а може би и нещо отгоре.

— Не ми се занимава с това.

— А *трябва*. Ако хората в твоето положение не се борят в отговор на...

— Нямам настроение за борба. Защото и ти, и аз знаем, че това е битка, която няма да спечеля. Във всеки случай, напускам страната.

— Кога реши това?

— Късно през нощта вчера. По-точно към пет сутринта днес.

— Аз, лично, мисля, че това е добра идея. С какво мога да ти помогна?

— Трябва ми паспорт. Мислиш ли, че ще ми дадат.

— Не виждам причина да не ти дадат. Не си призована от Комисията. Не си подследствена на ФБР. Няма да има проблем, но по-добре ще е за всеки случай да се действа бързо — кой знае дали във Вашингтон някой, който чете писанията на Уинчъл, не е решил, че си струва да те огледат по-внимателно. Кога се връщаш в Ню Йорк?

— Ще бъда там утре вечер.

— Пълномощното ми за банковата ти сметка е все още валидно. Искаш ли да ти ангажирам място на параход за този уикенд.

— Непременно.

— Захващам се с тази работа веднага.

— Още едно последно нещо. Вчера следобед ти изпратих едно писмо. Написано беше в много лошо настроение... когато наистина не бях в състояние да мисля много разумно. Трябва да ми обещаеш, че

няма да го четеш... че веднага щом писмото пристигне, ще го скъсаш и ще го изхвърлиш.

— Трябва да е наистина особено писмо.

— Обещаваш ли ми?

— Честна скаутска. Обади ми се, щом пристигнеш. В апартамента ли ще живееш?

— Къде другаде?

— Ами, ако отидеш там, можеш да имаш посетител...

— О, не...

— О, да...

— Той притеснява ли те много заради мен?

— Ти ми каза да не ти казвам нищо...

— Сега искам да ми кажеш.

— При мен има една торба негови писма за теб. Според портиера на твоята сграда той се отбива там през ден с надеждата, че може да си се върнала.

Почувствах пристъп на вина и угризение на съвестта. Отмина бързо.

— Ще намеря хотел — казах аз.

— Това може би е по-разумно... ако наистина не искаш да го виждаш.

— Наистина не искам да го виждам.

— Това си е твоя работа, Сара. Обади ми се, щом пристигнеш в града.

Свърших разговора с Джоуел Ебъртс и се обадих на доктор Болдък. Когато му казах, че искам да напусна града на другата сутрин, той изрази известно безпокойство.

— От операцията са изминали само две седмици. Конците са извадени съвсем скоро. Мисля, че ще е по-добре, ако почивате поне още една седмица.

— Пресичането на Атлантическия океан не е възможно най-тежката физическа работа.

— Така е, но ще прекарате пет дни наред океана. Какво ще стане, ако имате нужда от медицинска помощ?

— Сигурна съм, че на борда на повечето параходи има поне един лекар.

— Наистина, предпочитам да почакате, ако можете.

— Не мога. Не искам.

Той долови твърдостта в гласа ми.

— Разбирам нуждата ви да се махнете от всичко — каза той. — Това не е нещо необикновено след...

— И така, вашето клинично становище е, че с пътуването не излагам здравето си на сериозна опасност, нали?

— От физическа гледна точка е малко рисковано, но... не е невъзможно. От психологическа — това е прекрасна идея. Знаете ли какъв е моят съвет към хора, които са загубили близък човек? Не стойте на едно място.

Последвах този съвет. Рут дойде същия следобед и ми помогна да изпразня апартамента. Написах писмо до Дънкан Хауъл, с което подадох оставка.

Моля ви да ме разберете правилно — не правя това, защото съм се уплашила от Уолтър Уинчъл. Просто чувствам нужда да се откъсна за известно време от всичко, свързано с журналистическата дейност. След изминалата година анонимността изглежда нещо наистина хубаво. Благодаря ви за етичното държание след излизането на материала на Уинчъл. Повечето редактори щяха да ме изхвърлят. Вие не постъпихте така и аз никога няма да забравя това.

Написах и кратка бележка на Джим:

Ако бях на твое място, нямаше да простя на човека, който в случая съм аз. Играх с истината на котка и мишка — това беше както нечестно, така и безскрупулно. Единственото, което мога да кажа в своя защита, е, че, по обясними причини, ми беше трудно да говоря за бременността си. Но това не извинява държанието ми. Най-лошото, което човек може да извърши, е да причини болка на друг човек... а аз чувствам, че ти причиних такава.

Двете писма бяха пуснати на другата сутрин от гарата на Брънзуик. Имах малко багаж — един куфар и пишещата ми машина. След идването ми в Мейн бях купила много малко дрехи, а книгите и плочите, които бях събрала, подарих на местната библиотека. Носачът на гарата предаде багажа ми за директен превоз до Пен стейшън. Рут, която ме бе докарала на гарата, ме прегърна за довиждане.

— Надявам се, че следващия път, когато дойдеш в Мейн, няма да е, защото бягах от нещо.

Разсмях се.

— Тук е най-подходящото място за човек, който иска да хлопне врата пред лицето на страната.

— Тогава за какъв дявол заминаваш за чужбина?

— Защото благодарение на господин Уинчъл се оказах в чужбина у дома си. Сега заминавам, за да разбера дали в чужбина няма да се почувствам у дома си.

Спах през целия път до Ню Йорк. Чувствах се изтощена. Имах все още и болки благодарение на начина, по който болкоуспокояващите ми таблетки свършиха в огъня. Не посмях да поискам нова рецепта от доктор Болдък и сега вземах аспирин, за да ги поуспокоя. Всеки път, когато си спомнех как седях на дивана с шишенцето таблетки и чашата уиски в ръце, се разтрепервах. Преди два дни решението да сложа край на живота си бе изглеждало толкова логично, толкова разумно, че аз всъщност се бях почувствала щастлива от перспективата да приключа с всичко. Но сега, когато влакът криволичеше по източното крайбрежие на юг, не можех да мисля за друго, освен че: „Ако тогава телефонът не беше иззвънял, аз нямаше да мога да видя днешния ден“. Не беше всъщност кой знае какъв ден — беше облачно и мрачно. Но беше ден. И аз бях все още тук, за да мога да го видя. Бях благодарна за това.

Пристигнах на Пен стейшън към девет часа вечерта на същия ден. Накарах един носач да пренесе багажа ми от другата страна на улицата в хотел „Пенсилвания“. В хотела имаше свободни стаи. Платих за една нощ с предупреждение, че мога да остана и втора. Не исках да оставам дълго в града. Горе, от стаята си, погледах очертанията на града на хоризонта, а после пуснах щорите, за да

закрия натрапчивото им сияние. Разопаковах багажа си, съблякох се, легнах в леглото и след няколко минути заспах.

Събудих се в осем, чувствайки се така отпочинала, както не бях се чувствала от месеци. Изкъпах се. Облякох се. Обадих се на Джоуел Ебъртс. Той ми каза да отида веднага при него. По пътя в таксито четох „Ню Йорк Таймс“. Там на единайсета страница имаше съобщение за самоубийството на холивудския актьор Макс Монро, четирийсет и шест годишен, известен с второстепенните си роли в игралното кино. Бил намерен вчера в апартамента си в Западен Холивуд мъртъв от огнестрелна рана. Според агента му господин Монро страдал от депресия, тъй като през последните две години възможностите му за работа секнали, след като Комисията за противоамериканска дейност го обявила за враждебно настроен свидетел.

Оставих вестника, без да съм в състояние да дочета докрай съобщението. Погледнах навън през прозореца на таксито. Ню Йорк беше както винаги невероятен и както винаги зает само със себе си. Всички бързаха за някъде. Всички бяха така загрижени, така заети, че вероятно нямаха дори и представа за онова, което се вършеше от тяхно име — разбиване на професионални кариери, предателства, съсипване на живота на много хора. Най-типичното за черния списък беше, че ако не беше засегнат лично, човек продължаваше да си живее така, като че ли нищо лошо не се случваше около него. Не можех да проумея как бяхме позволили такива лъжепатриоти да ни поставят в подчинение. Знаех само едно — че трябваше да се махна. Да разделя себе си и страната си с цял океан. Докато лудостта свърши.

Джоуел Ебъртс ме посрещна с бащинска прегръдка и цял куп новини. Резервирал ми беше място на „Коринтия“, който заминаваше същата вечер и пристигаше в Хавър след седем дни. Осигурил ми беше единична вътрешна кабина — нищо специално, но поне нямаше да съм с други хора. Беше подготвил и всички формуляри за паспорта ми.

— Процедурата е същата, каквато беше и при брат ти — тичаш в паспортното бюро в Рокфелер сентър, даваш формулярите и чек за дванайсет долара, показваш им билета си за парахода и те ще трябва да са ти приготвили паспорта до пет часа следобед на същия ден. Но по-добре побързай. Срокът за приемане на документи за паспорти за същия ден е десет и половина. Имаш точно половин час на разположение, за да стигнеш дотам.

С формулярите в ръка взех бързо такси. Прехвърчах до центъра на града. Стигнах паспортната служба в десет и два и пет. Чиновникът прегледа формулярите и ми каза да дойда отново в бюрото в края на работния ден. Когато излязох оттам, забелязах, че се намирам точно срещу сградата на „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“. Не си направих труд да я погледна втори път. Просто взех такси и се отправих в обратна посока.

Джоуел Ебъртс ми предложи да ме заведе в малък италиански ресторант близо до кантората му. Седнахме. Шефът на ресторанта — приятел на Джоуел — настоя да ни почерпи по чаша шампанизирано вино „Спуманте“. Чукнахме се за моето пътешествие из чуждите страни.

— Мислила ли си какво ще правиш там?

— Не. Дори не знам къде ще се установя, макар че първоначално вероятно ще отида в Париж.

— Нали ще ми пишеш веднага щом се установиш някъде?

— Ще ти телеграфирам. Защото ще бъде необходимо да си открия там и банкови сметки.

— Няма проблем. Ще ти го уредя.

— И трябва да ми представяш сметка за всичко, което правиш за мен.

— Смятай, че ти правя приятелска услуга.

— Предпочитам да ти платя както е редно, Джоуел.

— Това е едно от многото неща, които харесвам у теб, Сара — ти си етична докрай.

— Виж докъде ме докара това.

Той помълча малко, като триеше ръба на чашата си с показалец.

— Ще ми се разсърдиш ли, ако те попитам нещо?

— Да, все още много често мисля за него.

Той се усмихна.

— Толкова ли съм прозрачен?

— Не, аз съм прозрачна.

— Както ти казах по телефона, имаш от него петнайсет-двайсет писма, събрани в кантората ми. Обади ми се също така четири пъти по телефона. Молеше ме да му кажа къде си.

— Ти какво му каза?

— Това, което искаше да му кажа, че си извън Ню Йорк и живееш на място, което не искаш да бъде известно на другите. После ме попита препращам ли писмата му. Казах му, че си ми наредила по телефона да събирам цялата ти лична поща до завръщането ти.

— Той остави ли те на мира след това?

Пак пауза.

— Наистина ли искаш да знаеш?

Кимнах.

— Дойде да ме види лично. Преди около шест седмици. Седна на стола срещу бюрото ми и...

— Да?

— Започна да плаче.

— Не искам да чувам това.

— Чудесно — каза той и взе менюто. — Ще поръчваме ли?

— Какво каза той?

— Нали каза, че *не* искаш да слушаш...

— Прав си — казах аз и взех менюто. — Не искам. А сега кажи какво каза той.

Джоуел остави менюто.

— Каза ми, че ти си най-хубавото нещо, което му се е случило — същността и смисълът на неговия живот. И после се опита да обясни...

— Как е убил брат ми.

— Знаеш, че това не е вярно.

— Добре, добре. Не той сложи физически край на живота му. Но без съмнение насочи топката в тази посока. Той вдигна пръст. Той предаде Ерик на ФБР. Как да му простя това? Как?

Джоуел барабанеше с пръсти по масата.

— Прощката е най-трудното нещо в този живот... и най-необходимото. И все пак най-трудното.

— Лесно ти е да го казваш.

— Права си. Така е. Ерик не ми беше брат.

— Точно така — каза аз и взех менюто. — А, да, искам телешко рибска.

— Хубав избор — каза Джоуел, като повика със знак келнера.

Поръчахме. После той бръкна в джоба си. Извади плик и ми го подаде. Видях пощенския печат: „Брънзуик, Мейн“.

— Ето писмото, което ми изпрати.

— О-о — казах аз и внезапно се почувствах неудобно. — Не си го чел нали?

— То е неотворено, Сара, както ти поиска. Докато клиентите ми са в рамките на закона, аз винаги изпълнявам разпорежданията им.

— Благодаря — казах аз и прибрах писмото в чантата си.

Той ме погледна внимателно. Почувствах, че знае какво е съдържанието на писмото и колко близо съм била до ръба на пропастта.

— Надявам се, че през време на пътуването ще си отпочинеш — каза той. — Изглеждаш изморена, Сара.

— Изморена съм. Но смятам да прекарам в здрав сън по-голяма част от следващите седем дни на „Коринтия“. Ако ме пуснат да се кача на кораба, разбира се.

— Защо да не те пуснат?

— Защото не мога да се кача на презокеански параход без паспорт, нали? И щом Държавният департамент спря паспорта на Ерик...

— Не се безпокой, на теб ще ти дадат паспорт.

Джоуел излезе прав. В пет часа същия следобед чиновникът от паспортното бюро в Рокфелер сентър ми връчи чисто новичък зелен паспорт, валиден за пет години. Адвокатът ми ме придружи до бюрото, в случай че с молбата ми има някакви усложнения. Но не ми зададоха никакви въпроси и нямаше никакви пречки. Чиновникът дори ми пожела: „Добър път“.

Успяхме да вземем такси по Пето авеню сред хаоса на най-натоварения час на деня. Имах по-малко от четирийсет и пет минути, за да стигна до кей 76, където беше акостирала „Коринтия“, която трябваше да отплува в седем и трийсет същата вечер. Гледах през прозореца на таксито как нощта пада над Манхатън. Внезапно изпитах желание да скоча от таксито, да изтичам до най-близката кабина и да се обадя на Джак. Но какво можех да му кажа?

— Вярваш ли, че всичко, което се случва, има някаква причина — чух се да питам аз.

Джоуел ме погледна внимателно.

— Казваш това на евреин, роден агностик, Сара. Не вярвам, че има някакъв план на Всевишния, нито пък в слепото нещо, наречено „съдба“. Вярвам, че човек трябва да живее живота си етично и да се

надява, че всичко, което става, ще е за добро. Какво друго можем да направим?

— Искан ми се да знам, Джоуел. Искан...

— Какво?

Замълчах.

— Ако само Ерик беше получил паспорт...

— Сара...

— Или беше заминал за Мексико на другия ден... Ако не беше погледнал през прозореца на таксито и не беше видял очертанията на града на хоризонта... Ако само...

— Не играй играта „ако само“, Сара. Никога няма да я спечелиш.

Допълзахме до 50-та улица. Стигнахме до Дванайсетото авеню. Завихме на юг по 48-ма улица. Спряхме пред портата на кей 76. Слязохме от таксито. Шофьорът даде куфара и пишещата ми машина на един носач, който се навърташе наоколо. Изведнъж забелязах, че съм се вкопчила в ръкава на Джоуел.

— Какво правя тук?

— Качваш се на парахода.

— Страх ме е.

— Заминаваш от страната за първи път. Естествено е да се притесняваш.

— Каж ми, че съм луда.

Той ме целуна по главата като баща, който дава благословия, на дъщеря си.

— Добър път, Сара. Телеграфирай ми, когато се установиш някъде — каза той и нежно откачи ръцете ми от ръкава си.

Носачът се изкашля като намек, че е време да се качвам. Прегърнах Джоуел.

— Какво ще правя там?

— В най-лошия случай — ще оцелееш. А това правим всички ние.

Обърнах се и тръгнах след носача по стълбата на парахода. Точно преди да достигна главната палуба, се обърнах рязко назад. Таксито с Джоуел Ебъртс в него излизаше през портала. Задържах погледа си на нивото на улицата. Да погледна нагоре, щеше да означава да отнеса със себе си последен, болезнен спомен от

очертанията на Манхатън на хоризонта. Не исках дълго сбогуване. Исках просто да напусна града, колкото се може по-незабелязано.

ТРИНАЙСЕТ

Седем дни след като отплува от Ню Йорк, „Коринтия“ хвърли котва в Хавър. Стъпих на френска земя, все още трудно пазейки равновесие след толкова дълго време в открито море. Веднага взех такси до жп гарата, а оттам — влака за Париж.

Една седмица по-късно напуснах хотела на улица Севр, в който се бях настанила, и се преместих в малък едностаен апартамент на улица Касет в Шести район. Там живях почти четири години. Първоначално вземах уроци по френски и убивах времето си по кина и гостилници. После си намерих работа в една френско-американска рекламна агенция на Шанз-Елизе. Чрез колегите си попаднах в сърцето на непрекъснато разрастващата се американска имигрантска общност в Париж. Поради нестабилността на франка, високите заплати на американските военнослужещи в Европа и продължаващия лов на вещици у дома, френската столица беше препълнена с мои сънародници. Първоначално се въздържах от връзки с тях. Неизбежно обаче все повече и повече бях въввлечена в живота на американската общност. Особено след като се запознах на едно събиране с Морт Гудман — изпълнителен директор на „Перис Хералд Трибюн“.

— Сигурен съм, че името ви ми е познато отнякъде — каза той.

— Работили ли сте някога в Ню Йорк? — попитах аз.

— Разбира се — каза той. — Преди да дойда на работа тук, работих три години в издателство „Колиърс“.

— Е, да кажем, че по едно време аз малко сътрудничих на „Сатърдей/Съндей“.

— О, дявол да го вземе! Вие сте онази Сара Смит — възкликна той и настоя да обещае да отиде на обяд с него на другия ден.

Към края на същия този обяд той ми предложи да започна да пиша по някоя статия за вестника. Продължавах да изстрелвам фрази за рекламите на агенцията, но името ми започна да се появява на всеки няколко седмици и в „Хералд Трибюн“. Три месеца след като започнах да сътруднича на вестника, Морт Гудман ме заведе отново на обяд и ме попита дали искам да се опитам да пиша колона в своя рубрика.

— По традиция винаги имаме американец, който живее в Париж, и един път седмично пише за нас материал за живота във френската столица, за местния колорит, *la mode de moment* (модата в момента) — неща от този род. Човекът, който през последните две години пишеше тези материали, беше току-що уволнен, защото не спази четири пъти едно след друго сроковете си за предаване на материала, заради нежната си любовна връзка с бутилката. Което означава, че мястото му е свободно. Това интересува ли ви?

Приех, разбира се. Първият ми материал се появи на 7-ми ноември 1952 — три дни след като Айзенхауер победи Стивънсън на президентските избори. Тази изборна победа и разследванията на Маккарти във Вашингтон по ускорената процедура затвърдиха моето убеждение, че в момента за мен е по-добре да си остана там, където бях. В Париж. А на мен Париж ми харесваше. Не, не бях от онези тъпи романтички, които припадаха всеки път щом усетеха миризмата на прясно изпечена франзела в близката *boulangerie* (хлебарница). Париж за мен беше сложно единство на несъвместимости — грубост и нежност, изисканост и простащина. Като всичко интересно той беше единство на дълбоки противоречия. Епичната му сила — излъчването му на особена значимост, показваше недвусмислено, че Париж вижда себе си като уникална общност, която оказва чест на теб, чужденеца, като те приема да живееш в нея. В този смисъл той ми напомняше Ню Йорк. Американците, с които общувах в Париж, в по-голямата си част мразеха и негодуваха срещу неговата арогантност. Най-често това бяха онези, които бях дошли от по-малки, по-задушевени градове като Бостън или Сан Франциско, където членовете на местния *beau monde* (елит) поддържаха самочувствието си един на друг, и всеки с някакво положение в обществото изглеждаше важен. Арогантността на Париж означаваше, че за града никой не е от значение, че той с никого не се съобразява. И точно това най-много ми харесваше в Париж. Когато човек живее там, далеч от родината си, той не проявява амбициозност. Старае се да прекара добре. Винаги остава с чувството, че е външен човек... но след всичко, което бях преживяла в Ню Йорк, прегърнах с облекчение ролята на *etranger* (чужденец). И Париж, от своя страна, ме прие в прегръдките си.

Работата за вестника ми създаде някаква популярност. Но за това, както открих, бяха допринесли и обстоятелствата, при които бях

напуснала Щатите. Не споменавах никога нищо за брат си. Но за голяма моя изненада много от американците в Париж знаеха за смъртта на Ерик, а също бяха чули и как „Сатърдей/Съндей“ се бяха освободили от мен.

Избягвах да говоря на такива теми, защото не исках да използвам черния списък като форма на обществена разменна монета... И според етичния код на семейство Смит имаше нещо изключително некрасиво човек да търси съчувствие за каквото и да е лично нещастие. Но все пак се оказа, че съм станала член на разнообразна непретенциозна общност. След като бях живяла изключително затворен живот в Ню Йорк (а и по природа не съм особено общителна), беше толкова разтоварващо за мен да се намеря въввлечена в нещо като вихъра на живота. Излизах поне пет вечери в седмицата. Пиех с хора като Труин Шоу и Джеймс Болдуин, Ричард Райт и много от другите американски писатели, които по това време живееха в Париж. Слушах Борис Виан да пее песните си в известната cave (изба) в Сен Жермен и имах щастието да присъствам на авторско четене на Албер Камю, което той даде в една книжарница в Сен Жермен. Станах редовна посетителка на нощните заведения, в които се изпълняваше джаз. Позволявах си безкрайни обеди с приятели в „Льо Балзар“ (моята любима гостилница). Научих се да пия „Рикар“ и да изкарвам случайни, краткотрайни любовни авантюри. Париж се отнасяше добре към мен.

Поддържах непрекъсната връзка с Ню Йорк благодарение на писмата на Джоуел Ебъртс. Пишихме си веднъж в седмицата, обикновено по финансови въпроси (когато се разбра, че ще остана в Париж по-дълго, той намери наематели за апартамента ми), а също така ми препращаше пощата, получена за мен. През юли 1953 едно от неговите седмични писма завършваше със следния пасаж:

От цялата партида лични писма за теб ти изпращам само едно. Знам от кого е, защото авторът му — Мег Малоун, го донесе лично при мен. Тя дойде тук преди няколко дни без предварителна уговорка, крайно настоятелна да научи къде може да те намери. Казах ѝ само, че си напуснала страната. Тогава тя ми връчи плика, който прилагам тук, и ми нареди да ти го изпратя. Казах ѝ

това, което бях казал и на брат й — че ти специално си поискала да задържам при мен всички писма от Джак. „Аз не съм Джак“, контрира ме тя. И тъй като съм адвокат, не можех да не приема довода й. Не каза нищо друго, освен че ако не изпратя писмото й, ще стана неин заклет враг за цял живот. Каза го с усмивка, с което не можеше да не ми стане симпатична, което пък ме и накара да изпълня молбата й. Така че писмото е при теб. Ако искаш прочети го. Ако не искаш, изхвърли го. Оставям те ти да избереш.

Да уцелиш времето, е най-важното нещо в живота на човека. Това писмо пристигна в неподходящ момент. Пристигна същата вечер, когато съпрузите Розенберг бяха екзекутирани в затвора Синг-Синг по обвинението, че били продали тайната на атомната бомба на Съветите. Както и почти всички мои познати американци, които живееха в Париж (освен онези, които гласуваха за републиканците), този акт на деспотизъм ме ужаси. Накара ме също така отново да изпитам ненавист към силите, които унищожиха брат ми. За пръв път в живота си направих нещо, което можеше да mine за политическо — участвах в бдение със свещи пред американското посолство в Париж (заедно с около три хиляди парижани, водени от знаменитости като Жан-Пол Сартр и Симон дьо Бовоар). Подписах и петиция, която заклеяваше този акт на официално държавно убийство и се почувствах напълно безсилна и разярена, когато се разбра (към два часа сутринта парижко време), че екзекуцията е била изпълнена.

На следващия ден, благодарение на Джоуел, получих писмото на Мег Малоун. Първата ми мисъл беше: „Скъсай го. Не е нужно да четеш каквито и да било оправдания за Джак Малоун“. Вместо това обаче, разкъсах плика, за да го отворя, и започнах да чета:

Скъпа Сара,

Не знам къде си, нито какво мислиш. Но знам, че Джак те обича повече от всичко на света и откакто ти изчезна, е постоянно в състояние на нещо близко до агония. Той ми разказа всичко, което се е случило. Бях ужасена от постъпката му. Мога напълно да разбера твоя

гняв и своята мъка. Но... да, ето че стигам до думичката „но“... той е точно толкова жертва на лудостта, обзела нашата страна, колкото и брат ти. Не казвам това, за да оправдая избора му или да извиня постъпката му, която може да бъде определена само като лична изгода. Исправен пред отчайващо труден избор, той е изпаднал в паника. Той съзнава, че с тази си постъпка е убил любовта ти към него. Опитва се да влезе във връзка с теб вече повече от година, но безрезултатно. Твоят адвокат го осведоми, че отказваш да четеш писмата му. Още веднъж, не мога да те упреквам за това, че чувствата ти са такива. И искам да те уверя, че единствената причина, заради която ти пиша, е, че в момента Джак страда от нещо като депресионна невроза, което изцяло се дължи на всепоглъщащото го чувство за вина за това, че е дал името на брат ти и те е загубил.

Какво друго да кажа, Сара? Нищо, освен това — знам колко силно го обичаше ти някога. Не те моля да възстановиш магически чувствата си към Джак. Моля само за едно — да намериш някак си сили да му простиш и да му кажеш, че му прощаваш. Мисля, че това е от изключително значение за него. Сега той е безкрайно нещастен. Нуждае се от своята помощ, за да намери обратно пътя към себе си. Надявам се, че ще можеш да се отдалечиш за миг от трагедията, която изстрада, и да му пишеш.

Твоя,

Мег Малоун

Изведнъж страшно се ядосах. Цялата болка, която бях потискала, се върна с бясна сила. Сложих лист хартия в машината си и написах:

Скъпа Мег,

Мисля, че Джордж Оруел някога беше писал, че няма клише, което да не е вярно. С това наум, моят отговор на молбата ти от името на брат ти е:

Джак сам си постла леглото. Сега може да си легне в него сам.

Твоя,

Сара Смит

Извадих писмото от машината. Бързо го подписах, сгънах го, сложих го в плик, адресирах го до Мег и му залепих съответните марки и лепенка „въздушна поща“ отпред.

Две седмици след като бях изпратила писмото си, в офиса на Хералд Трибюн за мен пристигна телеграма. Тя се състоеше само от три думи:

Засрами се. Мег.

Прочетох телеграмата, смачках я на топка и я изхвърлих. Ако целта на Мег беше с отговора си да ме накара да се почувствам зле, беше успяла. До такава степен, че накрая излязох с една нова приятелка от „Хералд Трибюн“ — Изабел ван Арнсдейл, изпих много червено вино и ѝ разказах цялата си проклета история. Изабел беше заместник главен редактор на вестника — едра, около петдесетгодишна жена от Чикаго. Беше дошла в Париж през 1947, веднага след като беше разтрогнала третия си брак. Беше известна с това, че е свършена професионалистка и човек, който може да изпие цяла бутилка уиски и все пак да изглежда трезвен.

— Господи Иисусе — каза тя, когато свърших с разказа си за случилото се през изминалата година. — Поправка: Господи, шибан Иисусе.

— Да, живот с малко по-малко преживявания ще ми се отрази добре — казах аз с пиянски глас.

— Не, това, което ще ти се отрази добре, е живот без натоварване.

— Няма такъв живот.

— Вярно е, но запомни го от ветеран с три брака — има начин да се предпазиш от по-нататъшна болка.

— Кажы тайната си!

— Не се влюбвай.

— И без това съм се влюбвала само веднъж.

— И от това, което ми разказа, разбрах, че си разбила живота си.

— Може би, но...

— Нека да отгатна — когато всичко беше наред, беше нещо... чакай сега... *Трансцендентално?... Несравнимо?... Неповторимо?* Познах ли?

— Просто го обичах. Това е всичко.

— А сега?

— Искам да ме остави на мира.

— Искаш да кажеш, че си в състояние да престанеш да мислиш за него?

— Да. Точно така. Все още го мразя. Все още го обичам.

— Не искаш ли да му простиш?

— Искам. Но не мога.

— Имаш отговор, Сара. Поне аз го виждам като верен отговор. Повечето жени никога нямаше даже да го погледнат след начина, по който той най-напред ти е изиграл номера с изчезването. А след това пък да предаде брат ти и теб...

— Права си, права си.

— Отговорът ти на писмото на сестра му е съвсем правилен. Край на историята, завеса, капут. Не поглеждай назад. Той е боклук.

Кимнах.

— Както и да е, ти сигурно си забелязала вече, че този град гъмжи от интересни мъже, които все още са *baisable* (стават за целуване), ако ме разбираш какво искам да кажа. Хайде, давай, повече авантюри. Повярвай ми, след някой и друг месец съвсем ще си го забравила.

Исках да повярвам в това. И за да ускоря процеса на отдалечаване, продължих с поредицата неангажиращи връзки. Не се превърнах във *фатална* жена с трима любовника едновременно. Бях привърженичка на старомодната серийна моногамия. Запознавах се с някого, известно време имах връзка с него. После оставях нещата да приключат от само себе си. Ако работите започваха да стават сериозни или досадни, или просто да се превръщат в ежедневие, аз напусках кораба. Станах специалист по приключване на отношения по съвсем безболезнен начин. Мъжете бяха необходими за компания, за малко

нежност от време на време и за кратки сексуални удоволствия. Всеки път, когато някой започваше да се привързва прекалено към мен, слагах бързо край на връзката. Всеки път, когато някой мъж започнеше да прави опити да ме промени, да се чуди на глас какво правя в това малко апартаментче и защо предпочитам да нося костюми с панталон като знаменитата писателка Сидони Габриел Колет, вместо „поженствени дрехи“ — учтиво му показвах вратата. През четирите години, които прекарах в Париж, получих три предложения за женитба — отказах и трите. За никой от тези мъже не можеше да се каже, че беше напълно неподходящ. Напротив, първият беше преуспяващ banker в търговска банка; вторият — преподавател в Сорбоната; а третият — бъдещ писател, който разполагаше с постоянна издръжка от баща си. Всеки от тях беше посвоему много чаровен, интелигентен и емоционално стабилен. Но те и тримата търсеха съпруга. А това беше ролята, която нямах желание да играя отново в живота си.

Годините в Париж летяха прекалено бързо. На 31-ви декември 1954 стоях на един балкон, който гледаше към булевард Джордж V в компанията на Изабел и група други пияни грешници от „Хералд трибюн“. Когато клаксоните на колите зацепиха въздуха и празнични ракети осветиха зимното небе, аз вдигнах чаша към Изабел и казах:

— Да пием за последната ми година в Париж.

— Не говори глупости — каза тя.

— Не са глупости. Истина е. Догодина по това време искам да съм на път обратно към Щатите.

— Но животът ти тук е прекрасен.

— Да не мислиш, че не знам.

— Тогава за какъв дявол трябва да го захвърлиш?

— Защото не съм професионален имигрант. Защото ми липсва бейзболът и бийгълите, и Бърни Грийнграс — царя на есетрата, и магазинът ресторант за деликатеси „Глиц“, и душове, които работят, и магазините за хранителни продукти, които правят доставки по домовете, и възможността да говоря на родния си език, и...

— Той?

— Твърдо не.

— Можеш ли да се закълнеш?

— Кога за последен път ме чу да го споменавам?

— Не мога да си спомня.

— Ето, виждаш ли?

— Тогава защо не направиш нещо глупаво, като например да се влюбиш отново?

— Чакай малко, нали ти ми каза, че единственият начин човек да се оправя в живота е никога да не се влюбва.

— Боже господи, ама ти наистина ли мислиш, че очаквам някой да изпълни този мой съвет?

Но точно така беше — аз бях изпълнила съвета й. Не предназначено. По-скоро, защото след Джак никой от мъжете, които срещнах, не можа да предизвика у мен великолепни страдания, луд, опасен прилив на... Как да го нарека? Желание? Безумие? Пълно отдаване? Глупост? Самоизмама?

А сега знаех и нещо друго — не можех да бъда с него, но не можех и да го забравя. Времето може да притъпява болката, но като всяка упойка, не лекува раната. Продължавах да чакам деня, когато щях да се събудя сутринта и Джак щеше най-после да е напуснал мислите ми. Тази сутрин все още оставаше в бъдещето. Една постоянна мисъл започна да ме гложди — какво, ако никога не се примиря със загубата му? Какво, ако продължавам да я чувствам винаги? Какво, ако болката от нея ме превземе напълно?

Когато споделих опасенията си с Изабел, тя започна да се смее.

— Сладурче, чувството за загуба е една от основните съставни части на живота. В много отношения *c'est notre destin* (това е съдбата ни). И, да, има неща, чиято загуба човек никога не приема напълно. Но какво лошо има в това?

— Прекалено болезнено е, дявол да го вземе, ето какво му е лошото.

— Но животът е болка... *n'est pas* (нали)?

— Спести ми тези екзистенциални глупости, Изабел.

— Мога да ти обещаю едно — в момента, в който започнеш да приемаш, че никога няма да можеш да го забравиш... има вероятност наистина да го забравиш.

Живях с тази мисъл през следващите дванайсет месеца, които запълних с кратка любовна аферка с един датски джаз басист, с материалите си, които пишех редовно всяка седмица за вестника, като прекарвах безкрайни следобеди в Синематик Франсез, като четях по един час всяка сутрин в Люксембургските градини и отпразнувах

трийсет и третия си рожден ден с това, че подадох оставка от „Хералд Трибюн“ и написах на Джоуел Ебъртс, че наемателите трябва да напуснат апартамента ми не по-късно от 31-ви декември 1955, защото аз се връщам вкъщи.

И така, на 10-ти януари 1956 отново се намерих на кей 76 на Западна 48-ма улица, този път слизаща от „Коринтия“. Джоуел Ебъртс ме чакаше там.

— Не изглеждаш по-стар и с един ден, адвокате — казах му аз, след като го прегърнах. — Кажи ми, каква е тайната рецепта.

— Непрекъснато съдебно преследване. Ей, ама ти наистина изглеждаш чудесно!

— Но по-стара.

— Бих казал „изключително елегантна“.

— Това е синоним на по-стара.

Взехме такси към центъра до апартамента ми. Според моите разпореждания, Джоуел бе уредил с портиера апартаментът да се пребоядиса, след като наемателите го напуснат преди Коледа. Той все още миришеше на терпентин и прясна боя. Но свежата белота на стените беше развеселяващ контраст в пепелявосивата януарска утрин.

— Човек трябва да е луд, за да реши да се върне в Ню Йорк през зимата — каза Джоуел.

— Обичам сумрака.

— Трябва да си била рускиня в миналия си живот.

— Или просто съм човек, който винаги реагира добре на мрачното.

— Говориш глупости. Ти си победител, момиче. А освен това си умна и практична. Ако не ми вярваш, провери какво си натрупала в банката и инвестиционните си влогове. Оставил съм ти извлеченията в една папка на масата в кухнята. Не знам дали си изхарчила и цент от капитала си, докато беше във Франция. А и от наема на апартамента ти се насъбра много сладка сумичка. А също и брокерът ти страшно си го бива. Успял е да добави по трийсет процента както към обезщетението ти от развода, така и към сумата от застраховката на Ерик. Така че, ако искаш да не работиш през следващите десет години...

— Без работа не мога да живея — казах аз.

— Приемам. Но имай предвид, че от финансова гледна точка си напълно обезпечена.

— А какво има тук? — попитах аз, като ритнах един кашон, оставен до дивана.

— Това е насъбралата се поща, която не ти изпращах през всичките тези години. Накарах да я пренесат тук вчера.

— Но ти ми изпращаше всичко, освен...

— Точно така. Писмата му.

— Казах ти да ги изхвърлиш.

— Реших, че няма нищо лошо в това да ги запазя, докато се върнеш... просто в случай че поискаш да ги прочетеш.

— Не искам да ги чета.

— Както искаш, боклукът в твоята сграда се събира един път дневно. Можеш да ги изхвърлиш когато решиш.

— Джак или сестра му да са ти се обаждали пак?

— Не. А на теб?

Не бях казала на Джоуел за моя отговор на писмото на Мег. Нямах намерение и сега да му кажа.

— Нито веднъж — казах аз.

— Трябва най-после да е разбрал. Както и да е, това е минало вече. Както и Джо Маккарти. Знаеш, че не съм от традиционалистите патриоти, но в деня през 1954, в който Сенатът гласува вот на недоверие на този мошеник, си помислих, че за разлика от много други страни на света, нашата има убедителния навик винаги в края на краищата да признае грешката си, когато е сбъркала.

— Лошото е, че Маккарти не получи вот на недоверие три години по-рано.

— Така е. Брат ти беше голям човек.

— Не, беше просто добър човек. Прекалено добър. Ако не беше толкова добър, щеше да е още жив. Това е най-трудното при връщането ми в Манхатън — всеки път, когато минавам край „Ансония“ или Хемпшър хаус, да знам, че...

— Сигурен съм, че дори и след четири години все още ти е страшно мъчно.

— Трудно е да забравиш загубата на брат си.

— А на Джак?

Свих рамене.

— Това е в историческо минало.

Той ме погледна внимателно право в лицето. Чудех се дали разбра, че го лъжа.

— Е, мисля, че така може и да е по-добре.

Смених бързо темата.

— Какво ще кажеш да те заведа на обяд в „Глиц“? — казах аз. — Не съм яла пастърма върху ръжен хляб с газиран сок от целина вече пет години.

— Така е, като няма кой да научи французите да готвят.

Взех кашона с писмата на Джак. Излязохме. Щом минахме покрай боклукчийската кофа, която празнеше кофите на Западна 77-ма улица, хвърлих кашона в нея. Погледът на Джоуел изрази неодобрение, но не каза нищо. Докато челюстите на боклукчийската кофа захапваха кашона, се запитах: „Защо правиш това?“, но прикрих угризенията на съвестта си, като хванах Джоуел под ръка и казах:

— Да вървим да ядем.

„Глиц“ не се бе променил през годините, които бях прекарала в чужбина. Нито по-голямата част от Ъпър Уест Сайд. Включих се отново в живота на Манхатън с лекота, за което можех да бъда само благодарна. Нямаше трудно приспособяване, от което много се бях страхувала. Свързах се със стари приятели. Ходех на представления на Бродуей и петъчните матинета на нюйоркската филхармония, от време на време някоя вечер и в Метрополитън Опера. Станах отново редовен посетител на „Мет енд Фрийк“ и на клона на Градската библиотека на 42-ра улица, както и на двете махленски кина — „Бийкън“ и „Лукс“ на 48-ма улица. А през седмица натраквах на машината по едно „Писмо от Ню Йорк“, което чрез Уестърн Юниън изпращах телеграфически на „Перис Хералд Трибюн“. Тази рубрика, печатана два пъти в месеца, беше подаръкът, който получих от Морт Гудман като пожелание „на добър час“.

— Ако не мога да те накарам да останеш да пишеш за мен в Париж, тогава най-добре ще е да те накарам да пишеш за мен от Ню Йорк.

И така станах кореспондент от чужбина. Само че пишех за собствената си страна.

„През четирите години, които прекарах с определена цел на улица Касет (писах аз в материала с дата 20-ти март 1956), нещо любопитно е станало с американците — след години на икономическа

криза и военновременна купонна система, те се събуждат една сутрин и откриват, че живеят в материално задоволено общество. И за първи път след 20-те години, известни като лудите години, те започват необуздано да харчат пари. Но за разлика от 20-те години, издигащи в култ личното удоволствие, днешната ера, така безкрайно разумно практичната ера на Айзенхауер, е насочила вниманието си към дома — щастлива, разумно задоволена, богобоязлива обител, където във всеки гараж са паркирани две коли, в кухнята има съвсем нов хладилник «Амана», във всекидневната — телевизор «Филко», абонаментно течение на «Рийдърс Дайджест» и където благодарствената молитва преди хранене се чете пред купената готова *ТВ-вечеря*. — Какво? Вие, които живеете в чужбина, не знаете какво е *ТВ-вечеря*? Е, добре, точно когато сте си помислили, че американската кухня не може да стане по-безвкусна...

Този материал (написан в едно от хапливите ми настроения, стил Х. Л. Менкен^[1]) накара телефона ми да загрее от обаждания в продължение на няколко дни, защото беше използван от парижкия кореспондент на крайно консервативния вестник „Сан Франсиско Кроникъл“, от който той беше цитирал цели пасажки като пример за антиамериканската кал, която печата вестник с претенции за порядъчност като „Перис Хералд Трибюн“. Преди да се осъзная, се намерих отново в колоната на Уолтър Уинчъл:

Нооовина-светкавица! Сара Смит, някогашната заядлива от „Сатърдей Найт/Съндей Морнинг“ и доскоро американка емигрантка в Париж, се е завърнала в нашия град... но не особено щастливо. Според нашите шпиони тя изстрелва материали с куп несклопосани злобни шеги за нашия начин на живот, предназначени за недоволни наши сънародници, които предпочитат живот, далеч от нашите велики брегове. Бележка за госпожица Смит: ако не ви харесва животът тук, защо не заминете за Москва?

Преди четири години кал, хвърлена от Уинчъл, щеше да убие и най-малката възможност за работа в Ню Йорк. Но колко се бяха променили времената — сега ми се обади един куп редактори от

града, които познавах някога, в края на четирийсетте и началото на петдесетте, с покана за обяд и да поговорим.

— Но според Уинчъл — казах аз на Иможден Удс, бившата ми редакторка от „Сатърдей/Съндей“ (сега втори човек в „Харпърс“) — аз съм все още нежеланата от Западна 77-ма улица.

— Пиленце — каза ми Иможден, като едновременно бодеше в своята мешана салата „Хотел Балтимор“ и даваше знак на келнера да донесе още нещо за пиене, — Уолтър Уинчъл е вчерашен кълцан дроб. Всъщност трябва да си доволна, че Уинчъл реши пак да те ухапе, защото благодарение на това разбрах, че си се върнала в Ню Йорк.

— Изненадах се, когато ми се обади — казах аз предпазливо.

— Бях истински щастлива, когато се съгласи да се видим. Защото... тук съм напълно откровена... срамувах се, когато „Сатърдей/Съндей“ те принудиха да напуснеш. Трябваше да те защитя. Трябваше да настоявам някой друг да ти каже за решението. Но се изплаших. Ужасявах се, че мога да загубя пикливата си службичка. И ненавиждах себе си за своята страхливост. Но те все пак постъпиха както бяха решили. И това винаги ще ми тежи на съвестта.

— Няма смисъл.

— Има. А когато прочетох за смъртта на брат ти...

Прекъснах я, преди да успее да каже още нещо.

— Нали сега сме заедно — казах аз. — Това е важното.

Към края на обяда станах новият филмов критик на „Харпърс“. Телефонът вкъщи продължаваше да звъни. Литературният редактор на „Ню Йорк Таймс“ ми предложи да пиша рецензии за вестника. Същото направи и конкурентът му от „Ню Рипъблик“. А редакторката за материали от чужбина на „Космополитън“ ме покани на обяд, за да ми каже, че тяхното списание иска да възстанови рубриката „Животът такъв, какъвто е...“, но съобразена със съвременната изискана жена — жената на 50-те години.

Приех работата на рецензент. И отказах на „Космополитън“ под предлог, че моята някогашна работа си остава просто някогашната. Но когато редакторката ми предложи шестмесечен ангажимент срещу добър хонорар да водя рубриката за съвети към читателките на списанието, приех веднага. Защото бях последният човек на света, който би трябвало да дава благоразумни съвети на другите.

Редакторката на „Космополитън“ — Алисън Финли, ме заведе на обяд в „Сторк“. Докато обядвахме, там дойде Уолтър Уинчъл. „Сторк“ от край време беше най-любимото му заведение, нещо като офис извън офиса и макар че всички в Ню Йорк считаха, че звездата на Уинчъл клони към залез (както ми каза и Имоджен), той все още държеше на свое разположение една от най-видните ъглови маси, оборудвана с негов личен телефон. Алисън леко ме побутна, като каза: „Виж, най-големият ти обожател“. Свих рамене. Приключихме обяда си. Алисън се извини и изчезна в тоалетната. Без да мисля какво правя, аз внезапно станах и отидох до масата на Уинчъл. Той коригираше някакъв материал и не ме видя, че се приближавам.

— Господин Уинчъл? — произнесох аз със сладко гласче.

Той вдигна глава и внимателно ме огледа. Когато му стана ясно, че не заслужавам вниманието му, взе отново молива си и заби поглед в писанието си.

— Познаваме ли се, млада госпожо? — каза той с оттенък на нелюбезност в гласа.

— Вие всъщност ме познавате — казах аз. — Но брат ми познавахте още по-добре.

— А, така ли? Как се казва той?

— Ерик Смит.

Можех със сигурност да кажа, че името на Ерик не му говореше нищо, защото присви устни за секунда и продължи с корекциите си.

— И как е Ерик сега? — попита той.

— Той е мъртъв, господин Уинчъл.

Моливът му замръзна за миг, но очите му не се отделиха от листа.

— Съжалявам — каза той с тон, който предполагаше край на разговора. — Моите съболезнования.

— Не разбирате за кого говоря, нали?

Той не каза нищо и продължи да не ми обръща внимание.

— *Той може да е най-добрият автор на Марти Манинг... Но някога е бил червен.* Вие написахте тези думи за брат ми, господин Уинчъл. След това той изгуби работата си и завърши живота си, като се напи до смърт. А вие дори не си спомняте името му.

Сега вече Уинчъл вдигна глава по посока на управителя.

— Сам! — извика той, като ме сочеше.

Аз продължавах да говоря. Тонът ми си остана обикновен, разговорен, невероятно спокоен.

— И обзалагам се, че и мен дори не си спомняте, нали? Даже и след като преди една седмица писахте за мен. Аз съм същата тази Сара Смит, която: „... според нашите шпиони изстрелва материали с куп нескопосани зловни шеги за нашия начин на живот, предназначени за недоволните наши сънародници, които предпочитат да живеят далеч от нашите велики брегове. Бележка за госпожица Смит: ако не ви харесва животът тук, защо не заминете за Москва?“. Странно е, нали, че аз с такава точност мога да цитирам произведенията ви, господин Уинчъл.

Някой докосна ръката ми. Беше Сам, управителят.

— Госпожице, бъдете така любезна да се върнете на масата си, ако обичате — помоли ме той.

— Тръгвам си и без това — казах аз и отново се обърнах към Уинчъл. — Искях само да ви благодаря за последната ви бележка по мой адрес, господин Уинчъл. Не можете да си представите колко предложения за работа получих, откакто писахте за мен. Това само показва колко много още тежи думата ви.

После се обърнах и се отправих към масата си. Когато Алисън се върна, не ѝ казах нищо за случилото се. Просто предложих да пием още по нещо, преди да си тръгнем. Алисън прие и направи знак на келнера да ни сипе по още един коктейл. После каза:

— Сигурна съм, че сега Уинчъл ще пише нещо от сорта, че много пиеш на обяд.

— Може да си пише каквото, по дяволите, си иска — казах аз. — Ни най-малко не може да ме разстрои вече.

След тази наша първа и единствена среща Уолтър Уинчъл никога повече не ме спомена в материалите си.

Все пак той наистина ми помогна много на професионалния фронт. Можех да избирам между толкова много предложения за работа, че бях доволна, когато телефонът ми най-после спря да звъни. Това ми даде възможност да наваксам с маса изостанали работи. Както винаги, най-много обичах да работя през уикендите, тъй като тогава редакторите не работеха, а по-голяма част от приятелите ми бяха със семействата си. Неделя всъщност беше денят, в който със сигурност никой не ми се обаждаше и затова беше ден, през който идеално можех да работя, без някой да отвлича вниманието ми.

Докато една неделна сутрин през март телефонът не звънна рано-рано, в девет часа. Вдигнах го.

— Сара?

Пулсът ми заби лудо. Слушалката се затресе в ръката ми. Отдавна се чудех дали щях някога да чуя този глас по телефона. Сега го чувах.

— Там ли си още? — попита гласът.

Дълга пауза. Искях да затворя телефона. Не го направих.

— Тук съм, Джак.

[1] Х. Л. Менкен (1880–1956) — американски писател, издател и литературен критик. — Б.ред. ↑

ЧЕТИРИНАЙСЕТ

— И така — каза той.

— И така — повторих аз.

— Доста време мина.

— Да, така е.

— Как си?

— Добре. А ти?

— Добре съм.

Той не звучеше добре. Гласът му беше сдържан, потиснат. Беше толкова притеснен, колкото и аз. Чувах шума на улицата зад него.

— Къде си? — попитах аз.

— На ъгъла на 77-ма и Бродуей.

„Точно както едно време“, помислих си аз. Измъква се от къщи, за да ми се обади.

— Заета ли си в момента? — попита той.

— Нещо такова. Имам срочен материал.

— О-о, жалко.

— Съжалявам. Нали разбираш, работа.

— Разбирам — каза той.

— Как разбра, че съм се върнала?

— От Уолтър Уинчъл.

— Най-големият ми обожател.

Той се засмя. Но смехът му бързо се превърна в кашлица. Отне му известно време да се успокои.

— Ти добре ли си? — попитах аз.

— Да — каза той. — Имах само малък бронхит.

— Не трябва да стоиш на студено на ъгъла на улицата.

— Ами, сега е мой ред да изведа бебето на разходка.

— Имаш бебе?

— Да, дъщеря. Кейт.

— На колко е?

— Седемнайсет месеца.

— Честито — казах аз.

— Благодаря — отвърна той.

Още една пауза.

— Е... — каза той и замълча. — Просто исках да ти кажа „здрасти“.

— Здравсти.

— Сара... нека да се срещнем. Моля те!

— Джак, не мисля, че това е добра идея.

— Минаха четири години.

— Знам, но...

— Четири години. Много време са. Не искам нищо. Само да те видя. Половин час от времето ти. Не повече.

Слушалката отново се затресе в ръката ми. Най-после казах:

— В „Глиц“, след десет минути.

Затворих телефона. Останах права, без да мога да помръдна. Бебе. Дъщеря. Кейт. Не...

Исках да избягам. Да опаковам багажа си в една чанта, да хукна към Пен стейшън и да хвана първия влак за...

Къде?

Къде бих могла да избягам този път? А дори и да намеря такова място, той пак щеше да бъде с мен. Както винаги.

Не се поддадох на изкушението да изпия глътка уиски. Наложих си да вляза в банята. Погледнах се внимателно в огледалото. Той ще си помисли, че изглеждам остаряла... защото наистина съм остаряла. Измих си зъбите. Сложих си бързо червило. Сресах косата си. Оставих четката. Хванах се за умивалника, за да не падна. Отново ми се прииска да избягам някъде. Събрах сили и излязох от банята. Облякох си палтото и прекрачих прага на апартамента. Навън беше започнало да вали сняг. Наведох глава. Извървах двете карета на изток до „Глиц“.

Когато влязох в заведението, първото нещо, което видях, беше голяма детска количка, спряна до едно сепаре. Джак седеше в него, обгърнал с ръце чаша кафе, загледан в черната мътилка. Той не ме забеляза веднага. И за щастие, защото това ми даде възможност да преодолеея шока, който ми причини външният му вид. Беше отслабнал извънредно много. Бузите му бяха хлътнали, а кожата му беше жълтеникава. Косата му беше оредяла. Очите му излъчваха умора. Не изглеждаше добре. Беше остарял с двайсет години от деня, в който го бях видяла за последен път.

Той погледна нагоре. Очите му срещнаха моите. Опита се да се усмихне, но не успя. Аз също се опитах да му се усмихна в отговор, но можах да видя, че е почувствал, че съм разтревожена от състоянието му. Той се измъкна от сепарето и стана. Когато стоеше прав, изглеждаше още по-слаб. Протегна към мен двете си ръце, после размисли и ми подаде само дясната. Поех я. Усетих колко е слаба, безплътна. Очите му не се откъсваха от мен. Беше ми трудно да отвърна на погледа му.

— Здравей — каза той.

— Здравей.

— Изглеждаш чудесно.

Не отговорих с обичайното „И ти също“, защото ми беше невъзможно да го произнеса. За да избегна отговора, погледнах в детската количка. Кейт беше заспала — хубаво, пухкаво бебе в зимно костюмче, завита с карирано одеяло. Посегнах към количката и погалих едната ѝ ръчичка. Инстинктивно тя се отвори и пръстчетата ѝ обгърнаха малкия ми пръст. Стоях и се опитвах да запазя самообладание.

— Хубава е — промълвих задавено аз.

Той стоеше до мен и гледаше в количката.

— Да — каза той. — Хубавица е.

— Дороти и ти трябва да сте много доволни.

Той кимна и ме покани да седна. Нежно измъкнах малкия си пръст от ръчичката на детето. Вмъкнах се в сепарето. Той седна срещу мен. Поръча ми кафе. Ръцете му отново обвиха чашата. Известно време не разменихме нито дума. Най-после той проговори, без да вдига очи от масата.

— Това е... Аз все се чудех дали... Аз... Щастлив съм, че мога да те видя, Сара.

Не знаех какво да кажа. Затова седях и мълчах.

— Не те обвинявам за това, че ме мразиш — каза той.

— Не те мразя.

— Мразеше ме.

— Може би. За известно време. Но... омразата е трудно за поддържане чувство. Но не и мъката. Мъката е нещо, което човек може да носи в себе си много дълго време.

— Знам — каза той. — През тези четири години имаше периоди, когато си мислех дали някога най-после ще стане поносимо.

— И стана ли?

— Не. Въобще. Ти ми липсваше всеки час от всеки ден.

— Разбирам.

— А твоята мъка за Ерик. Тя някога...

— Дали отмина? Не. Но се научих да живея с нея. По същия начин, по който свикнах да живея и с мъката си за теб.

Той ме погледна отново.

— Било ти е мъчно за мен?

— Разбира се. Безкрайно.

Той ме загледа с болка и недоумение.

— Но... не искаше да говориш с мен.

— Така е. Не исках.

— И въобще не си чела писмата ми?

— Не съм. Изобщо не ги отворих.

— Тогава как можеш да кажеш...

— ... че ми липсваше през всичкото това време? Защото е истина. Защото те обичах. Повече от който и да било друг.

Той скри главата си в ръце.

— Тогава защо, по дяволите, не ми позволи да се свържа с теб, Сара?

— Защото... не можех. Мъката ми беше прекалено голяма. Обичах те така дяволски много, че когато ти предаде Ерик и мен... когато Ерик умря... не бях в състояние да те погледна. Това, което се случи, беше просто прекалено ужасно. А това, което го прави още по-ужасно, е... че разбрах защо си направил това, което направи. Че си бил поставен в безизходно положение — положение, при което е било лесно да се изпадне в паника и да се направи грешен избор. Но това все пак... все пак... не променя последствията от твоя избор. Защото той ме лиши от двете най-ценни за мен същества.

Донесоха кафето. Той продължи да гледа в масата.

— Знаеш ли колко често преигравам отново тази сцена в съзнанието си.

— Коя сцена? — попитах го аз.

— Сцената, когато двамата служители на ФБР ме интервюираха в заседателната зала на „Стийл енд Шеруд“. Адвокатът на компанията

беше с мен. Интервюто продължи цяла сутрин. Лавирах и заобикалях въпроса за комунистите, които познавам. Държах позицията три часа и просто назовах хората, които вече бяха съобщили преди мен. Накрая хората от ФБР се ядосаха и поискаха да говорят с адвоката на компанията насаме. Излязоха и се бавиха може би двацет минути. Адвокатът се върна сам и каза: „Джак, ако не им дадеш още едно друго име, ще бъдеш призован пред Комисията като враждебно настроен свидетел. И с кариерата ти в «Стийл енд Шеруд» ще бъде приключено“. Всичко, което трябваше да направя, беше да кажа не. Само толкова беше необходимо. Е, разбира се, можех да загубя работата си, но... все щях да намеря начин да изкарвам за хляба. Но те ме бяха набутали в ъгъла. Хората от ФБР така умеят да ти надушат слабото място. Господи, колко добре използваша моето! Те, разбира се, знаеха всичко за нас и непрекъснато правеха намеци как, ако не им окажа съдействие, не само ще бъда уволнен от „Стийл енд Шеруд“, но вероятно и сложният начин, по който съм уредил личния си живот, ще стане известен. И че не само ще бъда заклеен като „розов“, но ще се превърна и в господин Неморален. Спомням си точно какво ми каза един от агентите на ФБР: „Приятел, ако имаш две семейства в Париж, на никого няма да му пука. Но ние в Америка, имаме малко по-строги морални норми — открият ли те, ебава ти се майката! Ще си късметлия, ако те вземат да лъскаш обувки някъде“. И тогава им казах името на Ерик. В момента, в който то излезе от устата ми, знаех, че съм убил всичко. Беше само въпрос на време, докато ти научиш. А когато Дороти разбра за това, ми каза, че не заслужавам и презрение.

— Но тя не си ли даде сметка, че ти си направил това за нея и за Чарли.

— О, беше й съвсем ясно, разбира се. И все пак, от нейна гледна точка, това не беше нищо друго освен още едно от моите предателства. Изрита ме от къщи за известно време, след като разбра. Каза ми, че ще ми даде развода, който винаги съм искал. Че сега ще мога да бъда свободен да бъда с теб...

Необходимо ми беше малко време, за да проговоря.

— Не знаех — казах аз.

— Ако само беше прочела писмата ми... ако само ми беше позволила да се свържа с теб... Непрекъснато мислех — това е най-

гадната ирония на съдбата, която човек би могъл да си представи. И грешката е само моя.

Той замълча, без да довърши, бръкна в джоба на балтона си и порови в него, да си извади цигара. Постави я в ъгъла на устата си. Взе кутийката кибрит от масата. Запали цигарата си с треперещи ръце. Пламъкът на кибрита придаде на лицето му още по-жълт, изтощен оттенък. Той изглеждаше така смачкан, победен, лишен от всичко. Видях себе си как хвърлям кашона с писмата му. Писмата, които сигурно беше писал с часове. С часове... по същия начин, по който му бях писала аз през зимата на 1946, когато и аз самата не можех да повярвам, че мога така безумно лудо да го обичам. В продължение на четири години писмата му бяха събирали прах в кантората на Джоуел. Четири години. Аз ги оставих да се търкалят там. И после в деня, в който се върнах в Ню Йорк, просто ги изхвърлих — като последен акт на наказание. Защо не ги прочетох, когато пристигнаха още в самото начало? Откъде дойде тази нужда да го наказвам? Наказание, което от този ден нататък щеше да преследва мен. Защото никога нямаше да престана да се питам: „Ако тогава бях прочела писмата му, през месеците веднага след смъртта на Ерик, нямаше ли да мога да го разбера? Нямаше ли да намеря начин да му простя? Нямаше ли да успеем отново да открием път един към друг?“.

— Какво стана след като те изхвърли?

— Прекарах шест месеца на един разтегателен диван в апартамента на Мег.

Мег. Писмото ѝ до мен от зимата на 1953.

„Какво друго да кажа, Сара? Нищо, освен това, че знам колко силно го обичаше ти някога. Не те моля магически да върнеш чувствата си. Моля те само да намериш някак сили да му простиш и да му простиш. Мисля, че това ще има огромно значение за него. Сега той е безкрайно нещастен. Нуждае се от твоята помощ, за да намери обратно пътя към себе си.“

Но не, о, как бих могла да проявя слабост и да променя позицията си? Правото беше на моя страна. Той трябваше да бъде наказан за вечни времена. „Той си постла леглото — както язвително писах на Мег — и сега може да си легне, в него. Сам.“

— Накрая Мег започна някакви много деликатни дипломатически преговори с Дороти — каза Джак. — По дух моята

съпруга е твърда прагматичка. И причината, поради която ме прие обратно, е съвършено практична — трудно ѝ беше да живее сама с дете. „От моя гледна точка — каза ми тя, — ти си още един чифт ръце и нищо повече. Освен, разбира се, по отношение на Чарли. Той има нужда от баща. Защо да не си ти?“

— И ти все пак се върна при нея, след като тя каза това?

— Да, върнах се. В семеен живот без любов. Но аз бях дал брачен обет, имах задължения. Не можеш да си представиш колко страшно е чувството за вина у католиците. Но истинската причина да се върна беше Чарли. Не можех да издържа да бъда разделен от Чарли.

— Сигурна съм, че си му много нужен.

— И той на мен. Мисля, че ако не беше Чарли, нямаше да мога да преживея последните няколко години.

Той изведнъж поклати глава с чувство на досада.

— Извинявай, извинявай, знам, че звуча мелодраматично.

— Ти добре ли си?

— По-добре от всякога — каза той, като дръпна нервно от цигарата си.

— Изглеждаш малко... бледен.

— Не. Приличам на лайно.

— Не си добре, нали?

Пръстът му отново докосна края на чашата с кафе. Той все така избягваше да ме погледне.

— Не бях добре. Изкарах тежка жълтеница. Съвет от мен — избягвай да ядеш череши в Сити Айлънд.

— Обикновена жълтеница ли беше? — попитах аз, като се стараех да не звуча прекалено скептично.

— Толкова зле ли изглеждам?

— Е...

— Не ми отговаряй. Но така е — хепатитът може наистина да те свърши.

— И не работиш?

— Вече шест месеца.

— Боже господи...

— „Стийл енд Шеруд“ проявиха изключително разбиране. Пълна заплата — първите три месеца, половин — след това. Което означава,

че с парите не бяхме съвсем добре, особено че си имаме и хубавицата Кейт. Но, оправяме се някак.

— Сега отношенията между теб и Дороти по-добри ли са?

— Кейт промени нещата. Създаде ни тема за разговори. Още една тема, освен Чарли, разбира се.

— Трябва да е имало някакво стопяване на леда между вас още преди това — казах аз, като кимнах към детската количка.

— Всъщност не. Просто една вечер бяхме изпили по четири уискита в повече от обикновено и Дороти за малко забрави, че дълбоко в себе си не ме обича.

— Надявам се, че и за двама ви Кейт е...

Той ме прекъсна. Тонът му изведнъж стана остър.

— Да, благодаря ти за чувствата, взети от поздравителна картичка с предварително написан текст.

— Наистина мисля така, Джак. Не ти желая нищо лошо.

— Сигурна ли си?

— Никога не съм ти мислила лошото.

— Но и никога не ми прости.

— Така е. Дълго време ми беше много трудно да ти простя за това, което направи.

— А сега?

— Кое е минало, минало е.

— Не мога да върна нищо назад.

— Знам.

Той протегна ръка към моята, която бях поставила на масата, и я постави върху нея. Веднага щом ме докосна, имах чувството, че нещо като ток премина през ръката ми. Същото, което бях почувствала през онази първа вечер през 1945. След миг поставих лявата си ръка върху неговата.

— Съжалявам.

— Всичко е наред — промълвих аз.

— Не — каза той тихо, — никога нищо няма да бъде наред.

Внезапно се чух да изричам:

— Прощавам ти.

Тишина. Дълго не отронихме нито дума.

Кейт се раздвижи с някакви мъркащи звуци, които бързо прераснаха в рев. Джак се изправи и започна да рови из количката,

докато намери биберона, който тя беше изплюла. Веднага щом го сложи в устата ѝ, тя го изплю отново и продължи да плаче.

— Мисля, че си иска шишето — каза Джак. — По-добре ще е да се връщам вкъщи.

— Добре — казах аз.

Той седна срещу мен.

— Мога ли да те видя пак? — попита той.

— Не знам.

— Разбирам...

— Нямам никой друг.

— Не намерих такова нещо.

— Просто... виж... аз всъщност не знам какво да мисля в момента.

— Няма защо да бързаме — каза той. — Във всеки случай аз трябва да пътувам извън града за седмица-две. По работа. В Бостън. Някакъв клиент, с когото „Стийл енд Шеруд“ искат да установя връзка преди да се върна на работа другия месец.

— Но достатъчно добре ли си, за да пътуваш?

— Изглеждам по-зле, отколкото всъщност съм.

Кейт плачеше все по-силно и по-силно.

— По-добре тръгвай — рекох аз.

Той стисна ръката ми за последен път.

— Ще ти се обадя от Бостън.

— Добре — отговорих аз. — Обади ми се.

Джак стана. Оправи одеялцето и се обърна отново към мен. Станах и аз. Внезапно той ме привлече към себе си и ме целуна. Отвърнах на целувката му. И я задържах. Продължи само миг. Когато свърши, той прошепна:

— Довиждане.

После постави двете си ръце върху детската количка и я избута навън.

Седнах в сепарето. Кръстосах ръцете си върху масата и положих глава върху тях. Останах така дълго.

Шокът, в който бях изпаднала, продължи и през следващата седмица. Работех. Гледах филми. Срещах се приятели. Отново и отново преживявах тази целувка в съзнанието си. Не можех да разбера какво значеше. Нищо вече не разбирах.

Каза, че ще се обади. Не се обади. Но ми писа. Една картичка с пощенско клеймо от Бостън. Беше надраскана с несигурна ръка.

Все още съм тук. Ще свърша скоро.
Обичам те.

Джак.

Препрочетох я отново и отново, като се опитвах да открия нещо между редовете. Накрая реших, че няма никакъв скрит смисъл. Той беше все още в Бостън. Щеше скоро да свърши там работата си. Той ме обичаше. И аз все така го обичах.

Но не очаквах нищо. Защото — както вече бях научила — ако не очакваш нищо, за теб всичко е изненада.

Измина още една седмица. Никакво обаждане. Никакви картички. Запазих спокойствие. В понеделник, 17-ти април, се отправих тичешком на представяне на някакъв филм за пресата. Бях закъсняла, движението по Бродуей беше ужасно, затова реших да взема метрото към центъра. Отидох бързо до станцията на 79-та улица и купих пътьом „Ню Йорк Таймс“ от щанда за вестници пред входа ѝ. Качих се на влака за центъра. Прегледах набързо вестника. Когато стигнах до страницата с некролозите, забелязах, че главният некролог за деня е за един застрахователен служител от „Хартфорд“, някогашен колега на баща ми. Прочетох некролога му и тъкмо когато се готвех да обърна страницата, погледът ми попадна върху кратко съобщение в колоната „Починали“.

МАЛОУН, Джон Джоузеф, 33 години, в „Масачузетс Дженерал Хоспитал“, Бостън, на 16-ти април. Съпруг на Дороти и баща на Чарлс и Катрин. Приживе, служител на „Стийл енд Шеруд Пъблик Рилейшънс Инк.“, Ню Йорк. Семейството и приятелите му дълбоко скърбят за него. Погребална меса в сряда, 19-ти април, в храма „Света Троица“, Западна 82-ра улица, Манхатън. Погребение — в тесен кръг. Моля, не изпращайте цветя.

Прочетох го само веднъж. Пуснах вестника на коленете си. Загледах втренчено пред себе си. Не виждах нищо. Не чувах нищо. Не забелязвах, че времето върви. Докато един човек в униформа не се приближи към мен и не ме попита:

— Да не ви е нещо лошо, госпожо?

Едва тогава разбрах, че влакът е спрял. Вагонът беше празен.

— Къде сме? — събрах сили да попитам.

— На последната спирка.

ПЕТНАЙСЕТ

Два дни по-късно отидох на погребението. Църквата „Света Троица“ не беше голяма, но изглеждаше огромна. Присъстваха само около дваисет опечалени. Те бяха седнали на първите два реда — точно срещу ковчега. Четири запалени свещи бяха поставени около него, а той беше обвит в американското знаме, защото — както се полагаше на всеки ветеран от американската армия — Джак имаше право на погребение с всички военни почести. Двама войници в парадна униформа стояха мирно от двете страни на ковчега.

Службата започна с биене на камбана. Свещеник и две момчета минаха с тържествена стъпка по прохода в средата на църквата. Едното от момчетата размахваше пушеца кадилница с тамян. Другото крепеше голям златен кръст. Свещеникът — нисък, започнал да посивява човек със сурово лице, обиколи ковчега, като го пръскаше със светена вода. После се качи на амвона и започна да чете месата на латински. Гласът му беше студен, безразличен. Както и човекът, когото погребваше, той беше момче от Бруклин. През всичкото време се чудех дали свещеникът е изповядвал някога Джак. На първия ред заплака бебе. Беше Кейт. Държеше я майка ѝ. Лицето на Дороти беше отслабнало и изтощено. До нея седеше Чарли — в блейзър и панталони от вълнен плат. Той беше копие на баща си. До такава степен, че ми беше трудно да задържа погледа си върху него.

Свещеникът прочете бързо латинската молитва. Когато започна отново на английски и заговори за „скъпия наш брат покойник, Джак“, почувствах как очите ми парят. Чуха се няколко приглушени ридания — главно на Мег, която седеше от другата страна на Чарли, обгърнала раменете му. Бях седнала на последния ред в църквата, много далеч от събралата се група. Бях се смесила с няколкото местни богомолци, влезли случайно, за да се помолят или просто да потърсят убежище в дъждовния априлски ден.

Трябваше да бъда тук. Трябваше да се простя с него. Но знаех също така, че мястото ми е отзад, в дъното на църквата — далеч от Дороти и децата, далеч от Мег. Бях причинила достатъчно страдание

на това семейство. Не исках с появяването си да му причинявам повече. Затова бях дошла петнайсет минути преди погребението и чаках в един вход на 82-ра улица срещу църквата. Видях как две лимузини спряха пред нея и семейството влезе вътре. Почаках на отсрещната страна още пет минути, докато се уверя, че и другите опечалени са влезли. Тогава, след като завързах стегнато кърпа на главата си, пресякох улицата, изкачих стъпалата и с наведена глава бързо застанах на последния ред. Когато видях ковчега, стомахът ми се сви като от удар. До този момент мисълта, че Джак е мъртъв, ми беше изглеждала направо абсурдна, нереална.

След като прочетох съобщението за кончината му в „Ню Йорк Таймс“, забравих, че трябваше да присъствам на предварителната прожекция на някакъв филм и прекарах останалата част от деня в безцелно скитане из града. По някое време се отправих към къщи. Беше тъмно. Отворих вратата. Влязох. Съблякох палтото си. Седнах на едно кресло. Останах седнала много дълго. След около час забелязах, че съм пропуснала да запаля лампата и седя на тъмно. Телефонът започна да звъни. Не му обърнах внимание. Отидох в спалнята си. Съблякох се и си легнах. Увих завивките плътно около себе си и загледах втренчено тавана. Очаквах, че ще изпадна в криза, че ще се разпадна на части, че ще ридая, без да мога да спра. Но бях прекалено зашеметена, за да мога да плача. Страшната необратимост на случилото се, ужасното осъзнаване, че никога повече няма да мога да говоря с него, ме бе вцепенило. Не можех да проумея, че наистина го няма. Не можех да проумея и защо в продължение на четири години бях така упорита, останах така непреклонна, все така отказваща да му простя. Четири години на раздяла с мъжа, когото обичах — раздяла, причинена от жестоката му грешка, но подклаждана впоследствие от моята неспособност да проявя разбиране, да бъде милостива. Като наказвах него, аз наказвах себе си. Четири години. Как можах да пропиляя цели четири години?

Тази нощ не спях. В някакъв момент станах от леглото и се облякох. Излязох навън и два часа седях в едно кафене, отворено цяла нощ, на 76-та улица. Разсъмна се. Станах. Платих си сметката. Отидох до Ривърсайд парк. Тръгнах надолу покрай брега на реката. Седнах на една пейка. Загледах се в Хъдсън. Искаше ми се да се отпусна и да настъпи моментът на голямата криза. Но единственото, което бях в

състояние да направя, беше да гледам водата и да се питам дали, по някакъв мой собствен садистичен начин, не бях го убила.

Най-после се прибрах в апартамента. Часовникът в кухнята показваше девет и петнайсет сутринта. Телефонът зазвъня. Този път го вдигнах. Беше Джоуел Ебъртс.

— Слава богу — каза той, след като се обадох. — Търсих те вчера цял ден. Притесних се за теб.

— Няма защо — казах аз.

— Звучиш изморено.

— Не прекарах добре нощта.

— Това не ме изненадва — каза той. — След като видях съобщението в „Таймс“ вчера, се чудех...

— Държа се — казах тихо.

— Имаш ли представа за причината на смъртта?

— Не.

— Той не се ли свърза с теб след връщането ти в града?

— Не, въобще, не — излъгах аз, защото в момента не можех да говоря за каквото и да било.

— Така може би е най-добре.

Не казах нищо.

— Сигурна ли си, че си добре, Сара?

— Просто беше шок за мен, това е всичко.

— Добре, но ако има нещо, искам просто да знаеш, че можеш да разчиташ на мен. Можеш да ми се обадиш по всяко време.

— Благодаря.

— И в никакъв случай не се чувствай виновна. Всичко, което се случи, беше много отдавна.

Но аз обвинявах себе си. За всичко.

Пълното изтощение ме накара да си легна в седем часа същата вечер. Събудих се малко след пет. Навън беше тъмно, но аз бяха спала толкова дълго, че се чувствах отпочинала. Знаех, че до погребението има повече от четири часа. Изпитвах ужас от отиването си там. Но нямах избор, трябваше да отида.

Сега, докато седях в задната част на църквата с наведена глава, в ушите ми отекваха думите на месата.

„Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: dona eis requiem.“

(Агнец Божи, ти, който опрощаваш греховете на хората, дай им покой.)

Или още по-болезнено разкъсващото:

„Lacrimosa dies illa, qua resuget ex favilla judicandus homo reus; huic ergo parce, Deus.“

(В този ден, пълен със сълзи, когато от пепелта се въздига грешника, за да бъде съден, о, Господи, имай милост към него.)

Притиснах очите си пръсти. Аз го бях съдила. И да, най-после му бях простила. Уви, прекалено късно.

Кейт започна да плаче отново. Но този път не можах да я успокоя. След няколко минути тя направо започна да вие. Държах главата си наведена, но я вдигнах точно когато Мег минаваше по пътеката. Тя беше решила очевидно да освободи Дороти от бебето, защото носеше племенницата си на ръце и отиваше към вратата. Когато ме видя, се стъписа — лицето ѝ отначало изрази силна изненада. После се скова в някакъв израз на студена ненавист и презрение. Отново бързо наведох глава. Искях да избягам, но знаех, че стои отвън с бебето. Останах на мястото си десет минути, смаяна от срам. Месата вървеше по реда си — свещеникът отново ни призова да се помолим за душата на „добрия съпруг, добрия баща и чудения човек със силно чувство за отговорност“. Когато той замълча за миг, чух стъпки и видях Мег с вече успокоената Кейт на ръце на половината път към първия ред. Незабавно се измъкнах от последния ред и бързо излязох през предната врата, надолу по стъпалата и взех първото такси, което успях да спра.

— Къде отивате? — попита шофьорът.

— Не знам. Просто карайте.

Той се отправи към Бродуей. На 42-ра улица слязох от таксито и се пъхнах в първото кино, което видях. Останах на прожекцията и на двата филма. После отидох в друго кино и престоях прожекцията на още два филма. После отидох в едно кафене с автомати и си взех чаша кафе. Докато стоях там, взех решението, което се оформяше в съзнанието ми през всичките седем часа, които бях прекарала непрекъснато из кината. Изпих кафето. Погледнах часовника си. Беше седем вечерта. Излязох отново на 42-ра улица и взех такси, което отиваше на Изток. На Първо авеню накарах таксито да спре пред един блок с апартаменти, наречен „Тюдор Сити“. На вратата имаше портиер.

Той беше зает в момента с приемане на някаква доставка на продукти. Казах му, че отивам при Мег Малоун. Той ме огледа внимателно и реши, че не представлявам опасност.

— Тя очаква ли ви?

Кимнах.

— Апартамент 7Е. Качете се направо горе.

Взех асансьора до седмия етаж. Минах направо по коридора до апартамент 7Е. Преди да имам време да се разколебая, натиснах звънеца. След миг вратата се отвори. На нея стоеше Мег, все още облечена в черния костюм, с който беше на погребението. Изглеждаше съсипана, изтощена. В лявата ѝ ръка имаше запалена цигара. Устните ѝ се свиха.

— Ти, какво, да не ми се подиграваш — процеди тя.

— Мег, мога ли да...

— Не. Не можеш. Хайде, разкарай се.

— Моля те, изслушай ме само...

— Искаш да кажеш по начина, по който ти изслуша брат ми? Еби си майката.

С тези думи тя захлопна вратата. Подпрях се с ръка на стената и останах така, докато спрях да се треса. След миг вратата се отвори отново. Мег внезапно беше добила още по-смазан, отчаян вид. Аз пристъпих към нея. Тя постави глава на рамото ми. Зарида силно. Прегърнах я и най-после заплаках.

Когато и двете се успокоихме, тя ме въведе във всекидневната и ми посочи едно кресло. Апартаментът беше с една спалня, малък, крайно функционален, мебелиран без особена претенция за стил, претъпкан с книги, списания и препълнени с фасове пепелници. Мег изчезна в кухнята и се върна с бутилка скоч и две чаши.

— Лекарство — каза тя и сипа по малко.

Подаде ми моята чаша, отпусна се в едно кресло срещу моето и запали цигара. След две силни дръпвания, тя най-после проговори.

— Наистина не исках никога повече да те виждам.

— Не те обвинявам за това.

— Но те разбирам. Ако вместо Ерик беше Джак, аз също щях да бъда безмилостна.

— Бях прекалено безмилостна.

Още едно дръпване от цигарата.

— Д-а-а — каза тя. — Беше наистина. Но... той ми каза, че си му простила.

— Той ти каза това?!

— Да. Около една седмица, преди да умре. Повече от една година знаеше, че умира.

— Една година?

— Поне. Левкемията е жестока, безмилостна. Веднъж пипне ли те, знаеш, че краят ти идва.

— Левкемия? — повторих аз, крайно изненадана. — Но в семейството ви...

— Да, дойде просто изневиделица. Както повечето нещастия.

— Значи Джак не е бил в Бостън по работа?

— Не, беше в „Мас Джeneral Хоспитал“ на лечение при един голям специалист новатор по заболявания на кръвта — един от най-добрите в страната. Той изпробваше някакво последно, отчаяно лечение, за да го спаси. Но, както ми каза и докторът около седмица преди Джак да си отиде, с нищо вече не можеше да му се помогне.

— Добре поне че „Стийл енд Шеруд“ са платили сметката.

— Занасяш ли се? „Стийл енд Шеруд“ не дадоха дори и стотинка за лечението му.

— Но той ми каза, че се връща на работа при тях... че те са му дали отпуск по болест.

— Просто не е искал да ти каже истината.

— Каква истина?

— Те го уволниха преди две години.

Взех чашата си с уиски и отпих голяма глътка.

— Но той беше един от най-добрите им служители — казах аз.

— Да — каза Мег. — *Беше*. Докато не се разкапа напълно след...

Тя се поколеба известно време.

— Е, добре, ще ти кажа направо, Сара. След като Ерик умря и ти реши да нямаш нищо общо с него, Джак получи нещо като нервна криза. Престана да спи, отслабна много, започна да се явява на срещите си небръснат и небрежно облечен. Един или два пъти направо се е разплакал пред клиентите си. Трябва да призная, че „Стийл енд Шеруд“ проявиха голямо разбиране. След около осем месеца странно поведение от негова страна, те му дадоха отпуск по болест и го

изпратиха при психиатър за сметка на фирмата. Всички смятаха, че е започнал да се оправя. Но грешаха.

— И точно тогава ти ми писа в Париж.

— Да. Тогава ти писах.

Едно писмо. Едно кратко, великодушно писмо беше всичко, което се е искало от мен. А аз не бях успяла да си наложа да направя дори това. От всички чувства гордостта е най-заслепяващото, най-силното чувство на самовлюбеност.

— Както и да е — каза Мег, — през няколкото седмици, след като отново започна да ходи на работа, всички мислеха, че се е върнал към предишното си аз. Но той не можа да издържи. Започна да пропуска срещи и изглеждаше неспособен да доведе докрай каквато и да било сделка. Търпяха го още шест месеца, после един ден го извикаха и му казаха да опразни бюрото си. Отново постъпиха с него съвсем почтено — шестмесечно обезщетение за уволнение и медицинска помощ за една година. Но той изобщо не можеше да започне каквато и да било работа — особено че след уволнението отново изпадна в депресия. Раждането на Кейт го съживи за малко, но веднага след това лимфните възли на врата му започнаха да се подушат. Все го успокоявах, казвах му, че тялото му реагира на стреса, на който е подложен. Но аз самата се страхувах от най-лошото. Също и Джак. И когато диагнозата най-после беше поставена...

Тя замълча и посегна към бутилката с уиски. Досипа в чашите и на двете ни.

— Трябва да ти кажа — каза тя, — че Дороти се държа страхотно през голямата част от всичко това. Въпреки че изобщо не понасяше брат ми, че цялата тази женитба беше огромна грешка и че до дъното на душата си ненавиждаше всичко, свързано с живота му с теб, тя го поддържаше през всичкото време. До самия край.

— Той ми каза, че тя го изхвърлила от къщи след свидетелстването.

— Да, беше направо отвратена от това, че е сътрудничил на Комисията... особено след като разбра, че това е предизвикало смъртта на брат ти. И нещо повече, тя не можа да понесе това, че беше напълно смазан от факта, че те е загубил. Не че бих могла да я обвинявам за това. Но накрая — след като дълго ѝ говорих — тя му разреши да се върне. Мисля, че вътрешно на нея самата не ѝ харесваше да живее

сама. Тя, разбира се, нямаше с него никакви „брачни отношения“ с изключение на една пиянска нощ, благодарение на която на сцената се появи Кейт.

— Той спомена за това.

— Но сигурно не ти е споменал, че обезщетението беше изхарчено напълно за шест месеца. После дойде Кейт, диагностицираха левкемията му, но по това време вече срокът на здравната осигуровка беше изтекъл. Така че последната година от живота му беше пълна финансова катастрофа. Той имаше малко акции, но се наложи да ги продаде, за да плати сметките за лечението. Стана много лошо. Толкова лошо, че аз им плащам наема последните три месеца. И — като събереш сметките от болницата и разходите по погребението — Дороти остава с осем хиляди долара дългове, без да споменаваме малкия проблем, че трябва да отгледа две деца сама.

Отпих отново от уискито.

— Чувствам, че за всичко това съм виновна аз.

— Това е тъпо и ти чудесно го знаеш.

— Но аз трябваше да му напиша писмото, за което ти ме помоли.

— Да, трябваше. Но щеше ли това да му помогне да не се разпадне напълно? Кой, по дяволите, би могъл да каже? Той продължаваше да обвинява себе си за това, което стана с Ерик. А що се отнася до болестта му... Сара, независимо какво си мислят някои автори на любовни романчета за по десет цента едното, няма случай разбито от несподелена любов сърце да е причинило левкемия. Джак беше застигнат от генетичната си съдба. Всичко е съвсем просто.

— Но ако бях му простила преди години...

— Сега ти ли търсиш опрощение?

— Сгреших.

— Съгласна съм. Джак също сгреши. Е, да, а известно време съвсем искрено те мразех за това, че не му помогна, когато той имаше нужда от теб.

— А сега?

Тя изгаси цигарата си и веднага запали друга.

— Аз загубих брат си, моя единствен брат. Също както и ти. При тези обстоятелства омразата е безсмислена, нали? Във всеки случай срещата му с теб преди около две седмици беше много важна за него.

— Ако само ми беше казал колко болен е бил наистина...

— Каква полза щеше да има от това? Във всеки случай постъпил е правилно, като не ти е казал. Съвсем сигурна съм, че и в писмата, които ти пишеше, не е споменал нито веднъж за депресията си или че е бил уволнен. Джак имаше чувство за собствено достойнство. И точно, той смяташе, че те е обременил предостатъчно и не искаше да те кара да се чувстваш виновна. И това, което ми повтаряше всеки пореден път, беше колко му липсваш и колко съжалява.

— Не съм чела писмата му.

— Прочети ги сега.

— Изхвърлих ги.

Мег сви рамене.

— Той те обичаше, Сара. Да можеше да видиш лицето му, когато говореше за теб! Някак си като че ли сияеше, дявол да го вземе. Никога друг път не съм виждала такова нещо. Не разбирах това, честно казано, защото никога и към никого не съм изпитвала такова нещо. Е, да кажем, че брат ми не беше най-добрият човек. Направи няколко непростими грешки. Имаше ужасния навик да се панира. И, господи, как ненавиждаше сам себе си за това, че на два пъти е постъпил нечестно с теб. И затова, че е предал Ерих. Както също се мразеше и за това, че не постъпва честно с Дороти и децата. Но аз знам, че той с цялото си сърце се стараеше да премине през живота, макар и препъвайки се, като всички нас. Стараеше се да направи най-доброто, което беше по силите му. Което, може би не беше кой знае колко много. Но поне истински те обичаше. Без да поставя условия. А колко пъти може да се случи това в живота на човека? И на колко хора?

Знаех отговора на този въпрос, но не го произнесох на глас. Защото просто не можех.

— Искаш ли да направиш нещо за мен? — попитах накрая.

— Съмнявам се. Но, хайде, казвай.

— Искам да накараш Дороти да се срещне с мен.

— Няма да стане. Аз може да не те мразя вече. Но тя те ненавижда. Винаги те е ненавиждала. А сега... сега жената има достатъчно проблеми за решаване, и без да ѝ се налага да ти прощава. Което — мога да ти се закълна — тя никога няма да направи.

— Не искам да ми прощава. Искам просто да...

— Не желая да знам какво смяташ да правиш. Но няма начин снаха ми да се съгласи да се срещне някога с теб.

— Изслушай ме — казах аз.

Мег точно това и направи. Мълча една-две секунди, след като свърших да говоря.

— Добре — каза тя. — Ще видя какво мога да направя.

Няколко дни по-късно тя ми се обади вкъщи.

— Говорих с Дороти. Трябваше доста да я обработвам, но тя се съгласи да се срещнете. Не съм й давала много обяснения. Всъщност говорих доста мъгляво — настоявах единствено да се срещнете. Повярвай ми, тя нямаше никакво желание да те вижда. Но аз я убедих, като й казах, че ти имаш да обсъдиш с нея въпрос от особена важност. Но не очаквай нищо приятно от тази среща, Сара. Тя има чувството, че ти си причина за нещастieto й.

— Права е. Аз съм причината.

— На ъгъла на Амстердам и 86-та има кафене. Можеш ли да дойдеш там утре в четири? Уредих си да изляза от работа по-рано, за да мога да пазя Чарли и Кейт, докато тя е на срещата с теб.

Съгласих се. Следващият следобед бях в кафенето малко преди четири. Намерих едно сепаре в дъното. Поръчах си чай и констатирах, че неистово го бъркам, докато чаках Дороти да дойде. Тя се появи с десет минути закъснение. Беше облечена в скромна пола от туид и блуза, купена от „Пек енд Пек“. Изглеждаше много уморена — начинът, по който косата й беше събрана в кок отзад, още повече подчертаваше тъмните сенки под очите й. Тя не ме поздрави. Каза само:

— Искала сте да ме видите.

— Благодаря, че дойдохте — казах аз, като усетих напрежението в гласа си. — Кафе?

Тя отказа със завъртане на глава.

— Нещо друго. Чай? Горещ шоколад? Сандвич?

— Нищо. Вие пожелахте да се срещнете с мен. Ето, тук съм. Имам на разположение двайсет минути. Затова трябва да побързате.

— Добре... — казах аз, като прочистих гърлото си. Не знаех как да обърна разговора към темата, по която исках да говорим. — Мег ми каза, че изпитвате известни трудности.

— Снаха ми говори повече, отколкото е необходимо. Моите трудности са си моя работа, а не ваша.

— Не се опитвам да нахалствам или да любопитствам. Просто искам да ви помогна.

— *Да ми помогнете?* — каза тя с пресилен смях. — Вие да *помогнете* на мен? Не, благодаря.

— Разбирам какво чувствате...

— Не се опитвайте да заемате покровителствена позиция спрямо мен, госпожице Смит.

— Не правя това.

— Тогава не ми казвайте как се чувствам. Знам как се чувствам. Чувствам се *бясна*. Бясна, че преди десет години нямах смелостта да кажа на Джак, че не е необходимо да се женим само защото съм бременна. Бясна съм и затова, че останах женена за него, след като между нас вече нямаше любов. И бясна, че нямах куража да сложа край на този брак веднага, след като той ми каза за вас.

— Никога не съм настоявала той да ви напусне.

— О, знам това много добре. Той ми каза, че вие отказвате да играете ролята на победоносната разрушителка на семейството; че вие *прекрасно разбирате* неговата нужда да запази семейството си, независимо от това, че *го обожавате*.

— Аз наистина го обожавах.

— Моите поздравления. И той беше точно толкова лигав, когато ставаше дума за вас. Да живееш с него, беше все едно че живееш с влюбен пубертет. Не мога да разбера защо, по дяволите, понасях това.

— Защо се *примирихте* тогава?

— Защото имахме дете. Защото бях възпитана да вярвам, че човек плаща за грешките си. Защото бях също така възпитана да вярвам, че приличието значи всичко. И защото съм *глупава*, слаба жена, която не събра сили да признае, че *може* да живее и без съпруг. А после, разбира се, се оказа, че моят съпруг е глупав, слаб човек, който освен това и доносници за другите.

— Той е направил това единствено защото се е страхувал, че ще остане без работа и няма да има възможност да издържа вас и Чарли.

— Да не би да го защитавате? Особено след като осакатихте глупака емоционално и го отхвърлихте? Във всеки случай огромната ирония беше, че с превръщането си в доносник, той изгуби всичко: вас, работата си, мен за известно време...

— Но вие го приехте обратно...

— Още една слабост от моя страна. Той липсваше ужасно на Чарли. Аз реших, че детето има нужда от баща си.

— Но не и вие.

Дълго мълчание.

— Имах нужда от него, разбира се. Не го обичах, но... все така имам нужда от него. А после, след като се разболя... Странно е, нали, как понякога откриваме истинските си чувства към другите доста късно. Беше ужасно да го гледам как умира. Ужасно. И изведнъж отчаяно исках той да остане жив. На всяка цена! Затова замина за Бостън, защото аз бях научила за лекаря — специалист в „Мас Дженерал“, който прилага нов метод за лечение на левкемия. Джак не искаше да отиде — главно, защото знаеше колко ще струва и защото нямахме толкова пари. Но аз настоях. Исках той да живее.

— Тогава значи вие всъщност сте го обичала.

Тя сви рамене.

— Накрая. Да. Когато най-после се бе освободил от вас.

Не казах нищо.

— Той нито веднъж ли не ви потърси, след като се върнахте? — попита тя.

— Не.

— Истината ли ми казвате?

— Да — казах аз, полагайки всички усилия да звуча искрено.

— Щастлива съм да чуя това. Защото не исках той да ви види отново. Защото вие не заслужавахте...

Тя замълча и започна да къса салфетката на масата.

— Как ви мразех! — прошепна тя. — И причината беше, че ви бе дал любовта си.

— Но след това аз я отхвърлих.

— Да, така е. И трябва да призная нещо много грозно — бях толкова доволна, когато направихте това. Защото си мислех: тя ще съжалява. И вие наистина съжалявахте.

Отново не казах нищо. Тя хвърли настрани раздраната салфетка. Замълчахме и двете. Накрая аз казах:

— Знам, че имате финансови проблеми.

— Вас това какво ви засяга?

— Искам да ви помогна.

— В никакъв случай!

— Моля ви, изслушайте ме. Когато Ерик умря, оказа се, че има застрахователна полица от Ен Би Си за четирийсет и две хиляди долара. Аз инвестирах сумата. Сега тя е почти шейсет и пет хиляди. Това, което искам да ви предложа, е следното — давам ви веднага осем хиляди долара, за да уредите дълговете си, свързани с лечението и погребението. А с останалите петдесет и седем хиляди учредявам фонд на името на Кейт и Чарли. Фондът ще дава доход, който вие ще можете да използвате, за да платите обучението им в училище и евентуално в колеж, а и за всичко друго, което сметнете...

Тя ме прекъсна.

— Какво искате срещу това?

— Нищо.

— Не вярвам.

— Така е наистина.

— Значи искате да дадете на мен и на децата ми близо шейсет хиляди без никакви условия?

— Точно така.

— Защо?

— Защото е правилно да постъпя така.

— Или може би защото това е начин да успокоите съвестта си.

— Да, може би е така.

Тя взе друга салфетка и започна да я къса.

— Без условия? — повтори тя и ме изгледа.

— Без никакви условия.

— Не приемам подаяния.

— Това е подарък, а не подаяние.

— А вие от какво ще живеете, когато остарееете и няма да можете да пишете повече колони из вестниците?

— Получих съвсем прилично обезщетение след развода си. То е изцяло инвестирано. Един ден ще ми осигури добра пенсия.

Салфетката се разпадна в пръстите ѝ.

— Вие не можете да имате деца, нали? — попита тя.

Срещнах погледа ѝ.

— Така е — не мога да имам деца. Той ли ви каза това?

— Да, той, за да успокои страховете ми, че може да създаде второ семейство с вас и след това да изчезне. Тогава бях наистина доволна от това, че вие никога няма да имате деца. Не е ли ужасно?

Ето, виждате колко много ви мразех. Но в съзнанието ми вие застрашаваше всичко, което имах.

— Не е ли това винаги основание за омраза?

— Вероятно е така.

Пауза.

— Искам да вземете парите, Дороти.

— И ако ги взема...

— С това въпросът се изчерпва. Парите стават ваши.

— Този... подарък... Нали няма никога, *никога* да ви даде каквито и да било права по отношение на Кейт или Чарли...

— Не очаквам подобно нещо.

— Няма и да го получите. Това е единственото условие, което поставям аз по отношение на този подарък — ще го приема само ако вие се съгласите, докато съм жива, никога да не се опитвате да установите връзка с децата ми. И още нещо — след днешния ден искам никога отново да не ви видя.

Без да се колебае, аз казах:

— Разбира се.

— Давате ли ми дума?

— Имате думата ми.

Мълчание. Тя извади от чантата си малък бележник и писалка. Написа име и номер на листче хартия, после го откъсна и ми го подаде.

— Това е телефонният номер на моя адвокат. Можете да разговаряте с него за учредяване на фонда.

— Ще се свържа с него утре сутрин.

Мълчание.

— Знаете ли какво си мисля понякога? — каза тя след малко. — Че ако тогава, онзи следобед, не бях попаднала случайно на вас в Сентръл парк... Спомням си така ясно този следобед... Бяхме излезли на разходка. Той беше се изморил. Искаше да се връщаме вкъщи. Но денят беше толкова хубав, че аз настоях да спрем на полянката край езерото. Изведнъж там се оказахте вие... и всичко се промени. Всъщност стана само защото го помолих да се поразходим още малко край езерото.

— Но не става ли всичко така? Случайно, по съвпадение...

— ... и по избор. Нещата могат да станат случайно — като това, че забременях, или това, че вие срещнахте един бивш любовник със

семейството му в парка. Но след това идва ред да избираме. И това е, с което ни се налага да живеем — не случайността, не течението, а изборът, който правим, когато попаднем в него. Защото той е онова, което наистина определя съдбата ни.

Тя погледна часовника си.

— Трябва да тръгвам.

Стана. Станах и аз.

— Е, довиждане — казах аз.

— Довиждане.

После тя бързо докосна ръкава ми и каза две думи: „Благодаря ви“.

Не я видях никога повече. Не се приближих до децата. Изпълних условията, които тя постави. Удържах думата си.

До смъртта ѝ.

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ

КЕЙТ

ЕДНО

„До смъртта й.“

Това беше краят. Държах последната страница в ръка и гледах съсредоточено този последен ред. След малко я оставих да падне върху останалите страници, разпилени на огромна купчина на пода до дивана. Облегнах се назад. Втренчих празен поглед през прозореца, като се опитвах да мисля, макар да не знаех какво да мисля. Ранната зора започваше да изсветлява тъмното небе. Погледнах часовника си. Шест и петнайсет. Бях чела цяла нощ.

Най-после си наложих да стана. Отидох в банята. Свалих дрехите си. Стоях много дълго под душа. Облякох се. Направих си кафе. Докато то се вареше, събрах всички страници и ги върнах в кутията, с която бяха дошли. Изпих кафето. Взех палтото си и кутията. Излязох от апартамента. Портиерът ми спря такси. Казах на шофьора да кара към 42-ра улица и Първо авеню. Докато обикаляхме из града, включих мобифона си и набрах един номер. Мег отговори с „Ало“, придружено с бронхиален хрип.

— Идвам при теб — казах аз. — Веднага.

— По дяволите, колко е часът? — каза тя.

— Малко след седем.

— Боже господи! Да не се е случило нещо?

— Да. Цяла нощ четох.

— Чете какво?

— Мисля, че знаеш какво.

Мълчание, което наруших аз:

— А мисля, че знаеш и къде бях снощи.

— Нямам представа — промърмори тя.

— Лъжкия.

— И с по-лоши думи са ме наричали. Да си облека ли огнезащитна дреха, преди да дойдеш?

— Облечи си — казах и затворих.

Всъщност, когато пристигнах, я заварих облечена в мъжка пижама и стар халат за баня. Задължителните две цигари вече димяха в

един пепелник. Телевизорът беше включен на Си Ен Ен, а звукът му беше прекалено силен. Както винаги до едно кресло имаше купчина книги и списания. На малката маса, която служеше за маса за хранене и за писалище, все още чакаха да бъдат прибрани остатъците от последната ѝ вечеря — недоизядено китайско ядене, доставено вкъщи. Апартаментът беше такъв, какъвто го бях познавала през всичките четирийсет и четири години на живота си. Точно такъв е бил вероятно и когато Сара го е видяла вечерта след погребението на баща ми през 1956.

— Повече никога няма да ти проговоря — казах аз, като влязох и хвърлих кутията на дивана.

— Колко мило — каза тя и изключи телевизора. — Какво ще пиеш — кафе или кафе?

— Искam кафе. И обяснение.

— За какво? — попита тя, като ми сипа кафе от старата си електрическа кафеварка.

— Не се прави на невинно момиченце, Мег. Не ти отива.

— А пък аз си мислех дали да не опитам като „невинно момиченце“ за Коледа.

— Страшна книга — казах аз, като кимнах към кутията. — Да разбирам ли, че си я чела?

— Да — каза тя. — Прочетох я.

— Да не би да ти е платила да я редактираш?

— Четох я като нейна приятелка.

— А, да. Забравих. Най-случайно се оказа, че ти и тайнствената жена сте били близки приятелки през последните четирийсет години. И сега, предполагам, ще ѝ помогнеш да отпечата книгата си?

— Тя не иска да я отпечата. Написа я за самата себе си.

— Тогава защо ме накара да я прочета?

— Това е част от живота ти. Трябваше да научиш за нея.

— Трябваше да науча това сега? Веднага след погребението на майка ми?

Тя сви рамене и не каза нищо.

— Ти трябваше да ми кажеш, Мег. Трябваше *всичко* да ми кажеш още преди години!

— Права си, трябваше. Но Дороти беше непреклонна. Беше заявила съвсем ясно, че няма да вземе и стотинка от фонда, ако някой

от вас двамата нещо научи.

— Тя *въобще* никога не е трябвало дори да се допре до този фонд.

— В този случай ти нямаше да получиш изисканото си образование из разни частни училища.

— Голяма работа!

— Голяма работа е... И ти знаеш това. Защото на Дороти ѝ трябваше огромна сила, за да направи това, което направи. Господи, опитай се да си представиш това — да трябва да разчиташ на парите на бившата любовница на мъжа си, за да дадеш образование на децата си.

— Но аз мислех, че чичо Рей плаща за нашите училища и колежи.

— Рей никога не е дал на майка ти нито стотинка. Той беше страшно стиснат, истински бял англосаксонски протестант. Без деца, с голяма адвокатска практика от най-висока класа в Бостън и с още по-голяма банкова сметка. Но когато сестра му и мъжът ѝ наистина затъваха — след като Джак изгуби работата си в „Стийл енд Шеруд“ — Рей се престори на беден. Дори и когато Джак умираше в болницата „Мас Дженерал“, това животно не дойде нито веднъж да го посети... независимо от това, че болницата се намираше на десет минути път от дома му на Бийкън Хил. Нещо по-лошо, не изгуби и особено много време да утешава сестра си. Един-единствен обяд, на който е казал на Дороти, че не е трябвало никога да се омъжва за „този нескопосан бруклински ирландец католик“. След този случай Дороти почти не му говореше. Но както и да е, не смятам, че *въобще* се обичаха кой знае колко. Той никога не е одобрявал нещо, *каквото и да било то*, което Дороти правеше. Особено що се отнася до брат ми.

— Но въпреки това, на мен непрекъснато ми се казваше, че Рей е моят велик благодетел.

— Майката ти трябваше да измисли някаква легенда за парите. Бог знае колко ѝ се е повръщало, че е принудена да приеме подаръка на Сара. И макар че не говореше много за това, знам, че се ядеше отвътре. Но тя беше образец на практичност. С парите, които изкарваше като библиотекарка, тя не можеше да си позволи да ви даде добро образование. Затова реши да преглътне гордостта си — както

всъщност винаги беше правила, глупачката му с глупачка — и да направи най-доброто за вас.

— Искаш да кажеш, като например да пази цялата тази история в тайна от мен, докато наближа четирийсет и пет години?

— Беше непреклонна в решението си, че никой от вас не трябва да знае за това. Защото тя, мисля аз, се страхуваше какво можете да си помислите за нея и за баща ви. Както и да е, около седмица преди да умре отидох да я видя в „Ню Йорк Хоспитал“. Тя знаеше, че ѝ остават още няколко дни, и ме попита: „Когато вече няма да ме има, ще ѝ кажеш ли?“. Отговорих ѝ, че ще си заключа устата, ако тя иска това. „Направи каквото намериш за добре — рече ми тя. — Но ако решиш, че е по-добре Кейт да научи, накарай *онази жена* да ѝ каже. Всичко това е точно толкова част от нейния живот, колкото и от моя“.

— Но откъде би могла тя да знае каквото и да било за Сара?

— От време на време ме питаше за нея. Тя знаеше, че Сара и аз сме станали близки приятелки, че поддържаме доста редовно връзка. Както, разбира се, знаеше, че чрез мен Сара научава за твоя живот.

— *Научава за моя живот?* Ако съдим по фотогалерията във входното ѝ антре, като не споменаваме дори албума, който тя ми изпрати, било е нещо повече. С твоя помощ.

— Права си. Аз ѝ давах всички снимки. Дадох ѝ и всичките изрезки от вестниците. Държах я в течение на всичко, което ставаше с теб. Защото тя искаше да знае.

— Мама не се ли сърдеше за това?

— Нищо не казваше. Но около десет години след смъртта на Джак, тя подхвърли мимоходом, че „тази жена си изпълни обещанието и наистина се държи настрани от нас“. Две години по-късно — когато ти играеше в мюзикъла „Момичета и войници“ в училище — Сара дойде на представлението. Седях заедно с майка ти и знам, че Дороти я забеляза. Но нищо не каза. Както и не каза нищо, когато Сара се появи на дипломирането ти в „Бриърли“ и „Смит“. И тогава Дороти знаеше, че тя е там, но отбеляза, че Сара спазва правилата на играта. А мисля и че по нейния странен начин майка ти беше доволна, че Сара се интересува толкова много от теб и как върви животът ти. Помисли си — по времето, когато ти завърши „Смит“, баща ти беше мъртъв вече двайсет години. И Дороти разбираше, че фондът е помогнал страшно

много за отглеждането ви, твоето и на Чарли. Затова, по нейния начин, без да говори, тя беше благодарна.

— Но никога не са се срещнали отново, така ли?

— Да. Четирийсет и три години без нито една дума... а живеяха само на седем пресечки разстояние една от друга. Но ти знаеш какъв човек беше майката ти — поничка със стоманена арматура отвътре.

— Ти ли ще ми кажеш? Да спориш с нея, беше все едно да се бориш с Джими Хофа^[1].

— Ето, виждаш ли. Но макар че беше упорита като муле, тя беше и дяволски етична. Затова и ми намекна, че трябва да научиш цялата истина. Трябваше да ти каже, Кейт. Защото това беше мълчаливият начин, по който майката ти даваше на Сара да разбере, че не напуска света с лоши чувства към нея. Това беше жест, един вид опрощение. Последната мисъл на Дороти за това сигурно е била: „След като вече няма да ме има, защо да не я оставя да се запознае с Кейт?“.

— Тогава защо ти просто не ни запозна?

— Защото твоята майка имаше последната дума и по този въпрос: „Ако тази жена реши, че иска да се срещне с Кейт, трябва да ми обещаеш, че няма да кажеш на Кейт нищо предварително. Всъщност не искам да признаваш, че въобще познаваш тази жена. Нека тя *сама* намери начин да влезе във връзка с Кейт и да видим тогава дали Кейт ще иска да я чуе“.

Поклатих глава онемяла. Не исках да повярвам. Но това беше типичен за мама ход. Проща... но и малко жило — *научи си урока*, като част от опрощението. Тя винаги добре бе знаела как да накара човекът да си извлече поука, но и да маскира това в същото време с димната завеса на добрите маниери и приличието. Това, без съмнение, беше последното ѝ гениално изпълнение. Знаела е — *дявол да го вземе* — че ще се държа арогантно и ще окажа съпротива на всичките опити на някаква бабичка, която съм сложила в графата *луда*, да се срещне с мен. А е знаела също така и че Сара има достатъчна твърдост, за да постигне каквото иска, и да ми наложи да се срещна с нея. А след това? След това ще знам всичко, но само *версията* „Сара“. Ако мама беше искала да покаже нещата от своя гледна точка, тя щеше сама да ми разкаже всичко, преди да умре. Или щеше да ми остави дълго писмо с обяснения. Вместо това, по някакви причини, които все още не можех да разбера, тя беше предпочела да не каже нищо... и да приеме

риска да ме остави да науча всичко от Сара, макар и само от нейната гледна точка. И това решение крайно ме озадачи.

— Все пак трябваше да ме предупредиш, че към мен лети бомба — казах аз.

— Обещанията трябва да се изпълняват — каза Мег. — Майката ти ме накара да се закълна върху цяла камара библии, че няма да ти кажа нито една шибана дума. Знаех си, че след като най-после Сара се срещне с теб, няма да останеш в моя фен клуб. Но... какво мога да кажа? Ако има едно нещо, на което католицизмът ме е научил, то е как да пазя тайна.

— Сигурна ли си, че Чарли нищо не знае?

— Господин Самосъжаление? Даже и като дете прекарваше времето си, най-вече като се окайваше и почти нищо наоколо не забелязваше. И след като не благоволи нито веднъж да дойде да види майка ти през последните петнайсет години... Не-е, Чарли, сладкото момченце, съвсем нищо не подозира. И така ще си остане. Освен ако ти не решиш да му кажеш.

— Защо да правя това? Особено след като това ще затвърди убеждението на Чарли, че е с дисфункционална наследственост. А като разбере, че татко е бил доносник...

Тя изведнъж се нахвърли върху мен.

— Да не си посмяла никога, *никога* да го наречеш така отново! — Гласът ѝ беше студен, разярен.

— Защо пък не? — казах аз. — Само няколко живота е съсипал горкият. А сега — хоп! — връща се да вгорчи и моя.

— Колко жалко, *сладурче*, колко дълбоко съжалявам, че деликатната ти психика е разстроена, защото си научила, че баща ти е бил сложна личност.

— *Сложна*? Направил е някои наистина ужасни неща.

— Така е. Но, господи, как плати той за тях! По същия начин както и Сара плати за грешките си. Човек не може да мине през живота, без да плати скъпо за всяко нещо, което не е свършил както трябва.

— Ти ли ще ми кажеш? Аз съм рекламният образ на плаката „Нека да сбъркам“.

— Не, ти си рекламният образ на самобичуването. А това е тъпо.

— Е, това съм аз — Мис Отказва да бъде щастлива. Голямата традиция на семейство Малоун.

— В кое семейство нещо не скърца? Кое семейство няма нещо миризливо, скрито на тавана? Чудо голямо! Но това, за което дяволски ми е мъчно... това, което нито аз, нито майка ти успяхме да проумеем... е защо през последните десет години ти изглеждаше така дяволски упорито разочарована от всичко. Особено от себе си.

— Защото съм разочарована.

— Не говори така.

— Защо не? Провалих всички: мама, сина си. Даже и това лайно — бившия ми мъж. И себе си. Аз наистина се провалих.

— Съвсем не е така — каза тя, като се опита да ме хване за ръката.

Дръпнах я.

— Не. Така е.

— Знаеш ли какво открих преди известно време? Всичко в живота е по същността си катастрофа. Но общо взето повечето случаи не завършват нито щастливо, нито трагично. Те просто *свършват*. И обикновено са някаква боза. Така че, като знаеш, че всичко е обречено на провал, е, ами...

— О, разбрах. Трябва да се опитам да живея щастливо въпреки провалите.

— Че какво, щастието да не е държавно престъпление?

— Щастието не е мой предмет.

— Беше твой, забрави ли?

— Да, но това беше, преди да започна да правя грешки...

— По отношение на мъжете, искаш да кажеш.

— Може и така да се каже.

— Виж какво, аз мога да напиша по цял том за всяко проклето разочарование и болка, и поражение, които съм преживяла. Е, и какво? Ужасни неща се случват на всеки. Това е основният закон на живота. Както и още едно нещо — нямаш друг избор освен да вървиш напред. Щастлива ли съм? Не особено. Но не съм и нещастна.

Загледах се в чашата си. Не знаех какво да кажа, не знаех какво да мисля, какво чувствам вече.

— Връщай се вкъщи, Кейт — каза Мег нежно. — Имаш нужда от сън.

— Най-невярното изказване на годината — опонирах ѝ аз, като се измъкнах от стола.

Стана и тя.

— Мисля, утре да се обадя на адвоката на мама — казах аз. — Време е завещанието да получи официална заверка. Не че има кой знае какво в него. Така, както аз виждам нещата, фондът трябва да се е изчерпал напълно към времето, когато аз съм завършила колежа.

— Тя използваше парите разумно, и то само за вас двамата.

— Никога нищо не съм искала от нея.

— Не, искаше. Като всяко дете и ти искаше идеален родител, родител без недостатъци. Но вместо това откри, че и тя е объркана. Като всички останали.

Облякох си палтото. Тя взе кутията и каза:

— Не си забравяй книгата.

— Не е моя книга. И какво ще кажеш да ѝ я върнеш ти?

— О, не — отвърна тя, като сложи кутията в ръцете ми. — Няма да ти ставам пощаджия.

— Не искам да я виждам.

— Тогава занеси кутията в пощата и ѝ я изпрати.

— Добре, добре — казах аз отегчено. Взех кутията и стигнах до входната врата. — Ще ти се обадя утре — додадох оттам.

— Значи пак си *говорим*?

— Имаме ли друг избор?

— Дявол да те вземе — промърмори тя, като бързо, но силно ме целуна по бузата.

Взех такси пред сградата на Мег. Дадох на шофьора домашния си адрес. По средата на пътя му казах, че съм решила да сменя посоката. Отивахме към Западна 77-ма улица.

Достигнах сградата около осем часа. Натиснах звънеца на домофона до външната врата. Тя отговори. Звучеше съвсем събудена. Когато чу гласа ми, веднага ми отвори. Беше точно така грижливо облечена и спокойна, както и преди.

— Каква приятна изненада! — възкликна тя.

— Няма да остана. Просто исках да ви върна това.

Подадох ѝ кутията.

— Прочетохте ли го вече?

— Да. Прочетох го.

Стояхме, без да знаем какво още да си кажем.

— Моля ви, влезте — каза тя накрая.

Поклатих глава.

— Моля ви — настоя тя. — За една минута само.

Влязох. Не си съблякох палтото. Седнах на едно от креслата. Не приех поканата ѝ да пия кафе или чай. Известно време не казах нищо. И тя благоразумно не се опита да започне какъвто и да било разговор. Просто седеше срещу мен и чакаше аз да започна да говоря.

— Искане ми се да не бях прочела книгата ви — казах аз най-накрая.

— Разбирам.

— Не. Не разбирате — казах аз тихо. — И няма да можете да разберете.

Пак мълчание.

— Джак Малоун, този от вашата книга... Той не е татко, за когото мама ми е разказвала. Искане да кажа, той беше мистър висок морал, мистър добър ирландец католик. Винаги съм чувствала... не знам... че ако трябва да се сравни с него, мама е по-незначителна като личност. Някаква си училищна библиотечарка, която води тягостен живот с две деца в претъпкан апартамент и която изглеждаше до такава степен притеснена, че на никой друг мъж не би му и хрумнало да се ожени за нея.

— Мег ми казваше, че излизала с мъже от време на време.

— Да, когато бях дете, имаше един-двама, с които се срещаше, но от средата на седемдесетте не мисля, че е имало някой въобще. Може да се е чувствала достатъчно предавана от нашия скъп татко.

— Може би сте права.

— Вие сте съсипали живота ѝ.

Тя сви рамене.

— Това е едно от тълкуванията. Но да остане с него, беше неин избор. И този избор определи по-нататъшния ѝ живот. Правилен ли е бил? Аз не бих приела подобно положение на нещата. Щях да го изхвърля. Но така бих постъпила аз — не майка ви. Така че кой може да каже дали този избор е бил правилен или неправилен. Бил е просто избор.

— Така, както вие сте избрали да бъдете мой ангел хранител. „Някой, който да бди над мен.“ Не намерихте ли нещо по-полезно да

направите със собствения си живот, госпожице Смит? Или до такава степен не можахте да се примирите със загубата на страхотния Джак Малоун, че трябваше да прехвърлите вниманието си върху дъщеря му? Или, хайде да позная, това е бил вашият начин на покаяние.

Тя ме погледна в упор. Гласът ѝ остана спокоен.

— Мег ме предупреди, че вие не признавате взимането на пленници...

— Може би съм малко разстроена — казах аз. — Извинете.

— Имате право да бъдете разстроена. Много ви се събра. Но само за информация — след смъртта на баща ви, аз се отказах от журналистиката...

— Вие? Тази, която винаги е имала нужда от публика? Не ви вярвам.

— Опротивя ми звукът на собствената ми пишеща машина и моето повърхностно заиграване с нещата. Започнах да се занимавам с издателска дейност. Бях редактор в „Рандъм Хаус“ в продължение на трийсет и пет години.

— И никога не се омъжихте отново?

— Не, но не ми липсваше мъжка компания. Когато „аз“ я исках.

— Значи така и не можахте да приемете загубата на баща ми?

— Никой никога не можа да замени Джак. Но се научих някак да живея без него. Просто се наложи. Разбира се, мисля за баща ви всеки ден. Така, като и за Ерик мисля всеки ден. Но Джак е мъртъв... от колко вече?... Господи, четирийсет и четири години. А Ерик от още повече. Това е минало.

— Не, това е вашето минало.

— Точно така. Моето минало. Нещата в живота, които аз съм избрала. А искате ли да ви кажа нещо доста забавно? Когато умра, цялото това минало ще изчезне заедно с мен. Това е най-поразителното нещо на старостта — да откриеш, че цялата ти болка, цялата ти драма са нещо съвсем преходно. Носиш ги със себе си. После, един ден си отиваш... и никой не знае нищо за романа, който е бил твоят живот.

— Освен ако човек не го разкаже на някого. Или не го напише.

Тя се усмихна леко.

— Вероятно е така.

— Каква беше целта ви, когато ме накарахте да прочета упражнението ви по литература на другия ден след като погребях

майка си? — попитах аз, като кимнах към кутията. — Да ми разкриете няколко ужасни семейни тайни и, като правите това, *да споделите с някого болката си?*

Господи, какво говоря аз? Тя отмина сарказма ми с леко присвиване на рамене.

— И Мег, и аз сметнахме, че трябва да прочетете това.

— Защо го написахте?

— Написах го за самата себе си. А може би и за вас... Макар че не знаех дали ще живея достатъчно дълго, за да мога да ви го дам и да можем най-после да се запознаем.

— Имате много интересен начин за организиране на срещи, госпожице Смит. Не можехте ли да почакате малко? Искам да кажа, та аз погребях майка си преди два дни!

Отново аристократично присвиване на раменете.

— Съжалявам, ако...

— И защо ме преследвахте?

— Не съм ви преследвала. Дойдох на погребението, защото чувствах, че трябва да дойда, да покажа уважението си...

— И предполагам, че вие се обадохте в апартамента на майка ми след погребението...

— Да, аз се обадох. Мег ми беше казала, че сте решили да останете да спите там и аз просто исках да чуя гласа ви и да се уверя, че сте добре.

— Очаквате да ви повярвам?

— Истина е.

— Както и очаквате да повярвам, че когато сме росли, вие наистина нито веднъж не сте видели нито мен, нито брат ми, въпреки че поради някакви ваши съображения, вие сте финансирали нашето образование?

— Казах, че не съм се приближавала към вас. Това не означава, че не съм присъствала на вашето дипломиране в „Смит“ или „Бриърли“.

— И не ме гледахте, когато играх сестра Сара в училищната постановка на „Войници и момичета“?

— Да — каза тя с лека усмивка. — Там бях.

— А не открадвахте ли някой и друг момент да погледнете и Чарли през детството му?

Тя поклати глава.

— Естествено, бях доволна, че фондът му помогна да получи образование. Но не съм следила така отблизо развитието му.

— Защото той е бил детето, което ви е разделило с баща ми?

— Може би. Или може би, защото той беше детето, което аз можех да имам с баща ви.

Мълчание. Виеше ми се свят. Внезапно страшно ми се доспа.

— Трябва да си вървя. Много съм изморена...

— Разбира се, че сте изморена — каза тя.

Отиде да донесе палтото ми. Взех го от нея.

— Щастлива съм, че най-после се запознахме, Кейт.

— Сигурна съм, че е така. Но искам да знаете нещо — това е последният път, в който се виждаме. Стойте настрана от Етан и мен. Ясно ли е?

Тя остана спокойна. Как го постигаше?

— Както искате, Кейт — каза тя.

Отправих се към вратата. Тя мина пред мен и ми я отвори. Докосна ръката ми и я задържа.

— Знаете ли, точно като... него сте.

— Вие не знаете нищо за мен...

— Мисля, че знам. Защото знам, че за разлика от брат ви, вие никога не изоставихте Дороти. Както сега знам, че Мег, която страшно много ви обича, може да разчита винаги на вас. На нея просто ѝ се иска да сте по-щастлива.

Освободих се леко от ръката ѝ.

— И аз искам това — казах аз и си тръгнах.

[1] Дж. Е Хофа (1913–1975) — американски профсъюзен деец, шеф на международния синдикат на шофьорите превозвачи. — Б.ред. ↑

ДВЕ

Веднага щом се намерих извън сградата, тръгнах бързо по улицата. После изведнъж седнах на стъпалата на една сграда от кафяв камък, за да се поуспокоя. В главата ми се въртяха хиляда и една мисли — всичките объркани, тревожни. И не можех да престана да се питам дали това не са същите стъпала, на които беше седял и бе плакал баща ми, когато Сара му е казала, че всичко е свършено.

Другата ми натрапчива мисъл беше, че имам нужда от сън. Насилих се да стана. Намерих такси и се върнах вкъщи. Отбих се в офиса на Мат. Водихме цивилизован, неутрален разговор. Каза ми, че е завел вчера Етан в клуба за игри „Никс“ и че синът ни очаква с нетърпение да ме види днес следобед. Благодарих на Мат, че се грижи за Етан през последните няколко дни. Той ме попита как съм.

— Странно беше някак — отвърнах вяло.

— Звучиш изморено.

— Изморена съм.

Споменах, че съм му благодарна за разбирането, което е проявил последната седмица. Мат започна да разправя нещо от рода на това, че се надява да бъдем приятели.

— Естествено, ще се постарая заради Етан — отвърнах аз.

После затворих телефона и легнах в леглото си. Мислех за онази военновременна снимка на баща ми, която беше направила майка ми, когато и двамата са били в Англия. Там той беше млад, усмихваше се, може би си мислеше: „След някоя и друга седмица никога повече няма да видя жената, която сега ме снима“. Без съмнение същите мисли е имала и жената, която е гледала през обектива. „Хайде една снимка за албума — моят военновременен флирт.“ С какво тази снимка толкова ме вълнуваше, че цяла сложна история предстоеше да се развихри около мъжа от снимката и жената зад обектива. Но откъде са могли да знаят това? Може ли някой от нас някога да познае необяснимия момент, който решава съдбата ни?

Образът изчезна. Заспах. Будилникът ме събуди точно преди три. Облякох се и отидох да взема Етан от училище. По пътя се опитах

отново да проумея историята на Сара. Отново не успях и се чувствах объркана за почти всичко. Когато Етан се появи, тичайки през предната врата на „Алън-Стивънсън“, той бързо огледа тълпата родители и бавачки. Откри ме и ми се усмихна срамежливо. Наведох се да го целуна. Той ме погледна с безпокойство.

— Какво има, Етан?

— Очите ти са много червени.

— Така ли?

— Плакала ли си?

— Заради баба е, няма нищо.

Тръгнахме към Лексингтън авеню.

— Довечера вкъщи ли си си? — попита ме той.

Отново улових безпокойството в гласа му.

— Не само тази вечер. Казах на Клер, че може да не идва до понеделник. Така че и утре пак аз ще те взема от училище. После целия уикенд ще бъдем заедно и можем да правим каквото поискаш.

— Добре — каза той и ме хвана за ръката.

Тази вечер останахме вкъщи. Помогнах му да си напише домашното. Направих му кюфтета. Спазарихме се, че ако той се съгласи да изиграе две игри с мен на „Не се сърди, човече“, аз ще му позволя трийсет минути електронна игра. Правихме пуканки и гледахме видео. Почувствах, че не съм напрегната за първи път от седмици насам. Имаше само един миг, когато ми стана мъчно. Етан ме попита:

— Може ли утре след училище да отидем да видим динозаврите в музея?

— Както искаш.

— Тогава може ли утре вечер всички да гледаме филм тук?

— Искаш да кажеш — ти и аз? Разбира се.

— А татко?

— Мога да го поканя, ако искаш.

— И после в неделя ще се събудим и...

— Ако го поканя, той няма да спи тук, знаеш това. Но мога да му предложа, ако искаш.

Той не ми отговори и аз не продължих този разговор. Като че ли по взаимно мълчаливо съгласие ние изоставихме този въпрос и обърнахме отново погледи към телевизионния екран. Няколко минути

по-късно той придърпа ръцете ми по-плътно около себе си, като ми казваше по свой начин, без думи, колко трудно му е да живее в този свят на разделени родители.

На другата сутрин, след като оставих Етан на училище, се върнах в апартамента и се обадох на Питър Тугъс. Въпреки че той беше адвокат на майка ми през последните трийсет години, никога не бях използвала услугите му (когато се развеждах, разводът ми и другите приятни неща около него за мен движеше един стар мой приятел от Амхърст — Марк Палмър). Мама също не се виждаше много често с господин Тугъс. Освен за завещанието си, почти нямаше за какво друго да търси юридическа помощ. Когато се обадох, секретарката ме свърза веднага.

— Великите умове имат едни и същи мисли — каза той шеговито. — Бях решил да ви се обадя в близките дни. Трябва да придвижим нещата със завещанието.

— Бихте ли могли да намерите време да ме приемете днес около обяд? Не съм на работа до понеделник, затова мисля, че е най-добре, ако се срещнем сега, преди да са ме подгонили важни дела.

— Около обяд за мен е удобно — каза той. — Знаете ли адреса?

Не го знаех. Бях видяла Питър Тугъс за първи път на погребението на майка си. Оказа се, че кантората му се намира в една от онези старомодни сгради от трийсетте години, които все още се намират на Медисън авеню в частта му между 50-та и 55-та улици. Явно нямаше голяма клиентела, защото кантората му се състоеше от три семпли стаи, една секретарка и деловодител на непълнен работен ден. Господин Тугъс беше около шейсетгодишен. Среден на ръст, с попадала посивяла коса, тежки очила с тъмни стъкла и обикновен сив костюм, който изглеждаше отпреди дваисет години. Беше пълна противоположност на моя чичо Рей — маститият адвокат с изискана клиентела. Мама, без съмнение, точно затова бе избрала именно него. Като не забравям да спомена, че и хонорарите му бяха умерени.

Господин Тугъс излезе да ме посрещне в малкото преддверие, където работеше секретарката му. Той ме въведе в кабинета си. Имаше поочукано бюро от метал и дърво, старомоден метален канцеларски стол и две кресла, тапицирани с изкуствена кафява кожа, които стояха от двете страни на евтина салонна масичка. Кабинетът му изглеждаше така, като че ли е обзаведен с вещи, закупени от каталог за обезценени

стоки. Без съмнение, този тип скромност също е допаднала на мама. Това съвпаднаше напълно с нейния начин на живот.

Той ме покани да седна на едно от креслата и седна на другото. На масичката вече беше сложена папка с надпис „Госпожа Дороти Малоун“. Тя беше учудващо дебела.

— И така, Кейт — каза той с акцент, който ясно издаваше бруклински произход, — държите ли се?

— Имала съм и по-добри седмици. Тази беше малко необичайна.

— Така е. Извинете ме за моята откровеност, но може би ще ви трябва повече време, отколкото очаквате, за да се върнете към нормален живот. Да загубиш родител... майка си... това е много сериозна загуба. И никога не се приема лесно.

— Да — казах аз. — Започвам да разбирам това.

— Как е синът ви... Етан, нали?

— Добре е, благодаря. И съм силно изненадана, че знаете името му.

— Винаги когато се виждахме с майка ви, тя ми разказваше за него. Единственият ѝ внук... — Той замълча, защото усети, че е сбъркал. — Или поне единственият, когото виждаше редовно.

— Вие знаете, че съпругата на моя брат не...

— Да, Дороти ми разказа цялата история. Въпреки че никога не ми е споделяла, аз разбрах, че ѝ беше много мъчно.

— Моят брат е слаб човек.

— Поне дойде на погребението. Изглеждаше много разстроен.

— Заслужава да бъде разстроен. Максимата „по-добре късно, отколкото никога“ невинаги може да се използва за извинение, когато майка си, която си пренебрегвал почти напълно, е мъртва. И все пак... Всъщност ми стана мъчно за него. Което доста ме изненада, като се има предвид, че не съм известна с особено мекото си сърце.

— Вашата майка казваше друго.

— О, моля ви...

— Наистина. От начина, по който тя говореше за вас, мога да си направя извода, че ви смяташе за много лоялна дъщеря.

— Мама често приемаше нещата по превратен начин.

Господин Тугъс се засмя.

— Тя също казваше, че сте много възискателна към себе си.

— Това вярно е разбрала.

— Е, добре — каза той, като взе папката от масата, — да започваме ли?

Кимнах. Той отвори папката, извади един дебел документ и ми го подаде.

— Това е копие от завещанието на майка ви. Оригиналът се съхранява в сейфа ми и ще бъде изпратен днес за легализиране, ако вие, като единствен изпълнител на завещанието, приемете това. Искате ли малко време, за да прочетете документа или да ви го предам в резюме?

— Има ли в този документ нещо от личен характер, което трябва да знам?

— Не. Всичко е много ясно, много изчистено. Вашата майка оставя всичко, което притежава, на вас. Не поставя никакви условия по отношение на начина, по който вие ще решите да се разпоредите с наследството си. Каза ми, че е убедена, че ще постъпите разумно, когато трябва да решавате как да постъпите с фонда. Вие знаехте ли за съществуването на такъв фонд преди смъртта на майка си?

Поклатих глава.

— През последните два дни започнах да откривам страшно много неща.

— Кой ви каза за фонда? Госпожица Смит?

Трепнах.

— Вие познавате ли я?

— Лично? Не. Но майка ви ми разказа всичко за нея.

— Значи знаете за госпожица Смит и за баща ми?

— Бях адвокат на майка ви, Кейт. Знам, разбира се, историята на фонда. Имате ли нещо против да ви изложа развитието на финансовите въпроси?

— Не, разбира се.

— И така — започна той, като извади друг документ, — фондът е учреден през 1956... — Той прехвърли няколко страници. — ... с капитал при откриването му от петдесет и седем хиляди долара. Майка ви е теглила лихвите върху главницата в продължение на двайсет години. Но после, през 1976...

— Това е годината, през която завърших колежа.

— Точно така. Дороти ми спомена това веднъж. Както и да е, през седемдесет и шеста тя престава да тегли каквито и да било суми

от фонда.

— Защото фондът е бил изчерпан, нали?

— Съвсем не — каза той, като ме погледна леко развеселен. — Щом майка ви в продължение на двацет години е теглила само лихвите по него, това означава, че основната сума си е останала непроменена.

— Не разбирам.

— Много просто е. От хиляда деветстотин седемдесет и шеста година насам майка ви не е докосвала фонда въобще.

— И какво е станало с него?

— Какво е станало ли? — Той се разсмя. — Като всички нас и той е остарявал, разраснал се е. И за щастие хората, които са се занимавали с него... (той спомена името на известна брокерска къща), направили от името на майка ви много разумни инвестиции. Малък пакет ценни книжа, които наистина са донесли много добър приход.

Все още ми беше трудно да проумея.

— И така, казвате, че след като съм завършила колежа, тя не е изтеглила и стотинка от фонда?

— Точно така. Не се е докоснала до него... въпреки че и инвеститорът, и аз я насърчавахме да тегли изобщо от него. Но тя винаги твърдеше, че с това, което получава, живее прекрасно.

— Не е вярно — чух се да казвам аз. — На нея парите винаги едва са й стигали.

— Видно беше — каза той. — И затова решението ѝ да не се докосва до фонда малко ме озадачаваше. Особено, че — поради начина, по който портфейлът е структуриран — главницата се увеличи два пъти преди седем години. Така че към деветдесет и пета тя е нараснала на... — Той погледна някакви цифри. — ... триста петдесет и две хиляди долара и някакви центове.

— Боже господи!

— Чакайте. Има още. През деветдесет и пета година нейните инвеститори са взели добър дял от компании понастоящем занимаващи се с модерни информационни технологии, без да споменавам кои са мрежите. И, разбира се, от деветдесет и пета година насам пазарът беше непрекъснато добър. Кое то означава, че за пет години те всъщност са успели да удвоят главницата.

— Да я удвоят? — прошепнах аз.

— Точно така. И при приключване на работното време в петък миналата седмица — което е последният път, когато ги помолих да ми дадат текущите цифри — фондът е съдържал...

Още един поглед към колоната с числа.

— Така, ето го... седемстотин четирийсет и девет хиляди и шестстотин и дванайсет долара.

Мълчание.

— Сигурно има някаква грешка — казах аз.

— Мога да ви покажа компютърна разпечатка на текущия баланс. Майка ви имаше пари, без съмнение. Много пари. Тя просто беше предпочела да не ги харчи.

Едва се сдържах да не кажа: „Но защо?“.

Знаех отговора на този въпрос. Предпочела е да не тегли нищо от фонда, защото е спестявала парите за мен. Разбира се, на нея и през ум не би й минало дори и да намекне за това. Защото (можех почти да я чуя как обяснява на господин Тугъс) „Знам за толкова много съвсем добри млади хора, които са били провалени от малко повече пари в началото на живота си. Затова не искам Кейт нищо да знае до смъртта ми — по това време тя вече ще е понаучила едно друго за стойността на парите и как сама да си проправя път в живота...“

Винаги правеше всичко възможно да даде сериозен урок по морал. Това беше напълно в стила на майка ми. Винаги готова да лиши себе си от всичко. Отказваше нови дрехи, нови мебели, дори и един-два необходими модерни уреда. Независимо от това че — както знаех сега — е можела да си позволи толкова много материални удобства, толкова много неща, които щяха да направят живота ѝ по-приятен. Но не, избрала е стоицизма докрай.

Истинска пуританка през целия си живот, която отговаряше на всички предложения на дъщеря си с: „Имам наистина достатъчно, мила... На мен толкова малко ми трябва... Постави собствения си живот на първо място“.

Разбрах начина, по който беше разсъждавала, можех да обясня решението ѝ. Мег беше права — майка ми беше крайна прагматичка, но дълбоко етична. Могла е да приеме *парите на онази жена*, за да плати образованието на децата си, но не е могла по никакъв начин да си позволи да изхарчи и стотинка от тях за свои нужди.

Иначе това щеше да противоречи на нейната сложна представа за гордост. Може би (както мислеше Мег) тя накрая наистина е простила на Сара Смит, но щом Чарли и аз сме престанали да се нуждаем от парите, тя е решила да се държи така, като че ли фондът вече не съществува. Вместо това се е отнасяла към него като към заровено съкровище, което трябва да бъде открито след смъртта ѝ. Последната бомба, която трябваше да избухне под краката ми няколко дни след погребението ѝ.

Седемстотин четирийсет и девет хиляди и шестстотин и дванайсет долара! Изглеждаше невероятно. Напълно невероятно.

— Кейт?

Върнах се в реалността. Господин Тугъс беше се обърнал към бюрото си и взимаше кутия с хартиени кърпички. Постави я на масичката и ми я посочи. Едва тогава разбрах, че лицето ми е мокро от сълзи. Извадих една кърпичка от кутията. Притиснах я към очите си.

— Извинете.

— Няма защо — каза господин Тугъс. — Сигурен съм, че ви дойде като лек шок.

— Не заслужавам това.

Той си позволи да се засмее.

— Заслужавате го, Кейт. Вие и Етан. Това ще направи живота ви много по-лек.

— Ами Чарли? — казах аз.

— Чарли, какво?

— Просто се чудя какъв е неговият дял от всичко това?

— Неговият дял? Както ви обясних по-рано, той няма дял. Вашата майка го е изключила от завещанието си. Тя не ви ли каза?

— О, каза ми, че Чарли няма да наследи нищо. Но ми каза също така, че няма почти нищо за наследяване.

— Имам чувството, че е искала да ви изненада.

— Успя.

— Във всеки случай майка ви беше съвсем категорична, че фондът остава изцяло за вас и единствено за вас.

— Горкият Чарли.

Господин Тугъс сви рамене:

— Всеки жъне, каквото е посял.

— Изглежда е така — казах аз и станах. — Има ли нещо друго, което трябва да обсъдим днес?

— Има една-две незначителни подробности по легализирането. Но ако предпочитате да почакате до другата седмица...

— Да, предпочитам да изчакам. Трябва ми време да...

— Не е необходимо да обяснявате — каза той. — Обадете ми се когато решите.

Отправих се към улицата. Завих надясно и тръгнах на север. Вървах бавно, без да забелязвам другите пешеходци, движението, шума на града. Като на автопилот завих точно на 74-та улица. Влязох обратно в апартамента си и започнах да действам по един план за временно бягство, узрявал в главата ми по обратния път.

Взех телефона, обадох са на „Авис“, уредих да взема кола от техния гараж на Източна 64-та улица същия следобед. После резервирах стая в хотел „Сарасота Спрингс“. Включих компютъра на Етан и изпратих на Мат съобщение:

Заминаваме с Етан извън града до късно вечерта в понеделник. Можеш да се свържеш с мен по всяко време на мобифона ми.

Спрях за малко, после бързо написах:

Още веднъж ти благодаря за любезността през изминалата ужасна седмица. Искрено съм ти задължена.

После написах името си и го изпратих.

В три часа същия следобед стоях пред училище „Алън-Стивънсън“ на Източна 78-ма улица. Когато Етан се появи на предния вход, се учуди малко, че стоя там... с два малки сака до краката ми.

— Значи няма да ходим при динозаврите? — попита разочаровано той.

— Имам по-добра идея. Нещо по-забавно.

— Какво забавно?

— Искаш ли да избягаме оттук през уикенда?

Очите му заискриха от вълнение.

— И още как!

Дадох му плика, адресиран до класния му наставник, господин Мичъл.

— Тичай вътре и занеси това за господин Мичъл. Вътре е бележката, че заминаваш далече оттук и няма да ходиш на училище до вторник.

— Колко далече?

— Наистина далече.

— О-о-о!

Той грабна плика, втурна се обратно в училищната сграда и остави плика при служителя на рецепцията. След един час карахме по Ийст Сайд Драйв, отправяйки се на запад към магистрала Крос Бронкс. Излязохме на път 287 и след като пресякохме Хъдсън на юг от Таритаун, поехме по път 87 към вътрешността на щата Ню Йорк.

— Къде е Канада, мамо? — попита ме Етан, след като му разкрих крайната цел на нашето пътуване.

— Канада е на север.

— На север към Северния полюс, където живее Дядо Коледа?

— Точно така.

— Но няма да можем да видим Дядо Коледа.

— Не. Ще видим... канадците.

— О! — Етан прозвуча основателно учуден.

Защо избрах Канада като място за бягство? Без специална причина — освен че тя беше първото място, което ми дойде наум, когато реших да се измъкна с Етан от въртележката. Освен това щеше да бъде и първият път, в който пресичам границата от 1976, когато избягах в Квебек на „романтичен“ уикенд с тогавашния ми приятел Брад Бингам (той учеше в „Амхърст“). Ако си спомням добре, той беше един от редакторите на литературното списание на „Амхърст“ и една от мечтите му беше да избяга в Мексико и да напише там абстрактен роман. Докато бяхме в колежа, ние всички живеехме с някакви донкихотовски фантазии за бъдеще без задължения. Докато не влязохме в работния ритъм на света, когато приехме съдбата си и се подчинихме на нормите на обществото. Брад, според последното, което чух, бил станал адвокат с голяма практика в бизнессредите в

Чикаго. Имаше го на една снимка в „Таймс“, когато представляваше някаква лустросана многонационална корпорация на противотръстово съдебно дело, което се обжалваше пред Върховния съд. Беше сложил около петнайсет килограма, по-голяма част от косата му беше опадала и изглеждаше депресиращо остарял. Като всички нас.

Но все пак той е човекът, който ме разведе из Квебек Сити и се държа много великодушно, когато една седмица по-късно аз реших, че не трябва да бъдем нищо повече от обикновени приятели. Затова сега карах на север към Канада.

— Татко знае ли къде заминаваме? — попита Етан.

— Оставих му съобщение.

— Той щеше да ме води на хокеен мач в събота.

О, господи, бях забравила, че ми беше споменал за това преди седмици, тъй като въпросната събота се падаше извън двата уикенда в месеца, които Етан прекарваше с баща си. Грабнах мобифона си.

— Мога да те съдя за отвличане — каза Мат, когато му се обадох в офиса.

Тонът му, слава богу, беше ироничен.

— Хрумна ми в последната минута — казах нервно аз. — Искрено съжалявам. Можем веднага да обърнем обратно, ако...

— Няма нищо. Мисля, че в Квебек ще бъде чудесно. Ще го върнеш във вторник за училище, нали?

— На всяка цена.

— Предупреди ли в училището, че няма да ходи в понеделник.

— Разбира се. Не съм чак толкова безотговорна.

— Никой не казва, че си безотговорна, Кейт.

— Такъв ти беше подтекстът...

— Не е вярно.

— Добре, добре, добре. Виж, съжалявам, че обърках плановете ти за хокейния мач.

— Не в това е въпросът...

— Тогава в какво е въпросът, Мат?

— Ти никога няма да спреш, нали?

— Какво, да спра, след като не се опитвам да започна каквото и да било.

— Добре, добре, печелиш. Сега щастлива ли си?

— Не се опитвам да спечеля каквото и да било, Мат.

— Спорът приключи.

— Добре — казах аз, отчаяна от безсмислената размяна на думи. Няма ли поне веднъж да направя *нещо* като хората? След кратко мълчание попитах: — Искаш ли да говориш с Етан?

— Да, моля те.

Подадох телефона на сина си.

— Баща ти — казах аз.

Слушах как Етан говори с него. Звучеше малко колебливо, малко срамежливо — със сигурност потиснат от спора, който току-що беше чул. Изпитах силно чувство за вина и се запитах дали накрая Етан няма да започне да ни мрази за това, че сме разстроили живота му, че сме го лишили от стабилност на ранна възраст.

— Да, татко... Да, харесва ми... Ще бъде страхотно да отидем на цирк... Да, ще слушам мама... Да, довиждане...

Подаде ми телефона. Дълго мълчахме. Накрая той каза:

— Гладен съм.

Спряхме в един „Макдоналдс“ извън Ню Плац. Етан седеше тихо и ядеше своето пиле и пържени картофи, като опипваше евтината пластмасова играчка, която придружаваше детското меню. Пиех от стиропорната чаша пресварено кафе и го гледах с тревога. Искаше ми се да мога да направя някак си всичко да му е добре... Макар да заех, че това е невъзможно.

Докоснах лицето му.

— Етан, миличък...

Той изведнъж отметна глава и започна да плаче.

— Искам да живея с татко! — каза той през сълзи.

О, господи...

Протегнах ръка към него, но той се отдръпна, а плачът му се усили.

— Искам моите мама и татко да живеят заедно!

Гласът му стана пронизителен до сърцераздирателност. Една възрастна двойка на съседна маса ме загледа така, като че ли бях олицетворение на всичко лошо в съвременната жена. Етан изведнъж се хвърли към мен. Прегърнах го и го полюлях, докато се успокои.

Когато най-после отново бяхме на път, Етан бързо заспа. Гледах тъмната магистрала пред мен и се стараех да запазя концентрация, да не се отпусна зад волана. По пътя се стелеше ниска мъгла, прилична на

захарен памук, чиято мрежа светлините на фаровете ми почти безуспешно се опитваха да пробият. Имах чувството, че се движа във вакуум. Пустота, подобна на тази в мен. Когато пристигнахме в хотела, където бях направила резервация, Етан все още беше дълбоко заспал. Занесох го в стаята, облякох му пижамата и го сложих да спи на едно от леглата в двойната стая. После лежах цял час във ваната, като гледах с празен поглед тавана.

Накрая се измъкнах от водата и поръчах на румсървиса салата „Цезар“ и половин бутилка червено вино. Боднах малко от марулята. Изпих виното. Опитах се да зачета един роман на Ан Тайлър, който бях сложила в сака си, но думите се размазваха през очите ми. Оставих книгата и загледах през прозореца падащия сняг. Колкото и да се опитвах да се освободя от една натрапчива мисъл, тя не напускаше съзнанието ми: *Бях объркала всичко.*

Снегът беше престанал да вали, когато рязко се събудих. Настъпваше утрин — ясна и студена, обещаваща хубав ден. Чувствах се отпочинала. Етан изглеждаше в по-добро настроение, развълнуван от предстоящия път на север. Излапа цяла камара палачинки и ми зададе куп въпроси за предстоящото пътуване. Искаше да знае дали ще видим в Канада мечки. Или лос. Или вълци.

— Може би вълк, ако имаме късмет — казах аз.

— Но аз искам да видя и мечка.

— Може и да се уреди нещо.

Пътят до Квебек Сити ни отне почти седем часа, но изглежда пътуването се харесваше на Етан. Особено след като бях пуснала в сака му една електронна игра. Изпитах успокоение, като открих, че може да играе в движещата се кола, без да започне да му се повръща. После чете книга. Бъбрихме си на най-различни теми (дали Годзила не е всъщност добро чудовище, което просто е хванало лошия път в живота; на кой от рейнджърите Етан е решил да прилича, когато порасне). Хареса му минаването на границата и истински очарова митническата инспекторка на Канадската митница, като я попита къде може да си купи вълк. Надписите на френски по пътя му направиха силно впечатление. Отминахме Монреал и поехме по магистрала 10 на север. Тя следваше брега на Сейнт Лорънс и Етан беше истински поразен от гледката, която представляваше тази голяма река, превърнала се в безкрайно парче лед. Падаше нощ. До Квебек Сити

оставаха още около два часа. Етан заспа, но се събуди, когато влязохме в паркинга на „Шато Фронтеняк“. Студеният въздух веднага го разсъни. Стаята ни беше малка, но имаше фантастичен изглед към града. Етан гледаше вълшебните светлини на Стария Квебек.

— Искам да сляза долу — каза той.

Метнахме си отново палтата и излязохме. Валеше слаб сняг. Уличните лампи на Стария Квебек — имитация на газови фенери, хвърляха мъжделива светлина по покритите с калдъръм улици. С изящната си архитектура градът изглеждаше като направен от захар и на човек му се струваше, че може да изяде къщичките му. Етан ме държеше за ръката и гледаше с широко отворени очи. Неподправеното му възхищение повдигна за първи път от седмици насам и моето настроение.

— Искам да живея тук! — възкликна той.

Разсмях се.

— Но ще трябва да научиш френски.

— Мога да науча френски. Ти и татко също можете да научите френски.

Опитах се да отпъдя тъгата.

— Хайде да се връщаме в стаята, Етан. Студено е.

Качихме се обратно горе и направихме поръчка на румсървиса. След това Етан изяде le hot dog et pommes frites (хотдог с пържени картофи), а аз само вкусих малко от порцията си безвкусен соq du vin (петел, задушен във вино).

— Следващия път, когато заминаваме някъде, татко ще дойде с нас.

— Етан, миличък...

— И тогава можем да отидем в Дисни Уърлд за Великден.

— Ти и аз отиваме в Дисни Уърлд, Етан — казах аз.

— И татко също ще дойде.

Поех си дълбоко въздух, за да събера сили и го хванах за ръката.

— Етан, ти знаеш, че татко живее с Блеър...

— Но ще живее пак с теб.

— Не, Етан, няма да живее с мен отново.

— Не говори така.

— Татко и аз сме ти казвали това и друг път.

— Да, но не е честно...

— Прав си. Не е честно. Но така се случва. Ние не можем да живеем заедно.

— *Можете!*

— Не, Етан, не можем. И никога няма да живеем заедно отново. Тъжно е, но това не значи...

Не ми се наложи да довърша изречението си, тъй като Етан изтича в банята и хлопна вратата след себе си. Чух го да плаче. Отворих вратата. Седеше върху капака на тоалетната чиния, закрил лицето си с ръце.

— Махай се!

— Етан, нека се опитам да ти обясня...

— Махай се...

Реших да не говоря повече по въпроса, затова се върнах в спалнята, пуснах телевизора и започна да прехвърлям безсмислено каналите. Присвиваше ме стомах. Не знаех какво да предприема, за да оправя положението. След две минути отново отидох до вратата на банята на пръсти и се заслушах. Плачът му бе спрял. Чух, че вдига капака на тоалетната и пишка. Чух как пуска водата в тоалетната и тръгна към вратата. Бързо се върнах на креслото срещу телевизора. Етан излезе от банята с наведена глава. Отиде до леглото си и се мушна под завивките. Обърнах се към него и го попитах:

— Искаш ли да гледаш анимационни филми?

Той кимна и аз намерих „Картун Нетуърк“. Но, разбира се, всичко беше дублирано на френски.

— Искаш ли да сменя канала?

— Не — каза той тихо. — Смешно е.

Така че седяхме и гледахме Том и Джери на френски. Етан остана легнал на една страна, свит под завивките. След около пет минути каза:

— Искам да ме гушнеш.

Веднага отидох при него и легнах върху завивките. Обвих с ръка раменете му и го придърпах близо до себе си.

— Съжалявам, Етан. Съжалявам.

Но той не отговори. Просто гледаше битката между котката и мишката на екрана. Мълчанието му ми казваше всичко. Въпреки че никога не му бяхме давали фалшиви надежди — нещо, от което непрекъснато се страхувах — бяха започнали да се появяват. Откакто

започна да разбира, че родителите му са разделени, той започна да убеждава себе си, че това е само временно положение и че една прекрасна сутрин татко ще се върне при мама и Етан отново ще заживее в някогашния сигурен за него свят. Но сега истината най-после го беше ударила в лицето. Държах го здраво в прегръдките си. Не можех да не мисля, че благодарение на общите усилия на двамата си родители, Етан е прозрял една от основните житейски истини — че хората никога не успяват да ти създадат чувство за сигурност, когато имаш нужда от него.

До края на пътуването Етан не повдигна нито веднъж въпроса. Прекарахме следващия ден в скитане из задните улици на Стария Квебек. Взехме такси до покрайнините на града и отидохме на разходка с шейна, теглена от кон, из покритата със сняг гора. Рано същата вечер отидохме на детски куклен театър. Даваха „Петя и вълка“ на френски (*naturellement*), но Етан знаеше приказката наизуст (имаше въщи компактдиск) и беше много доволен, че може да я следи на чуждия език. Вечеряхме в ресторант, където акордеонист обикаляше между масите и изпълняваше стари любими мелодии. Музиката не беше нещо особено, но на Етан му хареса като нещо ново, особено след като акордеонистът се приближи до нашата маса и попита Етан какви френски песни знае, а после му направи серенада с песента *Freres Jacques*.

Общо взето прекарахме хубав ден. Етан нито веднъж не изглеждаше мрачен или замислен (а аз наистина следях внимателно настроенията му). Тази вечер той си легна изморен, но щастлив. Целуна ме за лека нощ и ми каза, че му се иска да можем да останем още един ден в Квебек.

— И на мен също — казах аз. — Но от „Алън-Стивънсън“ може да не разрешават да изпуснеш още един ден от училище.

— Можеш да им кажеш, че съм се разболял.

Разсмях се.

— Моят шеф също може да се размърмори, ако не се появя във вторник на работа. Но Великден не е далеч. А Великден значи...

— Дисни Уърлд!

— Точно така. А сега, заспивай.

Веднага щом Етан заспа, взех телефона и се обадох на Мег.

— Къде, по дяволите, се дяна? — попита тя.

Казах й.

— В Квебек в средата на януари? Ти не си с всичкия си.

— Че защо старите традиции да се губят.

Тя се засмя.

— Звучиш малко по-добре.

— Прекарахме хубав ден. А тъй като хубавите дни бяха дефицит напоследък...

— Чувам те...

— Успях също и да се видя с адвоката на мама онзи ден.

— И?

— Ами оказа се, че фондът не е бил изчерпан.

— Наистина?

— Всъщност...

И тогава й казах за каква сума става дума.

— Я не ме занасяй!

— Съвсем сериозно говоря.

— Господи Иисусе! Да знаеш, че следващия път ти ме водиш на обяд.

— Доста нещо е, нали?

— *Доста нещо?* Невероятно е направо!

— Да. И аз мисля така.

— Знаеш ли какво ще ти кажа, миличка? Майка ти беше голяма работа.

— Да — казах тихо. — Може би беше.

— Да не би да искаш да ми кажеш, че не се радваш на това, което си получила?

— Аз съм просто... не знам... някак изумена. От всичко.

— Знам. Но това няма какво да те изумява. Чудесна новина е.

— Да, предполагам, че е така, но се чувствам някак особено заради Чарли...

— Хич да не ти пука. Ти беше човекът, който винаги се е грижил за майка ти.

— Но той е човекът, който е изгубил баща си.

— Това се отнася и за теб.

— Но не по същия начин. За разлика от Чарли, аз никога не съм познавала баща си. И за разлика от Чарли, мама никога не ме е карала да изпитвам чувството, че съм стояла на пътя й.

— Чакай малко — каза Мег. — Майка ти обичаше Чарли.

— Сигурна съм. Но в същото време не го ли и ненавиждаше?

— Не знам.

— Погледни фактите такива, каквито са: ако не се беше появил Чарли, мама никога не е щяла да се омъжи за Джак Малоун. И животът ѝ можеше да бъде по-щастлив.

— Не се заблуждавай. На майка ти ѝ беше отредено да бъде мъченица.

— Няма нужда да ми го казваш. Стоят си там всичките пари, а тя е продължавала да си брои стотинките.

— Тя никога не можа преодолее загубата, Кейт. *Никога!* Това беше голямата трагедия на живота ѝ.

За разлика от Сара Смит. Това може да е било и нейната голяма трагедия, но тя поне е успяла да я приеме някак. Или поне да се научи да живее с нея. Мама също „живееше с нея“, но тя я преследваше на всяка стъпка. Разбрах това едва сега. Както също си дадох сметка, че никога не съм я разбирала. Оцених ли някога куража, който е проявила, като е отгледала две деца сама? Ами твърдостта, с която се бореше с живота? Не, никога. Тя правеше икономии и носеше двайсетгодишни рокли, отказваше да претапицира раздърпания си диван и живееше в малко неудобно апартаментче — и всичко това, за да не ми се наложи на мен да повторя нейния живот, за да може втората половина от моя живот да бъде обезпечена, сигурна. Но аз бях прекалено заета със собствените си терзания — усещането, че съм предадена от мъжете, от обстоятелствата, от живота. За разлика от майка си, която в продължение на четирийсет години запази тайната на предателството, извършено спрямо нея, унищожило живота ѝ и изпратило я по траектория трудна. Без съмнение, и тя е искала да крещи: „Аз, аз, аз, аз, аз...“. Но едва ли някога бе ѝ дошло наум дори да изрече тази толкова егоистична дума. Тя понасяше всичко с мълчалив стоицизъм. Без да подозира, че по свой собствен дискретен начин беше героиня.

— Добре ли си, Кейт? — попита Мег, отчитайки моето мълчание.

— Опитвам се.

— Ще бъдеш. Знам. А пък ако не си, сега поне можеш да бъдеш богат, нещастен трън в задника на другите.

— Лягам си — засмях се аз.

— Обяд другата седмица?

— Разбира се. И този път сметката плащам аз.

Спахме добре с Етан. Успокоих се, като видях на сутринта, че вчерашната опасност от снежна буря беше отминала. Към девет бяхме на път. Три часа по-късно, точно след като пресякохме границата на път за Ню Йорк, Етан се обърна към мен и каза:

— Тази нощ искам да спя при татко.

Прехапах устни и замълчах.

— Голям мъж си вече. Ти решаваеш. Хайде още сега да му се обадим по телефона.

Взех мобифона си и се обадох в офиса на Мат. Секретарката му ме свърза. Водихме относително цивилизован разговор. После дадох телефона на Етан.

— Татко, може ли да дойда да спя при теб тази вечер?

Поговориха си няколко минути. Етан звучеше наистина ентусиазирано. Почувствах завист. Знаех, че не съм права, но когато двама родители делят едно дете, винаги има безпокойство, че с бившата ти половинка детето прекарва по-добре или се разбира по-добре, отколкото с теб. Колкото и да се опитваш да избегнеш това, ти и бившият ти съпруг сте в непрекъснато съревнование. Ти си го водил на цирк? Тогава аз ще го заведа да гледа „Цар Лъв“ на Бродуей. Ти си му купил „Найк“? Тогава аз ще му купя първите му „Тимбърлендс“. Тъжна е тази агресивната игра на кой е по-добрият от двамата разведени родители, нали? Но неизбежна.

Етан свърши разговора си с Мат и ми подаде телефона.

— Сигурна ли си, че нямаш нищо против да прекара нощта при мен? — попита Мат.

Имах против. Но знаех някак си, че трябва да престана да бъда против. Иначе щях да продължа вечно да се самобичувам.

— Няма нищо — казах аз. — Наистина.

— Чудесно — каза той изненадан. — Благодаря ти.

Продължихме да се движим на юг. След спиране за ранна вечеря пристигнахме в Северен Манхатън малко преди осем. Звъннах на Мат отново и му казах да ни чака след около двацет минути. Бях дала в „Шато Фронтеняк“ училищните дрехи на Етан на химическо чистене (а и чантата му с тетрадките и учебниците беше в багажника на

колата), затова нямаше нужда да се отбиваме в нашия апартамент. Мат ни чакаше отвън пред сградата на Западна 20-та улица. Веднага щом спрях колата, Етан изхвърча през вратата и се хвърли в прегръдките на баща си. Отидох отзад до багажника. Отворих сака с дрехите му. Прехвърлих някои тоалетни принадлежности и комплект чисто бельо в училищната му чанта. После вдигнах чистата униформа (все още покрита с торбата от химическото чистене на хотела) и я връчих на Мат. Етан грабна училищната си чанта.

— В чантата му има чисти чорапи и бельо, там е и четката му за зъби. А ето и училищната му униформа.

— Нали знаеш, че има резервен комплект от всичко това тук — каза Мат.

— Не се сетих...

— Няма значение — каза той и побутна Етан напред. — Благодарни на мама за страхотния уикенд.

Наведох се. Етан залепи една целувка на дясната ми буза.

— Благодаря, мамо.

Изправих се.

— Е... — каза Мат.

— Е... — повторих аз, като си помислих колко сковано е станало държанието ни един към друг. Хората се срещат. Стават двойка. Опознават се интимно, много интимно. Създават дете. После всичко тръгва на зло. Толкова зло, че отношенията се превръщат в серия кратки нелюбезни забележки, кратко нелюбезно подаване на ръка и едно дете с объркани чувства.

Мат протегна ръка. Поех я.

— Спорът ни оня ден беше глупав — казах аз.

— Много глупав.

— Това като че ли винаги е било специално качество на отношенията ни — вечни глупави спорове.

— Да — каза той с усмивка. — Ние определено имаме дарба на борци. Но... така се случва някак си.

— Да — промълвих тихо. — Случва се наистина.

Бегла усмивка между нас и край на ръкостискането. Наведох се и целунах Етан.

— Ще те видя утре след училище, миличък. Ще се върна от работа вкъщи към седем.

Етан кимна и влезе в сградата. Върнах колата обратно в „Авис“. После се прибрах вкъщи. Тишината на празния апартамент беше гнетяща. Но аз си напомнях, че е само за тази нощ.

На другата сутрин се върнах на работа. Имах толкова да наваксам, че поръчах обядът да ми бъде доставен в офиса. Но отделих няколко минути, за да се обадя на Питър Тугъс.

— По-добре ли сте, Кейт? — попита той.

— Малко.

— Както ви казах и преди, ще ви трябва време.

— Както и за всичко друго.

— Има нещо такова. И така, готови ли сме да задвижим процедурата?

— Напълно. Но първо трябва да ви задам един въпрос: като единствен наследник на фонда, имам ли право да се разпореждам с парите както намеря за добре?

— Да — каза той някак предпазливо. — Както споменах онзи ден, в завещанието няма клаузи, предвиждащи начина на използване на паричните средства.

— Добре. Защото реших, че и брат ми трябва да получи дял от тях.

— Какво? — възкликна господин Тугъс с огромна, неподправена изненада.

— Искам Чарли да получи половината от сумата на фонда.

— Чакайте малко, Кейт...

— Тя беше колко... Нещо около седемстотин и петдесет хиляди? Дайте му триста седемдесет и пет.

— Не сте задължена да правите това.

— Знам.

— Поне размислете ден-два.

— Размислих ден-два.

— Размислете още някой и друг ден...

— Не. Вече съм решила. Искам той да получи половината сума.

— Кейт, знаете как той се отнасяше с майка ви.

— Прав сте. Знам. Но все пак половината пари от фонда ще отидат при него.

— По какви причини?

Не отговорих. Макар че знаех причините. Майка ми — този мълчалив гениален стратег — беше ме поставила в „мат“. Тя беше подредила всичко предварително: първо, Сара да трябва сама да ми разкаже какво е станало, после, адвокатът ѝ да ме нокаутира с новината за фонда. Нищо не беше казано направо, всичко трябваше да бъде подразбрано. Дори и че това, което трябваше да се подразбере, сега беше ясно като бял ден — когато се стигне до прошка, може думите да имат значение, но жестът е всичко. Защото всеки жест поражда друг жест. Защото, когато прощаваш на другия, имаш право да простиш и на самия себе си. Сара и майка ми не са си говорили четирийсет и четири години, но жестовете са били разменени, проската — дадена. Сега и в смъртта си майка ми отново постъпваше така, както винаги беше постъпвала. Задаваше ми въпроса: „Можеш ли и ти да постъпиш така с брат си? Независимо от това, че знаеш, че е виновен?“.

— Моля ви, посочете ми поне една причина — каза господин Тугъс.

— Защото тя би искала да направя така.

Дълго мълчание.

— Добре, Кейт — каза господин Тугъс. — Ще подготвя необходимите документи. Искате ли аз да се обадя и да съобща новината на Чарли?

— Ако обичате.

— Какво да му кажа? — попита той, когато вече се готвех да затворя.

— Кажете му да ми се обади.

Поставих обратно слушалката. Продължих да работя. Излязох от офиса към шест и трийсет. На път за вкъщи се отбих набързо в „Шварц“ и купих един моторизиран „Лего робот“. Да, знаех, че това е безполезно парче пластмасов боклук. Но Етан беше видял рекламата за него по телевизията и от седмици вече намекуваше, че иска такъв робот. Помолих да го опаковат като подарък. После взех такси на север и бях вкъщи в седем и петнайсет. Клер, домашната помощница, разтребваше кухнята. Прегърна ме (не бяхме се виждали от погребението) и ме попита как съм.

— Справям се — казах аз. — Как е нашият мъж?

— В стаята си води междугалактични войни на компютъра.

Надникнах в стаята му. Той се откъсна от екрана на компютъра. Забеляза плика на „Шварц“ и лицето му светна.

— Може ли да видя? Може ли да видя? — заскача той.

— Не заслужавам ли едно „здрасти“?

Изтича и ме целуна бързо по бузата.

— Здравсти! Мога ли вече да видя?

Връчих му плика.

— О! — възкликна радостно той, когато видя, че в нея е легото, за което така бе мечтал. — Разбрала си, значи.

Да. По изключение бях разбрала.

Той седна на пода и започна да отваря кутията, като погледна нагоре към мен и ме попита:

— Ще дойдеш ли да ми го сглобиш?

— Разбира се, но само да се обадя по телефона.

— Но, мамо... — промърмори той разочаровано.

— Само един телефон, после съм твоя.

Отидох в спалнята. Вдигнах слушалката. Поех си дълбоко въздух. Отлагах това обаждане няколко дни вече, а трябваше да се обадя. Обадих се на „Информация“. Взех номера на *Смит С.* с адрес на 77-ма улица. Набрах го. Тя вдигна. Тогава аз казах:

— Ало. Аз съм. Кейт.

— О, здравейте! Много ми е приятно да ви чуя.

Особено след като само преди няколко дни ти казах, че никога повече няма да си говорим.

— Да, ами, тъ-тъ... — Имах дар слово, няма що.

— Да не се е случило нещо?

— Не. Няма нищо. Просто си мислех...

— Да?

— Ами...

Хайде, казвай! Изплюй камъчето.

— Ами — казах аз. — Мисля да заведа Етан в Зоологическата градина в събота. Знаете къде е Зоологическата градина, нали?

— Да. Знам.

— Във всеки случай ще бъдем там към единайсет. Ако искате да се видим... и може да обядваме заедно след това...

Кратка пауза.

— Добре — произнесе тя. — Ще ми бъде много приятно.

— Ще се видим в събота тогава.

Затворих телефона. Щях да го взема отново, за да се обадя на Мег, но Етан се развика:

— Мамо, трябва да ми помогнеш!

Влязох в стаята му. На пода, разпилени като пъстра мозайка, се търкаляха безполезните пластмасови парчета. Етан държеше указанието за сглобяване в ръка.

— Хайде — каза той, — опитай се да го сглобиш.

Изпъшках и седнах до него. Изпъшках още веднъж, след като погледнах указанията. Заемаха десет страници и бяха написани на шест езика. Човек трябваше да има инженерна диплома, за да ги проумее.

— Етан, това е наистина трудна работа.

— Не, ти ще го сглобиш.

— Недей да си толкова сигурен.

— Хайде! Опитай.

Опитай. Ха! Че какво мислиш правя? През всичкото време, дявол го вземе.

— Мамо... — каза той, като се опитваше да задържи вниманието ми върху задачата в момента.

Погледнах го и изведнъж видях в него вечно недоволния пъпчив юноша, който все ще ми обръща гръб, независимо от това, че отчаяно ще се нуждае от мен. Видях високия, несръчен колежанин, който не спира да прави грешки, една след друга. Видях младия мъж, който се настанява в първия си самостоятелен апартамент под наем в Ню Йорк, Бостън, Чикаго или където и да било — външно неимоверно сигурен в себе си, а всъщност разкъсван от съмнения като всеки друг. И се запитах кога ли ще се разочарова за първи път. Кога ще проумее, че животът е нещо дълбоко несъвършено? Че никога не постъпваме правилно докрай? Повечето от нас тръгват с добри намерения. Опитваме се да направим най-доброто, което можем. Но толкова често губим ориентация и подвеждаме другите. Какво друго можем да направим, освен да опитаме отново? Това е единствената ни възможност. Да се опитаме да постигнем все пак нещо. Всеки божи ден.

Етан вдигна най-голямото пластмасово парче от пода и ми го подаде.

— Моля те. Направи така, че да тръгне.

— Не знам как да го накарам да тръгне, Етан. Не знам как да накарам нещо да върви.

— Можеш поне да опиташ.

Протегнах ръка. Той ми връчи парчето пластмаса.

„Не искам да те разочаровам... но просто е възможно“ — помислих си аз.

После отвърнах на погледа му, пълен с очакване.

— Добре. Ще опитам.

Издание:

Автор: Дъглас Кенеди

Заглавие: Като белег на сърцето

Преводач: Нина Методиева Чакова

Година на превод: 2001

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: ИК „Кръгозор“

Град на издателя: София

Година на издаване: 2001

Тип: роман

Националност: английска

Печатница: „Полиграфюг“ АД, Хасково

Редактор: Саша Попова

Технически редактор: Ангел Матеев

Коректор: Марияна Василева

ISBN: 954-771-012-5

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/2889>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.